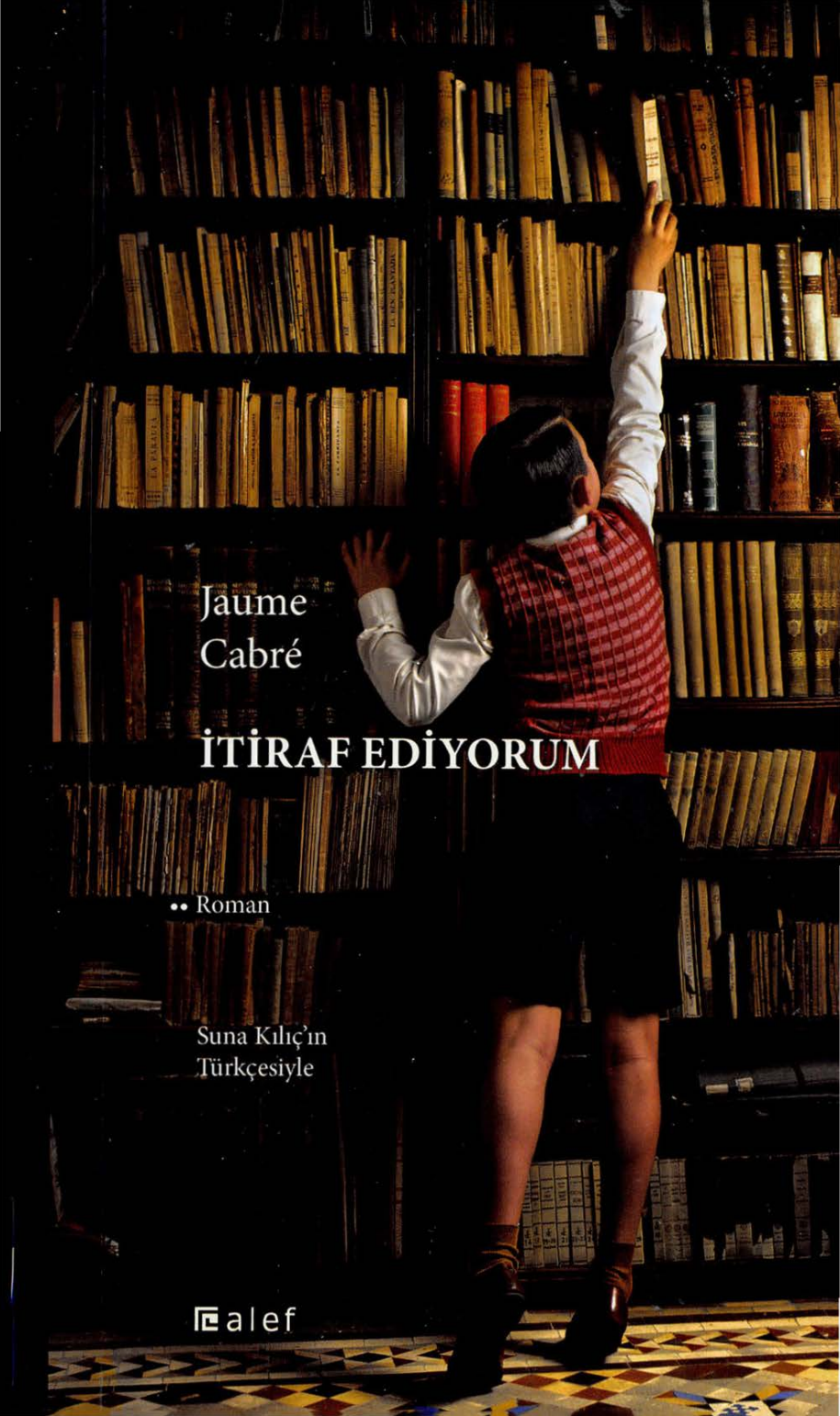

Jaume
Cabré

İTİRAF EDİYORUM

•• Roman

Suna Kılıç'ın
Türkçesiyle

alef

Jaume Cabré

30 Nisan 1947'de Barcelona'da doğdu. Barcelona Üniversitesi Katalan Filolojisinden mezun oldu. Lleida Üniversitesinde öğretim görevlisi ve Institut d'Estudis Catalans'da Filoloji Bölümü üyesi. Uzun yıllar edebi çalışmalarını öğretim çalışmalarıyla birlikte yürüttü. Sinema ve televizyonda senaristlik yaptı. 1974'te *Faules de mal desar* hikâye derlemesiyle başlayan yazarlık hayatı, hemen her kitabının ödül aldığı, hikâyeler, romanlar, denemeler, tiyatro eserleri, çocuk hikâyeleri, senaryolarıyla sürdü. Eserleri pek çok dile çevrildi.

İtiraf Ediyorum'dan başka başlıca eserleri: *Terenyina* (1984), *Senyoria* (1991), *Les Veus de Pamano* (2004).

Suna Kılıç

Polatlı'da doğdu. Ankara Üniversitesi DTCF İtalyan Dili ve Edebiyatından mezun olduktan sonra uzun bir süre ticari çevirmenlik yaptı. İtalyancadan *Lautrec'in Son Pembesi*'ni (A. Barbero), Kastilyancadan *Karanlıkların Efendisi* (E. Sabato), *Sefarad* (A. Muñoz Molina) ve *Konuşmalar*'ı (F.G. Lorca), Katalancadan *Maviliğin Sonunda*'yı (Carme Riera) çevirdi.

KURGU KİTAPLIĞI DİZİSİ 36

İtiraf Ediyorum
Jaume Cabré
Katalanca aslından çeviren: Suna Kılıç
Roman

Yayım tarihi: Haziran 2015
ISBN 978-9944-494-81-6
Yayıncılık sertifika no: 24965

© Jaume Cabré, 2011
© Katalanca 1. basım Raval Edicions, SLU, Proa, 2011
Çeviri hakları Cristina Mora Literary & Film Agency (Barcelona)
aracılığıyla alınmıştır.
Eserin telif hakları uluslararası yasalarca korunmaktadır. İzinsiz çoğaltılamaz.
© Alef Yayınevi, İstanbul, 2012

Orijinal adı: *Jo confesso*
Yayına hazırlayan: Selahattin Özpalabıyıklar
Notlandıran: Suna Kılıç
Kapak tasarımı: Sinan Kılıç
Kapak resmi: © Xabier Mendiola

Bu kitabın çevirisi Institut Ramon Llull tarafından desteklenmiştir.

LLLL institut ramon llull
Katalan dil ve kültürü

Alef Yayınevi
Cemal Nadir Sokak Büyük Milas Han no: 24/17
Cağaloğlu/ İSTANBUL
tlf. (212) 245 56 27 • info@alefyayinevi.com

JAUME CABRÉ

İtiraf Ediyorum

•• Roman

KATALANCA ASLINDAN ÇEVİREN:
Suna Kılıç

alef yayınevi

İçindekiler

I	A capite...	9
II	De pueritia	39
III	Et in Arcadia ego	211
IV	Palimpsestus	309
V	Vita condita	519
VI	Stabat Mater	673
VII	... usque ad calcem	783
	Dramatis Personae	826

Margarida'ya

I

A capite...*

Hiç olacağım.

Carles Camps Mundó

* (Lat.) Baştan...

1

Dün geceye, Vallcarca'nın ıslak sokaklarında yürüdüğüm ana kadar, o ailede doğmanın affedilmez bir hata olduğunu anlamamıştım. Birden anlayıverdim; ben hep yalnızdım, hiçbir zaman ne ana babama güvenmiştim, ne de, büyüdükçe düşünmenin ağırlığını ve davranışlarımın sorumluluğunu müphem inançlara ve farklı farklı okumalara devretmeye alıştıysam da, sorunların çözümünü yükleyeceğim bir tanrıya. Dün, salı gecesi, Dalmau'nun evinden dönerken, sağanağa tutulduğum sırada, yükün sadece bana ait olduğu sonucuna vardım. Benim becerilerim ve benim hatalarım benim sorumluluğum, sadece benim. Bunu görmem altmış yılımı almış. Umarım beni anlarsın, kendimi yalnız, korunmasız ve kesinlikle sana hasret hissettiğimi kavrarsın. Bizi ayıran uzaklığa rağmen bana örnek oluyorsun. Paniğe rağmen dibe batmamak için hiçbir tahta parçasını kabul etmiyorum artık. Bazı telkinlere rağmen, nereye gittiğini bilmediğim yolu bana gösterecek herhangi bir inanç, herhangi bir din adamı, kabul edilmiş hiçbir kod olmadan yürüyorum. Kendimi yaşlı hissediyorum, ve hanımefendi elinde tırpanıyla kendisini izlemeye davet ediyor beni. Siyah fili oynadığını görüyorum, kibar bir jestle oyunu sürdürmeye çağırıyor. Piyonlarımın azaldığını biliyor. Olsun, henüz yarın değil ve ben hangi taşı oynayabileceğime bakıyorum. Kâğıdın önünde, bu son şansımın karşısında, ben tek başımayım.

Bana pek güvenme. Tek bir okura yazılmış bir hatırat olarak yalana bu denli açık bu türde, kediler gibi hep dört ayak üstüne düşmeye düşerim, biliyorum; ama uydurmamak için çaba göstereceğim. Her şey anlatacağım gibi oldu, hatta daha da kötü. Uzun zaman önce söz etmeliydim, biliyorum; fakat çok zor ve şimdi de nasıl başlayacağımı bilemiyorum.

Her şey, en gerilere gidersek, beş yüz yıl önce başladı, ıstırap içindeki o adamın San Pere de Burgal Manastırına girmeyi talep etmesiyle. O bunu yapmasaydı, ya da Başrahip *Dom** Josep de Sant Bartomeu menfi cevabında ısrar etseydi, şimdi ben de sana anlatmak istediğim şeyi açıklamıyor olurdum. Fakat o kadar uzaklara gidebilecek biri değilim. Daha yakından başlayacağım. Çok daha yakından.

—Baban... Dinle oğlum. Baban...

Yok, yok; buradan da başlamak istemiyorum, yok. En iyisi, senin o etkileyici otoportrenin karşısında oturmuş yazmakta olduğum çalışma odasından başlamalı. Dünyam, hayatım, aşk hariç hemen hemen her şeyi içine alan tüm evrenim olan bu odadan. Evde kısa pantolonum, güz ya da kış soğuğundan şişip kızarmış ellerimle oradan oraya koşturup durduğum zamanlarda, tam vakti değilse girmem yasaktı oraya. Hal böyle olunca gizlice giriyordum. Köşe bucağını bilirdim, hatta birkaç yıl divanın arkasında, Lola Xica toz aldığında keşfetmesin diye her akından sonra bozmak zorunda kaldığım, gizli, müstahkem bir mevkim oldu. Fakat oraya meşru girişlerimin her defasında, babam Berlin'in yoksullaşmış dükkânlarından birinde bulduğu son elyazmasını gösterirken ellerim arkamda, bir ziyaretçi gibi davranmam gerekirdi, sakın ha, ellerini koyduğun yere dikkat et, seni azarlamak zorunda kalmak istemiyorum. Adrià iyice meraklanmış, elyazmasının üzerine eğildi.

* (Katalanca) Benedikten rahipleri için kullanılan, ortaçağ kökenli bir hitap.

—Almanca değil mi? —istemeden olmuş gibi elini uzatarak.

—Hişt! Parmaklara dikkat! —Eline vurdu—. Ne diyordun?

—Almanca değil mi, diyordum? —acıyan elini ovuşturarak.

—Öyle.

—Almanca öğrenmek istiyorum.

Fèlix Ardèvol oğluna gururla baktı, çok yakında öğrenmeye başlayacaksın oğlum, dedi.

Aslında bir elyazması kitap değildi, kararmaya yüz tutmuş kâğıtlardan oluşmuş bir paket: ilk sayfada resimli harflerle *Der begrabene Leuchter. Eine Legende*,* boy gösteriyordu.

—Stefan Zweig kim?

Babam, elinde pertavsızla, ilk paragrafta sayfa kenarındaki bir düzeltmeye bakarken dalmış, bir yazar, oğlum, demek yerine, on on iki sene önce Brezilya'da intihar etmiş biri, dedi sadece. Yıllarca, elyazmasını nihayet okuyup kim olduğu hakkında bir fikir edininceye kadar, Stefan Zweig hakkında bildiğim tek şey, on on iki ya da on üç on dört, ya da on beş sene önce Brezilya'da intihar etmiş biri olduğuydu.

Ziyareti sona erince Adrià çalışma odasından gürültü yapmaması ikazıyla çıktı: evde asla koşulamazdı, bağırılamaz, dil şaklatılamazdı, çünkü babam şayet pertavsızıyla bir elyazmasını incelemiyorduysa, ya ortaçağ haritalarının envanterini gözden geçiriyor ya da ellerini titretecek herhangi bir parçayı elde etmenin yollarını düşünüyor olurdu. Ses çıkarma adına yapabileceğim tek şey, odamda, keman çalışmaktı. Fakat bütün günümü, Trullols'tan öylesine nefret etmeme sebep olan ama kemandan bıktırmayan *O livro dos exercícios da velocidade*'den† XXIII. Arpejin üzerinden tekrar geçerek kaybedemezdim ya. Hayır, Trullols'tan nef-

* (Almanca) Gömülü Avize.

† (Portekizce) Hız Etütleri Kitabı.

ret etmiyordum. Fakat o kadar sıkıcıydı ki, özellikle XXIII. Etüt üzerindeki ısrarıyla.

—Sadece biraz değişiklik için söylüyorum.

—Burada —ve arşenin topuğuyla partisyona vuruyordu— tüm güçlüklerin tek bir planda özetlenmiş olduğunu göreceksin. Tek kelimeyle dâhiyane bir alıştırma.

—Ama ben...

—Cuma gününe XXIII'ü kusursuz istiyorum. Bilhassa 27. Ölçüyü.

Trullols bazen böyle kalın kafalı olurdu. Fakat genel olarak zararsız bir kadındı. Hatta bazen zararsızı aştığı da olurdu.

Bernat da benim gibi düşünüyordu. Gerçi, *O livro dos exercícios da velocidade*'ye çalıştığım günlerde Bernat'la henüz tanışmamıştım. Ama Trullols konusunda ikimiz de aynı fikirdeydik, biliyorum. Bildiğim kadarıyla büyük bir öğretmendi, gerçi tarihe falan geçmiş değil. Neyse, toparlamam gerekiyor sanırım, her şeyi karmakarışık anlatıyorum. Tabii, bildiğinden emin olduğum şeyler de olacak, özellikle senden söz ettiğimde. Fakat bence ruh durumlarına dair bilmediğin kısımlar var; ne olursa olsun birini tümüyle tanımanın imkânı yok çünkü.

Dükkân çok daha gösterişli olduğu halde ben evdeki çalışma odasını daha çok seviyordum. Belki seyrek de olsa dükkâna gittiğimde kendimi gözetleniyor olma hissinden kurtaramadığım için. Ama dükkânın bir fazlası vardı, orada Cecília'yı seyredebilirdim, öyle güzeldi ki; ona derinden âşıktım. Daima yapılı saçları galaksi sarısı renginde, dolgun dudakları ateş kırmızısına boyalı bir hanımdı. Ve daima katalogları ile fiyat listeleri arasında meşgul olurdu, etiketler hazırlar ya da dükkâna gelen pek az müşteriye kusursuz dişlerini sergileyen bir gülümsemeyle bakardı.

—Müzik aletleriniz var mı?

Adam şapkasını bile çıkarmamıştı. Cecília'nın karşısında ayakta duruyor, etrafa göz atıyordu: lambalar, şamdanlar, son derece ince bir kakma işçiliğiyle süslenmiş kiraz ağa-

cından sandalyeler, 1900'lerin başlarından fiskos koltukları, her ebattan her dönemden sürahiler... Beni görmedi bile.

—Pek bir şey yok, fakat benimle gelirseniz...

Dükkândaki *pek olmayan* enstrümanlar, pek iyi bir ses çıkarmayan fakat bağırsaktan telleri mucizevi olarak hâlâ kopmamış bir çift keman ve bir viyolaydı. Bir de yamulmuş bir tuba, iki muhteşem *fiscorn*, bir borazan: Vadinin *agutzil*'i* umutsuzca üflüyordu borazanı öbür vadilerdeki halkı uyarmak için, Paneveggio ormanı yanıyordu ve Pardàc'takiler yakınlarda aynı felakete uğramış Siròr'dan, San Martino'dan, hatta Welschnofen'den, belki de felaketin imdat kokularının çoktandır ulaştığı Moena ve Soraga'dan yardım istiyorlardı; Efendimizin 1690 yılının o büyük felaketi; yeryüzünün hemen hemen herkes için yuvarlak olduğu ve bilinmeyen hastalıklar, tanrısız vahşiler, karaların ve denizlerin vahşi hayvanları, buzlar, fırtınalar ve sağanaklar engellemediği takdirde, batıda gözden kaybolup gitmiş gemilerin, yitik bakışları ve gecelerine musallat olmuş kâbuslarıyla, iyice zayıflamış, sıskacık denizcilerle doğudan döndüğü zamanlarda. Efendimizin 1690 yılının yazında Pardàc, Moena, Siròr, San Martino'nun bütün sakinleri, gücü yetmeyenler dışında herkes buğulu gözlerle, kiminin daha çok kiminin daha az, hayatlarını yıkan felaketi görmeye koşuyordu. Ellerinden bir şey gelmeksizin seyretmek zorunda kaldıkları dehşet verici yangın kimbilir kaç araba yükü iyi ağacı yalayıp yutmuştu. Cehennem takdiri ilahinin yağmurlarıyla söndüğünde, Jachiam, Pardàc'lı Mureda'nın dördüncü oğlu, en uyanık olanı, alevlerin ulaşamadığı bir köşe bucak, kullanılabilecek bir kütük bulabilmek için yanmış ormanı baştan aşağı titizlikle taradı. Ós hendeğine doğru yokuş aşağı yarı yolda büyüyüp serpilmekteyken kömüre dönüşmüş bir köknarın yanına hacet gör-

* (Kat.) Ortaçağda kral ve kurumlar adına yasaların uygulanmasını sağlayan görevli.

mek için çömeldi. Fakat gördüğü şey vücudunu rahatlatma isteğinden soğuttu onu: kâfur ya da başka bir tuhaf madde kokan paçavra sarılı birkaç çıra. İstikbalini yerle bir etmiş cehennemi yangında tamamen kül olmamış sargıyı büyük bir dikkatle açtı. Keşfi, içini bulandırdı: çıraları örten kirli yeşil renkli bez ve sarılı olduğu daha da kirli sarı kordon, Moena'nın şişkosu Bulchanij Brocia'nın üzerinden çıkarmadığı ceketinden bir parçaydı. Aynı türden ama bu kez iyice yanmış iki öbek daha bulunca, canavar Bulchanij'in Mureda ailesini, onlarla birlikte bütün Pardàc halkını mahvetme tehdidini yerine getirdiğini anladı.

—Bulchanij.

—İtlerle konuşmuyorum.

—Bulchanij.

Boğuklaşmış sesi ötekinin istemeden de olsa dönmesine neden oldu. Moena'lı Bulchanij'in daha uzun yıllar yaşasa ve yeterince beslense kollarını üzerinde dinlendirebileceği haşmetli bir göbeği vardı.

—Derdin ne?

—Ceketin nerede?

—Sana ne?

—Nasıl oldu da giymedin? Göstersene nerede?

—Çek git be! Ne sanıyorsun, siz boka bastınız diye şimdi biz, bütün Moena'lılar dediğiniz her şeyi yapmaya mecbur muyuz? Hım? —Gözlerine nefretle baktı— Sana hiçbir şey göstermem. Hadi çek arabanı, kahrolası güneşi kapatıyorsun.

Jachiam, Mureda'ların dördüncüsü, hep kuşağında taşıdığı ve ağaç kabuğu soyduğu bıçağını buz gibi bir öfkeyle çekti ve Moena'nın şişkosu Bulchanij Brocia'nın göbeğine temizlenmesi gereken bir akçaağaç gövdesiymiş gibi sapladı. Bulchanij ağzını açtı ve gözleri birer portakal gibi açıldı, hayretten, acıdan çok Pardàc'lı bir pisliğin kendisine dokunmaya cüret etmesine şaşarak. Jachiam Mureda, iğrenç bir glug sesiyle ve kıpkırmızı bir kanla birlikte bıçağı geri çektiğinde, Bulchanij aldığı yara sanki havasını boşaltmış gibi iskemleye çöktü.

Jachiam bomboş yolun bir aşağısına bir yukarısına baktı. Hiç düşünmeden, birden Pardàc'a doğru koşmaya başladı. Moena'nın son evini de ardında bıraktığında ancak, ıslak çamaşırlarını yüklenmiş, ağzı bir karış açık kendisine bakan değirmenin kamburunun her şeyi görmüş olabileceği geldi aklına. O bakışı değiştirmeye çalışmak yerine adımlarını hızlandırdı. Ağaçları dinleyenlerin en iyisi, en iyi ses verenini seçenlerin en iyisi olsa da, henüz yirmi yaşına bile varmamış olsa da, hayatı paramparça oluyordu.

Ailesinin tepkisi olumlu oldu, çünkü Bulchanij'in garezinden ormanlarını ateşe veren bir kundakçı olduğunu duyurması için San Martino ve Siròr'a derhal adam gönderdiler, fakat Moena halkı adil bir şekilde anlaşmanın gerekmediğini düşündü, herhangi bir aracıya gerek duymadan Jachiam Mureda canisini avlamak için harekete geçtiler.

—Evlat —dedi yaşlı Mureda, her zamankinden daha hüzünlü bakışıyla—. Kaçman lazım. —Paneveggio ağacını işlemesinin otuz yıllık tasarrufu, yarım kese altını uzattı. Ve kardeşlerinden hiçbiri bu karara ses çıkarmadı. Sonra biraz da törensel, ağacın izini sürenler arasında en iyi olsan da, ağaçları dinleyenlerin en iyisi olsan da, Jachiam, yüreğimin köşesi oğlum, bu bahtsız ocağın dördüncü evladı, senin hayatın asla satamayacağımız en iyi köknar kütüğünden daha değerli. Moena'lı Bulchanij bizi ağaçsız bıraktığı için üzerimize çöken yıkımdan kendini kurtarırsın böylece.

—Baba, ben...

—Koş, kaç, kurtar kendini, Welschnofen tarafından git, Çünkü seni mutlaka Siròr'da ararlar. Siròr ya da Tonadich'te gizlendiğini yayarız etrafa. Vadilerde kalırsan büyük tehlikede olursun. Uzun, çok uzun bir yol yapman lazım, Pardàc'tan çok uzaklara. Kaç oğlum, Tanrı'ya emanet ol.

—Ama baba, ben gitmek istemiyorum. Ben kalıp ormanda çalışmak istiyorum.

—Ormanı yaktılar. Çalışacak ne kaldı be çocuk?

—Bilmiyorum; ama vadiden çıkarsam yaşayamam, ölürüm!

—Bu akşam kaçmazsan seni öldüren ben olacağım. Anladın mı beni şimdi?

—Baba...

—Hiçbir Moena'lı benim hiçbir oğluma el süremez.

Ve Pardàc'lı Mureda'ların Jachiam babasına allahaısmarladık dedi ve bütün kardeşlerini teker teker öptü: Agno, Jenn, Max'ı ve karılarını. Hermes, Josef, Theodor ve Mikurà'yı. Ilse, Erica ve kocalarını; ve sonra Katharina, Matilde, Gretchen ve Bettina'yı. Sessizce allahaısmarladık demek için hepsi toplanmıştı ve tam kapıya gelmişken küçük Bettina Jachiam dedi, ve o da arkasına döndü ve kızın Pardàc'lı Çiçeklerin Meryem Anası madalyonunun sarktığı elini uzatışını gördü, madalyonu ölmeden önce annesi vermişti. Jachiam sessizce kardeşlerine baktı, gözlerini babasına dikti ve o da başıyla sessiz bir işaret yaptı. Sonra küçük Bettina yaklaştı, Jachiam da madalyonu alıp Bettina dedi, kardeşçiğim benim, bu mücevheri ölünceye kadar taşıyacağım; sözlerinin harfiyen gerçekleşeceğini bilmiyordu. Bettina, ağlamadan, yanaklarını iki avcuyla kapattı. Jachiam gözlerinde yaş evden çıktı, annesinin mezarı önünde kısacık bir dua okudu ve hayatını değiştirmek, tarihi ve hatıraları değiştirmek üzere sonsuz karın içine gömülerek gecede kayboldu.

—Sadece bunlar mı?

—Bu kuruluş bir antikacı dükkânı —diye cevap verdi Cecília, erkekleri mahcup etmek için kullandığı o ciddi edasıyla. Ve hafif bir alaycılıkla devam etti:— Neden bir lutiyeye başvurmuyorsunuz?

Cecília'ya kızdığı zamanlarda bayılırdım. Daha da güzelleşirdi. Annemden bile güzel olurdu. O zamanlarki annemden.

Bulunduğum yerden Senyor Berenguer'in odasını görebiliyordum.

Cecília'nın, hâlâ başındaki şapkasıyla hayal kırıklığına uğramış müşteriye eşlik ettiğini duydum, ve kapıdaki minik çanı; Cecília'nın güle güle dediğini işittiğimde Senyor Berenguer başını kaldırıp bana göz kırptı.

—Adrià.

—Efendim.

—Seni almaya ne zaman gelecekler? —dedi, sesini yükselterek.

Omuz silktim. Ben ne zaman nerede olmam gerektiğini asla tam olarak bilmezdim. Annemle babam evde yalnız kalmamı istemezlerdi ve her ikisi de dışardaysa dükkâna bırakılırdım. Benim için hava hoştu, daha önce yaşamış, şimdi de sabırla dikilerek bir ikinci, üçüncü ya da dördüncü şanslarını bekleyen en hayal edilemez nesneleri seyrederek oyalanıyordum. Üstelik farklı evlerdeki hayatlarını hayal ediyordum, çok eğlenceliydi.

Sonunda hep Lola Xica beni almaya gelirdi, telaşla, çünkü akşam yemeğini hazırlaması gerekirdi, üstelik daha ne pişireceğini bile bilmiyor olurdu. Bu yüzden omuz silktim, Senyor Berenguer seni ne zaman almaya gelecekler diye sorduğunda.

—Gel —dedi bana, temiz bir kâğıt uzatarak—. Tudor masasına otur da bir şeyler çiz.

Resim yapmayı hiçbir zaman sevmedim, nedendir bilmiyorum; hiç bilmiyorum. Bu yüzden senin yeteneğine daima hayranlık duydum, bana mucizevi görünüyordu. Senyor Berenguer bir şeyler çiz diyordu, çünkü hiçbir şey yapmadığımı görmek onu rahatsız ediyordu, ama doğru değildi, çünkü zamanımı düşünerek geçiriyordum. Fakat Senyor Berenguer'e karşı çıkamazdınız. Aslında yeter ki sussun diye Tudor masasına oturup herhangi bir şey yapabilirdim. Cebimden Kara Kartal'ı çıkarıp onun resmini yapmaya çalıştım. Zavallı Kara Kartal, kâğıttaki halini görebilseydi... Elbette, Kara Kartal Şerif Carson'la tanışma fırsatını bulamamıştı, onu daha o sabah Ramon Coll'dan Weiss harmonikaya karşılık almıştım. Babam duysa beni öldürür.

Senyor Berenguer çok özel biriydi; gülümsediğinde biraz korkardım, Cecília'ya da işe yaramaz bir hizmetçiymiş gibi davranırdı, bu yüzden onu asla affetmedim. Fakat o, benim için en büyük sır olan babam hakkında en çok şey bilen kişiydi.

2

Santa Maria gemisi, Ostia'ya eylülün ikinci perşembesinin sisli sabahında vardı. Yolculuk Barcelona'dan itibaren, Aineias'ın kaderinin ya da ebedi zaferin arayışında çıktıklarından daha kötü geçmişti. Neptün hiç de yardımcı olmamıştı, Santa Maria'nın bordasından balıkları beslemenin dışında, sıhhat ve renk bakımından bir Plana köylüsüne yaraşır teni renk değiştirdi, adeta mistik bir görüntünün solgunluğuna büründü.

Monsenyör Josep Torras i Bages, papaz okulunun bu zeki öğrencisinin yüksek niteliklerini —kendisini çalışmaya adaması, merhametli ve temiz oluşu, yaşından beklenmeyen derin bilgisi— dikkate alarak ellerinde, serpilip gelişeceği bir bahçeye ihtiyaç duyan kıymetli bir çiçek bulundurduklarına şahsen karar verdi; ellerindeki bu sepet dolusu tanrı vergisi doğal zekâ Vic Papaz Okulunun mütevazı bostanında solup kuruyacaktı.

—Roma'ya gitmek istemiyorum, Monsenyör. Kendimi çalışmalarıma adamak istiyorum çünk

—Sevgili oğlum, ben de seni bunun için Roma'ya gönderiyorum. Bizim okulumuzun sınırlarını iyi biliyorum, seninki gibi bir zekâ için burası vakit kaybı olur.

—Fakat Monsenyör...

—Tanrı seni daha yüksek görevlere çağırıyor. Öğretmenlerin bunu benden acilen talep ettiler —dedi, elindeki belgeyi biraz da teatral bir edayla salladı.

Tona köyünde Ges'lerin çiftliğinde, örnek bir ailenin bağrında doğan, Andreu ve Rosalia'nın oğulları, henüz altı yaşındayken başlamak suretiyle hazırlık devresinin akabinde çok yerinde bir kararla din öğrenimi görmek üzere, mossèn Jacint Garrigós'un gözetimindeki Latin Kültürü dersinin ilk senesine başlamıştır. Akademik gelişimi öylesine dikkat çekici ve hızlı olmuştur ki Retorik dersini aldığı dönemde ünlü "Oratio Latina" üzerine fikir yürütebiliyordu, papaz okulumuzun bir öğrencisi olmasından gurur duyduğumuz siz Monsenyör'ün bizzat kendi tecrübelerinden de bildiği üzere hocaların en seçkin öğrencilerini, dile ne denli hâkim hatipler oldukları-nı göstermeleri için onurlandırdıkları ilk edebi faaliyetlerden biridir. Fakat bu temayüz bulunduğu on bir yaşını ve bilhassa daha da ufak endamını aşıyordu. Yine aynı nedenle, bir yandan dinleyenler Vergilius'un diline hâkim olarak fikir yürüten Fèlix Ardèvol büyük belagatini dinleyebilseler de, aralarında heyecan içindeki ana babası ve kardeşinin de bulunduğu halk tarafından görülebilmesi için pek de kısa olmayan bir iskemle kullanmak icap etti. Böylece Fèlix Ardèvol y Guitere Matematik, Felsefe, Teolojide büyük akademik zaferler mecrasına girmiş oldu ve okulumuzun, seçkin Pederler Jaume Balmes y Urpiá, Antoni Maria Claret y Clarà, Jacint Verdaguer y Santaló, Jaume Collell y Bancells ve Profesör Andreu Duran veya bizzat şahsınız, sevgili kilisemizin piskoposu olarak bize şeref feren siz zat-ı şahaneleri gibi en parlak öğrencilerinin seviyesinden geride değildiydi.

Tanrı'mız Yüce Efendimizin bize tavsiye ettiği gibi: "Laudemus viros gloriosos et parentes nosotros in generatione sua" (Zebur, 44,1) şükranımız atalarımıza dek uzanmaktadır. Bu nedenle, papak okulumuzun öğrencisi Fèlix Ardèvol y Guiteres'i Pontuficia Unuversitat Gregoriana'da Teoloji öğrenimi için kabul edilmesini büyük bir heyecanla dilediğimiz için yanılmadığımıza kaniyiz.

—Seçme şansın yok, oğlum.

Fèlix Ardèvol gemilerden nefret ettiğini söylemeye cesaret edemedi, denizden çok uzaklarda, sağlam toprağın üzerinde doğmuş ve daima orada yaşamıştı. Bu yüzden, Piskopos'a karşı çıkamadığı için o eziyetli yolculuğa çıkmak zorunda kaldı. Ostia limanının, sıçanların hastalık bulaştırdığı çürümeye yüz tutmuş birkaç sandığın bulunduğu bir köşesinde aczini ve geçmişin neredeyse bütün hatıralarını kustu. Birkaç saniye güçlükle nefes aldı, nihayet doğrulup bir mendille ağzını sildi, toparlanıp seyahat cüppesinin kırışıklıklarını düzeltti ve göz alıcı istikbaline doğru baktı. Roma'ya varmıştı işte, Aineias gibi.

—Burası yurdun en iyi odasıdır.

Fèlix Ardèvol, şaşırarak başını çevirdi. Eşikte, kısa boylu ve toplu bir öğrenci Dominiken kılığı içinde boncuk boncuk terliyor ve kibarca gülümsüyordu.

—Fèlix Morlin, Liége'den —dedi yabancı, hücrenin içine doğru bir adım atarak.

—Fèlix Ardèvol. Vic'ten.

—Ah! Bir adaş! —diye bağırdı gülerek, tokalaşmak üzere elini uzatırken.

İlk andan birbirlerine ısındılar. Morlin o odanın yurdun en talep edilen odası olduğunu tekrarladı ve hamisinin kim olduğunu sordu. Ardèvol bir hamisi olmadığını itiraf etti; resepsiyondaki o iri, dazlak kapıcının evraklarına bakıp, *Ardevole? cinquantaquattro,** dediğini söyledi; sonra da gözlerine bile bakmadan anahtarları uzatmıştı. Morlin ona inanmadı ama zevkle güldü.

Derslerin başlamasından önce, tam bir hafta boyunca, Morlin onu ikinci sınıftan, tanıdığı sekiz on öğrenciyle tanıştırdı ve Gregoryen Üniversitesi ya da Kitabı Mukad-

* (İtalyanca) Elli dört.

des Enstitüsü dışındakilerle ilişki kurmamasını tavsiye etti, vakit kaybı olurdu, Kerberos'a yakalanmadan gizlice dışarı çıkmanın yollarını gösterdi, tanınmadan şehirde bir gezinti fırsatı çıkar diye sivil kıyafetlerini elinin altında bulundurmasını tembihledi ve birinci sınıftan on kadar öğrenciye rehberlik ederek yurttan Pontificia Università Gregoriana'ya giden en kestirme yol üzerindeki önemli binaları gösterdi. Fransız aksanına bulanmış fakat gayet berrak bir İtalyanca konuşuyordu. Gregoryen'in Cizvitleriyle mesafeyi koruyabilmenin ehemmiyeti üzerine uzun bir ders verdi, çünkü, dikkat etmezsen, kafanı karıştırırlar. İşte böyle, puf!

Derslerin başlamasından bir gün önce, yüzlerce farklı yerden gelen bütün eski ve yeni öğrenciler Gregoryen'in merkez binası Palazzo Gabrielli-Borromeo'nun muazzam toplantı salonundaydılar ve Pontificia Università Gregoriana del Collegio Romano'nun *Pater Decanus*'u Daniele D'Angelo, S.J, kusursuz bir Latinceyle, Pontificia Università Gregoriana'nın herhangi bir fakültesinde okuyabilme ayrıcalığına eriştiğiniz için ne denli talihli olduğunuzu unutmamanızı, vesaire, vesaire, vesaire, diye tembihledi. Biz burada son derece üstün öğrencileri ağırlama şerefine nail olduk, aralarında sonuncusu merhum Papa XIII. Leo'nun da bulunduğu yüce babalarımız vardı. Sizden çalışmanız dışında bir talebimiz yok, çalışma, çalışma, çalışma. Buraya okumak için gelinir, okumak, okumak, okumak ve Teolojiyi, Kanonik Hukuk, Ruhaniyet ve Kilise Tarihini en iyi uzmanlardan öğrenmek için, vesaire, vesaire, vesaire.

—Pater* D'Angelo, D'Angelodangelodangelo diye bilinir —diye kulağına fısıldadı Morlin, kaygılandırıcı bir bilgiyi aktaran biri gibi.

Ve çalışmalarınızı tamamladığınızda dünyanın her tarafına dağılacaksınız, ülkelerinize döneceksiniz, kendi pa-

* (Latince) Peder (rahiplere hitap ederken).

paz okullarınıza, kendi tarikatlarınızın okullarına; ve henüz rahiplik mertebesine erişememiş olanlar rahip olacak ve bu ocağın onlara öğrettiklerinin meyvelerini verecekler. Vesaire, vesaire, vesaire ve üzerine bir on beş dakika daha pratik ikazlar, belki Morlin'inkiler kadar pratik olmayan ama günlük hayat için gerekenler. Fèlix Ardèvol daha kötüsü de olabilirdi diye düşündü; Vic'teki *orationes latinae** bazen, hepsinin faydalanacağı bu sağduyulu talimatlar el kitapçığından çok daha sıkıcı olurdu.

Derslerin başlamasından sonraki ilk aylar, Noel'in ertesine kadar, mühim bir şey olmadan geçti. Fèlix Ardèvol, muazzam bir Kitabı Mukaddes bilgisine sahip, yarı Slovak yarı Macar bir Cizvit olan pater Faluba'nın zihin berraklığına, vahiy ve vahyin Kiliseye aktarılması derslerini veren, tavırları son derece kibirli —kendisi de Liége doğumlu olmasına rağmen son sınavını Meryem teolojisine yaklaşımlar üzerine veren Morlin'i sınıfta bırakan— pater Pierre Blanc'ın zihin sağlamlığına hayran kaldı. Üç derste yanında oturarak Drago Gradnik'in güvenini kazanmaya başladı; Ljubljana papaz okulundan, rahip yakasını patlatacakmış gibi görünen geniş ve güçlü boğa boynuyla kıpkırmızı suratlı dev bir Slovak. Latincesi akıcıydı ama yine de pek az konuşuyorlardı. İkisi de çekingendi ve enerjilerini, çalışmalarının açacağı pek çok kapıdan geçmek için harcamaya bakıyorlardı. Morlin yakınıp ilişki ve arkadaşlıklarını geliştirdikçe, Ardèvol de yurdun en iyi hücresi *cinquanta-quattro*'ya kapanıyor, pater Faluba'nın getirdiği ve öğrencilerine nesneleri sevme sanatını öğrettiği, Demotik Mısırca, Kıptça, Yunanca ya da Aramca yazılmış papirüs ve Kitabı Mukaddes belgeleri üzerindeki paleografya çalışmalarında yeni dünyalar keşfediyordu. Tahrip olmuş bir elyazması,

* (Lat.) Latince dualar.

diye tekrarlıyordu Pater, ilme hizmet etmez. Restore edilmeleri elzemdir, ne pahasına olursa olsun restore edilmelidirler. Ve restorasyon uzmanının rolü bunları tefsir edecek âliminki kadar mühimdir. Üstelik vesaire, vesaire, vesaire demiyordu, çünkü neden söz ettiğini biliyordu.

—Aptallık —diye ilan etti Morlin, ona bundan söz ettiğinde—. Bu insanlar ellerine bir pertavsız geçirip masanın üzerine de farelerin kemirdiği küflü bir kâğıt koyunca mutlu oluyorlar.

—Ben de.

—Ölü dillerin kime ne yararı var? —dedi tumturaklı Latincesiyle.

—Pater Faluba, insanların bir ülkede değil bir dilde ikamet ettiklerini söyledi. Ve eski dilleri kurtararak...

—*Sciocchezze. Stupiditates.** Gayet canlı olan yegâne ölü dil Latincedir.

Via di Sant'Ignazio'nun ortasındaydılar. Ardèvol cüppesinin, Morlin rahip kıyafetinin himayesinde. Ve Ardèvol ilk kez arkadaşına garipseyerek baktı. Durdu ve tereddütle neye inandığını sordu. Morlin de durdu ve Dominiken rahibi olduysa bunun nedeninin başkalarına yardım etmek için derin bir arzu duyması ve Kiliseye hizmet etmek istemesi olduğunu söyledi. Ve hiçbir şey onu yolundan ayıramayacaktı; fakat Kiliseye hizmet uygulamada edilmeliydi, çürümeye yüz tutmuş kâğıtları inceleyerek değil, bazı kimseleri etkileyerek edilmeliydi, çünkü bu bazıları da hayatın... Durdu ve ekledi, vesaire, vesaire, vesaire, ve iki arkadaş kahkahayı koyverdiler. İşte o anda Carolina yanından ilk kez geçti, fakat ikisi de ona dikkat etmedi. Ve Lola Xica ile eve gidince o akşam yemeğini hazırlarken ve evin öbür tarafları karanlıklar içindeyken benim keman çalışmam gerekirdi. Bu pek hoşuma gitmezdi çünkü herhangi bir kapının ardından her an kötü biri çıkabilirdi, işte bu yüzden

* (Sırasıyla İt. ve Lat.) Saçmalık, aptallık.

Kara Kartal'ı cebimde taşırdım, çünkü evde, babam yıllar önce karar verdiğinden beri, dine ilişkin ne bir madalyon, ne bir muska, ne bir tasvir, ne bir ayinler kitabı vardı, ve Adrià Ardèvol, zavallı çocuk, bir tür görünmez elin yardımına ihtiyaç duyuyordu. Bir gün keman çalışmak yerine yemek odasında kaldım, dalmış, büfenin üzerindeki resmin içinde batıda, Trespui taraflarında, kaçmakta olan güneşin büyüleyici bir ışıkla Santa Maria de Gerri Manastırını aydınlatışını seyrederek oturdum. Beni cezbeden o ışık imkânsız hikâyeler düşündürürdü hep bana, böylece ne sokak kapısının açıldığını, ne başka bir şey duydum, babamın gür sesiyle göğe sıçrayıncaya kadar.

—Ne yapıyorsun burda böyle, vaktini boşa harcıyorsun? Ödevin yok mu? Keman çalışmıyor musun? Yapacak bir şeyin yok mu? Hım?

Adrià odasına gitti, kalbi hâlâ güm güm atarak, babalarının öpücükler verdiği çocukları kıskanmadan, çünkü dünyada böyle bir şeyin olmadığını sanıyordu.

—Carson: sana Kara Kartal'ı takdim ederim. Cesur Arapaho kabilesinden.

—Merhaba.

—Ugh.

Kara Kartal Şerif Carson'u bir yanağından öptü, oysa babası Adrià'yı hiç öpmemişti, ve Adrià ikisini de atlarıyla birlikte komodinin üzerine bıraktı, birbirlerini daha iyi tanısınlar diye.

—Keyifsiz gibisin.

—Üç yıllık teoloji öğreniminden sonra —dedi Ardèvol, düşünceli— seni gerçekten neyin ilgilendirdiğini hâlâ çözemedim. Tanrı'nın inayeti doktrini mi?

—Soruma cevap vermedin —diye ısrar etti Morlin.

—Soru değildi. Ya da Hıristiyan vahyinin inanılırlığı mı?

Morlin cevap vermedi ve Fèlix Ardèvol diretti:

—Gregoriana'da neden okuyorsun, madem teoloji seni...

İkisi, üniversiteden yurda dönüş yolunu tutmuş öğrenci dizisinden ayrılmıştı. Mesih bilimi ve Kurtuluş bilimi, Metafizik I, Metafizik II ve Vahiy ve en talepkâr hocaların özellikle de, Fèlix Ardèvol'ün herkesin onun hakkındaki beklentilerinin yarattığı kanaate göre kendi dersinde ilerleme kaydetmediğini düşünen Vahiy hocası Levinski'nin sert eleştirileriyle geçen iki yılda Roma pek değişmemişti. Avrupa'yı kasıp kavuran savaşa rağmen şehir kanayan bir yara değildi; sadece biraz daha yoksullaşmıştı. Bu arada *La Pontificia Università* öğrencileri çatışmaya ve yaşanan dramlara rağmen yabancı derslerine devam ediyorlardı. Hemen hemen hepsi. Bilgelik ve erdem kazanarak. Hemen hemen hepsi.

—Ya seni?

—Teodezi ve ilk günah artık ilgimi çekmiyor. Bu kadar ispat yeter. Tanrı'nın kötülüğe izin verdiğini düşünmem çok zor.

—Aylardır ben de bundan şüpheleniyordum.

—Sen de mi?

—Hayır: işleri fazlasıyla karıştırdığından şüpheleniyordum. Benim gibi yap, kendini dünyayı incelemeye ver. Kanonik Hukuk Fakültesindeki derslerden ben çok zevk alıyorum. Kilise ile sivil toplum arasındaki hukuki ilişkiler; Kilisenin Yaptırımları; Kilisenin dünyevi varlıkları; kutsanmış hayat kurumlarının ruhsal güçleri; Kanonik teamüller...

—Sen neden bahsediyorsun?

—Spekülatif çalışmalar vakit kaybıdır; kuralcılar da payanda.

—Yok, hayır! —diye haykırdı Ardèvol—. Aramcayı severim ben. Elyazmalarına bakmak ve Botan Neoaramcası ile Barzani Yahudi Neoaramcası arasındaki morfolojik farkları görebilmek beni heyecanlandırır. Ya da Sancak Köy Süryancası ya da *Mlahso*'nun nedenini.

—Açıkçası, neden bahsediyorsun hiç anlamıyorum. Aynı üniversitede okuduğumuzdan emin misin? Aynı Fakültede? İkimiz de Roma'da mıyız, şu anda? Hım?

—Fark etmez. Pater Levinski hocam değilken de, Keldanca, Babilce ve Samiri dili hakkında bilinen her şeyi öğrenmek istiyordum ben, hem...

—Ne işe yarayacak peki?

—Peki, fiilen gerçekleşmemiş ile gerçekleşmiş evlilik, meşru ile meşru sayılan, geçerli ile hükümsüz evlilik arasındaki farkları bilmek neye yarar?

Via del Seminario'nun ortasında kahkahayı koyverdiler. Karalar giyinmiş bir hanım, tevazunun en temel kurallarını hiçe sayıp şamata yapan bu genç rahipleri görünce biraz irkilmiş bakışlarını onlara çevirdi.

—Neden keyifsizsin *Ardevole*? Bak bu işte bir soru.

—Aslında senin gerçekten, yürekten ilgilendiğin şey ne?

—Her şey.

—Ya teoloji?

—O da her şeyin bir parçası —diye cevap verdi Morlin, Casanatense Kütüphanesinin cephesini ve oralarda gezinirken kendisine gafil avlanan yirmi kadar insanı kutsamaya hazırlanıyormuş gibi kollarını kaldırarak. Sonra aniden yürümeye başladı ve Fèlix Ardévol ona yetişmekte zorlandı.

—Avrupa'daki savaşı al —diye devam etti Morlin, hararetle Afrika yönünü göstererek. Ve sanki casuslardan korkuyormuş gibi alçak sesle:

—İtalya tarafsızlığını koruyor, çünkü Üçlü İttifak bir müdafaa paktı sadece —dedi İtalya.

—Müttefikler savaşı kazanacak —diye cevap verdi Entente Cordiale.*

* (Fr.) İngiltere ile Fransa arasında 8 Nisan 1904 tarihinde yapılan antlaşma.

—Vaat edilen dışında bir çıkar için hareket etmiyorum ben —diye ilan etti İtalya, vakarla.

—Sana kurtarılacak Trentino, Istria ve Dalmaçya bölgelerini vaat ediyoruz.

—Tekrar ediyorum —diye ısrar etti İtalya daha büyük bir vakarla ve gözlerini belerterek— İtalya için şerefli konum tarafsızlıktır.

—Kabul: Ama bugün katılırsan, yarın değil, tamam mı? Bugün katılırsan bütün irredente* paketini alacaksın: Alto Adige, Trentino, Venezia Giulia, Istria, Fiume, Nice, Korsika, Malta ve Dalmaçya.

—Nereyi imzalamam gerekiyor —diye cevap verdi İtalya, ve gözleri pırıl pırıl:— yaşasın Entente! Kahrolsun Merkezi Avrupa İmparatorlukları! İşte görüyorsun Fèlix, politika böyle. Birilerinin ve ötekilerin tarafından.

—Ya büyük idealler?

Bu kez de Fèlix Morlin durdu ve gökyüzüne baktı, kitabelere yakışır bir cümle yaratmaya hazır:

—Uluslararası politika uluslararası büyük idealler demek değildir: uluslararası büyük çıkarlar demektir. İtalya da bunu gayet iyi kavradı: bir kere saldırgan iyilerin, yani bizim yanımızda yer alınınca gerisi geldi; Trentino'ya saldırı, tanrı vergisi o ormanları yerle bir etmek için; karşı saldırı, Caporetto muharebesi, üç yüz bin ölü, Piave, Vittorio Veneto'da sınır ihlali, Padova'da ateşkes, Sırp, Hırvat, Sloven Krallığının kurulması, üstelik bu icadın üstünden iki ay geçmeden adına Yugoslavya dendi, ve şunu da kehanet ediyorum, *irredente* bölgeler müttefiklerin şimdi geriye çektiği havuçtur. Ve İtalya'da büyük bir sukutu hayal. Ayrıca hepsi kapışmaya devam edeceklerinden savaş asla tamamen sona ermeyecek. Ve henüz uyanmamış olan o gerçek düşmanı bekleyecekler.

* (İt.) Dil, din, soy ve kültür birlikteliği olduğu halde herhangi bir devletin sınırları dışında yer alan halk ile söz konusu devletin birleşmesi fikri.

—O kim?

—Bolşevik komünizmi. Bak görürsün, birkaç yıla kalmaz, söylemedi deme.

—Bunları nereden öğreniyorsun?

—Gazete okuyup uygun kişileri dinleyerek. Faydalı temaslar kurma sanatıdır bu. Bir de Vatikan'ın bu işlerdeki acınası rolünü bilsen...

—Peki ayinlerin can üzerindeki ruhsal etkisini ya da Tanrı inayeti doktrinini ne ara çalışıyorsun?

—Benim yaptığım da çalışmak, sevgili Fèlix. Kilisenin iyi bir hizmetkârı olma yolunda kendimi hazırlamak. Kilise'nin teologları, politikacıları, hatta senin gibi dünyaya bir pertavsızla bakan aydınlanmışları da olmalı. Sen neden keyifsizsin?

Bir süre sessizce yürüdüler, başları eğik, her biri kendi düşüncelerine dalmış. Sonra birden Morlin durdu ve yoook! dedi.

—Ne?

—Ne olduğunu biliyorum? Neden keyifsiz olduğunu anladım.

—Öyle mi?

—Sen âşıksın.

Fèlix Ardèvol i Guiteres, Roma Pontificia Università Gregoriana dördüncü sınıf öğrencisi, ilk iki öğrenim yılındaki parlak Roma tecrübesiyle yıl sonu sınavlarının olağanüstü başarı ödülünün sahibi, itiraz etmek için ağzını açtı fakat sonra tekrar kapattı. Kutsal Hafta tatilinin sonu, paskalya yortusundan sonraki pazartesi günü geliyordu gözlerinin önüne, yapacak bir şeyinin olmadığı o pazartesi; Vico üzerine araştırma yazısını henüz bitirmişti —*verum et factum reciprocantur seu convertuntur** ve bütünü kavramanın imkânsızlığı, Vico aleyhtarı ve toplumun bü-

* Giambattista Vico'nun temel ilkesi: "Gerçek ve yapılan birbirine dönüşür." (Sarp Erk Ulaş Felsefe Sözlüğü)

tün olağandışı hareketlerini anlıyormuş izlenimi yaratan Fèlix Morlin'den farklı olarak, *bütünü kavramanın imkânsızlığı*— Piazza di Pietra'dan geçiyordu ve onu üçüncü görüşüydü. Göz kamaştırıcıydı. Otuz kadar güvercin barikat kurmuştu aralarına. Yanına gitti, genç kızın elinde bir paket vardı ve dünyanın daha parlak, daha temiz, daha cömert ve daha saf bir hal aldığı tam o anda gülümsedi. Bundan yola çıkarak mantıki bir sonuca vardı: güzellik, böylesi bir güzellik, şeytanın eseri olamaz. Güzellik ilahidir, ve öyleyse meleksi gülümseme de: ilahidir. Onu ikinci görüşünü hatırlardı, Carolina'nın manavın önündeki arabayı boşaltırken babasına yardım ettiği anı. O tatlı yumuşacık omuzlar tıka basa doldurulmuş o sert tahta kasaları mı yüklenecekti? Buna tahammül edemezdi, gidip yardım etti; yem torbasındaki samanı çiğneyen katırın alaycı suçortaklığıyla üç kasayı birlikte, suskun indirdiler, genç kızın gözlerindeki uçsuz bucaksız manzarayı bakışlarını biraz aşağıdaki incecik kanalın başlangıcına indirmekten kaçınarak seyretti ve Saverio Amato'nun dükkânı sessizlik içindeydi çünkü hiç kimse, üniversiteden bir peder, bir rahip, bir din adamı, bir papaz okulu öğrencisi kutsal cüppesinin kollarını sıvayıp hamallık yaptığında ve o karanlık bakışlarla evin kızını incelediğinde nasıl davranılacağını bilmiyordu. Üç kasa elma, savaş zamanında Tanrı'nın armağanı; güzelliğin yanı başında geçirilen üç tatlı an; sonra etrafına bakıp Signor Amato'nun manav dükkânının içinde olduğunu fark edip *buona sera** deyip ve tekrar genç kıza bakmaya cesaret edemeden çekip gidince kızın annesi de peşinden dışarı çıkmış ve her şeye rağmen eline kıpkırmızı, Carolina'nın güzelim memelerini hatırlattıkları için yüzünü kızartan, iki elma tutuşturmuştu. Onu ilk görüşü de geldi aklına, Carolina, Carolina, Carolina, dünyanın en güzel adı, ama o zaman henüz bir adı olmayan bir genç

* (İt.) İyi akşamlar.

kız geçiyordu önünden ve tam o sırada bileği burkuluyordu; ağzından hafif bir acı çığlığı koptu, zavallıcık, yere düşüyordu neredeyse. Yanında, Teoloji Fakültesine girdikten sonra boyunda yarım karışlık, ağırlığında altı yedi librelik bir artış olan ve son üç gündür de, dünyada Tanrı'nın varlığını gösterecek başka hiçbir şey —mesela bu tatlı mı tatlı kızın güzelliği— yokmuş gibi Anselmus'un varlıkbilgisel uslamlaması ile yatıp kalkan Drago Gradnik vardı. Bu burkulmanın son derece acı verici olabileceği üzerinde de durmazdı Drago Gradnik, Fèlix Ardèvol ise ayağını yere basmasına yardım etmek için güzel Adalaisa, Beatrice, Laura'nın bacağını bileğinden nazikçe tuttu ve bacağı tutmasıyla birlikte Dünya Sergisindeki ark lambalarının akımından daha yoğun bir elektrik akımı geçti omurgasından, acıyor mu *signorina*, diye sorarken neredeyse kızın üstüne atılıp oracıkta sahip olacak durumdaydı ve hayatında ilk kez böylesine acil, acılı, amansız ve dehşet verici bir cinsel arzu hissediyordu. O sırada Drago Gradnik Anselmus'u ve Tanrı'nın varlığını gösterecek daha rasyonel yollar düşünerek başka bir tarafa bakıyordu.

— *Ti fa male?*[*]

— *Grazie, grazie mille, padre...*[†] —dedi, uçsuz bucaksız gözlerin tatlı sesi.

— Madem Tanrı bize zekâ verdi, yanında muhakemeyi de vermiştir diye düşünüyorum. Hım, *Ardevole*?

— *Come ti chiami*[‡] (benim güzel perim)?

— *Carolina, padre, grazie.*[§]

Carolina, ne güzel bir isim; başka bir adın olamazdı zaten, sevgilim.

* (İt.) Acıyor mu?

† (İt.) Teşekkürler, çok teşekkürler, peder...

‡ (İt.) Adın ne?

§ (İt.) Carolina, peder, teşekkürler.

—*Ti fa ancora male, Carolina*[*] (geçici dermanı olmayan güzellik)? —diye tekrarladı, endişeli.

—Akıl. Akılla inanca varmak. Bu sapkınlık mı? Ha, *Ardevole*?

Oturduğu bankta bırakıp yanından ayrılmak zorunda kalmıştı, çünkü peri, kıpkırmızı kesilmiş, birazdan annesinin oradan geçeceği güvencesini veriyordu; iki öğrenci gezintilerine devam ederken ve Drago Gradnik genizden konuştuğu Latincesiyle Saint Bernard'ın belki de hayattayken, Teilhard de Chardin'in o konferansının düşünmemizi önerdiği şey olmadığı fikrini evirip çevirirken, o kendini, elini yüzüne doğru götürmüş tanrıça Carolina'nın teninin kokusundan kalanları içine çekerken yakalamıştı.

—Âşık mı? Ben mi? —Kendisini inceleyen, dalga geçmeye hazır Morlin'e baktı.

—Bütün belirtileri var sende.

—Sen nereden bileceksin?

—Benim de başımdan geçti.

—E peki başından nasıl attın? —diye sordu Ardèvol kaygıyla.

—Başımdan atmadım. Aksine yüklendim. Aşk bitinceye kadar, sonra yallah!

—Korkutma beni.

—Hayat bu. Günahkârım ve nedamet getiriyorum.

—Aşk sonsuzdur, asla sona ermez. Ben yapamazdım...

—Yarabbim, sen bitmişsin, Fèlix *Ardevole*!

Ardevole cevap vermedi. Gözlerinin önünde, otuz kadar güvercin, paskalyadan sonraki pazartesi, Piazza di Pietra'da. Arzusunun aciliyetiyle atıldı, Carolina'ya yetişip elindeki küçücük paketin ağırlığından kurtarmak için güvercinler cengelini aştı.

—*Il gioiello dell'Africa*[†] —dedi peri.

* (İt.) Hâlâ acıyor mu Carolina?

† (İt.) Afrika mücevheri.

—Peki nereden bildiniz benim...

—Her gün buradan geçiyorsunuz. Her gün.

O anda, Matta yirmi yedi elli bir, tapınağın perdesi yukarıdan aşağı yırtılarak ikiye ayrıldı. Yer sarsıldı, kayalar yarıldı, mezarlar açıldı ve uyuyan kutsal yaşamlılardan birçoğunun bedeni dirildi.

Tanrı'nın ve vücut bulmuş Tanrı'nın Kelamının gizemi.

Bakire Meryem'in ve Tanrı'nın Annesinin gizemi.

Hıristiyan inancının gizemi.

İnsani ve kusurlu Kilise'nin, ilahi ve sonsuz Kilise'nin gizemi.

İki gün önce *cinquantaquattro* numaralı odadaki masanın üzerine koyduğum ve o andan bu üçüncü güne kadar ancak ambalaj kâğıdını açmaya cüret edebildiğim paketi bana hediye eden genç bir kadının aşkının gizemi. Kapalı bir kutu. Yarabbim. Uçurumun başındayım.

Cumartesiye kadar bekledi. Öğrencilerin büyük bir kısmı odalarındaydı. Kimi gezintiye çıkmış kimi de Roma'nın çeşitli kütüphanelerine dağılmış, kötülüğün doğası ve Tanrı'nın ona neden izin verdiği üzerine, şeytanın öfke uyandırıcı varoluşu üzerine, Kitabı Mukaddes'in doğru okunması ya da *neuma*'nın* Gregoryen ve Ambrosian ilahilerde ortaya çıkması üzerine verilmiş cevapları, öfkeyle, eşeliyorlardı. Fèlix Ardèvol *cinquantaquattro*'da yalnızdı, masanın üzerinde hiç kitap yoktu, her şey yerli yerindeydi, çünkü onu çileden çıkaran bir şey varsa o da pılı pırtıya dönüşmek üzere terk edilmiş eşyaların sinir edici yığını, ya da yerlerine kaldırılmamış eşyalar yahut düzgünce yerleştirilmemiş şeylere takılıp kalan bakışlardı ya da... Belki de manyaklaşmaya başladığını düşündü. Bence öyley-

* Müzik notalamasının ilk türlerinden biri.

di; her şey o yıllarda başlamış olmalı: babam maddi düzen saplantısı olan bir adamdı. Zihinsel tutarsızlığın onu pek rahatsız ettiğini sanmam. Fakat raftaki yerine konmayıp masanın üzerine bırakılmış bir kitabın ya da bir radyatörün üzerinde unutulmuş bir kâğıdın kesinlikle mazereti ve affı yoktu. Hiçbir şey gözü rahatsız etmemeliydi ve hepimiz bu kurala uyardık, bilhassa ben, her defasında ama her defasında oynadığım oyuncakları yerlerine kaldırmalıydım, bundan sadece Şerif Carson ve Kara Kartal kurtulurdu çünkü onlar gizlice benimle yatarlardı ve babamın bundan asla haberi olmadı.

Cinquantaquattro pırıl pırıl. Ve ayakta, pencereden cüppelerin yurda giriş çıkışını izleyen Fèlix Ardèvol. Perdeleri sımsıkı çekilmiş kabininin içinde itirafı imkânsız ve öfkelendirici sırlarıyla Via del Corso'dan geçen bir atlı araba. Ve demir bir kovayı sürüklerken gereksiz ve sinir bozucu bir şamata çıkaran çocuk. Korkudan tir tir titrediği için her şey onu öfkelendiriyordu. Masanın üzerinde, hiç beklenmedik bir nesne, henüz yeri bulunmamış bir nesne. Carolina'nın hediye ettiği, içinde bir *gioiello dell'Africa* olan yeşil kutucuk. Kaderi. Yemin etmişti, Santa Maria'nın çanları on ikiyi vurmadan önce kutuyu ya açacak ya da atacaktı. Ya da intihar edecekti. Üçünden biri.

Çünkü okuyup araştırmak için yaşamak başka bir yaşamaktır, paleografyanın tutkulu dünyasında, antik elyazmaları evreninde bir yol çizmektir, —şimdi hafızasının yegâne penceresine dönüşen— küflü papirüslerde asırlardır donup kaldıkları için kimsenin konuşmadığı diller öğrenmektir, ortaçağ paleografyasını antik çağınkinden ayırt edebilmek, dünyanın bu denli büyük olmasından sevinç duymak, dünya öyle büyüktü ki bir gün canı sıkılırsa Sanskrit ve Asya dillerini araştırmaya başlayabilirdi, ve bir gün bir oğlu olursa...

Peki şimdi ben neden bir çocuğum olsun isterdim diye düşünüyorum?, kızdı; yok, öfkelendi. Tekrar kutuya baktı, *cinquantaquattro*'nun tertemiz masasının üzerinde tek

başına. Fèlix Ardèvol cüppesinin eteğinden hayali bir ipliği silkeledi, yakalığının tahriş ettiği boynundan parmağını geçirdi ve masasının başına oturdu. Santa Maria'nın çanlarının on ikiyi vurmasına üç dakika vardı. Derin bir nefes aldı ve bir sonuca vardı: şimdilik intihar etmeyecekti. Kutuyu eline aldı, büyük bir dikkatle, annesine yeşilimsi yumurtaları ya da tüysüz minicik yavruları göstermek için ağaçtan söküp getirdiği yuvayı tutan çocuk gibi, üzülme anne, ben beslerim onları, bol bol karınca veririm. Susamış geyik gibi, ah, Yarabbim. Öyle ya da böyle, attığı adımların ruhunda geriye dönülemezlik halesi yarattığını biliyordu. İki dakika. Titreyen parmaklarla kırmızı kurdeleyi açmaya koyuldu fakat düğüm gittikçe daha sıkılaşıyordu, üstelik zavallı Carolina'nın beceriksizliğinden değil, kendi sinirleri yüzündendi. Ayağa kalktı, huzursuz. Bir buçuk dakika. Leğenin yanına gitti ve usturasını aldı. Telaşla açtı. Bir dakika on beş saniye. Kırmızı renkli o güzelim kurdeleyi zalimce kesti, upuzun ömrü boyunca hiç görmemişti öylesini, yirmi beş yaşındaydı ama kendisini yaşlı, yorgun hissediyordu ve öyle şeylerin kendisinin değil de, gayet vurdumduymaz olduğu aşikâr öbür Fèlix'in başına gelmesini isterdi... Bir dakika! Ağzı kurumuş, elleri ter içinde, bir ter damlası yanağından kayıyor ve bundan daha bir gün önce... Via Lata'daki Santa Maria'nın çanlarının öğlen on ikiyi vurmasına on saniye var. Ve Versailles'da bir çaylaklar takımı savaş bitti deyip, birkaç yıla kalmadan daha kanlı ve kötülüğü daha yakın —Tanrı'nın asla izin vermemesi gerekirdi— yepyeni muhteşem bir savaşı mümkün kılacak mekanizmaları çalıştırmaya başlayacak ateşkes antlaşmasını dilleri dışarda zar zor imzaladıkları sırada, Fèlix Ardèvol i Guiteres yeşil kutuyu açtı. Tereddütlü hareketlerle kırmızı renkli yumuşak pamukluyu çıkardı ve ilk çan vurduğunda, *Angelus Domini nuntiavit Mariae,** ağlamaya başladı.

* (Lat.) Tanrı'nın meleği Meryem'e müjdeyi verdi.

Yurttan kimseye görünmeden çıkmak nispeten kolaydı. Morlin'le, Gradnik'le, ve güvenilir iki üç kişiyle, defalarca denemiş, ceza falan almamışlardı. Laik kıyafetler giyince Roma pek çok kapıyı açıyordu önlerinde; ya da cüppelerin açtığından farklı kapılar açıyordu. Cüppeyle girmenin yakışık almayacağı bütün müzelere normal kıyafetlerle girebilirlerdi. Piazza Colonna'da kahve içebilir, hatta bu sırada gelip geçenleri seyredebilirlerdi; Morlin birkaç kez, kendince tanışılması elzem birileriyle sevgili müridini tanıştırmaya götürmüştü. Fèlix *Ardevole* diye takdim ediyordu, sekiz dile hâkim bir âlim, ve onun için elyazmalarının hiçbir esrarı yok, ve araştırmacılar kasalarını açıyorlardı, o da *La mandragora*'nın orijinal elyazmasını, bir hazine, ya da Makkabilerle ilişkilendirilen birkaç titrek papirüsü inceleyebiliyordu. Fakat Avrupa'nın barış yaptığı o gün, âlim Fèlix *Ardevole* yurt yetkililerinden gizlice, ve ilk kez olarak arkadaşlarından da gizlice dışarı çıkıyordu. Din adamı havasını maskeleyen bir kazak ve kasketle. Doğrudan Signor Amato'nun meyve dükkânına gitti, gözetlemek için, ve cebinde kutu, kendisi gibi heyecanlı olmadıkları için kaygısız ve mutlu insanların geliş gidişine bakarken saatler geçti. Carolina'nın annesi, küçük kız kardeşi, ve herkes geldi, sevgilisi hariç. *Gioiello*, biraz kabaca yontulmuş bir madalyon, ön yüzünde ilkel bir kabartma, Romanesk üslubunda Tanrı'nın Annesi ve yanında muazzam bir ağaç, bir tür köknar ve arkasında bir kelime, "Pardàc." Afrika'dan mı? Bir Kıpti madalyonu olabilir miydi? Neden sevgilim dedim madem hakkım yoktu... ve o buz gibi hava artık solunamaz oluyordu. Çanlar çalmaya başlıyor, henüz haberdar olmayan Fèlix de bütün Roma kiliselerinin vuran çanlarını kendi kaçak, gizli ve günahkâr aşkına atfediyordu. İnsanlar şaşkın duruyorlardı, belki de Abelard'ı arayarak; fakat ona bakmak ve onu işaret etmek yerine birbirlerine soruyorlardı, ne olmuştu da Roma'nın çanları öğleden sonra saat üçte birbiri ardına çalmaya başlamıştı, tekrarlama vakti de değildi, ne olmuştu acaba? Tanrı'm: ya savaş sona erdiyse?

Sonra Carolina Amato göründü. Evden geliyordu, rüzgârda dağılan kısa saçlarıyla, sokağın karşısına geçmiş ve doğrudan Fèlix'in onu beklemekte olduğu yere yönelmişti, oysa Fèlix kamuflajının kusursuz olduğunu sanıyordu. Gelip karşısında durduğunda pırıl pırıl, sessiz bir gülümsemeyle baktı. Fèlix yutkundu, cebindeki kutuyu sıktı, ağzını açtı ve bir şey demedi.

—Ben de —dedi genç kız. Ve pek çok çandan sonra:— Hoşuna gitti mi?

—Kabul edebilir miyim bilmiyorum.

—*Gioiello* benim, Sandro amcam hediye etmiş bana doğduğumda. Mısır'dan getirmiş. Şimdi senin.

—Evdekiler ne der?

—O bana ait ve şimdi de senin: bir şey söylemezler. O benim sana sözüm.

Ve elini tuttu. O anda gökyüzü toprağın üzerine çöktü ve Abelard bütün dikkatini Heloise'in teninin temasına verdi, çerçöp dolu fakat aşk gülleri kokan daracık, adsız bir geçide sürükledi Heloise onu, sonra kapıları açık ve kimseciklerin olmadığı bir eve soktu, çanların ardı arkası kesilmiyordu, bir komşu kadın pencereden bağırıyordu, *nuntio vobis gaudium magnum,** Elisabetta, savaş sona erdi! Fakat iki sevgili asli bir savaşa başlamak üzereydi ve barış ilanını işitemediler.

* (Lat.) Yeni papanın seçilişini müjdelerken: "Size büyük bir sevinci duyuruyorum."

II

De pueritia*

İyi bir savaşçı,
savaş boyalarıyla kendilerini
güzelleştirseler de,
karşısına çıkan bütün *squaw*'lara
sürekli âşık kalamaz.

Kara Kartal

* (Lat.) Çocukluğa dair.

3

Bana öyle bakma. Habire bir şeyler uydurduğumu biliyorum: ama gerçeği söylemeyi de ihmal etmiyorum. Mesela, benim eski odamla, şimdiki Tarih ve Coğrafya bölümüyle ilgili en eski anım yatağın altını bir eve dönüştürmeye çalıştığım anlardaki halim. Rahatsız bir yer değildi, üstelik eğlenceliydi de, gelip gidenin, Adrià, oğlum, neredesin, hey, Adrià, atıştırma vakti, diyenlerin ayaklarını görüyordum. Nereye kayboldu bu çocuk? Çok çok eğlenceliydi, biliyorum. Evet, benim hep böyle canım sıkılırdı, çünkü bizimki çocuklara uygun bir ev değildi ve ailem de çocuklara uygun bir aile değildi. Evde annemin bir önemi yoktu, babamsa sadece alıp sattığı şeyler için yaşıyordu, bana gelince, ben de kendimi yiyip bitiriyordum, babamı bir gravürü ya da incecik bir porselen sürahiyi okşarken gördüğümde kıskançlıktan ölüyordum. Annem... doğrusu annem bana hep tetikte, dikkatli, sağı solu kontrol eden biri gibi görünmüştü; tabii bunu Lola Xica'nın suçortaklığıyla yapıyordu. Babamın onun evde kendini yabancı biri gibi hissetmesine neden olduğunu ancak şimdi anlıyorum. O babamın evinde kalan biriydi ve babam onun orada yaşamasına izin vererek lütufta bulunuyordu. Babam öldüğünde nihayet rahat bir nefes alabildi ve benden kaçırmasına rağmen bakışları artık huzursuz değildi. Üstelik değişti. Neden, diye soruyorum kendime. Neden evlendiler annemle babam, diye de soruyorum. Birbirlerini sevmiş olduklarını hiç sanmam.

Bizim evde hiçbir zaman sevgi olmadı. Ben onların hayatlarının tesadüfi bir sonucuydum sadece.

Çok ilginç: sana açıklamak istediğim ne çok şey var, ama ben tutup Freud'un ağzını sulandıracak birtakım düşüncelerle vakit harcıyorum. Belki her şeyin sebebi babamla kurduğum ilişkidir. Belki de babam benim yüzümden öldüğü içindir.

Biraz daha büyüdüğümde bu kez babamın çalışma odasındaki divanla duvar arasındaki boşluğu gizlice işgal etmiş, Kızılderililerim ve kovboylarım için barınak haline getirmiştim ve bir gün babam ardında tanıdık bir sesle içeri girdi, fakat o an bu ses bana hoşla tüyler ürpertici arası bir tondaymış gibi geldi: Senyor Berenguer'i ilk kez dükkân dışında işitiyordum ve sanki biraz farklıydı; o günden sonra da sesi bana ne dükkânda ne de dışında hoş gelmedi. Ben donup kaldım, Şerif Carson'u yere bıraktım ve Kara Kartal'ın her zaman o kadar sessiz olan doru atı düşüp hafif bir ses çıkardı ve benim yüreğimi hoplattı ama neyse ki düşman farkına varmadı ve babam, size açıklama yapmak zorunda değilim, dedi.

—Bence yapmalısınız.

Senyor Berenguer oturunca divan biraz duvara doğru geriledi ve ben yakalanmadan önce kahramanca ezildiğimi hayal ettim. Senyor Berenguer'den gelen birkaç ufak darbe hissettim ve babamın buz gibi sesinin, bu evde sigara içmek yasaktır dediğini işittim. O zaman Senyor Berenguer bir açıklama istiyorum dedi.

—Siz benim için çalışıyorsunuz. —Babamın alaycı tonu:— Yoksa yanılıyor muyum?

—On adet gravür buldum, mağdurların fazla şikâyet etmemesini sağladım. On gravürle üç sınır geçtim, onları kendi hesabıma fiyatlandırdım ve siz şimdi kalkmış bana, onları sattığınızı söylüyorsunuz, bana danışmadınız bile. Bir tanesi Rembrandt'tı, biliyor musunuz?

—Alıyoruz, satıyoruz; bu kahpe hayatımızı böyle kazanıyoruz.

Bu kahpe hayatı ilk kez duyuyordum ve hoşuma gitti; babam çift p'yle söyledi: kahppe hayat, sanırım kızgın ol-

duğu için. Senyor Berenguer'in gülümsediğini anladım; daha o zamanlar sessizlikleri deşifre etmeyi öğrenmiştim ve Senyor Berenguer'in gülümsemekte olduğundan emindim.

—Ah, merhaba Senyor Berenguer —dedi annemin sesi—. Oğlanı gördün mü, Fèlix?

—Hayır.

Fırtına kopmak üzereydi. Divanın arkasından nasıl kaçacaktım, evin başka bir yerine gidip hiçbir şey işitmemiş gibi yapabilir miydim? Şerif Carson ve Kara Kartal'a danıştım, ama bir faydaları olmadı. Bu sırada erkekler sessizlik içindeydiler, büyük ihtimalle annemin odadan çıkıp kapıyı kapatmasını bekliyorlardı.

—İyi günler.

—İyi günler, hanımefendi. —Berenguer'in sesi tartışmanın kekre tonunu tekrar kazanmış:— Kendimi dolandırılmış hissediyorum. Özel bir komisyon talep ediyorum. —Sessizlik.— Mecbursunuz.

Bu komisyon meselesi benim hiç umurumda değildi. Sakinleşmek için konuşmayı kafamda Fransızcaya çeviriyordum, oldukça uydurulmuş bir Fransızcaya; nasıl olmasın ki, ancak yedi yaşımda falandım herhalde. Bazen kendimi böyle rahatlatırdım çünkü gerildiğimde hareketlerimi kontrol edemiyordum ve o sessizlik içindeki odada en ufak bir kıpırtı bile gayet iyi işitilirdi. *Moi, j'exige ma commission. C'est mon droit. Vous travaillez pour moi, monsieur Berenguer. Oui, sien, sûr, mais j'ai de la dignité, moi!*[*]

İçerlerde bir yerde annem bağırarak, Adrià, oğlum! Lola Xica, sen gördün mü Adrià'yı? *Dieu sait où est mon petit Hadrien!*[†]

* (Fr.) Ben komisyonumu talep ediyorum, bu benim hakkım. Benim için çalışıyorsunuz Mösyö Berenguer. Tabii, elbette, ama benim de bir şerefim var.

† (Fr.) Allah bilir benim küçük Adrià'm nerede?

Pek iyi hatırlamıyorum ama bana öyle geliyor ki sonunda Senyor Berenguer öfkeden köpürerek çekip gitti, sanırım babamın, benim Fransızcaya çeviremediğim gülü seven dikenine katlanır'ı Senyor Berenguer'in tepesini iyice attırmıştı. Annemin bana bir kez olsun, *mon petit Hadrien!** demesini ne kadar isterdim.

Ama önemli olan benim artık sığınağımdan çıkabileceğimdi. Babamın misafiri kapıya kadar geçirdiği süre benim izlerimi silmeme yeterdi; evde sürdürdüğüm partizan hayatı bana muazzam bir kamuflaj ve neredeyse her yerde olma yeteneği kazandırmıştı.

—İşte burada! —Annem gelip geçen arabaları seyrettiğim balkona çıktı sonunda; arabalar farlarını yakmaya başlıyordu, çünkü benim hatırladığım o dönemde hayat sonsuz bir alacakaranlıktı.— beni duymuyor musun?

—Ne? —Bir elimde şerif ve doru atı vardı ve duymazdan geliyordum.

—Okul formasının provası yapılacak. Beni duymadın mı?

—Forma mı?

—Senyora Angeleta kollarını değiştirdi. —Bir emir jesti:— Hadi.

Ütü odasında Senyora Angeleta dudaklarının arasında bir iğne, profesyonel bir havayla yeni kol ağızlarının uzunluğuna baktı.

—Çok hızlı büyüyorsun, evlat.

Annem Senyor Berenguer'i geçirmeye gitmiş ve çocukluğumda defalarca olduğu gibi ben üstümde kolları olmayan formayla dururken, Lola Xica da temiz gömlek bakmaya ütü odasına gelmişti.

—Kol ağızlarını da çabucak eskitiyorsun —diye de darbeyi indirdi Senyora Angeleta, o sıralar aşağı yukarı bin yaşını doldurmuştu.

* (Fr.) Benim küçük Adrià'm.

Dış kapı kapandı. Babamın adımları odasına doğru uzaklaşıyordu, Senyora Angeleta bembeyaz başını salladı.

—Son zamanlarda misafiri de pek çoğaldı.

Lola Xica duymazdan gelip ses çıkarmadı. Senyora Angeleta iğneleriyle kolları takarken devam etti:

—Bazen bağırıyorlar da, duyuyorum.

Lola Xica gömlekleri aldı ve bir yorum yapmadı. Senyora Angeleta kurcalamaya devam etti:

—Kim bilir nelerden konuşuyorlar...

—Kahppe hayattan —dedim hiç düşünmeden.

Lola Xica'nın gömlekleri yere düştü, Senyora Angeleta iğneyi koluma batırdı ve Kara Kartal arkasını dönüp iyice kısılmış gözleriyle bulutsuz ufku taradı. Önce toz bulutunu gördü. Ardından Şimşek Tavşanı.

—Bize doğru üç atlı geliyor —dedi. Kimseden ses çıkmadı. O yakıcı yaz sıcağında bulundukları kaya oyuğu biraz olsun merhamet ediyordu onlara; ama hiçbirinin, hiçbir *squaw*'ın, hiçbir çocuğun misafirlerle de niyetleriyle de ilgilenecek hali yoktu. Kara Kartal gözleriyle belli belirsiz bir işaret yaptı. Üç savaşçı atlarının bulunduğu yere doğru inmeye başladı. Kendisi de savaşçıları yakından takip ediyordu, gözünü toz bulutundan ayırmadan. Doğrudan mağaraya geliyorlardı, hiçbir gizliliğe gerek görmeden. Avcının dikkatini dağıtıp, türlü hileyle yuvasından uzaklaştıran kuş gibi o ve üç adamı ziyaretçilerinin dikkatini dağıtmak için batıya saptılar. İki grup Beşmeşeler civarında karşılaştı; ziyaretçiler üç beyaz adamdı, biri sapsarı saçlı, diğer ikisi esmer tenliydi. İçlerinden biri, pos bıyıklı olan, elleri gövdesinden uzakta, atından çevik bir hareketle inip gülümsedi.

—Sen Kara Kartal'sın —diye ileri sürdü, ellerini gövdesine yaklaştırmadan, teslimiyet anlamında.

Sarı Balık'ın Washita* Nehri yakınındaki Güney Toprakları Arapaholarının büyük reisi, atının üzerinden, saçı-

* Washita Katliamı (1868).

nın tek bir telini bile oynatmadan çok hafif bir onay jesti yaptı ve kimi ağırlamak şerefine nail oluyoruz, diye sordu ve kara bıyıklı olan tekrar gülümsedi ve zarif bir hareketle hafiçe eğildi ve topraklarınıza iki gün mesafedeki Rockland'ın şerifi Carson'um ben, dedi.

—Köyünüz Rockland'ı kurduğunuz yeri biliyorum —diye cevap verdi soğuk bir tavırla efsanevi reis—. Pavnilerin bölgesinde. —Ve aşağılama manasında yere tükürdü.

—Bunlar benim yardımcılarım —dedi Carson, tükürüğün kime gittiğini çözemeden—. Kaçak bir haydudun peşindeyiz. —Ve sıranın kendisinde olduğunu düşünerek tükürdü, sonra da ilginç buldu bunu.

—Haydut muamelesi görecek ne yaptı? —Arapaho reisi.

—Tanıyor musun onu? Gördün mü?

—Haydut muamelesi görecek ne yaptı diye sordum.

—Bir kısrak öldürdü.

—Ve iki kadının şerefini lekeledi —diye ekledi sarışın olan.

—Evet, tabii, o da var —diye kabul etti şerif Carson.

—Peki neden burada arıyorsunuz?

—Bir Arapaho.

—Benim bölgem batıya ve doğuya doğru, soğuğa ve sıcağa doğru, günlerce mesafeye yayılır, neden tam buraya geldiniz?

—Kim olduğunu biliyorsun. Adalete teslim etmek istiyoruz.

—Yanılıyorsun Şerif Carson. Senin katilin bir Arapaho değil.

—Ya, değil mi? Nereden biliyorsun?

—Bir Arapaho asla bir kısrak öldürmez.

O zaman odanın lambası yandı ve Lola Xica eliyle kilerden çıkmasını gösteren bir işaret yaptı. Adrià'nın önünde annesi, savaş boyalarını sürünmüş, ona bakmadan, yere tükürmeden, Lola, dedi, ağzını bir güzel temizlemesini sağla. Su ve sabunla. Ve gerekirse bir damla da çamaşır suyu ilave et.

■

Kara Kartal işkenceye, tek bir inilti bile çıkarmadan gayet iyi göğüs gerdi. Lola Xica işkenceyi sona erdirdiğinde, o ağzını havluyla kurularken, kadının gözlerinin içine baktı ve Lola Xica, dedi, bir kadının şerefini lekelemek tam olarak ne demektir biliyor musun?

Yedi sekiz yaşlarındayken, hayatım üzerine kararlar verebildiğimi sanırdım. Aslında en akıllıca kararlardan biri eğitimimi annemin ellerine bırakmak olurmuş. Fakat anlaşılan işler öyle yürümüyordu. O gece ağzımdan kaçırdığım şeye babamın gösterdiği tepkiyi öğrenmek istediğim için yemek odasına casusluk tertibatını yerleştirince anladım bunu. Pek zor olmadı çünkü odamla yemek odası bitişikti. Resmi olarak uyumaya gittiğim saatti, bu yüzden babam eve döndüğünde beni ayakta bulamamıştı. Mayınlarla döşenmiş bir vaazı savuşturmamın en iyi yoluydu bu. Çünkü sonunda kendimi savunmak için şu kahppe hayat'ı senden duydum dersem, o zaman sohbetin konusu, senin ağzın çok kirlenmiş, halis çamaşır sabunuyla ovalayacağım'dan çıkar, sen burnunu nerelere sokuyorsun da benim kahppe hayat dediğimi uyduruyorsun, seni terbiyesiz seni yalancı'ya varırdı. Hım? Hım? Beni mi gözetliyorsun yoksa? Elimdeki casusluk kartını asla gösteremezdim, çünkü ancak o şekilde evin bütün köşelerine hâkim yegâne üyesi olabiliyordum, bütün konuşmalarına, bütün tartışmalarına ve bütün açıklanamaz ağlamalarına hâkim; Lola Xica'nın ağlayarak geçirdiği o hafta gibi, odasından çıktığında büyük bir ustalıkla acısını gizliyordu, oysa çok büyük bir acı olmalıydı. Ağlamasının nedenini yıllar sonra öğrenebildim fakat o sıralar öğrenebildiğim tek şey bir hafta boyunca sürebilecek acılar olduğuydu, bu da beni biraz korkutmuştu.

Her neyse, annemle babamın konuşmasını aradaki duvara dayadığım bir bardağın dibine kulağımı yapıştırarak dinledim. Babamın sesi yorgun çıktığından annem, benimle uğraşmanın çok zahmetli olduğunu söyleyerek sorunu özetledi, babam verdiğim zahmetin ayrıntılarına girmek istemedi ve tamam karar verilmiştir dedi.

—Neye karar verilmiştir? —Annemin şaşkın sesi.

—Casp Sokağındaki Cizvit okuluna kaydını yaptırdım.

—Ama Fèlix... Eğer...

Bizim evde sadece babamın sözünün geçtiğini o gün öğrendim. Eğitimimin de sadece onun ellerinde olduğunu. Bu Cizvitlerin ne olduğuna *Britannica*'dan bakmam gerektiğini kafamın bir köşesine yazdım. Babam, suskun annemin bakışlarına direniyordu, sonunda annem karar verdi:

—Neden Cizvitler? Sen inançlı bile değilsin...

—Kaliteli öğrenim. İşin faydasına bakmalıyız; bizim bir tek çocuğumuz var, heba edemeyiz.

Acaba: elbette, sadece bir çocukları vardı. Yoksa? Ama ne önemi vardı. Kesin olan tek şey heba etmek istememeleriydi. Bu yüzden babam diller baklasını ağzından çıkardı, doğrusu hoşuma gitmedi değil, kabul ediyorum.

—Ne dedin?

—On dil.

—Bizim oğlumuz bir ucube değil.

—Ama on dil öğrenebilir.

—Neden on?

—Gregoriana'daki Pater Levinski dokuz dil biliyordu çünkü. Bizim oğlumuz onu geçmeli.

—Sebep?

—Çünkü bana bütün talebelerin önünde kabiliyetsiz dedi. Kabiliyetsizdim çünkü Aramcam Faluba'nın bir yıllık dersinden sonra fazlasıyla tutuktu.

—Şaka etme: söz konusu olan oğlumuzun öğrenimi.

—Şaka etmiyorum: oğlumun öğreniminden söz ediyorum.

Babamın onun karşısında bana *benim oğlum* demesi annemi çok rahatsız ediyordu, biliyorum. Fakat sanırım annem başka bir şey düşünüyordu çünkü onun bir ucube haline gelmesini istemiyorum demeye başladı; ve bana yabancı gelen bir ifadeyle beni işitiyor musun? dedi. *Oğlumun* Pater Luwowski'ye üstün gelmesi gereken bir panayır ucubesine dönüşmesini istemiyorum.

—Levinski.

—Ucube Levinski.

—Büyük bir teolog ve Kitabı Mukaddes uzmanı. İlmin ucubesi.

—Böyle olmaz: bu konuyu sakin sakin konuşmalıyız.

Bunu anlayamadım. Zaten yaptıkları tam olarak buydu: benim geleceğim hakkında sakin sakin konuşmak. Benim yaptığımsa, hadi sakin ol, şu kahppe hayat hiçbir yerde geçmedi işte'ydi.

—Katalanca, Kastilyanca, Fransızca, Almanca, İtalyanca, İngilizce, Latince, Yunanca, Aramca ve Rusça.

—Bu ne böyle?

—Öğrenmesi gereken on dil. İlk üçünü zaten biliyor.

—Hayır, Fransızcayı uyduruyor.

—Fakat üstesinden geliyor, kendini ifade ediyor. Benim oğlum niyet ettiği her şeyi yapabilir. Diller hususunda da çok özel bir kabiliyeti var. On dil öğrenecek.

—Oyun da oynamalı.

—Artık büyüdü. Üniversiteye gitme vakti gelince zaten öğrenmesi gerekecek. —Ve bir yorgunluk iç çekişiyle:— Başka bir zaman konuşuruz, hım?

—Bu çocuk yedi yaşında, Allah aşkına!

—Aramcayı da şimdi öğrensin demiyorum zaten. —Konuşmayı sonlandıran bir jestle masayı parmaklarıyla tımbırdattı:— Almancayla başlayacak.

Bu da hoşuma gitti çünkü ben zaten *Britannica*'dan yanında bir sözlükle kendi kendime bir şeyler çıkarıyordum, İngilizce sorun değildi: ama Almanca benim için kapkaranlıktı. Çekimlerin dünyası büyük hayalimdi, yani cümledeki işlevlerine göre kelimelerin çekim eklerinin değiştiği dillerin dünyası. Böyle tanımlamıyordum ama aşağı yukarı böyle diyordum: çok ukalaydım.

—Hayır Fèlix. Böyle bir hata yapamayız.

Kuru bir tükürme sesi işittim.

—Efendim?

—Aramca ne? —diye sordu Şerif Carson, kısık bir sesle.

—Ben de pek bilmiyorum: araştırmamız lazım.

Ben tuhaf bir çocuktum: kabul ediyorum. Geleceğim olacak şeyi dinleyişimi hatırlarken gözlerimin önüne o anki halim geliyor, Şerif Carson ve Arapahoların cesur büyük reisini kavramış, yakalanmamaya bakıyorum, sanırım tuhaf değil çok tuhaftım.

—Hata falan yok. Derslerin başladığı gün bir öğretmen gelecek, çocuğun Almancası için, gözüm tuttu.

—Olmaz.

—Adı Romeu ve çok değerli bir genç.

Bu beni biraz huzursuz etti. Evde bir öğretmen? Ev benim evimdi ve ben orada olup biten her şeyi bilendim: rahatsız edici tanıklar istemiyordum. Hiç hoşuma gitmemişti, hiç, bu Romeu'nun eve burnunu sokup ah, ne güzel, daha yedi yaşındayken özel bir kütüphanen var, demesi ve eve gelip giden bütün o büyüklerin üslubunda saçmalaması. Kesinlikle olmaz.

—Ve üniversitede üç dalda okuyacak.

—Ne?

—Hukuk, Tarih. —Sessizlik.— Ve seçebileceği bir şey daha. Ama her şeyden önce Hukuk, bu tilkiler dünyasında yaşayabilmek için en faydalı olandır.

Tak, tak, tak, tak, tak, tak. Ayağım kendi başına hareket etmeye başladı, tak, tak, tak, tak, tak. Hukuktan nefret ediyordum. Bilemezsin ne kadar nefret ediyordum. Ne olduğunu bile pek bilmiyordum ama ölesiye nefret ediyordum.

—Je n'en doute pas —disait ma mère—. Mais est-ce qu'il est un bon pédagogue, le tel Gomeu?

—Bien sûr, j'ai reçu des informations confidentielles qui montrent qu'il est un individu parfaitement capable en langue allemagne. Allemande? Alman mı? *Et en la pédagogie de cette langue. Je crois que...**

* (Fr.) Hiç şüphem yok ki —dedi annem—. Fakat bu Gomeu iyi bir pedagog mudur?

Artık sakinleşmeye başlamıştım. Ayağım öyle kontrolsüz bir şekilde hareket etmeyi bıraktı, annemin ayağa kalkışını ve keman ne olacak? deyişini duydum. Bırakması mı gerekecek?

—Yok. Ama artık ikinci planda.

—Ben aynı fikirde değilim.

—İyi geceler, sevgilim —dedi babam, o saatte âdeti olduğu üzere gazeteyi açıp karıştırırken.

Demek okulumu değiştiriyorlardı. Ne sıkıcı. Ya da ne korkutucu. Şükür, Şerif Carson ya da Kara Kartal yanımda olurdu. Keman ikinci plana mı? Peki Aramcaya neden o kadar geç başlayacaktım? O gece uykum gelmek bilmedi.

Bir şeyleri karıştırdığımdan eminim. Yaşım yedi mi sekiz mi yoksa dokuz muydu, bilmiyorum. Ama dil öğrenmek benim için kolaydı hakikaten, üstelik babamla annem bunu sezmiş, beni serbest bırakmak istemiyorlardı. Fransızcaya başlamamın sebebi Perpinyà'da Aurora teyzemin evinde bir yaz geçirmiş olmamdı, orada, tam iki dili birbirine karıştırmak üzereyken, hançere sesleri bol Katalancalarını bırakıp Fransızcaya geçerlerdi; bu yüzden Fransızca öğrenirken ömrüm boyunca belli bir gururla koruduğum Midi ağzını kaptım. Kaç yaşındaydım hatırlamıyorum. Almanca daha sonra geldi; İngilizce ne zamandı pek bilmiyorum. Ondan sonraydı sanırım. Öğrenmek istediğim için değil. Öğrettikleri için.

Şimdi sana anlatabilmek için düşündüğümde, çocukluğum upuzun ve son derece sıkıcı bir pazar ikindisi gibi geliyor gözümün önüne; başıboş, ordan oraya dolanarak, çalışma odasına sızmanın yollarını arayarak, bir kardeşim

—Elbette bu şahısla ilgili Almancayı mükemmel konuşabilecek biri olduğuna dair güvenilir malumat aldım. Alman mı? Ve bu dilin pedagojisinde. Sanırım...

olsaydı daha eğlenceli olurdu diye düşünerek, gırtlağıma kadar Enid Blyton'la dolduğum için okumanın da bir noktada sıkıcı olduğunu düşünerek geçirdiğim vakitler; bir de tabii ertesi gün okul olduğu fikri vardı, işte bu en kötüsüydü, okuldan, öğretmenlerden, rahiplerden değil, çocuklardan korktuğum için. Okuldaki çocuklardan korkuyordum çünkü bana tuhaf bir şeymişim gibi bakıyorlardı.

—Lola Xica.

—Efendim?

—Ne yapabilirim?

Lola Xica ellerini kurulamayı ya da dudaklarını boyamayı bırakıp bana bakardı.

—Seninle gelebilir miyim? —Adrià, umut dolu bakışlar.

—Hiç olur mu, sıkılırsın.

—Ama asıl burada sıkılıyorum.

—Radyoyu aç.

—Çook sıkıcı.

O zaman Lola Xica mantosunu alır, her zaman Lola Xica kokan odasından çıkar ve kimse duymasın diye kulağıma, annene söyle de seni sinemaya götürsün, derdi. Sonra yüksek sesle hoşça kal, görüşürüz, deyip sokak kapısını açar, bana göz kırpar ve çekip giderdi; pazar ikindilerinde o eğlenirdi elbette, kim bilir nasıl; bense cehennem azabı çeken bir ruh gibi evin içinde boş boş dolaşmaya mahkûmdum.

—Anne.

—Efendim.

—Hiç, yok bir şey.

Annem mecmuasından başını kaldırır, kahvesinin fincanda kalan son yudumunu da içer ve şöyle bir bakardı bana:

—Söyle oğlum.

Beni sinemaya götür demeye korkardım. Çok korkardım ve nedenini hâlâ bilmiyorum. Çok ciddilerdi benim annemle babam.

—Sıkılıyorum.

—Kitap oku. İstersen Fransızca çalışırız.

—Tibidabo'ya gidelim.

—Hiç olur mu, sabahtan söylemeliydin.

Tibidabo'ya hiç gitmedik, ne bir pazar sabahı ne bir pazar öğle sonrası. Arkadaşlarım mekanik aletler, esrarengiz otomatlar, gözetleme kuleleri, çarpışan otomobillerle dolu Tibidabo'yu anlattıklarında kurduğum hayallerde gittim oraya... ne olduğunu tam olarak bilmiyordum. Fakat ailelerin çocuklarını götürdükleri bir yerdi. Benimkiler beni ne hayvanat bahçesine götürdüler ne de mendirekte gezmeye. Fazlasıyla zevksizdiler. Beni de sevmiyorlardı. Galiba. Hâlâ içten içe beni neden yaptıklarını sorarım.

—Olsun, ben Tibidabo'ya gitmek istiyorum!

—Bu yaygara da ne böyle? —diye sızlandı babam odasından—. Ceza istiyorsun herhalde!

—Fransızca çalışmak istemiyorum!

—Ceza istiyorsun herhalde dedim sana!

Kara Kartal bütün bu olup bitenlerin haksızlık olduğunu düşündü ve bunu bana ve Şerif'e bildirdi. Ben de daha da sıkılmamak için, en çok da cezalandırılmamak için, kemanla arpej alıştırmaları yapmaya koyuldum; arpej yapmak çok zordur, dahası sonunda iyi bir ses elde etmek çok zordur, bu yüzden bu alıştırmalar yararlıdır. Bernat'la tanışıncaya kadar benim kemanımdan çıkan sesler çok kötüydü. Neyse, sonunda egzersizi yarıda kestim.

—Baba, storioni'yi çalabilir miyim?

Babam başını kaldırdı. Her zaman olduğu gibi lambalı büyüteçle birtakım oldukça tuhaf kâğıtları inceliyordu.

—Olmaz —dedi. Masasının üzerindeki şeyi işaret ederek:— Bak ne güzel.

Çok, çok eski bir elyazmasıydı, tanımadığım bir alfebeyle yazılmış kısa bir metin.

—Ne?

—Markos İncili'nden bir parça.

—Peki ama hangi dilde?

—Aramca.

Duydun mu, Kara Kartal, Aramca! Aramca çok eski bir dildir. Papirüs ve parşömenlerin dili.

—Ben öğrenebilir miyim?

—Vakti gelince. —Bunu büyük bir zevkle söyledi; çok belli ediyordu, genellikle benden iyi sonuç alındığından çok zeki bir oğlu olduğunu düşünürdü, eh tabii bakışları da böyle olurdu. Memnuniyetinden yararlandım:

—Storioni'yi çalabilir miyim?

Fèlix Ardèvol ona sessizce baktı. Ayaklı büyüteci bir kenara itti. Adrià bir ayağıyla yere vurdu:

—Bir kerecik. Hadi baba...

Kızdığında babamın bakışları korkutucu olur. Adrià ancak birkaç saniye direnebildi buna. Gözlerini indirmek zorunda kaldı.

—Hayır'ın anlamını bilmiyor musun? *Niet, nein, no, ez, non, ei, nem.* Ne diyor bunlar sana?

—*Ei*'le *nem*?

—Fince ve Macarca.

Adrià odadan çıkarken dönüp öfkeyle korkunç bir tehdit savurdu:

—Öyleyse ben de Aramca öğrenmeyeceğim.

—Sen, ben ne diyorsam onu yapacaksın —diye uyardı babası, daima ne yaptığını bilen birinin soğukkanlılığı ve sükûnetiyle. Sonra elyazmasına ve büyütecine döndü.

İşte o gün Adrià çifte bir hayat sürmeye karar verdi. Gizli sığınakları vardı zaten, ama bu kez gizli dünyasının sınırlarını genişletmeye karar verdi. Artık büyük bir amacı vardı: kasanın şifresini öğrenmek, babası evde değilken storioni'yle çalışmak: kimse anlamazdı. Sonra kutusuna yerleştirip kasaya koyup suçun izlerini silmek için yeterli vakti olurdu. Kimsenin dikkatini çekmemek için arpej çalışmak üzere odasına gitti ve komodinin üstünde öğle uykusuna yatmış olan Şerif'le Arapahoların büyük reisine de bir şey söylemedi.

4

Anılarımda babam hep yaşlı bir adamdır. Oysa annem annemdi işte. Ne yazık ki beni sevmedi. Adrià'nın annesi hakkında bildiği tek şey, onu Adrià dedenin yetiştirdiğiydi: kucağında bir çocukla çok genç yaşta dul kalan ve şaşkınlık içinde etrafına bakınarak, bu çocuğu onun hayatına katmasını sağlayacak birinin bir el kitabıyla çıkıp gelmesini bekleyen bütün erkeklerin yaptığı gibi. Anneannem Vicenta çok genç yaşta ölmüş, annem daha altı yaşındaymış. Annemin anılarında annesi hayal meyaldi, benimse hafızamda sadece iki fotoğrafı var: Caria fotoğrafhanesinin stüdyosunda çekilmiş bir düğün resmi, gelin ve damat, her ikisi de çok genç ve çekici, fakat kıyafetleri fazlasıyla gidip fotoğrafhanede resim çektirme tarzında; öbüründe de anneannemin kucağında annem, yüzünde de buruk bir gülümseme, sanki kızının ilk komünyonunu bile göremeyeceğini bilir gibi ve kendine ben neden bu kadar genç ölüp torunum için bir sepya fotoğraftan ibaret kalacağım, üstelik anlaşılan o bir dâhi çocuk ve ben onunla asla tanışamayacağım, der gibi. Annem yalnız büyüdü. Kimse onu Tibidabo'ya götürmedi, belki de bu yüzden benim şu hareket eden otomatların —anlaşılan bir bozuk para atıyordun, onlar da mucizevi bir şekilde, insan gibi, hareket etmeye başlıyordu— ne menem şeyler olduğunu görmek isteyebileceğim aklından bile geçmedi.

Annem yalnız büyüdü. Yirmili yıllarda, sokaklarda adamlar öldürülürken, Barcelona sepya rengindeydi ve

Primo de Rivera diktatörlüğü Barcelonalıların bakışlarını buruk bir renge boyuyordu. Adrià dede kızının büyümekte olduğunu ve paleografyadan uzak oldukları için kendisinin hiç bilmediği bazı açıklamalara ihtiyaç duyduğunu anlayınca Lola'nın kızını getirdi eve; Lola, Vicenta anneannenin yardımcısıydı ve hâlâ, hanımı ölmemiş gibi, sabah sekizden akşam sekize kadar evi çekip çevirmekteydi. Lola'nın annemden iki buçuk yaş büyük olan kızının adı da Lola'ydı. Anne Lola'ya Lola *Gran** diyorlardı. Zavallı kadın Cumhuriyetin kuruluşunu göremeden öldü. Ölüm döşeğinde kızına vasiyet etti. Ona, Carme'ye gözün gibi bak, dedi ve Lola *Xica*† annemin yanından hiç ayrılmadı. Evden çekip gidinceye kadar. Lola'lar, ailede bir ölüm olduğunda ortaya çıkıyor ya da kayboluyorlardı.

Cumhuriyet beklentisiyle ve kralın kaçışıyla, Katalan Cumhuriyetinin ilanıyla, merkezi hükümetle çekişip durmakla Barcelona sepyadan griye döndü, sokaklarda insanlar hava soğuksa elleri ceplerinde yürüyorlardı ama artık selamlaşarak, birbirlerine sigara ikram ederek, gerekirse gülümseyerek, çünkü umutluydular; ne umduklarını pek bilmiyorlardı fakat umutluydular. Fèlix Ardèvol, sepyayı ya da griyi bir yana bırakmış, değerli malları için ve tek bir amaçla seyahatler ederek gidip geliyordu: sahip olduğu nesnelerin, koleksiyonculuktan ziyade toplayıcılık arzusunu gideren şeylerin miktarını artırmak. Sepya ya da gri, onun için fark etmiyordu. Gözlerini sadece biriktirme faaliyetinde kendisine faydalı olacak şeylere çeviriyordu. Böylece Barcelona Üniversitesinin seçkin paleograflarından biri olan, ve rivayete göre, şeylerin yaşını tereddütsüz bilen Doktor Adrià Bosch'a dikti gözünü. Her ikisi için de kârlı bir ilişki oldu ve Fèlix Ardèvol Doktor Bosch'un üniversitedeki çalışma odasının sürekli bir ziyaretçisi haline geldi,

* (Kat.) Büyük.

† (Kat.) Küçük kız, çocuk.

öyle ki bazı asistanlar bu duruma kötü gözle bakmaya başladı. Aslında Fèlix Ardèvol, Doktor Bosch'la üniversite yerine evindeki çalışma odasında görüşmeyi tercih ediyordu. Pek önemli değildi fakat o binaya adım atmak onu rahatsız ediyordu. Gregoriana'dan eski bir arkadaşa rastlayabilirdi; dahası, Vic Papaz Okulundan tanıdığı iki felsefe öğretmeni ve bir piskoposluk meclisi üyesi vardı ki seçkin paleografı o kadar sık ziyaret etmesini tuhaf karşılayıp iyi niyetle, nelerle uğraşıyorsun Ardèvol? diye sorabilirlerdi. Ya da, vah vah, her şeyi bir kadın uğruna mı bıraktın? Vah vah, Sanskrit dilinde ve teolojide o kadar parlak bir istikbali, bir uzun etek için mi heba ettin? Ha? Eh, tabii, söylenti çıktı! Neler neler dediler bir bilsen, Ardèvol! Sahi ona ne oldu, şu meşhur İtalyan güzeline?

Fèlix Ardèvol Doktor Bosch'a kızın hakkında konuşmak istiyorum dediğinde kız zaten altı yıldır, Adrià dede onu eve kabul etmeye başladığından beri, Senyor Fèlix Ardèvol'e dikkat kesilmişti; kapıyı o açıyordu hep. Cumhuriyetin geldiği sıralardı, on yedi yaşındaydı o zaman, Senyor Ardèvol'ün kendisini selamlamak üzere şapkasını çıkarma tarzından hoşlandığını fark etmeye başladı. Hep, nasılsın güzelim, diyordu. İşte bu çok hoşuna gidiyordu. Nasılsın güzelim. Öyle hoşuna gitti ki sonunda Senyor Ardèvol'ün gözlerinin rengine dikkat etmeye kadar vardı iş. Kopkoyu kahverengi. Bir de tabii o bayıldığı koku, lavanta kolonyası vardı.

Ama kötü zamanlar geldi: üç savaş yılı; Barcelona artık ne sepya ne griydi, ateş rengindeydi, acı, açlık, bombardımanlar ve ölüm renginde. Fèlix Ardèvol sözü edilmeyen seyahatlerde, haftalarca görünmez oluyor, üniversite ise her an yerle bir olabilecek sınıflarıyla hâlâ açık, direniyordu. Ama sükûnet, o boğucu sükûnet geri döndüğünde, sürgüne kaçmamış öğretim görevlilerinin çoğu Franco eliyle temizlendi, üniversitede Kastilyanca konuşulmaya başlandı ve kompleks olmaktan çıkmış bir cehaletin teşhirinden

sakınılmaz olundu. Ama bana adacıklar da kalmıştı, muzafferlerin önemsiz buldukları paleografya bölümü gibi. Senyor Fèlix Ardèvol, bu kez elinde daha çok parçayla, ziyaretlerine tekrar başladı. Sınıflandırıyor, tarihlendiriyor, orijinalliklerini teyit ediyorlardı, Fèlix mallarını dünyanın her yerinde satıyor, kârı bölüşüyorlardı, o darlık zamanlarında ne büyük bir nimetti. Franco'nun hışmından kurtulmuş hocalar bölümde bir öğretim görevlisi gibi hareket eden bu tüccara hâlâ kötü gözle bakmayı sürdürüyorlardı. Adam çat bölümde çat Doktor Bosch'un evindeydi.

Savaş sırasında Carme Bosch onu pek görmemişti. Fakat savaş biter bitmez Senyor Ardèvol babasını tekrar ziyaret etmeye başladı, iki adam çalışma odasına kapandıklarında o da kendi işlerine bakıyordu, Lola Xica, diyordu, o sandaletleri şimdi almaya gitmek istemiyorum, ve Lola Xica bunun nedenini biliyordu, çünkü Senyor Ardèvol içerde beyefendiyle o eski kâğıtlardan söz ediyordu, ve gülümsemesini gizleyerek, nasıl istersen Carme, diyordu. Sonra babası, neredeyse kendisine danışmadan, kısa bir süre önce kurulmuş olan Kütüphanecilik Okuluna kaydetti onu, ve orada hayatının en mutlu üç yılını geçirdi Carme, aslında Àngel Sokağında oturduklarından okul evin yanı başındaydı. Hayatları değişse de, evlenseler de, vesaire, vesaire olsa da, görüşmeyi asla kesmeyeceğine söz verdiği fakat Pepita Masriera da dahil hiçbiriyle bir daha görüşmediği arkadaşlar edindi orada. Okul bitince üniversite kütüphanesinde çalışmaya başladı, kitap arabalarını iterek ve pek başaramasa da Senyora Canyameres'in sert tavırlarını edinmeye çalışarak ve öncesinde kütüphaneye adımını atmamış olmasına bakılırsa rastlantı eseri daha sık gelmeye başlayan ve kendisine nasılsın güzelim diyen Senyor Ardèvol'le üç dört kez karşılaşarak, okul arkadaşlarından bazılarını, özellikle Pepita Masriera'yı özleyerek geçiyordu çalışma hayatı.

—Koyu kahve bir renk değildir.

Lola Xica Carme'ye alayla bakıyordu, bir karşılık bekleyerek.

—Peki. Güzel bir kahve. Koyu bal gibi, okaliptus balı gibi.

—Baban yaşında.

—Yapma! Aralarında yedi buçuk yaş var.

—Peki, ben bir şey demiyorum.

Senyor Ardèvol, üniversitede yapılmış temizliğe rağmen, yeni hocalara da eskilere de şüpheyle bakıyordu. Artık gönül işi konusuyla saldıracaklarını düşünmüyordu, belki de bilmedikleri için, fakat kaygan bir zeminde dolanıyorsun dostum diyeceklerdi kesin. Ama Fèlix Ardèvol'ün asıl bertaraf etmek istediği, kendisine kibar bir istihzayla bakan ve sessizliğiyle apaçık bir ben senden herhangi bir açıklama istemedim ki'yi ileten birine lüzumundan fazla açıklama yapmak zorunda kalmaktı. Sonunda bir gün yeter dedi: buna katlanmam gerekmiyor, sonra Via Laietana'ya yollandı ve Paleografyada öğretim görevlisi Montells dedi.

—Kim dediniz?

—Paleografyadan Montells.

—Paleografyadan Montells —diye yazdı ağır ağır komiser. Ya adı?

—Eloi. İkinci adı...

—Paleografyadan Eloi Montells, tamam bu kadarı yeter.

Komiser Plasencia'nın odası kirli zeytin rengindeydi, paslı bir dosya dolabı ve çatlak duvarda Franco ve José Antonio'nun portreleriyle. Kirli camlardan Via Laietana'daki trafik görülüyordu. Ama Fèlix Ardèvol oraya sağı solu incelemeye gelmemişti. Doktor Eloi Montells'in tam adını yazıyordu, bildiği kadarıyla ikinci adı Ciurana'ydı, Paleografya kürsüsünde öğretim görevlisi, o da kendisi gibi bir vakitler Gregoriana'daydı ve Doktor Bosch'u her ziyaret edişinde kötü kötü bakıyordu, istese de onların işlerine burnunu sokamayacağı için herhalde.

—Peki onu nasıl tanımlarsınız?

—Katalancı. Komünist.

Komiser bir ıslık çaldı ve vay, vay, vay, dedi... Nasıl olmuş da gözümüzden kaçmış?

Senyor Ardèvol bir şey demedi, çünkü soru sözün gelişi sorulmuştu ve ağızdan kaçan söz basbayağı polisin başarısızlığının beyanı olduğundan karşılık vermek ihtiyatsızlık olurdu.

—Bu ihbar ettiğiniz ikinci öğretim görevlisi. Çok tuhaf —bir kalemle masaya vuruyordu, mors alfabesiyle bir mesaj göndermek ister gibi—. Siz öğretim görevlisi değilsiniz, değil mi? Neden yapıyorsunuz?

Yolumu temizlemek için. Birtakım boşboğazların bakışlarına maruz kalmadan hareket edebilmek için.

—Vatanseverlikten. *Viva Franco.*[*]

İsimlerin arkası kesilmedi. Üçe dörde çıktı. Hepsi Katalancı ve komünistti. Hepsi de beyhude yere rejime kayıtsız şartsız bağlılık beyan edip ben mi komünistmişim? diye çığırdılar. Komiserin karşısında haykırdıkları *Vivafranco*'lar da hiç işe yaramadı, çünkü *Generalísimo*'nun cömertliğini görmezden gelen nankörlerin ve itaatsizlikte ayak direyenlerin girdiği Model Hapishanesinin durup dinlenmeden işlemesi gerekiyordu. Böylece hiçbir şeyin farkında olmayan ve anlaşılan büyük hayranlık beslediği o uyanık adama malumat taşıyıp duran Doktor Bosch'un etrafı bu çok yerinde beyanlarla boşalıyordu.

Öğretim görevlilerinin tutuklanmalarının üzerinden fazla geçmeden, rastlantı eseri, Fèlix Ardèvol Doktor Bosch'un Üniversitedeki odasında görünmez oldu, Carme Bosch'un bayıldığı şeyi yapıyor, eve geliyordu.

—Nasılsın güzelim?

Gün geçtikçe güzelleşen genç kız bir gülümsemeyle karşılık veriyor ve bakışlarını hep aynı şekilde yere indiriyordu, öyle ki o gözler Fèlix Ardèvol'ün acilen çözmesi gereken en heyecan verici sırlardan biri haline geldi. Nere-

* (Kastilyanca) Yaşasın Franco.

deyse Goethe'nin sahipsiz bir kendi elyazması kadar heyecan verici.

—Sana bugün daha çok iş ve daha iyi bir ödeme getirdim —dedi Bosch'un çalışma odasına girdiğinde. Adrià dedem değerlendirmeye, orijinalliğini teyit etmeye koyuldu ve her zamanki gibi, peki ama Fèlix, baksana, bütün bunları hangi cehennemden bulup getiriyorsun, diye sormayıp tahsilatı yaptı. Nasıl beceriyorsun, hım? diye de sormadı.

Öbürünün kâğıtları çıkarışını izlerken Adrià dedem fırsattan istifade kelebek gözlüğünü temizlerdi. Masanın üzerine bir elyazması konuncaya kadar işlemi başlatmazdı.

—Mühürdarlık Gotik İtalik'i —dedi Doktor Bosch gözlüğünü yerleştirip öbürünün masanın üzerine bıraktığı elyazmasına iştahla bakarak. Yazmayı aldı ve her yanını uzun uzun inceledi.

—Tamamlanmamış —dedi, epeydir süren sessizliği bozarak.

—On dördüncü yüzyıl mı?

—Evet. Bakıyorum öğreniyorsun.

O dönemlerde Fèlix Ardèvol Avrupa'nın pek çok bölgesinden, arşiv, kütüphane, kültür kurumları, belediyeler ve kiliselerin elbette karmakarışık ve toz içindeki raflarında bulunan tomar ya da tek tek her türden kâğıt, papirüs, parşömen için bir araştırma ağı kurmuştu. Genç Senyor Berenguer, tam ve örnek bir fındıkfaresi, bütün gününü hedeflerini ziyaret edip, dönemin tıknefes telefonlarıyla nakledeceği ilk değerlendirmeyi yaparak geçiriyordu. Verilen karara bağlı olarak ele geçirilecek hazinenin karşılığında sahiplerine güç bela üç beş kuruş ödüyordu, ellerinden çekip alamazsa tabii, sonra parçayı Doktor Bosch'la birlikte incelemeleri yapan Ardèvol'e devrediyordu. Sonuçta hepsi kârlı çıkıyordu, bu arada eşyaların hatıraları da elbet. Fakat yine de hepsinin işin kıyısında tutulması en iyisiydi. Hepsinin. On yıllık bir dönem boyunca pek çok çerçöp bulmuştu, pek çok. Fakat arada bir eline bir inci düştüğü

de oluyordu, Manet illüstrasyonlarıyla *L'après-midi d'un faune*'un bir 1876 baskısı gibi; bizzat Mallarmé'nin elyazmaları vardı içinde, büyük ihtimalle yazdığı son şeyler, üstelik Valvins Belediye Kütüphanesinin sefil tavanarasında uyumaktaydı. Ya da mucizevi olarak bir Göteborg mezatında bir miras lotundan kurtarılmış, II. Juan mühürdarlık koleksiyonundan iyi durumda üç eksiksiz parşömen. Her yıl üç ya da dört inci geçiyordu eline. Ardèvol işte bu inciler için çalışıyordu gece gündüz. Eixample'da kiraladığı muazzam katın ıssızlığında yavaş yavaş, hakiki birer inci olmayan her şeyin konacağı bir antikacı dükkânı açma fikri vücut bulmaya başladı. Bu karar beraberinde başka bir kararı da getirdi: içinde elyazması bulunmayan miras lotlarını da kabul etmek. Sürahiler, vazolar, bongolar, chippendale'ler, şemsiyeler, silahlar... herhangi bir şey, yeter ki yıllar, yıllar önce yapılmış olsun ve hiçbir işe yaramasın. İlk müzik aletinin eve girişi de böyle oldu.

Yıllar geçti; Senyor Ardèvol, yani babam, çok küçükken de olsa tanıyabildiğim dedem Doktor Bosch'u ziyaret etmeye devam ediyordu. Ve Carme, annem, yirmi iki yaşını sürüyordu ki bir gün Senyor Fèlix Ardèvol meslektaşına kızın hakkında konuşmak istiyorum, dedi.

—Ne olmuş kızıma? —dedi Doktor Bosch, biraz şaşkın, kelebek gözlüğünü çıkarıp meslektaşına bakarak.

—Onunla evlenmek istiyorum. Senin için uygunsa.

Doktor Bosch ayağa kalkıp, ne yapacağını şaşırmış, gözlüğünü elinde sallayarak karanlık hole çıktı. Ardèvol de birkaç adım gerisinde dikkatle onu inceliyordu. Doktor sinir içinde bir iki dakika dolandıktan sonra arkasına döndü ve Ardèvol'e baktı, kopkoyu kahverengi gözleri olduğunu fark etmeden:

—Kaç yaşındasın?

—Kırk dört.

—Carme on sekizinde ya da olsa olsa on dokuzunda.

—Yirmi iki buçuk yaşında. Senin kızın yirmi iki yaşını geçkin.

—Emin misin?

Sessizlik. Doktor Bosch gidip kızının yaşını inceleyecekmiş gibi gözlüğünü taktı. Ardèvol'e baktı, ağzını açtı, gözlüğünü çıkardı ve oradan oraya kayan gözbebekleriyle, sanki bir Batlamyus papirüsünün önündeymiş gibi hayranlık dolu sesiyle konuştu, Carme yirmi iki yaşında...

—Aylardır öyle.

Tam o anda dış kapı açıldı ve Carme yanında Lola Xica'yla içeri girdi. Holün ortasında dikilen iki suskun adama baktı. Lola Xica alışveriş çantasıyla ortadan kayboldu, Carme'yse mantosunu çıkarırken tekrar iki adama bakıp:

—Bir şey mi oldu? —dedi.

5

İnsan kaçkını mizacına rağmen babam uzun süre beni büyüledi, onu memnun etmek için elimden geleni yapıyordum. En çok da beni beğensin istiyordum. Doğrusu haşindi; huysuzdu hem de; üstelik beni de hiç sevmiyordu. Ama ben ona hayrandım. Belki de bu yüzden onun hakkında konuşmam bu kadar zor oluyor. Onu mazur görmemek için. Mahkûm etmemek için.

Ancak birkaç kez, belki de sadece bir kez, babam bana hak verip peki, galiba haklısın, dedi. O anı, bir kutuda bir hazine saklar gibi tutuyorum hatırımda. Çünkü babam için biz genellikle, her zaman her şeyde yanılan ötekilerdik. Annemin hayatı balkondan seyretmesini anlıyorum. Ama ben çocuktum ve her belaya bulaşmak istiyordum. Ve babam önüme imkânsız hedefler koyduğunda başlangıçta olur gibi görünüyordu bana. Ne var ki başlangıçlardan öteye gidilemedi. Hukuk okumadım; üniversitede okuyup bir meslek edindim ama sonrasında hayatımı yine okuyup araştırmakla geçirdim. On, on iki dil koleksiyonuna Gregoriana'dan Pater Levinski'nin rekorunu kıracağım diye girişmedim: o dilleri öğrenmekte pek zorlanmıyordum ve öğrenmekten zevk alıyordum. Babamla aramızdaki hesap açık kaldı, ama bulunduğu yerden benimle gurur duysun diye de çabalamadım, aslında bulunduğu hiçbir yerden demeliydim, çünkü ebedi hayata olan inançsızlığım onun mirasıdır. Zaten hep ikinci planda olan annemin tasarıları da

gerçekleşmedi. Yok: bu tam olarak doğru değil. Annemin benim hakkımda planları olduğunu ama bunları babamdan gizlediğini çok sonra öğrendim.

Demek istediğim, zeki çocuklarının parlaması için yanıp tutuşan bir ana babanın gözünü üzerinden ayırmadığı tek evlattım. Çocukluğumun özeti şu olabilir: çıtayı yükselt. Her şeyde çıtayı yükselt, hatta ağzın kapalı, dirseklerini masaya dayamadan, büyüklerin sözünü kesmeden yemek yemede bile; ani patlamalar hariç, çünkü artık tahammül edemediğim ve Carson'un da Kara Kartal'ın da beni sakinleştiremediği günler oluyordu. Bu yüzden Lola Xica'nın Barri Gòtik taraflarında yapacak bir işi olduğunda birlikte gitme fırsatı çıkınca çok seviniyordum; beni bizim dükkâna bırakıyor, ben de gözlerim fal taşı gibi açılmış etrafı seyrederek onu bekliyordum.

Büyüdükçe dükkâna olan ilgim de arttı: bir tür huzursuz edici bir korku veriyordu bana çünkü. Evde basitçe dükkân diyorduk, halbuki bir dükkândan ziyade, duvarlarının ötesindeki hayattan vazgeçebileceğin koskoca bir dünyaydı. Dükkânın kapısı, Palla Sokağında, Piskoposluğun da Belediyenin de habersiz olduğu bir kilisenin bir tür çıplak cephesinin karşısındaydı. Kapıyı açtığında, bugün hâlâ kulaklarımda çınlayan, ufacık bir çan Cecília ya da Senyor Berenguer'i uyararak çalardı. O noktadan itibaren her şey, gözler ve koku alma duyusu için tam bir şenlikti. Dokunma duyusu için değil, çünkü Adrià'nın herhangi bir şeye dokunması kesinlikle yasaktı, parmaklarına daima dikkat edeceksin, bir şeye dokunursan vay haline. Asla, asla demektir, beni anlıyor musun?, evlat, Adrià? Asla, asla demek olduğundan, elleri ceplerinde daracık aralarda dolanır, altın kaplama bir Marie Antoinette leğeninin yanındaki kurt yenikli bir polikrom meleğe bakardı. Ming hanedanına ait, bir servet değerindeki ve Adrià'nın ölmeden önce bir kez olsun vurmak istediği bir gonga.

—Bu ne işe yarar?

Senyor Berenguer Japon hançerine baktı, beni inceledi ve gülümsedi:

—Bir Buşi Kaiken hançeri.

Adrià'nın ağzı açık kaldı. Senyor Berenguer'se, Cecília'nın bronz vazoları temizlediği tarafa bakıp, çocuğa doğru eğilip tereddütlü nefesini yüzüne üfleyerek alçak sesle konuştu:

—Japon kadın savaşçıların intihar etmek için kullandıkları bir bıçak. —Bir tepki yakalamak için gözünü üzerine dikti. Çocuk öyle umursamaz durunca adam da sertçe bitirdi:— Edo dönemi, on yedinci yüzyıl.

Elbette Adrià etkilenmişti fakat sekiz yaşında, o sıralar o yaşta olmalıydım, duygularını gizlemeyi öğrenmişti; babamın odasına kapanıp da büyüteciyle elyazmalarına bakmaya başladığı, evde hiç kimsenin sesini yükseltemediği çünkü babamın odasında okuyor ve kim bilir ne zaman akşam yemeği için çıkacak olduğu zamanlarda annemin yaptığı gibi.

—Yok. Hayat belirtisi göstermeden sebzeyi ocağa koyma.

Lola Xica da çekip mutfağa giderken söylenirdi, ben bu herife yapacağımı bilirdim amma, bütün ev onun büyütecine bağlı. Ve eğer ben o herifin yanındaysam, okuduğunu işitirdim:

A un vassalh aragones./ Be sabetz lo vassalh qui es,/ El a nom. N'Amfos de Barbastre./ Ar au jatz, senher, cal desastre/ Li avenc per sa gilozia.[*]

—Ne bu?

—*La reprensió dels gelosos.*[†] Kısa bir roman.

—Eski Katalanca mı?

—Hayır. Oksitan dili.

—Benziyor.

* İyi bir Aragon uyruğuna./ Kim olduğunu iyi biliyorsunuz,/ Adı Amfos de Barbastre./ Şimdi iyi dinleyin, Efendim,/ felaketin sebebi kıskançlıktır.

† Kıskançların Kınanması.

—Çok.

—*Gelós* ne demek?

—Ramon Vidal de Besalú yazmış. On üçüncü yüzyıl.

—Vay canına, ne eski. *Gelós* ne demek?

—Karlsruhe Provans Şarkısı'nın 132. yaprağı. Bunun bir eşi Paris Milli kütüphanesinde. Bu, benim. Senin.

Adrià bunu bir davet olarak anladı ve elini uzattı. Babam vurunca elim feci acıdı. Parmaklarına dikkat et, demeye bile zahmet etmemişti. Büyüteçle incelemeye devam ediyor, hayat bana bu günlerde ne kadar çok sevinç yaşattı, diyordu.

Kadınların intihar etmesi için bir Japon hançeri, diye özetledi Adrià. Seramik kavanozlara kadar turuna devam etti. Gravürleri ve elyazmalarını sona bıraktı, çünkü onlara saygısı büyüktü.

—Bakalım ne zaman gelip de bize yardım edeceksin, işimiz çok burada.

Adrià bomboş dükkâna bakıp Cecília'ya kibarca gülümsedi:

—Babam bıraktığında —dedi.

Kadın bir şey söylemek üzereydi fakat vazgeçti ve ağzı bir an öylece açık kaldı. Sonra gözleri parıldadı ve hadi bana bir öpücük ver, dedi.

Tabii onu öpmem gerekiyordu, olay çıkarmanın da âlemi yoktu. Önceki yıl ona deli divane oluyordum, ama artık rahatsız olmaya başlamıştım, bu öpücük işlerinden yani. Henüz çok genç olmama rağmen derin öpücük karşıtlığı dönemine zaferle giriyordum, sanki on iki, on üç'müşüm gibi; tali şeyler bakımından hep erken gelişmiş bir çocuk oldum. O sıralar sekiz dokuzdum herhalde, o zamandan itibaren bu öpücük karşıtlığı coşkusu, şu şeye kadar devam etti... eh, ne zamana kadardı sen zaten biliyorsun. Belki de henüz bilmiyorsun. Sahi, ansiklopedi pazarlamacısına söylediğin şu "hayatımı yeniden kurdum" ne demekti?

Adrià ile Cecília birkaç saniyeliğine sokaktan vitrine bile bakmadan gelip geçenleri seyrettiler.

—İşsiz gün yok —dedi Cecília, aklımdan geçeni okuyarak—. Yarın kütüphaneli bir daireyi boşaltıyoruz: her şey altüst olacak.

Bronzlarına geri döndü. Netol kokusu Adrià'nın beynine kadar sızmıştı, araya mesafe koymaya karar verdi. Neden intihar etmeleri gerekiyor Japon kadınlarının, diye düşündü.

Şimdi düşünüyorum da, aslında dükkâna sağı solu kurcalamaya pek az gitmiştim. Kurcalamak dedimse, öylesine. Özellikle müzik aletleri köşesine gittiğimde çok üzülürdüm. Bir keresinde, biraz daha büyüktüm artık, bir kemanı denedim, fakat ne zaman arkama göz ucuyla baksam Senyor Berenguer'in dilsiz bakışıyla karşılaşıyordum ve yemin ederim içimi bir korku aldı. Bir daha asla böyle bir şeye kalkışmadım. Orada geçirdiğim zaman süresince, fiscorn'lardan başka, tubalar ve trompetler, bir düzineden fazla keman, altı viyolonsel, iki viyola ve üç spinet, ayrıca Ming hanedanı bir gong, bir Etiyopya timbali, hiçbir ses çıkarmayan ve sonradan sörpan olduğunu öğrendiğim bir tür kocaman bir yılan hatırlıyorum. Dükkânda alışveriş oluyordu, bundan eminim, çünkü enstrümanlar değişiyordu fakat hatırladığım kadarıyla sayıları pek değişmiyordu. Bir süre de Liceu'dan, bu enstrümanlardan birini almak için genellikle kısır çekişmelere giren kemancılar gelip gitti dükkâna. Babam cebi delik müzisyen müşteri istemiyordu; ben koleksiyoncuları istiyorum: bir şeyi isteyen ve parası yoksa çalanları; işte benim müşterilerim.

—Neden?

—Çünkü söylediğim fiyatı verir, mutlu mesut çekip giderler. Sonra bir gün yine dilleri dışarda dönerler, bir tane daha isterler çünkü.

Babam bu konuda çok şey biliyordu.

—Müzisyen enstrümanı çalmak için ister. Elde ettiğinde çalar. Koleksiyoncunun ise çalması gerekmez: on tane enstrümanı olabilir ama o ellerini sadece üzerlerinden geçirir. Ya da gözlerini. Ve mutludur. Koleksiyoncunun elleri çalmayı değil dokunmayı bilir.

Babam çok akıllıydı.

—Ya bir koleksiyoncu müzisyen? Oh ne âlâ, ama böyle birini tanımıyorum.

Sonra Adrià, artık güven içinde, Herr Romeu bir pazar ikindisi kadar sıkıcı, gözleriyle delecek gibi bakıyor bana, dedi; inan bana şu altmış yaşımda bile hatırladığımda içim bunalıyor.

—Sen ne dedin?

—Herr Romeu dedim...

—Yok: ne gibi sıkıcı?

—Bilmem.

—Tabii ki biliyorsun.

—Pazar ikindisi gibi.

—Çok güzel.

Babam her zaman haklıydı. Susması sanki sözlerimi koleksiyonuna katmak üzere cebine koyuyor olmasındandı, güzelce yerleştirdikten sonra sohbete döndü.

—Neden sıkıcı?

—Bütün günü zaten ezbere bildiğim çekimleri ve çekim eklerini çalıştırarak ve bana yok bu inek peyniri çok iyi, yok nereden aldın, dedirterek geçiriyor. Ya da Hannover'de yaşıyorum ve adım Kurt, sen nerede yaşıyorsun? Berlin'i seviyor musun? dedirtiyor.

—Sen ne söyletmesini istersin?

—Bilmem. Eğlenceli bir hikâye okumak isterdim. Karl May'i Almancadan okumak isterdim.

—Çok güzel; bence haklısın.

Tekrarlıyorum: çok güzel; bence haklısın. Ve altını çiziyorum: hayatımda ilk kez bana hak veriyordu. Fetişist olsaydım cümleyi, olay günü ve saatini çerçeveletirdim. Bir de siyah beyaz fotoğrafını çektirirdim.

Ertesi gün ders yoktu çünkü Herr Romeu'ya veda edilmişti. Adrià kendini çok önemli, insanların kaderini elinde tutan biriymiş gibi hissetti. O salı bir zafer günüydü. O defa babamın herkese gerektiği gibi davranması beni çok sevindirdi. Dokuz on yaşlarında olmalıydım, fakat onur-

lu olma hassasiyetim çok gelişmişti. Daha doğrusu gülünç olma. Özellikle şimdi, geriye bakarken, Adrià Ardèvol küçükken bile küçük bir çocuk olmadığını anlıyordu. Öbür çocukların soğuk algınlığına ve enfeksiyonlara yakalandığı gibi o muhtemel bütün erken gelişmişlikleri yakalamıştı. Acınacak kadar. Herhalde o sıra ayrıntılarını bilmediğim ama şimdi yeniden bir araya getirebildiğim o şey mesela; babam, pek de sağlam olmayan bir temel üzerine ve içinde bir de hepten güzelleşmek için saç yapma idmanlarını aksatmayan bir Cecília'nın bulunduğu dükkânı açmasından bir süre sonra, kendisiyle bir hususta konuşmak isteyen bir müşteriyi kabul edip odasına buyur ediyor, yabancı, Senyor Ardèvol, bir şey almaya gelmedim diyor ve babam onun gözlerine bakıp dikkat kesiliyordu.

—Neden geldiniz o halde, söyler misiniz?

—Hayatınızın tehlikede olduğunu söylemek için.

—Öyle mi? —Gülümsüyor babam. Biraz rahatsız bir gülümseme.

—Öyle.

—Neden peki, söyler misiniz?

—Mesela, Doktor Montells'in hapisten çıktığını söyleyebilirim.

—Neden söz ettiğinizi anlamıyorum.

—Ve bize bazı açıklamalar yaptığını.

—Siz kimsiniz?

—Onu Katalancı ve komünist olarak ihbar ettiğiniz için size çok kızmış olanlar diyelim.

—Ben mi ihbar etmişim?

—Siz.

—Ben boşboğaz değilim. Başka bir arzunuz? —dedi babam ayağa kalkarak.

Ziyaretçi sandalyesinden kıpırdamadı. Daha da rahatça yerleşti ve şaşırtıcı bir uzmanlıkla bir sigara sarıp yaktı.

—Burada sigara içilmez.

—Ben içerim. —Sigaralı eliyle işaret etti.— Üstelik üç kişiyi daha ihbar ettiğinizi biliyoruz. Size selamlarını yol-

ladılar, kimi evden kimi hapishaneden. Bundan böyle köşebaşlarında dikkatli olun: tehlikelidir oralar.

Sigarasını kocaman bir kül tablasıymış gibi ahşap masanın üzerinde söndürdü, dumanını Senyor Ardèvol'ün suratına üfledi, kalktı ve çalışma odasından çıktı. Fèlix Ardèvol engellemeye kalkmadan bir parça ahşabın hafifçe yanışını seyretti. Sanki bu şekilde nedamet getiriyordu.

Akşamüstü, evde, belki de üzerinden kötü izlenimleri atmak için, babam beni çalışma odasına aldı ve ödüllendirmek için, özellikle ödüllendirmek için çünkü ben öğretmen talebinde bulunan ilk çocuktum ki benim oğlum'un yapması gereken şeydi bu, bana ikiye katlanmış ve her iki sayfası da yazılı bir parşömen gösterdi, anlaşıldığına göre Sant Pere del Burgal Manastırının kuruluş belgesiydi, ve bana, bak oğlum, dedi (ben bak oğlum'dan sonra "umutlarımı üzerine kurduğum kişi" diye eklemesini isterdim, madem artık öylesine güçlü bir ittfak kurmuştuk), bu belge bin yıldan fazla bir süre önce düzenlenmiş ve şimdi biz onu elimizde tutuyoruz... Hey, hey, sakin ol, ben tutuyorum. Bak? Ne kadar değerli değil mi? Manastırın kurulduğu günden bu yana.

—Nerede?

—Pallars'ta. Yemek odasındaki urgell tablosunu biliyorsun?

—Oradaki manastır Santa Maria de Gerri.

—Öyle, öyle. Burgal biraz daha yukarıda. Soğuğa bir yirmi kilometre daha yakın. —Parşömene yönelik:— Sant Pere del Burgal'ın kuruluş belgesi. Başrahip Delligat, Toulouse Kontu Ramon'dan çok küçük bir manastır için muafiyet talep etmiş, ve manastır çok küçük olmasına rağmen asırlarca ayakta kalmış. Bunca tarihi elimde tuttuğumu düşünmek beni heyecanlandırıyor.

O zaman babamın söylediği şeyi hayal ettim ama bir Noel için fazlasıyla aydınlık, fazlasıyla bahara özgü bir gün tasavvur ettiğimi hemen fark ettim. Pek Muhterem Başrahip *Dom* Josep de Sant Bartomeu'yu, Sant Pere'nin müte-

vazı ve ufacık mezarlığına henüz defnetmişlerdi ve ilkbaharda ıslak ve körpecik otların üzerinde binlerce rengârenk düğmeyle patlayan hayat şimdi aksine buzun söndürdüğü bir hayata dönmüştü. Başrahiple birlikte manastır kapılarının açık kalabilmesinin bütün imkânlarını da gömmüşlerdi. Sant Pere del Burgal, eskiden, karların her yanı kapladığı zamanlarda, muafiyeti olan bir manastırdı; Başrahip Delligat'ın o çok eski zamanlarından itibaren fondaki Poses ormanıyla Noguera'nın sularının günbegün inşa ettiği muhteşem manzarayı temaşa eden, Yüce Efendimize övgüler söyleyip eseri için teşekkür eden ve iliklerine kadar işleyerek ve cemaatin bütün ruhlarını zayıf düşüren soğuk yüzünden Şeytana lanet eden, hep bir otuz kadar rahip orada çeşit çeşit dönüşümden ve refah dönemlerinden geçmişti. Sant Pere del Burgal, bir rahibin ömrü boyunca, manastıra girip de o gün başrahibe yapıldığı gibi mezarlığa nakledilinceye kadar yaptığı işleri görecek yedi sekiz yaşlı ve hasta rahibin ancak bulunduğu, değirmene gidecek buğdayın bile olmadığı kıtlık zamanlarını yaşamaya da mecbur kalmıştı. Fakat şimdi bunca hatıradan geriye tek bir kişi kalmıştı.

İlahiye verilen kısa, ölgün bir cevap dizesi, gösterişsiz tabutun alelacele kederli bir takdisi; görevi irticalen üstlenen Julià de Sau birader, bu hüzünlü işte manastıra yardımcı olmak için Escaló'dan yukarıya çıkmış beş köylüye işaret etti. Manastırın kapatılmasını onaylamak üzere Santa Maria de Gerri'den gelmesi beklenen biraderlerden henüz ses seda yoktu. Onlara ihtiyaç duyulduğunda hep olduğu gibi iş işten geçtikten sonra gelirlerdi.

Julià de Sau birader küçük Sant Pere Manastırına girdi. Kiliseye yöneldi. Gözlerinde yaşlar, çekiç ve iskarpelayla büyük sunağın taşını açıp azizlerin kalıntılarının saklandığı küçük ahşap kutuyu aldı. İçini bir ürperti sardı, çünkü hayatında ilk kez yalnız kalıyordu. Yapayalnız. Bir tek birader bile yoktu yanında. Adımları daracık koridorda çınlıyordu. Ufacık yemekhaneye bir göz attı. Birkaç sıranın duvarlara dayandığı yerlerden kirli sıva parçaları dökül-

müştü. Zahmet edip düzeltmedi sıraları. Bir damla gözyaşı düştü yanağına ve hücresine gitmek üzere çıktı yemekhaneden. Penceresinden ağaç ağaç, avcunun içi gibi bildiği sevgili manzarayı seyretti. Tek kişilik somyasının üzerinde, manastırın kuruluş belgesini koruyan ve bundan böyle, asırlar boyu günlük ilahilere ve ayinlere eşlik etmiş meçhul ermişlerin hatıralarının bulunduğu kutuyu da muhafaza edecek Kutsal Sandık duruyordu. Kutsal şarap kadehiyle kutsal ekmek tepsisi de içindeydi. Ayrıca Sant Pere del Burgal'ın yegâne iki anahtarı: küçük kilisenin ve manastırın. Yüce Efendimize adanmış bütün o neşide yılları, kapısına kilit vurulan manastırın tarihinin o andan itibaren yegâne şahidi olacak karaardıçtan sağlam bir kutuya indirgenmiş. Saman dolu şiltenin bir ucundaysa, iki parça giysi, bir tür basit bir atkı ve bir ayinler kitabı çıkınını oluşturacak mendil. Bir de, öbür eski ve hiç özlemediği, Miquel kardeş diye çağrıldığı ve Dominiken tarikatına bağlı olduğu zamanlardaki hayatını hatırlatan akçaağaç ve köknar kozalaklarıyla dolu torba; ekselanslarının sarayında Guerxo* de Salt'ın karısının mutfakların orada kendisini durdurup, alın Miquel kardeş çam ve köknar tohumları, akçaağaç kozalakları, dediği sırada sürmekte olduğu hayatını.

—Neden isteyeyim ki bunları?

—Hiç, size vermek istedim.

—Neden vermek istediniz ki? —Miquel kardeş sabırsız.

Kadın başını eğdi ve neredeyse duyulmayacak, alçak bir sesle Ekselansları bana tecavüz etti ve kocam asla öğrenmesin diye ölmek istiyorum, yoksa o beni öldürür.

Miquel kardeş, afallamış, koridora girip şimşir ağacından sıraya oturmak zorunda kaldı.

—Ne diyorsun sen? —dedi peşi sıra gelip karşısında dikilen kadına.

* (Kat.) Şaşı.

Kadın bir şey eklemedi sözlerine çünkü her şeyi söylemişti.

—Sana inanmıyorum, iğrenç yalancı. Senin istediğin...

—Kendimi kurt yenikli bir kirişe astığım zaman inanır mısınız? —Kadın şimdi korku dolu gözlerle bakıyordu.

—Ama evladım...

—Size günah çıkarmak istiyorum çünkü kendimi öldürmeyi düşünüyorum.

—Ben papaz değilim.

—Ama yapabilirsiniz... Benim ölmekten başka çarem yok. Benim suçum olmadığına göre Tanrı beni affeder herhalde. Değil mi, Miquel kardeş?

—İntihar bir günahtır. Kaç. Uzaklara git!

—Nereye gidebilirim ki, tek başına bir kadın, hı?

Miquel kardeş oradan çok uzaklarda olmayı isterdi, dünyanın bittiği yerde, kâinatın vahşi hudutlarının tüm tehlikeleriyle karşılaşacak olsa da.

Sant Pere del Burgal'daki hücrede Julià kardeş, teselli edemediği biçare kadının verdiği tohumların bulunduğu avcuna baktı. Ertesi gün büyük samanlıkta, kurt yenikli bir kirişe asılı buldular kadını. Ekselanslarının, cüppesinin beline doladığı ve iki gün önce kaybettiği on beş bölümlü tespihle asmıştı kendini. Ekselanslarının emriyle, intihar eden kadının kutsal mekâna gömülmesi reddedildi ve Guerxo de Salt karısının Tanrı'ya karşı gelmek demek olan bir fiili işlemesine izin verdiği için saraydan kovuldu. Şafak vakti Guerxo de Salt'ın kendisi bulmuştu karısı Guerxa'yı ve hâlâ nefes aldığı gibi bir çılgınca umuda kapılıp tespihi kopartmaya çalışmıştı. Miquel kardeş haberi aldığında yüreği burkularak ağladı, üstünün talimatlarına rağmen o biçare kadının ruhunun selameti için dua etti ve ödlekçe suskunluğunu hatırlatan köknar kozalaklarını ve tohumlarını asla kaybetmeyeceğine dair Yüce Efendimize yemin etti. Avcundaki tohumlara tekrar baktı, yirmi yıl sonra, hayatın kendisini yeni bir dönemece getirdiği ve onu bir Santa Maria de Gerri rahibine dönüştürdüğü

o anda. Kozalakları Benedikten rahibi cüppesinin cebine koydu. Pencereden dışarıyı inceledi. Belki de çok yakınlardaydılar ama onun gözleri artık uzaktaki hareketleri seçemez olmuştu. Bir çıkın olacak şekilde mendili bağladı. O gece Burgal Manastırında hiçbir rahip uyumayacaktı.

Sıkıca kavradığı Kutsal Sandıkla, bütün hücrelere tek tek uğradı, Martí kardeşinkine, Adrià kardeşinkine, Peder Ramon'unkine, Peder Basili'ninkine, Peder Josep de Sant Bartomeu'nunkine, ve kendi basit hücresine; daracık geçidin sonundaki, ufacık revaklı avluya en yakın, neredeyse geldiği gün görevlendirilip o vakitten beri bekçiliğini yaptığı manastırın kapısının en yakınındaki hücreye. Sonra çamaşırhaneye vardı, mütevazı toplantı salonuna, mutfağa ve bir kez daha sıranın duvardaki sıvayı yemeye devam ettiği yemekhaneye. Ardından avluyu çevreleyen revağa çıktı, acının birden su yüzüne çıkmasını, derinden bir hıçkırığın kopup gelmesini engelleyemedi, bunun Tanrı'nın bir isteği olduğunu kabul edemiyordu çünkü. Avunmak ve onca yıllık Benedikten hayatına kesinkes allahaısmarladık demek için rahipler şapeline girdi. Kutsal Sandığı sıkıca kavrayarak sunağın önünde diz çöktü. Son bir kez apsisteki resimlere baktı. Peygamberlere ve meleklere. Aziz Petrus, Aziz Pavlus, Aziz Yuhanna'ya ve diğer havarilere, meleklerle birlikte, taviz vermez Pantokrator İsa'ya tapınan Tanrı'nın Annesine. Kendini suçlu hissetti, küçük Sant Pere del Burgal Manastırının sönüp gitmesinden dolayı suçlu. Serbest eliyle göğsünü yumrukladı, *confietor, Domine* dedi. *Confietor, mea culpa.** Kutsal Sandığı yere bıraktı ve kimbilir kaç kuşak rahibin kendilerini aldırışsızca izleyen kadiri mutlak Yüce Tanrı'ya tapınırken ayaklarını bastığı yere dudakları değinceye kadar eğildi.

* (Lat.) Roma Katolik Kilisesince günah çıkarma ve nedamet getirme eylemi anında söylenmesi gereken Latince duadan parçalar: "İtiraf ediyorum, Tanrı'm. İtiraf ediyorum, suç bende."

Ayağa kalktı, Kutsal Sandığı aldı, kutsal resimleri son bir kez seyretti ve arkasını dönüp kapıya yöneldi. Küçücük kiliseden dışarı çıkınca kapının iki kanadını da sert bir hareketle kapattı, anahtarı kilitte son kez döndürüp Kutsal Sandığa koydu. Yaklaşık üç yüz yıl sonra Pardàc'lı Jachiam kapının o kurt yenikli, çürümüş kanadını avcuyla iterek açıncaya kadar kilise duvarındaki kutsal resimlere hiçbir insan gözü değmeyecekti.

Julià de Sau kardeş, hâlâ korku dolu ayaklarıyla, azimli ve takatsiz, Sant Pere'nin kapısına vardığı ve kapıyı yumrukladığı günü düşündü. O sıralar manastır duvarları içinde on beş rahip yaşıyordu. Tanrı'm, Göklerin Efendisi; hiç bilmediği o zamanları, her rahibe düşen bir işin, her iş için bir rahibin olduğu o günleri hakkı olmadığı halde nasıl da özlüyordu. İçeri kabul edilmeyi yakararak o kapıyı dövdüğünde, güvenceyi terk edeli ve kaçağın daimi refakatçisi olan korkunun krallığına gireli yıllar oluyordu. Hâlâ hata ettiğinden kuşkulansa da; çünkü İsa bize sevgiden ve iyilikten söz etmişti, bense onun emrini yerine getirmiyordum. Ama elbette yerine getiriyordu, çünkü Peder Nicolau Eimeric, Başsorgucu, kendisinin üstüydü ve üstelik Tanrı adına ve Kilise'nin ve hakiki inancın iyiliği için hareket ediyordu, bense yapamıyordum, yapamıyordum çünkü İsa benden uzak duruyordu; siz kim oluyorsunuz da Miquel kardeş, kuş beyinli bir laik rahip, İsa'nın nerede olduğunu sorguluyorsunuz? Yüce Efendimiz kayıtsız şartsız, körü körüne itaattedir. Tanrı benimledir, Miquel kardeş. Ve benimle olmayan bana karşıdır. Sizinle konuştuğumda gözlerime bakınız! Benimle olmayan bana karşıdır. Ve Miquel kardeş kaçmayı yeğledi, belirsizliği, vicdanen rahatsız olduğu bir kurtuluş yerine belki de cehennemi. Öyle de oldu, kaçtığında Dominiken cüppesini çıkarıp korkunun krallığına girdi ve sanki bu ya da öbür dünyada bağışlanmak mümkünmüş gibi bütün günahlarını, günahtıysalar eğer, affettirmek için Kutsal Toprakta yol almaya başladı. Üstünde hacı giysisi pek çok felaket gördü, nedamet getirmek

için yerlerde itile kakıla süründü, yerine getirilmesi zor sözler vermişti, fakat huzur bulamadı, çünkü kurtuluşun sesine itaat etmezsen ruhun asla huzura ermez.

—Rica etsem ellerini sakin tutar mısın?

—Ama baba... Sadece parşömene dokunmak için. Aynı zamanda benim de olduğunu söylemedin mi?

—Bu parmağınla. Ama dikkatli ol.

Adrià tek parmağı ilerde ürkek bir eli yaklaştırıp parşömene dokundu. Manastırın içindeydi sanki.

—Tamam, bu kadar dokunmak yeter.

—Biraz daha baba.

—Yeter ne demek bilmez misin sen? —diye bağırdı babası.

Elimi geri çektim sanki parşömenden elektrik çarpmış gibi, böylece, eski rahip yaşlanmış ruhu, zayıflamış bedeni, kararmış yüzü ve elmas gibi sertleşmiş bakışlarıyla Kutsal Topraklardaki seferinden döndüğünde içindeki cehennemi hâlâ hissediyordu. Hâlâ yaşıyor olsalar da ana babasının evine yanaşmaya cesaret edemedi; hacı giysisiyle kendini yollara vurdu, dilenerek ve topladığı sadakayı hanlarda, hatıralarını yok etmek ve bir daha hatırlamamak için acelesi varmış gibi eline geçirebildiği en zehirli içkilere harcayarak. Tensel günahların pençesine de düştü, unutmanın ve nedametin kendisine vermediği kurtuluşun peşinde, saplantıyla. Artık tam bir acılar içindeki ruhtu. Buz gibi bir kış gecesini geçirmek için konukseverliğine sığındığı, Grassa Benedikten manastırının kapıcısı, Carcassona'lı Julià biraderin iyi yürekli gülümsemesi birden, hiç düşünmediği bir anda, yolunu aydınlattı. Bir dinlenme gecesi, manastır kilisesinde, cemaatin oturma bölümünden en uzaktaki duvarın dibinde diz çökmüş bir halde geçirdiği on dua gününe dönüştü. Burgal'dan söz edildiğini ilk orada, Santa Maria de la Grassa'da işitti, dediklerine göre öylesine her şeyden uzakta kurulmuş bir manastırdı ki yağmur oraya vardığında artık bitkin düşmüş oluyor ve ıslatmıyordu. Julià biraderin belki de mutluluktan kaynaklanan o gülümsemesini derinlerdeki

gizli bir hazine gibi sakladı ve Grassa rahiplerinin kendisine öğütlediği şekilde ilkin Santa Maria de Gerri Manastırının yolunu tuttu. Gizemli ve mutlu gülümseme dışında üzerinde taşıdığı merhamet yiyeceğiyle dolu heybeyle, yıl boyu karlarla kaplı dağlara, belki de azıcık bir talihle kurtuluşu bulabileceği sonsuz sessizliğin dünyasına doğru yollandı. Vadilerden geçti, tepeleri aştı ve parçalanmış sandallarıyla karlardan doğan nehirlerin buz gibi sularında yürüdü. Santa Maria de Gerri Manastırına vardığında, Sant Pere del Burgal Manastırının ulaşılmaz, her yerden çok uzaklarda olduğunu bir kez daha işitti, öyle uzaktı ki düşüncelerin oraya eksilmeden varıp varmadığı bilinmiyordu. Oradaki başrahibin senin hakkındaki kararı her ne olursa —diye temin ettiler— burada da başrahip onu onaylayacaktır.

Böylece, haftalar süren seferden sonra, kırkına bile varmamış olsa da ihtiyarlamış olarak, Sant Pere'nin kapısını kuvvetle çaldı. Soğuk ve karanlık bir akşamüzeriydi, rahipler ikindi ayinlerini henüz tamamlamışlar, akşam yemeğine hazırlanıyorlardı, bir tas sıcak suya akşam yemeği denirse tabii. Onu misafir ettiler, arzusunu sordular. O da bu küçücük cemaate kabulünü diledi; çektiği acılardan söz etmedi, sadece basit ve sansız bir işle, laik bir birader olarak, evin en sonuncu üyesi olarak, sadece Tanrı'mız Yüce Efendimizin gözetiminde, Kutsal Annemiz Kiliseye hizmet etme arzusundan söz etti. O sırada zaten başrahip olan Peder Josep de Sant Bartomeu onun gözlerinin içine baktı ve ruhunda saklı sırrı çözdü. Otuz gün boyunca, gecesi ve gündüzüyle, manastır kapısındaki derme çatma bir kulübede tuttular onu. Fakat onun istediği sığınma, cüppe giysisiyle korunmayı ve kişileri değiştiren ve onlara orada uygulanan iç huzurunu bahşeden kutsal Benedikten kurallarına uygun bir yaşama sığınmayı gerektiriyordu. Yirmi dokuz kez rahip olarak kabulüne karar verilmesini yakardı ve yirmi dokuz kez başrahip gözlerinin içine bakarak reddetti. Nihayet yağmurlu ve sevinçli bir cuma günü manastıra kabulünü otuzuncu kez yakardı.

—Dokunma, Allahın cezası, parmaklarına dikkat et!

Babamla ittifak henüz çatlamamış olsa da sallantıdaydı.

—Ama ben sadece...

—Aması maması yok. Yersin tokadı, hım? İstiyor musun? Yersin tokadı.

O cumanın üzerinden çok uzun bir zaman geçmişti. Burgal manastırına aday olarak girmişti ve buz gibi üç kıştan sonra nihayet laik biraderdi. Kendisini değiştiren gülümsemenin hatırasına Julià adıyla girmişti Manastıra. Ruhunun huzur bulması için çabalamayı, sükûn bulmayı ve hayatı sevmeyi öğrendi. Aşağıdan, vadiden, Cardona Dükünün ya da Kont Hug Roger'in adamları sık sık kendilerine ait olmayanları yakıp yıkarak geçseler de, zirvedeki manastırda Tanrı'ya ve huzuruna daha yakın olmak mümkündü. Bilgeliğin civarına doğru azimle yürümeye başladı. Mutluluğun geldiğini görmedi fakat kendisini dengeye doğru götüren genel bir sükûnete ulaştı ve o şekilde gülümsemeyi öğrendi. Biraderlerden bazıları mütevazı Julià kardeşin ermişlik yoluna girdiğini bile düşünmeye başladılar.

Yükselen güneşin ısıtma gayreti boşunaydı. Santa Maria de Gerri'deki biraderler henüz gelmemişti; Soler'de gecelemiş olmalıydılar. Ürkek güneşe rağmen bütün dünyanın soğuğu Burgal'daydı. Escaló'lu köylüler hüzünlü gözlerle ve herhangi bir ödeme istemeden çekip gideli saatler olmuştu. Kapıcı birader olarak yıllar boyu hiç bırakmadığı ama şimdi Başrahipliğe teslim etmek zorunda olduğu o büyük anahtarla kapıyı kilitledi. *Non sum dignus** diye tekrarlıyordu, Burgal'ın kesintisiz yarım bin yıllık manastır hayatını özetleyen anahtarı sıkarak. Dışarıda kaldı, tek başına, elinde Kutsal Sandık, ceviz ağacının altında oturmuş, Gerri'den gelecek biraderleri bekleyerek. *Non sum dignus.* Ya geceyi manastırda geçirmek isterlerse? Benedikten ta-

* (Lat.) Layık değilim. Krş. Luka İncili 7: 6-7 "Ya Rab" ... "çatımın altına girmene bile değmem."

rikatının emrine göre hiçbir rahip hiçbir manastırda tek başına yaşayamayacağından, başrahip hastalandığını hissettiğinde Gerri manastırını önlem alması için haberdar etmişti. Başrahip ve kendisi on sekiz aydır Burgal'ın iki rahibiydiler. Peder ilahileri okuyor, o da inançla dinliyordu, ikisi birlikte dua saatlerini uyguluyorlar fakat artık ilahileri söylemiyorlardı, çünkü serçelerin ötüşleri kendi cılız ve ve uyumsuz seslerinden daha güçlüydü. Önceki gün, ikindi ortasında, yüksek ateşle geçen iki günden sonra mübarek Başrahip ölünce hayatta yapayalnız kalmıştı. *Non sum dignus.*

Biri Escaló'nun dimdik keçi yolundan çıkıyordu, Estaron yolu kışın kullanılamaz olurdu. Nihayet. Ayağa kalktı, cüppesinin tozunu silkti, Kutsal Sandığı kavrayıp yola doğru bir iki adım attı. Durdu: acaba misafirperverlik işareti olarak kapıları açmalı mıydı? Kendisi, Başrahibin ölüm döşeğinde verdiği talimatlarının ötesinde, onca asırlık geçmişi olan bir manastırın hayatını sona erdirmenin herhangi bir yolunu bilmiyordu. Gerri'den gelen biraderler bitkin bir halde, ağır ağır tırmanıyorlardı. Üç rahip. Bakışlarında gözyaşları, manastıra veda etmek için bir an arkasına döndü, sonra yokuşun hiç değilse bir kısmından kardeşlerini kurtarmak için inmeye başladı. Bu hareketiyle Burgal'da hatıraların uzağında geçirdiği yirmi bir yıl ölüyordu. Allahaısmarladık, Sant Pere, allahaısmarladık buz gibi suların mırıltılı bayırları. Bana sükûneti getiren buz tutmuş dağlar, allahaısmarladık. Manastırın, asırlık ilahilerin ve duaların kardeşleri, allahaısmarladık.

—Kardeşler, Yüce Efendimizin bu Doğum Gününde huzur sizinle olsun.

—Efendimizin huzuru sizinle de olsun.

—Henüz gömdük.

Biraderlerden biri kapüşonunu geriye itti. Soylu bir alın, büyük ihtimalle görevli bir peder, bir yönetici ya da çırakların eğitiminde bir üstat, çok uzaklardaki başka bir kardeşin, Julià biraderin gülümsemesiyle gülümsedi. Ne

var ki kısa pelerinin altında cüppe değil bir şövalye örgü zırhı vardı. Yanındakiler Gerri'den Mateu kardeş ile Maur kardeşti.

—Ölen kim? —dedi şövalye.

—Başrahip. Merhum başrahipti. Size haber vermediler mi...

—Adı ne? Adı neydi?

—Josep de Sant Bartomeu.

—Şükürler olsun! Öyleyse Miquel Susqueda kardeş sizsiniz.

—Benim adım Julià birader. Ben Julià biraderim.

—Miquel kardeş. Sapkın Dominiken.

—Yemek hazır.

Lola Xica başını çalışma odasından içeri uzatmıştı. Babam kuruluş belgesinin ilk okunuşta anlaşılmaz ifadelerini yüksek sesle okumaya devam ederken sessiz ve umursamaz bir hareketle karşılık verdi. Sonra Lola Xica'nın çağrısına cevapmış gibi:

—Şimdi gerisini sen oku.

—Harfler öyle tuhaf ki...

—Oku —buyurdu babam sabırsız ve böylesine miskin bir oğlu olduğu için hayal kırıklığına uğramış. Adrià okumaya başladı Başrahip Delligat'ın çok iyi bir ortaçağ Latincesiyle yazılmış sözlerini, tamamını anlamadan ve hikâyesini hayal etmekten vazgeçmeyerek.

—Peki... Miquel kardeş adı benim öteki hayatıma ait. Dominiken tarikatı düşüncelerimden çok uzaklarda artık. Ben yeni, bambaşka bir adamım. —Başrahibin kendisine yaptığı gibi gözlerinin içine baktı.— İsteğiniz nedir kardeş?

Soylu alınlı adam dizlerinin üzerine çöktü, kısa ve sessiz bir duayla Tanrı'ya şükretti ve imanla istavroz çıkardı; üç rahip de saygıyla, istavroz çıkardılar. Adam ayağa kalktı.

—Sizi bulmak yıllarımı aldı. Ermiş bir sorgucu rahip sizin sapkınlık suçundan cezanızın infaz edilmesini istedi benden.

—Karıştırıyorsunuz.

—Beyler, kardeşler —dedi yanındaki rahiplerden biri, belki Mateu kardeş, telaşla—. Biz buraya Burgal'ın anahtarını ve manastırın Kutsal Sandığını almaya, Julià kardeşe Gerri'ye kadar eşlik etmeye geldik.

Julià kardeş, o anda hatırlamış gibi, elinde tuttuğu Kutsal Sandığı ona verdi.

—Ona eşlik etmeniz gerekmeyecek —dedi kuru bir sesle soylu alın. —Julià kardeşe döndü:— Karıştırmıyorum: Sizi mahkûm edeni bilmeniz emredildi bana.

—Benim adım Julià de Sau, gördüğünüz gibi, Benedikten rahibiyim.

—Sizi mahkûm eden Nicolau Eimeric kardeş. Adını size bildirmemi emretti bana.

—Yanılıyorsunuz.

—Nicolau kardeş öleli uzun zaman oldu. Ama ben hâlâ hayattayım ve altüst olan ruhum nihayet huzur buldu. Tanrı adına.

Gerri rahiplerinin korku dolu gözlerinin önünde Burgal'ın son rahibinin —yılların gayretiyle ruhu sükûnete ermiş olan bu farklı, bu yeni adamın— hançerin, göğsüne gömülmeden önce, o kış gününün solgun güneşinin gittikçe zayıflayan ışığında parladığını görecek vakti oldu. Eski kini bir lokmada yutmak lazımdı. Ve soylu şövalye, kutsal emre uyarak, aynı hançerle ölenin dilini kesip, anında kızıla boyanan fildişi bir kutuya koydu. Çeliği ceviz ağacının kuru yapraklarıyla temizlerken dehşet içindeki iki rahibe dönüp kararlı ve güçlü bir sesle:

—Bu adam kutsal topraklara gömülmeyi hak etmiyor.

Etrafına baktı. Soğuk soğuk. Manastır duvarlarının dışındaki tarhı gösterdi.

—Oraya. Ve haçsız. Yüce Efendimizin buyruğudur.

Dehşetten donakalmış iki rahibin de kıpırdamadığını görünce soylu alınlı adam Julià kardeşin cansız bedenini neredeyse ayağıyla dürterek önlerine bıraktı.

—Şu leşi gömün artık!

Babam belgedeki Başrahip Delligat'ın imzasını oku-

duktan sonra dikkatle katladı ve böyle bir parşömene dokunmak insana o dönemi hayal ettiriyor, dedi. Değil mi?

Ben de bunu izleyerek parşömene dokundum, ama artık arzu dolu beş parmakla. Babamın enseme indirdiği tokat çok acı verici ve aşağılayıcıydı. Ağlamamak için kendimle savaşırken, babam, lakayt, büyüteci kaldırdı ve elyazmasını kasaya kilitledi.

—Hadi, yemeğe —dedi, ortaçağ Latincesini okuyabilen oğluyla bir anlaşma yapmak yerine. Kaçan bir iki damla gözyaşını, yemek odasına varmadan kurutabilmiştim.

6

Evet, o ailede doğmak bağışlanamaz bir hataydı gerçekten. Üstelik henüz pek ciddi bir şey de olmamıştı.

—Aslında Herr Romeu'yu seviyordum ben.

Uyuduğumu sanarak seslerini biraz yükseltmişlerdi.

—Ne dediğini bilmiyorsun.

—Tabii ya. Ben işe yaramazın tekiyim. Bu evin hamalıyım.

—Kendini Adrià için feda eden benim!

—Peki ben ne yapıyorum? —Annemin iğneleyici, kırgın sesi, tonunu düşürerek:— Bağırmamaya çalış.

—Bağıran sensin!

—Demek ben çocuk için kendimi feda etmiyorum, öyle mi?

Yoğun, katı sessizlik. Babamın düşünürken ileten nöronları.

—Sen de ediyorsun elbet.

—Vay, kabul ettiğin için teşekkürler.

—Ama bu haklı olduğun anlamına gelmez.

Şerif Carson'u aldım, biraz psikolojik desteğe ihtiyacım olacağını seziyordum çünkü. Hatta ne olur ne olmaz diye Kara Kartal'ı da çağırdım. Ama çıt çıkmadığını duyunca odamın kapısını azıcık araladım. Mutfağa bardak almaya gitmek gibi tehlikeli bir sefere çıkmanın sırası değildi. Şimdi daha iyi işitiyordum. Kara Kartal bu parlak fikrimden dolayı beni kutladı. Şerif Carson susuyor ve benim sakız sandığım ama anlaşılan tütün olan şeyi çiğniyordu.

■

—Peki olur, keman da öğrensin, olur.

—Hayatımı bağışlıyor gibisin.

—Ne diyorsun sen, Allah aşkına?

—Peki olur, keman da öğrensin, olur. —Annemin babamı taklit ederek işi abarttığını, hem de fazlasıyla abarttığını kabul ediyorum. Ama hoşuma gitti.

—Eh madem böyle davranacaksın, o zaman kemana güle güle, daha ciddi şeylerle uğraşır.

—Çocuktan kemanı alırsan işte asıl o zaman duyarsın sesimi.

—Sakın beni tehdit etme.

—Sen de beni.

Sessizlik. Carson yere tükürdü, sessiz bir jestle azarladım onu.

—Çocuk ne gerekiyorsa onu öğrenecek.

—Gerekenler neymiş bakalım?

—Latince, Yunanca, tarih, Almanca ve Fransızca. Başlangıç olarak.

—Çocuk daha on bir yaşında Fèlix!

On bir. Sanırım sana sekiz dokuz demiştim; zaman bu sayfalar arasında da kayıyor. Allahtan annem hesabını tutuyormuş. Biliyor musun? Benim artık fazla vaktim yok, bütün bunları düzeltme isteğim de; aceleyle yazıyorum, gençliğimdeki gibi, yazdığım her şeyi aceleyle yazardım o zamanlar da. Ama şimdiki aceleler çok farklı. Aceleyle yazdığım anlamına gelmiyor. Annem tekrarladı:

—Çocuk daha on bir yaşında ve okulda zaten Fransızca öğreniyor.

—*J'ai perdu la plume dans le jardin de ma tante** Fransızca değildir.

—Nedir? İbranca mı?

—Racine okuyabilmeli.

—Aman Tanrı'm.

* (Fr.) Kalemimi teyzemin bahçesinde kaybettim.

—Tanrı yoktur. Hem Latincesi de çok daha iyi olabilirdi. Cizvitlerin okulunda okuyor üstelik, işe bak!!

İşte bu beni doğrudan etkileyecek bir şeydi. Kara Kartal da Şerif Carson da ses çıkarmadı. Onlar Casp Sokağındaki Cizvit okuluna gitmemişlerdi hiç. Ben de iyi miydi kötü müydü bilmiyordum. Ama babama göre Latince eğitimleri iyi değildi. Haklıydı: ikinci çekimdeydik ve son derece sıkıcıydı, çünkü çocukların genitiften de datiften de bir şey anladıkları yoktu.

—Şimdi de ordan mı almak istiyorsun çocuğu?

—Fransız Lisesine ne dersin?

—Hayır: çocuk Casp'ta kalıyor. Fèlix, o daha bir çocuk! Kardeşinin besi hayvanlarından biriymiş gibi ordan oraya dolaştıramayız.

—Peki, peki, hiçbir şey demiyorum. Zaten sen ne dersen hep o olur —diye yalan söyledi babam.

—Ya spor?

—O kolay. Cizvitlerde bir sürü avlu var değil mi?

—Ya müzik?

—Tabii, tabii. Ama ehemmi mühime tercih etmeli. Adrià büyük bir araştırmacı olacak, nokta. Casals'ın yerine birini bulacağım.

Herr Romeu'nun yerine gelendi Casals ve o da çok zorlu geçen beş derste Almancanın son derece karmaşık cümle yapısı üzerine boş boş çene çalmış, oradan da bir türlü çıkamamıştı.

—Gerekmez. Bırak nefes alsın.

İki güne kalmadan babam beni çalışma odasına çağırdı ve ben, arkasında casusluk faaliyetlerini yürüttüğüm divanda oturan annemin karşısında ve babamın sandalyesinin yanında ayakta dikilirken istikbalimi noktası virgülüne açıkladı, dikkatli dinle, tekrarlamaya hiç niyetim yok: ben zeki bir çocuktum, zihinsel kapasitemden yararlanmam gerekiyordu, okuldaki einstein'lar benim yeteneklerimden haberdar değillerse, gidip onlara bizzat açıklardı.

—Daha da tahammül edilemez olmaman şaşırtıcı —demiştin bir gün bana.

—Neden? Bana zeki dedikleri için mi? Öyle olduğumu biliyordum. Bu da sen uzunsun, ya da irisin, ya da siyah saçlısın demek gibi. Benim için asla önemli olmadı. Eyüp sabrıyla katlanmak zorunda kaldığım ayinler yahut vaazlardan etkilenmediğim gibi; ama Bernat'ı etkiliyorlardı tabii. Sana henüz Bernat'tan söz etmedim değil mi?

Sonra babam şapkasından tavşan çıkardı:

—Şimdi gerçekten, gerçek bir öğretmenle özel Almanca derslerine başlıyoruz. Romeu'nun da Casals'ın da gevezeliklerine son.

—Ama benim...

—Ve Fransızcaya da daha fazla çalışacağız.

—Baba benim istediğim...

—Sen hiçbir şey istemiyorsun. Ve uyarıyorum —namluyu suratıma çevirir gibi işaret etti—: sonunda da Aramca öğreneceksin.

Anneme baktım, bir suçortağı arayarak, ama o bakışlarını yere çevirmişti, karolarda ilgisini çeken bir şeyler varmış gibi. Kendimi tek başıma savunmak zorundaydım, haykırdım:

—Aramca öğrenmek istemiyorum! —Yalandı. Ama görevlerin üzerime çığ gibi büyüyerek geldiğini görüyordum.

—İstemesen de öğreneceksin —dedi alçak sesle, soğuk, katı.

—Hayır.

—Benimle tartışma.

—Aramca öğrenmek istemiyorum. O kadar!

Babam bir elini, dayanılmaz bir migren ağrısı çekiyormuş gibi alnına dayadı, gözlerini masaya dikti, son derece alçak bir sesle, ben Barcelona'da bulunabilecek en parlak eğitimi alman için neler yapıyorum ve sen bana böyle teşekkür ediyorsun, öyle mi? dedi. —Aşırı derecede bağırarak:— Aramca öğrenmek istemiyorum'la mı? —Sonra da avaz avaz:— Öyle mi?

—Benim öğrenmek istediğim...

Sessizlik. Annem başını kaldırdı, umutlu. Carson cebimde merakla kıpırdadı. Ben de ne öğrenmek istediğimi bilmiyordum. Tek bildiğim sırtıma bir yük daha bindirmelerini istemediğimdi. Birkaç dakika endişeyle düşündüm: sonunda buluverdim:

—... şey, doktor olmak istiyorum ben.

Sessizlik. Annemle babam arasında yolunu şaşırmış bakışlar.

—Doktor?

Bir iki dakika boyunca babam doktor olarak geleceğimi canlandırdı gözünde. Galiba annem de. Bense işi berbat ettiğimi düşündüm, değil kan görmek düşünmek bile içimi bulandırdığına göre. Babam bir kararsızlık anından sonra okumasına dönmek üzere sandalyesini masaya yaklaştırdı:

—Kesinlikle olmaz: ne doktor ne rahip. Sen büyük bir hümanist olacaksın, işte o kadar, nokta.

—Baba.

—Hadi oğlum, işim var benim. Git kemanınla biraz gürültü yap.

Annem hâlâ döşemenin renkli karolarıyla meşgul, yere bakmaktaydı. Hain.

Avukatlık, doktorluk, mimarlık, kimyagerlik, yol mühendisliği, dişçilik, avukatlık, endüstri mühendisliği, optik mühendisliği, eczacılık, avukatlık, fabrikatörlük, tekstil mühendisliği ya da bankerlik, bütün babalar ve bütün oğullar için öngörülen mesleklerdi.

—Birden fazla avukatlık dedin.

—Sosyal bilimler ve edebiyat okuyarak edinilecek tek meslek de ondan. Ama çocuklar daha çok madenci, boyacı, marangoz, fenerci, duvarcı, pilot, çoban, futbolcu, bekçi, kayakçı, bahçıvan, kondüktör, paraşütçü, tramvay kondüktörü, muslukçu ve Roma'da Papa olabilecekleri okullarda okumak isterler.

—Ama hiçbir baba, büyüdüğünde büyük bir hümanist olacaksın oğlum, demez.

—Asla. Benimkiler biraz tuhaf insanlardı. Seninkiler de biraz öyleydi aslında.

—Hımm... —dedin bana, affedilemeyecek bir kusuru itiraf eden ve ayrıntılara girmek istemeyen biri gibi.

Günler geçiyor, annem susuyordu, büzülmüş, kendi sırasını bekler gibi. Almanca derslerine devam ettim ama bu kez başka bir öğretmenle, Herr Oliveres, Cizvit okulunda çalışan ama ek bir ücrete de ihtiyaç duyan genç bir adam. Herr Oliveres'le, biz küçüklerin derslerine girmiyor olsa da, kısa sürede tanışmıştım çünkü her perşembe öğleden sonra, okula geç kaldıkları için cezalandırılanlara hep o bakardı, sanırım üç beş kuruş kazanayım diye, bizim ceza süremizi de kitaplarını okuyarak geçirirdi. Dil öğretiminde ise katı bir metodu vardı.

—Eins.

—Ains.

—Zwei.

—Sbai.

—Drei.

—Drai.

—Vier.

—Fia.

—Fünf.

—Funf.

—Nein: fünf.

—Finf.

—Nein: füüüünf.

—Füüüünf.

—Sehr gut!

Herr Romeu ve Herr Casals'la kaybettiğim vakti unutup Almancayı çözdüm. İki şeyi çok seviyordum: kelime hazinesi Neo Latin dillerinden değildi, benim için yepyeni

bir şeydi bu, ve çekimleri olan bir dildi, Latince gibi, Herr Oliveres'se, hayretler içinde, bana inanamıyordu. Kısa sürede ondan cümle kurma ödevleri istemeye başladım, adam kulaklarına inanamıyordu; birine saati üç beş el kol işaretiyle sorabilirsin, ben bir dile hep sert çekirdeğinden girmeyi tercih etmişimdir. Evet, ben yeni bir dil öğrenmeyi seviyordum.

—Almanca dersleri nasıl gidiyor? —diye sordu babam, sabırsız, Oliveres'le yaptığımız ilk Almanca dersinden sonra.

—*Aaaalso, eigentlich gut** —dedim umursamaz bir tavır takınarak. Yüzüne bakmadım ama göz ucuyla gülümsemesini yakaladım ve kendimle çok gurur duydum çünkü sanırım kabul etmesem de o yaşlarda babamı hayran bırakmak için yanıp tutuşuyordum.

—Neredeyse hiç başaramadığın bir şey için.

—Ne yazık ki vaktim olmadı.

Herr Oliveres'in, alçak sesle konuşan, hiçbir zaman iyi tıraş olmayan, gizli gizli şiirler yazan, pis kokulu sert bir tütün içen ama öğrettiği dili derinlemesine açıklayan, bilgili, çekingen bir adam olduğu ortaya çıktı. Daha ikinci derste *schwache Verben*'lere† girmiştik bile. Beşinci dersteyse, ihtiyatla, müstehcen bir fotoğraf gösterir gibi, Hölderlin'den birkaç *Hymnen*'in‡ üzerinden geçtik. Böylece babam Herr Oliveres'ten, desteğe ihtiyacım olup olmadığını görmek için beni Fransızcadan imtihan etmesini istedi ve Monsieur Oliveres sınavdan sonra desteğe ihtiyacım olmadığını söyledi, okulda öğretilen her şeyin gayet iyi üstesinden geldiğimi, üstelik derslerin olmadığı o sıralarda... Peki, İngilizcesi nasıl, Mister Oliveres?

Evet, o ailede doğmak pek çok bakımdan hataydı. Babam konusunda beni en çok üzen şey hakkımda sadece

* (Alm.) Yani, aslında, iyi.
† (Alm.) Zayıf (düzenli) fiiller.
‡ (Alm.) İlahi.

onun oğlu olduğumu bilmesiydi. Bir çocuk olduğumu henüz anlamamıştı. Annemse, baba oğul tartışmasında taraf tutmayıp karolara bakıyordu. İşte ben böyle büyüdüm. Şükür, Carson ve Kara Kartal vardı. Onlar bana neredeyse hep hak verirlerdi.

■

7

Akşamüstüydü; Trullols çalışmaları bir türlü bitmeyen bir öğrenci grubuyla birlikteydi, ben de bekliyordum. Yanıma benden uzun, dudağının üstünde biraz ayva tüyü ve bacaklarında üç beş kıl olan bir çocuk oturdu. Vay: benden uzun. Kemanını kucaklamak ister gibi tutuyordu ve gözlerini ileri dikmişti, bana bakmamak için, Adrià ise ona merhaba dedi.

—Merhaba —diye cevap verdi Bernat, ona bakmadan.

—Trullols'la mı çalışıyorsun?

—Hı, hı.

—İlk yılın mı?

—Üçüncü.

—Benim de. Birlikte gideriz. Kemanına bakabilir miyim?

O dönemde, babamın sayesinde, müziğinden çok nesne olarak seviyordum kemanı diyebilirim. Bir an Bernat'ın bir *guarnerius* getirdiğini ve göstermek istemediğini düşündüm. Fakat ben bendeki kutuyu açıp, kopkoyu kırmızı ve konvansiyonel bir ses çıkaran çalışma kemanımı gösterince o da beni izledi. Senyor Berenguer'in tavırlarını taklit ettim:

—Fransız, yüzyıl başından. —Gözlerinin içine bakarak:— Madame d'Angoulême'e ithaf edilmiş.

—Nereden biliyorsun? —Bernat, etkilenmiş, tereddütlü, ağzı açık.

■

Bernat o günden itibaren bana hayran oldu. Bendeki hayran olunacak en aptal şey yüzünden: nesneleri hatırlamak, onları sınıflandırmayı, nitelendirmeyi bilmek hiç zor değildir. Nereden biliyorsun, hı?

—Verniğinden, şeklinden, havasından...

—Bütün kemanlar birdir.

—Sen öyle san. Her kemanın bir hikâyesi vardır. Her kemana, onu yaratan lutiye dışında, onu çalan bütün kemancıları eklemen gerekir. Bu keman senin değil.

—Tabii ki benim!

—Değil. Arkasına bak. Göreceksin:

Babam elinde storioni'yi tutarken söylemişti bana bir gün. Kemanı belli bir pişmanlıkla uzatıp, ne dediğini tam olarak pek bilmeden, dikkatli ol, dünyadaki nadir parçalardan, dedi. Elimdeki storioni bir canlıydı sanki. Çok hafif ve derinden bir nabız hissettim gibi geldi bana. Babamsa pırıl pırıl gözlerle, düşünsene bu keman bizim bilmediğimiz nice hikâye yaşadı, hiçbir zaman bilemeyeceğimiz salonlarda, evlerde çalındı ve kendisini kullanan kemancıların tüm sevinçlerini, tüm acılarını yaşadı, dedi. Kimbilir ne sohbetler dinledi, ne müzikler yaşadı... Eminim, bize pek çok dokunaklı hikâye anlatabilirdi — diye bitirdi, o yaşlarda yakalayamadığım aşırı bir edepsizlikle.

—İzin ver çalayım, baba.

—Olmaz. Çalgıyla yirmi yılı bitirmeden önce olmaz. Ancak o zaman senin olacak. Duydun mu? Senin.

Yemin ederim, storioni'nin nabzı bu sözleri duyunca öbür zamanlardakinden daha güçlü attı. Ama ben sevinçten mi, üzüntüden mi anlayamazdım.

—Bak şöyle... nasıl desem; bak şöyle, o canlı bir varlık, hatta bir adı bile var, senin benim gibi.

Adrià babasına biraz mesafeli bir tavırla baktı, kendisiyle dalga geçip geçmediğini anlamaya çalışır gibi.

—Adı mı?

—Adı.

—Ne peki?

—Vial.

—Vial ne demek peki?

—Ya Adrià ne demek?

—Şey... Hadrian'lar Adriatik kıyısındaki Hàdria'dan gelen Romalı ailenin adı.

—Ben bunu demek istemedim, yahu.

—Adımı sormadın mı ne demek diy

—Peki, peki, peki... Neyse, kemanın adı Vial, o kadar.

—Neden Vial peki?

—Ne öğrendim biliyor musun, oğlum?

Soruyu atladığı, cevabı bilmediği için, ne dediğini bilmediği için Adrià hayal kırıklığıyla baktı ona. O da bir insandı ve örtbas ediyordu.

—Ne öğrendin?

—Bu keman benim değil, aksine ben onunum. Onun sahip olduğu pek çok kişiden biriyim. Upuzun ömrü boyunca bu storioni pek çok kemancıyı hizmetinde tuttu. Bugünse benim, ama ben onu sadece seyredebiliyorum. Bu yüzden senin keman çalmayı öğrenmeni, böylece bu çalgının da uzun hayat zincirine devam etmesini çok istiyorum. Sırf bu yüzden keman çalmayı öğrenmelisin. Sırf bu yüzden Adrià. Müziği sevmen gerekmez.

Babam, o zarafetle, hikâyeyi tersyüz edip benim keman öğrenme nedenimi kendisinin teşvikine bağlıyordu, annemin arzusuna değil. Babam, o zarafetle, başkalarının kaderini çiziyordu. Fakat ben o anda ileri sürülen, o ürpertici "müziği sevmen gerekmez"le sonlanan talimatları öğrensem de heyecandan titriyordu.

—Kaç yaşında? —diye sordum.

Babam sağdaki f deliğinden baktırdı. *Laurentius Storioni Cremonensis me fecit 1764.*[*]

—İzin ver tutayım.

* (Lat.) Beni Cremonalı Lorenzo Storioni 1764'te yaptı.

—Olmaz. Sen bu kemanın taşıdığı hikâyeleri düşün. Ama dokunmak yok.

Jachiam Mureda, Cazilhac'lı Blond'un rehberliğinde iki arabanın ve iki adamın Grassa'ya doğru devam etmesine izin verdi. Kendisi bir kuytuya gizlenip bağırsaklarını boşalttı. Sakin birkaç dakika. Ağır ağır ilerleyen kereste arabalarının ötesinde manastırın silueti ve bir yıldırımın yıktığı duvar. Moena'dakilerin nefretinden kaçarak Carcassona'ya sığınalı üç yıl oluyordu ve kader onu geriye döndürmek üzereydi. Oksitanların yumuşak şivesine alışmıştı. Her gün peynir yememeyi de âdet edinmişti; gel gör ki ormanlar içinde, dağlarla kuşatılmadan yaşamak çok zor geliyordu; gerçi dağlar vardı ama o kadar uzaktaydılar ki, gerçekten varmış gibi görünmüyorlardı hiç. Dışkılarken birden özlediği şeyin Pardàc'ın manzarası değil, babası Pardàc'lı Mureda, ve bütün Mureda'lar olduğunu anladı: Agno, Jenn, Max, Hermes, Josef, Theodor, Micurà, Ilse, Erica, Katharina, Matilde, Gretchen ve bana, kendimi hiçbir zaman yalnız hissetmeyeyim diye, Pardàc ormancılarının koruyucusu Çiçeklerin Meryem Anası madalyonunu hediye eden küçük Bettina. Duyduğu hasretten ağlamaya başladı ve bir yandan sıçarken boynundan madalyonu çıkarıp baktı: cepheden, stilize bir Tanrı'nın Annesi ve çizgileri silik bir yeni doğmuş bebek, fondaysa sevgili Pardàc'ında, Travignola deresinin kıyısındaki köknarı hatırlatan dallı budaklı, sık yapraklı bir köknar.

Duvarın onarımı kolay olmadı, çünkü önce dayanıksız gibi görünen bir bölümünü de yıkmaları gerekti. Birkaç günü de kendi keresteleriyle muhteşem bir iskele kurmak üzere harcadılar; kesme delme işleri sırasında ayakları kadar kocamanlaşan, ağacın kalitesini ölçmeye sıra gelince dudakları kadar incelen elleriyle manastır marangozu Gabriel kardeşten övgüler aldı. Çabucak anlaşmışlardı. Konuşkan rahip, madem altı üstü bir marangozdu, nasıl olup da ağaçtan bu kadar iyi anladığını sordu Jachiam'a, o da nihayet kan davası korkularından kurtulmuş, kaçı-

şından beri ilk kez, çünkü ben marangoz değilim Gabriel kardeş, dedi. Ben ağaç keserim ve ağaçları dinlerim. Benim işim ağaçlara şarkı söyletmek, lutiye ustaların viyola olsun, keman olsun, ya da her ne olursa, iyi bir çalgı yapmaları için ağaçları seçmek ve onları kesip hazırlamak.

—O vakit bir duvarcı ustasıyla ne işin var be evladım?

—Hiç. Karışık işler.

—Bir şeyden korkup kaçtın.

—Bilmem ki ne desem.

—Burnumu sokmak için söylemiyorum; ama sakın kendinden kaçıyor olmayasın.

—Yok. Sanırım değil. Neden öyle dedin?

—Çünkü kendinden kaçan ardında hep düşmanının gölgesini görür ve koşar, çatlayıncaya kadar duramaz.

—Baban kemancı mı? —diye sordu Bernat.

—Değil.

—Şey, ben... Ama keman benim —diye konuyu kapattı.

—Senin değil demiyorum. Ben, sen kemanınsın diyorum.

—Tuhaf şeyler söylüyorsun.

Sustular. Trullols'un, tutkuyla yanlış nota çalan bir öğrenciyi susturmak için sesini yükseltişini işittiler.

—Ne feci —dedi Bernat.

—Öyle. —Sessizlik.— Adın ne?

—Bernat Plensa. Senin?

—Adrià Ardèvol.

—Barça'lımısın yoksa İspanyol takımından mı?

—Barça. Sen?

—Ben de.

—Kart biriktiriyor musun?

—Araba.

—Vay. Üç Ferrari kartın var mı?

—Yok. Hiç kimsenin yok.

—Hiç yok mu yani?

—Babam yok diyor.

—Kahretsin, kahretsin, kahretsin. —Yıkılmış:— Ne diyorsun yani?

İki çocuk, belki de hiç olmayan üç kartla tamamlamaları gereken Fangio Ferrari'sini düşünerek sessizleştiler, midelerinde bir boşluk hissi yaratıyordu bu durum. İki adam da sessizlik içindeydi, Grassa'nın, Jachiam tarafından kurulmuş sağlam iskele sayesinde dimdik yükselen duvarına bakıyorlardı. Epeyce bir süre sonra:

—Hangi ağaçtan yapıyorsun bu çalgıları?

—Ben çalgı yapmıyorum, hiç yapmadım. Ben en iyi ağacı bulup verirdim. Daima en iyisini. Benden ağaç almaya Cremona'dan ustalar gelirdi, babamla benim onlar için hazırladıklarımıza güvenirlerdi. Reçineli istemiyorlarsa ocak ayının yeni ay zamanında ya da daha uyumlu ve güçlü bir ağaç istiyorlarsa yaz ortasında kestiklerimizi satardık onlara. Yüzlercesi arasından en iyi ses çıkaran ağacı bulmayı babam öğretti bana. Öyle: bana babam öğretti, ona da Amati'lere çalışan babası öğretmiş.

—Bilmiyorum, kim onlar?

O zaman Pardàc'lı Jachiam, babasından, kardeşlerinden, Tirol Alpleri ormanlarındaki manzaralarından söz etti. Daha yukardakilerin Predazzo dedikleri Pardàc'tan da söz etti. Hafiflediğini hissetti sonra, bu laik rahibe günah çıkarmıştı sanki. Bir kaçışın ve bir tehlikenin sırrını itiraf etmişti sanki. Fakat kendini herhangi bir ölümden dolayı suçlu hissetmedi çünkü Moena'lı Bulchanij hasediyle istikballerini yakıp kül eden cani bir domuzdu ve mümkün olsaydı karnını bin kez daha deşerdi. Nedamet getirmemiş Jachiam.

—Ne düşünüyorsun Jachiam? Yüzünde nefret görüyorum.

—Hiç, üzgünüm sadece. Hatıralar. Kardeşler.

—Pek çok kardeşten söz ettin bana.

—Öyle. Önce sekiz oğlandık, tam kız evlat sahibi olmaktan umudu kesmişlerdi ki altı kız geldi peş peşe.

—Kaçı yaşıyor?

—Hepsi.

—Mucize.

—Duruma bağlı. Theodor yürüyemiyor, koca yürekli Hermes'in kafası boştur, Bettina, en küçüğümüz, benim sevgili Bettina'msa kör.

—Zavallı anacığın.

—Yaşamıyor. Doğum yaparken öldü, bebeği de öldü.

Gabriel kardeş sessizce baktı, belki de o çileli kadının hatırasına saygıyla. Lafı değiştirmek için:

—Çalgıların ağacını söylemedin. Hangisi?

—Cremona'daki lavta ustaları yapar en iyi çalgıları, birkaç ağacı birlikte kullanırlar.

—Söylemek istemiyorsun.

—Öyle.

—Fark etmez: ben bulurum.

—Nasıl?

Gabriel kardeş göz kırpıp, taş taşıyıp bocurgatla yukarıya çıkarmaktan bitap, karanlığı, azıcık yemeği ve mümkün olursa rüyasız düşsüz azıcık dinlenmeyi beklemek için iskelelerden inen duvarcı ve amelelerin gelişlerinden yararlanarak manastıra döndü.

—Storioni'yi bir gün derse götüreceğim.

—Vay haline. Öyle bir şey yaparsan bilesin ki okkalı bir tokat yersin.

—Öyleyse sahip olmanın ne anlamı var?

Babam kemanı masanın üzerine bıraktı, elleri belinde bana baktı.

—Sahip olmanın ne anlamı var, ne anlamı var... —beni taklit etti.

—Evet. —Artık kızmıştım.— Ne anlamı var, madem hep kutusunun içinde kasaya konacak, üstelik ona bakamıyorsak bile?

—Sahip olmak için sahibiz. Anlıyor musun?

—Hayır.

—Abanoz, buralarda yetişmeyen bir köknar ve akçaağaç.

—Kimden öğrendin? —dedi takdirle, Pardàc'lı Jachiam.

Gabriel kardeş onu manastırın kutsal eşya odasına götürdü. Bir köşede üzeri örtülerek korunmuş, açık renkli bir ağaçtan viola da gamba vardı.

—Burada ne işi var?

—Dinleniyor.

—Bir manastırda?

Gabriel kardeş ayrıntılara girmeye üşendiğini gösteren belirsiz bir jest yaptı.

—Nasıl anladın peki?

—Çalgıların neden yapıldığını hiç sormamıştım kendime —dedi, kendi meraksızlığından hayrete düşmüş.

—Nasıl anladın?

—Ağacı koklayarak.

—İmkânsız. Hem çok kuru hem de vernik izin vermez.

O gün, manastırın kutsal eşya odasına kapanan Jachiam Mureda ağaçları kokularından tanımayı da öğrendi ve ne yazık, ne yazık, evdekilere, başına bir şey geldiğini bilse kederden ölecek olan babasından başlayarak hepsine, bunu anlatamamak. Yıllar önce evden ayrılmış olan Agno, Jenn ve Max'a da, aklı kıt Hermes'e, Josef'e, aksak Theodor'a, Micurà'ya, şimdi evli olan Ilse ve Erca'ya, Katharina, Matilde, Gretchen ve küçük Bettina'ya, bana hep boynumda taşıdığım, Pardàc'tan bir parça olan annemin madalyonunu veren benim sevgili kör Bettina'ma.

İskeleyi sökmeye başlamaları altı haftayı buldu, ancak o zaman Gabriel kardeş bir şey bildiğini söyledi, hoşuna gideceğini zannettiğim bir şey.

—Neymiş o?

İskeleyi söken adamların uzağında bir yere çekti onu ve neredeyse kulağına, terk edilip Tanrı'nın ellerine bırakılmış eski bir manastır bildiğini söyledi, yanında da bir köknar ormanı; hani senin sevdiğin şu kızıl köknar.

—Orman mı?

—Köknar korusu. Muhteşem bir akçaağaç ve yirmi kadar köknar. Üstelik sahipsiz bu ağaçlar. Beş yıl önce gördüğümde hâlâ kimse dokunmamıştı.

—Niye sahipsizler?

—Terk edilmiş bir manastırın ormanı. —Alçak sesle:— Ne Grassa'nın ne de Santa Maria de Gerri'nin ağaç bulmakta bir sıkıntısı yok.

—Neden bana söylüyorsun?

—Seninkilerin yanına dönmek istemiyor musun?

—Tabii. Babamın yanına dönmek istiyorum, umarım yaşıyordur. Çoktandır evden ayrılmış olan Agno'yu, Jenn ve Max'ı yeniden görmek istiyorum, ve aklı biraz kıt Hermes'i...

—Tamam, tamam, anladım. Ve Josef'i ve bütün hepsini, tamam. Ve bir araba yükü ağaç da hayatınızı kolaylaştırır.

Pardàc'lı Jachiam Carcassona'ya dönmedi. Cazilhac'lı Blond ve iki adamıyla, araba tekerleklerini taşıyan beş katır ve kaçışından beri kazandığı bütün parasının bulunduğu bir heybeyle birlikte Arieja ve Salau geçidinden tarafa, bir düşün peşinde yola koyuldu.

Yedi sekiz gün sonra Sant Pere del Burgal'a vardılar, yaz sonuydu artık, dedelerinin dedelerinin dedelerinin dedelerinin soğukları zamanında bir ölüm habercisinin tırmandığı Escaló patikasından çıktılar. Yukarıda, manastırda, duvarlar terk edilmişliğin tüm güçsüzlük izlerini taşımaktaydı. Binanın etrafını dolanınca taş kesildi. Gözlerinin önünde, yanmadan önceki haliyle Panaveggio ormanının en güzel köşesi yeniden canlanıyordu sanki. On on beş muazzam köknardan oluşan muhteşem bir koru ve ortasında, bir kraliçe gibi, olması gerektiği kadar kalınlıktaki gövdesiyle bir akçaağaç. Adamları yolculuğun yorgunluğunu çıkarırken Jachiam, Grassalı Gabriel kardeş için dua

etti, koruda gezindi, ağaçları tek tek elledi, babasının öğrettiği gibi ağaçları söyletti, Gabriel kardeşin öğrettiği gibi kokladı. Ve o anlarda mutlu olduğunu hissetti. Adamları öğle uykusuna yattığında o manastırın terk edilmiş yapılarını gezdi ve kilisenin kapalı kapısına kadar geldi. Avcuyla ittiğinde kurtların yediği çürümüş ahşap kapı ufalandı. İçerisi o kadar karanlıktı ki kendisi de azıcık bir uyku çekmek için çekip gitmeden önce ancak şöyle bir göz atabildi.

Issız manastırın duvarlarının içinde küf tutmuş, yarı yarıya çürümüş bir çatının altına yerleştiler ve bu adamların Burgal'ın harabeleri arasında ne aradıklarını hiç anlamayan Escaló ve Estaron ahalisinden ihtiyaçlarını gördüler. Bütün bir ayı, aşağıda, nehrin kıyısında yolun daha düzleştiği bir yerde arabaları inşa etmekle geçirdiler. Jachiam, alt dallarını kestikten sonra canlı bütün gövdeleri kucakladı. Avcuyla hepsini dövdü ve adamlarının şaşkınlığı ve kuşkulu sessizliğinin eşliğinde bir hekimin hastasına yaptığı gibi dinledi. Arabalar hemen hemen hazır olduğunda Pardàc'lı Jachiam da akçaağaçtan başka hangi köknarı yere sereceğine karar vermişti. Bu ağacın son derece düzgün bir şekilde büyüdüğünden emindi; mesleğinden onca yıl uzak kalmış olmasına rağmen hangi ağacın şarkı söylediğini biliyordu. Jachiam bir de, ufacık kilisenin apsisindeki gizemli resimleri seyrederek saatler geçirdi, kendisinin bilmediği hikâyeler anlatıyorlardı herhalde. Meleklerin yanında taviz vermez Pantokrator İsa'ya tapınan Tanrı'nın Annesiyle birlikte peygamberler ve melekler, Aziz Petrus, ve kendisinin koruyucusu Aziz Pavlus, Aziz Yuhanna ve diğer havariler. Pişmanlık hissetmedi.

Sonra seçilen köknarı testereyle kesmeye başladılar. Tabii ya: oralarda amansız, özellikle de sürekli olan soğuğun yarattığı şartlarda düzgün bir şekilde büyümüş bir ağaçtı. Yıl yıl her büyüme halkası aynı yoğunlukta olan bir ağaç. Tanrı'm, ne malzemeydi ama. Ağaç yere düşünce de, kendisine yardım eden adamların bir kez daha şüpheci bakışları altında, hangi bölgelerin en iyileri olduğunu anlayın-

caya kadar gövdeyi elledi, kokladı, yokladı. Biri on iki öbürü on ayaklık iki parçayı tebeşirle işaretledi. Ağacın en çok ses verdiği yerleri. Pek çoklarının iyi bir keman yapmak için ağacın kesilmesi gerektiği dönem dedikleri ocak ayının yeni ay dönemi olmamasına rağmen testereyle biçtirdi. Mureda'lar bir miktar reçinenin kurtların izniyle, uzun bir seyahate çıkacak ağacı canlı tuttuğunu anlamışlardı.

—Sanırım benimle dalga geçiyorsun —dedi Bernat.

—Nasıl istersen.

Sustular. Fakat notayı yanlış çalan öğrenci öyle yanlış çalıyordu ki suskun durmak çok daha kötüydü. Epeyce sonra Adrià konuştu:

—Nasıl istersen. Fakat hükmedenin keman olduğunu, çünkü canlı olduğunu düşünmek daha eğlenceli.

Birkaç günlük dinlenmeden sonra akçaağacın kesimine başladılar. Muazzamdı, yaşı belki iki yüzü buluyordu. Üstelik yaprakları üzerlerini henüz örtemeyecek ilk karla birlikte sararmaya başlamıştı. Gövdenin toprak altında kalan parçasına yakın olan kısmın en iyisi olduğunu biliyordu, işi çok zahmetli bulan adamlarının sövüp saymalarına rağmen toprağa mümkün olduğunca en yakın yerinden testereyle biçtiler. Yola çıkmadan önce iki günlük dinlenme vaat etmek zorunda kaldı. Toprağa değecek kadar yakın kestiler. Öyle yakından ki Cazilhac'lı Blond, bazı belirtilerden meraklanmış, çapayla köklere doğru bir delik açtırdı.

—Buraya gel, bunu görmen lazım —dedi, apsisteki büyüleyici resimlerin önündeki günlük seyrini bölerek.

Adamlar neredeyse ağacın dibinin tamamını ortaya çıkarmışlardı. Kökler arasında kemikler, kafatası ve nemden çürümüş koyu renkli birkaç parça dokuma arasında bir tutam insan saçı.

—Bir ağacın altına adam gömmek kimin aklına gelir ki! —diye bağırıyordu adamlardan biri.

—Bu çok eski.

—Ağacın altına gömmemişler —dedi Cazilhac'lı Blond.

—Öyle mi? —Jachiam hayretle baktı.

—Görmüyor musun? Ağaç adamdan çıkmış, adamsa tabii. Ağacı etiyle kanıyla beslemiş.

Tabii ya. Ağaç sanki iskeletin karnından çıkmış gibiydi. Adrià yüzünü babasınınkine yaklaştırdı, kendisini görsün de cevap versin diye:

—Baba, sadece çıkardığı sesi duymak için çalmak istiyorum. Dört gam sadece. Azıcık. Hadi baba!...

—Hayır. Hayır, hayır demektir. O kadar —dedi Fèlix Ardèvol, oğlunun bakışlarından kaçınarak.

Ne düşünüyorum biliyor musun? Bu oda da, ki benim dünyam, bir keman gibi ömrü boyunca pek çok kişiyi ağırlamış olacak: babamı, beni... seni, çünkü sen de portrenle buradasın, ve kim bilir daha kimleri, çünkü geleceği bilmek imkânsız. Ya da değil; hayır, hayır demektir, Adrià.

—Evet demek değildir, bilmiyor musun? —diyecekti yıllar sonra Bernat, kızgın.

—Bak? —dedi babam tonunu değiştirerek. Kemanı çevirdi ve çalgının sırtını gösterdi. Dokunmadan bir yeri işaret etti.— Bu incecik çizgi... kim yaptı acaba? Nasıl oldu? Bir darbe mi? Kasıtlı mıydı? Ne zaman? Nerede?

Çalgıyı özenle aldı benden ve kendi kendine, düş görür gibi, ben bununla mutluyum. Bu yüzden seviyorum... Başıyla bütün odayı ve orada sakladığı bütün harikaları gösteren bir jest yaptı. Sonra Vial'i hassasiyetle kutusuna yerleştirdi, kutuyu da kasanın en arkasına.

O anda Trullols'un sınıfının kapısı açıldı. Bernat öğretmen duymasın diye alçak sesle:

—Ne saçmalık: keman benim sahibim değil. Ben onun sahibiyim: *Can** Parramon'dan babam benim için satın aldı. Yüz altmış beş papele.

* (Kat.) Evi, hanesi/ yeri anlamında.

Ardından kutuyu kapattı. Bana çok sevimsiz göründü. Gencecikti ama gizemden rahatsız oluyordu. Benim arkadaşım olması imkânsızdı. Yaramaz. Kaputt. Sonra onun da Casp'a gittiği, benden bir sınıf ilerde olduğu ortaya çıktı. Adı Bernat Plensa i Punsoda'ydı. Belki daha önce söylemişimdir. Fazla kasıntıydı, sanki saç jölesi kazanına atmışlar da sonra durulamayı unutmuşlar gibi. On altı dakika içinde, gizemi reddeden, asla arkadaşım olamayacak, adı Bernat Plensa i Punsoda olan o sevimsizin, her ne yapıyorsa artık, *Can* Parramon'dan otuz beş duroya alınmış kemanın benim asla beceremediğim bir tatlılıkla ses vermesini sağladığını kabul etmem gerekti. Trullols onu tatminle izliyor, ben de benim kemanımın ne berbat olduğunu düşünüyordum. İşte o zaman yemin [redacted]ettim, onu ebediyen susturacağıma, onu, Madame d'Angoulême'in kemanını ve içinde yıkandığı jöleyi; bu düşünce kafamdan hiç geçmese herkes için daha hayırlı olurdu sanırım. O an için, o fikri yavaş yavaş olgunlaştırmakla yetindim. Son derece masum şeylerden hiç tahmin edilemeyecek trajedilerin doğması yalan sanki.

[redacted]

Bernat, merdivenlerin yarısında, cebini yoklayıp titreşip durmakta olan telefonu çıkardı. Tecla. Bir an açıp açmamakta tereddüt etti. Aceleyle aşağı inmekte olan bir komşuya yol vermek için çekildi. Her şeye sövüp saymakta olan Tecla'yı görecekmiş gibi alık alık ışıklı ekrana baktı, bu da itiraf edemeyeceği bir keyif verdi. Telefonu tekrar cebine koydu ve bir an sonra hâlâ titreşmekte olduğunu fark etti. Tecla nihai pazarlığını mesaj operatörüyle yapıyor olmalıydı. Llança'daki evi sırayla kullanacağız, yılın yarısında ben yarısında o diyordu belki de. Operatör de, siz ne diyorsunuz, oraya adımınızı atmadınız, bir kere olsun attıysanız bile, zavallı Bernat'ın hayatını karartmak için takınmaktan pek zevk aldığınız o ekşi suratla yaptınız! Hım? Aferin Orange'ın operatörüne, diye düşündü Bernat. Birinci kat sahanlığında durup nefes aldı ve nefesinin düzeldiğini hissedince zile bastı.

—Zırrrrzırrrzırrr.

Evin içinden işitmeyi beklediği tepki öyle gecikti ki bu arada Tecla'yı, Llorenç'i ve geceki o tatsız tartışmayı düşünecek vakti oldu. Ayak sesleri, daha doğrusu sürüklenen ayakların sesleri. Birden kilitte dönen anahtarın ve ağır ağır aralanan kapının sesi. Ensiz okuma gözlüklerinin üzerinden kendisine bakan Adrià, sonunda kapıyı açıp holün ışığını yaktı. Işık kelinin üzerinde yansıdı.

—Sahanlığın ampulü yine patladı —dedi selam olarak.

Bernat ona sarıldı, Adrià ise harekete karşılık vermedi. Onu içeriye doğru götürürken gözlüğünü çıkardı, geldiğin için teşekkür ederim, dedi.

—Nasılsın?

—İyi değilim. Sen?

—İyi değilim.

—Bir şey içmek ister misin?

—Hayır. Öyle ya. Artık içmiyorum.

—Artık içmiyoruz, artık düzüşmüyoruz, artık doyasıya yemiyoruz, artık sinemaya gitmiyoruz, artık hiçbir kitabı sevmiyoruz, artık bütün kadınlar fazlasıyla genç, artık kalkmıyor, ülkeyi kurtaracaklarını söyleyenlere de artık inanmıyoruz.

—İyi bir program.

—Tecla nasıl?

Çalışma odasına soktu onu. Bernat, oraya her girişinde olduğu gibi, hayranlığını gizlemeden etrafa göz gezdirdi. Gözleri bir an portreye takılı kaldı, ama herhangi bir yorum yapmaktan kaçındı.

—Ne dedin? —dedi.

—Tecla nasıl, dedim.

—Gayet iyi. Muhteşem.

—Sevindim.

—Adrià.

—Ne.

—Yapma yahu!

—Ne?

—İki gün önce anlattım sana, ayrılıyoruz dedim, gırtlak gırtlağa geldiğimizi...

—Vay canına...

—Hatırlamıyor musun?

—Hayır. Kafam çok meşgul...

—Dalgın bir âlimsin sen.

Adrià sustu, Bernat sessizliği bozmak için, ayrılıyoruz dedi; şu yaşımızda, ayrılıyoruz.

—Üzüldüm. Ama iyi yapıyorsunuz.

—İşin aslına bakarsan ben çoktandır rahatsızım. Her şeyden bıktım.

Oturduklarında Bernat dizini dürtüp yapmacık bir canlılıkla, söylesene, dedi, bu acelenin, bu telaşın sebebi ne?

Adrià uzunca bir süre gözlerini dikip baktı. Bernat Adrià'nın kendisine baksa da çok uzaklarda olduğunu anlayıncaya kadar bakışlarına teslim oldu.

—Ne var? —Es. Öbürü bulutlarda. —Adrià? —Ufacık bir dikkat.— Ne oldu?

Adrià yutkunup, biraz kaygılı, arkadaşına baktı. Bakışını çevirip:

—Hastayım.

—Yapma.

Sessizlik. Bütün hayat, bütün hayatlarımız, diye düşündü Bernat, sevdiğiniz biri size hasta olduğunu söylediğinde gözünüzün önünden geçiyor. Adrià ise, yarı dalgın. Bernat bir an için —günümü, haftamı, bütün bir ayımı berbat eden şeytan Tecla'yı, o yılanı— unutmaya çalışıp, sen ne diyorsun? Neyin var? dedi.

—Son kullanım tarihi.

Sessizlik. Yine upuzun saniyeler boyunca sessizlik.

—Ne oluyor, kahretsin, ölüyor musun, ağır mı, benim yapabileceğim bir şey var mı, ne bileyim, söylesene, yok mu?

Tecla'yla şu kahrolası ayrılma işi olmasaydı öyle bir tepki göstermezdi asla. Böyle bir konuşmanın ağzından çıkmış olması Bernat'ı sonsuz derecede üzdü, fakat diğer yandan, gülümseyerek karşılamış olduğuna göre, Adrià'yı pek etkilememişti anlaşılan.

—Elbette yapabileceğin bir şey var. Bir iyilik.

—Söyle yeter ki. Ama sen nasılsın? Hastalığın ne?

—Açıklamak çok zor. Beni bakımevi gibi bir yere koymaları gerekecek.

—Siktir, ama sen iyisin. Suratından sıhhat fışkırıyor.

—Bana bir iyilik etmen gerekiyor.

Kalkıp evin içinde bir yerlerde kayboldu. Ne kadar çok şeye sabretmen gerekiyor, diye düşündü Bernat. Bir yandan

Tecla, öbür yandan Adrià, bitip tükenmeyen gizemleriyle, sonu gelmeyen hipokondriyasıyla.

Adrià hipokondriyası ve bir tomar kâğıt şeklindeki gizemiyle geri geldi. Tomarı Bernat'ın önüne sehpanın üzerine bıraktı.

—Bunun kaybolmamasına dikkat edeceksin.

—Vay, vay, vay... ne zamandır hastasın?

—Söyledim ya: epeydir.

—Hiç bilmiyordum.

—Sana uzun zaman önce tavsiye etmiş olduğum halde, ben de senin Tecla'yla ayrıldığını bilmiyordum. Hallettiğinizi düşünmek istiyordum hep. Devam edebilir miyim?

Can dostu olan erkekler kavga etmeyi sonra da barışmayı bilirler, ağızlarına geleni söylememeyi de bilirler, birinin elini uzatması yeter. Otuz beş yıl önce böyle demişti Adrià, Bernat da bunu gayet iyi hatırlıyordu. Bundan hayata lanet okumak için faydalandı, bize bunca ölümü hediye eden hayata.

—Affedersin, ama ben... Tabii ki devam edebilirsin.

—Birkaç ay önce beynimde dejeneratif bir gelişme buldular. Şimdi de anlaşılan bu şey hızlanmış.

—Siktir.

—Öyle.

—Bana söyleyebilirdin.

—Beni iyileştirecek miydin?

—Ben senin dostunum.

—Bu yüzden çağırdım seni.

—Yalnız yaşabilecek misin?

—Lola Xica her gün geliyor.

—Caterina.

—Öyle. Geç vakte kadar da kalıyor. Bana yemeğimi bırakıyor.

Adrià kâğıt yığınını gösterip sen hem dostumsun hem de yazarsın dedi.

—Başarısız. —Bernat'ın kuru cevabı.

—Bunu sen mi diyorsun?

—Başka kim diyecek. Sen de aynısını söyleyip durmadın mı onca zaman, yapma.

—Seni hep eleştirdim ben, biliyorsun, ama başarısız demedim hiç.

—Ama düşündün.

—Bunun içinde ne olduğunu bilmiyorsun —dedi Adrià, birden köpürmüş, iki eliyle birden alnını dürterek.

—Yıllardır bir şey yayımlamıyorum.

—Ama yazmayı da bırakmadın değil mi?

Sessizlik. Adrià ısrar etti:

—Yakınlarda bir roman yazdığını açıkladın. Yanılıyor muyum?

—Bir başarısızlık daha. Bıraktım. —İç geçirdi ve konuştu:— Neyse, sen ne istiyorsun?

Adrià kâğıt destesini alıp bir süre inceledi, ilk kez görüyormuş gibi. Bernat'a baktı ve desteyi ona uzattı. Şimdi Bernat daha iyi gördü kâğıtları: iki sayfası da yazılı kâğıtlar, ortadan katlanmış, kalınca bir deste.

—Sadece bu tarafı geçerli.

—Yeşil mürekkeple olan mı?

—Hı hı.

—Öbür yüzü? —Girişini okudu:— "Kötülük meselesi."

—Hiç. Saçmalık. Değersiz —Adrià, rahatsız.

Bernat yeşil mürekkeple yazılmış sayfalara göz gezdirdi, kafası biraz karışık, dostunun karmaşık yazısına alışmaya çalışarak.

—Ne bu? —dedi sonunda başını kaldırarak.

—Bilmem. Benim hayatım. Hayatım ve diğer uydurmalar.

—Nasıl oluyor da... Senin bu yüzünü bilmiyordum.

—Biliyorum. Kimse bilmiyordu.

—Fikrimi söylememi mi istiyorsun?

—Yok. Şey, aslında söylersen, harika olur. Ama... benim senden istediğim, rica ettiğim, bunları bilgisayara aktarman.

—Sana verdiğimi hiç kullanmadın.

Adrià belirsiz bir özür jesti yaptı:

—Ama Llorenç'le birkaç ders yaptım.

—Bir işe yaramadı. —Gözlerini kâğıt tomarına dikti.— Gördüğüm kadarıyla yeşille yazılan kısmın başlığı yok.

—Ben bir ad bulamadım. Belki sen bana yardım edersin.

—Hoşuna gider mi? —dedi Bernat kâğıtları alarak.

—Söz konusu olan benim hoşuma gidip gitmemesi değil. Üstelik ilk kez...

—Beni şaşırtıyorsun.

—Ben de şaşıyorum; ama yapmak gerekiyordu.

Adrià koltuğa yayıldı. Bernat kâğıt destesine göz gezdiriyordu hâlâ, sonra sehpanın üzerine bıraktı.

—Söylesene, sen nasılsın? Benim yapabileceğim bir şey...

—Yok, sağ ol.

—Peki ama nasılsın?

—Şimdi iyiyim. Ama hastalık ilerliyor. Muhtemelen...

Adrià konuşup konuşmamakta tereddüt ederek önüne bakıyordu, duvardaki fotoğrafa, arkalarında sırt çantası, başlarında saç ve göbeklerinde hiçbir şey olmayan iki arkadaşa: Bebenhausen'de, henüz gençken ve kameraya gülümsemeyi bildikleri zamanlarda. Fotoğrafın yukarısındaysa, şeref köşesinde, bir sunakmış gibi, portre. Sonra alçak sesle konuştu:

—Belki de birkaç aya kalmadan seni artık tanımaz olacağım.

—Yok.

—Öyle.

—Siktir.

—Öyle.

—E neler yapacaksın, nasıl ayarlayacaksın her şeyi?

—Sana söyleyeceğim, merak etme.

—Peki. —Bernat bir parmağıyla kâğıt destesini dürttü:— Bunun için endişelenme. Yazını sökebilecek miyim, dersin? Niyetin ne? Sonunda ne yapacaksın?

Adrià, neredeyse ona hiç bakmadan, bir süre daldan dala atladı. Bernat karşısında günah çıkartan bir tövbekâr figürü görüyordu. Konuşmayı kestiğinde, karanlığın inmesini bekleyerek, uzunca bir süre sessiz kaldılar. Belki de bir türlü sükûna ermeyen hayatlarını düşünerek. Dillerinin bir türlü söyleyemediklerini düşünerek; ve başka zamanların hakaretlerini ve kavgalarını; birbirlerini görmeden yaşadıkları süreleri. Hayat neden hep istenmeyen bir ölümle son buluyor diye düşünerek. Bernat, benden istediğin şeyi ben senin için yapacağım'ı düşünerek. Adrià ise sonunda ne düşünmüş olduğunu bilemeden. Bernat'ın telefonu cebinde titreşmeye başladı, o anda böyle bir ses saygısızlık gibi geldi ona.

—Bu ne böyle?

—Hiç, telefonum. Aslına bakarsan, biz insanoğulları bir dostumuzun hediye ettiği bilgisayarı kullanırız. Ayrıca cep telefonu denen bir aygıt da kullanıyoruz.

—Yapma yahu, öyleyse cevap versene. Telefonlar cevap vermek içindir.

—Yok, Tecla'dır herhalde. Bırak beklesin.

Tekrar sessizleştiler, ısrar edip duran, sonunda neredeyse o sessiz sohbette davetsiz bir misafire dönüşen zzuzzzuzzz'ların sona ermesini bekleyerek; Bernat kesinlikle Tecla'dır, bir huzur vermeyi bilmez diye düşündü. Fakat nihayet zzuzzz'lar tükendi. Düşünceler yavaş yavaş iki adamın sessizliğindeki eski yerlerine döndüler.

8

—Ama bizde hiç elyazması yok! —diye haykırıyordu Bernat, Bruc ile València sokaklarının köşe başında, konservatuvarın kapısının önünde, kesin karar yarı yolda verilmek üzere birisinin ya da öbürünün evine doğru gidecekken.

—Ben ne dediğimi biliyorum.

—Hem seninkiyle kıyaslanınca bizim ev küçük.

—Öyle. Ama terasınız ne kadar güzel, değil mi?

—Ben bir kardeşim olsun isterdim.

—Ben de.

Sessiz yürüdüler, şimdi Bernat'ın evinin yolundaydılar, sonra ikinci kez Adrià'nınkine doğru dönecekler, böylece ayrılma anı ertelenecekti. Sessiz, olmayan kardeşlerini özlüyorlar ve Roig'un, Rull'un, Soler'in, Pàmies'ın üç, beş ya da dört yahut altı kardeşlerinin olup da kendilerinin hiç olmamasının sırrını düşünüyorlardı.

—Öyle, ama Rull'un evi feci, dördü bir odada ranzalarda. Sürekli bağırış çağırış.

—Tamam, kabul ediyorum. Ama daha eğlenceli.

—Bilmem. Rahat vermeyen bir kardeş olur hep.

—Öyle. Ya da bir abi.

—Ih.

Adrià'nın söylemeye çalıştığı bir şey daha vardı, Bernat'ın evinde anasıyla babası, nasıl desem, bilmem ki, bütün gün tepende değiller.

—Tepemdeler. Bugün keman çalışmadın, Bernat. Ya

ödevler? Sana ödev vermiyorlar mı? Şuna bak, ayakkabılarını mahvetmişsin, ne kadar sorumsuzsun. Bütün Allahın günü böyleler.

—Sen bizimkini görseydin.

—Ee.

Evler arasındaki seferin üçüncüsünde iki çocuktan hangisinin daha talihsiz olduğuna karar vermenin imkânsız olduğu sonucuna vardık. Fakat ben Bernat'ın evine gittiğimde bana annesi kapıyı açıyor ve gülümsüyordu, merhaba Adrià diyordu, eliyle saçlarımı azıcık karıştırıyordu. Annemse bana ne haber Adrià bile demiyordu çünkü kapıyı Lola Xica açıyordu, o da sadece yanağımdan makas alıyordu, evse sessizliğe gömülmüş olurdu.

—Bak işte. Senin annen çorapları yamarken şarkı söylüyor.

—Ee ne olmuş?

—Benimki söylemez. Bizim evde şarkı söylemek yasaklanmıştır.

—Hadi.

—Hemen hemen. Ben ne talihsiz biriyim.

—Ben de. Ama sen on alıp bütün dersleri geçiyorsun.

—Benim meziyetim değil. Dersler çok kolay.

—Ve de berbat.

—Öyle: benim için zor olan keman.

—Kemandan söz etmiyorum: okul diyorum ben: gramer, coğrafya, fizik kimya, matematik, doğa bilimleri, Latince çekimler; kastettiğim bunlar. Keman kolay.

Ben artık tarihler söz konusu olunca pek kesin konuşamıyorum, ama sen, talihsizliğimizden söz ettiğimde neyi kastettiğimi anlamışsındır. Şimdi sana anlatırken çocukluk değil de daha çok bir ergenlik kederi gibi geldi bana. Fakat bu konuşmayı Bernat'la, onun evini benimkinden ayıran sokaklarda, València, Llúria, Bruc, Girona ve Mallorca sokaklarının —Eixample'nın çekirdeği, seyahatleri çıkarırsak hâlâ benim dünyam olan yerin— amansız trafiğini algılamadan yürürken yaptığımızı biliyorum. Ha, bir

de Bernat'ın elektrikli treni vardı, eminim, benim yoktu. Ve kendi istediği için keman çalıyordu. Hepsi bir yana, annesiyle babası ona Bernat diyorlardı, büyüdüğünde ne olmak istiyorsun?, o da henüz bilmiyorum diye cevap verebiliyordu.

—Düşün o zaman. —O iyi insan tavrıyla Senyor Plensa.

—Peki baba.

Sadece böyle diyorlardı, düşünebiliyor musun? Ona büyüdüğün zaman ne olmak istiyorsun diyorlardı, oysa bana bir gün babam beni dikkatle dinle, dedi, çünkü tekrarlamayı düşünmüyorum, çünkü sana şimdi büyüdüğünde ne olacağını söyleyeceğim. Babam yolumu ve bu yolun her dönemecini bütün ayrıntılarıyla çizmişti. Üstelik annem henüz konuya dahil olmamıştı, bilmiyorum acaba dahil olsa daha mı iyi olurdu. Yakınmıyorum: sana yazıyorum sadece. Fakat tel öyle bir noktaya kadar gerildi ki sonunda Bernat'a anlatmak bile zor gelmeye başladı. Gerçekten. Almanca dersleri öyle yoğundu ki ödevlerin hepsini yetiştiremiyordum; Trullols da çift telin ilk gizli tehlikelerini aşmayı istiyorsam bir buçuk saat çalışmamı şart koşuyordu ve ben çift telden nefret ediyordum çünkü sen tek telden çıkarmak istersin sesi ama o üç telden çıkar, sen çift telden çıkarmak istediğindeyse sadece tek telden çıkar ve öyle bir an gelir ki kemanını duvara fırlatıp parçalamak istersin, çünkü nota basmak karmaşıktır ve Ióssif Robértovitx Heifetz gibi bunu mükemmelen yapan birinin plağını koyarsın, öyle kusursuz yapmıştır ki başın döner, ve ben üç nedenle Heifetz olmak isterdim: ilki, çünkü eminim onun Trullevičius'u ona şöyle demiyordu, yok, Jascha, üçüncü parmak elle birlikte kayacak, tuşenin ortasında bırakamazsın öyle, Allah aşkına, Jascha Ardèvol! İkincisi, o bu işi daima iyi yapıyordu; üçüncüsü, eminim benimki gibi bir babası yoktu, ve dördüncüsü, bir harika çocuk olmanın ağır bir hastalık olduğunu düşünüyordum, o çeşitli nedenlerle iyileşip hayatta kalmıştı oysa ben, babam ne kadar üzülürse üzülsün, gerçek bir harika çocuk olmadığım için hayatta kaldım.

—Ugh.

—Söyle Kara Kartal.

—Üç demiştin.

—Üç ne?

—Jascha Heifetz olmayı istemenin üç nedeni.

Bazen ipin ucunu kaçırıyorum. Şimdi, bunu yazdıkça, her geçen gün biraz daha sık kaçırıyorum o ucu. Sonuna kadar varabilir miyim, bilmiyorum.

Benim karanlık çocukluğumda aydınlık olan şey babamın muazzam pedagojik kapasitesiydi, bir gün Lola Xica bana yardım etmek istediğinde, siz ne saçmalıyorsunuz! Almanca, keman ve bu yüzden İngilizce çalışamıyor mu? Ha? Ne yani, benim oğlum muhallebi mi? Hem sen kim oluyorsun da... Ben niye seninle konuşuyorum ki?

Lola Xica çalışma odasından mahcup olmaktan ziyade kızmış olarak çıktı. Her şey babamın bana, Mister Prats —pek değerli bir genç— ile İngilizce derslerine başlayabilmem için pazartesi günlerimi ayırmam gerektiğini bildirmesiyle başlamıştı; ağzım ne diyeceğimi bilemediğimden açık kaldı, İngilizce öğrenmek için deli oluyordum ama babamın işe karışması... Tabağımdaki haşlanmış sebzeleri sessizce bitirdiğimde Lola Xica boş tabağı mutfağa götürürken anneme baktım. Ama annem sesini çıkarmadı; beni yalnız bıraktı ve ben peki ama benim keman için daha çok zamana ihtiyacım var, çünkü çift tel...

—Bahane. Çift telmiş... Herhangi bir normal kemancı gibi çalmaya bak, ve bana normal bir kemancı olmadığını söyleme sakın.

—Vaktim yok.

—Yarat, sen gençsin. Ya da kemanı bırak, benim söylediğimi yap.

Ertesi gün annemle Lola Xica arasında, ütü odasında kurulmuş bir casusluk tesisim olmadığından benim takip edemediğim, bir tartışma oldu. Sonra birkaç güne kal-

madan Lola Xica babamın karşısına çıktı. İşte o zamandı mahcup olmaktan ziyade kızgın olarak odadan çıkması. Fakat evde cezasını fazlasıyla çekme korkusu duymadan babama karşı çıkacak tek kişiydi. Ve ben Noel tatilinden önceki pazartesi Bernat'la sokaklarda oyalanamadım.

—One

—Uan.

—Two.

—Tu.

—Three.

—Thrii.

—Four.

—Foa.

—Four.

—Fuoa...

—Fffoouur.

—Fffooooa.

—It's all right!

İngilizcede telaffuz beni büyüledi, kelimelerin yazılışına baktığında hiç beklenmedik sesler çıkıyordu, müthişti. Morfolojik basitliğineyse hayran kaldım. Bir de Almancayla olan o ince sözcük dağarcığı ilişkisi. Mister Prats'a gelince, son derece çekingendi, ilk metnimi okurken gözlerime bakamıyordu bile; zevksizlik olmasın diye sana ne olduğunu söylemeyeceğim. Ama bir fikir versin diye şu kadarını söyleyeyim, konusu kalemim masanın üstünde mi altında mı üzerineydi ve konu beklenmedik bir biçimde dönüp dolaşıp cebimdekinin ne olduğunu öğrenmeye geliyordu.

—İngilizce dersleri nasıl gidiyor? —diye sordu babam akşam yemeği vaktinde, sabırsız, ilk İngilizce dersinden neredeyse on dakika sonra.

—*It is all right* —dedim umursamaz bir tavır takınarak. Oysa öfkeden kuduruyordum çünkü babama rağmen çoktandır içten içe Aramca bir iki üç dört nasıl denir öğrenmek için deli oluyordum.

—İki olabilir mi? —dedi Bernat, her zaman hak savunucusu.

—Olmaz olur mu!

Lola Xica ona iki kez sıcak çikolata verdi; yarım saniyelik bir tereddütten sonra bana da ikinci fincanı verdi. Şu kahppe hayatta ilk kez ikinci fincanı aşırmam gerekmemişti.

—Yere damlatmayın.

İki çocuk odaya doğru gitti ve yolda Bernat bana, hadi söylesene, hı? dedi.

—Büyük bir sır.

Ve odada, yarış arabaları kartları albümünün orta sayfasını açtım, albüme bakmadan gözlerimi yüzüne diktim. Ah nihayet, gözleri fal taşı gibi açıldı.

—Olamaz!

—Olur.

—Vay canına, demek varmış.

—Tabii ki.

Ferrari'nin direksiyonundaki Fangio'nun üçlü kartıydı. Yeminle, sevgilim: Fangio üçlüsü.

—Bırak dokunayım.

—Dikkat et ama, hı?

Bernat böyleydi işte: Bir şey hoşuna gittiğinde dokunmadan edemezdi. Benim gibi. Hayatı boyunca da değişmedi. Bugün bile böyle. Benim gibi. Parmaklarının ucunu Fangio üçlü kartının, kırmızı Ferrari'nin, gelecek zamanlar hariç tüm zamanların en hızlı arabasının üzerine koyarken arkadaşının yüzünde beliren kıskançlığı memnuniyetle izledi Adrià.

—Var olmadığına karar vermiştik... Nereden buldun?

—İlişkiler.

Küçükken ben gayet böyleydim. Galiba babamı taklit ediyordum. Ya da Senyor Berenguer'i. Nitekim bu olayda ilişkiler bir pazar sabahı Sant Antoni kapalı pazarında eskici tezgâhlarında semeresini pek güzel vermişti. Her şey bulabilirsin orada; kaderin oraya buraya saçtıklarını bile; Joséphine Baker'ın iç çamaşırından tut Josep Maria López-Picó'nun Jeroni Zanné'ye ithaf ettiği bir şiir kitabına

kadar. Oysa dolaşan söylentiye göre Barcelona'da hiçbir çocuğun henüz Fangio üçlüsü yoktu. Babam beni yanında götürdüğü zamanlarda önce benim oyalanmama bakar, sonra elleri ceplerinde, bakışları huzursuz, ağızlarında tükenmek bilmez izmaritleri, birtakım adamlarla sırların değiş tokuşunu ederdi. Sonradan bir cepte kayboluverecek ufacık bir deftere sırlar not ederdi.

İki çocuk acılı iç çekişlerin ardından albümü kapattıktan sonra odada pusuya yatıp sabırla beklediler. Oradan buradan konuşabilirlerdi, bu yüzden Bernat kafasında dolanıp duran ama evden sen karıştırmasan iyi olur Bernat dedikleri için hiç açmaması gerektiğini bildiği bir şeyi sormak istiyordu. Sonunda dayanamadı:

—Nasıl oluyor da ayinlere gitmiyorsun?

—İznim var.

—Kimden? Tanrı'dan mı?

—Hayır: Peder Anglada'dan.

—Vay canına. Peki neden gitmiyorsun?

—Hıristiyan değilim.

—Vay canına!... —Kafası karışmış, sessizlik.— Hıristiyan olmayabilir misin?

—Sanırım. Ben değilim.

—Nesin peki? Budist misin? Japon mu? Komünist mi? Hım?

—Hiçbir şey değilim.

—Hiçbir şey olunabilir mi?

Çocukluğumda bu soru sorulduğunda hiçbir zaman cevap veremedim, çünkü ifade beni ürpertiyordu. Hiçbir şey olunabilir mi? Ben hiçbir şey olacağım. Sıfır gibi mi olacağım; doğal sayı, tam sayı, rasyonel, gerçek, karmaşık sayı da olmayan, sadece tam sayılar kümesinin nötr bir üyesi olan sıfır gibi mi? Korkarım bu bile değil: olmadığımda gerekli olmayı bırakacağım, eğer gerekliysem tabii.

—Ugh. Şimdi ipin ucunu kaçırdım.

—Karışmasan daha iyi.

—Yok, eğer benim içinse...

—Tamam sus artık, Kara Kartal.

—Ben ovayı bizonlarla kaplayan, insanlara yağmuru ve karı veren, bizi ısıtan güneşi hareket ettiren ve uyuyalım diye onu ortadan yok eden, rüzgârı estiren, bir nehri yatağında akıtan, kartalın gözünü kurbanına çevirten ve halkı için ölmeye hazır savaşçının yüreğine cesaret koyan Ulu Manitu'ya inanıyorum.

—Hey? Neredesin Adrià?

Adrià gözlerini kırpıştırdı, buradayım dedi; seninle, Tanrı'dan söz ediyoruz.

—Bazen bir yerlere gidiyorsun?

—Ben mi?

—Bizimkiler senin için çok bilgili olduğundan öyle diyorlar.

—Beş para etmezin tekiyim. Benim istediğim...

—Yine başlama.

—Seni seviyorlar.

—Seni sevmiyorlar mı?

—Hayır: beni hesaplıyorlar. Benim zihinsel yeterliliğimi ölçüyorlar, beni İsveç'te özel bir okula göndermekten söz ediyorlar, bana bir senede üç sınıf okutmaktan söz ediyorlar.

—Vay canına, harika! —Göz ucuyla baktı.— Değil mi?

—Değil. Benim hakkımda tartışıyorlar ama, sevgi hiç yok.

—Hıh. Banaysa, öpücükler...

Annem, Lola Xica, Rosita'nın oraya gidip önlüklere bakıver dediğinde, vaktin geldiğini anladım. İki hırsız gibi, Yüce Efendimizin bizi bulmaya geleceği zamanki gibi, yasaklanmış eve girdik. Tam bir sessizlik içinde, Annemle Senyora Angeleta'nın giysileri elden geçirdikleri taa içerlerden gelen seslere kulak kabartıp babamın odasına süzüldük. Karanlığa ve odanın her zamanki o ağır havasına alışmak için birkaç dakika bekledik.

—Tuhaf bir koku geliyor burnuma —dedi Bernat.

—Şişşt! —diye fısıldadım, biraz abartılı, çünkü benim asıl niyetim, arkadaş olmaya başladığımıza göre, Bernat'ı etkilemekti. Koku değil bu dedim, koleksiyonu oluşturan parçaların taşıdığı tarihin ağırlığı; beni anlamadı; kesinlikle, ben de zaten dediğim şeyin gerçekten ne anlama geldiğini bilmiyordum.

Gözlerimiz karanlığa alıştığında Adrià'nın yaptığı ilk şey, artık tuhaf bir koku değil de belli belirsiz seçmeye başladığı nesnelerin taşıdığı tarihin ağırlığını hisseden Bernat'ın hayretler içindeki yüzünü, memnuniyetle seyretmek oldu. İki masa, birinin üzerinde elyazmaları yığılı, çok acayip bir de lamba, hem de... Bu ne böyle? Ahh, bir büyüteç. Vay canına... Ve bir yığın eski kitap. Dipte çok çok eski kitaplarla dolu bir kitaplık; solda duvarın bir kısmında küçük küçük tablolar.

—Değerli mi bunlar?

—Uff!

—Uff ne?

—Bir Vayreda eskizi —diye gururla işaret etti Adrià bitmemiş bir tabloyu.

—Hıı.

—Varyeda kim, biliyor musun?

—Hayır. Çok değerli mi?

—Çok, çok. Bu da Rembrandt'ın bir gravürü. Tek parça değil çünkü bir...

—Hı hı.

—Rembrandt kim, biliyor musun?

—Hayır.

—Ve bu ufacık olan...

—Çok güzel.

—Evet. En değerlisi.

Bernat Abraham Mignon'un solgun sarı gardenyalarına yaklaştı, koklamak istiyormuş gibi. Daha doğrusu: fiyatını koklamak istiyormuş gibi.

—Ne kadar eder?

—Binlerce peseta.

—Haydii! —Birkaç dakikalık evirip çevirme.— Ne kadar bin?

—Bilmem: ama çok çok bin.

En iyisi belirsiz bırakmak. İyi bir başlangıçtı ve şimdi son darbeyi indirme zamanıydı. Bu yüzden cam vitrine götürdüm, tepkisi anında geldi ve vay canına dedi, bu ne böyle?

—Buşilerin Kaiken hançeri —dedi Adrià, gururlu.

Bernat dolabın kapağını açtı, bense huzursuz, odanın kapısına baktım; dükkândakinin aynısı, Buşilerin Kaiken hançerini aldı, büyük bir merakla inceledi, daha iyi görmek için balkona doğru götürüp kılıfından çıkardı.

—Dikkat —dedim gizemli bir sesle, bana yeterince etkilenmiş görünmediği için.

—Buşilerin Kaiken hançeri ne demek?

—Japon kadın savaşçıların intihar etmek için kullandıkları kama. —Alçak sesle:— İntihar aleti.

—Neden intihar etmeleri gerekiyor? —şaşkınlık yok, heyecan yok, aptallık çok.

—Ehh... —Hayal gücümü zorlayarak yorumu attım:— Hayatları yolunda gitmediği için; kaybettikleri için. —Ve son darbeyi vurmak için:— Edo dönemi, on yedinci yüzyıl.

—Vayy.

Dikkatle inceledi, belki de buşilerden bir Japon savaşçı kadınının intiharını tahayyül etmek için. Adrià hançeri aldı, kılıfına koydu, hareketlerinde tedbiri abartarak, değerli nesneler dolabındaki yerine geri koydu. Sessizce dolabı kapattı. O anda arkadaşına nihai darbeyi indirmeye karar vermişti. O ana kadar kuşkuluydu fakat Bernat'ın kendini heyecana kaptırmama gayretini kırmak istiyordu, böylece ihtiyatı elden bıraktı. Parmağımı dudağıma götürdüm, mutlak sessizlik talep ederek, köşedeki sarı lambayı yaktım ve kasanın şifresini çevirmeye başladım: altı, bir, beş, dört, iki, sekiz. Babam kasayı hiç kilitlemezdi. Sırf şif-

re. Tutankamon hazinelerinin gizli odasını açtım. Birkaç eski dosya, iki kapalı kutu, belge dolu pek çok zarf, bir köşede üç banknot destesi, alt rafta, üzerinde belli belirsiz lekesiyle keman kutusu. Büyük bir özenle çıkardım. Kutuyu açtım ve bizim storioni bütün parıltısıyla ortaya çıktı. Hiç olmadığı kadar parlak. Lambanın altına götürdüm ve f'yi burnunun dibine dayadım.

—Oku hadi —diye emrettim.

—*Laurentius Storioni Cremonensis me fecit.* —Hayretler içinde başını kaldırdı.— Ne demek bu?

—Devam et, oku —diye azarladım ermiş sabrıyla.

Bernat kemanın rezonans deliğine iyice yaklaştı ve içini tekrar inceledi. Bir, yedi, altı, dördü okuyabilmesi için kasasını iyice görmesi gerekiyordu.

—Bin yedi yüz altmış dört —demesi gerekti Adrià'nın.

—Vay an... Bırak da biraz çalayım. Bakalım sesi nasılmış.

—Olur, babam da bizi hapse tıktırsın. Elini üzerine koyabilirsin, ama o kadar.

—Neden?

—Evdeki en değerli parça, tamam mı?

—Kimin olduğunu bilmediğim şu sarı çiçeklerden daha mı değerli?

—Çok daha. Çok çok daha.

Bernat çekinerek parmağını üzerine koydu; ama benim dikkatsizliğim yüzünden re'ye dokundu; yumuşacık, kadifemsi bir re çıktı.

—Biraz bas.

—Mutlak kulağın mı var senin?

—Nasıl?

—Biraz bas olduğunu nereden biliyorsun?

—Çünkü re'nin birazcık daha tiz olması gerekiyor, öyle işte, bir gıdım kadar.

—Vay canına, seni ne kadar kıskanıyorum! —O öğleden sonra Bernat'ın ağzını bir karış açık bırakmaya çalışıyor olsam da bu çığlık yüreğimden kopup geldi.

—Neden?

—Çünkü mutlak kulak var sende.

—Ne demek bu?

—Boş ver şimdi bunu. —Ve başlangıçtaki duruma dönmek için:— Bin yedi yüz altmış dört, duyuyor musun?

—Bin yedi yüz altmış dört... —İçten bir hayranlıkla söyledi bunu ve benim çok hoşuma gitti. Tekrar okşadı, şehvetle, bitirdim Maria, sevgilim, dediğinde de öyle yapmıştı. Kadın da onun kulağına fısıldamıştı, seninle gurur duyuyorum. Lorenzo tenini okşadı ve sanki çalgı ürperdi gibi geldi ona, Maria'ysa biraz kıskançlık hissetti. Üzerinden geçen elleri kıvrımın ritmine hayran oldu. Tezgâhın üzerine bıraktı, mucizevi köknarın ve akçaağacın kesif kokusunu duymayacağı kadar uzaklaştı ve ikisinin birlikteliğini gururla seyretti. Üstat Zosimo iyi bir kemanın iyi bir ses çıkarması dışında görünüşünün de zevk vermesi ve onu değerli yapan oranlara sadık olması gerektiğini öğretmişti. İçinde bir tatmin hissetti. Bir kuşku gölgesiyle birlikte, çünkü kullandığı ağaç için ödeyeceği bedeli henüz bilmiyordu. Ama yine de, tatmin olmuştu. Kendisinin başlayıp tek başına bitirdiği ilk kemandı ve çok iyi olduğunu biliyordu.

Lorenzo Storioni bir ferahlama hissederek gülümsedi. Vernikleme işlemiyle sesin gereken rengi alacağını da biliyordu. Önce Üstat Zosimo'ya mı göstermeliydi yoksa, Cremonalılara özgü bir miktar abartıyla pek yakında Paris'e döneceği söylenen Monsieur La Guitte'ye mi sunmalıydı doğrudan, bilemiyordu. Ustasına duyduğu bir tür sadakat onu, geçici tabutundaki bir ceset gibi solgun olan çalgıyla Zosimo Bergonzi'nin atölyesine yöneltti. İçeri girdiğini görünce üç kafa işleri üzerinden kalktı. Üstat, talebesi Lorenzo'nun tebessümünü anladı, temizlemekte olduğu viyolonselin sırtını yerine dayadı ve Lorenzo'yu aşağıdaki sokağa bakan ve çalgıları incelemek için gereken en iyi ışığı alan pencerenin önüne kadar götürdü. Lorenzo tek söz etmeden kemanı çam ağacı kutusundan çıkarıp ustasına takdim etti. Zosimo Bergonzi'nin ilk yaptığı şey çalgının sırtını ve

yüzünü okşamak oldu. Her şeyin birkaç ay önce öngörmüş olduğu şekilde işlediğini anladı; talebesi Lorenzo'ya, öğrettiklerini gerçekten öğrenmiş olup olmadığını sınamak için, son derece değerli birkaç ağacı gizlice hediye etmişti.

—Gerçekten hediye mi ediyorsunuz? —demişti hayretler içinde Lorenzo Storioni.

—Aşağı yukarı.

—Ama bu ağaçlar...

—Öyle. Pardàc'lı Jachiam'ın getirdikleri. Şimdi en iyi demlerindeler.

—Bedellerini öğrenebilir miyim, usta?

—Sana dert etme dedim ya. İlkini yapıp bitirdiğinde söyleyeceğim bedelini.

Hiç kimsenin armağanı değildi o ağaç. Yüce Efendimizin 1705 yılında, çok çok uzun yıllar önce, genç Storioni'nin doğmasından çok önce, yeryüzü her geçen gün biraz daha yuvarlaklaşırken, Pardàc'lı Mureda'lardan gayri pişman Jachiam, beraberinde Cazilhac'lı Blond, bitip tükenmez bir güzergâhın pek çok tehlikesinden kendilerini koruyan, görünüşte değersiz ağaç yüklü bir arabayı sürerek Cremona'ya varmıştı. Jachiam otuzunu geçkin, güçlü kuvvetli, hayata yönelişindeki kararlılık bakımından gözü kara bir adamdı. Blond'u yükle birlikte şehirden yeterince uzakta bıraktı ve hızla yürüyerek yola koyuldu. Pırnal korusuna gelince biraz içerilere doğru daldı. Bağırsaklarını boşaltmak için sakin bir köşe buldu. Çömeldiğinde dalgın dalgın ileriye doğru baktı ve terk edilmiş bir giysi yığını gördü. Kendisine Moena'lı Bulchanij'in murdar ceketini, Pardàc'lı Mureda'ların başına gelen ama belki de artık dönmeye başlayan bir parça talihle sona erecek tüm belaları hatırlatan, sahipsiz birkaç parça giysi. Sinirlerine hâkim olmaktan âciz, dışkılarken ağlıyordu. Tamamen sakinleştiğinde, vücudu rahatlamış ve kirli paslı giysilerini derleyip toparlamış olarak şehre girdi ve çıraklık zamanında birkaç kez yaptığı gibi doğrudan Stradivari'nin atölyesinde boy gösterdi. Lafı dolandırmadan Üstat Antonio'yu gör-

mek istediğini bildirdi. Ona on beş yıl önceki Paneveggio yangını nedeniyle ağaç konusunda sıkıntı çekmeye başladığını bildiğini söyledi.

—Başka yerlerden alıyorum.

—Biliyorum. Sloven ormanlarından. O ağaçlardan bir çalgı yaptığınızda sesinin kısık olduğunu göreceksiniz.

—Başka ağaç yok.

—Tabii ki var. Bende var.

Stradivari'nin sorunu büyük olmalıydı ki bu yabancıyı, Cremona dışına, arabanın saklı olduğu yere kadar izledi. Oğullarının en sessizi olan Omobono ile Bergonzi adındaki çırağı vardı beraberinde. Üçü de, ufacık parçalar kesip, çiğneyip birbirlerine kaçamak bakışlar atarak ağaçları incelediler, ve Mureda'nın oğlu Jachiam yaptığı işten emin, onlar kendisinin kesip getirdiği parçaları tekrar tekrar gözden geçirip incelerken, memnuniyetle seyrediyordu. Üstat Antonio, Jachiam'ın karşısına dikildiğinde artık karanlık oluyordu:

—Bu ağaçları nereden buldunuz?

—Çok uzaktan. Batıdan ve çok soğuk bir yerden.

—Çalmadığınızı nereden bileyim?

—Bana güvenmeniz gerekiyor. Ağaç benim bütün hayatım, ona şarkı söyletmeyi bilirim, onu koklamayı bilirim, seçmeyi bilirim.

—Çok iyi, ve iyi sarılıp korunmuş. Bu işi nerede öğrendin?

—Ben Pardàc'lı Mureda'nın oğullarından biriyim. Babama sordurabilirsiniz.

—Pardàc?

—Burada aşağıda Predazzo diyorlar.

—Predazzo'lu Mureda öldü.

Jachiam'ın gözlerinden aniden iki damla yaş boşandı. Ah ne acı, babam öldü ve benim eve o bir daha hiç çalışmasın diye altın dolu iki keseyle dönüşümü göremeyecek, ne o, ne erkek kardeşlerim ne de kız kardeşlerim: Agno, Jenn, Max, kafası biraz sığ olan Hermes, Josef, yürüye-

meyen Theodor, Micurà, Ilse, Erica, Katharina, Matilde, Gretchen ve küçük Bettina, annemin ölüm döşeğinde verdiği Çiçeklerin Meryem Anası madalyonunu bana hediye eden benim küçük körüm.

—Öldü mü? Benim babam?

—Ormanı yanınca acısına dayanamadı. Oğlunun ölümünün verdiği acı da eklenince.

—Hangi oğlu?

—Jachiam, Mureda'ların en iyisi.

—Jachiam benim.

—Jachiam yangın yüzünden Forte Buso göletlerinde boğularak öldü. —Alaycı bir bakışla:— Sen Mureda'nın oğluysan hatırlaman gerekir.

—Pardàc'lı Mureda'nın oğlu Jachiam benim —diye ısrar etti Pardàc'lı Mureda'nın oğlu Jachiam, Cazilhac'lı Blond kendisi için fazla hızlı konuştuklarında bazen bir iki kelimeyi kaçırsa da gayet ilgili dinliyordu.

—Beni kandırdığını biliyorum.

—Hayır. Bakın, Üstat.

Boynundaki madalyonu çıkarıp maestro Stradivari'ye gösterdi.

—Pardàc'lı Çiçeklerin Meryem Anası. Oduncuların koruyucusu. Mureda'ların koruyucusu. Benim annemindi.

Stradivari madalyonu aldı ve dikkatle inceledi. Ciddi ve yüce görünümlü bir tanrınınannesi ve bir ağaç.

—Bir köknar, maestro.

—Fonda bir köknar. —Geri verdi.— Bu bir kanıt mı?

—Kanıt size sunduğum ağaç, maestro Antonio. İstemiyorsanız, Guarneri'ye teklif edeceğim ya da başka birine. Ben yorgunum. Eve dönüp yaşıyorlarsa hâlâ kardeşlerimi göreceğim, hepsini. Hâlâ sağlarsa Agno, Jenn, Max, biraz kıt kafalı Hermes, Josef, topal Theodor, Micurà, Ilse, Erica, Katharina, Matilde, Gretchen ve madalyonu bana hediye eden küçük Bettina'yı görmek istiyorum.

Antonio Stradivari Guarneri'nin kârlı çıkması ihtimalini düşününce cömertleşti ve deposundaki birkaç yıllık

bir eskimeden sonra ancak kullanabildiğinde döktüğü terin karşılığını verecek bu yüke çok iyi bir ödeme yaptı. Geleceği garanti altındaydı artık. Bu yüzden yirmi yıla varmadan onun yaptıkları en çok talep edilen kemanlar oldu. Gerçi o henüz bunu bilemezdi. Fakat Omobono ve Francesco, üstat öldüğünde durumu gayet iyi biliyorlardı, batıdan gelmiş o gizemli ağacın levhalarından mühimce bir miktar hâlâ ellerindeydi, dirhem dirhem kullanmaya baktılar. İkisi öldüğündeyse atölye, sırrını bildiği ağacın bulunduğu köşesiyle birlikte Carlo Bergonzi'nin eline geçti. Bergonzi de sırrı iki oğluna devretti. Şimdi artık Üstat Zosimo olan Bergonzi'lerin küçüğü, Cucciatta'nın penceresindeki ışıkta genç Lorenzo'nun ilk çalgısını inceliyordu. İçini gözden geçirdi:

—*Laurentius Storioni Cremonensis me fecit,* bin yedi yüz altmış dört.

—*Cremonensis*'in altını neden çizdin?

—Öyle olmaktan dolayı gurur duyduğum için.

—Bu bir imza. Yaptığın bütün kemanlara aynısını koyman gerekecek.

—Cremona'da doğduğum için daima gurur duyacağım maestro Zosimo.

Maestro gayet memnun, tabutuna geri koysun diye cesedi yaratıcısına iade etti.

—Ağacını nereden bulduğunu asla kimseye söyleme. Bundan sonraki birkaç yıl nereden istersen oradan al ağacı. Fiyatı ne olursa olsun, bir istikbalin olsun istiyorsan tabii.

—Peki, maestro.

—Verniğini de berbat etme.

—Nasıl yapılacağını biliyorum, maestro.

—Bildiğini biliyorum. Ama yine de berbat etme.

—Ağaç için borcum ne, maestro?

—Sadece bir iyilik.

—Hizmetinizdeyim...

—Kızımdan uzak dur. O daha çok genç.

—Ne?

—Duydun işte. Tekrarlatma. —Elini kutuya doğru uzattı.— Aksi takdirde kemanı da artan ağacı da bana iade edersin.

—Şey, ben...

Beti benzi kemanı gibi attı. Maestronun bakışını göğüsleyemedi ve Zosimo Bergonzi'nin atölyesinden sessizce çıktı.

Lorenzo Storioni vernikleme işlemi boyunca birkaç haftayı içeri kapanarak geçirdi, bu sırada yeni bir kemana başlıyor ve Zosimo'nun istediği bedeli ölçüp biçiyordu. Kemanın sesi olması gerektiği gibi olduğunda, Cremona'da oyalanıp duran Monsieur La Guitte, ileride storioni'lerin ayırıcı özelliği haline gelecek verniğin o hafif koyu tonunu ilgiyle seyredebildi. Elinde yay, seslendirmeye hazırlanan sıska suskun delikanlıya verdi kemanı. Lorenzo Storioni'nin gözlerinden yaşlar boşandı, duyduğu ses ve Maria için. Duyduğu, kendisinin çıkarabildiğinden çok daha güzel bir sesti. Maria, seni seviyorum. Çokça gözyaşı ve çokça florin, başlangıçta öngördüğü fiyatın da üstünde.

—Bin florin, Monsieur La Guitte.

La Guitte son derece rahatsız bir on saniye boyunca gözlerine dikti gözlerini. Sonra uygundur manasında gözkapaklarını indiren sıska ve lafı kıt oğlana baktı göz ucuyla; Storioni ise kesinlikle biraz daha yüksekten başlamalıydım diye düşündü, daha öğreneceği çok şey vardı.

—Artık görüşemeyiz, Sevgili Maria.

—Bu bir servet —dedi La Guitte, bir red ifadesiyle.

—Beyefendileri buna değeceğini biliyorlar. —Ve Lorenzo gösterişli bir gözü peklikle kemanı aldı.— Siz istemiyorsanız gelecek haftaki alıcıları beklerim.

—Neden Lorenzo, sevgilim?

—Benim müşterim stradivari ya da guarneri ister... Siz henüz tanınmış biri değilsiniz. Storioni! *Connais pas.*[*]

* (Fr.) Ben tanımıyorum.

—On yıla kadar herkesin evinde bir storioni olacak. — Kemanı muhafazasına yerleştirdi.

—Baban görüşmemizi yasakladı. Bunun karşılığında bana ağacı hediye etti.

—Sekiz yüz —dediğini işitti Fransızın.

—Yoo! Ben seni seviyorum. Biz birbirimizi seviyoruz.

—Dokuz yüz elli.

—Evet, birbirimizi seviyoruz; ama baban istemediği sürece... yapamam...

—Dokuz yüz, çünkü acelem var.

—Kaçalım, Lorenzo!

—Tamam. Dokuz yüz.

—Kaçmak mı? Ben bir atölye kurmanın eşiğindeyken Cremona'dan kaçmamı nasıl istersin?

Acelesi olduğu doğruydu. Monsieur La Guitte satın aldığı çalgılarla birlikte çekip gitmek için sabırsızlanıyordu ve tutkulu esmer Carina'nın meziyetleri dışında onu Cremona'da tutan bir şey yoktu. Bunun Monsieur Leclair için iyi bir keman olacağını düşündü.

—Başka bir şehirde kur atölyeni.

—Cremona'dan uzakta mı? Asla!

—Hain, Lorenzo! Ödlek Lorenzo! Beni sevmiyorsun artık.

—Gelecek sene yeni siparişlerle gelirsem fiyatı benim lehime değiştireceğiz —diye uyardı La Guitte.

—Tabii ki seviyorum seni Maria. Bütün kalbimle. Ama beni anlamak istemiyorsun...

—Anlaştık Monsieur La Guitte.

—Başka bir kadın var, değil mi? Hain!

—Tabii ki yok! Babanı biliyorsun. Elimi kolumu bağladı benim.

—Ödlek!

La Guitte daha fazla uzatmadan kemanın bedelini ödedi. Paris'te Leclair'in hiç aldırmadan bu fiyatın beş katını ödeyeceğine emindi, yaptığı işten memnundu. Tek üzüntüsü tatlı Carina'nın kollarında uyuduğu son haftası olmasıydı.

Storioni de yaptığı işten memnundu. Fakat üzgündü de; o ana kadar bir çalgıyı satmanın onu ebediyen kaybetmek demek olduğunu bilmiyordu. Ve bir çalgı yapmanın bir aşkı kaybetmek olduğunu. *Ciao,* Maria. Ödlek. *Ciao*, sevgilim. Söyleyecek sözün yok. *Ciao*: seni daima hatırlayacağım. Beni bir ağaca değiştin, Lorenzo: şu anda ölürsün inşallah! *Ciao,* Maria, ne kadar üzgün olduğumu bilemezsin. Ağacın çürür inşallah; ya da bir yangında yanıp kül olur. Fakat kendisine hitap eden kişiye göre, Parisli Monsieur Jean-Marie Leclair ya da Leclaire *l'Aîné,** ya da *ton-ton*† Jean'ın başına çok daha kötüsü geldi, çünkü, kendisinden talep edilen şişirme fiyat bir yana, rivayete göre, Bernat'ın tedbirsizce çıkardığı o kadifemsi, tatlı re'yi güç bela işitebildi.

İşte o an da hayatımın çılgınlığın kaprislerine teslim olduğum pek çok anından biriydi, çünkü Bernat'ın müzikteki üstünlüğünden kendi adıma faydalanmam gerektiğini anlamıştım, fakat bunun için onun üzerinde büyük bir etkim olması gerekiyordu. Yeni arkadaşımın storioni'nin kutusunu parmaklarının ucuyla okşamasına izin verirken birden ağzımdan, bana vibratoyu öğretirsen bunu bir gün evine getiririm, çıkıverdi.

—Hadi ya!

Bernat gülümsedi, fakat ardından hemen ciddileşip hayal kırıklığıyla konuşacaktı:

—Mümkün değil: vibrato öğretilemez; bulunur.

—Öğretilir.

—Bulunur.

—Sana storioni'yi vermem.

—Sana sesleri dalgalandırmayı öğreteceğim.

—Şimdi yapman lazım.

—Peki, şimdi. Ama sonra sen de bize getireceksin.

* (Fr.) Büyük.

† (Fr.) Amca/ dayı.

—Bugün olmaz. Hazırlık yapmam lazım. Başka bir gün.

Sessizlik, ölçüp biçme, bakışmama, büyüleyici sesi düşünme ve bana güvenmeme.

—Bir gün demek hiçbir şey dememektir. Ne zaman?

—Gelecek hafta. Yemin ederim.

Odamda, üzerinde skalaların ve arpejlerin Ševčik'inin kahrolası XXXIX. alıştırmasının —Trullols'a göre, çift telin üstesinden gelmemin öncesinde de sonrasında da, hayatta öğrenmek zorunda olduğum, kesinlikle dâhiyane bir özetti— açık durduğu nota sehpasının önünde bir yarım saat geçirdiler; Bernat'ın sesleri ölçülü ve tatlı bir dalgalanmayla uzattığı, Adrià'nın ise onu gözlediği bir yarım saat; Bernat'ın kendini sese verirken gözlerini kapattığını gördü, sesi dalgalandırmak için gözleri kapatmak gerektiğini düşündü, gözlerini kapatıp denedi... fakat onun çıkardığı ses ördek sesiydi, kısık, sinsi. Gözlerini kapattı, gözkapaklarını iyice birbirine bastırdı; ama sesi bir türlü yakalayamıyordu.

—Biliyor musun? Sen fazla gerginsin.

—Gergin olan sensin.

—Ben mi? Sen ne diyorsun?

—Öyle, çünkü bana öğretmezsen, storioni'yi unutacaksın. Ne gelecek hafta ne de başka bir zaman.

Buna manevi şantaj denir. Fakat Bernat bir daha, vibrato asla öğretilemez sadece bulunur demekten başka ne yapabileceğini bilmiyordu. Ellerinin konumunu, elinin hareketlerinin sekansını gösterdi.

—Yok, bak, tellerle mayonez yapmak değil mesele. Rahatla!

Adrià rahatlamanın ne demek olduğunu pek bilmiyordu; gözlerini kapattı ve vibratoyu ikinci teldeki uzun bir do'nun sonunda yakaladı. Bunu hiç unutmuyorum, çünkü nihayet sesi güldürmeye ve ağlatmaya başladım gibi gelmişti bana. Bernat orada karşımda olmasaydı, ve tabii evde yasaklanmamış olsaydı, sevinçten uluyabilirdim.

Hâlâ hatırladığım, Tanrı'nın yüzünü kullarına gösterdiği öyle bir günde dahi, henüz edindiğim arkadaşıma duyduğum sonsuz şükrana rağmen içimden ona Arapahoların büyük reisinden de, tütün çiğneyicisi Carson'dan da söz etmek gelmedi çünkü hayatın üstün yeteneklerle donattığı on yaşındaki bir ergene Arapaho reisleriyle ve katı yürekli ve testere sakallı şeriflerle oynamak yakışmazdı. Sadece, *benim kendi* çalışma kemanımla çıkardığım ses hafızamda tekrarlanırken ağzım bir karış açık öylece durdum. İkinci telle birinci konumda olmuştu: Adrià bir do çıkarıyordu ve ikinci parmağıyla dalgalandırdı o do'yu. Barcelona'da, Eixample'nın kalbinde, dünyanın merkezinde, València Sokağındaki daima evim olacak o katta, bin dokuz yüz elli sekiz yılının sonbaharı ya da kışının bilmem hangi gününün akşamının saat yedisiydi ve ben cehennemin yanı başımda olduğunu bilmeksizin gökyüzüne dokunduğumu düşündüm.

9

O pazar, babam keyifli bir ruh haliyle uyandığından o unutulmaz pazar, annemle babam, babama göre dünyanın yaşayan en iyi paleografı olan Doktor Prunés'i dünyanın en iyi eşi olan karısıyla birlikte kahve içmeye davet etmişlerdi. Babam bana göz kırptı ve ben hiçbir şey anlamadım, oysa göz kırpmanın —bağlam yokluğundan bir türlü anlayamadığım— temel bir altmetni kastettiğini biliyordum. Sanırım sana daha önce çok itici bir çocuk olduğumu söylemiştim, ve düşündüğüm hemen her şey de öyleydi.

Kahveden söz ettiler, kahveye daha da lezzet katan incecik porselenlerden, elyazmalarından; arada bir de rahatsız suskunluklarla şenlendiriyorlardı sohbeti. Sonunda babam son darbeyi vurmaya karar verdi. Yüksek sesle, odamdan duyayım diye, emretti:

—Buraya gel, evlat. Duyuyor musun?

Elbette duyuyordu Adrià. Fakat yaklaşan felaket onu korkutmuştu.

—Evlaaat!

—Efendim? —çok uzaklardan geliyormuş gibi.

—Buraya gel.

Adrià oraya gitmek zorunda kaldı. Babası, gözleri konyaktan pırıl pırıl; Prunés çifti sempatiyle evlat'a dönmüş. Annesi birer kahve daha ikram edip felaketi görmezden gelmekte.

—Efendim. Merhaba, iyi günler.

Misafirler beklentili bir iyi günler mırıldandılar ve umutla Senyor Ardèvol'e baktılar. Babam göğsümü işaret etti ve emretti:

—Almanca sayıları söyle.

—Baba...

—Ne diyorsam onu yap. —Gözlerinde konyak alevleri. Annem kahve ikram etmekte ve kahveyi daha da lezzetlendiren incecik porselen fincanlara bakmakta.

—Eins, zwei, drei.

—Yavaş yavaş, yavaş yavaş —diye durdurdu babam beni—. Tekrar başla.

—Eins, zwei, drei, vier, fünf, sechs, sieben, acht, neun, zehn. —Ve durdum.

—Sonrası? —babam ciddi.

—Elf, zwölf, dreizehn, vierzehn.

—Vesaire, vesaire, vesaire —yaptı babam, Pater D'Angelo'ymuş gibi. Kuru, emredici tona geçerek:— Şimdi de İngilizce.

—Yeter Fèlix —dedi annem nihayet.

—İngilizce dedim. —Anneme, ciddi:— Değil mi?

Birkaç saniye bekledim, fakat annem karşılık vermedi.

—One, two, three, four, five, six, seven, eight, nine, ten.

—Çok, çok iyi, delikanlı —dedi, dünyanın yaşayan en iyi paleografı, heyecanlanmış. Karısı sessizce alkışladı, babam, bir dakika, bir dakika, bir dakika ile bizi bu alkışlardan mahrum edip tekrar bana işaret edinceye kadar.

—Şimdi de Latince.

—Yok... —dedi dünyanın yaşayan en iyi paleografı, hayran, pes etmiş.

Babama baktım, benim kadar rahatsız olan ama kahveden başka bir şeyle ilgilenmeyen anneme baktım, ve başladım, unus una unum, duo duae duo, tres tria, quatuor, quinque, sex, septem, octo, novem, decem. —Ve yalvararak:— Baba...

—Konuşma —babam, kupkuru. Ve samimiyetle hayran kalmış, vay canına, vay canına, diyen Doktor Prunès'e baktı.

—Müthiş —dedi Doktor Prenès'in karısı.

—Fèlix... —annem.

—Baba... —ben.

—Kesin sesinizi! —babam. Misafirlere:— Bu da bir şey mi? —Bana doğru parmağını şaklattı ve kuru bir sesle:— Şimdi de Yunanca.

—Heis mia hen, duo, treis tria, tettares tessares, pente, hex, hepta, okto, ennea, deka.

—Fev-ka-la-de! —Şimdi Prunès çifti kendilerini gösteriye hepten kaptırmış.

—Ugh.

—Şimdi olmaz, Kara Kartal.

Babam beni işaret etti, yukarıdan aşağı bir jest yaparak, avladıktan sonra levreğiyle hava atan biri gibi, gururla konuştu:

—On iki yaşında. —Ve bana bakmadan:— Eh, sen artık gidebilirsin.

Odama kapandım, beni bu gülünç durumdan kurtarmak için parmağını bile oynatmayan anneme kırgın. Acılarımı unutmak için Karl May'e verdim kendimi. Ve pazar öğle sonrası, ağır ağır akşama ve geceye bıraktı yerini. Kara Kartal ve de cesur Carson rahatsız etmeye cesaret edemeyip beni acımla baş başa bıraktılar.

Ta ki bir gün Cecília'nın gerçek yüzünü tanıyıncaya kadar. Anlamakta biraz geç kaldım. Anneme beyan edildiği üzere okulun ikinci hentbol takımının antrenmanlarını izlemekte olan Adrià elyazmaları köşesinde, Senyor Berenguer'e beyan edildiği üzere, onun karşısında ödevlerini yaparken —ama aslında illegal olarak, hiçbir şey anlamadığım ama bende çok güçlü bir coşku yaratan, Latince bir on üçüncü yüzyıl parşömen elyazmasını incelemekteyken— dükkânın minik çanı vurdu. Çan. Birden babamın Almanya'dan erken döndüğünü düşündüm, işte şimdi şenlik başlıyor, hazırlan, dört başı mamur bir yalan uydur. Kapıya doğru baktım: Senyor Berenguer, paltosunu giyerek, içeri gelen kişi olan Cecília'ya acele acele bir şey söylüyor, son-

ra, elinde şapkası, kızgın bir yüz ve telaşla, allahaısmarladık bile demeden çekip gidiyordu. Cecília girişte, üzerinde mantosu, düşünüp taşınarak, bir an öylece kaldı. Ben, merhaba Cecília mı demeliydim yoksa onun beni görmesini mi beklemeliydim, bilmiyordum. Yok, söylemek en iyisi; ama o zaman da neden daha önce ortaya çıkmamış olduğum garip gelebilirdi ona. Ya elyazması? En iyisi; yok, saklanmam en iyisi, ve... ya da belki beni görmesini beklemek mi daha iyi olur... Fransızca düşünmeye başlamanın tam zamanıydı.

Cecília içini çekip, bürosuna doğru yürür ve mantosunu çıkarırken ben saklı kalmaya karar verdim. Neden bilmem ama o gün hava çok kasvetliydi. Cecília da bürosundan çıkmak bilmiyordu. Birden bir ağlama işittim. Cecília bürosunda ağlıyordu, bense erimek istiyordum, çünkü artık hiç çıkamazdım, benim onun gizli gizli ağlamasını işittiğimi öğrenmesi olmazdı, mümkünü yok, olmazdı. Büyükler zaman zaman ağlarlar. Gidip teselli etsem mi? Çok üzgündüm, çünkü Cecília'ya evde çok saygı duyulurdu, hatta annem bile, genellikle babamı görmeye gelen bütün kadınlara bir küçümseme ifadesiyle davranan annem Cecília hakkında çok iyi konuşurdu. Hem, bir büyük ağlarsa, sen de çocuksan, çok etkilenirsin. Adrià tabii ki eriyip yok olmak isterdi. Cecília numaraları hiddetle çevirerek bir yere telefon etti. Ben onun halini hayal edebiliyordum, kızgın, öfkeli, ama tehlike içinde olduğum hiç aklıma gelmiyordu, her an dükkânı kapatıp gidebilirlerdi, ben de içerde, canlı canlı gömülmüş olurdum.

—Sen bir ödleksin. Yok, yok, yok, bırak da konuşayım: bir ödleksin. Beni tabii, tabii, Cecília, gelecek ay her şeyi açıklayacağım, söz veriyorum, şarkısıyla beş yıl oyaladın. Ödlek. Beş yılımı bahanelerle geçirdin. Beş yıl! Beni bebek mi sandın.

Bu konuda onunla hemfikirdim. Kalanı hakkında ise en ufak bir fikrim yoktu. Oysa Kara Kartal şimdi evde, komodinin üzerinde, huzur dolu bir öğle uykusu çekiyordu.

—Yok, yok, yok! Şimdi ben konuşacağım: asla birlikte yaşamayacağız, çünkü sen beni sevmiyorsun. Yok, sen sus, konuşma sırası bende. Sana sesini kes dedim! Bütün güzel sözlerini alıp münasip bir yerine sokabilirsin. Bitti. Duydun mu? Ne?

Adrià, elyazmaları masasından ne neyin bittiğini ne de Cecília'yı etkileyenin ne olduğunu öğrenebiliyordu; büyüklerin neden hep, çünkü beni sevmiyorsun'la huysuzlandığını anlayamıyordu, madem bu sevilme konusu, şimdilerde keşfetmeye başladığına göre, öpücüklerle falan bu kadar sıkıcıysa.

—Hayır. Bana hiçbir şey söyleme. Ne? Çünkü canım ne zaman isterse o zaman kapatacağım. Hayır efendim: canım ne zaman çekerse.

Adrià bu canım ne zaman çekerse'yi ilk kez duyuyordu. Sözlük: Katalanca "*Rotar*" fiili: Latince *ructare*'den, *(e) rugere* yineleme fiilinden, geğirmek. Bunu bütün dünyanın en terbiyeli kişisinin ağzından duyması ise çok ilginçti. Fiil zamanla *ruptare*'ye evrilmiş, bundan da son evresine. Cecília öyle bir kapattı ki telefonu o şiddetle cihazı patlatabilirdi. Ciddi, gözlüğünü takmış, biraz önceki altüst oluşundan görünür hiçbir iz taşımaksızın, yeni malzemeyi etiketleyip iki giriş defterine kataloglayarak kaydetmek için çalışmaya koyuldu. Benim için, küçük kapıdan çıkıp sokak kapısından tekrar içeri girmek, merhaba Cecília demek ve daima bakımlı olan o yüzde en ufak bir ağlama izi olmadığını tespit etmek pek zor olmadı.

—Ne haber, yakışıklı? —bana gülümsedi.

Benimse ağzım bir karış açık, çünkü bambaşka bir kadın olmuştu.

—Krallardan* bir şey diledin mi? —dedi ilgiyle.

Omuz silktim çünkü bizim evde asla Krallar günü kutlanmaz, çünkü Krallar aslında babalardır ve ilkel batıl

* Büyücü Krallar Melkior, Gaspar ve Baltazar. Katalunya ve bazı Katolik ülkelerde 5-6 Ocakta kutlanan bir bayram.

inançlara kapılmak iyi değildir: bu yüzden, Krallardan söz edildiğini duyduğum ilk günden itibaren Krallardan gelecek hediyelerin heyecanlı beklentisi benim için daha çok, babamın Kralların hediyesi yahut hediyeleri olmasına karar verdiği şeylerin tevekküllü beklentisiydi. Üstelik babamın kararında ne okuldaki randımanım ne de uslu, terbiyeli çocuk olma başarım hesaba katılırdı. Ama yine de evin genel ciddiyetine tezat, bir çocuk hediyesi alırdım.

—Evet diledim... —Babamın, sirenli bir kamyon alacağım ve eğer evde sireni çalarsan eyvahlar olsun, malumatını hatırladım— sirenli bir kamyon.

—Gel hadi, bana bir öpücük ver —diye karar kıldı Cecília, yaklaşmam için kolunu uzatarak.

Bir hafta sonra babam Bremen'den, dükkânda yıllarca ordan oraya dolaşacak bir Miken vazosu, anladığım kadarıyla yararlı bir yığın kâğıt, ilk basım ya da özgün elyazması şeklinde bir çift inci namzedi ve ayrıca galiba kendisinin en gözde mücevherinden birine dönüşecek bir on dördüncü yüzyıl elyazmasıyla döndü. Evde ve işte, kendisine birkaç tuhaf telefon geldiğini bildirdiler. Ve, birkaç gün içerisinde olacaklar hiç umurunda değilmiş gibi bana, bak bak, bak ne harika, dedi ve birkaç defter gösterdi: Proust'un kaleme aldığı son şeylerin elyazmasıydı. *Á la recherche*'dan. Kargacık burgacık harflerden bir karmaşa, sayfa kenarına yazılmış paragraflar, notlar, çıkmalar, ataşlarla tutturulmuş kâğıt parçacıkları... Hadi, şunu oku.

—Olur, ama anlaşılmıyor.

—Hadi yahu! Final bu. Son sayfalar; son cümle: Sakın bana *Recherche*'ın nasıl bittiğini bilmiyorum, deme.

Cevap vermedim. Babam yayı fazla gerdiğini anladı, üstelik kesinlikle kimsenin yardımı olmadan, ve bunu gayet iyi bildiği bir tarzda saklamayı becerdi:

—Yoksa sen hâlâ Fransızca bilmiyor musun?

—*Oui, bien sûr*: ama yazısını okuyamıyorum!

Anlaşılan doğru cevap bu değildi, babam tek yorum eklemeden defteri kapatıp kasaya koydu, bu sırada bir şeyler düşünmem lazım, bu evde artık çok fazla hazine tutmaya başladık, diye geveliyordu. Bense bunu, bu evde çok fazla ölü tutmaya başladık, anladım.

10

—Baban... Buraya gel oğlum. Baban...

—Ne? Ne oldu?

—Şey, cennete gitti.

—Ama cennet yok ki!

—Baban öldü.

Haberden ziyade annemin aşırı solgun yüzü dikkatimi çekti. Bana sanki ölen oymuş gibi geldi. Genç Lorenzo Storioni'nin kemanının verniklenmeden önceki hali kadar solgun. Ve gözleri kaygı dolu. Annemin sesini hiç böyle kırık işitmemiştim. Bana bakmadan, gözlerini yatağın arkasındaki duvardaki bir lekeye dikerek, dışarı çıkarken bir öpücük bile vermedim, diyordu bana. Belki bir öpücükle kurtarırdım onu. Ve fısıltıyla, galiba, layık olsaydı eğer, diye ekledi. Ama bana öyle gelmiş de olabilir.

Onu anlamadığım için, ne yapacağımı bilemez halde, Kralların getirdiği Kızılhaç kamyonunu sıkı sıkı tutup odama kapandım, yatağa oturdum, ağlamaya koyuldum, ama sessizce, bizim evde hep öyle yapılırdı, çünkü babam elyazmalarına gömülmemişse, okuyor olurdu... ya da ölüyor.

Anneme ayrıntıları sormadım. Ölü babamı da göremedim, çünkü bana bir kaza geçirdiğini, Arrabassada Sokağında bir kamyonun çarptığını söylediler, aslında orası Ateneu taraflarında falan da değildir ya, neyse, onu göremezsin, kesinlikle olmaz, dediler. Bense, dünya başıma yı-

kılmasın ve hapse tıkılmayayım diye bir an önce Bernat'ı bulmanın derdine düşmüştüm.

—Evlat, yanında neden senin kemanın vardı?

—Hım? Ne?

—Neden babanın yanında senin kemanın vardı? —diye tekrarladı bu kez Lola Xica.

İşte şimdi her şeyi öğreneceklerdi, ben de korkudan ölecektim. Yine de yalan söyleyecek gücü buldum:

—İstedi ama neden istedi bilmiyorum. Nedenini söylemedi. —Ve öteki biçareye:— Babam çok tuhaftı.

Yalan söylediğimde, ki sık sık söylerim, herkes anlıyormuş gibi gelir bana. Kan yüzüme yayılır, kızardığımı hissederim, inşa etmekte olduğum kurguya sızmış öngörülmedik tutarsızlıkları arayarak sağa sola bakarım... karşımdakilerin eline düştüğümü görürüm ve her defasında anlamamalarına şaşarım. Annem yalanlarımı yakalamaz değildi; ama Lola Xica kesinlikle yakalardı, eminim. Ama anlamazdan gelirdi. Bu yalanlar meselesi esrarengiz bir şey. Şimdi, bu yaşımda, yalan söylediğimde hâlâ kızarıyorum ve o bir fincan sıcak çikolatayı benim çalmadığımı söylediğim gün, elimi yakalayıp avcumu açarak anneme ve Lola Xica'ya o rezil çikolata lekelerini gösteren Senyora Angeleta'nın sesi hâlâ kulaklarımda. Avcumu bir kitap gibi tekrar kapatıp, yalancı adam topaldan tez belli olur, bunu sakın unutma Adrià dedi. İşte, hâlâ hatırlıyorum, altmışıncı tekrarıyla. Benim anılarım mermere kazınmıştır, Senyora Angeleta, ve mermere dönüşecekler. Ama artık mesele aşırılmış bir fincan çikolata falan değildi. Yüzüme bir acı ifadesi oturttum, benim için hiç zor değildi çünkü zaten çok acı çekiyor, çok korkuyordum, ben bu konuda hiçbir şey bilmiyorum dedim, ve ağlamaya koyuldum çünkü babam ölmüştü ve...

Lola Xica odamdan çıktı, birisiyle konuştuğunu işittim. Sonra tanımadığım bir adam, kesif bir tütün kokusu vardı üzerinde, Kastilyanca konuşuyordu ve paltosunu çıkarmamıştı, şapkası da elindeydi, odama girdi ve bana adın ne dedi.

—Adrià.

—Neden baban senin kemanını yanında götürdü? —İşte böyle, bitmek bilmeyen bir soruşturma.

—Bilmiyorum, yemin ederim.

Adam çalışma kemanımın ahşabından parçalar gösterdi.

—Tanıdın mı?

—Hı hı. Benim kemanım... Benim kemanımdı.

—Senden mi istedi?

—Evet —diye yalan söyledim.

—Hiç açıklama yapmadan mı?

—Hayır. Evet yapmadan.

—Keman çalar mı?

—Kim?

—Baban.

—Hayır, yok artık.

Alaycı bir gülümsemeyi bastırmak zorunda kaldım; babamı keman çalarken düşününce bile içimden gülmek geliyordu. Paltolu, şapkalı ve tütün kokulu adam sessizce dinleyen annemle Lola Xica'ya baktı. Adam şapkasıyla elimdeki Kızılhaç kamyonunu işaret edip, bu ne güzel kamyon, dedi. Sonra da odadan çıktı. Yalanlarımla ben baş başa kaldık, üstelik hiçbir şey anlamadan. Cankurtaran kamyonunun içinden Kara Kartal bana bir acıma bakışı attı. Bilirim, yalan söyleyenleri küçümser.

Cenaze, şapkaları ellerinde ciddi beylerle yüzlerine incecik örtüler indirmiş hanımlarla dolu, kasvetliydi. Tona'dan kuzenler, Bosch d'Amposta'dan birtakım ikinci dereceden kuzenler geldi ve hayatımda ilk kez ilgi odağı olduğumu fark ettim, giydiğim siyahlar ve o saçlarımla; Lola Xica her zamankinin iki misli jöle kullanarak saçlarımı kafama iyice yapıştırıp dimdik bir çizgiyle ikiye ayırmıştı, çok yakışıklı oldun deyip alnıma bir öpücük kondurmuştu, annemin hiç yapmadığı biçimde, annem artık bana bakmıyor-

du bile. Babamın o kara sandıkta olduğunu söylüyorlardı ama benim bunu teyit etmem mümkün olmadı. Lola Xica yara bere içinde olduğunu, görmemenin en iyisi olacağını söyledi. Zavallı babam, sen bütün Allahın günü kitaplara, tuhaf tuhaf nesnelere gömülmüş yaşa, sonra da git yara bere içinde öl. Ne kadar aptal şu hayat. Yoksa dükkândaki Kaiken hançeriyle açılmış yaralar olmasındı sakın? Yok, yok: bir kaza olduğunu söylemişlerdi.

Birkaç gün boyunca, perdeler çekili yaşadık, benim etrafım ayrıca fısıltılarla çevriliydi. Lola üzerime düşüyordu, annemse saatlerini kahvesini içtiği koltukta, babamın ölmeden önce kahvesini içtiği boş koltuğun karşısında geçiriyordu. Ama kahve içmiyordu, çünkü kahve saati değildi. Durum biraz karışıktı, çünkü karşısındaki koltuğa oturup oturamayacağımı bilmiyordum, çünkü annem beni görmüyordu, ayrıca, baksana anne, desem de bileğimi tutuyor ama desenli duvar kâğıtlarına bakmayı sürdürüyor ve hiçbir şey demiyordu, ben de, e peki madem, diyor ve koltuğa oturmuyordum, ve bütün bunların nedenini üzüntüsüne bağlıyordum. Oysa ben de üzgündüm, yine de her tarafa bakıp duruyordum. Çok sıkıntılı günlerdi, çünkü annemin beni görmediğini biliyordum. Sonra alışmaya başladım. Bana öyle geliyor ki annem o günlerden sonra bir daha beni görmedi. Bütün suçun bende olduğunu anlamış olmalıydı, bu yüzden artık benim varlığımdan haberdar olmak istemiyordu. Bazen bana bakardı ama sadece emir vermek için. Böylece hayatımı Lola Xica'nın ellerine bıraktı. Bir süreliğine.

Annem bir gün öncesinde hiç söz etmeden, elinde yeni, iyi, ölçüleri oranlı ve iyi sesli bir çalışma kemanıyla çıkageldi. Neredeyse tek söz etmeden, ve tabii gözlerime bakmadan, kemanı verdi. Dalgın, düşünmeden hareket eder gibi. Yaptığı şeyi değil de öncesini ya da sonrasını düşünür gibi. Onu anlamam uzun zaman aldı. Böylece epey bir süredir bıraktığım keman derslerine yeniden başladım.

Bir gün, odamda çalışırken bas telini öyle bir öfkeyle düzelttim ki koptu. Sonra iki teli daha koparttım ve salo-

na gidip, anne, dedim, benimle Beethoven'a gelmen gerekiyor. Hiç mi'm kalmadı. Bana baktı. Bak sen: bana doğru baktı, hemen hemen, ve bir şey demedi. Tel almam gerektiğini tekrar söylemek zorunda kaldım, o zaman bir perdenin arkasından Lola Xica çıktı ve biz birlikte gidelim dedi, ama bana hangi tel olduğunu söylemen lazım, çünkü benim için hepsi aynı.

Metroyla gittik. Lola Xica yolda, Barceloneta'da doğduğunu, ve orada arkadaşlarıyla dolaşırken genellikle, hadi Barcelona'ya gidelim dediklerini ve on dakikaya kalmadan Rambla'nın aşağı kısmına ayak bastıklarını, Rambla aşağı Rambla yukarı, sersem sersem, oğlanlar kendilerini gülerken görmesin diye elleriyle ağızlarını kapatarak kıkırdayıp, dolanıp durduklarını anlattı bana, anlaşılan sinemaya gitmekten daha eğlenceliymiş, Lola Xica'nın bana dediğine göre. Sonra, o ufacık ve karanlık dükkânda keman teli satacaklarını asla tahmin edemezmiş, öyle dedi bana. Ben bir sol, iki mi ve bir Pirastro la aldım, o da bana madem her şey bu kadar kolaydı, bir kâğıda yazıp bana verebilirdin ve ben yalnız gelebilirdim, dedi. O zaman ona olmazdı dedim, annem her zaman ne olur ne olmaz diye birlikte gitmemizi isterdi. Lola Xica ücreti ödedi, Beethoven'dan çıktık, yanağıma bir öpücük kondurmak için eğildi ve aşağı Rambla'ya doğru özlemle baktı, ama eliyle ağzını kapatmadı çünkü sersemler gibi gülmüyordu. O zaman belki de aynı zamanda annesiz kalmakta olduğum geldi aklıma.

Cenazeden birkaç hafta sonra Kastilyanca konuşan başka beyler geldi ve annem sanki babam ikinci kez ölmüş gibi yine sararıp soldu, Lola Xica'yla annem arasındaki fısıltılar tekrar başladı ve ben kendimi bir kenara atılmış hissettim, cesaretimi toplayıp anneme anne dedim, ne oluyor? Günler sonra ilk kez bana gerçekten baktı. Çok büyük bir mesele oğlum, çok büyük, dedi. İyisi mi... o zaman içeri Lola Xica girdi ve beni okula götürdü. Çocukların bana tuhaf tuhaf baktıklarını fark ettim, her zamankinden daha tuhaf. Riera tenefüste gelip bana, onu da gömdüler

mi? dedi. Ben, neyi? O, onu da gömdüler mi...? Ben, neyi gömdüler mi? Riera kasıntı bir gülümsemeyle ne feci, değil mi, dedi, bir kafayı gövdesiz görmek? Ve şu, onu da gömdüler mi, hım?'da ısrar etti. Bense hiçbir şey anlamadım, boş verip araba kartları pazarlığının yapıldığı güneş köşesine gittim de Riera'dan kurtulabildim.

Öbür çocuklar gibi olmak hep zor oldu benim için. Hadi ama: düpedüz, onlar gibi değildim işte. Sorunum — çok büyüktü, üstelik Pujol'e göre çözümsüzdü— ders çalışmayı sevmekti: tarih çalışmayı seviyordum, Latince ve Fransızca da, konservatuvara gitmeyi seviyordum ve Trullols'un bana teknik alıştırmalar yaptırmasını da, çünkü gam yapıyor ve kendimi dolu bir salonun karşısında hayal ediyordum, böylece biraz daha iyi sesler çıkarabiliyordum. Çünkü işin sırrı sestedir. Ellere gelince, eh, onlar zamanla tek başlarına koşarlar. Bazen de doğaçlama yapıyordum. Bütün bunlar hoşuma gidiyordu, ayrıca Espasa Ansiklopedisini alıp maddeleri arasında gezinmeyi de seviyordum. Sonra okulda, Senyor Badia herhangi bir konuda bir soru sorduğunda, Pujol beni işaret ediyor ve bu soruları cevaplandırmanın benim görevim olduğunu söylüyordu. O zaman soruya cevap vermekten utanıyordum, hepsi babama dönüşüyor, beni maymunmuşum gibi teşhir ediyorlardı sanki. Arkamdaki sırada oturan ve alçağın biri olan Esteban, ne zaman bir soruya doğru düzgün bir cevap versem bana kızım diyordu, sonunda bir gün Senyor Badia'ya, hayır, dedim, yüz kırk dördün kare kökünü hatırlamıyorum, ve kusmak için sınıftan çıkmak zorunda kaldım, lavaboda kusarken Esteban geldi, kustuğumu gördü, bana ne kadar kız gibisin dedi. Ama babam öldüğünde, bakışlarının değiştiğini fark ettim, sanki, nasıl desem, sınıf atlamışım gibi. Her şeye rağmen sanırım çalışmak istemeyen ve bazen bir dersten kalan bütün çocukları kıskanıyordum. Konservatuvardaysa durum farklıydı çünkü elime kemanı alıp da iyi bir ses çıkarmaya çalıştığım anda, yok, yok, yok, ne o öyle sesi kısılmış ördek gibi, bunu dinle, geliyordu. Ve

Trullols *benim* kemanımı alıyor, ondan öyle güzel bir ses çıkarıyordu ki, yaşı benden fazlasıyla büyük ve fazlasıyla zayıf bir kadın olsa da, neredeyse ona âşık oluyordum. Kadife gibi bir sesti çıkardığı ve hangi çiçeğinkiydi bilmem ama kokusu hâlâ hatırımda.

—Ben bu sesi asla çıkaramayacağım. Üstelik vibratoyu çıkardığım halde.

—Her şeyin zamanı var.

—Öyle, ama ben asla...

—Asla deme asla Ardèvol.

Çok kötü ifade edilmiş bir müziksel ve zihinsel öğüttü ama Barcelona ve Almanya'da geçirdiğim bütün ömrümün beni en çok etkileyen öğüdü oldu. Birkaç aya kalmadan kemanımdan çıkan ses bariz bir şekilde iyileşmişti. Henüz kokusu olmayan bir sesti fakat artık kadifemsiydi. Fakat şimdi düşünüyorum da, babamın ölümünün ardından okula ya da konservatuvara hemen dönmediğimi hatırlıyorum. Önce birkaç günlüğüne kuzenlerle birlikte Tona'da kalmıştım. Ancak geri döndüğümde olup bitenleri anlamaya çalıştım.

7 Ocak, Sayın Fèlix Ardèvol, yolu Barcelona'ya düşmüş Portekizli bir arkadaşıyla buluşmak üzere evden ayrıldı.

—Nereye?

Sayın Ardèvol Adrià'ya, döndüğünde odasını güzelce derlenip toparlanmış görmek istediğini söyledi çünkü ertesi gün tatil bitiyordu ve dönüp karısına baktı.

—Bir şey mi dedin? —Sert öğretmen tonunu kullandı, oysa öğretmen değildi, bu sırada şapkasını giyiyordu. Kadın, öğrenci olmadığı halde, öğrenci gibi yutkundu, fakat sorusunu tekrarladı:

—Pinheiro ile nerede buluşacaksın?

Yemek odasına girmekte olan Lola Xica, havadaki gerginliği fark edince, mutfağa geri döndü. Fèlix Ardèvol, karısının aşağılayıcı olarak algılayacağı ve Adrià'nın bir an-

neme bir babama bakıp bir şeyler olup bittiğini anlamasına fırsat verecek üç dört saniye geçmesini bekledi.

—Neden öğrenmek istiyorsun?

—Peki, peki... bir şey demedim.

Annem her zamanki öpücüğü vermeden evin içlerine doğru gitti. Diplere, Senyora Angeleta'nın bölgesine varmadan babamın, Ateneu'da buluşacağız, dediğini ve üstüne basa basa: senin için bir mahzuru yoksa, diye de eklediğini işitti. Ayrıca, bu alışılmadık tecessüsün cezası olarak da azarlama tonunda:

—Ne zaman döneceğimi de bilmiyorum.

Çalışma odasına girdi ve çabucak çıktı. Dış kapının, açılma ve belki de alışılmıştan biraz daha kuvvetle kapanma sesini işittik. Sonra sessizlik. Ve Adrià ürperdi, babam, aman Tanrı'm, babam kemanı götürmüştü. Storioni'nin kutusu ama içindeki çalışma kemanı. Bir robot gibi, sipere yatıp uygun anı bekledi Adrià, sonra bir hırsız gibi girdi çalışma odasına, Yüce Efendimizin senin evine gireceği gibi, ve var olmayan Tanrı'ya annemin aklına o anda odaya girmek gelmesin diye yakardı, altı bir beş dört iki sekiz'i mırıldanıp kasayı açtı: kemanım orada değildi ve ben ölmek istiyordum. Her şeyi yerli yerinde bırakmaya çalıştım, ardından odama kapanıp babamın dönüşünü bekledim: küplere binmiş, bağırıp çağıracak, kim yaptı? Kimde kasanın şifresi var? Hım? Kimde? Lola Xica?

—Ama ben eğer...

—Carme?

—Yapma Allah aşkına, Fèlix.

Ardından bana bakacak, Adrià? diyecekti. Ben de başlayacaktım uydurmaya, her zamanki gibi çok kötü, tabii babam da her şeyi anlayacaktı. Ve iki adım ötesinde olmama rağmen, Bruc Sokağından bu tarafa konuşur gibi bağıracaktı, buraya gel, diyecekti, ben yerimden kıpırdamayacağım için, daha da bağıracak, sana buraya gel dedim!, diyecekti. Adrià başı önde gidecek, masum masum bakacak ve kesinlikle felaket, büyük bir felaket olacaktı. Ama bunun yerine bir telefon geldi ve annem odaya girdi ve ona

baban, dedi... baban... Sanırım... Oğlum... Babana... Ve o: ne. Ne oldu babama? Ve kadın, şey, cennete gitti. Ve o tutup, cennetin var olmadığı karşılığını verdi.

—Baban öldü.

O zaman ilk duygum rahatlama oldu, çünkü öldüyse artık bağırıp çağırıp beni paylamayacaktı. Sonra böyle düşünmenin günah olduğunu düşündüm. Aynı zamanda, cennet yoktuysa da, kendimi sefil bir günahkâr gibi hissedebilirdim, çünkü babamın kesinlikle benim yüzümden öldüğünü biliyordum.

Senyora Carme Bosch d'Ardèvol başsız bir cesedin, Fèlix'e ait olduğunun resmi, acılı ve kederli teşhisini yapmak zorunda kaldı: bir leke... evet, bu leke. Evet bu, ve iki ben. Evet o, soğuk bir beden, artık kimseyi azarlayamayacak, fakat o, hiç kuşku yok, evet, benim kocam, Senyor Fèlix Ardèvol i Guiteres, evet o.

—Kim dediniz?

—Pinheiro. Coimbra'dan. Coimbra Üniversitesinde hoca, evet. Horacio Pinheiro.

—Siz onu tanıyor musunuz, hanımefendi?

—Birkaç kez gördüm. Barcelona'ya geldiğinde Colón Otelinde kalma âdetindedir.

Komiser Plasencia işaret edince bıyıklı adam sessizce dışarı çıktı. O zaman, henüz yas kıyafetleri giymeyen bu yeni dula baktı, daha yarım saat önce gitmişlerdi evine, bizimle gelseniz iyi olur, demişlerdi, ve o, ne var, ne oldu?, iki adam affedersiniz hanımefendi ama sizinle konuşma yetkimiz yok, ve kadın zarif bir hareketle kırmızı bir manto giymiş ve Lola Xica demişti, ikindi kahvaltısı için çocukla kal, ben hemen dönerim, ve şimdi, kırmızı mantosuyla oturmuş, komiserin masasındaki çatlaklara görmeden bakarak ve imkânsız, diye düşünerek. Ve yüksek sesle, ağlamaklı, açıklayabilir misiniz, ne oldu? diyerek.

—Hiç iz yok, Komiserim —dedi incecik bıyıklı adam.

Ne Ateneu'da, ne Colón Oteli'nde, ne Barcelona'nın herhangi bir yerinde; Profesör Pinheiro'dan eser yok. Aslında, Coimbra'ya telefon ettiklerinde, Doktor Horacio da Costa Pinheiro'nun korku dolu sesini işittiler, tek yapabildiği na-na-na-sıl olabilir ne ne ne... Senyor Ardèvol öyleyse, öyleyse... Ah, ne feci. O oysa, oysa... bir karışıklık yok mu diyorsunuz? Başsız mı? Nereden biliyorsunuz peki... Ama değil o zaman... Demek istediğim, imkânsız böyle bir şey.

—Baban... Oğlum, baban cennete gitti.

O zaman anladım işte, benim yüzümden ölmüştü. Ama bunu hiç kimseye söyleyemezdim. Ve Lola Xica, annem, Senyora Angeleta yas elbiseleri arar, zaman zaman gözyaşlarına boğulurlarken, kendimi çok sefil, ödlek ve cani hissettim. Şimdi hatırlamadığım daha bir sürü şey.

Cenazenin ertesi günü, annem, ellerini endişeyle ovuştururken, birden donup kaldı ve Lola Xica'ya bana Komiser Plasencia'nın kartını ver dedi. Adrià, onun telefonda konuştuğunu ve evde çok değerli bir kemanımız var dediğini işitti. Komiser evde boy gösterdi, annem yardım etsin diye Senyor Berenguer'i de çağırtmıştı.

—Kimse kasanın şifresini bilmiyor mu?

Komiser arkasını dönüp baktı, anneme, Senyor Berenguer'e, Lola Xica'ya ve babamın odasının dışından içeri bakan bana.

Senyor Berenguer annemle benim doğum tarihimle ilgili bilgileri istedi ve birkaç dakika boyunca şifreyi bulmaya çalıştı.

—Olmuyor —dedi, endişeli. Bense, koridordan, neredeyse altı bir beş dört iki sekiz'i ağzımdan kaçıracaktım, fakat söyleyemezdim çünkü anında cinayet zanlısı haline gelirdim. Oysa ben zanlı değildim. Sadece suçluydum. Sustum. Susmak çok zor oldu; Komiser odadaki telefondan bir yeri aradı

ve çok geçmeden, anlaşılan diz çökerek yorulduğu için aşırı terleyen iriyarı bir beyin, buna rağmen sağa sola hassasiyetle dokunduğunu, bir stetoskopla ve son derece sessizce şifrenin öğelerini bulduğunu ve gizli bir kâğıda not ettiğini seyrettik. Törensel bir memnuniyet hareketiyle kasayı açtı ve ötekilere yol verirken zar zor ayağa kalktı. Kasanın içinde istihzayla bana bakan storioni vardı, çıplak, kutusuz. O zaman sıra Senyor Berenguer'e geldi, kemanı eldivenli elleriyle alarak masa lambasının ışık huzmesi altında dikkatle inceledi, başını ve sağ kaşını kaldırdı ve tumturaklı bir edayla anneme, komisere, alnındaki terleri silen şişman beye, Şerif Carson'a, Arapaho reisi Kara Kartal'a ve kapının dışında duran bana:

—Bunun Lorenzo Storioni tarafından yapılan ve Vial adıyla bilinen keman olduğuna sizi temin ederim. Bundan hiçbir şüphem yok.

—Kutusuz mu? Hep böyle kutusuz mu muhafaza eder? —tütün kokulu komiser.

—Bence böyle değil —annem—. Sanırım kasada kutusuyla muhafaza ediyordu.

—Peki o vakit, kutuyu alıp, açıp, kemanı kasaya bırakıp, kasayı kapatıp, oğlundan çalışma kemanını isteyip onu iyisinin kutusuna koymak ne anlama geliyor? Hım?

Etrafına bakındı. Gözleri, eşikte duran ve korkunun verdiği titremeyi gizlemeye çalışan benim üzerimde durdu. *Le tremblement de la panique.** Birkaç saniye boyunca bakışı gizemin nedenini keşfetmiş olduğunu gösteriyordu. Artık kendimi bütün kahppe hayat boyunca Fransızca konuşurken görüyorum.

Ne olduğunu bilmiyorum, babam ne istemişti acaba, bilmiyorum. Madem Ateneu'ya gitti, peki onu neden Arrabassada'da bulmuşlardı, bilmiyorum. Bildiğim tek şey onu ölüme benim ittiğim ve bugün hâlâ, elli yıl sonra, bunu düşünmekte olduğum.

* (Fr.) Panik titremesi.

11

Annem bir gün çukurdan çıktı ve her şeyi gözleriyle izlemeye başladı. Bunu gördüm çünkü akşam yemeği vaktinde —o, Lola Xica ve ben— bana bir an baktı, bir şey söyleyecek gibiydi, bense baştan aşağı titriyordum, çünkü her şeyi biliyorum demek üzere olduğu kanısındaydım, babanın senin yüzünden öldüğünü biliyorum, şimdi seni polise ihbar edeceğim, katil diyecekti, ben de, ama anne, ya ben, ben öyle olsun istemediysem, ben... ve Lola Xica arayı bulma kaygısında, çünkü o çok az konuşulan bir evde arayı bulmakla görevliydi ve bunu ancak birkaç kelimeyle, ölçülü jestlerle yapardı, Lola Xica, seni bütün hayatım boyunca yanımda tutmalıydım.

Annem bana bakmayı sürdürüyordu, bense ne yapacağımı bilmiyordum. Sanırım babamın ölümünden sonra annem benden nefret etmeye başlamıştı. Ölümünden önce de zaten pek fazla bir sevgisi yoktu. Tuhaf; neden bizim evde birbirimize karşı bu denli soğuktuk? Bugün her şeyin, babamın bizim için kurduğu hayat tarzından kaynaklandığını düşünüyorum. O an, o akşam yemeği vakti, nisan ayıydı galiba, ya da mayıs, annem bana bakıyordu ve tek kelime etmiyordu. Hangisi daha kötüydü bilmiyordum: sana bakmayan bir anne mi yoksa seni suçlayan bir anne mi. Sonra korkunç suçlamayı çıkardı ağzından:

—Keman dersleri nasıl gidiyor?

Doğrusu ne cevap vereceğimi bilemedim; ama içten içe ter döktüğümü hatırlıyorum.

—İyi. Her zamanki gibi.

—Memnun oldum. —Şimdi gözleriyle beni deliyordu.— Senyoreta Trullols'tan memnun musun?

—Evet. Çok.

—Yeni kemanından peki?

—Ne olabilir ki...

—Ne demek şimdi bu? Memnun musun değil misin?

—Ihı.

—Ih ıh mı hı hı mı?

—Hı hı.

Sessizlik. Ben bakışlarımı yere indiriyordum, Lola Xica da bundan faydalanıp boşalmış taze fasulye tabaklarını kaldırıyor, mutfakta çok işi varmış gibi yapıyordu, seni ödlek seni.

—Adrià.

Kuzu kuzu baktım. Eskiden yaptığı gibi beni inceleyip iyi misin? dedi.

—Hı.

—Üzgün müsün?

—Ih ıh.

Şimdi parmağını kapkara ruhuma çevirip tek atışta bitirecekti işini.

—Bu günlerde seninle ilgilenemedim.

—Önemli değil.

—Yok, önemli.

Lola Xica kızarmış uskumru tabağıyla döndü, hayatta en nefret ettiğim yemek, ve annem tabağı görünce kuru bir gülümsemeyle bunu ima ederek, oo, ne güzel, uskumru, dedi.

Böylece sohbet ve suçlama burada sona erdi. O akşam tabağıma konan bütün uskumruyu yedim, ardından da bir bardak süt içtim, yatmaya giderken de annemin babamın odasını karıştırdığını gördüm, sanırım ölümünden sonra ilk kez yapıyordu bunu. Burnumu sokmaktan kendimi alamadım, çünkü oraya bir göz atmak için her türlü bahaneye razıydım. Ne olur ne olmaz diye de yanımda sadece Carson vardı. Annem diz çökmüş kasayı karıştırıyordu. Artık şifreyi biliyordu ya. Vial kasanın dışına konmuştu yine.

Birtakım kâğıtlar çıkarıyor, şöyle bir göz atıyor ve yere düzenli bir şekilde üst üste diziyordu.

—Ne arıyorsun?

—Evrak. Dükkânın. Tona'nın.

—İstersen yardım ederim.

—Yok, ne aradığımı bilmiyorum çünkü.

Bense, mutluluktan uçuyorum, çünkü annemle sohbet etmiştik; kısa, ama bir sohbetti yine de. O anda birden kafamda kötü bir düşünce belirdi, ne iyi oldu da babam öldü, böylece annemle ben konuşabiliriz. Ama böyle düşünmek istemiyordum, ben istemeden geliyordu aklıma. Fakat şurası doğru ki, o günden sonra annemin gözleri parlamaya başladı.

Kasadan üç dört kutu çıkarıp masanın üzerine koydu. Yaklaştım. Bir tanesini açtı: altın uçlu altın bir dolmakalem vardı.

—Vay —dedim, hayranlıkla.

Annem kutuyu kapattı.

—Altın mı?

—Bilmem. Sanırım.

—Hiç görmemiştim.

—Ben de.

Sonra derhal konuşmaya son verdi. Orada olduğundan habersiz olduğu altın dolmakalem kutusunu bırakıp başka bir kutuyu, daha küçük, yeşil renkli olanını açtı. Titreyen parmaklarıyla pembe pamuğu kaldırdı.

Yıllar geçtikçe annemin hayatının pek de kolay olmadığını anladım. Babamla evlenmesi, kendisini selamlamak için zarafetle şapkasını çıkarıp nasılsın güzelim demesine rağmen, hiç de iyi bir fikir değildi herhalde. Daima haklı olmayan, ya da zaman zaman yanılan, ya da canı çektiği için gülen bir adamla daha mutlu olurdu, eminim. Evde hepimiz babamın, biraz da hayat burukluğuyla bulanmış tavizsiz ciddiyetiyle damgalanmıştık. Günümü gözetleyerek geçirsem de, oldukça uyanık bir çocuk olsam da, ne-

rede olduklarını bile bilmediğim çanların çaldığını işitiyordum sadece. Bu yüzden, bana annemi geri kazanmışım gibi geldiğinden benim için harika olan o gecenin kapanışı olarak, Vial'le çalışabilir miyim anne? dedim. Annem donup kaldı. Birkaç dakika duvara baktı, yine başa dönüyoruz dedim içimden, bana bir daha hiç bakmayacak. Fakat o çekingence gülümsedi, biraz düşüneyim, dedi. Sanırım, her şeyin değişmeye başlamasının mümkün olduğunu o zaman anladım. Değişti elbette, ama benim istediğim gibi değil. Ve öyle olmasaydı, elbette seninle tanışamazdım.

Hayatın dipsiz, çözümlenemez bir rastlantı olduğunu fark ettin mi? Babanın milyonlarca spermatozoonundan sadece bir tanesi, dokunduğu yumurtayı döllüyor. Senin doğumun, benim doğumum, muazzam birer rastlantı. Ne sen ne de ben olan milyonlarca farklı varlık olarak doğabilirdik. İkimizin de o çok sevdiği Brahms da bir rastlantı. Senin ailende bunca ölenin ve pek az hayatta kalanın olması da. Her şey rastlantı. Genlerimizin, ardından da hayatlarımızın güzergâhı muhtemel milyonlarca başka başka yol ağzına sapsaydı, kimbilir kimin okuyacağı bütün bunları yazmazdım bile. Ne saçma.

O geceden sonra işler değişmeye başladı. Annem saatlerini çalışma odasına kapanıp, sanki babammış gibi, ama büyüteçsiz, artık kamuya açık altı bir beş dört iki sekiz sayesinde kasadaki bütün belgeleri baştan sona inceleyerek geçirdi. Babamın tarzını öylesine küçümsüyordu ki kasanın şifresini değiştirmeye bile tenezzül etmedi, bense buna nedenini pek de bilmeden müteşekkirdim. Sonra ellerindeki kâğıtlara ya da anneme bakmalarına göre takıp çıkardıkları gözlükleriyle habire birtakım evrakı gözden geçiren birtakım yabancı adamlarla, hepsinin de pek ciddi, en alçak sesleriyle konuştuğu ardı arkası gelmeyen saatler; ne ben ne Carson ne de o sessiz Kara Kartal tek kelimelerini yakalayabildik. Mırıltılar, neredeyse kulaklara fısıldanan tavsiyeler, öğüt-

ler, kaş kaldırmalar, kısa ve tatminkâr yorumlarla dolu bir iki haftanın sonunda bütün o belgeler derlemesini, altı bir beş dört iki sekiz, kasaya kaldırdı, ayırdığı birkaç kâğıdı da kara kaplı bir dosyaya yerleştirdi. İşte tam o anda kasanın şifresini değiştirdi. Ardından siyah elbiselerini, siyah paltosunu giydi, derin bir nefes aldı, kara kaplı dosyayı kaptı, ve ansızın dükkânda boy gösterdi, Cecília günaydın Senyora Ardèvol, dedi. O doğrudan Senyor Ardèvol'ün odasına gitti, izin istemeden girdi içeri, elini zarif bir biçimde, afallamış bir Senyor Berenguer'in hizmetinde olan telefon ahizesine uzattı ve görüşmeyi sonlandırdı.

—Bu ne biçim...

Senyora Ardèvol gülümsedi ve Fèlix Ardèol'ün gri koltuğunda oturan, kızgın suratlı Senyor Berenguer'in karşısına oturdu. Kara kaplı dosyayı masanın üzerine bıraktı.

—Günaydın, Senyor Berenguer.

—Frankfurt'la konuşuyordum. —Masanın üzerine öfkeli ve ani bir tokat indirdi.— Hattı düşürmek için çektiğim onca sıkıntıdan sonra, şu işe bakın!

—Benim istediğim de buna engel olmaktı zaten. Konuşmamız lazım.

Ve konuştular, her şeyden. Anlaşılan annem bilmesi gerekenden çok daha fazlasını biliyordu. Ve aşağı yukarı dükkândaki malın yarısı benim.

—Sizin mi?

—Şahsımın. Babamdan miras. Dr. Adrià Bosch'tan.

—Bu hususta hiçbir şey bilmiyordum.

—Birkaç gün öncesine kadar ben de. Bunu kanıtlayan belgelerim var.

—Ya satılmış olanlar?

—Kârları bana düşüyor.

—Ama bu öyle bir iş ki

—Ben de bundan söz etmek için geldim. Şu andan itibaren dükkânı ben yöneteceğim.

Senyor Berenguer ağzı bir karış açık, baktı. Kadın neşesizce gülümsedi, defterleri görmek istiyorum dedi. Şimdi.

Senyor Berenguer ancak saniyeler sonra tepki gösterebildi. Ayağa kalktı, Cecília'nın topraklarına gitti, kısacık, hızlı ve buyurgan bir konuşmadan sonra, bir dizi muhasebe defteriyle geri döndüğünde Senyora Ardèvol'ü, Fèlix'in gri koltuğuna oturmuş, odaya giriş izni veren bir jest yaparken buldu.

Annem eve titreyerek döndü ve kapıyı kapatır kapatmaz siyah paltosunu çıkardı ama asmaya bile zahmet etmedi: girişteki sedirin üzerine bırakıp odasına gitti. Ağladığını işittim ve ne olduklarını tam olarak bilmediğim şeylere karışmamayı yeğledim. Sonra mutfakta uzun bir süre Lola Xica'yla konuştu, Lola Xica'nın cesaret vermek istermiş gibi elini onun elinin üstüne koyduğunu gördüm. Bu imge Hopper'in bir resmi gibi hâlâ gözlerimin önünde, oysa parçalarını bir araya getirmem hayli zaman almıştı. Evdeki çocukluk hayatım Hopper'ın resimlerinin slaytları gibi kafama kazınmış durumda, aynı bulaşıcı ve gizemli yalnızlık. Kendimi onun dağınık yatağın üzerinde oturan ve bir pencereden bakan, çıplak bir iskemlenin üzerine bırakılmış bir kitap, ya da temiz bir masanın yanında oturup bomboş duvarı inceleyen kişilerinden biri gibi görüyorum. Çünkü evde her şey fısıltılarla çözülürdü ve işitilebilecek en bariz ses, benim kemanımda parmak kaydırma alıştırmaları yapmam dışında, annemin dışarı çıkmak üzere topuklu pabuçlarını giymesiyle çıkardı. Hopper kelimelerle dillendiremediği için resim yaptığını söylüyordu, bense kelimelerle yazıyorum, görebilsem de gördüğümü resmetme yeteneğim yok. Üstelik hep onun gibi gördüm, pencerelerden ve kapı aralarından. Böylece bilmediğimi öğrendim. Öğrenemediklerimi de uyduruyorum ve doğru da. Beni anlayacağını ve affedeceğini biliyorum.

İki güne kalmadan Senyor Berenguer eşyalarını, Japon hançerlerinin yanındaki kendi odasına taşımıştı, Cecília ise memnuniyetini işi gücü başından aşkınmış da bu ufak tefek meselelerle uğraşamazmış gibi yaparak gizliyordu. Sonun-

da Frankfurt'la konuşan annem oldu, ve Senyor Berenguer'e yıldırım gibi ve ani bir hücum olarak nitelendirebileceğimiz son kozunu oynamaya karar verdiren de, tahminimce, annemin kale ve vezir hücumuyla gerçekleştirdiği bu yeniden diziliş oldu. Palla Sokağının antikacısının ağır topları savaş ilan etmişlerdi, üstelik bu savaşta her şey mübahtı.

Annem hep mazlum, boyun eğen ve ölçülü bir tavır takınmıştı ve benim dışımda kimseye karşı sesini yükseltmemişti. Fakat babam ölünce değişti, benim hiç tahmin etmediğim, bükülmez bir sertlikte, müthiş bir organizatör halini aldı. Dükkân kısa zamanda, daha hızlı bir dolaşıma izin veren kaliteli ikinci ele doğru bir sapmayla yön değiştirdi ve Senyor Berenguer talep etmediği, üstelik sizinle pek yakında uzun uzun konuşacağız tehdidiyle birlikte gelen bir ücret artışı için düşmanına teşekkür etme ezikliğini yaşamak zorunda kaldı. Annem kollarını sıvadı, ardından bana baktı, derin bir nefes aldı ve ben hayatımın zor bir dönemine girdiğimizi bariz bir şekilde anladım.

■

O sıralar annemin gizli hareketleri hakkında hiçbir şey bilmiyordum. Öğrenmekte epey geciktim çünkü evde ancak hiçbir çare kalmadığında, yüz yüze bakışmaları önlemek için yazılı bir kâğıdın sırdaşlığının vekâletiyle açıklamalar yapıyorduk. Annemin yeni bir Magdalena Giralt gibi davranmış olduğunu çok geç öğrendim. Kocasının kayıp başını talep etmedi çünkü bulunur bulunmaz vermişlerdi. Onun talep ettiği kocasının katilinin başıydı. Her çarşamba, evde ya da dükkânda ne olursa olsun umursamadan, ciddi, siyah kıyafetini giyiyor, vakayla görevli Llúria Karakoluna kadar gidiyor, ve midesini bulandıran bir tütün kokusunun sindiği odasına kabul etmesi için Komiser Plasencia'yı görmek istediğini bildiriyor, ondan kendisini asla sevmemiş olan kocasının ölümü için adalet talep ediyordu. Her seferinde, selamlı girizgâhtan sonra, Ardèvol vakasında bir gelişme, bir haber olup olmadığını soruyor ve

komiser de her seferinde onu buyur etmeden, kaskatı, yok Senyora, diye cevap veriyordu. Bir gelişme olduğunda sizi haberdar edeceğime dair anlaşmıştık, hatırlarsanız.

—Böyle bir adamın bu şekilde hiç iz bırakmadan başını kesmek mümkün olamaz.

—Bize kifayetsiz mi diyorsunuz?

—Daha üst bir makama başvurmanın yollarını araştırmaktayım.

—Beni tehdit mi ediyorsunuz?

—Allahaısmarladık Komiser.

—Allahaısmarladık Senyora. Ve bilesiniz, bir gelişme olduğunda sizi haberdar edeceğiz.

Ve karalar içindeki dul odadan çıkıyordu, komiser masanın üst çekmecesini öfkeyle açıp kapıyor, müfettiş Ocaña izin istemeden içeri giriyor, yine mi bu can sıkıntısı diyordu ve, arada bir o kadar şık bir kadının konuştuğu o tuhaf Kastilyancaya gülmekten donlarına etseler de, komiser cevap vermeye lüzum görmüyordu. Ve her çarşamba, her çarşamba, her çarşamba böyle. Her çarşamba *Caudillo*'nun, Pardo Sarayı'nda huzura kabul saatinde, Vatikan'da XII. Pius'un huzura kabul saatinde Komiser Plasencia karalar giyinmiş bir dulu kabul ediyor, konuşmasına izin veriyor, kadın çekip gittiğindeyse, sinirleri tepesinde masasının üst çekmecesini açıp kapıyordu.

Nihayet Senyora Ardèvol bu çarşambalardan bıkıp usandığında, kurdeşen döktürecek kadar ufak bekleme salonundaki çift kanatlı tabelaya göre dünyanın en iyisi olan dedektifle, hizmetinden yararlanmak üzere anlaştı. Dünyanın en iyi dedektifi bir ay avans istedi, bir ay süre ve bir ay da komiser ziyaretlerinde erteleme. Senyora Ardèvol ödedi, bekledi ve komiser ziyaretlerinden geri durdu. Ve bir ayın sonunda, o bunaltıcı bekleme salonunda bekledikten sonra, hâlâ dünyanın en iyi dedektifi olan kişi tarafından kabul edildi.

—Buyrun Senyora Ardèvol.

Dünyanın en iyi dedektifi ayağa kalkmamıştı; fakat müşterisinin koltuğuna rahatça yerleşmesini bekledi. Aralarında masa.

—Ne bulduk? —dedi kadın, meraklı.

Dünyanın en iyi dedektifi cevap olarak parmaklarını bir dakika boyunca masanın üzerinde tımbırdatıp durdu, belki de zihinsel bir ritme uyarak, belki de uymayarak, çünkü dünyanın en iyi dedektifinin düşünceleri çözülemezdi.

—Eee... Ne bulduk? —diye tekrarladı annem, öfkesi burnunda.

Fakat beriki parmaklarıyla bir dakika daha tımbırdatarak tehdit ediyordu. Annem kuru bir öksürükle boğazını temizledi, karşısındaki sanki Senyor Berenguer'miş gibi sesini acılaştırdı ve beni neden çağırdınız Senyor Ramis, dedi.

Ramis. Dünyanın en iyi dedektifinin adı Ramis'ti. Şu ana kadar adı aklıma gelmemişti. Sana her şeyi açıklamakta olduğum şu ana kadar. Dedektif Ramis müşterisine baktı ve vakayı bırakıyorum dedi.

—Ne?

—Duydunuz. Vakayı bırakıyorum.

—Ama kabul edeli daha üç beş gün oldu!

—Bir ay oldu, Senyora.

—Bu kararı kabul etmiyorum. Ücretinizi ödedim ve benim hakkım...

—Şayet sözleşmeyi okursanız —diye kesti aniden— ek'in on ikinci maddesinde her iki tarafın da vazgeçme ihtimalinin öngörüldüğünü göreceksiniz.

—Hangi nedenle?

—İşim başımdan aşkın.

Odada sessizlik. Büroda sessizlik. Tek bir daktilo bile herhangi bir belgeyi tuşlamıyor.

—İnanmıyorum.

—Anlamadım?

—Bana yalan söylüyorsunuz. Neden bırakıyorsunuz?

Dünyanın en iyi dedektifi ayağa kalktı, defterinin altından bir zarf çıkarıp annemin önüne koydu.

—Ücretimi iade ediyorum.

Senyora Ardèvol birden ayağa fırladı, küçümseyerek zarfa baktı ve dokunmadan topuklarını kuvvetle yere vu-

rarak çıktı. Odanın kapısını aşırı bir kuvvetle kapatınca ardından kopan şangırtıdan kapının ortasındaki camın çerçevesinden çıkıp parçalandığını zevkle anladı.

Bütün bunları, şu anda aklıma gelmeyen başka ayrıntılarıyla, çok sonra öğrendim. Oysa o sıralar Almanca ve İngilizce oldukça karmaşık metinleri okuyabildiğimi hatırlıyorum; dediklerine göre becerim tüyler ürperticiymiş. Hayda: bana hep dünyanın en normal şeyi gibi görünmüştür; ama etrafımda olup bitenleri anlamaya gelince, şansım yaver gidiyor sanırım. Fransızca hiç mesele değildi, okuduğum, hatalı vurguladığım İtalyancaysa neredeyse kendiliğinden dökülüyordu ağzımdan. Katalanca ve Kastilyanca bir yana, *De bello Gallico*'nun Latincesi de. Rusçaya yahut Aramcaya başlamayı istiyordum ama annem odama girdi ve sözünü bile etme dedi. Bildiğin diller sana yeter; hayatta yapacak başka şeyler de var, habire papağan gibi dil öğrenip duramazsın.

—Anne, papağanlar

—Ben ne dediğimi biliyorum. Sen de beni anlıyorsun.

—Anlamıyorum.

—Öyleyse biraz gayret et!

Gayret ettim. Hayatıma vermek istediği yön beni korkutuyordu. Babamın eğitimimde bıraktığı izleri silmek istediği belliydi. Bu yüzden kasaya bir tek kendisinin bildiği yeni gizli şifreyle, yedi iki sekiz sıfır altı beş, kapatılmış storioni'yi alıp bana verdi ve ay başından itibaren konservatuvarı ve Senyora Trullols'u bırakacak, Joan Manlleu'nun öğrencisi olacaksın, diye bildirdi.

—Ne?

—Duydun.

—Joan Manlleu kim?

—En iyisi. Virtüozluk kariyerine başlayacaksın.

—Ben böyle bir kariy

—Sen ne istediğini bilmiyorsun.

İşte annem burada yanılıyordu; ben ne olmak istediğimi biliyordum, bir... tabii, babamın programı, yani bütün gün dünyada yazılan ne varsa okuyup araştırmak, kültürü yakından takip etmek, kültür üzerine düşünmek beni tümüyle tatmin ediyordu, demiyorum. Hayır, beni tatmin etmiyordu aslında; fakat okumayı seviyordum, yeni diller öğrenmeyi seviyordum ve... Neyse, kabul. Ne istediğimi bilmiyordum. Ama ne istemediğimi biliyordum.

—Virtüozluk kariyeri yapmak istemiyorum.

—Manlleu Hoca yapabileceğini söyledi.

—O nereden biliyor? Sihirbaz mı?

—Seni dinlemiş. Sen çalışırken, birkaç kez.

Anlaşılan Joan Manlleu'nun sözleşmesi, büyük hocanın kabulünü sağlamak için titizlikle planlanmıştı. Annem keman çalıştığım saatte, ikindi kahvaltısına davet etmişti ve tedbiri elden bırakmadan, az konuşup çokça dinlemişlerdi. Üstat Manlleu ne kadar isterse talep edebileceğini derhal anlamıştı, öyle de yaptı. Annem ses çıkarmayıp onunla anlaştı. Ve o telaşla da Adrià'nın onayını istemeyi atladı.

—Trullols'a ne diyeceğim peki?

—Senyoreta Trullols biliyor zaten.

—Öyle mi? E ne dedi peki?

—Senin işlenmemiş bir elmas olduğunu.

—İstemiyorum. Hiçbir şey bilmiyorum. Acı çekmek istemiyorum. Yok. Asla ve kat'a, hayır, yine hayır. —Ona bağırdığım birkaç seferden biri:— Anladın mı beni anne? Hayır!

Ay başında Manlleu hocayla derslere başladım.

—Büyük bir kemancı olacaksın, işte o kadar —demişti annem, storioni'yi ne olur ne olmaz diye evde bırakıp sağa sola yeni parramon'la gitmeye onu ikna ettiğimde. Adrià Ardèvol ikinci eğitim reformuna tevekkülle başladı ve bir ara, evden kaçmayı düşlemeye de.

12

Babamın ölümünden sonra, şu ya da bu nedenle okula gitmediğim günler oldu. Hatta çok acaip birkaç haftayı Tona'da kuzenlerimle geçirdim, alışılmadık biçimde sessizdiler ve onları görmediğimi sandıkları zamanlarda göz ucuyla bana bakıyorlardı. Ayrıca bir seferinde Xevi'yle Quico'yu alçak sesle, fakat öyle bir canlılıkla ki her köşeden duyulan alçak bir sesle, kafa kesme üzerine tartışırken yakaladım. Rosa da o sıralar, kahvaltı vaktinde, kardeşleri kapmadan önce en büyük ekmek dilimi bana veriyordu. Leo yengeyse on iki kez saçlarımı karıştırdı, öyle ki —hayat sanki Barcelona'dan uzakta, dizlerini kirlettiğinde kimsenin seni azarlamadığı bu büyülü yerde sonsuz bir yaz mevsimiydi— neden bütün ömrümü Tona'da, Leo yengenin yanında geçiremediğimi düşünmeye başladım. Cinto amcaysa tarlanın tozu toprağına ya da çamura, yahut gübreye bulanmış bir halde döndüğünde, gözü yerde olurdu, çünkü erkeklere ağlamak yasaktı, ama kardeşinin ölümünden çok etkilenmiş görünüyordu. Ölümünden ve ölümünün gerçekleşme koşullarından.

Eve döndüğümde okula da geri döndüm böylece yetimliğim de resmen başladı, bu sırada büyük Joan Manlleu'nun varlığı da hayat ağlarımı örmeye koyulmuştu. Climent kardeş şefkatinin, saygısının ve üzüntüsünün ifadesi olarak omzumu enfiye sarısı parmaklarıyla sıkarak beni derse götürdü ve sınıfın kapısına gelince âlicenap bir jestle

içeri girmemi söyledi, dersin yarısına gelmiş olmaları bir şey değildi, öğretmen zaten göstermesi gereken tavır konusunda bilgilendirilmişti; sınıfa girdim ve kırk üç çift göz bana merakla baktı ve yarıda kalan cümlesinden anladığım kadarıyla özne ile dolaysız tümleç arasındaki incecik farkı açıklamakta olan Senyor Badia dersini kesti ve gel, otur Adrià, dedi. Tahtada bir cümle, Juan Pedro'ya bir mektup yazıyor. Sırama ulaşabilmek için bütün bir sınıfı geçmem gerekti ve çok utandım, keşke Bernat benim sınıfımda olsaydı, ama bu imkânsızdı çünkü o ikinci sınıftaydı ve ben hâlâ dolaylı dolaysız tümleçlere dair bütün o sersemlikleri dinlemek zorunda kalarak birinci sınıftan gına getirmekteydim, üstelik Latince dersinde de anlatıyorlardı aynı şeyleri, ve işe bak, hâlâ anlamayan arkadaşlar vardı. Buradaki dolaysız tümleci söyler misin, Rull?

—Juan. —Es. Senyor Badia, asla yılmaz. Rull, güvensiz, tuzağı sezerek, düşündü taşındı ve başını kaldırdı.— Pedro?

—Hayır. Feci. Hiçbir şey anlamamışsın.

—Ha, tamam! Yazıyor!

—Otur, felaket.

—Biliyorum! Kahretsin, hocam, biliyorum: Mektup! Ha, değil mi?

Dolaysız tümleç fikri tümüyle açıklık kazanıp da dolaylı tümleç karanlıklarına girdiğimizde, dört beş çocuğun bir süredir gözlerini bana dikmiş olduğunu fark ettim. Sıraların dizilişinden Massana, Esteban, Riera, Torres, Escaiola, Pujol ve belki de Borell olduklarını biliyordum, çünkü ensem yanıyordu. Bu bakışların ne olduğunu anlayabildim... Hayranlık mıydı? Daha doğrusu tuhaf bir karışımdı.

—Baksana, bızdık... —dedi teneffüs vaktinde Borell—. Sen bizimle oyna. —Felaketleri önlemek için de:— Ama ortada kal, top tut, hım?

—Ama futbol benim hoşuma gitmiyor.

—Görüyor musun? —dedi hemen Esteban, o da elçilikle görevlendirilmişti—. Ardèvol'ün hoşuna giden kemandır; sana dememiş miydim, ibne o.

Telaşla çekip gitti çünkü maç elçisiz başlamıştı. Borell, kabullenmiş, sırtıma pat pat vurup sessizce çekip gitti. Gruplar halinde avluya dağılmış, bir düzine farklı maçta oynayan ve genelde de topta hiç hata yapmayan birinci, ikinci ve üçüncü sınıflar güruhu arasında Bernat'ı aradım. İbne, ibnenin teki. Ruslar adı Maria olan kızlara Marika derler, ama Esteban'ın Rusça bilmediğinden eminim.*

—İbne? —Bernat kendinden geçmiş futbolcuların çığlıklarına rağmen kelimeyi kafasında evirip çevirirken uzaklara baktı.— Yok. Ruslar Maria'lara Marika der.

—Bunu ben de biliyorum.

—O zaman sözlüğe bak. Sana her şeyi ben açıklayacak olsam...

—Biliyor musun bilmiyor musun?

O günlerde havalar çok soğuktu, hemen hemen hepimizin elleri, bacakları kızarır çatlardı; Bernat'la benim hariç, Trullols'un kesin emriyle eldiven takıyorduk biz, ellerdeki o kızarıklıklarla, şişliklerle keman çalmak tahammül edilmez bir işkenceye dönüşürdü yoksa, soğuktan tahriş olmuş bacaklar hesaba katılmazdı hiç.

Babamın ölümünden sonra okuldaki ilk günler çok başka oldu. Özellikle Riera'nın, bana başka hiç kimsenin elde edemeyeceği bir saygınlık bahşeden şeyden, babamın başından açıkça söz etmesinden sonra. Hatta yüksek notlarımı bile affettiler ve ben de artık normal bir çocuk oldum. Öğretmenler bir soru sorduklarında Pujol artık cevap vermenin benim görevim olduğunu söylemiyordu, aksine herkes duymazdan geliyor, o zaman Peder Valero bu işe bir an önce son vermek için, hadi bakalım, Ardèvol, diyordu, eh, ben de sonunda söylüyordum tabii. Ama artık farklıydı.

* İbne sözcüğünün Katalancası *marica*'dır.

İbnenin ne demek olduğunu bilmediğini kabul etmese de Bernat benim dayanağım oldu, özellikle babamın ölümünden sonra. Bana arkadaşlık etti ve hayatta kendimi o kadar garip hissetmememi sağladı. Tabii aslında o da biraz özel bir çocuktu, o da okuldaki o normal, kavga eden, küsen ve en az beşinden birkaçı ve dördünden biri okulun içinde bile gizlice sigara içmeyi bilen öbür çocuklar gibi değildi. Üstelik başka bir sınıftan olması, onu okulda pek görememek arkadaşlığımızı daha da yasaklı, resmi olmayan bir duruma sokuyordu. Fakat o gün arkadaşım, ağzı bir karış açık yatağımın üzerine oturmuş, gözleri ağlamaklıydı çünkü az önce işittiği şey fazla ağırdı. Bana nefretle baktı ve bu bir ihanet dedi. Bense değil, Bernat, dedim, kararı veren annem.

—Peki sen karşı çıkamadın mı? Hım? Diyemedin mi, Trullos'la devam etmek zorundayım yoksa...

Yoksa birlikte derse gidemeyiz, diyecekti; fakat ufacık bir çocuk gibi görünmemek için öyle söylemeye cesaret edemedi. Asi gözyaşları hiçbir kelimenin diyemeyeceğini açıkça söylüyordu zaten. Kendisini bir erkekmiş gibi gösteren ve erkeklerin umurunda olmadığı farz edilen şeyler kendisinin de umurunda değilmiş gibi yapan, ama aslında çok da umurunda olduğunu anlayıp saklamak zorunda kalan bir çocuk olmak çok zordur, çünkü ötekiler senin ne kadar çok umurunda olduğunu görürse gülüp ne kadar da bebeksin Bernat, süt çocuğu Adrià, der. Konuşan Esteban'sa kız, der, hem de hanım kız. Yok, artık ibne diyecek, ibnenin teki. Üstelik tüylerden bıyığa geçilirken hayatın zorluklar denizi olduğunu da apaçık görmeye başlıyorduk. Ama henüz zorluklar zirvesine çıkmamıştık; henüz seninle tanışmamıştım.

Sessizce ikindi kahvaltımızı ettik. Lola Xica artık her birimize ikişer fincan çikolata veriyordu. Epeyce bir süre sessizce durduk, lokmalarımızı çiğneyerek, yatağımın üzerinde oturmuş, karmakarışık geleceğe doğru bakarak. Sonra arpej egzersizleri yapmaya başladık, partisyonda olmasa

da Bernat'ın her çaldığının yankısını yapıyordum, egzersiz yapmanın en eğlenceli yoluydu. Ama biz üzgündük.

—Bak, bak, bak, bak!...

Bernat, ağzı bir karış açık, arşeyi nota sehpasına bıraktı ve pencereye doğru atıldı. Dünya değişmişti, acı artık o kadar ağır değildi; arkadaşı hangi keman öğretmeniyle ne istiyorsa yapabilirdi; kan damarlara dönüyordu yeniden. Aydınlığa açılan pencereden karşı tarafa, ince bir perdenin ardındaki aydınlık odaya bakıyordu. Çıplak bir kadının belden yukarısı görünüyordu. Çıplak? Kim bu? Kim, hı?

Lola Xica'ydı. Lola'nın odasıydı. Çıplak Lola Xica. Vay! Üst kısmı. Üstünü değiştiriyordu. Dışarıda olmalıydı halbuki. Çıplak mı? Adrià'ya öyle geliyordu ki... pek iyi görünmüyordu fakat çekili perde daha da heyecan verici yapıyordu durumu.

—Komşuların evi. Kim bilmiyorum —diye cevap verdim, ilgisizce, on sekiz ölçünün anakruzisini çıkarmaya dönerken, çünkü şimdi yankı yapan Bernat'tı—. Hadi gel, bakalım şimdi ne yapabileceğiz.

Bernat Lola tamamen giyininceye kadar nota sehpasına dönmedi. Egzersiz oldukça iyi gitti fakat Adrià arkadaşının öyle heyecanlanmasına üzülmüştü, ayrıca Lola'yı öyle görmek de hoşuna gitmemişti... Bir kadının memeleri... İlk kez görüyordu, perde çekili de olsa...

—Sen hiç çıplak bir hatun gördün mü? —dedi Bernat egzersiz bittiğinde.

—Şimdi gördüğümüz ne peki, değil mi?

—Şey, bu görmek de görmemek de. Demek istediğim iyice görmek. Tamamen.

—Trullos'u çıplak hayal ediyor musun?

Dikkatini Lola Xica'dan uzaklaştırmak için dedim bunu.

—Hayvanlık etme!

Yüz defa hayal etmiştim ben, güzel bir kadın olduğundan değil. Yaşı büyüktü, sıskaydı ve öyle uzun parmakları vardı ki. Ama güzel bir sesi vardı ve konuşurken insa-

nın gözlerinin içine bakardı. Ama keman çalarken, işte o zaman, o zaman onu çıplak hayal ediyordum. Kemandan çıkardığı ses yüzündendi, öyle güzeldi ki, öyle... hayatım boyunca her şeyi birbirine karıştırdım. Bunu gururla söylemiyorum; daha çok kendini bilme teslimiyetiyle. Kalkıştığım hiçbir şeyde ayrı ayrı bölümler oluşturmayı bilemedim ve her şeyi birbirine karıştırdım, şimdi sana yazarken gözyaşlarımın mürekkeple karıştığı gibi.

—Dert etme Adrià —dedi Trullols bana—. Manlleu büyük bir kemancıdır. Eliyle saçlarımı karıştırdı. Veda olarak da Brahms'ın birinci sonatının yavaş tempolarını çaldırdı bana, bitirince de alnıma bir öpücük kondurdu. Trullols böyleydi işte. Bense Manlleu büyük bir kemancıdır dediğinin ve endişelenme Adrià, Manlleu büyük bir öğretmendir, demediğinin farkına varmadım. Bernat ise on gün boyunca surat astı, sanki ağladı ağlayacak halde değilmiş gibi yapıyordu. Bana gelince elbette gözlerimden birkaç yaş boşandı. Yarabbim. Eminim bu kadar acı yüzündendi, Bernat'ların evinin önüne gelince, Adrià'nın ona storioni'yi hediye ettiğini söylemesi, Bernat ise, gerçekten mi?, Adrià, tabii ki, benden sana güzel bir hatıra olsun diye. Gerçekten mi? diye tekrarladı öbürü, inanmadan. Adrià, hiç şüphen olmasın. Ya annen, o ne der? O bunlarla ilgilenmez. Bütün gün dükkânda. Ve ertesi gün Bernat, yüreği Concepció'nun on iki ayin çanı gibi güm güm güm öterek gitti eve, annesinin karşısına geçip anne, dedi, bir sürprizim var; kemanın kutusunu açtı ve Senyora Plensa antika eşyanın o benzersiz kokusunu aldı ve yüreğinde bir tür bir vah'la nereden çıktı bu keman, oğlum, dedi. O da heyecanını gizleyerek, Dorothy bu at da nereden çıktı diye sorduğunda Cassidy James'in verdiği cevabı taklit etti:

—Çok uzun bir hikâye.

Haklıydı. Avrupa kül ve yıkılmış duvar kokuyordu; Roma, daha da çok. Delik deşik yollarda hoplaya zıplaya ilerleyen ama kavşaklarda hiç oyalanmayan aceleci bir Amerikan cipine yol verdi, Santa Sabina'ya kadar hızlı

adımlarla devam etti. Morlin orada ona mesajı iletti: *Ufficio della Giustizia e della Pace.** Kapı görevlisi, Signor Falegnami diye biri. Dikkat et, tehlikeli olabilir.

—Neden tehlikeli olsun ki?

—Çünkü göründüğü gibi biri değil. Ama başı dertte.

Fèlix Ardèvol, Papalık Şehri'nin civarında, Borgo'nun ortasında, uzaktan uzağa bir Vatikan bürosu olan bu yeri arayıp bulmakta gecikmedi. Kapıyı açan, şişman, uzun, koca burunlu ve huzursuz bakışlı adam kiminle görüşmek istediğini sordu.

—Korkarım sizinle, Signor Falegnami?

—Neden, korkarım dediniz? Sizi korkutan ne?

—Lafın gelişi. —Fèlix Ardèvol gülümsemek istedi—. Bana gösterecek ilginç bir şey varmış elinizde anladığım kadarıyla.

—Akşamüzeri, altıdan sonra büroyu kapatırlar —dedi, kasvetli bir ışığın sızdığı cam kapıyı işaret ederek—. Dışarda, sokakta bekleyin.

Altıda dışarı üç adam çıktı, biri cüppeliydi, Fèlix kendini gizli bir aşk randevusuna gelmiş gibi hissetti. Henüz arzuları ve düşlerinin olduğu ve Signor Amato'nun manavındaki elmaların kendisine yeryüzü cennetini hatırlattığı, yıllar önceki Roma'da olduğu gibi. Ardından huzursuz bakışlı adam kafasını dışarı uzattı ve içeri girmesi için bir işaret yaptı.

—Neden evinize gitmiyoruz?

—Ben burada yaşıyorum.

Ulu bir merdiveni tırmandılar, neredeyse karanlıkta, adam, o tuhaf büroda yankılanan adımlarıyla çektiği zahmetten nefes nefese. Üçüncü katta uzun bir koridor, ve aniden bir kapıyı açıp ölgün bir ışık yaktı. Hiç de davetkâr olmayan bir havasızlık kokusuyla karşılandılar.

—Buyurun —dedi adam.

* (İt.) Adalet ve Barış Dairesi.

Daracık bir yatak, koyu renkli ahşap bir dolap, tuğla örülerek kapatılmış bir pencere ve bir lavabo. Adam dolabı açıp diplerden bir keman kutusu çıkardı. Yatağı masa gibi kullandı. Kapağını açtı. Fèlix Ardèvol'ün onu ilk görüşüydü bu.

—Bir storioni —dedi bakışı kaygılı adam.

Bir storioni. Fèlix Ardèvol'e bir şey söylemiyordu, bu storioni falan. Lorenzo Storioni'nin kemanı yapıp bitirdiğinde tenini okşadığını ve ona çalgının ürpermiş gibi geldiğini, sonra büyük Üstat Zosimo'ya göstermeye karar verdiğini bilmiyordu.

Bakışı kaygılı adam masa lambasını yaktı ve Fèlix'i çalgıya yakından bakmaya çağırdı. *Laurentius Storioni Cremonensis me fecit*,* diye yüksek sesle okudu.

—Sahici olduğunu nereden bileyim.

—Elli bin Amerikan doları istiyorum.

—Bu bir kanıt değil.

—Bu onun fiyatı. Biraz sıkıntıdayım ve...

Onlardan çok görmüştü, sıkıntıda olanlardan. Fakat savaş sonu sıkıntıları otuz sekiz ya da otuz dokuzdaki sıkıntılarla aynı değildi artık. Kemanı adama geri verdi ve içinde büyük bir boşluk hissetti; altı yedi yıl önce Nicola Galliano'nun viyolasını eline aldığı zaman başına gelenin tıpkısı. Her seferinde eline aldığı parçanın, nabzı atarak, kendisinin değerli olduğunu söylemesine biraz daha yaklaşıyordu. İşte bu pekâlâ parçanın sahiciliğinin kanıtı olabilirdi. Fakat Senyor Ardèvol, işin içinde bunca para olunca, sadece sezgilere ve şiirsel kalp atışlarına güvenmezdi. Soğukkanlı olmaya bakıp hızlı bir hesap yaptı. Gülümsedi:

—Yarın bir cevapla döneceğim.

Bir cevaptan çok bir savaş ilanıyla döndü. Gece Bramante'nin odasında Peder Morlin'le görüşebilmişti, bir de şu Berenguer adlı umut vaat eden gençle; uzun ince, ciddi ve titiz, görüldüğü kadarıyla pek çok şeyde uzman bir delikanlı.

* Bkz. sayfa 94.

—Dikkatli ol Ardevole —diye ısrar ediyordu Peder Morlin.

—Ben başımın çaresine bakabilirim dostum.

—Görünüşüne aldanma. Anlaşma yap, hayatını kazan, ama onu aşağılama, tehlikelidir.

—Ben ne yapacağımı biliyorum. Sen de bunu biliyorsun değil mi?

Peder Morlin ısrar etmedi fakat o andan itibaren toplantı boyunca sessiz kaldı. Berenguer, umut vaat eden genç, Roma'da üç lutiye tanıyordu fakat sadece birine güvenebilirdi, Saverio Bilmemkim. Öbür ikisi...

—Yarın onu bana getir.

—Bana siz deyin, Senyor Ardèvol.

Ertesi gün Senyor Berenguer, Fèlix Ardèvol ve Saverio Bilmemkim, gözleri telaşlı adamın kapısını çaldılar. Ortak bir gülümsemeyle girdiler içeri, odada buram buram tüten o leş gibi kokuya sebatla dayandılar ve Senyor Saverio Bilmemkim yarım saat boyunca kemanı kokladı, büyüteçle baktı ve bir doktor çantasında taşıdığı aletlerle anlaşılmaz şeyler yaptı. Ve çaldı.

—Peder Morlin bana sizin güvenilir kişiler olduğunuzu söyledi —dedi Falegnami, sabırsız.

—Ben güvenilir biriyim. Ama aptal yerine konmak da istemem.

—Fiyat aşırı değil. Değeri bu.

—Değerini ödeceğim, ama sizin bana söylediğinizi değil.

Senyor Falegnami ne olur ne olmaz'lar defterini alıp bir şeyler yazdı. Defteri kapatıp gözlerini sabırsız Ardèvol'e dikti. Odada bir pencere olmadığından, şimdi kulaklarında bir stetoskop kemanın karnına ve sırtına hafif hafif darbeler indiren Doktor Bilmemkim'e baktılar.

O izbeden akşam olurken çıktılar. Bilmemkim ileriye bakıp kendi kendine konuşarak aceleyle yürüyordu. Fèlix Ardèvol göz ucuyla, kimseyi umursamıyormuş gibi görünen Senyor Berenguer'i inceledi. Crescenzio Caddesine vardıklarında Senyor Berenguer başıyla olmaz yaptı ve durdu. Ötekiler de onu taklit ettiler.

—Ne oluyor?

—Olmaz: çok tehlikeli.

—Sahici bir storioni —dedi hararetle Saverio Bilmemkim.—. Dahası da var.

—Neden tehlikeli diyorsunuz Senyor Berenguer? —Görünüşte biraz kibirli olan bu adam Fèlix Ardèvol'ün hoşuna gitmeye başlamıştı.

—Vahşi bir hayvan kapatıldığında kurtulmak için her şeyi yapar. Ama sonuçta ısırabilir de.

—Dahası neydi, Signor Bilmemkim? —dedi Fèlix, buz gibi, lutiyeye doğru dönerek.

—Dahası da var.

—Eh deyin o zaman.

—Bu kemanın bir adı var. Adı Vial.

—Anlamadım?

—Vial.

—İşte şimdi ipin ucunu kaçırdım.

—Onun adı Vial. Böyle diyorlar ona. Bazı çalgıların özel isimleri vardır.

—Bu onu daha mı değerli yapıyor?

—Mesele bu değil Signor Ardevole.

—Elbette bu. Daha mı değerli yani?

—Adamın yaptığı ilk keman. Elbette değerli.

—Yapan kim peki?

—Lorenzo Storioni.

—Adı ordan mı geliyor? —dedi Senyor Berenguer, meraklanmış.

—Guillaume-François Vial'den geliyor, Jean-Marie Leclair'in katili.

Signor Bilmemkim Fèlix'e, kürsüden ilahi iyiliğin muazzam büyüklüğünü vaaz eden Aziz Domingo'yu hatırlatan o belirli jesti yaptı. Ve Guillaume-François Vial arabadaki yolcunun kendisini görmesi için karanlık bölgeden ileriye doğru bir adım attı. Arabanın kapısı açıldı ve Monsieur Vial içeriye süzüldü.

—İyi geceler —dedi La Guitte.

—Artık bana verebilirsiniz Monsieur La Guitte. Amcam fiyatta mutabık.

La Guitte içinden güldü, iyi koku alan burnundan gururlu. Durumu kesinleştirmek için:

—Beş bin florinden söz ediyoruz.

—Beş bin florinden söz ediyoruz —diye onu sakinleştirdi Monsieur Vial.

—Meşhur Storioni'nin kemanı yarın elinizde olacak.

—Beni aptal yerine koymayın Monsieur La Guitte: Storioni meşhur değil.

—İtalya'da, Napoli'de, Floransa'da... başka bir şeyden söz edilmiyor.

—Ya Cremona'da?

—Bergonzi'ler ve şirketleri bu yeni atölyenin ortaya çıkmasından hiç memnun değiller. Herkes Storioni'nin yeni Stradivari olduğunu söylüyor.

Üç beş bilinen laf daha geveledi, misal: eh, hiç değilse böylece havalarda uçan fiyatlar biraz düşer. İşte bunu pek güzel söylediniz. Sonra vedalaştılar. Vial arabadan indi, La Guitte ise bu defa işi bağladığına emindi.

—*Mon cher tonton!..* * —diye gösterişli bir giriş yaptı salona, ertesi sabah erkenden. Jean-Marie Leclair başını kaldırmaya bile zahmet etmedi; şöminedeki alevleri seyrediyordu—. *Mon cher tonton* —diye tekrarladı Vial, pek o kadar coşku göstermeden.

Leclair yana döndü. Gözlerine bakmadan kemanı getirip getirmediğini sordu. Vial masanın üzerine bıraktı kemanı. Leclair'in parmakları kemana doğru koştu hemen. Bir duvar resminden gaga burunlu, elinde bir arşeyle bir uşak çıktı, ve Leclair bir süre kendi sonatlarından üçünün parçalarıyla o storioni'nin bütün ses imkânlarını araştırdı.

—Çok iyi —dedi bitirince—. Ne kadara mal oldu?

* Sevgili amcacım.

—On bin florin, ve bu mücevheri bulduğum için sizin bana vereceğiniz yüzde beşlik ödül.

Leclair otoriter bir jestle uşağı gönderdi. Bir elini yeğeninin omzuna koyup gülümsedi:

—Sen bir orospu çocuğusun. Kimden geçti sana bu bilmiyorum, kancığın dölü. Ya anandan ya da o alçak babandan. Hırsız, dolandırıcı.

—Neden? Öyle olsam... —Hamleyi karşılayan bakışlar.— Peki: ödülden vazgeçebilirim.

—Bunca yıl yaptıklarından sonra sana güveneceğimi mi sanıyorsun?

—O zaman neden bana emanet ettiniz...

—Denemek için tabii, seni hastalıklı, uluyan kancığın aptal dölü. Bu sefer hapisten kurtulamayacaksın. —Birkaç saniye sonra, son darbeyi indirmek için:— Bu anı ne kadar bekledim bilemezsin.

—Hep benim mahvımı istediniz *tonton* Jean. Beni kıskandınız.

Leclair hayretler içinde baktı ona. Uzunca bir süre sonra:

—Neyini kıskanabileceğimi sanıyorsun, seni sefil pislik.

Vial, ağaçkakan gibi kızarmış, ne diyeceğini ne yapacağını bilemiyordu.

—En iyisi ayrıntılara girmeyelim —dedi sessiz kalmamak için.

Leclair küçümseyerek bakıyordu ona.

—Bence kesinlikle ayrıntılara girelim: Fizik? Boy pos, endam? Cazibe? Sevimlilik? Yetenek? Ahlak?

—Konuşma burada bitmiştir *tonton* Jean.

—Ben bitti dediğimde biter. Zekâ? Kültür? Zenginlik? Sıhhat?

Leclair kemanı aldı ve doğaçlama bir pizzicato yaptı. Takdirle baktı:

—Keman çok iyi, ama umurumda değil, anlıyor musun? Tek istediğim seni hapse göndermek.

—Siz bir alçaksınız amca.

—Sen de nihayet maskesini düşürdüğüm beş para et-

mez sefilin tekisin. Biliyor musun? —Abartarak gülümsedi, suratını yeğeninin suratına neredeyse yapıştırarak.— Keman bende kalacak, ama La Guitte'nin bana verdiği fiyattan.

Çanın kordonunu çekti ve gaga burunlu uşak dipteki kapıdan içeri girdi.

—Komisere haber ver. Ne zaman isterse gelebilir. —Yeğenine:— Otur, Monsieur Béjart'ı bekleyeceğiz.

Oturamadılar. Guillaume-François Vial, oturacakları anda, şöminenin önüne gitti ve sivri uçlu maşayı kaptığı gibi sevgili *tonton*'unun kafasına sapladı. Jean-Marie Leclair'lerin *Büyük* olanı artık hiçbir şey diyemedi. Tek bir inilti dahi çıkaramadan, kafasına saplanmış demir çubukla yere düştü. Fışkıran kan kemanın kutusunu lekeledi. Vial, derin bir nefes aldı, ellerini paltosuna sildi ve bu anı ne kadar bekledim bilemezsin *tonton* Jean, dedi. Etrafına baktı, kemanı aldı, lekelenmiş kutusuna yerleştirdi ve evin önündeki geniş balkona açılan kapılardan dışarı çıktı. Gün ortasında kaçarken, La Guitte'e pek de dostane olmayan bir ziyarette bulunması gerektiğini düşündü.

—Ben nereden bileyim —dedi Signor Bilmemkim, sokağın ortasında kalakalmış, asla düzenli olarak çalınmadığı bilinen bir keman: Stradivari'nin Messiah'ı gibi, anlıyor musunuz?

—Hayır —dedi Ardèvol, sabırsız.

—Ben diyorum ki kemanın değerini artırıyor bu. Yapıldığı yıl, Guillaume-François Vial'in elindeyken kayıplara karıştı. Elbette satın alan kemanı çalmıştır fakat düzenli olarak değil. Ve şimdi biz onu burada buluyoruz. Paha biçilmez değerde bir çalgı.

—İşte benim duymak istediğim de bu, *caro dottore*.

—Sahiden ilk mi? —dedi, belli bir merakla, Senyor Berenguer.

—Öyle.

—Ben yerinizde olsam peşini bırakırdım, Senyor Ardèvol. Çok para.

—Değer mi? —dedi Fèlix Ardèvol Bilmemkim'e bakarak.

—Ben hiç tereddütsüz öderdim. Param olsaydı tabii. Son derece güzel bir sesi var.

—Sesi mesi vız gelir bana.

—Ve değeri aşırı sembolik.

—İşte beni ilgilendiren bu.

—Şimdi derhal sahibine iade edeceğiz.

—Ama bana hediye etti! Yemin ederim baba!

Senyor Plensa paltosunu giydi, karısına fark edilmeyecek bir göz işareti yaptı, kutuyu aldı, ve başıyla canlı bir jest yapıp, Bernat'a kendisini izlemesini emretti.

Ufacık tabutu taşıyan sessiz cenaze alayı, kemanla annesinin karşısına çıkabileceğini sandığı ana lanet okuyan Bernat'ın karanlık düşüncelerinin önderliğinde ilerliyordu; ona sahici bir storioni göstermişti, o boşboğaz da tutup babası gelir gelmez, bak Joan, bizim oğlanın nesi var, demişti. Senyor Plensa kemana bakmış, incelemiş, birkaç saniyelik bir sessizlikten sonra, hay ben senin... demişti, nereden buldun bu kemanı?

—Sesi çok iyi baba.

—Öyle, ama ben sana bunu nereden buldun diye sordum.

—Joan, rica ederim!

—Hadi Bernat. Şaka değil bu. —Sabırsız:— Nereden buldun?

—Yerinden; yani bana verdiler demek istiyorum. Sahibi bana verdi.

—Bu aptal sahip de kimmiş bakalım?

—Adrià Ardèvol.

—Ardèvol'lerin kemanı mı?

Sessizlik: annesiyle babası bir an bakıştılar. Babası içini çekti, kemanı aldı, kutusuna koydu ve şimdi bunu sahibine geri vereceğiz, dedi.

13

Ona kapıyı ben açtım. Annemden daha genç bir kadındı, upuzun, gözleri tatlı, dudakları boyalı, beni görür görmez yüzü yumuşadı ve benim de çok hoşuma gitti. Hadi ordan, hoşuma gitmekten çok öte, ebediyen sürecek bir aşkla bağlandım ve onu çıplak görmeyi çok istedim.

—Sen Adrià mısın?

Adımı nereden biliyordu? Hele aksanı, çok garipti.

—Kim geldi? —Lola Xica, içerlerden.

—Bilmiyorum —dedim ve gülümsedim öbür dünyadan gelene. O da bana gülümsedi, dahası göz kırpıp annen evde mi, diye sordu.

Lola Xica hole geldi, öbür dünyadan gelenin onu annemle karıştırdığını tavrından anladım.

—Lola Xica —diye uyardım onu.

—Senyora Ardèvol? —dedi bir melek sesiyle.

—Sen İtalyansın! —dedim.

—Aferin! Çok akıllı bir çocuk olduğunu söylemişlerdi zaten.

—Kim söyledi?

Annem sabahın ilk saatlerinden beri dükkânda savaş verip emirler yağdırdığından, öbür dünyadan gelen, Lola Xica'ya gerektiği kadar bekleyebileceğini söyledi. Lola Xica kuru bir jestle sediri gösterip kayboldu. Kadın oturdu, bana baktı, boynuna taktığı çok güzel bir altın

haç ışıldadı, bana *come stai** dedi. Ben de ona yine büyüleyici bir gülümsemeyle *bene* diye cevap verdim, elimde keman kutusuyla, Manlleu'yla dersim vardı ve ötekinin geç kalması hocanın en nefret ettiği şeydi.

—*Ciao!* —dedim ürkekçe, kapıyı açarken. Ve benim meleğim, sedirden kıpırdamadan, kalbime çarpıp beni sarsan bir öpücük gönderdi. Dudakları işitemeyeceğin fakat yüreğinin derinliklerinde kesinlikle duyacağın bir *ciao*'yı dillendiriyordu. Mucize yok olmasın diye ses çıkarmamaya çalışarak kapıyı kapattım.

—Sürükleme, çocuk! Nefesli çalgıymış gibi, siyahi ritimler, saralı ritimler çıkarıyorsun.

—Ne?

—Bak, bak, bak!

Profesör Manlleu kemanı onun elinden kaptığı gibi öyle abartılı bir parmak kaydırma yaptı ki ben asla öyle bir şey yapmamıştım. Ve, kemanı iade edip, bu tam bir rezalet, dedi. Anlıyor musun? Delilik, şeytanlık, rezillik, pislik!

Birden Trullols'u özledim, üstelik Manlleu hocayla üçüncü dersim başlayalı sadece on dakika olmuştu. Ardından, eminim Adrià'nın gözünü boyamak için, kendisinin onun yaşındayken; ah, ben senin yaşındayken, diye açıklık getirdi: ben tabii ki bir dâhi çocuktum. Senin yaşındayken ben Max Bruch çalıyordum üstelik bana bunu öğreten falan da olmamıştı.

Tekrar kemanı kapıyor ve başlıyordu çalmaya, soooolsiresolsiiila#faasoool. Siresolsiiiivesaire, ne güzel.

—Bu bir konser, çalıştığın ve çalışıyor olduğun pislikler değil.

—Max Bruch'la başlayabilir miyim yani?

* (İt.) Nasılsın?

—Daha sümüklerini silemezken nasıl olur da Max Bruch'la başlamak istersin, velet? —Kemanı geri veriyordu ve burnunun dibine kadar yaklaşıp kendisini iyice duysun diye bağırıyordu:— Ama tabii ben olsaydım. Ama ben tekrarlanamaz olanım. —kuru bir sesle.— Yirmi ikinci egzersiz. Ve hayal kurayım da deme Ardèvol: Bruch tesadüfen başarıya ulaşan bir vasattır. —Başını salladı, hayatın sillesini yemiş tavrıyla:— imkânım olsaydı da kendimi besteye daha çok verebilseydim...

Yirmi ikinci Egzersiz, *dei portamenti,** parmak kaydırmayı öğrenmek içindi, fakat Manlleu hoca, daha ilk kaydırmayı duyar duymaz dehşete kapılıyor, başlıyordu kendi erken gelişmiş dehasından söz etmeye, işte şimdi de on beş yaşındayken en ufak bir kuşkuya kapılmadan baştan sona bildiği Bartók konçertosundan bahsediyordu.

—Bilesin ki iyi bir icracı normal hafızasına solistin notalarıyla birlikte bütün orkestranın notalarını barındıran özel bir hafıza ekler. Bunu başaramazsan beş para etmezsin: git kendini buzkandillerini toplamaya ya da sokak lambalarını yakmaya ada. Tabii sonra söndürmeyi de unutma.

Yani kaydırmasız kaydırma öğrenmeyi seçtim, ve böylece huzur içinde tatil ettik. *I portamenti*'yi† evde öğrenecektim. Üstelik Bruch da bir vasattı. Bunu iyi anlamadıysam diye de üçüncü dersin son üç dakikasını evinin holünde, ayakta, atkım boynuma sarılı geçirdim, Manlleu hoca kendini Çingene kemancılara sayıp sövmeye adamıştı, barlarda ve gece kulüplerinde çalıyor, gençleri lüzumsuz ve abartılı kaydırmalar yapmaya teşvik ederek onlara büyük kötülük ediyorlardı. Üstelik sırf kadınlar dinlesin diye çaldıklarını da hemen anlardın. Sadece ibnelerin kabul edeceği kaydırmalar. Cumaya görüşmek üzere, velet.

* (İt.) Parmak kaydırmaların.

† (İt.) Parmak kaydırmaları.

—İyi geceler, hocam.

—Sana söylediklerimi ve ders be ders söyleyeceklerimi sakın unutuma, kafanın içine kızgın demirle dağlanmış gibi tut aklında. Benimle ders yapmak ayrıcalığına herkes erişemez.

Artık en azından ibne kavramının kemanla yakından ilişkili olduğunu biliyordum. Fakat sözlüğe başvurum hiçbir sonuç vermedi çünkü kelime yoktu, kuşku devam ediyordu. Bruch vasat bir ibne olmalıydı. Kanımca.

O dönemde Adrià Ardèvol ermiş, sabırlı ermiş bir kişiydi, bu yüzden Manlleu hocayla dersler bana o günlerde, şimdi sana yazmak için hatırlarken göründüğü kadar kötü gelmemişti. Onun boyunduruğunda olduğum yılları dakika dakika tamamladım ve dakikası dakikasına da hatırlıyorum. Özellikle de iki üç dersten sonra o asla çözüme ulaşmamış sorunun kafamda dönüp durmaya başladığını hatırlıyorum: müzik icracısından sadece kusursuzluk istenir. Sefilin biri olabilir fakat icrası kusursuz olmalıdır. Manlleu hoca gibi, bence bütün olası kusurlara sahipti fakat çalışı kusursuzdu.

Sorun, onu dinleyince ve Bernat'ı dinleyince bana, Manlleu'nun kusursuzluğu ile Bernat'ın hakikiliği arasında bir fark yakalıyormuşum gibi gelmesiydi. Anlamıyorum, Bernat neden o tanrı vergisinden memnun olmayıp saplantıyla kişisel tatminsizlik peşinde koşuyor ve kitaptan kitaba bariz bir kifayetsizliğe tosluyor. İkimiz de hayattan memnun olmama konusunda çok becerikliyiz.

—Ama sen hata yapmıyorsun ki! —dedi bana, elli yıl önce, dehşete düşmüş bir Bernat, ona tereddütlerimi açıkladığımda.

—Ama hata yapabileceğimi bilmem gerekir. —Tereddütlü sessizlik.— Anlamıyor musun?

İşte bu yüzden kemanı bıraktım. Fakat bu başka bir hikâye. Bernat'a okul yolunda Manlleu'nun derslerini saniyesi saniyesine anlatırdım. Asla okula varamazdık çünkü Bernat, Aragó Sokağının ortasında, binaların cephelerini

karartan lokomotif dumanları arasında, Manlleu'nun talimatlarını kemansız taklit etmeye çalışır, gelip geçenler bize bakardı; evde yeniden deniyordu ve böylece büyük Manlleu ücretsiz bir çarşamba ve cuma öğrencisi edinmiş oldu.

—Perşembe öğleden sonra, cezalısınız. On beş günde üçüncü geç kalışınız, küçük beylerim benim. —Giriş kapısındaki sarı bıyıklı hademe bizi yakalamaktan memnun, gülümsedi.

—Ama...

—Aması maması yok. —Nefret edilesi defterini sallayıp hademe önlüğünün cebinden bir kalem çıkararak:— Ad ve sınıf.

Manlleu döneminde, perşembe öğleden sonraları, evde kalıp cennetteki babamın gizli kâğıtlarını karıştırmak varken, Bernat'la onun evinde ya da benim evimde ders yapmak varken, Herr Oliveres ya da Rodrigo hocanın sıkıntılı suratlarının gözetiminde, on iki on beş talihsizin daha sıralarının üstünde açık bir okuma kitabıyla geç kalma cezasını çektikleri 2B sınıfında oluyor, Bernat'la da orada görüşüyorduk mecburen.

Eve döndüğümdeyse annem beni Manlleu'nun dersleriyle ilgili sorguluyor ve mümkün olduğunca çabuk parlak bir resital vermem —duyuyor musun Adrià?— ihtimalleri üzerine tuzaklı sorular soruyordu, üstelik anlaşılan Manlleu ona bunu birinci dereceden eserlerle yapabileceğini vaat etmişti.

—Ne mesela?

—Sonata a Kreutzer. Brahms'ınkiler —dedi bana bir gün.

—İmkânsız, anne!

—Hiçbir şey imkânsız değildir —diye cevap verdi, Trullols'un bana asla deme asla Ardèvol, dediği gibi. Fakat hemen hemen aynı öğüt olsa da anneminkinin üzerimde hiçbir tesiri olmadı.

—Senin sandığın gibi çalamıyorum ben anne.

—Kusursuz bir şekilde çalacaksın.

Ve babamın kendisine karşı çıkılmasını önlemedeki hünerini taklit ederek odadan çıkıyor ve ben ona icracıdan beklenen kusursuzluktan, *bla bla bla*, nefret ettiğimi söyleyemiyordum, o çekip Senyora Angeleta'nın topraklarına doğru gidiyor, bense biraz üzülüyordum çünkü annem yeniden benimle konuşmaya başlamış olmasına rağmen gözlerime hemen hemen hiç bakmıyor, kemanda gösterdiğim ilerlemeyle, bir kadını çıplak görme arzumdan ve çarşaflarımdaki kaynağı belirsiz lekelerden daha çok ilgileniyordu, gerçi ben de kesinlikle bunların konuşma konuları haline gelmesinden yana değildim. Peki ben evde, kaydırma yapmadan *i portamenti* nasıl çalışırım?

Evde mi? Merdivene varmıştım ki Manlleu'yla siyahi ritimler dersi mecburiyetinden zalimce kaderine terk ettiğim meleğim geldi aklıma yine. Ben yolda oyalanırken herhalde çoktan uçmuş olan meleği ve belki de beni asla affetmeyeceğini düşünerek basamakları ikişer ikişer çıktım, kapıyı sabırsızca çaldım, Lola açtı, onu kenara çekip sedire baktım. Kızıl gülümseme beni yine tatlıların tatlısı bir *ciao*'la karşıladı ve ben kendimi dünyanın en mutlu kemancısı gibi hissettim.

Onun mucizevi ortaya çıkışının üçüncü saati dolarken annem geldi, sıkkın bir yüzle, ve holde meleği görünce kendisini karşılayan Lola Xica'ya baktı, yüzünde durumu anladığı zamanlarda beliren ifade belirdi yine, kendisini takdim etmesine izin vermeden babamın odasına aldı onu. Üç dakikaya kalmadan bağırtıları işittik.

Bir konuşmayı yeterince açık bir şekilde işitmek bir şeydir, ne olup bittiğini anlamaksa bambaşka. Adrià'nın, babasının odasında ne döndüğünü öğrenmek için öteden beri kullandığı casusluk sistemi oldukça karmaşıktı ama boydan ve ağırlıktan yana serpildikçe iyice geliştirilmesi de gerekmişti, artık divanın arkasında bir kuytu köşe düşünülemezdi. İlk çığlıkları duyduğumda meleğimi anne-

min öfkesinden korumam gerektiğini anladım. Dolapların bulunduğu ufak odadan arkadaki çamaşırlığa ve arka balkona, ordan da babamın odasının buzlu cam takılı ve hiç açılmayan penceresinin önüne ulaşabiliyordum. Koca balkondan girmeyen ışık bu pencereden girerdi. Dibine çömelince bütün konuşmaları duyardım. İçerdeymiş gibi. Ben evde, hep her yerdeydim. Hemen hemen. Annem, sararıp solmuş, mektubu okuyup bitirdi ve duvara doğru baktı.

—Doğru olduğunu nereden bileyim?

—Çünkü Tona'daki Casic'lerin evini bana bıraktı.

—Ne dediniz?

Benim meleğim cevap olarak anneme, noter Garolera de Vic'in, Roma 25 Aralık 1919'da Carolina Amato'dan ve bilinmeyen bir babadan doğma Daniela Amato'ya, Casic evinin, samanlığın, sarnıcın, harman yerinin ve üç set halindeki tarlanın tüm gelirleriyle verilmesini onayladığı bir belge daha verdi.

—Tona'daki Casic mi? —Kendinden emin:— Fèlix'in bile değildi orası.

—Onundu. Şimdi de benim.

Annem belgeyi tutan elinin titremesini saklamaya çalıştı. Belgeyi sahibine küçümsemeyle geri verdi.

—Nereye varmak istediğinizi bilmiyorum. Niyetiniz ne?

—Dükkân. Orada da hakkım var.

Sesinin tonundan meleğimin bunu, içimi öpücüklere boğulma arzusuyla dolduran o tatlı gülümsemesiyle söylediğini anladım. Ben annemin yerinde olsaydım o gülümseme karşılığında dükkânı da ihtiyacı olan her şeyi de verirdim. Fakat annem ona bir şey vermek yerine gülmeye başladı, üstelik içinden geliyormuş gibi yaparak: kısa bir süre önce repertuarına eklediği sahte bir gülüş. Korkmaya başladım çünkü annemin bu yeni çehresine henüz alışmamıştım, bu merhametsiz, anti-melek yüzüne; onu hep ya babamın karşısında bakışlarını indirirken ya da dulluğunun başlarında ve benim geleceğimi planlarken dalgın, uzak-

larda, soğuk görmüştüm. Ama parmaklarını şaklatıp Casic eviyle ilgili belgeyi tekrar görmeyi isterken ve belli bir sessizlikten sonra bu belgenin söylediği şey beni kahppenin tırnağı kadar ilgilendirmiyor derken hiç görmemiştim.

—Yasal bir belge. Dükkândaki hissemi almaya hakkım var. Bu yüzden buradayım.

—Avukatım sizin teklifiniz ne olursa olsun red cevabımı bildirecektir. Ne olursa olsun.

—Ben kocanızın kızıyım.

—Raquel Meller'in kızıyım dedikleri gibi. Uydurma.

Meleğim öyle değil, Senyora Ardèvol, dedi: kesinlikle uydurma değil. Etrafına baktı, düşünüp taşındı, ve kesinlikle uydurma değil, diye tekrarladı: on beş yıl önce de bu odadaydım. Bizi buyur edip bir iskemle bile göstermemişlerdi.

—Bu ne sürpriz Carolina —dedi Fèlix Ardèvol, ağzı bir karış açık, eli ayağı dolaşarak. Korku ve telaştan sesinin tonu bile tizleşmişti. İki kadını içeri aldı ve o sıra Carme'nin çeyizini taşımakla meşgul olan Lola Xica'nın bu münasebetsiz ziyaretin farkına varmasına fırsat vermeden odasına götürdü.

Odada üçü de ayaktaydı, evin kalanında telaş hüküm sürerken; annemin eşyalarını, dedemin şifoniyerini, hol aynasını —Fèlix'in aklına dolap odasına koymak gelmişti— yukarı çıkaran hamallar, girenler çıkanlar, ve geleli iki saat olmadan Senyor Ardèvol'ün evinin her fayansını, her karosunu tek tek öğrenen Lola Xica, Tanrı'm, bizim kız bu koskoca, hanımlara layık katta yaşayacak, ha? Bir de şu çalışma odasının kapanan kapısı vardı, şu hiç de hoş görünmeyen ziyaretçilerin üzerine, ama Senyor Fèlix'in işlerine burnunu sokmak olmazdı.

—Meşgul müsün? —dedi kadınlardan büyük olan.

—Hem de nasıl. —Kollarını kaldırdı.— Hengâmenin tam ortasında. —Kuru kuru:— Ne istiyorsun?

Kadın samimiyetle güldü. Adam onlara bakamıyordu. Durumu biraz olsun rahatlatmak için Fèlix başıyla genç

olanı işaret etti, alacağı cevabı bilmesine rağmen, bu güzel küçük hanım da kim? dedi.

—Senin kızın, Fèlix.

—Carolina, ben...

Carolina, dürüst adamlara özgü temiz bakışlı papaz okulu öğrencisinin, avcuyla karnına dokunmasını istediği anda ödleğin ödleğine dönüşmesinden itibaren neredeyse her şeyi anlamıştı.

—Ama biz sadece birkaç kez yattık! —demişti, telaşlı, solgun, korkmuş, dehşete düşmüş, terli.

—On iki kez —diye karşılık verdi, ciddi—. Bir defası yeter zaten.

Sessizlik. Telaşı gizleme. Geleceğe bakma. Çıkış kapılarına göz atma. Kızın yüzüne bakma ve onun heyecandan parlayan gözlerle istiyorsun değil mi Fèlix? dediğini işitme.

—Hem de nasıl.

—Bir çocuğumuz olacak, Fèlix!

—Ne güzel. Ne büyük mutluluk.

Ve ertesi gün Roma'dan kaçtı, okulu, geleceğini yarıda bırakarak. En üzüldüğü şey ise Pater Faluba'nın yıl sonu konuşmasını dinleyememek oldu.

—Fèlix Ardèvol? —demişti Piskopos Muñoz, ağzı bir karış açık—. Fèlix Ardèvol i Guiteres? —başını salladı, inanmayarak. —Mümkün değil.

Odasında masasına oturmuş, karşısında Mossèn* Ayats ayakta, elinde bir dosya ve Monsenyörü son derece kızdıran o lakayt edasıyla. Sarayın balkonundan herhalde fazlaca yüklü olan bir arabanın iniltileri ve bir çocuğu azarlayan bir kadının ciyaklamaları geliyordu.

—Elbette mümkün. —Piskoposluk sekreteri memnuniyet tonunu gizlemeyi başaramadı.— Maalesef yaptı. Elbette. Bir kadını hamile bıraktı ve...

—Teferruata lüzum yok —dedi piskopos.

* (Kat.) Din adamlarına verilen bir unvan.

Monsenyör Muñoz olay hakkında en ufak ayrıntısına kadar bilgilendirildikten sonra ruhu altüst olduğundan dua etmek üzere çekilirken, dehşete düşmüş mırıldanıyordu, şükür ki Monsenyör Torras i Bages bu utançtan azade, dediklerine göre piskoposluğunun incisiymiş, Mossèn Ayats gözlerini alçakgönüllülükle indirdi çünkü o uzun zamandır Ardèvol'ün herhangi bir inciyle uzaktan yakından ilgisi olmadığını biliyordu. Pek zeki, pek filozof, pek o pek bu, ama tam bir rezil.

—Yarın evleneceğimi nereden öğrendin?

Carolina cevap vermedi. Kızıysa babası olan bu adamın yüzünü incelemekten kendini alamıyor, neredeyse konuşmaya hiç kulak vermiyordu. Carolina Fèlix'e baktı —şişmanlamış, cazibeden eser yok, kötü yaşlanmış, teni koyulaşmış ve gözlerinin etrafı kırışmış— ve gülümsemesini gizledi:

—Kızının adı Daniela.

Daniela. Annesini de bu adla tanıştırmıştı benimle.

—O gün, tam burada —dedi meleğim—, kocanız Casic evinin belgesini yemin ederek imzalayıp verdi bana. Ve Mallorca'dan döndüğünüzde de belgeyi onaylattı.

Mallorca'ya yolculuk, kocasıyla geçirdiği günler, karşılaştıklarında artık şapkasını çıkarmayan çünkü bütün gün birlikte olduğu ve bu yüzden nasılsın güzelim de demeyen kocasıyla. Aslında diyebilirdi tabii, fakat kendini tutuyordu; başlangıçta, kocası, hareketlerine çok dikkat ediyordu, sonra yavaş yavaş, dile getirmediği düşüncelerine gömülmüştü, ben babanın bütün Allahın günü düşünüp susarak ne yaptığını asla öğrenemedim oğlum. Ömür boyu düşünüp susarak. Ve arada sırada yakınında kim varsa ona bağırıp çağırarak ve bir tokat atarak, herhalde aklına bu İtalyan geldiğinden, özleyip ona *cancasic*'ler hediye ettiğinden.

—Kocamın öldüğünü nereden öğrendiniz?

Meleğim annemin gözlerine baktı ve onu duymamış gibi:

—Bana söz verdi. Yok, bana mirasının hissedarı olacağıma dair yemin etti.

—O halde olmadığınızı biliyorsunuzdur.

—Bu kadar erken öleceğini düşünmüyordu.

—Güle güle gidin. Annenize de selamlarımı iletin.

—O da öldü.

Annem başınız sağ olsun demedi, ya da bunun gibi bir şey. Çalışma odasının kapısını açtı ve meleğim çıkmak üzereyken anneme dönerek tekrar belirtti:

—Dükkânda hissem var ve benim olanın bana verilmesi için sonuna kadar savaş

—Güle güle.

Dış kapı şiddetle kapandı, babamın o gün kendisini öldürsünler diye çıkarken yaptığı gibi. Ben pek bir şey anlamamıştım doğrusu. Sadece nedenini bilmediğim belli belirsiz bir kuşku. O dönemde *ablativus absolutus*'un* benim için gizlisi saklısı yoktu ama hayatın vardı. Annem odaya döndü, kapıyı kilitledi, bir süre kasayı karıştırdı, yeşil bir kutu çıkardı, pembe pamuğu kaldırdı, ucunda çok güzel bir madalyonun asılı olduğu altın bir zincir çıkardı. Sonra tekrar kutuya koydu ve kutuyu evrakların arasına attı. Ardından divana oturdu ve ağlamaya başladı, öyle bir ağlamaktı ki evlendiği günden beri öyle ağlamamıştı, öfke ve acıyla yoğrulduklarından gözyaşlarının daha acıtıcı olduğu o buruk ağlamayla.

Becerikliydim. Kurnaz Kara Kartal'ın refakatinde (evet, erken büyümüştüm ama bazen manevi desteğe ihtiyaç duyardım), herkes uykudayken babamın odasına sızdım, el yordamıyla, küp şeklinde bir kutuya rastlayıncaya kadar kâğıtları karıştırdım. Kutuyu elime aldığımda cesur Arapaho bir jestle ihtiyatsızlık etmemem için beni uyardı.

* Latincede bir dilbilgisi terimi.

Onun talimatlarına uyarak büyüteç lambasını yaktım, kutuyu açtım ve madalyonu çıkardım. Kutuyu tekrar kapatıp sessizce kâğıtların altına koydum. Adrià büyüteç lambasını söndürüp elindeki ganimetle odasına kadar geri çekildi. Evin yazılı olmayan, hiçbir kapı kilitlenmez, sadece kapatılır kuralına karşı gelerek kapıyı kilitleyince komodinin üzerindeki ışığı yaktı, Kara Kartal'a bir teşekkür işareti yaptı ve yüreği ağzında bir ilgiyle madalyonu inceledi. Oldukça kaba saba işlenmiş bir Tanrı'nın Annesi figürüydü, büyük ihtimalle bir Roma tahta oymasından kopyalanmıştı, kucağında sıskacık bir bebek İsa; Montserrat Manastırının Moreneta'sıyla belli belirsiz bir benzerliği vardı. Fondaysa, çok ilginç, uzaklarda kocaman, başı dallı budaklı bir ağaç. Kim bilir hangi gizler bulacağımı düşündüğüm arka yüzüyse dümdüzdü, sadece alt tarafına kabaca kazınmış Pardàc kelimesi. Hepsi o. Meleğin kokusunu alabilir miyim diye madalyonu kokladım, neden bilmem, benim büyük, tek, ebedi İtalyan aşkımla yakından ilgili olduğu kanısındaydım.

14

Annem sabahlarını dükkânda geçirirdi. Dükkâna girince kaşlarını kaldırır, çıkıncaya kadar da indirmezdi. Dükkâna girince herkesin, güvenmemesi gereken düşmanlar olduğunu farz ederdi. İyi bir yöntem olsa gerek. Hücuma ilk kalkan Senyor Berenguer olmuştu, o da çıkıp gitti, çünkü Senyor Berenguer'in beklenmedik hücumu onu gafil avlamıştı, karşılık verecek kifayette değildi. Senyor Berenguer, artık epeyce yaşlanmışken, bir gün kendisi anlattı bana, başdüşmanına karşı hafif bir hayranlık emaresiyle sanırım. Anneni, bir senedin neye benzediğini bilmez yahut bir abanozu kiraz ağacından ayıramaz sanırdım. Ama biliyordu işte, üstelik bulanık işler hakkında da her şeyi biliyordu, babanın

—Bulanık işler mi?

—Daha doğrusu karanlık.

Yani annem dükkânın dizginlerini tutmuş ve kimsenin gözüne bakmadan sen şunu yap, siz de bunu yapın demeye başlamıştı.

—Senyora Ardèvol —dedi bir gün Senyor Berenguer, başarısız bir girişimle ebediyen Senyor Berenguer'in odası haline getirmeye çalıştığı Senyor Ardèvol'ün odasına girerek. Ve Senyora Ardèvol dedi, öfkenin pençesine düşmüş sesiyle. Öteki bir kaşı kalkık, sessizce ona baktı.

—Bu işte en yüksek kademede yıllarca çalıştıktan sonra bazı haklarım olduğunu sanıyorum. Bu dükkânda uzman olan benim; ben seyahat ediyorum, ben satın alıyo-

rum ve alış satış fiyatlarını biliyorum. Pazarlık etmeyi biliyorum ve duruma göre kandırmayı da. Ben, ben! Kocanız bana daima güvenmiştir! Şimdi haksızlık bu... Ben işimi nasıl yapacağımı biliyorum!

—İyi o halde, yapın. Ama bundan böyle size işinizin ne olduğunu söyleyecek olan benim. Mesela: Torino konsollarından sadece ikisini alın, isterlerse üçüncüsünü size hediye edebilirler tabii.

—Üçünü almak daha iyi. Böylece fiyatları d

—İki. Ottaviani'ye öbür gün bizzat sizin geleceğinizi söyledim.

—Öbür gün?

Seyahat etmekten hoşlanmıyor değildi; aksine: bayılırdı. Fakat birkaç günlüğüne Torino'ya gitmek dükkânı bu cadının ellerine bırakmak demek olurdu.

—Evet, öbür gün. Cecília bu öğleden sonra gidip biletlerinizi alacak. Ve yine öbür gün de dönün. Konuştuğumuzdan farklı bir karar vermeniz gerekirse telefon edip bana danışın.

Dükkânda işler değişmişti. Senyor Berenguer'in ağzı bu ani değişimler yüzünden haftalarca açık kaldı. Cecília ise yüzündeki o karıncayı bile incitmezmiş gülümsemesini pek fark ettirmemeye çalışıyordu; ama biraz da fark ettirmeye, çünkü Senyor Berenguer'in bir şeyi anlamasını istiyordu: Cecília hayatta bir kez olsun omletin iyi tarafa düştüğünü görüyordu. İntikam ne tatlıdır.

Fakat Senyor Berenguer aynı şekilde görmüyordu ve o sabah, Senyora Ardèvol dükkâna gelip de her şeyi altüst etmeden önce, Cecília'nın karşısına dikildi, elleri masanın üzerinde ve gövdesi kadına doğru eğilmiş, sen neye güldüğünü sanıyorsun, ha? dedi.

—Hiç. Sadece sonunda biri her şeyi yoluna koyup ipini kısa tutuyor.

Senyor Berenguer suratına bir tokat mı yapıştırsın yoksa boğsun mu, tereddüt ediyordu. Kadın adamın gözlerine baktı ve işte buna gülüyorum herhalde, dedi.

Senyor Berenguer'in kontrolünü kaybettiği birkaç seferden biriydi. Masayı dolandı ve Cecília'nın kolunu öyle fena, öyle kuvvetle çekti ki neredeyse çıkaracaktı, kadın acıyla bir çığlık attı. Bu yüzden, Senyora Ardèvol içeri girdiğinde, tam saat onda, dükkânda hüküm süren, ancak usturayla kesilebilecek o sessizliği kim olsa kötüye yorardı.

—Günaydın Senyora Ardèvol.

Cecília patronuna dikkat bile gösteremedi; acilen fotoğraftaki şifoniyere uyacak iki sandalye alması gereken bir müşteri girmişti dükkâna, bakın, ayakları bu tip olmalı, bakın?

—Odama gelin Senyor Berenguer.

Torino seyahatini beş dakikada hallettiler. Ardından Senyora Ardèvol, Senyor Ardèvol'ün çantasını açıp bir klasör çıkardı, masanın üzerine bıraktı, kurbanına bakmadan, şimdi bana bu, bu ve bunun neden kapanmadığını söyleyin. Alıcı yirmi ödüyor ama kasaya on beş giriyor.

Senyora Ardèvol, dünyanın en iyi dedektifini kasten taklit ederek parmaklarını masanın üzerinde tımbırdatmaya başladı. Sonra Senyor Berenguer'e baktı ve bu, bu ve bu diye devam etti, şirketteki dolandırıcılık ürünü yüzlerce eşyayla alakalıydı çünkü. Senyor Berenguer, tiksinmiş bir suratla bu'ların ilkine baktı ve bu da ona yetti. Bu kadın nasıl oluyordu da...

—Cecília yardım etti bana —dedi annem düşüncelerini sezmiş gibi, bana da hep yapardı bunu—. Tek başıma çıkamazdım işin içinden.

Kahrolası kahpe, kahrolası öbür kahpe. Kadınlarla çalışırsan böyle olur, kahretsin.

—Şirket aleyhine bu kanun dışı işleri ne zamandır yapıyorsunuz?

Pilatus'un karşısındaki İsa'nınki gibi vakur bir sessizlik.

—Hep mi?

Sessizlik İsa'nınkini de aşmış, daha da vakur.

—Sizi ihbar etmem lazım.

—Senyor Ardèvol'ün izniyle yapıyordum.

—Daha neler!

—Şerefimden kuşkunuz mu var?

—Elbette! Hem siz kocamın bizi dolandırmanız için size izin verdiğini de nereden çıkarıyorsunuz?

—Kimseyi dolandırmadım: fiyatları düzelttim.

—E peki kocam nasıl olup da fiyatları düzeltme izni verdi size?

—Çünkü şirket için yaptıklarıma karşılık aldığım ücretin çok düşük olduğunu kabul ediyordu.

—Neden yükseltmiyordu peki?

—Bunu ona sorun. Affedersiniz. Ama böyle işte.

—Bunu kanıtlayan bir belgeniz var mı?

—Yok. Her şey sözlüydü.

—Öyleyse sizi ihbar etmem gerekecek.

—Cecília'nın bu makbuzları size neden verdiğini biliyor musunuz?

—Hayır.

—İşimi bitirmek istiyor da ondan.

—Neden? —annem, ilgili, sorgulama edasıyla koltuğuna yaslanarak.

—Çok eski hikâye.

—Anlatın. Vaktimiz var. Uçağınız öğleden sonra, epeyce geç kalkıyor.

Senyor Berenguer oturdu. Senyora Ardèvol dirseklerini masaya dayadı ve çenesini ellerine yasladı. Konuşmaya davet maksadıyla ötekinin gözlerine baktı.

—Gel Cecília, pek vaktimiz yok.

Cecília ustası olduğu o şehvetli gülümsemeyle baktı —kendisini kimsenin görmediği anlarda öyle gülümserdi— ve Senyor Ardèvol'ün kendisini elinden tutup odasına, buraya getirmesine izin verdi.

—Berenguer nerede?

—Sarrià'da. Pericas-Sala'ların katını boşaltıyor.

—Cortés'i göndermemiş miydiniz oraya?

—Mirasçılara güvenmiyor. Bizden bir şeyler saklıyorlar.

—Vay pintiler vay. Hadi, soyun.

—Kapı açık.

—Daha heyecanlı. Hadi soyun.

Cecília odanın ortasında çıplak, bakışları yerde ve yüzünde o pek güzel becerdiği karıncayı bile incitmezmiş gülümsemesi. Bense Pericas-Sala'ların katını boşaltmıyordum çünkü envanter kılı kılına belirlenmişti ve bir ataş bile eksik olsa hesabını sorardım. O rezil, bu masaya oturmuş, kocanıza neler neler yapıyordu.

—Gittikçe daha iyi yapıyorsun.

—Biri gelebilir.

—Sen işine bak. Biri gelirse ben bakarım. Düşünsene?

Deliler gibi gülmeye başladılar her şeyi dağıtıp devirerek, o arada mürekkep de yere düştü, lekesi hâlâ duruyor, bakın?

—Seni seviyorum.

—Ben de. Benimle Bordeaux'ya geleceksin.

—Dükkân?

—Senyor Berenguer var.

—Ama o neyin nerede olduğunu bil

—Sen işine bak. Bordeaux'ya geleceksin ve her gece, her gece eğleneceğiz.

O zaman kapının çanı çaldı ve önceki hafta incelediği bir Japon silahını almayı çok isteyen bir müşteri girdi. Fèlix onunla ilgilenirken Cecília da üstüne başına çeki düzen vermek için elinden geleni yaptı.

—Sen bakabilir misin, Cecília?

—Bir dakika Senyor Ardèvol.

Cecília iç çamaşırını giymeden, bütün yüzüne yayılmış dudak boyası izini silmeye çalışarak kıpkırmızı bir suratla odadan çıktı, müşteriye kendisini takip etmesi için işaret ederken Fèlix de eğlenen bir havayla sahneyi izliyordu.

—Bana bunları neden anlatıyorsunuz Senyor Berenguer?

—Her şeyi bilesiniz diye. Yıllarca sürdü bu iş.

—Tek kelimesine dahi inanmıyorum.

—Olabilir, ama dahası da var. Ama hep aynı şarkı.

—Devam edin, vaktimiz var dedim.

—Sen ödleğin tekisin. Yok, yo, yok, bırak da konuşayım: ödleksin. Beni tabii, tabii, Cecília, gelecek ay her şeyi açıklayacağım, söz veriyorum, şarkısıyla beş yıl oyaladın. Ödlek. Beş yılımı bahanelerle harcadın. Beş yıl! Beni bebek mi sandın. (...) Yok, yok, yok! Şimdi ben konuşacağım: asla birlikte yaşamayacağız, çünkü sen beni sevmiyorsun. Yok, sen sus, konuşma sırası bende. Sana sesini kes dedim! Bütün güzel sözlerini alıp münasip bir yerine sokabilirsin. Bitti. Duydun mu? Ne? (...) Hayır. Bana hiçbir şey söyleme. Ne? Çünkü canım ne zaman isterse o zaman kapatacağım. (...) Hayır efendim: canım ne zaman çekerse.

—Size tek kelimesine dahi inanmadığımı söyledim. Ve ben ne dediğimi biliyorum.

—Nasıl isterseniz. Galiba benim kendime yeni bir iş aramam gerekiyor.

—Hayır. Çaldığınızı aydan aya iade edeceksiniz, burada çalışmaya da devam edebilirsiniz.

—Ben gitmeyi yeğlerim.

—Bu durumda sizi ihbar edeceğim Senyor Berenguer.

Annem çantasından bazı rakamların yazılı olduğu bir kâğıt çıkardı.

—Şu andan itibaren ücretiniz. Bu da, eh, geri ödeme anlamında bizim tahsil edeceğimiz kısmı. Son kuruşuna kadar ödemenizi istiyorum, tabii bunu hapishaneden yapamazsınız. Evet mi hayır mı Senyor Berenguer?

Senyor Berenguer bir balık gibi, ağzını açıp açıp kapatıyordu. Ayrıca doğrulup masanın üzerinden uzanarak tatlı bir sesle yüzüne yüzüne konuşan Senyora Ardèvol'ün nefesini koklamak zorunda kaldı: ayrıca başıma garip bir şey gelirse bilesiniz ki bütün bilgileri ve bütün talimatlarımı 21 Mart 1958 tarihinde, Carmelo Bosch d'Ardèvol tarafından imzalanmış olarak, Barcelona'daki bir noterin kasasına bıraktım. Ben iks iks iks Noteri, tarafımdan onaylanmıştır. Yine bir sessizlikten sonra tekrar etti, evet mi hayır mı Senyor Berenguer?

Bir kere atağa kalkmıştı ve utanmayı unutmuştu ya, hızını alamayıp Barcelona valisini, iğrenç Acedo Colunga'yı görmek için randevu talep etti. General Moragues'in dul eşi rolünde boy gösteren Senyora Carme Bosch d'Ardèvol valinin özel kaleminin huzurunda adalet talep etti.

—Niçin adalet, Senyora?

—Kocamın katli için.

—Ne kastettiğinizi anlamam için konuyu etraflıca öğrenmem gerekiyor.

—Yazdırdıkları dilekçede huzura kabul edilme talebimin nedenini açıklamamı da istemişlerdi. Teferruatıyla. —Es—. Okudunuz mu?

Valinin özel kalemi, önündeki kâğıtlara baktı. Kıpırdamadan okudu. Siyahlar içindeki dul, nefesini kontrol etmeye çalışarak, ne işim var burada, diye düşündü, başından beri beni görmezden gelen ve bu kahppe hayatta beni asla sevmemiş bir adam için kendimi heba ediyorum.

—Pekâlâ —dedi özel kalem—. Arzunuz nedir?

—Ekselansları Vali Beyle konuşmak.

—Konuşmaktasınız zaten, şahsım kendisini temsil etmektedir.

—Ben şahsen valiyle konuşmak istiyorum.

—İmkânsız; çıkarın bunu kafanızdan.

—Ama...

—Mümkün değil.

Mümkün de olmadı. Öfkeden titreyen bacaklarıyla valilikten çıktığında her şeyi oluruna bırakmaya karar verdi. Belki de meleğimin mucize eseri ortaya çıkışı, Frankocu makamın aşağılamasından daha ağır geldiğinden. Yahut Fèlix'ten imkânsız bir hastalıklı zampara yaratma çabasıyla onun ya da bunun gösterdiği çıldırtıcı ısrardan. Ya da kimbilir neden, kendisine fazlasıyla adaletsiz davranmış bir adam için adalet aramaya değmeyeceği sonucuna vardı nihayet. Öyle. Ya da değil. Boş ver: en küçük bir fikrim yok, çünkü babamdan sonra ve seni tanımazdan önce benim için hayatımın en büyük bilinmezi annemdi. Neyse,

birkaç güne kalmadan işler planlarını değiştirmesine neden olacak hafif bir değişikliğe uğradı ve işte bu konuda uydurmadan ilk ağızdan konuşabilirim.

—Zrrzrrzrrzrrzrrzrrr.

Kapıyı ben açtım. Annem dükkânda esip gürlemekten yeni dönmüştü, sanırım lavabodaydı. Eve ilk giren Komiser Plasencia'nın tütün kokusu oldu.

—Senyora Ardèvol? —Belki de gülümseme anlamına gelecek bir mimik yaptı.— Tanışıyoruz değil mi? —dedi.

Annem komiserle kokusunu çalışma odasına buyur etti. Kalbi küt küt atıyordu, benimkiyse güm pat küt ediyordu çünkü Kara Kartal'ı ve Carson'u da gürültüyü önlemek için yaya olarak acil bir toplantıya çağırdım. Pencerenin olduğu arka balkonu Lola Xica işgal etmişti, böylece tedbiri elden bıraktım ve annemle polis oturmak için sandalyeleri çekip gürültü çıkarırken bir hırsız gibi divanın arkasına süzüldüm. Bu, casusluk yeri olarak divanı son kullanışım oldu: bacaklarım fazlasıyla uzamıştı. Annem Lola Xica'ya, dükkân yansa da beni kimse rahatsız etmesin, Lola Xica, işitiyor musun? demek için tekrar çıktı. Sonra dönüp içerdeki beş kişinin üzerine kapıyı kapattı.

—Buyrun Komiser.

—Sanırım güvenilirliğimi Ekselansları Vali Bey nezdinde zedelemiş bulunuyorsunuz.

—Ne zedelemiş ne de herhangi bir kimseyi eleştirmiş olmalıyım. Sadece bana verilmesi gereken bilgiyi talep ettim.

—O halde şimdi size o bilgiyi vereceğim, durumu anlamak için biraz gayret edersiniz umarım.

—Umarım —dedi, müstehzi. Ben de onu sessizce alkışladım, dünyanın en iyi paleografının en iyi karısının yaptığı gibi.

—Üzülerek söylüyorum ki, kocanızın hayatını deşersek hiç de hoş olmayan şeyler buluruz. Bunları duymak ister misiniz?

—Elbette.

Sanırım annem benim İtalyan meleğimin ortaya çıkışından sonra (boynumda gizlice taşıdığım madalyonu aşkla okşadım) artık bunları önemsemiyordu. Bu yüzden ne zaman isterseniz komiser, diye ekledi.

—Sizi uyarıyorum, bana inanmayacak, uydurduğumu söyleyeceksiniz.

—Siz yine de deneyin.

—Pekâlâ.

Komiser bir ara verdi ve ona hakikati, yalnızca hakikati anlatmaya başladı. Ona Senyor Fèlix Ardèvol'ün Barcelona'da iki genelev işleten bir kanunsuz olduğunu söyledi, yetişkin olmayan bir kıza fahişelik yaptırılması gibi karanlık bir işe bulaşmıştı. Orospu nedir biliyor musunuz, Senyora?

—Siz devam edin.

—*Il fait déja beaucoup de temps que son mari mène une double vie, madame Agdevol. Deux prostiuls (prostiboules?) amb l'agreujant (agreujant?) de faire, de... de... d'utiliser des filles de quinze ou seize ans. Je suis désolé d'être obligé de parler de tout ça.*[*]

Şükür bacağım sakinleşmişti, çünkü o gün Fransızcam işe yaramıyordu, ve komiserin gevelediği oldukça zor Kastilyancasına dönebilirdim. Carson ayağımın hareketlerini durdurabildiğimi görünce bana göz kırptı sanırım.

—Devam etmemi istiyor musunuz, Senyora?

—Rica ederim.

—Kocanızın fahişelik yaptırdığı o küçük kızlardan birinin babası intikam almış gibi görünüyor. Çünkü kocanız kızları geneleve kapatmadan önce kendisi şahsen sınıyordu. Anlıyor musunuz? —Hafif bir coşkuyla:— bekâretlerini bozuyordu.

—Ugh.

* (Fr.) Uzun zamandır kocası ikili bir hayat sürüyor, Bayan Agdevol. Bulaştığı iş öyle kötü ki... nasıl desem... on beş on altı yaşlarındaki iki kızı fuhuşa sürüklemiş. Size bunları söylemek zorunda kaldığım için inanın çok üzgünüm—çev. Akın Terzi.

—Öyle.

—İki suç birden.

—Evet: genelev ve bekâret bozma.

—Yalan gibi görünüyor, dehşet verici. Kendinizi bu kızların yerine koyun. Ya da bu kızların babalarının. Sigara içmem sizi rahatsız eder mi?

—Sakın ha Komiser.

—İsterseniz araştırabiliriz ve kendi açısından adaleti yerine getirdikten sonra kayıplara karışmış olan ümitsiz babayı bulabiliriz. Fakat herhangi bir hareketimiz kocanızın pek de örnek olmayan hayatını gün ışığına çıkaracaktır.

Sessizlik. *Bouger encore une fois** ile tehdit eden bacağım. Hışırtılar. Büyük ihtimalle Komiser içemediği puroyu yerine koyuyordu. Birden annem:

—Biliyor musunuz Komiser?

—Buyrun?

—Siz kesinlikle haklısınız. Tek kelimesine inanmadım. Hepsi uydurma. Şimdi nedenini merak ediyorum.

—İşte bakın? İşte bakın? Böyle diyeceğinizi söylemiştim ben. —Sesini yükselterek:— Ben demedim mi size? Hım?

—Bunun bir anlamı yok.

—Bana kalsa, sonuçları sizi korkutmayacaksa, düğümü çözebilirim. Bulacağımız rezillikler... sadece kocanızın bildiklerini.

—Güle güle Komiser. Kabul etmeliyim, iyi bir denemeydi.

Annem Old Shatterhand gibi konuşuyordu, biraz havalı. Hoşuma gitti. Carson ve Kara Kartal öyle kendilerinden geçmişlerdi ki akşamüstü Kara Kartal adının Winnetou olarak değiştirilmesini talep edecek kadar ileri gitti, reddettim tabii. Daha ayağa kalkmadan annem komisere güle

* (Fr.) Bir kez daha hareket edeceği...

güle demişti! Dükkânda kırbacı eline geçirdiğinden beri mizansen işlerinde becerisini geliştirmişti. Böylece Komiser Plasencia çaresiz ayağa kalktı ve ağzında anlamsız bir şeyler geveledi. Ben de komiserin babam hakkında söylediklerinin doğru mu yalan mı olduğu kuşkusuyla baş başa kaldım, anlayamıyordum çünkü.

—Ugh.

—Öyle. Genelev, ya öbürü neydi?

—Bestekâr olma? —diye denedi Carson.

—Bilmiyorum. Öyle bir şeydi işte.

—Öyleyse Geneleve bakalım. Espasa'da vardır değil mi?

—*Prostíbulo: mancebía, lupanar* ya da *burdel.**

—Kahretsin: *mancebía*'yı aramamız gerekirdi. İşte.

—*Mancebía: prostíbul, mancebía, lupanar*, hayat kadınlarının kamusal evi.

Sessizlik. Üçünün de biraz kafaları karışmış.

—Ya *lupanar*?

—*Lupanar*: *mancebía, burdel, prostíbul.* Vay canına, ne sıkıcı. Kötü hayatlı kişilerin sığındıkları yer ya da ev.

—Şimdi de *burdel.*

—*Burdel*: *mancebía, lupanar.*

—Haydaa!

—Hey, bir dakika. İffetin bulunmadığı, gürültülü ve keşmekeş içindeki yer ya da ev.

Anlaşılan babamın gürültülü ve umuma açık evler olan *mancebía*'ları vardı. Ve bu yüzden mi öldürdüler onu?

—Bestekâr olma'ya da bakalım mı?

—Kastilyanca bestekâr olma nasıl deniyordu?

Bir süre sustular. Adrià'nın kafası iyice karışmıştı.

—Ugh.

—Söyle.

—Bunların sesle gürültüyle ilgisi yok, seksle ilgisi var.

* Kastilyanca: Genelev anlamındaki sözcükler.

—Emin misin?

—Öyle. Bir savaşçı yetişkinliğe ulaşınca Şaman ona seksin sırlarını açıklar.

Biraz buruk bir sessizlik. Kuru bir tükürük sesi işittim.

—Söyle Carson.

—Ben konuşsam.

—Konuş dedik ya.

—Hayır. Sizin yaşınız bu işlere uygun değil.

Şerif Carson haklıydı. Benim yaşım hiçbir zaman hiçbir şey için uygun olmadı. Ya çok küçüktüm ya çok yaşlı.

15

—Ellerini sıcak suya sok. Çıkar, çıkar, fazla yumuşamasınlar. Yürü. Gerilmene gerek yok. Sakin ol. Yürü. Derin nefes al. Dur. İşte böyle. Çok güzel. Başlangıcı düşün. Salona gir ve selam ver. Çok güzel, çok güzel. Şimdi selam ver. Öyle değil oğlum, öyle selam verilmez, yapma yahu. Eğilmen gerekiyor, izleyicinin karşısında boyun eğmelisin. Hey, gerçekten boyun eğmek değil. İzleyici senin boyun eğdiğini sanacak; fakat benim bulunduğum zirveye vardığında orada üstün olanın sen olduğunu göreceksin, önünde diz çökenlerinse ötekiler olduğunu. Gerilmene gerek yok dedim. Ellerini kurut; nezle mi olmak istiyorsun? Kemanı al. Yerleştir, hükmet, yapmasını istediğin şeyi ona yaptırdığını düşün. İlk kompasları düşün. Böyle, arşesiz, çalıyormuş gibi. Çok güzel. Şimdi tekrar gam yapabilirsin.

Manlleu hoca, yıkılmış, odadan çıktı da ben de bir nefes alabildim. Gam yaparken daha sakindim, sesleri tökezlemelerine meydan vermeden çıkarıyordum, cıyaklatmadan, arşenin güzelce kaymasını sağlayarak, reçinenin hakkını vererek, nefes alarak. O zaman Adrià Ardèvol bir daha asla dedi, bunun kendisi için bir eziyet olduğunu, sahne denen vitrine çıkıp malını, belki biri birkaç alkışa satın alır diye teşhir etmek için yaratılmadığını söyledi. Salondan Chopin'in çok iyi ifade edilmiş bir prelüdünün sesleri geliyordu ve güzeller güzeli bir kızın piyanonun klavyesinin üzerindeki elini hayal etti ve daha fazla dayanamadı,

kemanı kapağı açık kutusuna bırakıp çıktı, perdenin arasından gördü onu; bir kızdı, güzeller güzeli olmanın da ötesindeydi ve anında ölesiye âşık oldu; o anda yarım kuyruklu piyano olmayı ne kadar isterdi. Tarifi mümkün olmayan kız bitirdiğinde öylesine, öylesine sevimli bir selam verdi ki Adrià coşup taşarak alkışlamaya başladı ve o anda telaşlı bir el omuzuna yapıştı.

—Senin Allahın belası ne işin var burada? Şimdi mi çıkıyorsun!

Odaya giderlerken Manlleu hoca benim, ilk resitaline hiç istemeden çıkan on iki on üç yaşındaki çocuk profesyonelliğime sövüp saydı; annenle benim ettiğimiz onca fedakârlıktan sonra sen gelmiş burada hayal âleminde geziniyorsun. Sonunda beni pek münasip bir şekilde, bir güzel gerdi. Sahneye çıkış yerinde bekleyen Marí öğretmeni selamlamamı emretti (Görüyor musun? İşte o bir profesyonel), Marí öğretmen bana göz kırptı ve sakin ol dedi, gayet iyi gidiyorsun, daha da iyi olacaksın. Giriş kısmında acele etmemeliydim: patron bendim, kendisi beni izleyecekti; acele etme. Son prova olarak. Sonra Adría Manlleu hocanın nefesini ensesinde hissetti.

—Nefes al. İzleyiciye bakma. Selamın zarif olsun. Ayaklar hafifçe aralık. Salonun arkalarına bak, öğretmenin tamamen hazır olmasa da başlayabilirsin. Burada patron sensin.

Benden önceki kızın kim olduğunu öğrenmek isterdim, bir merhaba demek için, ya da bir öpücük vermek için, yahut ona sarılmak ya da saçlarını koklamak için; fakat anlaşılan onlar çoktan bitirmişler, öbür taraftan çıkıyorladı, genç yetenek Adría Ardèvol i Bosch, Antònia Marí eşliğinde dediklerini işittim. Yani sahneye çıkmamız gerekiyordu, çıktık ve karşımda ilk sırada oturan Bernat'ı buldum, oysa yeminler etmişti, üzülme Adría, gerçekten, sakin ol, gelmeyeceğim, yemin ederim, ama işte oradaydı, ibnelerin ibnesi, alaycı bir gülümsemeyi de bastırmaya çalışıyordu sanki, bana öyle geldi. Üstelik yanında annesiyle babası, sahtekâr. Annemse, ömrümde görmediğim iki be-

yefendinin eşliğinde. Manlleu hoca grubun yanına gidiyor ve annemin kulağına bir şeyler fısıldıyordu. Salonun yarısından fazlası doluydu, tanımadığım insanlarla. Ve çişim geldi, tutamayacaktım sanki. Marí öğretmene tuvalete gideceğimi söyledim, kulağına, bana rahat ol, kimse seni dinlemeden gitmez dedi.

Adría Ardèvol lavaboya mı yöneldi, hayır. Odasına gitti, kemanı kutusuna kapatıp orada bıraktı. Çıkışa doğru koşarken karşısında Bernat'ı buldu, korkmuş, ona bakıyor, nereye gidiyorsun, serseri, diyordu. Eve, dedi. Bernat'sa, sen delirdin mi. Adría, bana yardım etmen lazım dedi. Hastaneye kaldırıldığımı söyle, ya da bunun gibi bir şey, ve Casal del Metge'den çıktı, Via Laietana'nın gece trafiği karşıladı onu, aşırı derecede terlediğini fark etti, sonra çekip eve gitti. Sonra upuzun bir saat boyunca da Bernat'ın ne yaptığını öğrenemedi; gerçek bir dost gibi davranmış, salona dönmüş anneme kendimi iyi hissetmediğim için beni hastaneye götürdüklerini söylemişti.

—Hangi hastaneye, be evladım?

—Ben ne bileyim, taksici bilir.

Koridorun ortasında, Manlleu hoca habire birbiriyle çelişen emirler veriyordu, beraberindeki birtakım yabancılar gülmelerini tutamadığından kafası hepten karışmış haldeydi, ve burada Bernat'ın, sokağa çıktıklarında benim Via Laietana'dan yukarı doğru koştuğumu görmesinler diye kurduğu barikat da belirleyici oldu.

Bir saat sonra evdeydiler, çünkü Lola Xica, eve döndüğümü ve halimin perişan olduğunu görünce beni ihbar etmişti, Casal del Metge'ye telefon etmiş, aptal şey, çünkü büyükler hep birbirlerine yardım eder; böylece annem odama giriyor, beraberinde Manlleu hocayı da içeri sokuyordu, ardından kapıyı kapattı. Feciydi. Annem, sen ne sandın. Ben, oraya dönüp tekrar denemek istemiyorum. Annem, sen ne sandın, Manlleu hoca kollarını kaldırıp inanılmaz, inanılmaz derken. Ben, hiç de değil, bıkıp usandım artık; biraz da okumaya vakit ayırmak istiyorum; ve annem: hayır, sen ke-

man çalacaksın ve ancak büyüdüğünde ne olacağına karar vereceksin; ben, madem öyle, karar verdim işte. Annem: on üç yaşında karar verme ehliyetin olamaz; ben, öfkeli: on üç buçuk!; Manlleu hoca kollarını kaldırarak, inanılmaz, inanılmaz; ve annem, ikinci ya da üçüncü kez, benim kendimi ne sandığımı sorup ardından ekliyordu, o derslerin mal olduğu onca paradan sonra sen kalkıp... kendisinin kastedildiğini fark eden Manlleu hoca derslerin pahalı olmadığını belirtiyordu. Bir paraya mal oluyorlardı fakat kendisinin kim olduğuna bakılırsa pahalı değillerdi; ve annem: ben bu durumda pahalı olduklarını söylerim, hem de çok çok pahalı. Manlleu hoca, madem o kadar pahalılar, artık dersleri oğlunuzla siz yaparsınız; sonuçta bir Oyştrah değil. Ve annem ribaunda çıkıyordu, aklınızdan bile geçirmeyin: madem çocuğun değerli olduğunu söylediniz, öyleyse onu kemancı yapacaksınız. O sırada ben de sakinleşmeye çalışıyordum çünkü top onlardaydı ve konuşmalarını benim Fransızcama çevirmeye bile gerek yoktu. Lola Xica, müzevir muhbir, başını uzatıp Casal del Metge'den acil bir telefon geldiğini söyledi ve annem çıkarken kimse kıpırdamasın, şimdi dönüyorum dedi, Manlleu hoca suratını suratıma yapıştırıp kancık ödlek sonata tamamen hâkimdin dedi, bense ne kadar hâkim olursam olayım seyirci önünde çalmak istemiyorum diye cevap verdim. O: Beethoven ne düşünür? Ben: Beethoven çoktan öldü, hiçbir fikri olmayacak. O: aptal. Ben: ibne. Sesi soluğu kesildi, renkten renge girdi.

—Ne dedin?

İkisi de hareketsizdi, burun buruna. O zaman annem döndü. Manlleu hoca ağzı açık, hâlâ tepki gösteremiyordu. Annem okula ve keman derslerine gitmek dışında evden çıkamayacağımı, cezalandırıldığımı söyledi. Şimdi odana git, bu akşam yemek yiyecek misin, aç mı kalacaksın sonra konuşacağız. Hadi. Manlleu hocanın kolu hâlâ havada ve ağzı açıktı. Annemle benim içimizde kabaran öfkeye göre fazla yavaştı.

Başkaldırı olarak odamın kapısını kilitledim, annem istiyorsa karşı çıksındı. Sırlarımı sakladığım kutuyu aç-

tını, etrafta serbestçe dolaşan Kara Kartal ve Carson dışındaki sırlarımı. Şimdi bir Maserati çift kartını, bana düşler kurduran bilyeleri ve takmadığım zamanlarda kutuya koyduğum, kızıl gülümsemesiyle bana *ciao Adriano* diyen meleğimin hatırası, madalyonu hatırlıyorum. Adría *ciao mio angelo** diye cevap verdiğini hayal etti.

Onu, öbür binadaki, küçüklerin solfej dersleri yaptığı tozlu salonların oraya çağırdı. Karanlık koridora girdiğinde topun peşinde ter döken arkadaşlarının çığlıkları içerdeki sükûnette ve yerdeki aşırı tozda sönüp gitti. Koridorun ilerisinde, dipteki sınıfta yanan hafif bir ışık.

—İşte sanatçımız da geliyor.

Peder Bartrina kendisine mecburen kısa gelen ve eteklerinin altından yıpranmış pantolon paçalarını gösteren cüppesiyle, uzun ince sert görünüşlü bir adamdı. Hep eğik durduğu için konuştuğu kişinin üzerine atılacakmış gibi görünürdü. Oysa davranışları yumuşak, nazikti, ve hiçbir öğrencinin hiçbir zaman solfejle ilgilenmeyeceğini kabul etmişti. Fakat müzik öğretmeni olduğuna göre onlara solfej öğretmek zorundaydı, işte o kadar. Mesele belli bir otorite hissi yaratmaktı, çünkü bir tek öğrenci dahi belirlenen hedefe ulaşamasa da, fa'nın yeri konusunda en ufak bir fikri olmasa da, müzik dersi nedeniyle asla sınıfta kalmazdı. Bu nedenle hayata omuz silkiyor ve dört kırmızı porte çizili ve hepsinin üstünde bir siyahla (beyaz tebeşirle çizildiğinden sonuçta beyaz) bir beyaz (karatahta rengindeki bir çember) arasındaki farkın saçmalığı yazan o muazzam tahtayla devam ediyordu yoluna. Gelsin öğrenciler, geçsin yıllar.

—Merhaba.

—Bana keman çaldığını söylediler.

—Öyle.

* (İt.) Hoşça kal meleğim.

—Üstelik Casal del Metge'de çıkmayı reddetmişsin.

—Evet.

—Neden?

Adría icracıda gerekli olan mükemmelik teorisini açıkladı.

—Boş ver mükemmelliği. Sende sahne korkusu var.

—Ne?

Peder Bartrina sanatçıların sahne korkusu üzerine teorisini açıkladı, bir İngiliz müzik dergisinden almıştı. Hayır. Aynı değil, diye düşündüm. Ama anlamasını sağlamam çok zor oldu. Korktuğumdan değil: mükemmelliğe doğru gitmek istemediğimden. Hata yapmadığım ya da bocalamadığım bir iş yapmak istemiyorum.

—İcracıda hata ya da bocalama olur. Ama bunları çalışma anına saklar. İzleyici karşısında bocalamaları aşmış olarak çalar. İşte o kadar.

—Yalan.

—Ne dedin?

—Özür dilerim. Sizinle aynı fikirde değilim. Müziği çok seviyorum, doğru yere basmayan bir parmağa bırakmayacak kadar.

—Kaç yaşındasın?

—On üç buçuk.

—Çocuk gibi konuşma o zaman.

Beni azarlıyor muydu? Gözlerini inceledim ama bir şey çıkaramadım.

—Hiçbir komünyona katılmamışsın, neden?

—Vaftiz edilmedim.

—Aman Tanrı'm.

—Katolik değilim.

—Nesin? —İhtiyatla, bu arada Adría da düşünüyordu.— Protestan mısın? Yahudi mi?

—Hiçbir şey değilim. Bizim evde kimse hiçbir şey değil.

—Bu konuyu daha sakin konuşalım.

—Ailem okuldan bu konunun benimle konuşulmaması için söz aldı.

—Yarabbim. —Ötekine:— Araştıracağım.

Ardından tekrar suçlayıcı tona geçti:

—Bana bütün dersleri aldığını söylediler.

—Eh. Bir meziyet değil —diye kendimi savundum.

—Neden?

—Çünkü kolay. Hafızam da kuvvetli.

—Öyle mi?

—Öyle. Her şeyi hatırlıyorum.

—Partisyonsuz çalabilir misin?

—Tabii. Bir kez okuduktan sonra.

—Olağanüstü.

—Değil. Çünkü mutlak kulağım yok. Plensa'nın var.

—Kimin?

—Dört Ce'deki Plensa'nın. Benimle birlikte keman çalıyor.

—Plensa? Şu biraz uzun ve sarışın olan mı?

—O.

—Keman mı çalıyor?

Ne istiyordu bu adam. Bu sorgulamanın nedeni neydi? Nereye varmak istiyordu? Başımla evet'ledim ve belki de bu bilgilerle Bernat'a zarar veriyordum.

—Bana bir sürü dil bildiğini söylediler.

—Hayır.

—Bilmiyor musun?

—Eh... Fransızca... zaten derste öğreniyoruz.

—Bir yıldır; fakat sen konuşuyormuşsun da, öyle dediler.

—Şey... —Şimdi ne diyeceğim?

—Almanca.

—Tabii, ben...

—İngilizce.

*In fraganti** yakaladıktan sonra yaraya parmak basan birinin tavrıyla söylüyordu bunu, ve Adrià savunmaya geçti. Kabul etmek zorunda kaldı, öyle, İngilizce de.

* (Lat.) Suçüstü.

—Ve kendi kendine öğrendin.

—Hayır —dedim, rahatlamış—. İşte bu yalan. Ders veriyorlar.

—Bana verilen bilgiye göre...

—Hayır o İtalyanca. —Pişman:— Onu kendi kendime öğreniyorum.

—İnanılmaz.

—Yok: gayet kolay. Sözlüğü, Roman dilleri sözlüğü. Katalanca, Kastilyanca, Fransızca bilirsen, benzer, çok kolay demek istiyorum.

Peder Bartrina onu süzdü, bu kuzunun kendisiyle dalga geçip geçmediğini anlamaya çalışır gibi. Adrià kendini affettirmek için:

—Ama eminim İtalyanca telaffuzum çok kötü.

—Öyle mi?

—Öyle. Vurguyu benim asla yapmayacağım yere koyuyorlar.

Upuzun sessiz bir dakikadan sonra:

—Büyüyünce ne yapmak istiyorsun?

—Bilmiyorum. Okumak. Araştırmak. Bilmiyorum.

Sessizlik. Peder Bartrina balkona doğru bir iki adım attı. Cüppesinin derinliklerinden bembeyaz bir mendil çıkarıp, düşünceli düşünceli dudaklarını kuruladı. Llúria Sokağında trafik yoğundu, hatta bazen çok yavaş. Peder Bartrina salonun ortasında hâlâ ayakta dikilen çocuğa döndü. Belki de ancak o zaman farkına vardı:

—Otur, otur.

Bir sıraya oturdum, adamın ne istediğini pek anlamadan. Yaklaşıp yanımdaki sıraya oturdu. Gözlerimin içine baktı.

—Ben piyano çalıyorum.

Sessizlik. Tahmin ediyordum, çünkü derslerde biz uyuklayarak solfej yaparken o piyanoda akor basardı. Böylece sesimizin tonunu düşürmemizi de engelliyordu. Devam etmekte zorlanıyormuş gibi görünüyordu. Fakat sonunda karar verdi:

—Sene sonu için *Kreutzer*'i çalışabiliriz, notların ilan edilme töreni için. Ne dersin? Palau de la Música'da! Palau de la Música'da çalmayı istemez misin?

Ben susuyordum. Gözümün önüne bütün çocukların bana ibne dediği, benimse sahnede mükemmel olmaya çabaladığım geliyordu. Tam bir cehennem.

—Casal del Metge'de çalacaktın zaten. Ezbere biliyorsundur herhalde, değil mi?

Beni cesaretlendirmek niyetiyle ilk kez bir gülümseme çizdi. Beni ikna etmeye çalışarak. Ona peki diyeyim diye. Bense hâlâ susuyordum, aklıma dâhiyane bir fikir gelmişti. Bir müzisyen olarak bana yardım edebileceğini düşündüm, böylece Peder Bartrina, dedim, size de ibne diyorlar mı?

Üç A'dan Adrià Ardèvol i Bosch, annesine bile açıklanmak istenmeyen birtakım karanlık nedenlerle üç günlüğüne okuldan uzaklaştırıldı. Arkadaşları için anjin falan gibi bir şeyden dolayı. Bernat'a yapılan açıklamaya göre de, kendisinin de benim gibi ibne olup olmadığını sorduğumda herif öyle bir öfkeye kapıldı ki.

—Sen ibne misin?

—Ben nereden bileyim! Esteban keman çalıyorum diye öyle diyor. Yani sen de. Peder Bartrina piyano çaldığına göre o da.

—Ve Jascha Heifetz.

—Evet. Sanırım. Pau Casals da.

—Öyle. Ama bana kimse ibne demedi.

—Çünkü keman çaldığını bilmiyorlar. Bartrina bilmiyordu.

Konservatuvara varmadan önce iki arkadaş Bruc Sokağının hareketli trafiğine ilgisiz, durdular. Bernat'ın aklına bir fikir gelmişti:

—Neden annene sormuyorsun?

—Sen neden annene sormuyorsun? Ya da babana, sonuçta senin bir baban var. Hım?

—Ama birine ibne dediği için okuldan atılan ben değilim.

—Trullols'a sorsak mı?

O gün, Adrià Trullols'un dersine katılmaya karar vermişti, Manlleu hoca kendisine hepten kızar belki diye. Öğretmen hanım onu gördüğüne sevindi, ilerlemesini takdir etti ve herhalde kesinlikle bildiği Casal del Metge olayına hiçbir atıfta bulunmadı. Trullols'a ibne kelimesinin sırrını sormadılar; kadın o öğle sonrası her ikimizin de onun canını sıkmak için notaları doğru seslendirmediğimizden yakınıp duruyordu, ama bunun gerçekle uzaktan yakından alakası yoktu. Aslında, üstelik, biz içeri girmeden önce bizden daha küçük bir çocuğun, sanırım adı Claret'ti ve kimbilir ne sebeple ziyarete gelmişti, yirmi yaşındaki biri gibi keman çaldığını işitmiştik. Bu da beni cesaretlendireceğine kendimi küçük hissetmeme neden olmuştu.

—Ah, beni değil. Beni kızdırdı, ben daha çok çalışacağım.

—Sen bir kemancı olacaksın Bernat.

—Sen de.

Bernat'la Adrià yaşındaki çocukların kendi aralarında böyle konuşması normal değildi. Ama elindeki keman seni değiştirir.

Akşamüstü, Adrià annesine yalan söyledi. Üç gün okuldan uzaklaştırılmasının sebebi, bir şeyi bilmediği için bir öğretmene gülmüş olmasıydı. Kafasında dükkân ve Daniela'nın —benim tebüssüm meleğimin— meleksel entrikaları olan annesi ona pek az inançla çok faydacı bir vaaz verdi. Tanrı'nın sana bambaşka bir zekâ verdiğini bilmelisin, dedi. Tabii, bu senin değil doğanın meziyeti. Ve Adrià şimdi artık babası öldüğü için annesinin tekrar Tanrı'dan söz etmeye başladığını fark etti, gerçi hâlâ doğayla karıştırıyordu ya. Acaba Tanrı var da benim mi haberim yok.

—Peki anne. Bir daha yapmam. Affedersin.

—Yoo: affı öğretmeninden dilemen lazım.

—Peki anne.

Hangi öğretmenin diye sormadı, Adrià ne demişti, hoca ne cevap vermişti, sormadı. Bir yabancıydı artık.

Böylece akşam yemeğinin sonuna geldiler, sonra çalışma odasına kapandı, muhasebe defterlerini, *incunabula** kitapları masasının üzerinde açık bırakmıştı.

Lola Xica sofrayı toplayıp mutfağı temizlerken Adrià ona yardım etmek istiyormuş gibi yaparak oyalandı ve annesinin çalışma odasında işe gömülmüş olduğundan emin olunca mutfağa girip kapıyı kapattı, çekingenliği kendisini pişman etmeden bir an önce, Lola Xica, dedi, sen bana açıklayabilir misin, neden okulda bana ibne diyorlar?

Uzun bir süre uyuyamadım, derslerde öğretilmeyen şeyleri bilen kişi olarak Bernat'ın bilgisizliğini aydınlatmanın yegâne ihtimali uykusuz bıraktı beni, Concepció'nun çanlarının gece on biri çalışını, bekçinin değneğini Solà'ların metal kapılarına bütün mahalleyi çınlatarak vuruşunu işitinceye kadar; Franco'nun hükmettiği zamanlardı ve yeryüzü bizim için tekrar dümdüz oluyordu, ben bir çocuktum ve henüz seni tanımıyordum; Barcelona'nın gece olduğunda uyuyabilen bir şehir olduğu zamanlardı.

* Avrupa'da hareketli hurufatın bulunmasıyla tipo baskı tekniğinin başladığı 1450'li yıllardan 15. yüzyılın sonuna değin basılan kitaplara verilen ad. (Ana Britannica)

III

Et in Arcadia ego*

Gençken kendim olmak için
savaşıyordum;
şimdilerde olduğum gibi olmayı
kabulleniyorum.

Josep Maria Morreres

* (Lat.) Arkadya'dayım.

16

Adrià Ardèvol çok olgunlaşmıştı. Zaman boşa geçmiyordu. Artık ibnenin ne demek olduğunu biliyordu, hatta teodezinin anlamını bile bulup çıkarmıştı. Arapahoların büyük reisi Kara Kartal'la cesur şerif Carson, Salgari, Karl May, Zane Grey ve Jules Verne'lerin rafındaki çölde toz tutuyorlardı. Fakat annemin katı yönetiminden kaçmayı başaramamıştım. Boyun eğme kapasitem beni teknik olarak iyi fakat ruhsuz bir kemancıya dönüştürdü. İkinci sınıf bir Bernat'a. Hatta ilk resitalimden utanç verici kaçışım Manlleu hoca tarafından dehamın bir özelliği olarak kabul edildi. Aramızdaki ilişki, o ikindiden sonra, canı çektiğinde kendisinde beni aşağılamaya hakkı olduğunu düşünmeye başlaması dışında değişmedi. Manlleu hocayla müzikten asla söz etmedik. Sadece keman repertuarından, Wieniawski, Nardini, Viotti, Ernst, Sarasate, Paganini ve Manlleu, Manlleu ve Manlleu gibi isimlerden konuşurduk, ve, peki hocam ne zaman gerçekten müzik yapacağız, diye sorma isteği duyardım. Ama bunun hırpalanmış olarak çıkacağım bir fırtınaya sebep olacağını biliyordum. Sadece repertuardan, kendi repertuarından söz ediyordu. Ellerin konumundan. Ayakların konumundan. Çalışırken neler giymek gerektiğinden. Ayakların konumunun Sarasate-Sauret konumu, Wieniawski-Wilhelmj konumu, Ysaÿe-Joachim konumu ya da sadece tercihen Paganini-Manlleu konumu olabilir mi'den. Ve sen Paganini-Manlleu konumu-

nu denemelisin, çünkü ne yazık ki dâhi bir çocuk olamasan da —çünkü ben hayatına geç girdim— bir tercih yapmanı istiyorum.

Adrià'nın kaçışından sonra derslerin, Senyora Ardèvol'ün Manlleu hocanın ücretine esaslı bir zam yapmasıyla yeniden başlaması son derece zor olmuştu, çünkü başlangıçta, karakter zayıflığı nedeniyle yoldan çıkmış bir çocuğu yarı-dâhiye dönüştürmek isteyen bir dâhinin kırgın sessizliğini göstermek için düşünülmüş sessiz derslerdi. Sonra yavaş yavaş, uyarılar, düzeltmeler onu her zamanki konuşkanlığına döndürmeye başladı, nihayet bir gün storioni'ni getir dedi.

—Neden hocam?

—Sesini duymak istiyorum.

—Annemden izin almalıyım. —Adrià onca felaketten sonra ihtiyat kurallarını öğrenmişti.

—Tarafımdan ifade edilmiş bir arzu olduğunu söylersen izin verecektir.

Annem Adrià'ya deli misin, dedi, sen ne sanıyorsun; sen parramon'unla parlamaya bak. Adrià biraz daha çekiştirdi, o olmaz diyorsam olmaz, dedi. Ancak vazgeçme anı geldiğinde, ama bu bir rica, bu Manlleu hoca tarafından ifade edilmiş bir arzu, dedi.

—Baştan böyle söylemeliydin —dedi, ciddi. Çok ciddi. Çünkü ana oğul birkaç yıldan beri savaş halindeydiler ve her türlü bahane işe yarardı, hatta bir gün Adrià büyüdüğümde evden gideceğim'e kadar vardırdı. Anne: Hangi gelirle? Oğul: Kendi bileğimin gücüyle; babamın mirasıyla; bilmiyorum. Anne: Öyleyse çekip gitmeden önce öğrenmeye bak.

O cuma storioni'yleydim. Hoca çalmaktan çok kıyaslama derdindeydi. Wieniawski'nin Tarantella'sını çaldı benim storioni'mle ve çok çok iyi çaldı. Sonra o da bana pırıl pırıl gözlerle, tepkimi bekleyerek bir sır verdi: bizzat Felix Mendelssohn'un da sahip olduğu 1702'li bir guarnerius. Aynı Tarantella'yı onunla da çaldı, çok çok iyiydi. Yüzünde

bir zafer ifadesiyle kendi guarnerius'un sesinin benim storioni'mden on kat daha iyi olduğunu söyledi. Kemanımı tam bir tatmin edasıyla bana iade etti.

—Hocam, kemancı olmak istemiyorum.

—Sesini kes ve çalış.

—Hocam: istemiyorum.

—Rakiplerin ne der?

—Benim rakibim yok.

—Oğlum —dedi, dinleme koltuğuna oturarak—. Şu anda yüksek düzeyde keman çalan herkes senin rakibin. Ve senin işini bitirmenin yollarını arıyorlar.

Vibratoya döndük, vibrato plus tril'e, harmonik ses avına, marteleye, tremoloya... ve ben günden güne daha üzgün oluyordum.

—Anne, kemancı olmak istemiyorum.

—Oğlum: sen kemancısın.

—Bırakmak istiyorum.

Cevap olarak bana Paris'te bir resital ayarladılar. O muhteşem hayatın farkına varmam için; bir kemancı olarak seni bekleyen o muhteşem hayatın, oğlum.

—Ben sekiz yaşımdayken —diye hayal etti Manlleu hoca— ilk resitalimi verdim. Seninse on yedine kadar beklemen gerekti. Asla bana yetişemeyeceksin. Ama benim büyüklüğüme yaklaşmaya bakmalısın. Sahne korkusunu aşman için sana yardım edeceğim.

—Ama mesele kemancı olmak istememem. Okumak istiyorum. Ayrıca sahne korkum da yok.

—Bernat, kemancı olmak istemiyorum.

—Böyle deme, canımı sıkıyorsun. Müthiş çalıyorsun, üstelik hiç de zorlanmıyor gibi görünüyorsun. Sahne korkusundandır.

—Keman çalmayı çok seviyorum ama kemancı olmak istemiyorum. Olmak istemiyorum. Hem sahne korkum falan da yok.

—N'aparsan yap dersleri bırakma.

Bernat'ın derdi benim akıl sağlığım ya da istikbalim değildi. Bernat Manlleu'nun derslerini ikinci elden takip ediyordu da ondan. Bu şekilde tekniğini geliştiriyordu, üstelik ne kendisi sıkılıyordu ne de çalgısını sıkıyordu, midesi de ağrımıyordu, çünkü Manlleu'yu çeken bendim, o değil. O sıralar o bizzat Trullos'un tavsiyesiyle Massià'dan ders alıyordu.

Yıllar sonra Adrià Ardèvol, idam mangasının karşısında bir şeyi anladı: solistlik kariyeri aleyhtarlığı kendisinde, annesi ve Manlleu hocayla mücadele etmenin tek yolu olarak doğmuştu. Ve ancak sesi artık horozlaşmaya başladığı bir dönemde, kendini kontrol edemeyecek bir hale geldiği anda, hocam ben müzikle uğraşmak istiyorum, dedi.

—Ne?

—Brahms, Bartók, Schumann çalmak istiyorum. Sarasate'den nefret ediyorum.

Manlleu hoca birkaç hafta boyunca sessiz durdu, bazı derslerde ancak jestlerle müdahale ediyordu, nihayet bir cuma piyanonun üzerine iki karış kalınlığında partisyon dosyası koyup hadi dedi, repertuarı yeniden gözden geçirelim. Manlleu hocanın hayatında Adrià'ya hak verdiği yegâne andı. Babası da ona tek bir kez hak vermişti, ama bunu böyle ifade ederek. Manlleu hocaysa sadece hadi, repertuarı yeniden gözden geçirelim dedi. Ve bana hak vermesinin intikamı olarak, koyu renk pantolonuna dökülen kepekleri silkeleyip gelecek ayın yirmisinde Paris'te Debussy Salonunda, dedi. *Kreutzer*, César Franck'ınki, Brahms'ın üçüncüsü ve bislerde kendini göstermen için sadece herhangi bir wieniawski ve paganini. Memnun musun?

Böylece müzik aşkının beni engellediği, vesairevesaire, gibi güzel bir teoriyle gayet ustaca maskelenmiş sahne korkusu hayaleti çıktı ortaya, gerçekten de sıra dışı bir sahne korkum vardı, ve Adrià terlemeye başladı.

—Piyanoyu kim çalacak?

—Herhangi bir eşlikçi. Birini bulacağım.

— Yok. Öyle biri olmalı ki... Piyano bana eşlik etmez: benim yaptığımı yapar.

— Saçmalık: efendi olan sensin. Öyle mi değil mi? Uygun piyanisti bulacağım. Üç prova. Şimdi okuyalım. Brahms'la başlayalım.

Ve Adrià belki de keman çalabilmenin kendisinin hayatla, yalnızlığın gizleriyle, arzunun gerçeklikle asla çakışmadığının aşikârlığıyla, kendisi yüzünden babasının başına gelenin ne olduğunu bulma arzusuyla uzlaşmanın bir yolu olduğunu hissetmeye başladı.

Uygun piyanist olarak Castells hoca bulundu, Manlleu hocanın en ufak bir kınaması karşısında klavyenin altına gizlenebilen, çekingen, iyi bir piyanistti ve Adrià'nın derhal anladığı gibi, Senyora Ardèvol'ün geniş bir mali operasyonunun bir parçasını teşkil ediyordu; Senyora Ardèvol oğluna Paris'te, Pleyel'in yüz koltuk kapasiteli —ancak kırk kadarı doldu— bir oda müziği salonunda, keman çaldırabilmek için yüklüce bir miktar harcamıştı. Müzisyenler kendilerini tamamen işlerine verebilsinler diye, birlikte seyahat ettiler. Senyor Castells ve Adrià üçüncü mevkide. Manlleu hoca, birincide, meşgul olduğu pek çok işe kendini verebilsin diye. Müzisyenler konseri okuyarak uykusuzlukla mücadele ettiler; Adrià, Castells hocayı partisyonu seslendirip kendisine giriş verirken seyretmeyi ve ona katılarak mırıldanıp çalıyormuş gibi yapmayı eğlenceli buldu; girişleri çakıştırmanın dâhiyane bir yoluydu. Tam bu sırada kondüktör yatakları yapmak üzere gelince deliler kompartımanına düştüğünü sanarak arkasını dönüp çıktı. Lyon'u geçerlerken, hava çoktan kararmıştı, Castells hoca açılıp bir itirafta bulundu, Manlleu hoca kendisinin tasmasını kısa tutuyordu, bu yüzden bir ricada bulunacaktı, Adrià Manlleu hocadan konserden önce kendilerini bir gezi için serbest bırakmasını ister miydi... kız kardeşimi görmem lazım, Manlleu hoca işleri birbirine karıştırmamızı istemiyor, anlıyor musun?

Paris, kemana devam etmemi sağlamak için annemin çevirdiği bir entrikaydı. Ama hayatımı değiştireceğini bilmiyordu. Seni orada tanıdım. Bu entrika sayesinde. Fakat konser salonunda değil, daha önce, Senyor Castells'le yaptığımız yarı-gizli kaçamak sırasında. Cafè Condé'de. Kız kardeşiyle buluşması gerekiyordu, ama kız kardeşi yanında yeğeniyle geldi, sendin o.

—Sağa Voltes-Epstein.

—Adrià Ardèvol-Bosch.

—Çiziyorum.

—Okuyorum.

—Kemancı değil misin?

—Hayır.

Güldün ve gökyüzü Condé'den içeri girdi. Halanla amcan konuşuyorlardı, kendi meselelerine gömülmüş, bizim farkımıza varamadılar.

—Konsere gelme, n'olur —diye yalvardım. Ve ilk kez samimiydim, en alçak sesimle korkudan altıma ediyorum, dedim. Konsere gelmemen senden daha çok hoşuma gitti. Beni sana âşık eden buydu. Sanırım hiç söylemedim.

Konser iyi gitti. Adrià normal çaldı, gerilmeden, gelenlerden hiçbirini hayatında bir daha hiç görmeyeceğini bilerek. Castells hocaysa harika bir *partenaire*'di, bocaladığım birkaç defasında beni en nazik şekilde toparladı. Adrià, hocam o olsaydı belki de müzik yapabilirdim, diye düşündü.

Tanışmamızın üzerinden otuz kırk yıl geçti, Sara ile benim. Hayatımı aydınlatan ve *kendisi için acılar içinde hâlâ ağladığım kişi*. Koyu renk saçlarını iki örgü halinde toplamış on yedi yaşında bir genç kız, Katalancayı Rosselló'lular gibi Fransız ağzıyla konuşan ve ömrünün sonuna kadar da öyle devam eden. Hayatıma fasılalarla giren ve daima hasretini çektiğim Sara Voltes-Epstein. Yirmi eylül bin dokuz yüz altmış bilmem kaç. Cafè Condé'deki karşılaşmadan, o kısa buluşmadan sonra tekrar görüşmeleri için iki yıl geçmesi gerekti, ikinci sefer tesadüfiydi ve bir konserde gerçekleşti.

O zaman Xènia karşısına dikildi, ben çok memnun olurum, dedi.

Bernat kara gözlerine baktı. Gecenin rengine uyuyorlardı. Cevap olarak, o halde anlaştık, eve gel. Dünyanın bütün sükûnetiyle konuşabiliriz. Xènia.

Bernat ile Tecla ipleri koparalı aylar oluyordu; yeterince gürültülü, travmalı, faydasız, acılı, öfkeli ve bin bir sefillikle dolu olmasını sağlamak için her iki tarafın da büyük gayret ve titizlikle yürüttüğü bir süreçle varmışlardı bu sona, özellikle Tecla tarafından, öyle bir kadındı ki, böyle bir hatuna nasıl ilgi duyabildim bilmiyorum. Yetmezmiş gibi bir de hayatımı paylaştım, düşünebiliyor musun. Tecla'ysa, paylaştıkları hayatın son aylarının cehennem azabı olduğunu söylüyordu çünkü Bernat günlerini aynaya bakarak geçiriyordu, yok, yok, anla beni: sadece kendisi için vardı, her zamanki gibi; evde sadece onunla ilgili şeyler önemliydi; sadece kendisiyle meşguldü, yok şu konserim iyi gitti, yok eleştiriler her geçen gün daha da vasatlaşıyor, işe bak bizim o muhteşem icramızdan tek söz etmiyor; yok keman kasada yeterince güvende ya da yeni bir kasa almalıyız, çünkü keman bu evin en kıymetli eşyası, duyuyor musun Tecla? ve bunu kafana sokmazsan işimiz var; bir de, her şeyden çok, Llorenç'e karşı sevgi ve temas eksikliği beni yaraladı. Her şey bir yana bunu kaldıramadım. O andan itibaren ona ayak diremeye başladım. Ta ki birkaç ay önceki büyük çatışma-

ya ve karara kadar. Kendini büyük bir sanatçı sanan feci bir egoist, halbuki sadece, keman çalmak dışında popo yaymaktan başka bir şey bilmeyen geri zekâlı serserinin teki, kendini dünyanın en iyi yazarı sanıyor, adam bana al, diyordu, oku bunu ve bana nasıl olduğunu söyle. Ve ağzımdan bir fakat çıkmayagörsün, vay halime, günlerce yanıldığımı ve orada bir şeyden anlayanın sadece kendisi olduğunu göstermek için uğraşıp duruyordu.

—Yazdığını bilmiyordum.

—Aslında hiç kimse bilmiyor: editörü bile, iyi mi? Yazdığı şey berbat; sıkıcı, iddialı... Neyse. Böyle bir herifle nasıl oldu da ilgilendim hâlâ anlamış değilim. Bir de tutup hayatımı paylaştım!

—Sen niye piyanoyu bıraktın?

—Bıraktığımın farkına bile varmadım. Kısmen...

—Bernat kemanı bırakmadı ama.

—Piyanoyu bıraktım çünkü bizim evde öncelik Bernat'ın işindeydi, anlıyor musun? Yıllar önce. Llorenç'ten önce.

—Tipik.

—Bana feministlik taslama: dostun olarak konuşuyorum seninle; iğnelemene gerek yok, tamam mı?

—Peki sence sizin yaşınızda böyle ayrılmak...

—Ne olmuş? Çok gençsen fazla genç oluyorsun. Yaşlıysan, fazla yaşlı oluyorsun. Hem biz o kadar yaşlı da değiliz. Daha önümde bir yarı ömür var, değil mi?

—Çok gerginsin.

Elbette olurdu: her şey bir yana, o bir güzel ayarlanmış kopma sürecinde, Bernat evden gidecek olanın o olduğunu iddia etmişti. O da cevap olarak kemanı almış, camdan atmıştı. Dört saate kalmadan, malına verdiği büyük zarar gerekçesiyle işleme konmuş şikâyetin ihbarnemesini almış avukata koşmak zorunda kalmış üstüne üstlük ondan bir ton azar işitmişti, ufacık bir kızdı sanki; bu işle oyun olmazdı, Senyor Plensa çok ciddiydi: istiyorsanız, dava açabilirim ama benim söylediklerimi yapmak zorundasınız.

—O kahrolası kemanı yine görsem yine pencereden atarım, sonunda hapse tıkılsam da.

—Bu iyi bir yol değil. Dava açmamı istiyor musunuz?

—Tabii ki: bunun için geldim.

—Öyleyse size şunu söylemeliyim, kavga edebilirdiniz, ondan nefret edebilir, kafasına tabak çanak fırlatabilirdiniz, çok da iyi olurdu. Ama tabak: keman değil. Bu şekilde çok ciddi bir hata yaptınız.

—Onu incitmek istedim.

—Başardınız; ona zarar verdiniz ama aptalca bir yöntemle, samimiyetimi mazur görün.

Ve uygulanacak stratejiyi açıkladı ona.

—Sana anlatıyorum bütün bu kepazeliği, çünkü sen benim en iyi arkadaşımsın.

—Tutma kendini; ağla, kızım. İyi gelir. Ben yeterince ağladım.

—Hâkim, kadın olduğundan tabii, tamamen ona hak verdi. Şu işe bak, adalet ne kadar adaletsiz olabiliyor. Kemanın gördüğü hasar yüzünden bir para cezası verdi, o kadar. Ödemediği ve asla ödemeyeceği bir ceza. Cal Bagué'de dört aylıklık tedavi, ama bence sesi eskisi gibi değil.

—İyi bir çalgı mı?

—Hem de nasıl. On dokuzuncu yüzyıl sonlarından bir mirecourt, bir thouvenel.

—Cezayı ödemesi için neden şikâyet etmiyorsun?

—Tecla hakkında hiçbir şey duymak istemiyorum. Şu anda ondan bütün kalbimle nefret ediyorum. Düşünsene, oğlumu bile benim aleyhime çevirdi. Neredeyse kemana verdiği hasar kadar affedilmeyecek bir şey bu da.

Sessizlik.

—Tersini söylemek istedim.

—Seni anlıyorum.

Zaman zaman büyük şehirlerin bazı sokaklarında, geçitlerinde bulursun kendini, gecenin sükûnetinde ayak seslerinin yankılanmasına imkân tanırlar, ve her şeyin eskiye döndüğü hissine kapılırsın, nüfusumuzun az olduğu, birbi-

rimizi tanıdığımız ve sokakta birbirimize selam verdiğimiz zamanlara. Barcelona şehrinin de geceye ayak uydurduğu dönemlere. Bernat'la Xènia Permanyer Geçidi boyunca yürüdüler, tek başlarına ve başka bir dünyanın çocukları olarak, ve kulakları birkaç dakika boyunca sadece kendi ayak seslerini dinlemeye çevrilmiş. Xènia'nın ayakkabıları topukluydu. Çok şıktı. Çok şık giyinmişti, neredeyse doğaçlama bir röportaj için fazlasıyla şık. Ve topukları kara gözlerinin gecesinde çınlıyordu; çok da güzeldi.

—Acını anlıyorum —dedi Xènia Llúria'ya vardıklarında, yokuşu telaşla çıkan şamatacı bir taksinin gürültüsü sardı etraflarını—. Ama artık kafandan atmalısın. Sen en iyisi ondan söz etmeyi bırak artık.

—Kendin sordun.

—Nereden bileyim...

Bernat, dairenin kapısını açarken, dön dolaş kürkçü dükkânı, dedi, ve oranın çocukluğunun mahallesi olduğunu, karısından ayrılınca da, tesadüfen oraya döndüğünü söyledi. Döndüğüme memnunum çünkü çok, pek çok hatıram var burada. Whisky mi istersin yoksa öyle bir şeyler mi?

—İçki içmiyorum.

—Ben de. Ama misafirler için bir şeyler var.

—Su, zahmet olmazsa.

—Soysuz karı bana evimde kalma seçeneneği bile vermedi. Hayatımı yeniden kurmam gerekti. —Bütün evi tek hamlede göstermek ister gibi kollarını açtı.— Ama mahalleme geri dönmekten memnunum. Buyursunlar.

Yönelmesi gereken yeri ona başıyla gösterdi. Odanın lambasını yakmak için öne geçti:

—Sanırım bir gidiş yolumuz oluyor, sonra da başa dönüş. İnsan hayatında hep bir köklere dönüş var. Ölüm araya girmediği sürece.

Büyük bir odaydı, muhtemelen yemek odası olarak düşünülmüştü. Yuvarlak bir sehpanın etrafında bir divan ve

bir koltuk vardı, üzerlerinde partisyonlarla iki nota sehpası, içinde üç çalgıyla bir dolap ve bir bilgisayar ve yanındaki kâğıtlarla bir masa. Karşı duvar da kitaplar ve partisyonlarla dolu. Sanki Bernat'ın hayatının özetiymiş gibi.

Xènia çantasını açıp kayıt cihazını çıkardı, Bernat'ın önüne koydu.

—Görüyorsun? Henüz tam düzenlemedim ama buranın oturma odası olması gerekiyordu.

—Gerçekten çok hoş.

—Tecla soysuzu tek bir mobilya almama bile izin vermedi. Her şey Ikea'dan. Hayda, kayıt mı yapıyorsun?

Xènia kayıt cihazını kapattı. Bütün sohbet boyunca ondan işitmediği bir sesle:

—Karının soysuzluğundan mı söz etmek istersin, kitaplarından mı? Cihazı kapatmak ya da açmak için söylüyorum.

Sessizlik, insanın kendi ayak seslerini işiteceği sessizlikti. Fakat ıssız bir sokakta yürümüyorlardı. Bernat kalp atışlarını işitti ve kendini fazlasıyla gülünç hissetti. Yine Llúria'yı çıkan bir motorun gürültüsünün geçmesini bekledi.

—Touché.*

—Fransızca bilmiyorum.

Bernat mahcup, ortadan kayboldu. Xènia'nın hiç bilmediği bir şişe suyla geri döndü. Ve Ikea'dan iki bardakla.

—Tasmània bulutlarının suyu. Seversin.

Yarım saat kadar hikâyeleri ve çalışma sürecine dair ondan bundan söz ettiler. Üçüncü ve dördüncü derlemelerin en iyileri olduğundan. Roman? Yok, yok: kısa mesafeleri seviyorum. Giderek sakinleşirken eski eşi olacak orospudan söz ederek sergilediği saçmalık yüzünden kendisini utandıran olaya değindi, fakat henüz kafasından atamamıştı ve avukata çuvalla para ödediği halde her konuda Tecla'ya hak verilmesini kabul edemiyordu, bu da beni çileden çıkarıyor,

* (Fr.) Tuş.

sana aktardığım için özür dilerim, fakat anlarsın, yazarlar, genelde sanatçılar, biz de insanız.

—Hiç kuşkum yok.

—Touché pour la seconde fois.*

—Sana Fransızca bilmediğimi söyledim. Eserinin yaratım sürecinden söz edebilir misin bana?

Uzun uzun konuştular. Bernat, yıllar yıllar önce, yavaş yavaş, yazmaya nasıl başladığını anlattı. Bir kitabıma işte oldu demem vakit alıyor. Plasma *en az üç yıl sürdü.*

—Yapma!

—Öyle. Tek başıma yazdım. Sana nasıl anlatsam bilmiyorum...

Sessizlik. Saatler geçmiş, Tasmania bulutlarının suyu bitmişti. Xènia tüm dikkatiyle dinliyordu. Hâlâ Llúria'yı tırmanan birkaç araba vardı. Orada iyiydi, evde; Bernat aylardır ilk kez kendini evinde iyi hissediyordu, zavallı Adrià'nın hayatı boyunca yaptığının aksine, kendisini dinleyen ve yargılamayan biriyle.

Saatler süren sohbetin gerilimi yüzünden birden üzerine yorgunluk çöktü. Yaşlılık başa bela.

Xènia Ikea koltuğuna iyice yerleşti. Kayıt cihazını kapatmak istermiş gibi elini uzattı fakat yarı yolda karar değiştirdi.

—Şimdi eğer şu malum konuya girersek sevinirim... çift kimlik meselesi, müzisyen ve yazar olarak.

—Yorulmadın mı?

—Yoruldum. Fakat uzun zamandır böyle bir röportaj yapmadım, böyle... böyle işte.

—Çok teşekkür ederim. Ama yarına bırakabiliriz. Ben...

Anın büyüsünü bozduğunu biliyordu fakat devam edemezdi. Birkaç dakika boyunca sessizce oturdular, Xènia eşyalarını topladı, bu sırada her ikisi de durumu ölçüp biçti, ileriye gitmek için doğru an mıydı yoksa ihtiyatlı mı olmak

* (Fr.) İkinci kez tuş.

gerekirdi, sonunda Bernat sana sadece su ikram ettiğim için kusuruma bakma dedi.

—Çok lezizdi.

Aslında ben seni yatağa atmak isterdim.

—Yarın kaçta diyelim?

—Yarın maalesef meşgulüm. Öbür gün.

Yatağa hemen şimdi.

—Olur. Buraya gelirim, senin için uygunsa.

—Anlaştık.

—Geri kalanı konuşuruz.

—Geri kalanı.

Sustular. Xènia gülümsedi, Bernat da.

—Dur da sana bir taksi çağırayım.

Ramak kalmıştı. Bakışarak, sessizlik içinde, kadın, bakışlarındaki sakin geceyle. Erkek, gözlerinde itiraf edilemez sırlardan oluşmuş belirsiz bir donuklukla. Fakat her şeye rağmen kadın, illaki her zaman her şeyin içine etmesi gereken kahrolası taksiyle çekip gitti. Öncesinde, Xènia yanağına, dudaklarının hemen yanına kaçamak bir öpücük kondurmuştu. O noktaya yetişebilmek için parmaklarının ucunda yükselmesi gerekmişti. Ne sevimli, parmaklarının ucunda. Yolun sonunda taksinin Xènia'yı hayatında alıp götürüşünü —en azından iki günlüğüne— seyretti. Tam oraya dokundu, dudaklarının hemen yanına. Gülümsedi. Gülümsemeyeli iki upuzun yıl olmuştu.

İkinci buluşma daha kolay geçti. Xènia mantosunu izin istemeden çıkardı, kayıt cihazını masanın üzerine koydu ve dairenin öbür ucunda elinde telefon kaybolan Bernat'ın, biriyle, muhtemelen avukatıyla, bitip tükenmeyen konuşmasının sona ermesini sabırla bekledi. Bernat alçak sesle ve bir tür bastırılmış bir öfkeyle konuşuyordu.

Xènia birkaç kitabın sırtına baktı. Bir köşede Bernat Plensa'nın yayımlanmış beş kitabı vardı; ilk ikisini okumamıştı. En eskisini aldı eline. İlk sayfada bir ithaf vardı, ilham

perim, sevgili Teclam'a, bu hikâyeleri düzmemde yardımını hiç esirgemedi, Barcelona, 12 Şubat 1977. Xènia gülümsemesini bastıramadı. Kitabı yerine, Bernat Plensa'nın bütün eserlerine dahil olan arkadaşlarının yanına koydu. Çalışma masasının üzerinde bilgisayar uykuda, ekran karanlıktı. Fareyi oynatınca aydınlandı. Bir metin vardı. Yetmiş sayfalık bir belge. Bernat Plensa bir roman yazıyordu ve bundan tek söz etmemişti; aksine, hiç roman yazmadığını söylemişti. Koridora doğru baktı. İçerlerden hâlâ alçak sesle konuşan Bernat'ın sesi geliyordu. Ekranın önüne oturdu ve okudu Biletleri aldıktan sonra Bernat cebine yerleştirdi. Konseri duyuran afişin önünde dikilip incelediler. Yanında, kafasına yüzünü gizleyen bir bere geçirip bir atkıya sarınmış genç bir adam, soğuğu gidermek için ayaklarıyla yeri döverken gecenin programıyla çok ilgiliydi. Başka biri, şişman, kocaman bir paltoya girmiş, kimbilir hangi nedenden ötürü bilet parasının iadesini istiyordu. Onlar Sant Pere més Alt Sokağında şöyle bir dolaşmaya gidip yollarını kaybettiler. Palau de la Música'ya döndüklerinde her şey çoktan olup bitmişti. Prokofyev sol minör 2 numaralı keman konçertosu, Jascha Heifetz ve Eduard Toldrà yönetiminde Barcelona Belediye Orkestrası, diyen afiş katranla ve koca koca harflerle yazılmış saldırgan bir JUDÍOS RAUS* ve bütün gamaları sızan bir haçla boyanmıştı ve insanlar birbirlerinin gözlerine bakmaktan kaçınıyordu ve yeryüzü daha da düzleşmişti. Sonradan bana falanjist bir grubun işi olduğunu ve hemen yan taraftaki Via Laietana'dan gönderilen polis devriyesinin, o sırada tesadüfen kahve içmeye gittiklerinden, Palau'nun girişinden uzaklaşmış olduğunu söylediler, Adrià'ya o anda çekip Avrupa'ya gitmek, orada yaşamak isteği geldi; kuzeyde bir yerde, dediklerine göre orada halk temiz, kültürlü ve özgür, uyanık ve mutluymuş, ana babaları seni seven ve senin yüzünden ölmeyen kişilermiş.

* (Alm.) Yahudiler dışarı!

Bizim payımıza ne boktan bir ülke düştü, dedi nefret sızdıran yapış yapış katrana bakarak. O zaman kurşuni devriye geldi, hadi, dediler, gidip dolaşın, gruplaşmayın, hadi dağılın, ve Adrià'yla Bernat, öbür meraklılar gibi, ortadan yok oldular, ne olacağı hiç belli olmazdı.

Palau de la Música'nın salonu doluydu, fakat sessizlik, kesifti. Alt katta, hemen hemen ortalardaki kendilerine ait iki boş sandalyeye ulaşmaları epey zor oldu.

—Merhaba.

—Merhaba —dedi Adrià, çekingence, kendisine gülümseyen o güzeller güzeli kızın yanına otururken.

—Adrià? Adrià Bilmemkim?

O zaman tanıdım seni. Örgülerin yoktu artık ve tam bir kadın gibi görünüyordun.

—Sara Voltes-Epstein!.. —dedim, hayranlıkla—. Burada mısın?

—Sence neredeyim?

—Yok, yani...

—Öyle. —dedi gülerek ve elini elimin üzerine öyle bir ilgisizlikle koydu ki ölümcül bir akımla yüklendim—. Artık Barcelona'da yaşıyorum.

—Bak —dedim, başımı her iki yana sırasıyla çevirerek:— Bernat, bir arkadaşım. Sara.

Bernat ve Sara başlarıyla nazikçe birer jest yaptılar.

—Ne rezillik, hım, şu afiş işi... —dedi Adrià, şu müthiş çam devirme yeteneğiyle. Sara belli belirsiz bir jest yapıp programı okumaya koyuldu. Bakışlarını elindekinden ayırmadan:

—Konserin nasıl gitti?

—Paris'teki mi? —Biraz utanmış:— İyi. Olağan.

—Hâlâ okuyor musun?

—Evet. Ya sen, hâlâ çiziyor musun?

—Evet. Bir sergi açacağım.

—Nerede?

—Bir kilisede, şey... —Gülümsedi.— Yok, yok. Gelmeni istemem.

Gerçekten mi söylüyordu yoksa şaka mıydı, bilmiyorum. Adrià öyle tutuklaşmıştı ki yüzüne bakmaya cesaret edemedi. Çekingence gülümsemekle yetindi. Işıkları söndürmeye başladılar, seyirci alkışlamaya hazırlanıyordu ve Maestro Toldrà sahneye çıkıyordu *ve dairenin öbür tarafından gelen Bernat'ın ayak sesleri işitiliyordu. O zaman Xènia bilgisayarı uykuya alıp sandalyeden kalktı. Kitap sırtlarına bakıyormuş gibi yaptı, Bernat odaya girdiğindeyse yüzüne sıkılmış ifadesi verdi.*

—Kusura bakma —dedi Bernat elindeki telefonu sallayarak.

—Yeni bir mesele mi?

Kaşlarını çattı. Bu konudan söz etmek istemediği belli oluyordu. Ya da Xènia'yla konuşmaması gerektiğini öğrenmişti. Oturdular ve birkaç saniye boyunca sessizlik oldukça rahatsız edici oldu; belki de bu yüzden ikisi de birbirlerine bakmadan gülümsediler.

—Edebiyatla uğraşan bir müzisyen kendini nasıl hisseder? —dedi Xènia ufacık kayıt cihazını yuvarlak sehpanın üzerine koyarak.

Bernat ona, onu görmeden bakıyordu, öbür gecenin, dudağının hemen kıyısındaki kaçamak öpücüğünü düşünerek.

—Bilmem. Her şey yavaş yavaş geldi, kaçınılmaz bir biçimde.

İşte bu koca bir yalandı. Her şey öyle çıldırtıcı bir biçimde ağırdan ağırdan, lütfedilmiş ve kaprisli bir tarzda ve senin hemen hepsi birden geliversin heyecanının tam aksine geliyordu ki, çünkü Bernat yıllardır yazıyordu ve Adrià da yıllardır ona yazdığı şeyin hiç ilginç olmadığını, donuk olduğunu, öngörülebilir, vazgeçilebilir olduğunu söylüyordu; bak kesin olarak söylemek gerekirse, gerekli bir metin değil. Beni anlamak istemiyorsan başının çaresine bakarsın o zaman.

—Bu kadar mı? —dedi Xènia biraz iğneleyici—. Her şey yavaş yavaş kaçınılmaz bir biçimde geldi, öyle mi? Bu kadar mı? Kaydı durdurayım mı?

—Anlamadım?

—Neredeydin?

—Burada, seninle.

—Hayır.

—Eh, konser sonrası travması.

—Ne demek?

—Altmış yaşımı geçtim, profesyonel bir kemancıyım, alnımın akıyla yapıyorum, biliyorum ve orkestrayla çalarken fark etmiyor. Fakat ben yazar olmak isterdim, anlıyor musun?

—Öylesin.

—İstediğim gibi değil.

—Başka bir şey yazıyor musun?

—Hayır.

—Hayır mı?

—Hayır. Neden sordun?

—Hiç, nedeni yok. İstediğim gibi değil, ne demek?

—Âşık olmak isterdim.

—İyi ama kemanla...

—Elli müzisyen birlikte çalıyoruz. Solist değilim.

—Ama bazen oda müziği yapıyorsun.

—Arada bir.

—Peki neden solist değilsin?

—İstediğimiz her şey olmuyor. Gereken hamur ve tutku yok bende. Yazar solisttir.

—Ego meselesi mi?

Bernat Plensa Xènia'nın kayıt cihazını aldı, inceledi, düğmeyi buldu, kapattı. Cihazı masanın üzerine bırakırken ben yürüyen bir vasatlık abidesiyim, dedi.

—Sakın şu gerzeğin

—Bana basın yoluyla bunu nazikçe söyleyen o gerzek ve öbür tüm gerzekler.

—Bilirsin eleştirmenlerin hepsi birer...

—Ne?

—İbnedir.

—Ben ciddiyim.

—Şimdi senin histerik yüzünü görebiliyorum.

—Vay vay: kurusıkı atmıyorsun.

—Kusursuz olmak istiyorsun. Ve olmadığın için de... huysuzlaşıyorsun; ya da etrafındakilerin kusursuz olmasını istiyorsun.

—Tecla için mi çalışıyorsun?

—Tecla konusu yasak.

—Derdin ne senin?

—Tepkini görmek istiyorum —diye cevap verdi Xènia—. Soruma cevap vermen gerekiyor.

—Hangi soru?

Bernat Xènia'nın kayıt cihazını tekrar açışına ve nazikçe masaya bırakışına baktı.

—Edebiyatla uğraşan bir müzisyen ne hisseder? —diye tekrarladı.

—Bilmem. Her şey yavaş yavaş geldi. kaçınılmaz bir biçimde.

—Bunu söylemiştin.

Her şey öyle çıldırtıcı bir biçimde ağırdan ağırdan ve senin hemen hepsi birden geliversin heyecanının tam aksine geliyordu ki; çünkü Bernat yıllardır yazıyordu ve Adrià da yıllardır ona yazdığı şeyin hiç ilginç olmadığını, donuk olduğunu, öngörülebilir, vazgeçilebilir olduğunu söylüyordu; kesin olarak söylemek gerekirse, bütün suç Adrià'daydı.

—Seninle her tür ilişkimi kesme noktasındayım. Tahammülfersa insanlardan hoşlanmıyorum. İlk ve tek uyarı.

Onu tanıdığından beri ilk kez, gözlerine bakınca Xènia'nın sakin gece karası bakışlarına direndi.

—Tahammül edilmez olmaya tahammül edemiyorum. Kusura bakma.

—Çalışabilir miyiz?

—Devam. Uyarı için teşekkürler.

—İlk ve tek.

Seni seviyorum diye düşündü. Yani kusursuz olması gerekiyordu, birkaç saat daha o güzelim gözleri karşısında tutmak istiyorsa. Seni seviyorum.

—Edebiyatla uğraşan bir müzisyen ne hisseder.

İnatçılığına âşık oluyorum.

—Nasıl hisseder... Kendimi... iki dünyada hissediyorum... ve benim için hangisinin daha önemli olduğunu bilmemek kafamı karıştırıyor.

—Bunun bir önemi var mı?

—Bilmiyorum. Durum...

O akşamüstü taksi çağırmadılar. Fakat iki gün sonra Bernat Plensa cesaretini toplayıp arkadaşını ziyarete gitti. Caterina, çıkmak üzere giyinmiş, kapıyı açtı ve nefes almasına fırsat vermeden alçak sesle, iyi değil, dedi.

—Neden?

—Önceki günün gazetesini saklamam gerekti.

—Neden?

—Çünkü yanlış anlamıyorsam, aynı gazeteyi üç kez okuyabiliyor.

—Yapma...

—O kadar çalışkan biriyken, aynı şeyi tekrar tekrar okuyarak vakit kaybetmesine üzülüyorum, anlıyor musunuz?

—Gayet iyi.

—Ne işler karıştırıyorsunuz siz orada?

Döndüler. Adrià çalışma odasından çıkarken onları alçak sesle konuşurken yakalamıştı.

—Zırrzrrrzrrzırrzrr.

Adrià Bernat'ı odasına alırken Caterina da fırsattan istifade Plàcida'ya kapıyı açmış, soruya cevap vermesi gerekmemişti. İki kadın alçak sesle nöbet değişimi yaptı ve Caterina yüksek sesle yarın görüşürüz, Adrià!, dedi.

—Nasıl gidiyor? —dedi Adrià.

—Ancak vaktim olunca yazabiliyorum. Ağır gidiyor.

—Hepsini anlıyor musun?

—Cık. Çok hoşuma gidiyor.

—Neden cık diyorsun?

—Çünkü doktor yazısı seninki, üstelik, ufacık ufacık. Hata yapmamak için her paragrafı defalarca okumam gerekiyor.

—Hay Allah, özür dilerim.

—Yo, yo, yo... Büyük bir zevkle yapıyorum. Fakat tabii, her gün çalışmam da mümkün değil.

—Sana çok zahmet veriyorum değil mi?

—Yok. Lafı bile olmaz.

—İyi akşamlar Adrià —dedi genç, tanımadığı bir kadın, başını içeri uzatıp gülümseyerek.

—Merhaba, iyi akşamlar.

—Kim? —dedi, Bernat alçak sesle, kadın odayı terk edince garipsemişti.

—Oradakilerden. Artık beni hiç yalnız bırakmıyorlar, ne gece ne gündüz.

—Yapma.

—Öyle. Burası Rambla'ya döndü, yol geçen hanı.

—Yalnız kalmaman en iyisi, değil mi?

—Öyle. Şükür, Lola Xica var da, her şeyi ayarlıyor.

—Caterina.

—Ne?

—Hiç, hiç.

Bir süre sessiz kaldılar. Sonra Bernat ona neler okuduğunu sordu, o etrafına bakarak okuma masasının üzerindeki kitaba dokundu ve Bernat'ın yorumlayamadığı belirsiz bir jest yaptı. Bernat kalkıp kitabı aldı.

—Bak sen, şiir!

—Eee?

Bernat kitabı salladı.

—Şiir okuyorsun.

—Hep okurdum.

—Ben okumam, doğrusu.

—Hiç belli olmuyor.

Bernat güldü, çünkü hasta bir Adrià'ya kızmak mümkün değildi. Sonra yine, daha fazlasını yapamıyorum, kâğıtlarını bilgisayara daha hızlı aktaramıyorum, dedi.

—Peki...

—Bir profesyonele vermemi ister misin?

—Yoo! —İşte şimdi jestine, yüzüne, yüzünün rengine

hayat gelmişti.— Kesinlikle olmaz! Bu yalnızca arkadaşlık için yapılacak bir şey. İstemiyorum... Ne bileyim... Çok şahsi bir şey... Belki de bilgisayara geçtikten sonra yayımlatmak yerine öylece kalması daha iyi.

—Bauçà'ya vermekten söz etmiyor muydun?

—Zamanı gelince konuşuruz.

Sessizlik oldu. Evde bir yerlerde çekmeceler çekiliyor ya da telaşlı hareketler yapılıyordu. Belki de mutfakta.

—Şimdi de Plàcida! Bu kızın adı Plàcida. —Memnun:— Bak? Ne derlerse desinler, hafızam hâlâ çok kuvvetli.

—Ah! —dedi Bernat bir şeyi hatırlayarak—. Elyazmanın öbür yüzü de var, siyah mürekkeple yazdığın, biliyor musun?, üstelik çok da ilginç.

Bir an, Adrià bocaladı.

—Ne? —biraz şaşkın.

—Kötülük üzerine bir deneme. Yapma, hatırlarsın: Ben olsam, kötülüğün tarihi üzerine bir çalışma, derdim. Senin koyduğun başlık: "Kötülük meselesi."

—Of, yok. Hatırlamıyorum. Hayır: öyle bir şey ki... bilmiyorum: ruhsuz.

—Hayır. Bence onu da yayımlamalısın. İstersen onu da yazarım.

—Sana yazık. O benim bir düşünür olarak başarısızlığım. —Upuzun saniyeler boyunca sustu.— Kafamdakilerin yarısını bile yazmayı beceremedim.

Şiir kitabını aldı. Açtı, rahatsız, kapadı. Tekrar masaya bıraktı ve nihayet, öbür yüzü yazmamın sebebi bu, onu yok etmek için, dedi.

—Neden atmadın?

—Kâğıt atmam ben.

Bir pazar ikindisi gibi ağır ve uzun bir sessizlik çöktü odaya, iki arkadaşın üzerine. Neredeyse anlamsız bir sessizlik.

17

Diploma almak ve liseyi bitirmek bir rahatlama getirdi. Bernat bir yıl önce mezun olmuş ve Edebiyat Fakültesine pek ikna olmadan kaydolmasına rağmen bütün bedeni ve ruhuyla kendini kemana adamıştı. Adrià o andan itibaren her şeyin daha kolay olacağını sanarak üniversiteye girdi. Fakat yürüdüğü güzergâh çukurlar, dikenli çalılarla doluydu. Vergilius'tan korkan, Ovidius'tan dehşete kapılan öğrencilerin kısık sesleri. Üniversite binasındaki polisler. Sınıflardaki devrim. Edebiyatla pek ilgili ve hangi konuda çalışmak istiyorsun sorusuna ben fikir ve kültür tarihine diye cevap verince ağzı açık kalan Gensana adında biriyle arkadaşlık ettim bir süre.

—Hey, Ardèvol, hiç kimse, ben fikirler tarihçisi olmak istiyorum demez.

—Ben diyorum.

—İlk kez senden duyuyorum. Vay canına. Fikirler ve kültür tarihi. —Bana güvensizlikle baktı.— Benimle gırgır geçiyorsun değil mi?

—Hayır: ben her şeyi bilmek istiyorum. Şimdi ve bir zamanlar bilineni. Ve nasıl biliniyordu ya da nasıl oluyordu da bilinmiyordu, anlıyor musun?

—Hayır.

—Peki sen ne olmak istiyorsun?

—Bilmiyorum —diye cevap verdi Gensana. Eliyle alnının etrafında belirsiz bir jest yaptı—. Kafamda bin bir

fikir var. Ama birinden biri olacak mutlaka. Bakalım, göreceğiz.

Üç güzel ve güleç kız Yunanca sınıfı yolunda yanlarından geçti. Adrià saatine baktı ve hâlâ şu fikirler ve kültür tarihçisinin ne olduğu üzerine kafa yoran Gensana'ya bir veda jesti yaptı. Güzel ve güleç kızları takip ettim. Sınıfa girmeden önce arkama döndüm. Gensana hâlâ kafasında Ardèvol'ün geleceğini evirip çeviriyordu. Ve birkaç aya kalmadan çok soğuk bir güz günü, kemanda sekizinci yılında olan Bernat kendisiyle birlikte Palau de la Música'ya, Jascha Heifetz'i dinlemeye gelmemi istedi. Bu tek fırsattı, Massià hoca, Heifetz faşist rejimle yönetilen bir ülkede çalma konusunda çekimser olsa da Maestro Toldrà'nın sonunda onu ikna ettiğini söylemişti. Hayat işlerinin büyük kısmında henüz bekaretini yitirmemiş olan Adrià, ses birliğine ayrılmış son derece yorucu bir seansın sonunda bundan Manlleu hocaya söz etti ve hocası birkaç dakikalık bir düşünme sonucunda, Jascha Heifetz'den daha soğuk, daha sevimsiz, aptal, kasıntı, iğrenç, nefret edilesi, kendini beğenmiş bir kemancı tanımadığını söyledi.

—Ama iyi çalıyor değil mi, hocam?

Manlleu partisyona bakıyordu, görmeksizin. Kemanı elinde, istemeden bir pizzicato yaptı ve ileriye doğru baktı. Uzun bir aradan sonra:

—O mükemmelliktir.

Belki de söylediğinin fazla derinlerden geldiğini fark ettiğinden, düzeltmek istedi:

—Benden sonra yaşayan en iyi kemancı. —Nota sehpasına arşeyle ufak bir vuruş.— Hadi, buraya dönelim.

Alkışlar salonu dolduruyordu. Ve alışılmış olandan daha hararetliydi, ayrıca çok da belli oluyordu çünkü bir diktatörlükte halk söylemek istediklerini satır aralarında ve alkışlarla, dolaylı jestlerle dile getirmeye alışmak, üstelik bunu muhtemelen gizli servisten, uyanık, bir yandan al-

kışlayıp bir yandan gözleri senin üzerinde olan gabardin giysili, ince bıyıklı beyefendiye bakarak yapmak zorundadır. Ve halk korkusundan, korkuyla savaşmayı arzulayan bu dili anlamayı da öğrenmişti. Bense sadece seziyordum, çünkü babam yoktu, annem dükkândaki işlere gömülmüş, sadece kemandaki ilerlemelerime hem de büyüteçle bakıyordu, Lola Xica'ysa bu şeylerden konuşmak istemiyordu, çünkü savaş sırasında anarşist bir kuzenini öldürmüşlerdi ve sokak siyasetinin buz tutmuş topraklarına girmeyi reddediyordu. Işıklar sönmeye başladı, seyirci alkışlamaya hazırlanıyor, Maestro Toldrà sahneye çıkıyor, acele etmeden nota sehpasına doğru ilerliyordu. Yarı karanlıkta Sara'nın elindeki programa bir şeyler yazdığını, bana uzattığını ve programsız kalmamak için de benimkini istediğini gördüm. Birkaç rakam. Telefon! Programımı ona uzattım, sersem kafa, kendi telefonumu yazmadan. Alkışlar diniyordu. Bernat'ın öbür yanımdaki koltukta, suskun, benim bütün hareketlerimi gözlediğini fark ettim. Sessizlik oldu.

Toldrà, ilk kez duyduğum ve çok hoşuma giden bir *Coriolano* sundu. Ardından, tekrar çıktığında, yanında elinden tuttuğu Jascha Heifetz vardı, büyük ihtimalle ona ben senin yanındayım demek istiyordu ya da kim bilir hangi sebeple. Fakat asıl önemlisi Heifetz'in soğuk, sevimsiz, aptal, kasıntı, iğrenç, nefret edilesi, kendini beğenmiş bir şekilde başını eğmesiydi. Yüzündeki hiç de dostane olmayan ifadeyi gizlemek için en ufak bir zahmete girmemişti. Maestro Toldrà, ayakta, hiçbir yana bakmadan kendisine buyrun demesini sabırla beklerken, beriki üzerinden öfkesini atmak için kendine upuzun bir üç dakika ayırdı. Sonunda başladılar. Bütün konser boyunca ağzımı kapatamadığımı hatırlıyorum. Ve andante assai'de, orkestra fonunun üçlemelerine oturtulmuş ikili keman ritminin fiziksel hazzıyla dolu, utanmadan ağladım. Temanın, orkestra ya da finalde koronun ellerine bırakılışı ve mütevazı bir pizzicato. Güzellik. Üstelik Heifetz sıcakkanlı, alçakgönüllü, cana ya-

kın, sevimli ve kendini, beni derinden etkileyen güzelliğin hizmetine hasretmiş biriydi. Adrià'ya Heifetz'in gözleri kuşku uyandıracak bir şekilde parlıyormuş gibi geldi. Bernat da, biliyorum, derin bir hıçkırığı bastırdı. Ara verilince de ayağa kalktı, gidip ona bir merhaba diyeceğim, dedi.

—Geçmene izin vermezler.

—Denerim.

—Bekle —dedi Sara.

Sara kalkıp bir işaretle onu takip etmemizi istedi. Peşine takılıp yan merdivenleri çıktık, kapıyı geçtik. İçerdeki hademe bizi bir *vade retro** jestiyle kovaladı fakat Sara bir gülümsemeyle müzisyenlerden birkaçıyla konuşmakta olan Maestro Toldrà'yı işaret etti, o da sanki Sara'nın işaretini görmüş gibi arkasını döndü, bizi gördü ve merhaba kraliçem, nasılsın?, annen nasıl? dedi.

Onu öpmek üzere ilerledi. Bize bakmadı bile. Maestro Toldrà, Heifetz'in Palau'yu çepeçevre kuşatan yazılardan gerçekten çok incindiğini, ertesi günkü konseri iptal ettiğini ve ülkeden ayrılacağını bildirdi. Şimdi rahatsız etmek uygun olmaz, anlıyor musun?

Konser bitip de sokağa çıktığımızda, gerçekten de afişin ve duvarların, her tarafın, katranla, Kastilyanca Yahudileri defolup gitmeye davet ettiğini gördük.

—Ben onun yerinde olsaydım yarınki konsere çıkardım —dedi Adrià, insanlık tarihinden zerre kadar haberi olmayan müstakbel fikirler tarihçisi. Sara onun kulağına acelesi olduğunu söyledi, ayrıca ara beni dedi, Adrià'ysa neredeyse karşılık vermedi çünkü hâlâ kafasında Heifetz vardı, sadece, tabii, tabii, teşekkürler, dedi.

—Kemanı bırakıyorum —dedim çıkışta, kirletilmiş afişin karşısında, bana inanmayan bir Bernat'ın karşısında, ve

* (Lat.) Geri dur.

kemanı bırakıyorum deyişini hayatım boyunca hatırladığım bizzat karşımda.

—Ama eğer... Ama eğer... —Bernat Palau'yu işaret ediyor ve sanki, bundan daha iyi bir iddia

—Kemanı bırakıyorum. Asla böyle çalamayacağını.

—Çalış.

—Beş para etmez. Bırakıyorum. İmkânsız. Yedinci seneyi bitirip sınava girer ve bırakırım. Yeter. *Assez. Schluss. Basta.*

—Kimdi o hatun?

—Hangi?

—Şu! —Sara'nın hâlâ orada olan aura'sını işaret ediyordu.— Maestro Toldrà'ya kadar bize Ariadne'lik eden, aptal. Sana Adrià Bilmemkim diyen kız, yahu. Sana beni ara diyen...

Adrià ağzı açık arkadaşına bakakaldı.

—Ben sana ne yaptım şimdi?

—Bana ne mi yaptın? Beni kemanı bırakmakla tehdit ettin.

—Evet. Kesinlikle. Ama senin aleyhine olsun diye bırakmıyorum: bırakıyorum.

Prokofyev konçertosu bittiğinde, değişmiş olan, hatta boyu uzamış ve daha güçlü görünen Heifetz, neredeyse kibriyle diyebileceğim, üç Yahudi dansı sundu, ve ben onu daha da uzun ve çok daha güçlü bir aura'yla algıladım. Ardından kendini topladı ve bize, tüm çabalarımıza rağmen benim sadece bir taş plaktan Ysaÿe'ninkini dinlediğim Ciaccona re minör partita hediye etti. Birkaç mükemmellik dakikasıydı. Pek çok konsere gittim. Fakat benim için bu konser belirleyici oldu, bana güzelliğin yolunu açan, bana keman kapısını kapatan, benim kısa icracılık kariyerime son veren konserdi.

—Sen kaz kafalının tekisin —diye fikrini belirtti, sekizinci sınıfla onun bir sınıf gerisindeki varlığımdan yoksun olarak baş etmesi gerektiğini anlayan Bernat. Massià hocanın karşısında tamamen yalnız—. Kaz kafalının tekisin.

—Ya ben mutlu olmayı öğreniyorsam. Işığı gördüm: acı çekmek yok artık, yapabilenlerin sunduğu müzikten zevk almak var.

—Kaz kafalısın, dahası, ödleksin.

—Öyle. Muhtemelen. Artık angaryalardan kurtulup kendimi okumaya verebilirim.

Eve dönüş yolunda, Jonqueres'ten inen soğuk havayı göğüsleyerek yanlarından gelip geçenler, arkadaşım Bernat'ta hayat boyu gördüğüm üç patlamadan birine şahit oldular. Feciydi. Bağırmaya başladı ve parmaklarıyla sayarak Almanca, İngilizce, Katalanca, Kastilyanca, Fransızca, İtalyanca, Yunanca, Latince dedi. On dokuz yaşındasın ve bir iki üç dört beş altı yedi sekiz dilde okuyabiliyorsun da bir çalgının sekizinci sınıfına gitmekten korkuyorsun ha, geri zekâlı? Senin kafan bende olsaydı, etmişim ben böyle işin içine!

Sonra sessiz kar taneleri düşmeye başladı. Barcelona'da kar yağdığını görmemiştim; Bernat'ı öylesine öfkeli görmemiştim. Bernat'ı öyle kimsesiz görmemiştim. Bilmiyorum, kar benim için mi yağıyordu, onun için mi.

—Bak —dedim.

—Şimdi kimin umurunda kar yağmış yağmamış. Hata ediyorsun.

—Bensiz Massià'yla başa çıkmak seni ürkütüyor.

—Öyle, ne var bunda?

—Sende kemancı hamuru var. Bende yok.

Bernat sesini alçalttı, sen öyle san, ben hep sınırdayım. Çalarken gülümsüyorum ama mutlu olduğumdan değil, sadece paniği defetmek için. Ama keman da korno gibi öyle hain ki: her an yanlış nota çıkabilir. Ama ben yine de o kahrolasını bırakmıyorum işte. Onuncu yıl bakacağım devam edip edemeyeceğime. Sen de öyle yap, onuncudan sonra bırak.

—Keman çalarken zevkten gülümseyeceğin bir gün gelecek Bernat.

İsa'nın sesini duydum kulaklarımda, kehanetini dillendirirken, işlerin gidişine bakarsak... neyse bak, ne diyeceğimi bilmiyorum.

—Onuncudan sonra bırak.

—Olmaz. Hazirandaki sınavlardan sonra. Estetik bakımından. Beni daha fazla sıkıştırırsan şimdi bırakırım ve olan estetiğe olur.

Kar hâlâ yağıyordu. Bizim eve kadar sessizce yürüdük. Beni binanın koyu ahşap kapısının önünde bıraktı, ne bir iyi geceler ne bir sevgi jesti.

Bernat'la hayat boyu birkaç kez kavga ettim. Bu ilk büyük kavgamızdı, yara izi bırakanların ilkiydi. Noel tatili alışılmadık bir kar manzarasıyla geçti. Evde annem sessizdi, Lola Xica her şeye karşı dikkatli, bense final sınavlarındaki olağanüstü başarımın temelinde kazanılmış mülkiyet hakkıyla babamın odasında gün geçtikçe daha fazla kalıyordum; bu mekân benim için giderek dayanılmaz bir biçimde daha çekici oluyordu. Noel sonu Sant Esteve gününde beyaz sokaklarda dolaşmaya çıktım, ve Bernat'ı gördüm, evleri Bruc Sokağının yukarı kısmındaydı ve şimdi de sırtında kemanı Bruc'tan aşağı kayarak iniyordu. Beni gördü ama bir şey demedi. Bir kıskançlık krizine tutulduğumu itiraf etmeliyim, çünkü anında kim bilir kimin evinde birlikte keman çalacaklar diye düşündüm, üstelik alçak herif bana hiçbir şey söylememişti. Çocukça bir kıskançlık krizine tutulmuş Adrià, o sıra on dokuz yahut yirmisindeydi herhalde, Bernat'ın peşine düştü ama koşarak kayakların hızına ulaşamıyordu ve öndeki zaten anında *pessebre** figürlerinden birine dönüştü, belki de çoktan Gran Via'nın oralara varmıştı. Ne gülünçtü, atkısının ardında nefes nefese, kendisini terk etmekte olan arkadaşına bakarken. O gün nereye gittiğini hiçbir zaman öğrenemedim, ve öğrenmek için... öğrenmek için ömrümün yarısını verirdim, diyecektim, ama bugün bu ifadenin hiçbir anlamı yok. Hadi

* (Kat.) Noel döneminde kiliselerde ya da evlerde çeşitli malzemeler kullanılarak yapılmış küçük figürlerle canlandırılan İsa'nın doğum sahneleri.

oradan, Barcelona'nın birkaç karış beklenmedik karla kaplandığı o kışın o tatil gününde kimin evinde çalmaya gittiğini öğrenmek için ömrümün yarısını bugün de verirdim.

Gece, çaresizlik içinde, paltomun ceketimin pantolonumun ceplerini didik didik aradım, hepsine sövüp sayarak, konser programını bulamıyordum.

—Sara Voltes-Epstein mı? Yok. Tanıdık gelmiyor. Betlem Kilisesine bak, orada bu tür etkinlikler yapılıyor.

Belki yirmi kiliseye gittim, yavaş yavaş kirlenmekte olan karı arşınlayarak, sonunda Poble Sec mahallesinde, gösterişsiz bir kilisede, çok daha gösterişsiz, üç duvarı olağanüstü kömürkalem çizimlerle kaplı, neredeyse ıssız bir salonda buldum. Altı yedi portre ve birkaç peyzaj. Haïm Amca adını taşıyan portrenin bakışlarındaki hüzün beni çok etkiledi. Bir de harika bir köpek. Deniz kıyısında bir ev, adı *Portlligat Plajı*'ydı. Bu resimleri kimbilir kaç kez seyrettim, Sara. O kız büyük bir sanatçıydı, Sara. Yarım saat boyunca ağzımı kapatamadım, sonunda ensemde bir yerlerde bir azar gibi sesini işittim, sana gelme demedim miydim, diyordu.

Ağzımda özürle döndüm fakat sadece ürkek bir, buralardan geçiyordum da, çıktı. Bir gülümsemeyle beni affettiğini gösterdi. Kısık sesle ve ürkekçe konuştun:

—Fikrin?

18

—Anne.

—Ne? —Başını, belge ve elyazmaları okuma masasının üzerindeki, incelemekte olduğu kâğıtlardan kaldırmadan.

—Dinliyor musun?

Ama o dükkânda bir temizlik yapması için seçtiği adamın, Caturla'nın verdiği mali raporu okuyordu hırsla. Dikkatini bana vermemişti, biliyordum, ama ya şimdi olacaktı ya asla.

—Kemanı bırakıyorum.

—Pekâlâ.

Caturla'nın raporu çok ilgi çekici olmalıydı ki okumaya devam ediyordu. Adrià, ruhu buz gibi soğuk bir terle kaplanmış, odayı terk ederken annesinin çıkardığı gözlüğün bir klik-klikle kapanışını işitti. Kesinkes, arkasından ona bakıyordu, Adrià döndü. Evet, bakıyordu, bir elinde gözlük öbüründe rapor dosyası.

—Ne dedin?

—Kemanı bırakıyorum. Yedinci yılı bitireceğim ama sonra bırakacağım.

—Aklından bile geçirme.

—Kararımı verdim.

—Bu tür şeylerde karar verecek yaşta değilsin.

—Elbette o yaştayım.

Annem Caturla'nın raporunu bırakıp ayağa kalktı. Babam olsaydı bu isyankârlığı ne şekilde bastırırdı diye dü-

şünüyordu, eminim. Giriş olarak kısık, samimi, tehditkâr bir ton kullandı:

—Yedinci yılı bitireceksin, sonra sekizinciyi ve sonra iki yıl da virtüoz olmak için çalışacaksın, zamanı gelince de Julliard School'a gideceksin ya da Manlleu hocayla nereye karar verirsek.

—Anne: hayatımı icracı olmaya adamak istemiyorum.

—Sebep?

—Beni mutlu etmiyor.

—Mutlu olmak için gelmedik dünyaya.

—Ben onun için geldim.

—Manlleu hoca yapabileceğini söylüyor.

—Manlleu hoca beni küçümsüyor.

—Manlleu hoca seni teşvik etmek için öyle yapıyor, çünkü bazen öyle miskinleşiyorsun ki.

—Benim kararım bu. Sen git kâğıtlarınla uğraş —demeye cüret ettim.

Bu bir savaş ilanıydı. Ama başka bir yolu da yoktu. Babamın odasından arkama bakmadan çıktım.

—Ugh.

—Efendim?

—Artık yüzüne savaş boyalarını sürebilirsin. Dudaklardan kulaklara doğru siyah beyaz ve yukardan aşağıya iki sarı çizgi.

—Zevzekliği bırak, ben tir tir titriyorum.

Adrià bir adım bile geri çekilmemeye kararlı, odasına kapandı. Savaşsa savaş.

Birkaç hafta boyunca evde sadece, normallik görüntüsü vermeye çalışan tek kişinin, Lola Xica'nın sesi işitildi. Annem hep dükkândaydı ben de üniversitede, akşam yemekleriyse sessizlik içinde geçiyordu, ikimiz de gözlerimizi tabaklarımızdan kaldırmıyorduk. Lola Xica'ysa kâh bana kâh ona bakıyordu. Birkaç gün öyle zorlu öyle amansız oldu ki seni tekrar bulmanın sevinci keman buhranı yüzünden sessizliğe büründü.

Fırtına Manlleu hocayla dersimin olduğu gün koptu. O

sabah dükkâna gitmek üzere ortadan kaybolmadan önce annem bütün haftanın yegâne sözünü etti bana. Bana bakmadan, babam öldüğünde yaptığı gibi:

—Storioni'yi derse götür.

Manlleu hocanın evine Vial'le gittim ve koridordan stüdyoya doğru ilerlerken sesini işittim, şimdi şeker gibi, senin daha çok hoşuna gidecek bir repertuar hazırlayabiliriz, diyordu.

—Yedinci yılı bitirdiğimde kemanı bırakıyorum. Kimse beni anlamıyor mu? Hayatta başka önceliklerim var.

—Hayatın boyunca yanlış bir karar verdiğin için pişman olacaksın (annem).

—Ödlek (Manlleu).

—Beni yalnız bırakma, oğlum (Bernat).

—Zenci (Manlleu).

—Üstelik benden daha iyi çalıyorsun! (Bernat).

—İbne (Manlleu).

—Peki harcadığın onca vakit ne olacak? Hepsi boşa mı gitti? (annem).

—Şımarık çingene (Manlleu).

—Peki ne yapmak istiyorsun? (annem).

—Okuyacağım.

—Kemanla birlikte götürebilirsin değil mi okumanı? (Bernat).

—Ne okuyacaksın? (annem).

—Soysuz piç (Manlleu).

—İbne (ben).

—Şimdi tokadı yersin (Manlleu).

—Sahiden ne okumak istediğini biliyor musun? (annem).

—Ugh (Arapahoların cesur büyük reisi Kara Kartal).

—Hey, ne okumak istiyorsun dedim sana, tıp mı? (annem).

—Alçak (Manlleu).

—Vay canına, Adrià, yapma! (Bernat).

—Tarih (ben).

—Hah! (annem).

—Ne? (ben).

—Açlıktan ölürsün. Ve can sıkıntısından (annem).

—Tarih!? (Manlleu).

—Tabii ya.

—Ama madem tarih... (Manlleu).

—Ha, ha... şimdi ne diyeceksin bana (annem).

—Hain!! (Manlleu).

—Ayrıca felsefe de okumak istiyorum (ben).

—Felsefe? (annem).

—Felsefe? (Manlleu).

—Felsefe? (Bernat).

—Daha da kötü (annem).

—Neden daha da kötüymüş? (ben).

—Kötünün kötüsü, avukat ol bari (annem).

—Hayır. Hayata düzenlemelerle kural konmasından nefret ediyorum (ben).

—İğrençsin sen (Bernat).

—Sen karşı çıkmak için karşı çıkıyorsun. Bu da senin tarzın değil mi? (Manlleu).

—Kültürel evrimi araştırarak insanlığı anlamak istiyorum (ben).

—İğrençsin, dedim ya. Sinemaya gidelim mi? (Bernat).

—Olur, hadi. Nereye? (ben).

—Publi'ye (Bernat).

—Seni anlamıyorum oğlum (annem).

—Yularsız (Manlleu).

—Tarih, felsefe... Hiçbir işe yaramadıklarını görmüyor musun? (annem).

—Anne öyle deme!... tüylerimi ürpertiyorsun (ben).

—Tarih, felsefe... Hiçbir işe yaramadıklarını görmüyor musun? (Manlleu).

—Siz nereden bileceksiniz! (ben).

—Küstah! (Manlleu).

—Ya müzik? Müzik ne işe yarar? (ben).

—Para kazanırsın, çok para; sen buna bak (Manlleu).

—Tarih, felsefe... Hiçbir işe yaramadıklarını görmüyor musun? (Bernat).

—*Tu quoque?** (ben).

—Ne? (Bernat).

—Yok bir şey (ben).

—Filmi sevdin mi? (Bernat).

—Ih ıh (ben).

—Ih ıh mı hı hı mı? (Bernat)

—Ih ıh (ben).

—Beş para etmez! (annem).

—Ama benim hoşuma gidiyor (ben).

—Ya dükkân? Dükkânla ilgilenmek istemez misin? (annem).

—Bunu daha sonra konuşuruz (ben).

—Ugh (Arapahoların cesur büyük reisi Kara Kartal).

—Şimdi olmaz, yahu, canım sıkkın (ben)

—Ayrıca başka diller de çalışmak istiyorum (ben).

—İngilizce yeter de artar sana (Manlleu).

—Hangi dilleri? (annem).

—Latince ve Yunancada ilerlemek. İbrancaya başlamak, Aramca ve Sanskrit dili (ben).

—Yok artık! Ne zevksiz... (annem).

—Latince, Yunanca, başka? (Manlleu).

—İbranca, Aramca, Sanskrit dili (ben).

—Sen uçmuşsun oğlum (Manlleu).

—Sana göre (ben).

—Uçaktaki kızlar İngilizce konuşur (Manlleu).

—Ne? (ben).

—Konser için uçakla New York'a gittiğinde emin ol Aramcaya ihtiyacın olmaz (Manlleu).

—Farklı dillerde konuşuyoruz hocam (ben).

—Sevimsiz! (Manlleu).

—Bana hakaret etmeyi kesseniz diyorum (ben).

* (Lat.) Sen de mi (Brütüs)?

—Şimdi anlıyorum! Senin için fazla zor bir modelim ben (Manlleu).

—Yok, yok artık! (ben).

—Yok, yok artık da ne demek oluyor? Hım? Yok artık'la ne demek istiyorsun sen? (Manlleu).

—Ne diyorsam onu (ben).

—Soğuk, kibirli, sevimsiz, aptal, kasıntı, iğrenç, nefret edilesi, kendini beğenmiş! (Manlleu).

—Peki, nasıl isterseniz (ben).

—Ne dediysem o (Manlleu).

—Bernat (ben).

—Ne? (Bernat).

—Gidip mendirekte yürüyelim mi? (ben).

—Hadi (Bernat).

—Baban mezarından başını uzatsa! (annem).

Özür dilerim, fakat o gün annem savaşın tam ortasında böyle deyince, gümbürtülü ve aşırı bir kahkahayı tutamadım. Mutfaktan bütün olup biteni dinleyen Lola Xica'nın da gülümsemesini bastırdığını biliyorum. Annemse, benzi atmış, söylediğinin farkına çok geç vardı. Hepimiz tükenmiştik, her şeyi orada öylece bıraktık. Çatışmanın yedinci günüydü.

—Ugh (Arapahoların cesur büyük reisi Kara Kartal).

—Bak ben çok yoruldum (ben).

—Tamam. Ama bilesin, Birinci Dünya Savaşı gibi, siperlerde ve kıran kırana bir savaş başlattınız; tek söylemek istediğim, üç cephede savaştığını aklından çıkarma (Arapahoların cesur büyük reisi Kara Kartal).

—Haklısın. Ama seçkin bir icracı olmak istemediğimden eminim (ben).

—Her şeyden önemlisi, taktiği stratejiyle karıştırmaman (Arapahoların cesur büyük reisi Kara Kartal).

Şerif Carson tütünü yere tükürdü, sen diren, dedi, gerisini boş ver. Eğer hayatını kitap okuyarak geçirmek istiyorsan, kendine bak, kendine ve kitaplarına. Ötekileri de boş ver, ne halleri varsa görsünler, inan bana.

—Sağ ol Carson (ben).

—Hiçbiri değmez (Şerif Carson).

Yedinci gündü, onca gerilimden bitap düşmüş, ateşkes dileğiyle hepimiz uyumaya gittik. Sara'yı düşlediğim pek çok geceden ilkiydi o gece.

Stratejik açıdan çok iyi gitti, Üçlü İttifakın orduları karşı karşıya geldiler: Türkiye Manlleu hocanın evinde Almanya'yla yüzleşti. Ve bu İtilaf için iyi oldu, yaralarını sarmak ve Sara hakkında yapıcı bir şekilde düşünme fırsatı buldu. Kroniklere bakılırsa eski müttefikler öyle zalim ve kanlı bir çatışmaya girmişlerdi ki bağırışları Manlleu hocanın apartmanının aydınlığını tutmuştu. Annem bütün o yıllar boyunca susup da içinde tuttuğu ne varsa döktü ve ötekini, kafası hülyalı fakat zihinsel kapasitesi olağandışı olan bir çocuğu zapt etmeyi bilememekle suçladı.

—Abartmayalım şimdi.

—Benim oğlum üstün zekâlı. Bilmiyor muydunuz? Bu konuda yeterince konuşmadık mı?

—Bu evde sadece tek bir üstün zekâlı vardı, Senyora Ardèvol, o kişi de hâlâ burada.

—Benim oğlumun kendisine uzanacak bir ele ihtiyacı vardı. Sizin egonuz Senyor Manlleu...

—Manlleu hoca.

—Görüyor musunuz? Egonuz gerçeği görmenize izin vermiyor. Mali şartları gözden geçirmeliyiz.

—Haksızlık. Suç sizin oğlunuzun üstün zekâlı olmasında.

—Şaka yapmaya çalışmayın, acıklı oluyor.

Böylece doğrudan hakaretlere geçtiler (bir taraf negroit, Çingene kadın, ödlek, ibne, soğuk, kibirli, sevimsiz, aptal, kasıntı, iğrenç, nefret edilesi ve kendini beğenmiş. Öbür tarafsa sadece zavallı.)

—Ne dediniz ne dediniz?

—Zavallı. —Yüzünü yüzüne yaklaştırarak:— Za-val-lı!

—Bir hakaretiniz eksikti. Sizi mahkemeye vereceğim.

—Birkaç avukatı üstünüze salmak benim için büyük bir zevk olacak. Artık gelecek ayın ücretini ödemiyorum. Benim için artık mümkün... Benim için... Yehudi Menuhin'le konuşacağım.

Ve anlaşılan sonunda, Manlleu Menuhin'in dört bacaklı bir vasat olduğunu ve kendisine iki kat pahalıya patlayacağını söylerken el kola geçtiler; annem kapıya doğru ilerliyor, beriki öfke içinde takip ederek, Menuhin'in derslerini biliyor musunuz? diye tekrarlayıp duruyordu, nasıl yapar derslerini, biliyor musunuz?

*Can** Manlleu'nun, bizzat sahibi tarafından öfkeyle kapatılan kapısının çarpılışını duyduğunda Carme Bosch, Adrià'yı dünyanın en iyi kemancısı yapma hayalinin ebediyen sona erdiğini biliyordu. Ne yazık, Lola Xica. Bense Bernat'a alışacağını söylüyordum, ve canı istediğinde birlikte keman çalacağımıza söz verdim; bizim ya da onların evinde, nerede isterse. İşte o zaman nefes almaya ve hiçbir engel olmadan seni düşünebilmeye başladım.

* Bkz. sayfa 103.

19

*Et in Arcadia ego.** Poussin tablosunu, bu sözleri söyleyenin ölüm olduğunu, ölümün her yerde, mutluluk yuvalarında bile olduğunu düşünerek yapmış olsa da ben hep, *ego*'nun beni kastettiğini düşünmekten yanaydım: ben Arkadya'daydım, Adrià'nın Arkadya'sı var. Ve bu kederli, kel, sefil, göbekli, ödlek Adrià da bir Arkadya'da yaşadı; çünkü birkaç Arkadya'm var benim, ve ilki, bir kişi, yani senin varlığın. Bu Arkadya'yı artık ebediyen kaybettim. Bir melek ateşten kılıcıyla kovdu beni oradan; Adrià'ysa ayıplarının üzerini örtüyor ve bundan sonra hayatımı kazanmak için tek başıma, sensiz çalışmam gerekecek Sara'm benim, diye düşünüyordu. Bir yer olan Arkadya ise Tona, dünyanın en çirkin ve en güzel köyü, orada, Casic evinin setlerinde hoplayıp zıpladığım, sekiz haftalık yaz tatilimin ayrılmaz arkadaşları Xevi, Quico, ya da Rosa'dan saklanmak için ardına gizlendiğim saman denklerinden yağan kılçıkların her yanımı dağladığı, on beş yaz geçirdim; Barcelona'dan uzakta, Concepció'nun çan seslerinden uzakta, sarı siyah taksilerden ve bana okulu hatırlatan her şeyden uzakta, öncelikle rahiplerden, sonra annemden uzakta, Adrià'nın yanında getiremediği kitaplardan uzakta. Bir koşu kaleye tırmanır Ges'lerin oraya bakardık, çiftlik evi-

* Bkz. sayfa 211.

ne, tarlalara, ve en gerilerde mandıralara — hepsi bir *pessebre* sahnesi gibi görünüyordu. Yanında buğday kılçıklarıyla dolu saman denkleri, ve Casic'lerin orası, küçük ev, çiğnenmiş eski saman yığınıyla, yine sanki bir *pessebre* figürü. Gerilerde, mantardan yapılmış dağlar, poyrazda Collsacabra ve gündoğusunda Montseny. Ve biz, çığlıklar atıp haykıran, dağların hâkimleri, özellikle de benden altı yaş büyük olan, iyice büyüyüp de babasına inek sürüsünde yardım etmeye gidinceye ve artık bizimle oynamayı bırakıncaya kadar her şeyde beni yenen Xevi. Quico da beni yenerdi fakat bir gün beyaz duvara kadar koşmada ben yendim onu. Tamam: tökezlemişti, fakat yine de zaferim meşruydu. Rosa ise çok güzeldi, eh o da beni hep yeniyordu. Leo yengenin evinde çok farklı bir hayat yaşanıyordu. Mırıltı, sessizlik yoktu orada. İnsanlar konuşur ve birbirinin yüzüne bakardı. Leo yengenin bej renkli, tertemiz ve ömrünün sonuna kadar üstünden çıkarmadığı önlüğüyle hüküm sürdüğü kocaman bir evdi. Ges'lerin evi, Ardèvol'lerin baba evi, yazın bütün hava akımlarına açık, kışın şehir evlerinin bütün konforuna sahip, gayet uygun bir biçimde inek ahırlarından ve atların tavlalarından uzakta, on üçten fazla odasıyla, kitap okumak için dünyanın en iyi sığınağı, ayrıca keman çalışmak için dünyanın en iyi yeri olan bir sundurmayla süslenmiş güneye bakan cephesiyle muazzam bir evdir; keman çalıştığım zamanlar üç kuzenim gayet umursamaz bir edayla beni dinlemeye gelirlerdi, ben de alıştırma yapmaktan çok bir repertuar sunardım, giderek daha büyük bir zevkle; bir gün sundurmanın korkuluğuna, sardunya saksısının yanına bir karatavuk kondu ve ben, Trullols'un Bruc konservatuvarının bir yıl sonu kutlamalarında bana çaldırmak istediği Leclair'in *Second livre de sonates*'ından iki numaralı sonatını çalarken beni dikkatle izledi, süslemelerle dolu bu sonat karatavuğun herhalde pek hoşuna gitmişti. *Tonton* Leclair, son notayı yazdığında kurutma tozu kalmadığı için yazdıklarına üfledi. Sonra gayet memnun yerinden kalkıp kemanı aldı ve kâğıtlara

bakmadan, imkânsız devamlar düşünerek çaldı. Kıvançla dilini şaklattı. Tekrar oturdu. Son sayfanın boş olan alt yarısına son derece gösterişli yazısıyla: "Bu sonatı doğum gününde, sevgili kız kardeşim Annette'in oğlu sevgili Guillaume-François'ya adıyorum. Bu gözyaşları vadisinden geçişi hayırlı olsun." Yazdıklarını okudu, yine üfledi ve yazı takımını eksiksiz tutmadıkları için evin bütün hizmetkârına sövüp saydı. Ges'lerde herkes ne yapacağını bilirdi. Herkes yapması gerekeni yaptığı müddetçe iyi ağırlanırdı, benim gibi. Yazın, Tanrı'nın emrettiği şekilde kendimi doyurmak dışında bir şey yapmam da gerekmiyordu; bu şehir çocukları pek sıska oluyor, şu yüzünün rengine bak, zavallıcık. Kuzenlerim benden büyüktü, en küçükleri Rosa benden üç yaş büyüktü. Yani ben, has inek sütüyle beslenmesi ya da Tanrı'nın emrettiği gibi tıkabasa doyurulması gereken, biraz şımartılmış bir çocuktum. Tabii zeytinyağlı ekmekle. Şaraplı ve şekerli ekmekle. Ve pastırmayla. Cinto amcanın canını sıkan şey, Adrià'nın kapanıp saatlerce resimsiz, sırf yazılı kitaplar okumak gibi biraz sağlıksız olan alışkanlığıydı: ve bu yedi, on ya da on iki yaşındaki bir çocukta hakikaten endişelenilecek şeydi. Fakat Leo yenge elini tatlılıkla amcamın koluna koyuyor, o da konuyu değiştiriyordu; o öğleden sonra Xevi'nin kendisiyle gelmesi gerekiyordu, çünkü Prudenci inekleri görmeye gelecekti.

—Ben de gelmek istiyorum —Rosa.

—Olmaz.

—Ben?

—Olur.

Rosa biraz gücenirdi çünkü Adrià en küçükleriydi ama yine de gidebiliyordu; ama bana gelince olmaz.

—Berbat bir şey, kızım —dedi Leo yenge.

Ve ben Prudenci'nin yumruğunu ve bütün kolunu Blanca'nın kıçından içeriye sokuşunu görmeye gidiyordum; Prudenci sonrasında amcama, Xevi'nin bir kâğıda not ettiği bir şeyler söylüyordu ve Blanca geviş getiriyordu, öbür yandakilerin endişelerine kayıtsız

—Dikkat, dikkat, dikkat, işiyor! —diye bağırıyordu Adrià, heyecanlanmış.

Adamlar meselelerini konuşmayı kesmeden uzaklaşıyorlardı fakat ben ilk sıralardaki yerimden kıpırdamıyordum çünkü parterden bir ineğin işemesini ve sıçmasını seyretmek Tona'daki hayatın bana sunduğu en büyük gösterilerden biriydi. Casic'lerin katırı Parrot'un işemesini seyretmek gibi. Bu aracısız doğrudan yaşanacak bir şeydi, buna değerdi, bu yüzden amcamların zavallı Rosa'ya haksızlık ettiğini düşünüyorum. Böyle daha bir sürü şey vardı, Clot de Matamonges civarında, dere yatağında iribaş avlamaya gitmek gibi. Sonra cam şişeye koyduğumuz sekiz on kurbanla dönmek.

—Zavallı hayvancıklar.

—Yok, yenge, her gün yemek veririm.

—Zavallı hayvancıklar.

—Ekmek vereceğim, gerçekten.

—Zavallı hayvanlar.

Kurbağaya dönüşmelerini görmek istiyordum ama genellikle ölü iribaşlara demek daha doğru olur, çünkü ne bizim aklımıza sularını değiştirmek gelirdi ne de onlar şişenin içinde bir şey yiyebilirlerdi. Sonra çardaktaki kırlangıç yuvaları. Aniden patlayan fırtınalar. Ve Casic'lerin harman yerindeki son sahne, harman vakti, o sıralar artık sapından samanından ayırmak için savurmuyorlardı ekini, makinalar vardı buğdayı dövmek, saman yığınları yapmak, bütün köyü ve benim anılarımı saman tozuyla doldurmak için. Şimdi düşünüyorum da, Cinto amcayla Leo yenge çok iyi bir hamurdan yoğrulmuş olmalıydılar, çünkü iki kardeşin, babamla amcamın kavgasından sonra hiçbir şey olmamış gibi davrandı onlar. Kavga uzun zaman önce olmuştu. Adrià henüz doğmamışken. Ben de aslında yirmi yaşıma bastığım yaz, annemle Barcelona'da baş başa kalmak istemediğimden —beni kabul ederseniz— Tona'da iki üç hafta geçirmeye karar verdiğim için öğrendim (yoksa öğrenemezdim); aslında o günlerde birazcık hüzünlüy-

düm de, çünkü Sara, bir süredir iki aileden gizli görüşüyorduk, anne babasıyla Cadaqués'e gitmek zorunda kalmıştı ve ben kendimi çok ama çok yalnız hissediyordum.

—Ne demek, beni isterseniz? Sakın bir daha böyle bir şey söyleme —dedi bana Leo yengenin kızgın sesi—. Ne zaman geliyorsun?

—Yarın.

—Kuzenlerin burada değil. Yok aslında, Xevi burada ama o da bütün günü mandırada geçiriyor.

—Tahmin ederim.

—Casic'lerden Josep ve Maria bu kış öldüler.

—Yapma.

—Viola da üzüntüden öldü. —Telefonun öbür ucunda sessizlik. Teselli olarak:— İkisi de çok yaşlıydı. Josep zavallıcık iki büklüm yürüyordu. Köpek de çok yaşlıydı.

—Çok üzüldüm.

—Kemanını da getir.

Yani anneme Leo yengenin beni davet ettiğini ve davetini geri çeviremeyeceğimi söyledim. Annem ne evet, ne hayır dedi. Birbirimizden çok uzaklaşmıştık ve çok az konuşuyorduk. Ben günlerimi çalışarak, okuyarak geçiriyordum, o da dükkânda. Eve döndüğündeyse bakışları beni hâlâ suçluyor olurdu, kemancı olarak parlak bir geleceği şımarıkça berhava etmiştim.

—Beni duydun mu anne?

Anlaşılan her zamanki gibi dükkânda bana açıklamak istemediği sorunlar vardı. Bu yüzden bana bakmadan, sadece, hediye bir şeyler götür dedi.

—Nasıl yani?

—Bilmiyorum. Hediye işte, sen seç.

Tona'daki ilk gün ellerim ceplerimde, Berdagué'ye gittim, hediye bakmak için. Major Meydanına vardığımda gördüm onu, Racó'da bir masaya oturmuş, *orxata* içiyor ve bana bakıyordu gülümseyerek, beni bekliyormuş gibi. Tabii ya, beni bekliyordu. Önce tanımadım, sonra, hayda!, ben bunu tanıyorum, kim, kim, kim. O gülümsemeyi tanıyordum.

—Ciao —dedi bana.

İşte o zaman tanıdım. Artık bir melek değildi, ama yüzünde hâlâ aynı meleksi gülümseme. Artık olgun bir kadındı, ve hâlâ güzel. Yanına oturayım diye işaret etti, ben de boyun eğdim.

—Katalancamda hâlâ çok eksikler var.

İtalyanca konuşabileceğimizi söyledim. O zaman bana, *caro Adrià, sai chi sono, vero?** dedi.

Leo yengeye Berdagué'den hediye almaya gidemedim. İlk saat onun *orxata* içmesi ve Adrià'nın yutkunmasıyla geçti. O susmadı, Adrià'nın bilmediği ya da bilmiyormuş gibi yaptığı —çünkü yirmi yaşına gelmiş de olsa evde bu gibi şeyler asla konuşulmazdı— ne varsa hepsini anlattı bana. Tona'nın Major Meydanında, meleğimle benim kardeş olduğumuzu söyleyen o oldu.

Biraz şaşırmış gibi baktım. Bunu ilk kez biri söze dökü yordu. Benim itirazımın farkına vardı.

—Doğru —diye ısrar etti.

—Bu bir fotoroman konusu —diye gizlemek istedim.

Değişmedi. Annem olacak yaşta olduğunu açıkladı, ama benim üvey kardeşimdi, ve bana bir doğum belgesi ya da babamın Daniela Amato adında birinin babası olduğunu onayladığı bir belge gösterdi, yine gösterdiği pasaportundan anlaşıldığına göre bu Daniela Amato da kendisiydi. Yani, elbette beni bekliyordu, hazırda tuttuğu konuşması ve belgeleriyle. Tabii ki, kimsenin bana söylemediği ama benim kısmen bildiğim şey doğruydu; bir evin bir oğlu olarak benim büyük, epeyce büyük bir kız kardeşim vardı. Ve ben kendimi, babam, annem, Lola Xica ve bunca sır tarafından kandırılmış hissettim. Şerif Carson'un bile bana bunu bir kez olsun ima etmemiş olmasına da üzüldüm sanırım. Bir kız kardeş. Ona bir kez daha baktım: eve bir melek şeklinde geldiğinde olduğu kadar güzeldi hâlâ,

* (İt.) Adrià'cığım, kim olduğumu biliyorsun, değil mi?

fakat benim kız kardeşim kırk altı yaşında bir hanımdı. Pazar günlerinin sıkıcı ikindilerinde birlikte asla oynayamazdık. Eminim o Lola Xica'yla giderdi, kol kola girip, gülüşüp konuşarak, ve kendilerine bakan bir erkek gördüklerinde elleriyle ağızlarını kapatarak.

—Ama sen annemin yaşında olduğuna göre —dedim bir şey söylemiş olmak için.

—Biraz daha gencim ben. —Cevabında hafif bir kızgınlık tonu seçer gibi oldum.

Adı Daniela'ydı. Ve dediğine göre onun annesi... ve bana çok güzel bir aşk hikâyesi anlattı, ve ben babamı âşık olmuş haliyle hayal edemedim, genellikle susuyor ve dinliyordum, bana söylediklerini dinliyor ve hayal etmeye çalışıyordum ve nedendir bilmem bana iki kardeşin ilişkilerinden söz etmeye başladı, çünkü babam Vic Papaz Okuluna girmeden önce, ekini rüzgârda savurmayı, Tanrı'nın emrettiği gibi dövmeyi, ve canına yandığımın bir seferinde hamile kalıp kalmadığını anlamak için Estrella'nın karnını yoklamayı zoraki öğrenmişti. Ardèvol dede iki oğluna da katırın heybesini güzelce bağlamasını ve kapkara olsa da Collsuspina taraflarından gelen bulutların yağdırmadan, hep uzaktan geçip gittiklerini göstermişti. Cinto amca, ilk oğul ve vâris olandı, çiftlik işlerine daha bir hevesle koşuyordu. Toprakların, hasadın, gündelikçilerin yönetimine de. Oysa bizim babamız, o da senin gibi, kuytulara saklanıp okur, düşünür, ayakları yere değmeden dolanır dururdu. Babamı, biraz da çaresizlikten, Vic Papaz Okuluna gönderdiklerinde, ilgisizliğine rağmen artık yarı eğitimli bir köylü olma yoluna girdi. Sonra içinde bir heves belirdi ve Latince, Yunanca öğrenmeye başladı, büyük üstatların anlattığı hikâyeleri okuyordu. Papaz okulunun üzerinden henüz büyük şairin, Verddaguer'in gölgesi kalkmamıştı ve üç öğrenciden ikisi şiir yazmaya çalışıyordu; ama babamız, hayır: o kendisine taksit taksit sunulan teoloji ve felsefede derinleşmek istiyordu.

—Sen nereden biliyorsun bunları?

—Annem anlatırdı bana. Babamız gençken çok konuşkanmış. Anlaşılan kapalı bir şemsiyeye, bir mumyaya sonradan dönüşmüş.

—Sonra?

—Sonra onu Roma'ya göndermişler, çünkü anlaşılan pek zekiymiş. Eh, sonra annemi hamile bırakmış. Çok ödlek olduğu için de Roma'dan kaçmış. Böylece ben doğmuşum.

—Vay canına... Fotoroman gibi —diye ısrar ettim.

Daniela, kızmak yerine, Adrià'ya kışkırtıcı bir gülümsemeyle bakıp hikâyesine devam etti, ve senin baban kardeşiyle kavga etti dedi.

—Cinto amcayla mı?

—Beni bu beş para etmezle evlendirme fikrini alıp bir tarafına sokabilirsin artık —dedi Fèlix, fotoğrafı öfkeyle geri vererek.

—Senin kılını kıpırdatman gerekmeyecek ki! Kendi kendine çekip çevrilen bir çiftlik. İyice araştırıp öğrendim. Üstelik kendini kitaplarına verebileceksin, kahretsin, daha ne istiyorsun?

—Neden beni evlendirmek istiyorsun?

—Babamlar istedi de ondan; cüppeyi çıkarırsan ... evlenirsen diye; evlenmek için çıkarırsan yani.

—Sen de evli değilsin! Ne demeye...

—Ama evleneceğim. Gözüme kestirdiğim bir...

—Koyun gibi.

—Hakaret etme bana. Annem zaten seni ikna etmenin zor olacağını biliyordu.

—Canım çektiğinde evlenirim. Evlenirsem eğer.

—Daha güzel bir kız bakabilirim sana —dedi Cinto, Puig'ların gözbebeğinin kurşuni fotoğrafına bakarak.

Ondan sonra babamız gayet katı sözlerle kendisine hakkını ödemesini çünkü Barcelona'da bir kat tutacağını söyledi. O anda bağırıp çağırmalar, kaya gibi fırlatılan gücendirici sözler başladı. İki kardeş nefretle bakıştılar. El sıkışmadılar. Fèlix Ardèvol hakkını aldı ve birkaç yıl birbir-

lerinden uzak yaşadılar. Leo'nun ısrarı sayesinde, Cinto'yla evlendikleri gün babam yüzünü gösterdi. Fakat o gün hariç iki kardeş birbirinden uzak yaşadı. Biri civardan toprak satın alarak, hayvan besleyerek, yem üreterek, öbürüyse payını Avrupa'da yaptığı gizemli seyahatlerde harcayarak.

—Gizemli seyahatlerden kastın ne?

Daniela *orxata*'yı emmeyi bitirdi ve başka bir şey eklemedi. Adrià gidip hesabı ödedi, döndüğündeyse neden çıkıp biraz dolaşmıyoruz dedi, ve Racó'nun Tori'si, temizlik beziyle masayı kirletirken, bu Fransız hatunu, kahretsin, bir lokmada yutabilirmiş ifadesi takınıyordu.

Meydandaki kahve masasından kalktıklarında Daniela onun önünde durdu ve kendisine modern ve affedilemez bir biçimde yabancı havası veren kara gözlüğünü taktı. Aralarında bir içli dışlılık varmış gibi yaklaştı ve gömleğinin ilk düğmesini açtı.

—Affedersin —dedi.

Racó'nun Tori'si, şu işe bak bunun gibi bir çaylak, kahretsin, tutsun da böyle bir Fransızla, diye düşündü. Daniela ucunda madalyon takılı zinciri dışarı çıkarırken, Tori dünyanın böyle hızla dönüvermesine hayretle başını salladı.

—İnançlı olduğunuzu bilmiyordum.

—İnançtan değil.

—Pardàc Madonna'sı bir Tanrı'nın Annesidir.

—Bir hatıra.

—Kimden?

—Onu tam bilmiyorum.

Daniela gülümsemesini bastırdı, madalyonu parmaklarıyla ovuşturdu ve Adrià'nın göğsünün üzerine bıraktı, beriki bu şekilde mahremiyetine girilmesinden kızgın madalyonu gizledi. Ayrıca seni ilgilendirmez, diye ekledi.

—Duruma bağlı.

Adrià anlayamadı. Konuşmadan yürüdüler.

—Çok güzel bir madalyon.

Jachiam madalyonu boynundan çıkardı kuyumcuya gösterdi ve altındandır dedi. Zinciri de.

—Çalmış olmayasın sakın?

—Yook! Küçük Bettina hediye etti bana, benim ufacık kör kardeşim, kendimi hiç yalnız hissetmeyeyim diye.

—E neden satmak istiyorsun?

—Garip mi?

—Tabii ya... bir aile yadigârı...

—Aile... Babamı ne kadar özlüyorum, Pardàc'lı Mureda'yı, ve bütün Mureda'ları: Agno, Jenn, Max, Hermes, Josef, Theodor, Micurà, Ilse, Ercia, Katharina, Matilde, Gretchen ve minik kör Bettina. Ayrıca Pardàc kırlarını da özlüyorum.

—Neden dönmüyorsun?

—Çünkü orada kötülüğümü isteyenler var hâlâ, ailem tedbiri elden bırakmamak gerektiğini bildirdi...

—Tabii... —dedi kuyumcu, Pardàc'lı Mureda'ların meselelerine ilgisiz, madalyonu iyice incelemek için başını eğerek.

—Babama epeyce para gönderdim, kardeşlerime yardım etsin diye.

—Hım.

Elindekini bir süre daha inceledi. Sahibine geri verdi.

—Pardàc, Predazzo değil mi? —dedi, ötekinin gözlerine bakarak, sanki aklına aniden bir şey gelmiş gibi.

—Ovadakiler Predazzo der, doğru. Ama Pardàc orası... Almak istemiyor musunuz?

Kuyumcu başıyla reddetti.

—Paraya ihtiyacım var.

—Kışı benimle geçirirsen sana işi öğretirim ve karlar eridiğinde istediğin yere gidersin. Ama madalyonu satma.

Jachiam metali eritip yüzükler, madalyonlar, küpelere dönüştürme hünerini öğrendi ve hasretini birkaç ay boyunca o iyi adamın evinde dindirdi, ta ki bir gün ustası, yarım kalmış bir sohbete devam eder gibi başını sallayarak:

—Paraları kiminle gönderdin? deyinceye kadar.

—Hangi paraları?

—Ailene gönderdiğin.

—Güvenilir birine.

—Oksitan mıydı?

—Evet, neden?

—Hiç, hiç...

—Neden?

—Hiç, bir şeyler duydum da... Hiç.

—Ne duydunuz?

—Adamın adı neydi?

—Ben Blond diye biliyorum. Cazilhac'lı Blond. Sarışınlığından.

—Sanırım devam etmesine izin vermemişler...

—Ne?

—Öldürmüşler. Soymuşlar.

—Kim?

—Dağlılar.

—Moena'lılar mı?

—Sanırım.

O sabah Jachiam, cebinde kışın kazandığı parayla, kuyumcunun hayır duasını da alarak, Mureda'ların parasının akıbetini ve zavallı Blond'un başına gelenleri öğrenmek için dağın yolunu tuttu. Öfkeye boğulmuş ve en ufak tedbiri boş vermiş yürüyordu. Beşinci gün Moena'ya vardı ve meydan yerinde bağırıp haykırdı. Brocia'lar çıkın dışarı, dedi, bir Brocia işitti onu, kuzenine haber verdi, kuzeni öbür kuzenine ve ikisi bir araya geldiklerinde meydan yerine indiler, Jachiam'ı yakaladıkları gibi nehir kıyısına götürdüler. İmdat çığlıkları Pardàc'a ulaşamadı. Çiçeklerin Meryem Anası madalyonu, onu ilk gören Brocia'nın ödülü oldu.

—Pardàc, Alto Adige'de —dedi Adrià.

—Oysa, bizim evde —diye cevap verdi Daniela, düşünceli— benim maalesef tanıyamadığım denizci bir amcamın Afrika'dan getirdiğini söylerler.

Hiç konuşmadan mezarlığa vardılar, Ermita de Lourdes şapeline devam ettiler, ikindi vakti gezintiyi daha da güzelleştiriyordu. Yarım saatlik sessizlikten sonra Ermi-

ta'nın bahçesindeki taş banka oturdular, artık biraz daha güven duyan Adrià, göğsünü gösterip istiyor musun? dedi.

—Hayır. O senin. Sakın kaybetme.

Güneş, yoluna devam ederken bahçenin gölgelerini değiştirmişti, ve Adrià, babamın gizemli seyahatleri derken ne kastetmiştin, diye sordu tekrar.

Vatikan'da, San Pietro Meydanına beş dakika mesafede, Passetto'nun yanı başında ufacık bir Borgo oteline yerleşmişti. Yüzünde demirden yumruğuyla uzun bir süre kaz gütmüş ifadesiyle, Julius'tan Augustus'a geçiş döneminden fırlamışa benzeyen Romalı bir hanımın işlettiği temiz, mütevazı ve ekonomik bir pansiyondu Bramante. Vicolo delle Palline'ye bakan, rutubetli daracık odasına yerleşir yerleşmez gidip Peder Morlin'i ziyaret etti; Peder Morlin onu, Santa Sabina Manastırının revaklı avlusunun kapısında gördüğünde hatırlamakta zorlanarak birkaç saniye süzdü, kimdi bu adam, kimdi... yok!

—Fèlix *Ardevole*! —diye haykırdı—. Adaşım benim! Sensin değil mi?

Fèlix Ardèvol kabul etti ve ağır cüppesinin içinde ter döken keşişin elini itaatle öptü. Morlin, onun gözlerinin içine baktıktan sonra, bir an bocaladı, ve ziyaret odalarından birine buyur etmek ya da avluyu çevreleyen revaklarda dolaştırmak yerine onu orada burada değersiz birkaç resmin asılı olduğu beyaz duvarların arasındaki tenha bir koridora götürdü. Upuzun ve pek az kapının bulunduğu bir koridor. İçgüdüsel olarak kısılmış sesiyle, eski zamanlardaki gibi, ne istiyorsun, diye sordu, Fèlix Ardèvol'se temas kurmak istiyorum, sadece temas, diye cevap verdi. Bir dükkân açmak istiyorum, birinci kalite malzeme bulmama yardım edebilirsin diye düşünüyorum.

Birkaç adım attılar sessizce. İlginçti, çünkü mekânın çıplaklığına rağmen ne adımları ne de sözleri yankılanıyordu. Peder Morlin güvenli bir yer olduğunu biliyor olmalıydı. İki tablodan sonra son derece gösterişsiz bir Müj-

de'nin önünde durdu, alnını kuruladı ve arkadaşının gözlerinin içine baktı:

—Savaşta değil misiniz? Nasıl çıkabildin?

—Girip çıkabilirim, mesele olmaz. Kendime göre yöntemlerim var. Ayrıca temaslarım.

Peder Morlin ayrıntıları bilmesinin işine gelmediği manasında bir jest yaptı.

Uzun uzun konuştular. Fèlix Ardèvol'ün fikri gayet açıktı: birkaç yıldır pek çok Alman, Avusturya ve Polonya vatandaşı Hitler'in planları yüzünden kendilerini rahatsız hissediyorlardı ve hava değişiminin yollarını arıyorlardı.

—Zengin Yahudiler arıyorsun.

—Bir kaçış antikacı için bir fırsattır daima. Beni Amerika'ya gitme niyetinde olan insanların bulunduğu yerlere götür.

Koridoru sonuna kadar yürüdüler. Bir pencere yegâne süsü toprak saksılardaki kan rengi sardunyalar olan daracık bir revağa bakıyordu. Fèlix bir Dominiken keşişinin bu sardunya dizisini suladığını hayal etmekte zorlandı. Ufak galerinin öbür yanında, benzer bir pencere, sırf bu amaçla yapılmış gibi, uzaklardaki San Pietro'nun kubbesini kusursuzca çerçeveliyordu. Birkaç saniye boyunca, Fèlix Ardèvol, bu pencereyi ve gösterdiği manzarayı alıp yanımda götürmeyi isterdim diye düşündü. Morlin'in kendisini pencereyi göstermek için oraya kadar getirdiğinden emin gerçekliğe geri döndü.

—Durumlarını kesin olarak bildiğimiz üç dört adrese ihtiyacım var.

—Senin ilgilendiğin bu şeyi bileceğimi nereden biliyorsun sevgili *Ardevole*?

—Benim de bilgi kaynaklarım var: işime saatler veriyorum ve temaslarını geliştirmeye devam ettiğini biliyorum.

Peder Morlin darbeyi yedi ama tepkisiz göründü.

—Başkalarının işlerine karşı bu ani ilgi de nereden çıktı?

Çünkü işime tutkuyla bağlıyım diyecekti neredeyse; çünkü ilgimi çeken bir parça bulduğumda dünya o parçaya indirgeniyor, ister bir heykel olsun ister bir resim, bir kâğıt ya da bir dokuma. Ve dünya, herhangi bir mazeret gerektirmeden, sırf kendileri için var olan nesnelerle dolu. Öyle nesneler var ki...

—Koleksiyoncu oldum. —Daha kesin olarak:— ben koleksiyoncuyum.

—Ne koleksiyoncusu?

—Koleksiyoncu. —Kollarını açtı, Tahttan vaaz eden Aziz Domingo gibi.— Güzel şeyler arıyorum.

Peder Morlin'e gelince, onun elbette bilgisi vardı. Dünyada Santa Sabina'dan dışarı adım atmadan her şeyi bilecek birisi varsa o da Peder Fèlix Morlin'di, dostların dostu, ve dendiğine göre, sevmedikleri için çok tehlikeli. *Ardevole* bir dosttu ve, bu yüzden anlaşmaları uzun sürmedi. Fèlix Ardèvol, ilkin, payımıza düşen ve kimsenin aslında arzulamadığı bu çalkantılı zamanlara dair bir vaaza katlanmak zorunda kaldı ve sükûnetini koruyabilmek için, işte bu doğru, işte bu doğru'larla tasdikliyordu, uzaktan bakan biri tespih dualarını tekrarladıklarını zannederdi. Ve Avrupa'nın yaşadığı bu çalkantılı zamanlar pek çok insanı Amerika'ya doğru bakmaya mecbur ediyordu, ve Peder Morlin sayesinde Fèlix Ardèvol, yangından önceki birkaç ay boyunca Avrupa'da oradan oraya koşturdu, muhtemel bir depremden mobilyaları kurtarmak için. İlk teması, Viyana Innere Stadt'ta Tiefer Graben Caddesindeydi. Çok güzel bir evdi, pek geniş değildi fakat kesinlikle çok derindi. Zili çaldı ve kendisine kapıyı hafif bir güvensizlik havasıyla açan hanıma sempatiyle gülümsedi. Bu ilk temasında evin bütün mobilyalarını satın aldı ve en değerli beşini ayırdıktan sonra kalanı, Viyana'dan çıkmadan, neredeyse Ring'i bile geçmeden ödediğinin iki misline sattı. Böylesine büyük bir başarıyla yere göğe sığmayabilirdi fakat Fèlix Ardèvol akıllıdan ziyade kurnaz bir adamdı. İhtiyatla hareket etti. Nürnberg'de on yedi ve on sekizinci yüzyıl resimlerinden bir koleksiyon

satın aldı: iki fragonard, uçuk bir watteau ve bir rigaud. Sarı gardenyalar mignon'unu bunların arasıdan ayırıp sakladığını tahmin ediyorum. Ferrara yakınlarındaki Pontegradella ilk kez eline değerli bir çalgının geçtiği yer oldu. Napolili Nicola Galliano tarafından yapılmış bir viyolaydı. Malı incelerken bu tür bir çalgıyı çalmayı öğrenmemiş olduğu için hayıflandı. Satıcı —Davide Fiordaliso adında bir kemancıydı ve kaynaklarından öğrendiğine göre, Viyana Filarmoniyi yeni ırk yasaları yüzünden bırakmış ardından Ferrara'da bir kafede çalarak hayatını kazanmaya başlamıştı— sıkkın, kısık sesle iki milyon deyinceye kadar sessizliğini korumayı bildi. Viyolayı bir saat boyunca büyüteciyle incelemiş olan Signor Arrau'ya baktı, o da gözleriyle fiyatı kabul etmesini işaret etti. Fèlix Ardèvol, o anda sıkılmış bir ifadeyle parçayı sahibine geri vermesi ve son derece abes bir rakam söylemesi gerektiğini biliyordu. Öyle de yaptı fakat o viyolaya sahip olma fırsatını da tehlikeye attığı için öyle üzüldü ki oturup tavrını yeniden belirlemek zorunda hissetti. Salim kafayla alıp satmak bir şeydi, bir dükkân açmak başka bir şey, zaten pek yakında açacaktı. İki yüz bine aldı viyolayı. Elleri fazlasıyla titreyen satıcıyla bir kahve içme teklifini geri çevirdi çünkü savaşta kurbanının gözlerine bakmamayı öğretirler insana. Bir galliano. Signor Arrau, çalgılar kendi alanına girmese de, şayet haberi ihtiyatla yayarsa ve satmakta acelesi yoksa ödediğinin üç mislini çıkarabileceğini, söyledi. İsterse, bir vatandaşını takdim edebilirdi kendisine, Signor Berenguer, kıymet biçme işini olağanüstü bir kesinlikle yapmayı öğrenmiş çok yetenekli bir genç, İspanya savaşı bittiğinde, er geç bitecekti, evine dönme niyetindeydi.

Peder Morlin'in tavsiyesiyle, onun bilmediği bir şey yoktu, Zürih yakınlarında bir köyde bir depo kiraladı, divanları, kanepeleri, konsolları, fragonard'ları, chippendale sandalyeleri ve watteau'ları orada sakladı. Galliano viyolayı da. Günün birinde bir benzerinin, bir yaylı çalgının, kendi mahvına sebep olacağını tahmin etmiyordu tabii. Fakat, dükkândaki malzeme ile, kataloğunun en seçkin parçala-

rından oluşturulmuş şahsi koleksiyonunun birbirinden tamamen ayrı olacağı konusunda kafası gayet berraktı.

Zaman zaman Roma'ya, Bramante pansiyonuna dönüyordu, Morlin'le buluşuyor, muhtemel müşterilerden söz ediyorlar, gelecekten konuşuyorlardı, ve Morlin onun, İspanya savaşının asla bitmeyeceğini, çünkü şimdi Avrupa'nın büyük bir sarsıntı geçirmekte olduğunu ve sarsıntının büyük bir huzursuzluk demek olduğunu anlamasını sağladı. Dünya haritasının yeniden düzenlenmesi gerekiyordu ve bunu yapmanın en hızlı yolu bombalar ve siperlerdi; bunu kaygısız bir tevekkülle söyledi.

—Sen nereden biliyorsun bütün bunları?

Bundan başka bir soru soramadım. Daniela'yla ben Barri yolundan yürümüştük kaleye kadar, biz yukarı çıkarken daha dik olan öteki yokuşu tırmanmak istemeyen yaşlılar da vardı yanımızda.

—Ne muazzam bir manzara —dedi.

Kale şapelinin önünde Plana'yı seyrediyorlardı, Adrià Arkadya'sını düşündü, ama bir anlığına.

—Nasıl oluyor da babam hakkında bu kadar çok şey biliyorsun?

—Çünkü o, benim babam. Şu gerideki dağın adı ne?

—Montseny.

—Her şey bir *presepe*'ye* benzemiyor mu?

Sen benim *pessebre*'larımı nereden bileceksin, diye düşündüm ben, bizim evde asla yapılmayan *pessebre*'larımı. Ama Daniela haklıydı, Tona her zamankinden daha çok benziyordu İsa'nın doğumu sahnesine ve Adrià göstermekten kendini alamadı.

—Ges'lerin evi.

—Evet. Ve Casic'lerinki.

Mağribiler Kulesine kadar yürüdüler. İçerde, pislik ve sidik. Dışarıda, rüzgâr ve manzara. Adrià manzarasını

* *Presepe* İtalyanca, *pessebre* Katalanca. Bkz. sayfa 240.

kaybetmemek için uçurumun kıyısına oturdu. Doğru soru o ana kadar gelmemişti aklıma:

—Bütün bunları neden anlatıyorsun bana?

Yanına oturdu ve ona bakmadan, kardeş olduklarını, birbirlerini anlamaları gerektiğini, Casic evinin sahibinin kendisi olduğunu söyledi.

—Biliyorum. Annem söyledi.

—Evi yıkmayı düşünüyorum, pisliği, su birikintilerini, lağımı ve çürümüş saman kokusunu yok etmeyi. Ve oraya yeni evler inşa etmeyi.

—Vah sana.

—Alışırsın.

—Viola üzüntüden öldü.

—Viola kim?

—Casic'lerin köpeği. Kara suratlı koyu bej ve düşük kulaklı.

Daniela'nın anlamadığı kesindi fakat bir şey demedi. Adrià birkaç saniye sessizce ona baktı.

—Bütün bunları neden anlatıyorsun bana?

—Babamızın kim olduğunu bilmen lazım.

—Ondan nefret ediyorsun.

—Babamız öldü, Adrià.

—Ama ondan nefret ediyorsun. Neden geldin Tona'ya?

—Annenden uzaktayken seninle konuşmak için. Dükkândan söz etmek için. Sana geçtiğinde ortağın olmak isterim.

—İyi de neden bana söylüyorsun? Annemle et pazarlığını...

—Senin annenle konuşulmuyor. Sen zaten bilirsin.

Güneş bir süredir Collsuspina'nın ardına gizlenmişti ve içimde uçsuz bucaksız bir boşluk hissettim. Işık yavaş yavaş çekiliyordu ve sanki ağustosböcekleri cır cır ötüyordu. Collsacabra boyunca solgun ay belirmeye başlıyor, sabahçı. Dükkân sana geçtiğinde mi demişti?

—Hayatın kanunu bu, bir gün senin olacak, eninde sonunda.

—Ha si...

Bunu Katalanca söylemişti Adrià. Öbürünün açıkça göstermese de hafifçe gülümsemesinden gayet iyi anladığını fark etti.

—Sana anlatacak daha çok şey var. Neyse, hangi kemanı getirdin?

—Pek çalışmayı düşünmüyorum. Aslında kemanı bıraktım. Leo yengenin hatırına getirdim.

Birazdan karanlık çökecekti, yokuş aşağı yola koyuldular; Adrià önlerindeki keçi yolu boyunca intikam niyetiyle uzun adımlarla, uçurumu küçümseyerek, ötekiyse daracık eteğine rağmen görünürde sorunsuz onu takip ederek. Mezarlığın yanındaki ağaçların oraya vardıklarında ay artık iyice yükselmişti.

—Peki ama hangi kemanı getirdin?

—Çalışma kemanını. Neden?

—Bildiğim —diye devam etti Signor Bilmemkim, yolun ortasına dikilmiş— bilindiği kadarıyla hiç düzenli olarak çalınmamış: neredeyse Stradivarius'un Messies'i gibi, anlıyor musunuz?

—Hayır —dedi Ardèvol, sabırsız.

—Diyorum ki, bu kemanı daha da değerli yapıyor. Yapıldığı yıl, Guillaume-François Vial'in elindeyken izi kaybedilmiş. Zaman zaman kullananlar olmuştur belki ama düzenli olarak çalındığını sanmam. Ve şimdi burada bizim karşımıza çıkıyor. Paha biçilmez bir çalgı.

—İşte duymak istediğim buydu, *caro dottore*.

—Gerçekten ilk mi? —dedi, belli bir merakla, Senyor Berenguer.

—Evet.

—Ben peşini bırakırdım Senyor Ardèvol. Çok para.

—Değer mi? —diye sordu Fèlix Ardèvol, Bilmemkim'e bakarak.

—Ben tereddüt etmezdim. Paranız varsa tabii. Nefis bir sesi var.

—Sesi şeyimde değil.

—Ve sembolik değeri olağanüstü.

—İşte beni ilgilendiren bu.

Vedalaştılar çünkü yağmur yağmaya başlamıştı. Signor Bilmemkim'in uzmanlık ücreti ayaküstü ödendikten sonra vedalaştılar. Savaşın getirdiği felaketler, milyonlarca ölü ve yerle bir olmuş şehirler, insanları nezaketi bir yana bırakmaya, herhangi bir yol ağzında, birden fazla hayatı belirleyecek anlaşmaları ayaküstü halledivermeye alıştırmıştı. Fèlix Ardèvol anlaştık dediğinde vedalaştılar, Senyor Berenguer'in sözünü dikkate alıyordu, ve elbette elli bin dolar fazlasıyla yüksekti. Her ikisine çok teşekkür ediyordu. Ve tekrar buluşmak isterlerse, görüşmek üzere. Senyor Berenguer, köşeyi dönmeden önce bir kez daha dönüp Ardèvol'ü inceledi. İyice bakabilmek için elinde olmayan bir sigarayı yakıyormuş gibi yaptı. Fèlix Ardèvol ötekinin bakışlarını ensesinde hissetti fakat arkasına dönmedi.

—Signor Falegnami kim?

Santa Sabina Manastırındaydı yine. Mahrem konuşmaların yankılanmadığı o koridordaydılar. Peder Morlin saatine baktı ve Ardèvol'ü canlı hareketlerle sokağa doğru yöneltti.

—Ama yağmur yağıyor, kahretsin, Morlin!

Peder Morlin kocaman bir köylü şemsiyesi açtı, Ardèvol'ü kolundan yakaladı ve manastırın cephesinin önünde yürümeye koyuldular; vicdanı rahatsız zavallı bir faniyle onu teselli edip öğüt veren bir Dominiken keşişine benziyorlardı, Santa Sabina Manastırının cephesinin önünde aşağı yukarı gidip gelirken, imansızlıktan, şehvet nöbetlerinden, haset ya da öfke gibi günahkâr duyguların saldırılarından söz ediyor gibi görünüyorlardı —yıllar var ki günah çıkarmadım Peder—, gelip geçenler de bundan feyz alıyordu.

—L'Ufficio della Giustizia e della Pace'nin kapıcısı.

—Bunu biliyorum. —Su birikintisine batan bir iki

adım.— Aslında kim, sen onu söyle. Bu kadar değerli bir keman onda ne arıyormuş?

—Öyle, hakikaten değerli...

—Aracılık için komisyonunu alacaksın.

—Onun ne istediğini biliyorum.

—Tahmin ederim. Ama benim ne ödeyeceğimi bilmiyorsun.

—Adı Falegnami değil: Zimmermann.

Göz ucuyla baktı. Sessizce birkaç adım attıktan sonra Peder Morlin patladı:

—Kimden söz edildiğini bilmiyorsun, değil mi?

—Eminim adı Zimmermann da değildir.

—En iyisi sen ona Falegnami demeye devam et. Senden istediğinin dörtte birini teklif edebilirsin. Fakat sıkboğaz edildiğini hissetmesin çünkü...

—Çünkü tehlikeli.

—Öyle.

Amerikan ordusuna ait bir cip Corso'yu hızla geçti ve keşişin cüppesinin eteğini ve pantolonunun paçalarını kirletti.

—Sizi doğuran ananın ben... —dedi Ardèvol, sesini yükseltmeden. Morlin hoşnutsuz başını salladı.

—Sevgili arkadaşım —dedi, uzak bir gülümsemeyle, geleceğe bakıyormuş gibi— mizacın sana zarar verecek.

—Ne demek istiyorsun?

—Düşüncelerini bu kadar şiddetle ifade etmemeyi öğrenmelisin. En azından içinde bulunduğumuz şu dönemde.

—Kim bu Zimmermann?

Fèlix Morlin arkadaşının kolunu tuttu. Şemsiyeyi döven yağmurun patırtısı sesini bastıramadı.

Dışarıda sağanak aşırı soğuk yüzünden yerini lapa lapa, sessiz bir kara bırakmıştı. İçerideyse o, kaldırdığı kadehteki şarabın gökkuşağı renklerine bakarken evet dedi, hali vakti yerinde ve çok dindar bir ailede doğdum ve eğitimimin ahlaki doğruluğu benim vasat şahsiyetim-

de, doğrudan Führer tarafından emredilen ve Reichsführer Himmler'in talimatları doğrultusunda ifade edilen ağır bir işi yüklenmeme, kendimi vatanın iç düşmanlarına karşı sağlam bir savunma hattına dönüştürmeme yardım etti. Bu şarap nefis, Doktor.

—Teşekkürler —dedi Doktor Voigt, bu kadar gevezelikten biraz bıkkın—. Size bunu, bu derme çatma evimde tattırabilmek benim için bir onurdur —diye ağzından çıkıverdi. Bu grotesk ve en ufak terbiyeden yoksun kimselerden gün geçtikçe daha çok iğreniyordu.

—Derme çatma fakat rahat —dedi Oberlagerführer.

Bir yudum daha. Dışarda kar toprağın utançlarını kalın ve iffetli, soğuk bir çarşafla örtüyordu. Rudolf Höss devam etti:

—Benim için emir, ne kadar ağır gelirse gelsin, kutsaldır ve bir SS olarak vatana karşı sorumluluklarımı yerine getirmek için şahsımın olanca fedakârlığını ortaya koymam gerekiyor.

Bla, bla, bla, bla, bla.

—Elbette Obersturmbannführer Höss.

O zaman Höss, asker Bruno bilmem kimin acıklı hikâyesini bağıra çağıra anlattı, sonunu da, Berlinertheater'daki Dietmar Kehlmann edasıyla o ünlü şu leşi kaldırın'la getirdi. Doktor Voigt en az yirmi kişiye daha aynı ciyaklamalı finalle anlattığını bilseydi keşke.

—Çoğunluğu Kalvenist değilse de Lutheryan olan bir Almanya'da ateşli Katolikler olan annemle babam din adamı olmamı arzuluyorlardı. Bunu epeyce bir süre düşündüm.

Zavallı kıskanç.

—Çok iyi bir din adamı olurdunuz, Obersturmbannführer Höss.

—Öyle herhalde.

Ve salak.

—Ben bunu bilir bunu söylerim: ne yaparsan yap, illaki iyi yap.

—Meziyetlerimden biri olarak tanımladığım bu şey aynı zamanda kusurum da olabilir. Üstelik tam da Reichsführer Himmler'in bizi ziyaret etmesi gerektiği bir zamanda.

—Neden?

—Çünkü, Obersturmbannführer olarak sistemin bütün ihtiyaçları bana bakıyor. Mesela, elimizdeki Zyklon gazı kutularının miktarı iki ya da bilemedin üç hizmet için ancak yeter ama levazım amiri ne bana ne de komutana bildirmeyi akıl edebilmiş. Haydi bakalım, rica et, belki de başka bir yerde olmaları gereken kamyonları getirt, kendini tut, levazım amirini azarlama isteğini bastır, eh ne de olsa Auschwitz'de hepimiz gücümüzün sınırında yaşıyoruz.

—Ama tahminim, Dachau tecrübesi...

—Psikoloji bakımından aradaki fark uçurum gibi. Dachau'dakiler mahpustu.

—Eminim orada pek çok kişi ölüyordu, hâlâ ölüyor.

Bu doktor geri zekâlı diye düşündü Höss. Her şeyi adıyla sanıyla söylemek gerekiyordu adama.

—Öyle, Sturmbannführer Voigt, fakat Dachau bir hapishane kampı. Auschwitz-Birkenau ise farelerin imhası için tasarlanmış, düşünülmüş ve hesaplanmıştır. Aksi takdirde, yani Yahudilerin insan olmaması söz konusu olmasaydı, bir cehennemde yaşadığımızı düşünürdünüz; girişi bir gaz odası olan ve yolun sonunda alevler içindeki krematoryumlara ya da gönderilen malzeme miktarı yeterli olmadığından ormanda kazılmış ve kalıntıları yaktığımız çukurlara varılan bir cehennemde. Şimdiye kadar bu konuları kamp dışından hiç kimseyle konuşmamıştım, Doktor.

Ne sanıyordun gerzek pislik?

—Rahatlamakla iyi yaptınız Obersturmbannführer Höss.

İnsanın içini dökmesi iyi, bu doktor salağının önünde olsa bile, diye düşündü Höss.

—Mesleki sır saklama hassanıza güveniyorum, çünkü Reichführer...

—Elbette. Siz bir Hıristiyansınız... Bir psikiyatr günah çıkarttığınız papaz gibidir. Hani sizin de olmayı istediğiniz, olabilirdiniz de elbette, günah çıkartıcı bir rahip gibi.

—Adamlarımın kendilerine emanet edilen görevi yerine getirmeleri için çok güçlü olmaları gerekiyor. Geçen gün otuz yaşında bir asker, bir ergen değil yani, hım?, bir barakada arkadaşlarının önünde ağlamaya başladı.

—Ne oldu?

—Bruno, Bruno, uyan!

İnanılır gibi değildi ama Oberlagerführer, Obersturmbannführer Rudolf Höss, şarabın ikinci kadehinde bütün sahneyi tekrar anlatmaya koyuldu. Dördüncü ya da beşinci kadehte bakışları artık camlaşmıştı. O zaman birbirini tutmaz şeyler söylemeye başladı ve kafasından bir türlü çıkarıp atamadığı Yahudi bir kız olduğunu ağzından kaçırıverdi. Doktor irkildiğini fark ettirmedi, bu bilginin çok ilginç olduğunu, kıtlık günlerinde bir silah olarak kullanabileceğini düşündü. Bu yüzden ertesi gün Gefreiter Hänsch'la konuşup Obersturmbannführer'in kimden söz etmiş olabileceğini söylemesini kesinkes talep etti. Cevap çok basitti: hizmetçisini kastediyordu. Ne olur ne olmaz diye defterine kaydetti.

Birkaç gün sonra yine şu iğrenç mal seçimi işi vardı. Doktor Voigt sıkı sıkı giyinmiş, kadınlara çocuklarından ayrılmaları gerektiğini ikna edici bir biçimde anlatmaya çalışan askerleri seyrediyordu. Doktor Budden'in, kendisinin ısmarladığı iki kız ve iki oğlanı seçişine baktı ve o zaman öksürüklerle ağlayan yaşlı kadına dikkat etti. Yanına gitti.

—Bu ne?

Elini kutunun üzerine koydu, fakat ihtiyar kancık bir adım geri çekildi ve o zaman, sen ne sanıyorsun, rezil karı diye düşündü. Kutuyu hiç kimsenin kendisinden alamayacağını gösterir şekilde tuttuğu için Sturmbannführer Voigt tabancasını çıkarıp kadının yıpranmış, kurşuni ensesine doğrulttu, ateşledi ve bütün o hıçkırıkların arasında

ancak oldukça cılız bir pat! işitildi. Domuz karı kemanın kutusunu kirletti. Doktor, Emmanuel'e kutuyu temizleyip derhal odasına getirmesini emretti. Böylesi bir zalimlikten dehşete düşmüş bir dizi göz tarafından izlenirken tabancayı yerine koyup ortadan kayboldu.

—Buyurun —dedi Emmanuel birkaç dakika sonra. Kutuyu masanın üzerine bıraktı. Güzel bir kutuydu. Bu yüzden dikkatini çekmişti Doktor Voigt'un. Güzel bir kutu değersiz bir çalgıyı sakılıyor olamaz. Kutuya para harcayan çalgıya zaten para harcamıştır. Ve çalgı iyiyse nereye giderse gitsin yanında götürür, Auschwitz'e bile.

—Kilidi kır.

—Nasıl komutanım?

—Bul bir yolunu. —Birden telaşlandı:— Ateş ederek değil tabii!

Emir eri kuraldışı bir ustura kullandı, Voigt'un ne olur ne olmazlar defterine kaydettiği bir ayrıntı. Odayı terk etmesi için ere işaret etti ve belli bir heyecanla kemanın kutusunu açtı. Bir çalgı vardı içinde tabii; fakat bir bakışta hiçbir şekilde beklediği gibi bir... Yok, kesinlikle. Eline aldı içindeki etiketi okudu: *Laurentius Storioni Cremonensis me fecit 1764.*[*] Vay canına.

Höss aptalı, kıçımın kenarı, üç kez tekrarladı, burun kıvırdı ve siz *Lager*'de geçici bir misafir olarak, teslimat ve seçim bölgesinde bir birimi idam etme gibi bir gösteri yapamazsınız Doktor Voigt, demeye cüret etti.

—Bana itaat etmek istemiyordu.

—Ne vardı yanında?

—Bir keman.

—Görebilir miyim?

—Değersiz bir şey, Obersturmbannführer.

* Bkz. sayfa 94.

—Fark etmez, görmek istiyorum.

—Bir özelliği yok, inanın bana.

—Bu bir emirdir.

Doktor Voigt ecza dolabının kapısını açtı, kısık sesle ve yaltaklanan bir gülümsemeyle konuştu:

—Buyurun, Obersturmbannführer.

Rudolf Höss inceleyip çatlaklarını değerlendirirken, bana bunun değerini söyleyecek bir müzisyen tanıdığım yok, dedi.

—Onu benim bulduğumu hatırlatmam gerekiyor mu, Obersturmbannführer?

Rudolf Höss, Doktor Voigt'un aşırı soğuk sesine hayret ederek, başını kaldırdı. Ne olduğunu tam olarak bilmese de, anlaması gerekeni anlamış olduğunu ötekinin anlaması için birkaç saniye geçmesini bekledi.

—Hiçbir değeri yok dememiş miydiniz bana?

—Değeri yok. Fakat benim hoşuma gidiyor.

—Olabilir, ama bende kalacak Doktor Voigt. Bir karşılık olarak...

Neyin karşılığı olduğunu bilmiyordu. Bu yüzden çalgıyı kutusuna koyup kapatırken konuyu askıda bıraktı.

—Ne fena. —Çalgıyı uzaklaştırarak baktı. —Kan bu, değil mi?

Duvara dayadı.

—Çok güzel olduğu için yeni bir kutuya koyacağım.

—Ben yaparım, çünkü bende kalacak.

—Yanılıyorsunuz dostum: bende kalıyor.

—Sizde kalmıyor, Obersturmbannführer.

Rudolf Höss kutuyu sapından tuttu, sanki bununla karşısındakine vurmaya hazırmış gibi. Şimdi çalgının değerli olduğunu açıkça görüyordu. Doktorun cüreti yüzünden çok değerli olduğunu anlamıştı. Gülümsedi, fakat nefesini ve koca burnunu suratına dayamış olan Doktor Voigt'un sözlerini işittiğinde artık gülümsemez oldu:

—Onu size bırakamam, sizi ihbar etmeyi düşünüyorum çünkü.

—Hangi iddiayla? —Höss, bocalayarak.

—Altı yüz on beş bin dört yüz yirmi sekiz.

—Ne?

—Elisaveta Meireva.

—Ne?

—Altı yüz on beş bin dört yüz yirmi sekiz no'lu birim. Altı, bir, beş, dört, iki, sekiz. Elisaveta Meireva. Hizmetçiniz. Reichsführer Himmler bir Yahudiyle cinsel ilişkide bulunduğunuzu öğrendiğinde sizi ölüme mahkûm edecektir.

Höss, kızılcık gibi kızarmış, kemanı sert bir hareketle masanın üzerine bıraktı.

—Bana günah çıkarma itiraflarından söz ediyorsun, soysuz herif.

—Ben papaz değilim.

Keman Auschwitz'e sadece uğramış olan Doktor Voigt'ta kaldı, Doktor Budden'in deneylerini ve şu süpürge sapı yutmuş da henüz sıçmamış gibi duran kasıntı Obersturmbannführer'i, demirden yumruğuyla denetlemek için gelmişti. Aynı zamanda üç doktor teğmenin acının sınırları üzerine yaptığı ve kendisinin yapılmış ve yapılacak en derin araştırma olarak gördüğü deneyleri de denetliyordu. Höss ise, bu sırada birkaç gününü kuyruğunu kıstırıp, şu kibar ve ibne Aribert Voigt hırsızının, kibar ve ibne haydut olmaktan başka zevzeğin teki olup olmadığını düşünerek geçirdi.

—Beş bin dolar Senyor Falegnami.

Gözleri telaşlı adam gittikçe camlaşan bakışını Fèlix Ardèvol'e dikti.

—Dalga mı geçiyorsunuz?

—Hayır. Bakın, ne diyeceğim? Üç bine anlaşırım, senyor Zimmermann.

—Delirmişsin.

—Hayır. Ya bana bu fiyata verirsiniz ya da... Evet öyle, Doktor Aribert Voigt'un, Sturmbannführer Voigt'un hayatta olduğu, Vatikan'a bir kilometre mesafede, büyük ihtimalle Vatikan'da yüksek mevkilerde birilerinin suçor-

taklığıyla saklandığı haberi yetkililerin büyük ilgisini çekecektir. Bir de Auschwitz'den çalınmış bir keman için pazarlık etmeye çalıştığını duysalar.

Senyor Falegnami bir gösteri, bir kadın tabancası çıkardı, gergin bir tavırla karşındakine doğrulttu. Fèlix Ardèvol yerinden kıpırdamadı. Gülümsemesini bastırıyormuş gibi yaptı, hiç hoşlanmamış gibi başını salladı:

—Yalnızsınız. Cesedimi nasıl yok edeceksiniz?

—Bu sorunla uğraşmak benim için zevk olacaktır.

—Ama daha büyük bir sorununuz var: dışarda beni bekleyenler aşağıya ayaklarımın üzerinde inmediğim takdirde ne yapacaklarını biliyorlar. —Ciddiyetle tabancayı işaret etti:— Şimdi iki bine bırakacaksınız. Müttefiklerin en çok aradığı iki kişiden biri olduğunuzu bilmiyor musunuz? —İsyankâr bir çocuğu azarlayan bir ton kullanmıştı.

Doktor Voigt, Ardèvol'ün bir tomar banknot çıkarıp masanın üzerine bırakışına baktı. Tabancayı inanmaz, ifadesiz gözlerle indirdi.

—Burada bin beş yüz var!

—Sabrımı taşırmayın, Sturmbannführer Voigt.

Fèlix Ardèvol ticarette doktorasını bu şekilde verdi. Yarım saate kalmadan elinde kemanla dışardaydı, biraz hızlanmış kalp atışı, hızlı adımları ve iyi kotarılmış bir işin tatminiyle.

—Az önce diplomatik ilişkilerin en kutsal olanını ihlal ettin.

—Efendim!?

—Bohemya kristalleri dükkânındaki bir fil gibi davrandın.

—Neden söz ettiğini bilmiyorum.

Fèlix Morlin birader, yüzünde ve sesindeki öfkeyle tükürdü:

—Kimseyi yargılamak durumunda değilim ben. Senyor Falegnami benim himayemdeydi.

—Peki ama canavar bir orospu çocuğuysa ne olacak.

—Benim himayemdeydi!

—Neden canileri himaye ediyorsun?

Fèlix Morlin kapıyı, tepkisini bir türlü anlamayan Fèlix Ardèvol'ün suratına kapattı.

Santa Sabina'dan çıktığında şapkasını giyip paltosunun yakasını kaldırdı. Bu çok şaşırtıcı Dominiken keşişini bir daha hiç görmeyeceğini bilmiyordu.

—Sana ne diyeceğimi bilmiyorum.

—Babamız hakkında daha bir sürü şey anlatabilirim sana.

Hava kararmıştı. Işıksız sokaklardan geçmeleri gerekiyordu, yol boyu araba tekerleklerinin çamurda sertleşip kalmış izlerine çarpıp tökezlememeye çalıştılar. Ges'lerin evinin önünde Daniela alnından öpünce Adrià bir an bir zamanlarki meleği hatırladı, şimdi kanatsız ve halesiz. Sonra her yerin kapanmış olduğunu ve Leo yengenin hediyesiz kaldığını fark etti.

20

Trajik çizgilerle kaplı bir yüzdü. Ama beni etkileyen bakışı oldu; doğrudan beni suçluyormuş izlenimi veren, berrak, dimdik. Ya da, ona bakışıma göre, benden af dileyen. Sara daha bana hiçbir şey açıklamadan önce ne felaketler gördüm o bakışta. Kalın beyaz kâğıt üzerine kömürle karalanmış birkaç çizgideki bütün o felaketler.

—Beni en çok etkileyen çizim —dedim—. Tanışmayı isterdim.

Sara'nın tek söz etmediğini fark ettim; üzerine karakalem Cadaqués manzarasını koymakla yetinmişti. Birlikte sessizce seyrettik manzarayı. Bütün ev sessizlik içindeydi. Sara'nın, o gün ana babası ve başka hiç kimse bulunmadığı için biraz da gizlice girdiğimiz, muazzam bir kata yayılmış evi. Zengin evi. Benimki gibi. Bir hırsız gibi, Rabbin günü gibi; bir hırsız gibi gireceğim ocağına.

Neden kimsenin olmadığı bir günde gitmemiz gerekiyor, diye sormaya kalkmadım. Adrià, melankolik gülümsemesi ve kimselerde görmediği o zarif jestleriyle gün geçtikçe içine, iliklerine işleyen o kızın içinde yaşadığı ortamı tanımaktan zevk duyuyordu. Sara'nın odası benimkinden büyüktü, iki kat büyük. Ve çok güzeldi: daha çok resimli masal kitaplarına özgü, birkaç kaz ve bir köy evi —Tona'daki Ges'lerin evi gibi değil: daha güzel daha temiz, sineksiz, kokusuz— desenli duvar kâğıdıyla; küçük kız odasına özgü duvar kâğıdı, bu yaşında hâlâ muhafaza edilen... kaç yaşındasın bilmiyorum, Sara.

—On dokuz. Sen de yirmi üçsün.

—Yirmi üç olduğumu nereden biliyorsun?

—Yüzünden.

Cadaqués manzarasının üzerine yeni bir levha koydu.

—Çok iyi çiziyorsun. O beyefendinin resmine bir kez daha bakayım.

Haïm amcanın portresini hepsinin üstüne koydu. Bakışını, yüzündeki çizgileri, hüzünlü havasını.

—Amcalarından biri olduğunu söylemiştin, değil mi?

—Öyle. Öldü.

—Ne zaman?

—Aslında annemin amcası. Ben tanıyamadım. Ben çok küçüktüm o...

—Peki nasıl...

—Fotoğraftan.

—Neden portresini yaptın?

—Hikâyesini korumak için.

Duşlara girmek için sıralanmışlardı. Gavriloff, sığır vagonlarında katettikleri yol boyunca kendilerine el uzatacak kimseleri olmayan iki kız çocuğuna kol kanat germiş olan kişi, Doktor Epstein'a dönüp bizi ölüme götürüyorlar dedi, Doktor Epstein ise kimse duymasın diye mırıltıyla, bunun imkânsız olduğu, çıldırmış olduğu karşılığını verdi.

—Hayır, çıldıranlar onlar, Doktor. Anlayın artık!

—Herkes içeri. Böyle, erkekler bu taraftan. Çocuklar kadınlarla birlikte gidebilir elbette!

—Yok, yok; giysinizi tertiplice bırakın, askı numarasını unutmayın, duştan dönüşünüz için, anlaşıldı mı?

—Sen nerelisin? —dedi Haïm amca, talimatları iletene.

—Bizimle konuşmanız yasak.

—Siz kimsiniz? Siz de Yahudisiniz değil mi?

—Yasak dedim, be adam. Durumumu zorlaştırma. —Bağırarak:— Askı numaranızı unutmayın!

Öncesinde bir grup çıplak kadının girdiği duşlara doğru bütün çıplak erkekler ağır ağır ilerlerken ince bıyıklı kuru kuru öksüren bir SS subayı soyunma odasına girip,

aranızda doktor olan var mı? dedi. Doktor Haïm Epstein duşlara doğru bir adım attı fakat Gavriloff, yanında, aptallık etmeyin Doktor, dedi; bu sizin için bir fırsat.

—Hey sen, kes sesini.

O zaman Gavriloff arkasına dönüp Haïm Epstein'ın solgun sırtını işaret etti ve *er ist ein Arzt, mein Oberleutnant*,* dedi; Herr Epstein, biraz sevinçli gözlerle ve hafifçe Rózsavölgyi'nin bir çardaşını ıslıkla çalarak duşlara doğru devam eden felaket yoldaşına lanet okudu.

—Sen doktor musun? —dedi subay, Epstein'ın önüne dikilerek.

—Evet —dedi, teslim olmuş, daha çok bitkin düşmüş. Oysa sadece elli yaşındaydı.

—Giyin.

Epstein, kendilerine çobanlık eden tükenmiş ve donuk bakışlı yardımcıların rehberliğindeki erkekler duşlara girerken ağır ağır giyindi.

Yahudi giyinirken subay, sabırsız, oradan oraya volta atıyordu. Öksürmeye başladı, belki de duşlar bölgesinden gelen ölgün dehşet çığlıklarını bastırmak için.

—Bunlar ne? Ne oluyor?

—Hadi artık, tamam —dedi subay, huzursuz, berikinin göğsü açık gömleğinin üzerine pantolonunu çektiğini görünce.

Onu dışarı, Oświęcim'in amansız soğuğuna çıkardı, ve içerde oyalanan iki nöbetçiyi dışarı göndererek bir bekçi kulübesine soktu.

—Muayene et beni —diye emretti, eline bir stetoskop vererek.

Epstein, gömleğini sıyırmaya başlayan subayın ne istediğini anlamakta gecikti. Stetoskopu ağır ağır kulaklarına yerleştirdi ve Drancy'den çıktıktan sonra ilk kez kendini bir çeşit yetkili olarak hissetti.

* (Alm.) Kendisi hekimdir teğmenim.

—Oturun —diye emretti, doktora dönüşerek.

Subay bekçi kulübesinin taburesine oturdu. Haïm dikkatle dinledi ve işittiklerinden salgı dolu iflas etmiş boşlukları tasavvur edebildi. Konumunu değiştirmesini söyledi; göğsünü ve sırtını dinledi. Sırf bir SS subayına emir verme arzusundan bir kez daha ayağa kalkmasını söyledi. Bir an, bu vücudu dinlediği sürece dehşet çığlıklarının geldiği duşa gönderilemeyeceğini düşündü. Gavriloff haklıydı.

Hastasının gözlerine bakıp daha başka muayeneler de yapması gerektiğini söylerken memnuniyetini gizleyemedi.

—Ne demek istiyorsun?

—Üreme organlarının incelenmesi, böbrek bölgesinin yoklanması.

—Peki, peki, peki...

—Burada tarifsiz ağrılar hissediyor musunuz? —dedi demirden parmaklarıyla böbreklere güçlü bir baskı uygulayarak.

—Hey dikkat et, kahrolası!

Doktor Epstein endişeli olduğunu gösterecek şekilde başını salladı.

—Ne var?

—Tüberküloz var sizde.

—Emin misin?

—Hiç şüphem yok. Hastalık oldukça ilerlemiş.

—Burada kimse beni umursamaz. Ciddi mi?

—Hem de çok.

—Ne yapmam lazım? —dedi, onun elinden stetoskopu alarak.

—Ben sizi bir sanatoryuma gönderirdim. Yapılacak tek şey. —Sararmış parmaklarını işaret ederek:— Ve tütün yok, olacak iş değil.

Subay nöbetçileri çağırdı, adamı duşlara götürmelerini söyledi fakat nöbetçilerden biri bitti işareti yaptı, bu son turdu. O zaman paltosunu giydi ve binalara doğru yokuştan inerken ısrarlı öksürüğünün eşliğinde bağırdı:

—Yirmi altıncı koğuşa götürün.

İşte böyle kurtuldu hayatı. Ama sık sık hayatta kalmasının ölümden daha kötü bir ceza olduğunu söylerdi.

—Hiç bu kadar korkunç olduğunu düşünmemiştim.

—Hepsini bilmiyorsun tabii.

—Anlat.

—Hayır. Yapamam.

—Hadi ama.

—Gel, büyük salondaki resimleri göstereyim.

Sara ona büyük salondaki resimleri gösterdi, aile fotoğraflarını gösterdi, fotoğraftakilerin tek tek kim olduğu sorusuna sabırla cevap verdi fakat eve dönen biri olabilir diye gitme vakti gelince, gitmen gerekiyor, dedi. Ama biliyor musun? Ben de biraz seninle yürürüm.

İşte böylece ailenle tanışamadım.

21

Sofizm hiçbir sanatı Latin hitabeti kadar sistemli bir şekilde besleyip geliştirmemiştir. Sara. Sofizm hitabeti insanlara hükmetmenin ideal bir aracı olarak görüyordu. Sara, nasıl oldu da çocuk yapmak istemedin? Sofizm ve retoriği sayesinde kamusal nutuklar edebiyata dönüştü, öyle ki yazılı olarak muhafaza edilmeye değer eserler olarak görülür oldular. Sara. Ondan beridir hitabet eğitimi siyasetçinin kariyeri için vazgeçilmez hale gelmiştir fakat retorik bütün düzyazı türlerini etki alanına alır, özellikle de tarih yazımını. Sara, sen benim için bir sırsın. Böylece IV. yüzyılda edebiyatta hâkimiyetin şiirde değil de nesirde olması anlaşılır hale gelmektedir. İlginç. Fakat mantıklı.

—Şükür, nerelerdesin oğlum, her yerde seni arıyorum.

Adrià önündeki Nestle'den, gömülü olduğu on beşinci bölümden, Sokrates ve yeni eğitim kısmından başını kaldırdı, gözlerini odaklayamamış gibi, üniversite kütüphanesinin yeşil abajurundan çıkan ışık konisine giren yüzü seçebilmesi birkaç saniye sürdü. Birisi sessizlik talep etti ve Bernat önündeki sandalyeye otururken sesini kısmak zorunda kaldı; bütün bir ay boyunca, Adrià yok; yok, çıktı; nereye gittiğini bilmiyorum; Adrià mı?, bütün gün dışarıda oluyor'lardan başka bir şey işitmemişti. Şu işe bak, sen... Evdekiler bile senin nerede olduğunu bilmiyor!..

—Görüyorsun. Çalışıyorum.

—İyi halt ediyorsun; aslında ben de burada saatler harcıyorum.

—Sen?

—Tabii. Güzel kızlarla arkadaşlık ederek.

İsa'dan önceki dördüncü yüzyıldan çıkması zor oldu, Bernat'ın onu azarlayıp sızlanması da cabasıydı.

—Nasıl gidiyor?

—Kim bu kız?, sana kene gibi yapışmış diyorlar.

—Kim diyor?

—Herkes. Gensana tarif bile etti: düz koyu renk saçlı, zayıf, kara gözlü, güzel sanatlar öğrencisi.

—Anlaşılan her şeyi biliyorsun zaten...

—Palau de la Música'daki kız mı? Adrià Bilmemkim diyen hani.

—Memnun olman gerekmez miydi?

—Vay vay, anlaşılan sırılsıklam âşık olmuşsun sen.

—Sesinizi kesmenizi rica edebilir miyim?

—Pardon. —Bernat'a.— Çıkalım mı?

Avluyu çevreleyen revaklarda gezindiler ve Adrià ilk kez birisine, Sara, sana âşık olduğunu söyledi, kesinkes, sırılsıklam, kayıtsız şartsız. Bizimkilere sakın bir şey söyleme.

—Ah, yani Lola Xica'nın bile bilmediği bir sır.

—Umarım bilmiyordur.

—Ama er geç...

—Hele bir o er geç olsun bakalım.

—Bu durum, şu ana kadar senin en iyi arkadaşın olan, şu sıralarda ise sıradan bir tanıdığa dönüşen kişiye destek olabileceğini düşünmemeliyim, değil mi?, çünkü varsa yoksa bu tatlı kız, adı... adı neydi?

—Mireia.

—Yalancı. Adı Sara Voltes-Epstein.

—Madem biliyorsun neden soruyorsun? Öyle, adı Sara.

—Peki sen niye bana yalan söylüyorsun? Ne saklıyorsun? Ben Bernat'ım, unuttun mu, alçak?

—Hayda, ne alakası var.

—Alakası var, çünkü Sara'dan önceki hayatının bir değeri kalmamış gibi.

Bernat elini Adrià'ya uzattı, beriki biraz şaşırmış, tuttu:

—Memnun oldum, Senyor Ardèvol. Ben Bernat Plensa i Punsoda, birkaç ay öncesine kadar senin en yakın arkadaşındım. Beni huzuruna kabul edebilecek misin?

—Hoppala!

—Ne?

—Biraz sapıttın ama.

—Hayır. Öfkelendim: Dostlar önce gelir. Nokta.

—Biri diğerini yok etmez.

—İşte bunda yanılıyorsun.

Sokrates'te felsefi bir sistem bulamayız. Sokrates kendisine iyi geleni bulduğu yerden alır. Saf senkretizm ve sıfır sistematik felsefe. Sara. Bernat önünde durup ilerlemesini engelleyerek baktı:

—Ne düşünüyorsun?

—Bilmem. Kafamda bir sürü...

—Âşık bir çift görmek boktan bir şey.

—Âşık mıyım, bilmiyorum ben.

—Hayda, sen demedin mi, kesinkes, sırılsıklam, kayıtsız şartsız âşığım diye? Daha bir dakika önce yaptın bu açıklamayı.

—Ama içten içe nasıl olduğumu bilmiyorum. Hiç böyle bir şey... bir... hım? Nasıl diyeceğimi bilmiyorum.

—Ben sana söyleyebilirim.

—Ne?

—Sen âşıksın.

—Sen hiç olmadın ki, nereden bileceksin.

—Olmadığımı ne biliyorsun?

Revağın bir köşesindeki banka oturdular ve Adrià Sokrates'in Sofistlerle sadece somut meseleler bakımından ilgilendiğini düşündü: mesela, Ksenofanes ve kültürel ilerleme

fikri (Ksenofanes okumalıyım). Ve Makedonyalı Philippos'a olan ilgisi sonucunda tarihte şahsiyetin önemi olduğu sonucuna vardı. İlginç.

—Bernat.

Bernat, onu duymamış gibi yaptı, başka bir tarafa baktı. Adrià ısrar etti:

—Bernat.

—Söyle.

—Ne oluyor?

—Keyfim yok.

—Neden?

—Haziranda dokuzuncu yıl sınavlarına gireceğim ama hiç hazır değilim, hiç ama hiç.

—Seni dinlemeye geleceğim.

—Yani o sarmaşık kızla o kadar meşgul olmayacağım diyorsun?

—İstersen bize gel ya da ben geleyim, birlikte çalalım.

—Rüyalarının kızı Mireia'yla seni balayınızda rahatsız etmek istemem.

Sonuçta, Sokrates'in Atina okulu bir felsefeden çok, Roma'da *humanitas* denecek ve bizim bugün "genel kültür" olarak adlandıracağımız, Platon'unsa Akademisinde bir tarafa bıraktığı şeyi sunuyordu. Onlara anahtar deliğinden bakmak isterdim. Sara ve ailesini görmek.

—Seni dinlemeye geleceğime yemin ederim. İstersen o da gelir.

—Hayır. Sadece arkadaşlar.

—Sen soysuzun tekisin.

—Ugh.

—Ne?

—Samimi ol, açık konuş.

—Hangi konuda?

—Âşık olduğun konusunda.

—Sen nereden biliyorsun?

Arapahoların büyük reisi vakarla sustu. Bu çocuk, onun kendi meselelerini ve duygularını bu saatten sonra

ortalara dökeceğini mi sanıyordu? Carson yere tükürdü ve nöbeti devraldı:

—Bir saat mesafeden anlaşılıyor. Annen de herkes de çoktan anlamışlardır.

—Annemin gözü dükkândan başka bir şeyi görmez.

—Sen öyle san.

Sokrates. Ksenofanes. Sara. Bernat. Senkretizm. Keman sınavları. Sara. Makedonyalı Philippos. Sara. Sara. Sara.

Sara. Senin yanında olma ve sık sık gömüldüğün o atalardan kalma sessizliğe sayıgılı olma günleri, haftaları, ayları. Bakışları hüzünlü ama müthiş sakin bir kızdın. Gittikçe ders çalışmak için daha fazla güç buluyordum; çünkü biliyordum, sonrasında seni görecek, gözlerine bakarak eriyecektim, ama hep dışarıda —Sant Jaume Meydanında bir sosisli yerken ya da Ciutadella Parkının bahçelerinde, gizli mutluluğumuzla, gezerken— kesinlikle boş olacağından emin olmadığımız sürece asla sizin ya da bizim evde değil çünkü sırrımız iki aile için de sır olarak kalmalıydı. Ben tam olarak nedenini bilmiyordum; ama sen, biliyordun. Ben soru sormuyor, kesintisiz mutluluk günlerine bırakıyordum kendimi.

22

Adrià keşke *Griechische Geistesgeschichte*'ye benzer bir şey yazabilecek nitelikte olsaydım diye düşünüyordu. Kendisi için muhtemel bir gelecek modeliydi: Nestle gibi düşünmek ve yazmak. Tabii bir sürü başka şey de düşünüyordu, çünkü son birkaç ay yoğundu, başlangıç ve kahramanlık aylarıydı, capcanlı, tekrarı olmayan, destansı, muhteşem, harika aylardı; çalışmaya ve sadece çalışmaya, Frankoculuğun cop ya da silahla yok etmeye baktığı dört büyük hastalığın, komünistin, masonun, Katalancının ve Yahudinin eş anlamlısı olan öğrenciye benzeyen her şeye karşı uyguladığı günlük polis baskısından kaçınıp kendini sadece çalışmaya verme enerjisini ve arzusunu çoğaltan Sara'yı düşünüp Sara'yı yaşayarak geçen aylar. Bütün o kara bulutlar benim ve senin için yoktu, biz günümüzü çalışarak, geleceğe bakarak geçiriyorduk, ben senin gözlerinin içine bakarak, seni seviyorum Sara, seni seviyorum Sara, seni seviyorum Sara diyerek.

—Ugh.

—Ne?

—Tekrarlıyorsun.

—Seni seviyorum Sara.

—Ben de seni Adrià.

*Nunc et semper.** Adrià hoşnut, içini çekti. Hoşnut

* (Lat.) Şimdi ve daima.

muydu? Ben bile kendime sık sık hayatımdan hoşnut olup olmadığımı soruyordum. O aylarda, Sara'yı beklerken, itiraf etmeliyim ki evet, hoşnuttum, beklemek bana yaşama sevinci veriyordu, çünkü biliyordum, an meselesiydi, birazdan pastanenin köşesinden incecik bir kadın belirecekti, düz siyah saçlı, kara gözlü, güzel sanatlar öğrencisi, kendisine çok yakışan İskoç eteği ve bal gibi gülümsemesiyle, ve bana merhaba Adrià diyecekti, birbirimize birer öpücük vermekte tereddüt edecektik çünkü biliyordum sokağın ortasında herkes bize bakacaktı, bizi gösterecekler ve diyeceklerdi ki, *siz böyle, yuvasını terk eden gibi, gizli âşıklar...* Gün bulutlu ve kasvetliydi, fakat bana pırıl pırıl geliyordu. Saat sekizi on geçiyor, işte bu çok garip. Benim kadar dakiktir oysa. On dakikadır onu bekliyorum. Hastadır. Anjin gibi bir şey. Bindiği taksi kaçırdı. Altıncı kattan bir saksı düştü başına, Tanrı'm, bütün Barcelona hastanelerini bir bir dolaşmam gerekecek. Ah, işte geldi! Yok: ince, siyah düz saçlı fakat açık renk gözlü, dudakları boyalı ve yirmi yaş büyük bir kadındı, ve tramvay durağının uzağından geçip gitti, adı da eminim Sara değildi. Kendini başka şeyler düşünmeye zorladı. Başını kaldırdı. Gran Via'nın çınarlarında yeni yapraklar filizleniyordu fakat yol üzerindeki arabaların umurunda bile değildi. Ya benim, yok! Hayat döngüsü! Bahar... *Follas novas.** Tekrar saatine baktı. İmkânsız, yirmi dakika gecikti. Üç dört tramvay daha geçti ve engelleyemeden bir tür tuhaf önsezinin içini kaplamasına izin verdi. Sara. *Qué pasa ó redor de min? Qué me pasa que eu non sei?*† Önseziye rağmen Adrià Ardèvol Gran Via'da tramvay durağının yanındaki taş banka oturup iki saat bekledi, gözleri pastahanenin köşesine sabitlenmiş, *Griechische Geistesgeschichte*'yi düşünmeden, çün-

* (Galisyanca) Galisyalı şair Rosalia Castro'nun bir kitabı.

† Follas Novas'tan iki dize: Çevremde neler oluyor? Bana neler oluyor bilmediğim—Galisyancadan çev. İrfan Güler.

kü kafası kurbanı Sara olan binlerce felaketle doluydu. Ne yapacağını bilmiyordu. *Sara hasta, iyi kralın kızı; hekimler görmeye gitti onu, hekimler ve başkaları.* Artık beklemenin hiçbir anlamı yoktu. Fakat ne yapacağını bilmiyordu. Şimdi içinde Sara'nın olmadığı hayatıyla ne yapacağını bilmiyordu. Ayakları onu Sara'nın evine götürdü, sevgilisinin kesin yasağına rağmen: fakat ambulansla götürülürken orada olmalıydı. Kapı kapalıydı ve kapıcı içeride kutulara postayı dağıtıyordu. Kısa boylu bir kadın merdivenin ortasındaki halıyı elektrik süpürgesiyle temizliyordu. Kapıcı işini bitirip kapıyı açtı. Süpürgenin gürültüsü bir hakaret gibi ulaştı kulaklarına. Şu gülünç önlüğü takmış kapıcı göğe doğru baktı, yağmur yağmaya karar vermiş miydi yoksa hava hâlâ direniyor muydu, görmek için. Ama belki de ambulansın gelmesini bekliyordu... *Kızım, kızım benim, nedir hastalığın senin? Anne, anacığım, bildiğinizi sanıyorum.* Hangi balkon olduğunu tam olarak bilmiyordu, hangi balkon onun... Kapıcı bir süredir binayı seyreden bu aylak gence dikti gözlerini; güvensizlikle baktı. Adrià taksi bekliyormuş gibi yaptı; belki de onu alan taksi gelirdi. Sokakta ileri geri yürümeye başladı. *Teño medo dunha cousa que vive e que non se ve. Teño medo á desgracia traidora que ven, e que nunca se sabe ónde ven. Sara, ónde estas.* *

—Sara Voltes?

—Kim arıyor? —ses zarif, kendinden emin, çatallanmış, hanımefendi sesi.

—Yok, şey. Kiliseden... Resimlerin, resimlerin sergilendiği kilise.

* Follas Novas'tan: Yaşayan fakat görünmeyen bir şeyden korkuyorum. Gelen fakat asla nereden geldiği bilinmeyen hain felaketten korkuyorum. Sara neredesin—Galisyancadan çev. İrfan Güler.

İnsan bir hikâye uydurduğunda, dile getirmeden önce bir düşünür, kahretsin. Ağzın açık, hikâyesiz, ilk adımı atan sen olamazsın, geri zekâlı. Şu kiliseden. Resimlerinki. Gülünç. Dehşetengiz gülünç. Elbette, zarif, kendinden emin, hanımefendi ses sanırım yanlış numara deyip hafifçe, kibarca, yumuşatarak kapatacaktı, ben de kendime sövüp sayacaktım, şartların gerektirdiği tarzda davranmayı beceremediğim için. Eminim annesiydi. *Anne, bana verdiğiniz şey zehir, yoksa beni öldürmek mi istiyorsunuz. Kızım, yavrum benim, bu yüzden günah çıkartacaksınız.* Adrià iyice gülünç olduğu hissiyle kapattı telefonu. Lola Xica o gün yatak takımları değiştirildiğinden içerlerde bir yerde dolapları açıp kapıyordu. Adrià babasının çalışma odasındaki büyük masaya kitaplarını yığmış fakat aklı, Sara nerede demeyi beceremediği sonuçsuz telefonda kalmıştı.

Güzel Sanatlar! Oraya hiç gitmemişti. Neredeydi bilmiyordu, öyle bir yer var mıydı onu bile bilmiyordu. Hep tarafsız bölgede görüşmüştük, senin tavsiyenle, günün ufukta ışımasını bekleyerek. Metrodan Jaume I durağından çıktığımda yağmur başlamıştı, benimse şemsiyem yoktu —Barcelona'da hiç şemsiye kullanmadım— ceketimin yakasını kaldırmak gibi gülünç bir hareket yapabildim ancak. Verònica Meydanında, o günden önce varlığından haberdar olmadığım o tuhaf neoklasik yapıya gelince durdum. Ne içerde ne dışarda, hiçbir koridorda, hiçbir avluda, hiçbir atölyede Sara'dan eser yoktu. Borsa Okulu binasına gittim; ama orada ne Borsa, ne de güzel sanatlar hakkında bir şey biliyorlardı. O arada sırılsıklam olmuştum; ama aklıma Massana Enstitüsüne gitmek geldi, işte oradaydı, girişte, kara bir şemsiyeyle korunmuş, arkası bana dönük, bir gençle gülüp konuşuyordu. Şu kendisine çok yakışan portakal renkli eşarbı vardı başında. Ansızın gencin yanağına bir öpücük kondurdu ve bunun için parmaklarının ucunda yükselmesi gerekti. Adrià kıskançlığın amansız sızısını ve o dayanılmaz boğulma hissini ilk kez duydu. Ardından öptüğü genç Enstitü'ye girdi ve o da geriye dönüp bana doğru yürüdü. Kal-

bim yerinden fırlamak, sahibini değiştirmek istiyordu, çünkü önceki mutluluğum hayal kırıklığının gözyaşlarına gömülmüştü. Ama bana selam vermedi; bana bakmadı; Sara değildi. İnceydi, siyah düz saçlıydı, ama açık renk gözlü bir kızdı, ve her şeyden öte, Sara değildi. Ve ben, yağmurun altında, kendimi tekrar dünyanın en mutlu erkeği hissettim.

—Yok, şey... ben Güzel Sanatlardan bir arkadaşıyım...

—Dışarıda.

—Efendim?

—Dışarıda.

Babası mıydı? Bir ağabeyi olup olmadığını bilmiyordum, ya da evde Haïm amcanın hatırası dışında başka bir amca ya da dayı yaşayıp yaşamadığını da bilmiyordum.

—Ama... dışarıda ne demek?

—Sara Paris'e gitti, artık orada yaşayacak.

Kâinatın en mutlu erkeği, telefonu kapatırken, gözlerinin, kendiliğinden, iradesi dışında, avuntusuz, ağlamaya başladığını gördü. Hiçbir şey anlamıyordu; nasıl olur da Sara, bana bir şey söylemez. Böyle aniden, Sara. Daha cuma günü, buluştuğumuzda, tramvay durağında buluşmak için sözleşmemiş miydik! Kırk yedi'de, evet, hep yaptığımız gibi, hani o günden beri... Peki Paris'te ne işin var? Neden kaçtın? Ben ne yaptım sana?

Adrià, on gün boyunca, yağmurlu ya da güneşli, tramvay durağının önündeki sabah sekiz randevusuna gitti, bir mucizenin olmasını, Sara'nın Paris'e gitmemiş olmasını, gitmiş olsa bile dönmesini dileyerek; neyse, bak geri döndüm işte; ya da, beni gerçekten sevip sevmediğini görmek için bir denemeydi; ya da ne bileyim, herhangi bir şey der işte, bakalım beş tramvaydan sonra ortaya çıkacak mı. Sonunda on birinci gün, yine duraktayken, ikisinin birlikte binmediği tramvayların bir bir kalkmasından bıkıp usandığını söyledi kendine. Bir daha asla o tramvay durağına adım atmadım, Sara. Asla.

Konservatuvarda, abuk subuk yalanlardan sonra, epeydir orada hoca olan Castells'in adresini almayı başardım. Akraba olduklarına göre Sara'nın Paris adresini bileceğini sanıyordum. Paris'teyse tabii. Hayattaysa tabii. Castells hocanın zili do-fa çalıyordu. Sabırsızlıktan do-fa, do-fa, do-fa yaptım ve duygularıma pek hâkim olamadığımı fark edince parmağımı zilden çektim. Ya da: daha doğrusu Castells hocanın kızmasını istemediğimden, ve bana peki bu terbiyesizliğin yüzünden sana bir şey söylemeyeceğim demesinden çekindiğimden. Kapıyı açan ve Sara'nın adresini verip iyi şanslar dileyen kimse olmadı.

—Do-fa, do-fa, do-fa.

Tık yok. Birkaç dakikalık ısrardan sonra Adrià ne yaptığını bilmeden etrafına baktı. Sonra aynı kattaki komşunun kapısını çaldı, onların zilinin kişiliksiz ve çirkin bir sesi vardı, benim eviminki gibi. Kapıyı, hemen, sanki zaten bekliyorlarmış gibi, üzerinde gözleri kör eden çiçekli bir mutfak önlüğünün ışıldadığı gök rengi bir sabahlık giyinmiş iriyarı bir hanım açtı. Elleri belinde, güvensiz:

—Buyur —dedi.

—Şey, biliyor musunuz acaba... —arkasındaki Castells hocanın kapısını işaret ederek.

—Piyanist mi?

—Ta kendisi.

—Tanrı'ya şükür ki öleli... —içeri doğru bakıp bağırdı:— Ne kadar oluyor, Taio?

—Altı ay, on iki gün ve üç saat! —dedi uzaktan boğuk bir ses.

—Altı ay, on iki gün ve... —içeriye bağırarak:— Kaç saat?

—Üç! —boğuk ses.

—Ve üç saat —diye tekrarladı kadın Adrià'ya—. Tanrı'ya şükür artık sakiniz, rahat rahat radyo dinleyebiliyoruz. Piyano sesinin nasıl çıktığını bilemezsiniz, her gün, her gün, saat kaç olursa olsun. —Bir şey hatırlamış gibi:— Neden sordunuz?

—Yok ben...

—Ailesini mi?

—Hı hım.

—Yok. Yalnız yaşıyordu. —Evin içine doğru:— Ana babası var mıydı?

—Hayır: bir tek, kimbilir hangi mübarek taşağın dölü o kahrolası piyanosu! —Taio'nun boğuk sesi.

—Ya Paris'te?

—Paris'te mi?

—Evet. Paris'teki akrabaları...

—Hiçbir fikrim yok. —İnanmaz:— O adamın Paris'teki akrabaları?

—Evet.

—Her neyse, bilmiyorum. —Son söz olarak:— Bizim için öldü ve gömüldü.

Adrià, onu o titrek ampulle birlikte sahanlıkta bıraktığında yüzüne pek çok kapının kapandığını biliyordu. Eve döndü ve işte o zaman otuz günlük çöl ve nedamet dönemi başladı. Geceleri rüyasında Paris'e gittiğini ve yol ortasında adını haykırdığını görüyordu fakat trafiğin uğultusu ümitsiz haykırışını bastırıyordu, ter içinde ağlayarak uyanıyor, daha birkaç gün öncesine kadar kendisi için o denli huzurlu olan dünyayı kavrayamıyordu. Birkaç hafta boyunca evden çıkmadı. Storioni'yi çaldı ve çok hüzünlü bir ses çıkarmayı başarabildi; fakat parmaklarının tutuk olduğu belliydi. Nestle'yi tekrar okumak istedi ama gitmiyordu. Euripides'in retorikten hakikate yolculuğu ilk okumasında kendisini heyecanlandırmıştı ama şimdi hiçbir şey demiyordu, Euripides Sara'ydı. Bir şeyde onu doğruluyordu Euripides: insan aklı ruhsal duygulanmanın akıldışı güçlerini yenemez. Çalışamıyorum, düşünemiyorum. Ağlamam lazım. Bernat, gel.

Bernat arkadaşını hiç bu denli yıkılmış bir halde görmemişti. Kalp ağrısının bu kadar derin olabildiğini görmek onu etkiledi. Gönül yarasının iyileştirilmesi hususunda pek bir şey bilmese de yardım etmek istedi ve bak şöyle düşün Adrià, dedi.

—Nasıl?

—Yani böyle çekip gitmesini, hiçbir açıklama yapmadan...

—Ne yani?

—Yani sürt

—Sakın ona hakaret edeyim deme. Tamam mı?

—Peki: nasıl istersen —Kollarını açarak etrafına bakındı.— Ama seni ne şekilde bıraktı, baksana. Bir mektup yazıp, Adrià, canım, senden daha yakışıklı birini buldum, bile demedi, kahretsin! Böyle şey olur mu, düşünsene.

—Daha yakışıklı ve daha akıllı birini, öyle, ben de düşündüm bunu.

—Senden daha yakışıklısı, eh, epeyce vardır. Ama daha akıllısı...

Sessizlik. Zaman zaman Adrià başını sallıyordu, red anlamında, hiçbir şey anlamadığı manasında.

—Annelerine gidelim ve diyelim Senyor, Senyora Voltes-Epstein: Ne iştir? Benden ne saklıyorsunuz? Sağa nerede, vesaire. Ne dersin?

Artık benim olan babamın odasındaydık. Adrià ayağa kalkıp yıllar sonra senin otoportrenin asılı olacağı duvara doğru gitti. Dayandı, geleceği gıdıklamaktan hoşlanıyormuş gibi. Başıyla reddetti: Bernat'ın fikri pek de akıllıca değildi.

—Sana Ciaccona hediye etmemi ister misin? —diye denedi Bernat.

—Evet. Vial'le çal.

Bernat çok iyi çaldı. Acısına ve kaygılarına rağmen Adrià arkadaşının yorumunu dikkatle dinledi ve çok doğru çaldığı sonucuna vardı, fakat arada bir Bernat'ın bir sorunu baş gösteriyordu: şeylerin ruhuna inemiyordu. Onda bir, ne bileyim, bir şey vardı ki sahici olmasına izin vermiyordu. Ve ben tüm acıma rağmen, estetik nesneyi tahlil etmekten kendimi alamıyordum.

—Daha iyi misin? —dedi bitirdiğinde.

—Evet.

—Hoşuna gitti mi?

—Hayır.

Çenemi tutmam lazımdı, biliyorum. Ama benim için mümkün değil. Bu konuda anneme benziyorum.

—Ne demek, hayır? —Yine de sesi değişmişti, daha tiz, daha savunmada, gözleri iyice açılmış...

—Boş ver, aldırma.

—Hayır, beni çok ilgilendiriyor.

—Peki, haklısın.

Lola Xica içerlerde bir yerdeydi. Annem dükkânda. Adrià kendini divana bıraktı. Karşısında ayakta, elinde storioni, Bernat hakikati bekliyordu ve Adrià pekiii dedi, teknik olarak kusursuz bir yorum, ya da hemen hemen kusursuz; fakat şeylerin derinlerine ulaşmıyor; bana hakikat seni korkutuyor gibi geliyor.

—Saçmalıyorsun. Hakikat ne?

Ve İsa cevap vermek yerine sustu, bu sırada Pilatus, sabırsız, odayı terk ediyordu. Fakat hakikatin ne olduğu benim için açık olmadığından cevap vermeye mecbur oldum.

—Bilmiyorum. İşittiğimde tanıyorum. Ve sende onu görmüyorum. Müzikte görüyorum ve şiirde. Anlatıda. Resimde. Ama sadece zaman zaman.

—Kıskançlığın daniskası.

—Evet. Seni kıskandığımı kabul ediyorum, öyle çalma yeteneğine sahip olduğun için.

—Tabii. Şimdi toparlamaya çalış bakalım.

—Ama böyle çaldığın için kıskanmıyorum.

—Vay canına, topla tüfekle geliyorsun.

—Hedefin bu hakikati yakalayabilmek ve ifade etmeyi becerebilmek olmalı.

—Hayda.

—Bak işte, senin bir hedefin var en azından. Benim yok.

Bir arkadaşın incinmiş olan öbürünü avuttuğu dostluk buluşmasının özeti estetik hakikat üzerine sessiz bir tartışmayla ve istediğin haltı yiyebilirsin, beni duyuyor musun,

istediğin haltı'yla sona erdi. *Sağa* Voltes-Epstein'ın neden her ikisini de incittiğini şimdi anlıyorum. Bernat kapıyı oldukça gürültülü çarparak çekip gitti. Hemen ardından Lola Xica başını çalışma odasının kapısından uzatarak, ne oldu? dedi.

—Yok bir şey, Bernat'ın acelesi vardı, bilirsin hep aynı işte.

Lola Xica, acısının içinde yitip gitmiş bakışını göstermemek için kemanını incelemekte olan Adrià'ya baktı. Konuşmak üzereyken dilini tuttu. Sonra Adrià onun patlamak üzereymiş gibi orada dikilip durduğunu fark etti.

—Ne? —dedi, yüzünde hiç konuşmak istemediğin gösteren bir ifadeyle.

—Hiç. Biliyor musun? Yemeği hazırlayacağım, annen birazdan gelir.

Çıktı ve ben arşeye reçine sürmeye koyuldum ve hüznü iliklerime kadar hissettim.

■

23

—Sen aklını kaçırmışsın oğlum.

Annem kahve koltuğuna oturdu. Adrià konuşmayı olabilecek en kötü şekilde sürdürmüştü. Bazen bana neden daha sık canın cehenneme demediklerini merak ediyorum. Çünkü, anne, üniversiteye Tubingen'de devam etmeye karar verdim, diyerek başlayabilirdim, o da bana, Almanya'da mı? Burada iyi değil misin oğlum? derdi. Bunun yerine, anne, diyerek başladım, sana bir şey söylemem lazım.

—Ne. —Telaşlı, kahve koltuğuna oturdu; telaşlıydı çünkü yıllardır birbirimize pek bir şey söylemeden yaşıyorduk, ama bilhassa, anne, sana bir şey söylemem lazım, demeye gerek duymadan.

—Uzun bir süre önce Daniela Amato adında biriyle konuştum.

—Kiminle konuştum dedin?

—Üvey ablamla.

Annem iğne batmış gibi ayağa fırladı. Eh artık, onu karşıma almayı başarmıştım: kafasız herif, hem de ne kafasız, dünyanın nasıl döndüğünden bihaber.

—Senin üvey ablan falan yok.

—Benden saklamış olmanız olmadığı anlamına gelmez. Romalı, Daniela Amato. Telefonu ve adresi var bende.

—Ne işler karıştırıyorsun?

—Yok artık. Bu da nereden çıktı?

—O hırsıza güveneyim deme sakın.

—Bana dükkâna ortak olmayı istediğini söyledi.

—Senden Casic evini çaldığını biliyor musun?

—Yanlış anlamadıysam babam vermiş ona; benden bir şey çalmış değil.

—Vampir gibi. Dükkânı da isterdi.

—Hayır. Ortak olmak istiyor.

—Niçin istediğini sanıyorsun?

—Bilmem. Babamdan kaldığı için olmasın?

—Öyle ama artık benim ve cevabım o boyalı kahpeden gelecek hiçbir teklifi kabul etmemek.

Vay canına: çok iyi bir hamleyle başlamıştık. Kahpe dememişti çünkü sözcüğü isim olarak kullanmıştı, sıfat olarak değil, geçen sefer ona sövgüsünü işittirmek için yaptığı gibi. Annemin dil inceliği hoşuma gitti. Hâlâ ayakta, yemek odasında volta atıyordu, suskun, azarlamayla mı devam etsin yoksa başka bir şey mi yapsın düşünerek. Yoksa başka bir şey'le devam etti:

—Bana söylemek istediğin bu muydu?

—Hayır. Ayrıca, evden gideceğimi de söylemek istiyordum.

Annem kahve koltuğuna geri döndü.

—Sen aklını kaçırmışsın oğlum. —Sessizlik. Elleri titriyor.— Burada her şeyin var, eksiğin yok. Ne oldu sana?

—Hiç. Bir şey olması mı gerekiyor?

Sinir içinde ellerini ovuşturuyordu. Nihayet sakinleşmek için derin bir nefes aldı ve ellerini eteğinin üzerine bıraktı.

—Ya dükkân? Sorumluluğunu üzerine almayı hiç düşünmüyor musun?

—İlgimi çekmiyor.

—Yalancı. Orası senin en sevdiğin yer.

—Hayır. Benim hoşuma giden, dükkândaki eşyalar. Ama iş...

Bana baktı, sanırım biraz hınçla.

—Senin istediğin bana karşı çıkmak. Her zamanki gibi.

Annemle ben neden hiç birbirimizi sevmedik? Benim için hep bir giz olmuştur. Hayatım boyunca normal çocukları hep kıskandım, uff anne dizim çok acıdı, diyenleri, ve annelerinin bir öpücüğüyle bütün acıları dinenleri. Benim annemin böyle bir gücü yoktu. Olur da dizimin acıdığını söylemeye cesaret etsem, o mucize gerçekleşeceğine, benim üstün zihinsel yeteneğimin başka tür bir mucize yaratmasını sabırsızlıkla beklemeye devam ederek Lola Xica'ya gönderirdi beni.

—Burada iyi değil misin?

—Üniversiteye Tübingen'de devam etmeye karar verdim.

—Almanya'da mı? Burada iyi değil misin?

—Wilhelm Nestle'nin derslerine girmeyi istiyorum.

Açık konuşmak gerekirse, Nestle'nin hâlâ Tübingen'de ders verip vermediği hakkında en ufak bir fikrim yoktu. Dahası yaşayıp yaşamadığını bile bilmiyordum. Aslında ondan söz ettiğimiz o anda öleli sekiz yıldan biraz fazla oluyordu. Ama tabii: Tübingen'de ders vermişti ve ben bu yüzden Tübingen'de okumaya karar vermiştim.

—Kim o?

—Bir felsefe tarihçisi. Ayrıca Coşeriu ile de tanışmak istiyorum.

Bu kez yalan söylemiyordum. Dediklerine göre tahammül edilemez ama dâhiymiş.

—Kim?

—Bir dilbilimci. Asrımızın en büyük filologlarından biri.

—Bu çalışmalar seni mutlu etmeyecek oğlum.

Düşünüyorum da, perspektifle bakacak olsam ona hak vermem gerekir. Senden başka hiçbir şey beni mutlu etmedi, senden başka hiçbir şey bana bu kadar acı vermedi. Pek çok mutluluk hemen yanı başımdaydı; bazı sevinçler de yaşadım. Dünyaya ve bazı kişilere karşı yoğun şükran hisleriyle dolu, huzurlu anlar yaşadım. Güzel şeylere ve kavramlara yakın oldum. Kimi zaman, babamın zaafını anlamamı sağlayan, değerli nesnelere sahip olma arzusu

hissediyorum. Neyse, annemin karşısında olduğum o anda yaşım itibariyle, güvenle gülümsedim ve kimse mutlu olmak zorunda olduğumu söyleyemez, dedim. Ve gayet tatmin olmuş, sustum.

—Ne kadar aptalsın.

Silahsız, ona bakakaldım. Çünkü üç kelimeyle kendimi baştan aşağı sevimsiz hissetmemi sağlamıştı. O zaman haince saldırdım:

—Şu an kim olursam olayım, onu siz yarattınız. Okumak istiyorum, mutlu olurum ya da olmam fark etmez.

Adrià Ardèvol işte böyle iticiydi. Şimdi hayatımının başına dönsem arayacağım ilk şey mutluluk diyarı olurdu; ve mümkünse, hiç iddiasız, ömrüm boyunca yanımda olmasını sağlamak için tahkim etmeye bakardım. Benim oğlum, anneme verdiğim cevabı verseydi bana bir tokat yapıştırırdım ensesine. Ama benim bir oğlum yok. Hayatım boyunca sadece evlat oldum. Neden Sara, çocukların olsun istemedin?

—Senin istediğin benden uzaklaşmak.

—Hayır —diye yalan söyledim—. Neden isteyeyim ki?

—Senin istediğin kaçmak.

—Yok artık! —yine yalan söyledim—. Neden kaçmak isteyeyim ki?

—Nedenini sen bana söyle.

Sarhoş olsaydım bile Sara'dan söz etmezdim ona, yok olup gitme arzumdan, yeniden başlama, Paris'i baştan başa dolaşma isteğimden, Voltes-Epstein'ların evine yaptığım iki ziyaretten, nihayet üçüncüde annesiyle babasının beni kabul ettiklerinden ve bana, gayet kibarca, kızlarının kendi arzusuyla Paris'e gittiğini söylemelerinden, çünkü onun kelimeleriyle, sizden uzaklaşmak istiyordu, onu çok kötü etkiliyordunuz'dan söz etmezdim. Yani artık bu evde iyi karşılanmadığınızı düşünebilirsiniz.

—Ama eğer ben...

—Delikanlı, ısrar etmeyin. Sizinle bir sorunumuz yok —diye yalan söyledi— fakat bizim görevimizin kızımızı korumak olduğunu anlamalısınız.

Bense, umutsuz, hiçbir şey anlamıyordum. Senyor Voltes ayağa kalktı ve bir jestle benim de kalkmamı istedi. Usulca itaat ettim. Gözyaşlarımı tutamıyordum, biraz sulugöz sayılırım; fakat gözlerimden akan sülfürik asitti sanki, gözyaşları aşağılanmış yanaklarımı deşerek iniyordu.

—Bir yanlış anlaşılma var.

—Bize hiç öyle gelmedi —dedi, hançereden çıkan bir Katalancayla, Sara'nın annesi (uzun boylu, rengi herhalde bir zamanlar koyu olan artık hafifçe kırlaşmış uzun saçlı, kara gözlü, Sara'nın otuzlarının sonundaki bir fotoğrafında olduğu gibi)—. Sara sizin hakkınızda hiçbir şey duymak istemiyor, hiçbir şey, hiçbir şey.

Senyor Voltes'ın jestinin zorlamasıyla salondan çıkmaya hazırlanıyordum. Durdum:

—Bana yazılı bir şey bırakmadı mı, bir not?

—Hayır.

Sara'nın beni sevdiği zamanlarda gizlice girdiğim evden, o son derece kibar fakat son derece de katı hanımla beye allahaısmarladık demeden çıktım. Gözyaşlarımı dizginleyerek çıktım. Kapı ardımdan sessizce kapandı ve bir anlığına sahanlıkta durdum sanki bu şekilde Sara'ya daha yakın olmakmış gibi. Böylece kendimi bırakıp gözyaşlarına boğuldum.

—Ben kaçmak istemiyorum, bunun için de hiçbir nedenim yok ayrıca. —Deyip bir es verdim, sözlerime daha tumturaklı bir hava katmak için.— Beni anlıyor musun anne?

Üçüncü kez anneme yalan söylemiştim ve yemin ederim Petrus gibi bir horozun öttüğünü işittim.

—Seni gayet iyi anlıyorum. —Gözlerime bakarak:— Dinle Adrià.

Bana ilk kez oğlum değil de Adrià diyordu. Ömrümde ilk defa. On iki nisan bin dokuz yüz altmış küsur.

—Efendim.

—İstersen çalışmayabilirsin. Kemana devam et ve kitaplarını oku. Ve öldüğümde dükkâna bir idareci bulursun.

—Ölmekten söz etme. Kemana gelince, o iş bitti.

—Nereye gitmek istiyorum, dedin?

—Tübingen'e.

—Nerede?

—Almanya'da.

—Orada ne işin var?

—Coşeriu.

—O da ne?

—Okulda vaktini kız peşinde koşarak geçiremezsin değil mi? Dizge, norm, söz.

—Hadi ama kim var orada?

—Dersine girmek istediğim bir Rumen dilbilimci.

—İşte şimdi bir anlamı var.

Somurtup sustu. Ama sonra dayanamadı:

—Burada devam etmeyecek miydin? Kahretsin, bütün derslere kaydolup yarısına kadar gelmedin mi?

Ona Nestle'nin derslerine girmek istediğimi söylemedim çünkü Bernat'la fakültenin kafesinde buluştuğumuzda, etrafımızda bağırıp çağırmalar, itişip kakışmalar, telaşlı hareketler ve sütlü kahvelerle, ben artık Wilhelm Nestle'nin epeydir ölü olduğunu biliyordum. Sahte bir dipnot koymak gibi olurdu.

Ondan haber alamadığım iki günün sonunda sanki onun hocası benmişim gibi, sınav için prova yapmaya bize geldi. Adrià kapıyı açtı ve Bernat suçlayıcı parmağını selam olarak uzattı:

—Tübingen'de derslerin Almanca olduğunu hiç düşünmedin mi?

*Wenn du willst, kannst du mit dem Storioni spielen** —diye cevap verdi Adrià buz gibi bir gülümsemeyle buyur ederken.

—Ne dedin anlamadım ama peki.

Arşeyi, fazla emdirmemek için azar azar dikkatle reçinelerken, sanki bir ayrıntı da, meseleyi konuşmuyoruz diye homurdandı.

* (Alm.) İstediğin zaman storioni'yi çalabilirsin.

—Neden?

—Düşünsene oğlum, ben senin arkadaşınım.

—Bu yüzden söyledim ya.

—Yakın arkadaş diyorum, kahretsin! Birkaç haftayı Tübingen'de geçirmek gibi çılgınca fikri kafamda evirip çeviriyorum desen ne olur sanki; ha, ne dersin benim sevgili dostum? Böyle konuşmak nasıl olur sence?

—At kafandan bu fikri derdin. Biz de bu konuşmayı zaten yaptık.

—Tam olarak bu kelimelerle değil.

—Hep senin yanı başında olmamı istiyorsun.

Bernat, cevap olarak, partisyonları masaya bıraktı ve Beethoven'ın konçertosunun ilk bölümünü çalmaya başladı. Ben, girişi atlayarak, piyanoya indirgenmiş partisyonu izleyip, hatta bazı çalgıların seslerini taklit ederek orkestrayı çaldım. Bitkin fakat mutlu ve heyecanlı bir halde bitirdim çünkü Bernat, kusursuz ve bazen mükemmelin de ötesindeydi. Son sözlerimden hiç hoşlanmamış olduğunu açıkça belirmek istermiş gibi. Bitirdiğinde sessizliğine saygı duydum.

—Ne diyorsun?

—İyi.

—Bu kadar mı?

—Çok iyi. Farklı.

—Farklı?

—Farklı. Seni iyi dinleyebildiysem eğer müziğin içindeydin.

Sustuk. Oturdu ve terini sildi. Gözlerime baktı:

—Senin istediğin kaçmak. Kimden bilmiyorum ama kaçmak istiyorsun. Umarım benden değil.

Getirdiği öbür partisyonlara baktım.

—Massià'nın dört parçasını çalman bence çok iyi bir fikir. Piyanoda kim eşlik edecek?

—Üzerine çalışmak istediğin fikirler ve bu tür şeyleri çalışırken çok sıkılabileceğini hiç düşündün mü?

—Massià buna layık. Hem çok da güzel. Benim en çok sevdiğim Allegro spiritoso.

—Ayrıca, madem kültür tarihi okumak istiyorsun neden bir dilbilimcinin dersine gireceksin ki?

—Ciaccona'da dikkatli ol, çok haindir.

—Alçak herif, hiçbir yere gitmiyorsun.

—Evet —dedi—. Güzel Sanatlardan.

—Konu nedir?

Senyora Voltes-Epstein'ın soğuk ve güvensiz figürü korkuttu. Yutkundu ve kayıt belgesini tamamlamak için eksik olan bir işlem var, bu yüzden adresine ihtiyacımız var, dedi.

—Hiçbir eksiği yok.

—Elbette var. İkametgâh.

—O ne? —Gerçekten meraklanmış gibiydi.

—Hiç. Teferruat. Fakat ilgilinin imzalaması gerekiyor. —Kâğıtlara baktı ve kayıtsızca devam etti:— İlgili hanımın.

—Bana bırakın onları, ben...

—Yok, yok. Buna yetkim yok. Belki bana kaydını aldırdığı Paris'teki okulun ismini verirseniz...

—Olmaz.

—Güzel Sanatlarda mevcudu yok. —Düzeltti:— Bizde mevcut değil.

—Kimsiniz siz?

—Efendim?

—Kızım kaydını bir yere aldırmış filan değil. Siz kimsiniz?

—Ve kapıyı burnumun üstüne yapıştırdı. Güm!

—Foyan meydana çıktı.

—Öyle.

—Kahretsin.

—Öyle.

—Sağ ol Bernat.

—Üzgünüm... Daha iyi oynamam lazımdı biliyorum.

—Yok, yok. Sen elinden geleni yaptın.

—Öyle ama çok kızgınım.

Birkaç saniyelik ağır bir sessizlikten sonra Adrià affedersin ama galiba ağlayacağım, dedi.

Bernat'ın sınavı şu bizim, ikinci süitin Ciaccona'sıyla sona erdi. Defalarca dinlemiştim... Ve ona söyleyecek bir şeylerim olurdu hep, virtüoz olan benmişim de o öğrenciymiş gibi. Palau de la Música'da Heifetz'den dinlediğimiz akşamdan sonra çalışmaya başlamıştı. İyiydi. Mükemmeldi. Ama yine ruhsuzdu, belki de sınav gerginliğinden. Ruhsuz, sadece yirmi saat önce bizim evde yaptığı prova bir seraptı sanki. Bernat, karşısında seyirci varken, yaratıcı kanatlarını indiriyordu, yerini irade ve çalışmayla doldurmak istediği o Tanrı vergisi yoktu onda ve sonuç iyiydi fakat fazlasıyla öngörülebilirdi. Öyle: benim en iyi arkadaşım öngörülebilirin daniskasıydı, hatta kıyafeti bile.

Sınavını kan ter içinde, kazandığından emin olarak. Çaldığı iki saat boyunca limoni suratlarla dinleyen heyet, kısacık bir süreliğine onu serbest bıraktı ve kendisine oybirliğiyle üstün başarı derecesi vermeye ve üç üyenin her birinin şahsi tebriklerini sunmaya karar verdi. Ve dinleyiciler arasındaki Trullols, annesinin Bernat'ı kucaklamasını, yani benimki gibi olmayan bütün annelerin yaptığını yapmasını bekledi ve duygulanan kimi hocaların yaptığı gibi yanağından öptü, ardından onun öngörü yetisiyle, Bernat sen, benim elimden geçenlerin en iyisiydin, dediğini işittim. Önünde parlak bir gelecek var.

—Olağandışı —dedi Adrià.

Bernat arşeyi gevşetmeyi bıraktı ve arkadaşına baktı. Arşeyi sessizce kutusuna yerleştirip kapağı örttü. Adrià ısrar etti: muhteşem, oğlum; seni tebrik ediyorum.

—Dün sana arkadaşın olduğumu söyledim. Benim arkadaşım olduğunu.

—Elbette. Yakın bir arkadaş yalan söylemez.

—Efendim?

—Ben söyleyeceğimi söyledim. Bende *élan** tükendi.

—Bugün iyiydin.

—Sen benden çok daha iyi olurdun.

—Yapma! İki yıldır kemanı elime bile almadım.

—Benim en iyi dostum bile bana gerçeği söyleyemezse, bütün ötekiler gibi davranmayı yeğlerse...

—Ne diyorsun?

—Bana bir daha asla yalan söyleme Adrià. —Alnındaki teri sildi.— Yorumların beni kızdırıyor, çileden çıkarıyor.

—Şey, ben...

—Ama bir tek senin hakikati söylediğini biliyorum. —Göz kırptı.— *Auf Wiedersehen.*†

Tren biletini elime aldığımda Tübingen'e okumaya gitmemin geleceği düşünmekten çok daha fazla bir şey olduğunu anladım. Çocukluğumun kapanışıydı; Arkadya'mdan ayrılmaktı. Öyle, öyle: ben, zekâm dışında hiçbir şeyime duyarlı olmayan, Tibidabo'ya, bir bozukluk attığınızda insanlar gibi hareket eden otomatları görmeye gitmek ister miyim diye sormayı bilmeyen bir ana babanın tek ve mutsuz çocuğuydum. Fakat çocuk olmak zehirli bataklıklarda ışıldayan çiçeği koklayabilme yeteneğine sahip olmak demektir. Ve kadın şapkası kutusundan yapılmış beş dingilli bir kamyonla mutlu olmayı bilmek demektir. Stuttgart biletini aldığımda masumiyet çağımın sonuna vardığımı biliyordum.

* (Fr.) Élan vital: Yaşam atılımı—Sarp Erk Ulaş Felsefe Sözlüğü.

† (Alm.) Görüşürüz.

IV

Palimpsestus

Bir kum tanesini koruyabilecek
hiçbir örgüt yoktur.

Michel Tournier

24

Çok önceleri, yeryüzünün düz olduğu, gözüpek seyyahların, dünyanın öbür ucuna vardıklarında dondurucu boralarla karşılaştıkları ya da karanlık uçurumlardan savruldukları zamanlarda, hayatını Yüce Tanrı'mız Efendimiz İsa Mesih'e adamaya karar veren dindar bir adam vardı. Adı Nicolau Eimeric'ti, Katalandı ve Girona Dominiken Manastırında Kutsal Teoloji profesörü olarak muteber bir mertebeye erişmişti. Ateşli dindarlığı onu Katalunya topraklarında ve Valencia Krallığındaki sapkın kötülükle mücadele eden Engizisyonu demir yumrukla yönetmeye sevk etti. Nicolau Eimeric Baden-Baden'de, 25 Kasım 1900'de doğmuştu; belli bir hızla SS Obersturmbannführer'liğe getirilmişti, ve Auschwitz'de Oberlagerführer olarak geçirdiği şanlı bir ilk dönemden sonra, 1944'te, Macar meselesine çözüm getirmek üzere geri döndü ve dizginleri ele aldı. Yasal bir belgede, Mallorca Krallığından Katalan, itaatsiz Ramon Llull'un *Philosophica amoris* kitabının sapkınca ahlaksızlıktan suçlu bulunduğunu ilan ediyor ve adı geçen kitabı Valencia, Alcoi, Barcelona ya da Saragossa, Alcanyis, Montpellier ya da herhangi başka bir yerde okuyan, dağıtan, öğreten, kopyalayan herkesi ve şeytana karşı İsa Mesih'i savunmayan Ramon Llull'un mikrop yayan sapkın öğretisini düşünen herkesin sapkınca ahlaksızlık suçu işlemiş olacağını beyan ediyordu. Bugün, 13 Temmuz 1367 günü, Girona şehrinde tasdik ediyor, mühürlüyorum.

—İşleme koyun. Ateşim çıkmaya başladı, yatağa düşmek istemiyorum ta ki...

—İçiniz rahat olsun Ekselansları.

Nicolau kardeş yarı sıcaktan yarı hastalıktan alnında biriken teri sildi, genç sekreteri Miquel de Susqueda kardeşin o tertemiz yazısıyla hüküm belgesini hazırlayışına baktı, kış güneşiyle kavrulan sokağa çıktı ve soluklanmaya fırsat bulamadan Santa Àgueda şapelinin daha az sıcak karanlığına daldı. Mekânın ortasında dizlerinin üzerine çöktü ve başını Aşai Rabbani Sofrasının ilahi varlığının önünde tevazuyla eğdi ve ah, Efendimiz, dedi, bana kuvvet verin, insani zaaflarımla zayıf düşmeme müsaade etmeyin; iftiraların, söylentilerin, hasedin ve riyanın cesaretimi zedelemesine izin vermeyin. Şimdi doğru ve tek inancın lehine yaptığım işleri eleştirmeye cüret eden bizzat kralın kendisi, Efendimiz. Hakikatin sıkı sıkıya korunup gözetilmesi misyonunda size hizmet etmekten asla vazgeçmemem için bana güç verin. Adeta düşüncesinin bir iç çekişi gibi bir aminden sonra Nicolau kardeş bir süre daha, o vakitsiz yakıcı güneş sıradağlara ininceye kadar dizlerinin üzerinde kaldı; zihnini boşaltıp dua etme, Hakikatin Efendisiyle doğrudan iletişim kurma halinde, öylece durdu.

Pencerelerden giren ışık eğilmeye başladığında Nicolau kardeş, şapeli geldiği gibi, aynı enerjiyle terk etti. Dışarıda, dedelerinin hatırladıklarından çok daha sıcak bir günün iyice ısıttığı topraktan yayılan kekik ve kuru ot kokusunu iştahla içine çekti. Alnını yakan teri tekrar sildi ve yolun sonundaki gri taş binaya doğru yürüdü. Girişte sabırsızlığını bastırmak zorunda kaldı, çünkü tam da o kadın, hep o kadın, kendisine kocalık eden Guerxo de Salt'ın yanında, kendinden daha büyük bir turp çuvalını sarayın içlerine doğru taşıyordu.

—Bu kapıyı kullanmak zorundalar mı? —dedi, kızmış, kendisini karşılamaya çıkan Miquel kardeşe.

—Bostan tarafından girişi su basmış Ekselansları.

Nicolau Eimeric kardeş, uzun adımlarla salona doğru yürürken kuru bir sesle her şeyin yolunda olup olmadığını

sorarken, ah Efendimiz, diye geçirdi içinden, gece gündüz bütün enerjim Hakikatinizin müdafaasının hizmetinde. Bana kuvvet verin, çünkü ışık nihayete erdiğinde insanlar değil siz yargılayacaksınız bizi.

Ben ölüyüm, diye düşündü Josep Xarom. Aniden sorgulama salonuna girerek sorusunu bağıra çağıra dile getiren ve sabırbızlıkla cevap bekleyen iblis Sorgucunun kara bakışlarına direnememişti.

—Hangi Aşai Rabbani ekmekleri? —dedi doktor Xarom epeyce bir süre sonra, panikten kısılmış sesiyle.

Sorgucu ayağa kalktı, sorgulama salonuna girdiğinden beri alnındaki teri üçüncü kez sildi ve sorusunu tekrarladı, sana verdiği kutsanmış Aşai Rabbani ekmekleri için Jaume Malla'ya ne ödedin.

—Ben bir şey bilmiyorum. Jaume Malla diye birini tanımıyorum. Aşai Rabbani ekmekleri nedir bilmiyorum.

—Bu da kendini Yahudi olarak kabul etmek anlamına geliyor.

—Eh... Ben Yahudiyim, öyle, Ekselansları. Zaten biliyorsunuz. Benim ailem ve Mahallede yaşayan bütün aileler kralın himayesi altındalar.

—Bu duvarların içinde tek himaye Tanrı'nın himayesidir. Bunu asla unutma.

Yüceler Yücesi Adonai, seni aradığım şu anda neredesin, Muhterem Doktor Josep Xarom, Yüceler Yücesinden şüphe ederek günah işlediğini biliyordu.

Upuzun bir saat boyunca Nicolau kardeş, ermiş sabrıyla, başağrısının ve salgılarının neden olduğu hararetin üstesinden gelerek o iğrenç yaratığın, titizlikle ve takdiri ilahiyle düzenlenmiş ihbarın konusu olan kutsanmış Aşai Rabbani ekmeklerine karşı işlediği korkunç günahın sırrını öğrenmeye çalıştı fakat Josep Xarom sadece daha önce

söylediklerini, adının Josep Xarom olduğunu, hayatı boyunca yaşadığı yerde, Mahallede doğmuş olduğunu, tıp öğrenimi gördüğünü, ister Mahallede ister dışında olsun pek çok bebeğin doğumunda bulunduğunu ve hayatını bu mesleği sürdürerek kazandığını tekrarladı, hepsi bu.

—Ve şabat gününde sinagogunuza gidiyorsunuz.

—Kral bunu kısa bir süre önce yasakladı.

—Kral maneviyat hususunda konuşacak biri değildir. Aşai Rabbani ekmekleriyle ilgili korkunç bir günah işlemekle itham ediliyorsun. Kendini nasıl savunacaksın?

—İtham eden kim?

—Bilmediğin bir şey değil.

—Elbette bilmediğim bir şey. Bu bir iftira ve kimden geldiğine bağlı olarak onu buna iten sebepleri gös

—İyi bir Hıristiyanın yalan söyleyebileceğini mi ima ediyorsun? —Nicolau kardeş dehşete düşmüş, hayretler içinde.

—Evet Ekselansları. Pekâlâ söyler.

—Bu durumunu ağırlaştırır, çünkü bir Hıristiyana hakaret etmek ellerinle öldürttüğün Yüce Efendimiz İsa Mesih'e hakaret etmek demektir.

Yücelerin Yücesi Merhametli Efendim, sen tek ve biricik Tanrı'sın, Adonai.

Kendisinde çok büyük bir aşağılama hissi uyandırdığı için ona bakmadan Başsorgucu Nicolau Eimeric, avcunu endişeli alnından geçirirken, maiyetindeki görevlilere itaatsize işkence uygulanmasını buyurdu, bir saat sonra bana ifadesini imzalanmış olarak getirin.

—Hangi işkenceyi Ekselansları? —diye sordu Miquel kardeş.

—Bir *credo in unum deum** süresince beygir. Kancanın kullanılmadığı durumda bir çift *paternoster*† boyunca sürsün.

* (Lat.) Tek bir Tanrı'ya inanıyorum (uzun bir dua).

† (Lat.) Babamız (oldukça kısa bir dua).

—Ekselansları...

—Hafızasını tazeleyinceye kadar tekrarlansın.

Bir süredir bakışlarını indirmiş Miquel de Susqueda kardeşe yaklaştı ve neredeyse kulağının dibinde emretti, şu Jaume Malla'ya bildir, herhangi bir Yahudiye Aşai Rabbani ekmeklerini tekrar satmaya ya da hediye etmeye kalkarsa karşısında beni bulacaktır.

—Bu Jaume Malla'nın kim olduğunu bilmiyoruz. —Cesaretini toplayıp:— Belki öyle biri yoktur.

Fakat soylu efendimiz onu işitmedi çünkü bütün dikkatini nedamet olarak Tanrı'mız Yüce Efendimize sunduğu korkunç baş ağrısına vermişti.

Beygirin ve etine saplanan ve sinirlerini parçalayan kasap çengellerinin karşısında Girona'lı hekim Josep Xarom itiraf etti, evet, evet, evet, Yüce Rabbim için, yaptım, söylediğiniz o adamdan onları satın aldım, tamam, tamam, ama durun artık, Tanrı aşkına.

—Peki aldıklarını ne yaptın? —beygirin önünde oturan Miquel de Susqueda kardeş, yayılan kana bakmamaya çalışarak.

—Bilmiyorum, Siz ne derseniz, ama merhamet edin, daha fazla germeyin, daha...

—Dikkat, bayılırsa ifade veremez.

—Daha ne? İtiraf etti ya.

—Pekâlâ: o zaman sen konuşursun Nicolau kardeşle, tabii ya, sen, Kızıl, bütün işkence boyunca suçlunun uyumaktan başka bir şey yapmadığını söylersin, inan bana ilahi adaletin çarkına çomak sokmakla suçlayıp bizzat kendi elleriyle oturtur bizi beygire. İkimizi de. —Çileden çıkmış:.— Ekselanslarını tanımıyor musun sen?

—Efendim, ama biz...

—Öyle. Ben de işkencelerinizin evrakını tasdik ederim. Hadi, devam.

—Hadi bakalım: saçlarından tut, böyle. Hadi, başa dö-

nelim: Kutsanmış ekmeklerle ne yaptın? İşitiyor musun beni? Ha? Hey, Xarom, sıçtığımın!!

—Kutsal Engizisyona ait bir mekânda böyle kötü sözleri hoş göremem —diye çıkıştı Miquel kardeş—. İyi Hıristiyanlar gibi davranın.

Işık her yeri terk ettiğinden salon Xalom'un ruhu gibi titrek alevli bir meşaleyle aydınlatılıyordu; Xalom, bir süredir bilinci yarı açık, yüksek mahkemenin, Nicolau Eimeric'in güçlü sesiyle okunan sonucunu dinliyordu, Nicolau Eimeric onu tanıkların huzurunda, bedenini değilse bile ruhunu ölümden kurtaracak bir dönüşle nedamet getirmeyi reddettiği için Aziz Yuhanna gününün arifesinde infaz edilmek üzere arındırıcı ateşle ölüm cezasına çarptırıyordu. Nicolau kardeş hükmü imzasıyla mühürledikten sonra Miquel kardeşi uyardı:

—Suçluların önceden dillerinin kesilmesi gerekir. Unutmayın.

—Ağız tıkacı işe yararamaz mı, Ekselansları?

—Suçluların dillerinin önceden kesilmesi lazım —diye ısrar etti ermiş sabrıyla Nicolau Eimeric—. Hiçbir taşkınlığı hoş görmeyeceğim.

—Fakat Ekselansları...

—Her şeyi bilirler, ağız tıkacını çiğniyorlar, hem... Ben sapkınların henüz yakılmamış bile olsa ateşin önüne götürüldükleri andan itibaren susmalarını istiyorum çünkü konuşma yetileri olursa beddualar ve lanetleriyle infazı seyredenlerin merhametini ağır bir şekilde zedelerler.

—Burada öyle bir şey hiç...

—Lleida'da oldu. Görev başında ben olduğum sürece asla buna izin vermeyeceğim. —İnsanı fena eden kapkara gözlerle baktı, ve çok alçak bir sesle:— Asla, buna asla izin vermeyeceğim. —Sesini yükselterek:— Sizinle konuştuğumda gözlerime bakın Miquel kardeş! Asla.

Ayağa kalkıp sekreterlere de suçluya da diğer katılanlara da bakmadan telaşla salonu terk etti, çünkü Piskoposluk

Sarayına, yemeğe davet edilmişti, geç kalmıştı, ama daha çok günün yoğun sıcağı, baş ağrısı ve yükselen ateşi rahatsız ediyordu onu.

Dışarıda, sağanak aşırı soğuk yüzünden yerini lapa lapa, sessiz bir kara bırakmıştı. İçerde, kaldırdığı kadehteki şarabın gökkuşağı renklerine bakarken ev sahibine yöneldi, hali vakti yerinde ve çok dindar bir ailede doğdum ve eğitimimin ahlaki doğruluğu benim vasat şahsımda, doğrudan Führer tarafından emredilen, Reichsführer Himmler'in talimatları doğrultusunda ifade edilen ağır bir işi yüklenmeme, kendimi vatanın iç düşmanlarına karşı sağlam bir savunmaya dönüştürmeme yardım etti. Bu şarap nefis, Doktor.

—Teşekkürler. Benim bu derme çatma evimde tadına bakabilmeniz onurdur.

—Derme çatma fakat rahat.

Bir yudum daha. Dışarıda kar, soğuğun kalın iffetli çarşafıyla toprağın utancını örtüyordu. Şarabın harareti. Girona'da 1320 yılının o yağmurlu sonbaharında, yeryüzünün dümdüz olduğu, gözüpek seyyahların gözlerini merak ve hayal gücünün çekimiyle dünyanın ucunu bulmaya diktikleri o çağda doğan Obersturmbannführer Rudolf Höss, saygın ve mevki sahibi Doktor Voigt'la o şarabı biz bize paylaşmaktan bilhassa gurur duyuyordu ve bunu sanki hiç umursamıyormuş gibi bir meslektaşına söz edeyim diye içi içini yiyordu. Hayat güzeldir. Bilhassa şimdi, yeryüzü tekrar düzleşirken ve onlar, Führer'in serinkanlı bakışlarının yardımıyla insanlığa gücün, iktidarın, hakikatin ve istikbalin nerede olduğunu göstermekteyken ve ideali kusursuz bir biçimde elde etmek için merhametin hiçbir türüne müsamaha etmemeleri gerektiğini öğrettikleri şu anda bilhassa. Reich'ın gücü artık sınırsızdı ve tarihin bütün Eimeric'lerinin eylemlerini bir çocuk oyununa dönüştürüyordu. Şarabın desteğiyle aklına yüce bir cümle geldi:

—Benim için bütün emirler, bana en ağır görünenleri de dahil kutsaldır, SS olarak vatan için boynumun borcu olan

bütün görevlerin yerine getirilmesinde, şahsımın yapabileceği bütün fedakârlığı yapmaya hazırım çünkü. Bu yüzden, 1334'te, on dört yaşımdayken, benim şehrim Girona'daki Dominiken vaiz kardeşler Manastırına girdim ve bütün hayatımı Hakikatin ışıltısına adadım. Bana zalim diyorlar, Kral Pere benden nefret ediyor, beni kıskanıyor ve beni ortadan kaldırmak istiyor, fakat ben asla eğilip bükülmeden direniyorum, çünkü inancın karşısında ne kralı ne babamı savunurum, annemi tanımam, atalarıma saygı duymam, çünkü sadece, her şeyin üstünde olan Hakikat'e hizmet ediyorum. Ağzımda sadece Hakikat'i bulursunuz, Piskopos Hazretleri.

Piskopos Hazretleri, bizzat kendisi, Nicolau kardeşin kadehini doldurdu ve beriki ne içtiğinin farkına varmadan tadına baktı, çünkü hiddetlenmiş, nutkuna devam ediyordu, sürgünlük ezasına katlandım, Kral Pere'nin emriyle Sorguculuk görevini üstlendim, burada Girona'da Dominiken tarikatının Piskopos Vekili seçildim fakat bilmediğiniz bir şey var, o da kahrolası kralın, Kutsal Babamız Urbanus'a baskı yaparak tayinimi tasdik etmemesini sağladığı.

—Bilmiyordum.

Sandalyesinde rahatça fakat dimdik oturan, dikkat kesilmiş Piskopos, Başsorgucunun cüppesinin koluyla alnındaki teri silişini sessizce izledi. Tamı tamına iki *Paternoster* süresi sonunda:

—İyi misiniz Ekselansları?

—Tabii.

Piskopos sustu ve şarabından bir yudum içti.

—Tabiatıyla Ekselansları, şimdi Piskopos Vekilliğine dönüyorsunuz.

—Azmim ve Tanrı'ya ve onun aziz merhametine olan inancım görevime ve Başsorguculuk mevkiine dönmemi sağladı.

—Her şey olacağına varır.

—Evet, fakat şimdi kral beni yeni bir sürgünle tehdit ediyor ve arkadaşların uyarılarına bakılırsa beni öldürtmek istiyor.

Bunu uzun uzun düşündü ve nihayet Piskopos Hazretleri bir parmağını ürkekçe kaldırıp Kral Pere'nin iddiasına göre sizin Llull'un eserini cezalandırma saplantınız...

—Llull mu? —diye bağırdı Eimeric—. Siz Llull'dan herhangi bir şey okudunuz mu, Piskopos Hazretleri?

—Eh, ben... Şöyle ki... ehm, ıh ıh.

—Yani?

Eimeric'in ruhları delip geçen kara bakışı. Piskopos Hazretleri yutkundu:

—Ne diyeyim bilmem ki. Bana... ben okudum... Nihayetinde bilmiyordum... —Uzlaşmayla bitirdi:— Ben teolog değilim.

—Ben de mühendis değilim fakat Birkenau krematoryumlarının günde yirmi dört saat çalışmalarını ve patlamamalarını sağladım. Sonderkommando'nun,* fare mangalarını kontrol eden adamlarımın çıldırmamalarını sağladım.

—Sayın Oberlagerführer Höss, bunu nasıl yaptınız?

—Bilmiyorum. Hakikati vaaz ederek. Evanjelik öğretiden sadece bir tane olduğunu, benim kutsal misyonumun, yanlışın ve kötülüğün Kilisenin özünü çürütmesini önlemek olduğunu bütün susamış ruhlara göstererek. Bu yüzden bütün sapkınlıkları ortadan kaldırmak için çalışıyorum ve bunu yapmanın en etkin yolu tüm sapkınları, tövbekâr olup tekrar sapkınlaşanları ve yeni sapkınları ortadan kaldırmaktır.

—Tabiatıyla, kral...

—Roma'dan gelen Genel Başsorgucu ve tarikatın Piskopos Vekili, bunu çok iyi anladı. Kral Pere'nin şahsım aleyhinde olduğunu biliyordu ve her şeye rağmen, iğrenç ve tehlikeli Ramon Llull'un bütün eserini kitap kitap ce-

* (Alm.) Nazi Almanya'sında Yahudi ya da Yahudi olmayan mahkûmlardan gaz odalarında, krematoryumlarda, toplama kamplarında çalıştırılmak üzere oluşturulmuş özel birimler.

zalandırmakta devam etmemin değerini biliyordu. O yıllar boyunca başlattığımız davaların hiçbirini tartışmadı ve coşkulu bir Aşai Rabbani ayininde, vaaz sırasında, birincisinden sonuncusuna tüm Oberlagerführer'lerin nasıl davranması gerektiği hususunda benim naçizane şahsımı örnek gösterdi. València ve Katalunya ve Aragon ve Mallorca Adalarının kralı ne derse desin. Hem ben kendimi mutlu bir adam addediyorum, çünkü ettiğim ve ömrümce edebileceğim en kutsal yemine sadık kaldım. Asıl mesele o kadındı.

—Bir şey var ki... —Piskopos, tereddüt ettikten sonra, parmağını ihtiyatla kaldırdı. —Dikkat: ölümü hak etmiyorlar demiyorum. —kadehindeki şarabın rengine baktı ve alev gibi kızıl göründü.— Acaba başka bir yolu...

—Ne? —Eimeric sabırsız.

—Ateşte ölmek zorundalar mı?

—Evet, Piskopos Hazretleri, İsa Mesih'in Kilisesinin genel uygulaması ateşte ölmeleri gerektiğini teyit eder.

—Dehşet verici bir ölüm.

—Şu anda ateşler içinde yanıyorum ve şikâyet etmiyorum, Kutsal Annemiz Kilisemizin iyiliği için çalışmaktan geri durmuyorum.

—Ateşle ölmenin dehşet verici olduğunda ısrar ediyorum.

—Fakat hak edilmiş bir ölüm! —diye patladı Ekselansları—. Daha dehşet verici olan Tanrı'ya küfretmek ve yanlışta ayak diremektir. Öyle değil mi Piskopos hazretleri, ben düşüncelerim içinde yitip gitmiş, ıssız revaklara bakarken. Ve tek başıma olduğumu fark ettim. Etrafıma bakındım. Nereye kayboldu Kornelia?

Turist grubu, Bebenhausen'in revaklarında sabırlı ve disiplinli bekliyordu, Kornelia dışında... Hah işte orada: düşünceli, yalnız, revakların ortasında, hep öngörülemez, dolaşıyordu. Belli bir açgözlülükle gözledim onu, ona baktığımı fark ediyor gibi geldi bana. Durdu, arkası dönük, sonra tura başlamak için yeterli sayıya ulaşmasını bekle-

diğimiz gruba doğru döndü. Elimle selam verdim, fakat ya dikkat etmedi ya da beni görmezden geldi. Kornelia. Bir ispinoz önümdeki çeşmeye kondu, bir yudumcuk su içti ve çok güzel bir cıvıltıyla öttü. Adrià ürperdiğini hissetti.

Aziz Yuhanna arifesinde, ikindi çanları vururken, Josep Xarom'un tek avuntusu, inatçı bir ateşle kavrulduğu için yatağında uzanmakta olan Kilisenin muhafızı Nicolau kardeşin bakışlarından kurtulmuş olmaktı. Başsorgucunun yardımcısı Miquel de Susqueda kardeşin ve noterin nispi ılımlılığı onu hiçbir acıdan, hiçbir ağrıdan, hiçbir dehşetten kurtarmıyordu. Aziz Yuhanna şafağının amansız güneşin günler süren sıcaklığıyla ısınmış miskin karanlığında, eyer vurulmuş ve anı dolu küfelerle üzerlerinde uyuyan beş çocuğu yüklenmiş üç katıra rehberlik eden bir adam ve iki kadın Mahalleyi terk ediyor ve Ter nehri boyunca, evveli gün yola çıkan iki ailenin yürüdüğü patikayı izleyerek kaçıyorlardı. On altı Xarom ve Meier kuşağını arkalarında, gönülden bağlı oldukları soylu ve nankör Girona şehrinde bırakıyorlardı. Adsız muhbirinin hasedi yüzünden ölen talihsiz Josep'in tükenip gittiği insafsızlığın dumanı hâlâ ağır ağır tütüyordu. Dolça Xarom, katedralin yıldızlara karşı çizilmiş gururlu duvarlarının son kez görülebileceği noktada ansızın uyanan tek çocuk, bir gece içinde ölüveren bunca şey için katırın adımlarına uyarak ağladı. Güvende olmanın işaret lambası onları Estartit'te, günler önce kötülüğün yaklaşmakta olduğunu anlayıp ne zaman, nerede, nasıl üzerlerine yıkılacağını bilemeden sezdiklerinde, zavallı Josep Xarom ve Massot Bonsenyor'un kiraladığı teknede bekliyordu.

Tekne kâbustan uzaklaşmak için ılık bir günbatısından yararlandı. Ertesi gün ikindi vakti, altı kişiyi daha aldığı Ciutadella de Menorca'da durdu ve üç gün sonra, Tiren Denizi'nde yakalandıkları yüksek dalgaların yarattığı deniz tutmasından kurtulmak için yarım hafta dinlendikleri Sicilya'nın Palermo şehrine vardı. İyileştiklerinde, elverişli rüzgârlardan yararlanarak İonya Denizi'ni geçip, şabat fısıltıla-

rından rahatsız olmayacak bir yere doğru gözyaşlarıyla kaçmakta olan altı aileyi bırakacakları Arnavutluk'un Durrës limanına demir attılar. Durrës'te Yahudi cemaati tarafından muhteşem bir şekilde karşılandıkları için oraya yerleştiler.

Dolça Xarom'un, kaçak çocuğun, orada evlatları oldu, torunları, torunlarının torunları, ve seksen yaşındayken Girona'daki Yahudi mahallesinin sessiz sokaklarını, Hıristiyan katedralinin yıldızlara karşı çizilmiş ve gözyaşlarına bulanmış kütlesini inatla hatırlıyordu. Çektikleri hasrete rağmen Xalom Meir ailesi hayatını sürdürdü, Durrës'teki on iki kuşak boyunca gelişti ve zaman öylesine dirençliydi ki sevgili Girona'nın uzaklardaki adı gibi merhametsiz goyim* tarafından yakılan atalarının hatırasının zayıfladığı ve çocuklarının çocuklarının çocuklarının hafızasından neredeyse silindiği bir gün geldi. İsrailoğullarının 5420 yılının iyi bir gününde, Hıristiyanların lanetli 1660 yılında Emanuel Meir Karadeniz'in kârlı ticaretinin cazibesine kapıldı. Emanuel Meir, Kaçak Dolça'nın sekizinci torununun torununun torunu, o dönem Babıâli'nin yasasının hüküm sürdüğü, Karadeniz kıyısına, gürültü patırtılı Bulgar Varna'ya taşındı. Çoğunluğun Luteryen olduğu bir Almanya'da ateşli birer Katolik olan annemle babam benim din adamı olmamı arzuluyorlardı. Ve ben bu meseleyi bir süre kafamda evirip çevirdim.

—İyi bir din adamı olurdunuz, Obersturmbannführer Höss.

—Bence de.

—Şunu bilir şunu söylerim: ne olursanız olun ama işinizi iyi yapın.

Obersturmbannführer Höss layık bulunduğu bu övgüyle şişindi. Daha görkemli bir havayla derinleştirmek istedi:

—Şu anda erdemim olarak çizdiğiniz bu şey mezarım da olabilir. Tam da Reichsführer Himmler'in bizi ziyaret edeceği şu sıra.

* Yahudilerin Yahudi olmayanlar için kullandıkları terim.

—Niye?

—Çünkü Oberlagerführer olarak sistemin bütün kusurları bana kalıyor. Mesela, son Zyklon gazı sevkıyatından geriye sadece iki, en fazla üç kullanımlık kaldı ve levazımın aklına ne beni ne de komutanı uyarmak geldi. Bir de kalkmış yardım istiyor, şimdi dünyanın kimbilir hangi ucunda olan kamyonları getirt, kendini tutup levazımı azarlama, neden, çünkü Oświęcim'de pardon, Auschwitz'de hepimizin gücümüzün sınırlarını zorlamamız gerekiyor.

—Sanırım Dachau tecrübesi...

—Psikolojik açıdan aradaki fark uçurum. Dachau'da tutsaklar vardı.

—Bildiğim kadarıyla orada pek çok ölen oldu, ve pek çoğu ölüyor.

—Öyle Doktor Voight, fakat Dachau bir tutsak kampı. Auschwitz-Birkenau ise farelerin yok edilmesi için tasarlanmış, düşünülmüş ve hesaplanmış bir kamp. Yahudilerin insan olmaması söz konusu olmasaydı, girişi gaz odası olan ve alev alev yanan fırınlarınlarıyla ya da bize gönderilen malzeme miktarı yetmediğinden birimlerin artıklarını yakmak için, ormanda açtığımız çukurlarıyla, bir cehennemde yaşadığımızı düşünürdüm. Şimdiye kadar bütün bunları kamp dışından biriyle konuşmamıştım Doktor.

—İçinizi dökmekle iyi ettiniz, Obersturmbannführer Höss.

—Mesleki sır saklama hassanıza güveniyorum, çünkü Reichsführer...

—Tabiatıyla. Bir Hıristiyan olduğunuza göre... Bir psikiyatr günah çıkaran bir rahip gibidir. Günah çıkaran bir rahibe yapabileceğiniz gibi.

Obersturmbannführer Höss'ün kafasından bir an, eteğindeki taşları dökmeye başlamışken o kadın hakkında da birkaç kelime edebileceği geçti, fakat şiddetli bir bocalamadan sonra, adını bile anmamaya karar verdi. Fazla ileriye gitmiş gibi geldi. Şarap konusunda dikkatli olmalıydı. Lafı

çevirip, adamlarımın kendilerine verilen görevi yerine getirmek için çok güçlü olmaları gerekiyor, olayına getirdi. Geçen gün, otuz yaşlarında bir asker, bir ergen değil yani, hım? bir koğuşta, arkadaşlarının ortasında ağlamaya başladı.

Doktor Voigt, başını misafirine çevirdi ve şaşkınlığını gizledi; ötekinin bir kadeh şarabı daha başına dikmesine izin verdi ve kendisinden heyecanla beklenen soruyu telaffuz etmeden önce birkaç saniye bekledi:

—Ne oldu peki?

—Bruno, Bruno, kendine gel!

Fakat Bruno kendine gelmiyordu, uluyordu ve acısı ağzından ve gözlerinden fışkırıyordu ve Rottenführer Mathäus ne yapacağını bilemediğinden üstlerine haber verdi, üç dakikaya kalmadan bizzat Oberlagerführer, Obersturmbannführer Rudolf Höss, asker Bruno Lübke tabancasını çıkarıp ulumayı da kesmeden ağzına soktuğu anda ortaya çıktı. Bir SS askeri! Bir SS!

—Hazır ol asker! —diye bağırdı Obersturmbannführer Höss. Fakat asker uluduğu için ve namluyu gırtlağına sokmakta olduğundan üstü onu engellemek için atıldı ve Bruno Lübke doğrudan cehennemi boylamak ve Birkenau'yu, solumak zorunda bırakıldıkları külleri ve o öğleden sonra gaz odasına sokmak için kendi elleriyle ittiği, sonra bir Yahudi Sonderkommando dişi faresinin saçlarını kazıyıp krematoryum önündeki sıraya soktuğunda tekrar gördüğü, Ursula'sının kopyası olan o kızın bakışlarını ebediyen unutmak umuduyla ateş etti.

Höss yere serilmiş askere, bu ödlek çakalın solgun kanının yayılışına aşağılayarak baktı ve durumdan yararlanıp, donup kalmış askerlerin karşısında doğaçlama bir söylev attı; insanın tüm eylemlerini Tanrı adına ve Katolik Apostolik kutsal inancını, onu yok edinceye kadar dur durak bilmeyecek çeşit çeşit düşmanından korumak amacıyla gerçekleştirdiğini, mutlak bir kesinlikle bilmesinden daha büyük bir iç rahatlığı ve manevi coşku yoktur, Miquel kardeş. Bir gün gelir de tereddüt ederseniz ve itiraf etmiş

suçlulukların dillerinin kesilmesi ya da kesilmemesi hususunda benimle herkesin önünde tekrar tartışmaya kalkarsanız, hizmetlerinizi takdir ediyor olsam da, hiç şüpheniz olmasın, sizi Kutsal Engizisyon Mahkemesinin bir görevlisine yakışmayan gevşeklik ve âcizlikten, en yüksek mahkemeye ihbar ederim.

—Merhametten konuştum, Ekselansları.

—Merhameti zaafiyetle karıştırıyorsunuz. —Nicolau Eimeric kardeş bastırdığı öfkesiyle titremeye başladı.— Israr ederseniz en ağır itaatsizlikten suçlu olacaksınız.

Miquel kardeş korkuyla titreyerek başını eğdi ve üstünün konuşmaya devam ettiğini işittiğindeyse ruhu çekildi, bana gevşeklik zanlısı gibi görünmeye başladınız fakat sadece aczden değil, sapkınlarla suçortaklığından.

—Aman, Tanrı aşkına Ekselansları!

—Tanrı'nın adını yerli yersiz anmayın. Âcizliğin sizi Hakikatin düşmanı bir hain haline getireceğini bildiğimi bilesiniz.

Nicolau kardeş yüzünü elleriyle örttü ve bir süre derin derin dua etti. Düşüncelerinin derinliklerinden boğuk bir ses yükseldi, günaha karşı uyanık olan yegâne göz biziz diyordu, Ortodoksluğun muhafızları biziz, Miquel kardeş, hakikate sahibiz ve hakikat biziz, sapkının bedenine yahut —ateşe götürememiş olduğumdan hâlâ yakındığım iğrenç Llull vakasında olduğu gibi— yazılarına uyguladığımız ceza size ne kadar korkunç gelirse gelsin, bizim hukuku ve adaleti, kesinlikle kusur değil büyük bir erdem olanı, uyguladığımızı düşünün. Dahası, sadece ve sadece Tanrı'ya karşı sorumlu olduğumuzu unutmayın, insanlara değil. Şayet adil olmak için yanıp tutuşanlar mutluysa Miquel kardeş, adaleti uygulayanlar haydi haydi mutludur, üstelik misyonumuzun, SS'lerinin ruh sağlamlığına, vatanperverliğine ve bölünmezliğine tamamen güvendiğini bildiğiniz çok sevgili Führer'imiz tarafından inceden inceye tasarlandığını göz önünde bulundurursanız. Yoksa içinizden birinin Führer'in tasarılarından kuşkusu mu var? Sessiz-

lik içinde, gidip gelirken hepsine hâkim, meydan okuyarak baktı. Yoksa aranızda Reichsführer Himmler'imizin karar verme kapasitesinden kuşku duyan mı var? Öbürsü gün buraya geldiğinde ne diyeceksiniz ona? Hım? Ve dramatik bir aradan, tamı tamına beş saniye sonra: Şu leşi de çıkarın şuradan!

Bir iki, ya da dört beş kadeh daha içtiler ve o, tam olarak hatırlamadığı daha bir sürü şey anlattı, o kahramanlık sahnesinin hatırasının kışkırttığı coşkuyla dolup taşarak.

Rudolf Höss Doktor Voigt'un ikametgâhından, iyice rahatlamış ve epeyce bir baş dönmesiyle çıktı. Onu endişelendiren Birkenau cehennemi değildi, insanın âcizliğiydi. O adamlar ve kadınlar ne denli görkemli yeminler etmiş olurlarsa olsunlar bu denli yakınlarındaki ölüme direnemiyorlar. Ruhları çelikten değil, böylece sık sık yanılıyorlar, ve bir şeyleri tekrar tekrar yapmaktan daha kötü bir şey yok, amaç... Öff, çok sıkıcı. Şükür, o kadının adını bile anmadım. Başka bir turiste de gülümseyecek mi diye Kornelia'yı göz ucuyla, istemeden, takip ettiğimi fark ettim... Kıskanç bir tip olmak istemem, diye düşündüm. Fakat öyle bir kızdı ki... İşte! Nihayet on kişiye ulaştık ve ziyaret başlayabilirdi. Rehber revaklara girip şu anda ziyaret etmekte olduğumuz Bebenhausen Manastırı, dedi, 1180 senesinde Tübingenli I. Rudolf tarafından kuruldu ve 1806'da laikleştirildi. Gözlerim Kornelia'nın peşindeydi, ona gülümseyen oldukça yakışıklı bir gencin yanındaydı o sıra. O da bana baktı, nihayet, ve Bebenhausen çok soğuktu. Laikleştirmek ne demek? diye sordu kısa boylu kel bir adam.

O gece, Rudolf ve Hedwig Höss evliliğin icabını yerine getirmediler. Kafasında bin bir endişe, ikide bir Voigt'la konuşması geliyordu aklına. Fazla mı konuşmuştu acaba? Üçüncü, ya da dördüncü yahut yedinci kadeh asla söz etmemesi gereken şeyleri mi söyletmişti yoksa? Kafasını organizasyonların kusursuz olmasına ne kadar takarsa tak-

sın son haftalarda astlarının yaptığı çok ciddi hatalar onun kurduklarını yerle bir ediyordu, ama hiçbir surette, hiçbir surette, bizzat Reichsführer Himmler'in, kendisinin başarısız olduğuna hükmetmesine izin veremezdi, çünkü her şey, Führer'in talimatlarına mutlak inancımın rehberliğinde, Dominiken tarikatına girmemle başladı. Acemilik döneminde, Anselm Copons'un şefkatli eliyle yönlendirilerek, insanın sefaleti karşısında yüreğimizi sağlamlaştırmayı öğrendik, çünkü her SS şahıs bütün fedakârlığını mutlak surette Führer'in hizmetine sunabilmelidir. Ve burada, biz vaiz keşişlerin oynadığı asıl rol esasen iç tehlikenin kökünün kazınmasıdır. Gerçek inanç için bir sapkının mevcudiyeti bir inançsızdan bin kez daha tehlikelidir. Sapkın, Kilisenin öğretisinden beslenmiştir ve hayatını orada sürdürür fakat aynı zamanda mikrop bulaştıran zehirli bünyesiyle kutsal kurumun kutsal uzuvlarını çürütüyor. 1941'den itibaren sorunu tek hamlede çözmek için alınan karar Kutsal Engizisyonu bazı hazırlık öğrencilerinin yaptığı gibi bırakmak ve istisnasız tüm Yahudilerin yok edilmesini programlamak oldu. Ve dehşetin gerekli olduğu yerde dehşet sonsuzdu, zulmün gerekli olduğu yerde zulüm mutlaktı, çünkü şimdi söz sırası Tarihteydi. Elbette ulaşılması bu denli güç bir amaca, bu denli cesur bir yiğitliğe ancak demir yürekli, çelik iradeli gerçek kahramanlar ulaşabilirdi. Bense, sadık ve disiplinli bir vaiz keşiş olarak işe koyuldum. 1944'e kadar sadece birkaç hekim ve ben Reichsführer'in nihai emirlerinden haberdar oluyorduk: hastalardan ve çocuklardan başlamak ve hâlâ çalışabilir olanlardan sadece ekonomik nedenlerden dolayı faydalanmak. Ben SS olarak yeminime sadık kalma konusundaki mutlak irademle işe koyuldum. Bu yüzden Kilisede biz, Yahudileri inançsızlar olarak görmüyorum, biz onları, İsa Mesih Efendimizi çarmıha gerdiklerinde başlattıkları ve sahte inançlarını inkâr etmeme, Hıristiyan çocuklarını kurban etme suçu işlemekte ve yukarıda sözü edilen vakada, alçak Josep Xarom tarafından kutsallıkları bozulan

Aşai Rabbani ekmekleri vakasında olduğu gibi kutsal eşyalara karşı iğrenç eylemler icat etme azimleriyle her yerde ve her zaman sürdürdükleri sapkınlıklarında inat ederek aramızda yaşayan sapkınlar olarak görüyoruz. Bu nedenle, Auschwitz'e bağlı bütün kamplardaki her Schutzhaftlagerführer'le paylaştığım emirlerin hepsi çok katıydı: yol dardı, krematoryum fırınlarının hacmine bağlıydı, hasat fazlasıyla boldu, binlerce ve binlerce fare, ve çözüm bizim ellerimizdeydi. Saf idealin yanından bile geçemeyen gerçeklik, I. ve II. krematoryumlar yirmi dört saatte iki bin birimi küle dönüştürebiliyor, bir arıza olmasın diye bu rakamı aşmam da mümkün değil.

—Ya öbür ikisi? —diye sormuştu Doktor Voigt dördüncü kadehten önce.

—Benim taşıdığım çarmıh da üçüncü ve dördüncü krematoryumlar, benim çilem de onlar: günlük bin beş yüz birime bile ulaşamıyorlar. Seçilen model beni hayal kırıklığına uğrattı. Üstlerimiz işten anlayanları dinleseler... Bunu yöneticilerimize karşı bir tenkit olarak almayın Doktor, demişti yemek sırasında yahut beşinci kadehte. Başımızdaki onca işle, merhametle kıyaslanabilecek herhangi bir duygunun, sadece SS'lerin zihninden sökülüp atılması değil, aynı zamanda vatanın iyiliği için son derece ağır bir şekilde cezalandırılması da gerekiyordu.

—Peki nereye atılıyor kül... kalıntılar?

—Külü kamyonlara yüklüyor Vistül'e boşaltıyoruz. Nehir her gün, Girona'da acemilik döneminde Anselm Copons kardeşin unutulmaz derslerinde Latin klasiklerinin bize öğrettiği gibi, ölüm olan denize tonlarca kül taşıyor.

—Ne?

—Ben sadece noter vekiliyim Ekselansları. Ben...

—Peki ama şimdi okuduğun şey neydi, kahrolası?

—Evet, şey... Josep Xarom size lanet okudu öncesinde, alevler hemen onu...

—Dilini kesmediniz mi?

—Miquel kardeş engel oldu. Yetkisine dayanarak...

—Miquel kardeş? Miquel de Susqueda kardeş? —Yarım Avemaria'lık dramatik bir ara.— O pisliği buraya getirin.

Berlin'den gelen Reichsführer Heinrich Himmler, hoşgörülüydü. Görmüş geçirmiş, bilgili bir adamdı, Rudolf Höss'ün adamlarının yaşadığı gerilimi anladı ve zarafetle, ama ne zarafetti o, içimi kemiren eksikleri de boş verdi. Günlük yok etme rakamını onayladı, gerçi soylu alnında bir endişe gölgesi de görmedim değil, çünkü anlaşılan Yahudi sorununa acilen bir son vermek gerekiyordu fakat biz ancak sürecin yarısına gelmiştik. Hiçbir inisiyatifimi tartışmadı ve *Lager*'in en büyük planıyla coştuğu bir anda, Engizisyonun Yüce Mahkemesinin tüm görevlilerine ilkinden sonuncusuna nasıl davranmaları gerektiği hususunda benim naçizane şahsımı örnek gösterdi. Kendimi mutlu bir adam sayabilirdim çünkü ömrüm boyunca ettiğim en kutsal yeminlere sadık kalmıştım. Ama gel gör ki şu kadın meselesi vardı.

Çarşamba günü, Frau Hedwig Höss diğer kadınlarla birlikte köyde alışverişe çıktığında Obersturmbannführer Höss onun, gardiyanının gözetiminde eve gelmesini bekledi, o tatlı gözlerle, o tatlı yüzle, sanki gerçekten bir insanmış gibi, o kusursuz ellerle. Yazı masasının üzerinde birikmiş işi varmış gibi yaptı ve günde iki kez süpürüldüğü halde hep incecik bir kül örtüsüyle kaplanan yerleri süpürürken onu izledi.

—Ekselansları... Burada olduğunuzu bilmiyordum.

—Önemli değil, devam et.

Nihayet, günlerce süren gerilimden, yere indirilmiş bakışlardan, saplantılı ve her seferinde baş edilmesi daha da zorlaşan şeytani hayallerden sonra, tenin şeytanı Nicolau Eimeric kardeşin demirden iradesinin efendisi oldu, üzerindeki kutsal cüppeye rağmen, yeter dedi, buraya kadar, o baştan çıkarıcı göğüsleri sıkan elleriyle kadına arkasından sarıldı ve

mübarek sakalını bin bir zevk vaat eden ensesine gömdü. Kadın, ürkmüş, odun bağını bırakıp dikildi, kasılmış, karanlık koridorun duvarına doğru sıkıştırılmış, ne yapacağını bilemez haldeydi, bağırsın mı yahut koridora doğru atılıp kaçsın mı, yoksa, Kiliseye paha biçilmez bir hizmet mi sunsun.

—Eteğini kaldır —dedi Eimeric cüppesinin belini saran on beş onluk tespihini çözerken.

1944 Ocağında Bulgaristan'dan A27 numaralı nakliyeyle gelen, birileri ev işlerinde yararlı olacağına hükmettiği için son anda gaz odasından kurtulan 615428 numaralı enterne, dehşete düşmüş, o Nazi subayının gözlerine bakmaya cesaret edemedi ve bir kez daha düşündü, yook, Efendimiz, Yüceler Yücesi ve merhametli Tanrı'm. Obersturmbannführer Höss, kızmadan, anlayışlı, emrini tekrarladı. Kadın tepki göstermediğinden, zorbalıktan ziyade sabırsızlıkla koltuğa doğru itti, giysisini yırtı, gözlerine, yüzüne, o tatlı bakışlarına yaklaştı. Zayıflıktan ve yıkımdan doğmuş bu vahşi güzellik karşısında kendinden geçmiş, içine girdiğinde 615428 numaralının, kendisinin tenine ebediyen kazındığını biliyordu. 615428 numaralının, hayatının en derin sırrı olması gerekiyordu. Hızla toparlandı, bir kez daha duruma hâkim olarak, üstünü başını düzeltti, kadına, hadi giyin, dedi, altı bir beş dört iki sekiz. Derhal. Ardından orada hiçbir şeyin olmamış olduğuna iyice açıklık getirdi ve şayet birine bir şey söylemeye kalkarsa, kocasını, Guerxo de Salt'ı hapse attıracağına yemin etti, oğlunu da, annesini de, ayrıca kendisini de cadılıkla suçlayacaktı; kötü güçlerinle aklımı başımdan aldığına göre sen ancak bir cadı olabilirsin çünkü.

Birkaç gün boyunca işlem tekrarlandı. 615428 numaralı tutsak, çıplak, dizlerinin üzerine çöktü ve Obersturmbannführer Höss nüfuz etti, ve Ekselansları Nicolau Eimeric, nefes nefese, hatırlatıyordu, kahrolası Guerxo de Salt'a bahsedersen, beni büyülediğin için cadılıktan ateşe giden sen olursun, ve 615428 numara ne evet ne de hayır diyebiliyordu, tek yapabildiği dehşetten ağlamaktı.

I

—Bel tespihimi gördün mü? —dedi Ekselansları—. Çaldıysan cezanı çekersin.

Ta ki Doktor Voigt aptalı onun kemanıyla ilgilenip hiçbir Başsorgucunun aşılmasına asla izin vermeyeceği çizgiyi geçinceye kadar. Buna rağmen Voigt partiyi kazandı ve Oberlagerführer Eimeric sert bir hareketle çalgıyı masanın üzerine bırakmak zorunda kaldı.

—Bir de günah çıkarmanın sırlarından söz ediyorsun soysuz herif!

—Ben din adamı değilim.

Sturmbannführer Voigt kemanı hırslı ellerle aldı ve Rudolf Höss çıkarken kapıyı abartılı bir şiddetle kapattı ve hızla Engizisyon makamının şapeline doğru yollandı, iki saat boyunca dizlerinin üzerinde kaldı, tensel cazibenin karşısındaki zayıflığına ağlayarak, ta ki yeni başsekreter, ilk oturumda hazır bulunmamasından endişelenip kendisini o öğretici yüce dindarlık ve merhamet vaziyetinde bulana dek. Nicolau kardeş ayağa kalkıp kendisini ertesi güne kadar beklememelerini bildirdi ve kayıt bürosuna doğru uzaklaştı.

—615428 numaralı enterne.

—Bir dakika Obersturmbannführer. Evet. Bu yılın ocak ayında Bulgaristan'dan A27 sayılı nakliye.

—Adı ne?

—Elisaveta Meireva. Vay vay, fişi olan birkaç kişiden biri.

—Ne yazılı?

Gefreiter Hänsch fiş kutusunu inceledi ve bir fiş çıkardı, Elisaveta Meireva, yaş on sekiz, Varnalı Lazar Meirev ve Sara Meireva'nın kızları. Başka bir şey yok. Bir sorun mu var Obersturmbannführer?

Elisaveta, tatlı, peri gözlü, cadı gözlü, tazecik meyva dudaklı; ne yazık, keşke öyle zayıf olmasaydın.

—Bir şikâyetiniz mi var Obersturmbannführer?

—Yok, yok... Ama bugün geri gönderilsin ve acil işleme girsin.

—Ev hizmetleri komutanlığında on altı günü daha

—Bu bir emirdir Gefreiter.

—Yapamam...

—Bir üstün emrinin ne olduğunu bilmiyor musunuz Gefreiter? Sizinle konuştuğumda ayağa kalkın.

—Emredersiniz, Obersturmbannführer!

—İşlemi sürdürün o halde!

—*Ego te absolvo a peccatis tuis, in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti*, Obersturmbannführer.

—Amin —diye cevap verdi Nicolau kardeş günah çıkartan mübarek pederin atkısının altın iplikten haçını alçakgönüllükle ve itirafının kutsanmasıyla mutlu ve hafiflemiş bir ruhla öperken.

—Bu günah çıkarma konusunda siz Katolikler çok şanslısınız —dedi Kornelia, galerinin ortasında, kollarını uzatmış bahar güneşiyle güneşlenirken.

—Ben Katolik değilim. İnancım yok. Senin?

Kornelia omuz silkti. Uygun bir cevap bulamadığında omuz silkip susuyordu. Adrià konudan rahatsız olduğunu fark etti.

—Dışardan bakınca —dedim—, bana en uyanı Luteryanlar: günahlarınızı ölüme kadar yüklenin.

—Bu konulardan söz etmek hoşuma gitmiyor —dedi Kornelia, iyice gerilmiş.

—Neden?

—Bana ölümü düşündürüyor, ne bileyim işte! —Koluna girdi ve Bebenhausen Manastırından çıktılar.— Hadi, otobüsü kaçıracağız.

Otobüste, Adrià görmeksizin manzaraya bakarken, Sara'yı düşünmeye başladı, savunmasını düşürdüğü her seferinde olduğu gibi. Yüz çizgilerinin yavaş yavaş silinmeye başladığını fark etmek onu utandırıyordu. Gözleri karaydı, ama siyah mıydı yoksa koyu kahve mi? Sara, gözlerinin rengi neydi senin? Sara, neden çekip gittin? Ve Korne-

lia'nın eli elini tuttu, Adrià hüzünle gülümsedi. Öğleden sonra Tübingen kafelerinde dolaşmaya giderlerdi, önce bira içerler, ardından, biraya doyduklarında, birer sıcacık çay isterlerdi, sonra Deutsches Haus'da akşam yemeği yerlerdi, çünkü Adrià Tübingen'de ders çalışma ve konsere gitme dışında ne yapılabileceğini pek bilmiyordu. Hölderlin okumak. Chomsky şaşkınına, üretici dilbilgisine ve hepsini doğuran anaya kızdığında Coşeriu'yu dinlemek.

Brechtbau'nun önünde indiklerinde Kornelia Adrià'nın kulağına, bu akşamüzeri eve gelme, diye fısıldadı.

—Neden?

—Çünkü meşgulüm.

Bir öpücük vermeden çekip gitti ve Adrià'ya, ruhunun tam ortasına bir baş dönmesi geldi. Hepsi senin suçundu çünkü bana yaşamam için hiçbir neden bırakmamıştın, sadece birkaç aydır çıkıyor olmamıza rağmen, Sara, ben bulutlarda yaşıyordum ve sen başıma gelebilecek en güzel şeydin, kaçıncaya kadar, ve Adrià, senin acılı hatırandan epeyce uzaklara, Tübingen'e gelince dört ayı çaresizce çalışarak, Coşeriu'nun bir dersine kaydolabilmek için çabalayıp başaramayarak fakat gizlice dinleyerek, henüz açılmış Brechtbau'daki ya da başka bir yerdeki, daha çok da Burse'deki bütün konferanslarına, seminerlerine, sohbetlerine ve açık toplantılarına giderek geçirdi, ve kış geldiğinde, odasındaki elektrikli soba arada bir yetersiz oluyordu, fakat Sara'yı düşünmemek için —Sara, neden hiçbir şey demeden gittin— yine de çalışmasına ara vermiyordu, ve hüzün fazlasıyla kuvvetlendiğinde Neckar kıyısında dolaşmaya çıkıyordu, burnu buz tutmuş, Hölderlin kulesine kadar gidiyordu, orada anladı nihayet, çaresini bulmazsa aşktan delirecekti. Bir gün karlar erimeye başladı, manzara yavaş yavaş yeşilleniyordu, yeşilin tonlarını seçebilmek için hüzünlü olmamayı ne kadar isterdi. Uzaktaki annesiyle yazı geçirmek üzere eve dönmek gibi bir niyeti olmadığından hayatını değiştirmeye, biraz olsun gülmeye, pansiyon arkadaşlarıyla bira içmeye, fakültenin Clubhaus'una

gidip gelmeye, sebepsiz gülmeye, ve sıkıcı ve inanılmaz hikâyeler için sinemaya gitmeye, özellikle de aşktan ölmemeye karar verdi ve bilmediği bir tür keyifsizlikle kız öğrencilere farklı gözlerle bakmaya başladı, tam da anoraklarını ve berelerini üzerlerinden atmaya başladıkları sırada, ve çok hoş olduklarını fark etti, bu durum kaçak Sara'nın çehresinin hatırasını yavaş yavaş dağıtıyor ama, kendime sorduğum soruları silmiyordu, şu anda yaptığım gibi ömrüm boyunca sormaya devam ettiğim soruları; yok, bir kez daha olmaz, olamaz diyerek ve ağlayarak kaçtım, dediğinde neyi kastediyordun Sara. Fakat Estetik Tarihi I'de Adrià hafif kıvırcık siyah saçlı, biraz baygın bakışlı, Kornelia Brendel adında Offenbach'lı bir kızın yanına oturdu. Kafasını ona takmıştı, çünkü biraz erişilemez görünüyordu. Gülümsedi, kız da karşılık verdi ve hemen ardından fakültenin barında birer kahve içtiler ve kız yemin ediyordu, en hafif bir aksanın yok, Alman sandım seni, sahiden, bak. Ve kafeden birlikte, baharda patlayan o parkta dolaşmaya çıktılar, ve Kornelia yattığım ilk kadın oldu, Sara, ona sarılıyordum, mış gibi yaparak... *Mea culpa*, Sara. Kimi kez anlamadığım şeyler söylese de onu sevmeye başladım. Bakışlarına direnebiliyordum. Hoşuma gidiyordu Kornelia. Ve birkaç ay böyleydik. Çaresiz, bağlanıyordum ona. Bu yüzden, ikinci kışa girdiğimizde, Bebenhausen Manastırını ziyaretten dönüşte, bu akşamüzeri eve gelme dediğinde huzursuz oldum.

—Neden?

—Çünkü meşgul olacağım.

Bir öpücük bile vermeden çekip gitti ve Adrià'ya, ruhunun tam orta yerinde bir tür bir baş dönmesi geldi, çünkü bir kadına, hey, hey, meşgul olacağım da ne demek? diyebilir miydi bilmiyordu. Ya da sağduyulu olup, o yetişkin bir kız, sana açıklama yapmayacak kadar büyük, diye düşünmesi mi gerekirdi. Yoksa? Senin sevgilin mi ki? Kornelia Brendel, Adrià Ardèvol i Bocsh'u sevgili olarak istiyor musun? Sırlarınız mı var Kornelia Brendel?

Adrià hiçbir açıklama talebinde bulunmadan, Kornelia'nın Wilhelmstrasse boyunca yürüyüp gitmesine izin verdi çünkü aslında Kornelia'dan sır saklayan kendisiydi: mesela, Sara hakkında ona henüz hiçbir şey söylememişti. Peki, ama iki dakika sonra hiçbir engel çıkarmadan çekip gitmesine izin verdiği için pişman olmuştu. Onu ne Yunancada ne de Deneyim Felsefesinde görebildi. Ne olursa olsun asla kaçırmak istemediği Ahlak Felsefesi açık seminerinde bile. Ve kendimden çok utanmış, Jacobgasse'ye yollandım, biraz gizli ve kendimden daha da utanmış, Schmiedtorstrasse'nin köşebaşına dikildim, 12 numarayı bekler gibi. On on iki tane 12'nin geçip gitmesine izin verdikten sonra, hâlâ orada ayakta dikiliyordum, ayaklarımın buz kestiği bir soğukta, Kornelia'nın sırrını keşfetmeye çalışarak.

İkindi vakti saat beşte, buz tutmuş yüreğim ağzımda, Kornelia ve sırrı göründü. Bebenhausen Manastırında tanıştığı ve şimdi ikisi birlikte binaya girmeden önce kendisini öpen uzun boylu, sarışın, yakışıklı, güleç gençti sırrı ve benim yapabileceğimden çok daha güzel öptü onu. Sorunlar burada başladı. Hayır, onu gözetlemiş olmamdan değil, salonun perdesini çekerken evinin karşısındaki köşebaşında buz tutmuş, 12'yi beklerken, gözleri fal taşı gibi açılmış, inanmazlıkla bakan Adrià'yı gördüğü için. O akşam yol boyu ağladım ve eve vardığımda Bernat'ın bir mektubunu buldum; aylar vardı ki ondan hiçbir haber almamıştım, mektupta mutluluktan patlayabileceğine yemin ediyordu, adı Tecla'ydı ve ne olursa olsun beni görmeye geliyordu.

Tübingen'e geldiğimden beri Bernat'la aramız biraz soğumuştu. Ben mektup yazmam: yok, gençken yazmazdım. Bernat'ın ilk hayat belirtisi Palma'dan gönderilmiş bir intihar kartpostalıydı, üzerinde Frankocu askeri sansürünün görülmüştür damgası, alay komutanı albay için borazan çalıyorum ya da bizi dışarı bırakmadıklarında bozuk çalıyorum yahut keman çalıştığımda etraftakiler bozuk çalıyor, diyordu. Hayattan, askerlerden, alaydan ve hepsini doğuran anadan nefret ediyorum. Ya sen nasılsın?

Cevabı göndereceğim yeri belirtmiyordu, Adrià ailesinin evine gönderdi cevabını. Sanırım ona Kornelia'dan söz ettim ama üstünkörü. Fakat o yaz Barcelona'ya indim ve annemin hesabıma yatırdığı parayla, artık doktor olan Toti Dalmau'ya bir servet ödedim, o da bana Askeri Hastanede, sonuçta vatani görevimi yapmama engel teşkil eden ciddi kalp ve solunum problemlerim olduğunu ortaya çıkaran bir dizi tetkik önerdi. Adrià haklı olduğuna inandığı bir dava için rüşvet çarkına dahil olmuştu. Hiç pişman değilim. Hiçbir diktatör senin hayatından bir buçuk iki yılı talep etme hakkına sahip değildir, amin.

25

Tecla'yla gelmek istiyordu. Dairemde sadece tek yatak var, falan filan, dedim, bahaneydi tabii, pekâlâ gidip bir otelde kalabilirlerdi. Sonuçta Tecla'nın gelemeyeceği, işinin başından aşkın olduğu ortaya çıktı, sonradan bana bunun, Tecla'nın ailesinin, kızlarını bu kadar uzun boylu, bu kadar uzun saçlı ve bu kadar üzgün bakışlı bir çocukla bu kadar uzun bir seyahate gönderemeyecekleri anlamına geldiğini itiraf etti. Kızla gelmediğine sevindim, aksi takdirde gerçekten konuşamazdık, bu da şu demekti, Adrià kendini öylesine kıskançlıkla dopdolu hissedecekti ki nefes bile alamayacak ve madem arkadaşların her zaman her şeyden önce gelmesi gerekiyor, bir kadınla ne işin var burada diyecekti; bu ne demek biliyor musun, kahrolası?, hım, arkadaşlar! Bunu kahppe kıskançlıktan söyleyecekti, ve Kornelia'yla olan gönül meselelerimin de, sevgilim, seninle olanlarla aynı yolu tuttuğunu görme çaresizliğinden. Olumlu tek bir fark vardı: Kornelia'nın sırrını öğrenmiştim. Sırlar. Ya seninkini... Hâlâ sorup duruyordum kendime, neden kaçmıştın Paris'e. Neyse, Bernat tek başına geldi, çalışma kemanı ve büyük bir konuşma iştahıyla. Biraz daha büyümüş gibiydi sanki. Boyu beni bir karış geçiyordu artık. Ve dünyaya biraz daha az sabırsızlıkla bakıyordu. Gerçi zaman zaman sebepsiz bir gülümseme beliriyordu yüzünde, tabii ki, hayat bu.

—Âşık mısın yoksa?

Gülümsemesi derinleşti. Evet, âşıktı. Çaresizce âşıktı. Benim gibi değildi, ben bir dalgınlık anımda, deneyimler çağında olduğumuzdan başka biriyle çekip giden Kornelia diye biri yüzünden çaresizce yolumu kaybetmiştim. Bernat'ın o huzurlu gülümsemesini kıskandım. Ama beni rahatsız eden bir ayrıntı da vardı. Odama, seyyar yatağa yerleştiğinde, keman kutusunu açtı. Az çok profesyonel olan kemancılar kutusunda asla sadece kemanı taşımazlar; hayatlarının yarısı oradadır: iki üç arşe, teller için reçine, birkaç resim, bir torbada partisyonlar, tel takımları ve mahalli bir dergide çıkmış o yegâne yorum. Bernat'ın çalışma kemanı ve bir arşe vardı kutusunda, hepsi o kadar. Bir de bir defter. Açtığı ilk şey oydu: defter. Berbat bir yazıyla bir metin vardı, bana uzattı. Al, oku.

—Ne bu?

—Bir hikâye. Ben bir yazarım.

Ben bir yazarım deyişi beni rahatsız etti. Aslında ömrüm boyunca rahatsız etti. O her zamanki yol yordam bilmezliğiyle hemen o anda okumamı bekliyordu. Aldım, başlığına ve kalınlığına baktım, bak, bunu sakin bir zamanda okumam lazım, dedim.

—Tabii. Ben şöyle bir dolaşmaya çıkıyorum.

—Yok. Gece okumam lazım, okuma vaktinde. Anlatsana, Tecla nasıl biri?

Şöyle şöyle diye anlattı, yanaklarında çok hoş gamzeleri vardı, Liceu Konservatuvarında tanışmıştı; o Schumann beşlisinde piyano çalıyordu, kendisi de birinci kemandı.

—Düşünsene, piyano çalıyor ve adı Tecla.*

—Dert etme. İyi çalıyor mu?

Ona kalsa yerimizden kıpırdamayacağımız için, anorağımı alıp beni takip et dedim ve onu her zamanki gibi tıklım tıklım olan Deutsches Haus'a götürdüm, Kornelia'ya veya deneyimlerinden birine rastlar mıyım diye göz ucuyla

* (Kat.) Klavye.

etrafa baktım ve bu yüzden Bernat'la sohbetimize pek dikkat edemedim, ama o olur da ben sorarım diye, Avrupa'ya okumaya gelmek istemediğim için seni özlüyorum ve...

—Hata ediyorsun.

—Ben bir iç yolculuğu tercih ediyorum. Bu yüzden yazmaya başladım.

—Laf. Seyahat etmelisin. Üzerindeki tozu atacak hocalar aramalısın.

—Bu şey berbat.

—Hayır: *Sauerkraut*.

—Ne?

—*Xucrut*.* Hemen alışırsın.

Kornelia'dan eser yoktu, şimdilik. Sosisin yarısında daha sakindim ve neredeyse düşünmüyordum bile onu.

—Kemanı bırakmak istiyorum —dedi, beni kışkırtmak içindi sanırım.

—Seni men ediyorum.

—Birini mi bekliyorsun sen?

—Yok, neden?

—Hiç, sadece sen... Neyse, birini bekliyor gibisin.

—Neden kemanı bırakmak istiyorum diyorsun?

—Sen neden bıraktın?

—Biliyorsun. İyi değilim.

—Ben de. Hatırlamıyor musun: bende ruh yok.

—Dışarı çıkarsan edinirsin. Kremmer'le çalış, ya da şu tiple, Perlmann'la. Stern'in seni dinlemesini sağla. Haydi ama: Avrupa bizim bilmediğimiz nice büyük hocalarla dolu. At kendini ateşe. Ya da Amerika'ya git.

—Solist olarak bir geleceğim yok.

—Boş lakırdı.

—Yeter, bir şey anladığın yok. Yaptığımdan fazlasını yapamam.

—Pekâlâ. Öyleyse saygın bir orkestra kemancısı olursun.

* (Kat.) Lahanayla yapılan bir garnitür.

—Hâlâ dünyayı yiyecek kadar açım.

—Sen karar ver: ya oynarsın ya da oynamazsın. Dünyayı yemeye gelince, nota sehpandan başlayabilirsin.

—Yok. İştahım kaçtı.

—Ya oda orkestrasında çalarken? Mutlu olmuyor musun?

Burada Bernat'ın içine azıcık kuşku düştü, duvara bakıyordu, tereddüt etti. Onu tereddüdüyle bıraktım çünkü o sırada Kornelia kolunda yeni bir deneyimle içeri giriyor ve ben eriyip yok olmak istiyordum, bakışlarımla takip ettim onu. Beni görmemiş gibi yaptı ve arkamda bir yere oturdular. Sırtımda dehşet verici bir oyuk hissettim.

—Belki de öyledir.

—Ne?

Bernat hayretle baktı bana. Sabırla:

—Belki de öyledir, oda orkestrasında çaldığımda mutluluğa meylediyorumdur.

Oysa Bernat'ın oda müziği, o akşamüzeri, ipimde bile değildi. Öncelik oyuktaydı, sırtıma saplanan iğnelerdi. Sarışın garsonu arıyormuş gibi yaparak döndüm. Kornelia plastik kaplı mönüde sosisler listesini incelerken gülüyordu. Deneyimin korkunç, kesinlikle iğrenç ve ofsayt bir bıyığı vardı. On gün önceki uzun ve sarışın sırrın tam zıddı.

—Ne oluyor sana?

—Bana mı? Bir şey olması mı gerekiyor?

—Ne bileyim. Sen sanki...

O zaman Adrià önünden geçmekte olan garsona gülümseyip biraz daha ekmek istedi ve Bernat'a baktı, söyle, söyle, dedi, pardon, ben...

—Diyordum ki, oda müziği yaparken belki de...

—Gördün mü? Peki Tecla'yla Beethoven'ın bütün sonatlarını çalar mısın?

Sırtımdaki batma hissi öylesine şiddetle devam ediyordu ki söylediğimin saçmalık olup olmadığını düşünmedim.

—Evet, çalabilirim. Ne olmuş? Çalmamızı kim ister ki? Ya da bir düzine longplay kaydetmeyi? Kim ister? Hım?

—Oğlum... Sırf yapmış olmak için... Pardon, bir dakika.

Kalktım ve lavaboya gittim. Kornelia'nın ve deneyiminin önünden geçtim, baktım, başını kaldırdı, beni gördü ve merhaba dedi ve dönüp sosis mönüsüne bakmayı sürdürdü. Merhaba. Sanki sana ebedi, ya da hemen hemen ebedi aşk yemini ettikten ve seninle yattıktan sonra tutup bir deneyime girişmek ve seninle karşılaştığında da merhaba deyip sosis mönüsüne bakmak dünyanın en normal şeyiymiş gibi. Tavsiye ederim, bu benim *Bratwurst** gayet leziz Senyorita demenin tam sırasıydı. Lavaboya doğru yürürken deneyimin Bavyera'ya çalan şivesiyle bu Bratwurst yiyen de kimin nesi? dediğini işittim. Kornelia'nın cevabını duyamadım çünkü ellerindeki dolu tepsilerle üzerime gelen birkaç garson lavaboya doğru geri çekilmeme sebep oldu.

Gece mezarlıkta gezmek için sivri uçlu parmaklıklardan atladık. Çok soğuktu, ama ikimize de iyi geliyordu çünkü o oda müziğinin peşinde bense yeni deneyimler edinirken dünyanın birasını içmiştik. İbranca derslerinden, filoloji konularıyla çakışan felsefe konularından, hayat boyu okuma kararımdan söz ettim ve, üniversitede ders verebilirsem, harika: veremezsem, serbest âlim olurum.

—Neyle geçineceksin peki? Tabii kendini geçindirmen gerekirse.

—Yemeğe her akşam sana gelirim.

—Kaç dil konuşuyorsun?

—Kemanı bırakmıyorsun.

—Bırakmak üzereyim.

—Niye getirdin o zaman?

—Parmak için. Pazar günü Tecla'larda çalıyorum.

—İyi, değil mi?

* (Alm.) Sosis.

—Hem de nasıl, heyecan verici. Ama ailesini etkilemem gerekiyor.

—Ne çalacaksınız?

—César Franck.

Bir dakika boyunca ikimiz de, bundan eminim, Franck'ın sonatının başlayışını zihnimizden geçirdik, iki çalgı arasındaki, büyük zevklerin sadece bir girişi olan, o zarif diyaloğu.

—Kemanı bıraktığım için üzgünüm —dedim.

—Eh, yakınmanın tam zamanı, seni ibne.

—Bundan birkaç ay sonra aynı şekilde üzülmeni ve seni uyarmadım diye çarkıma okumanı istemediğim için söylüyorum.

—Yazar olmak istiyorum sanırım.

—Yazman çok iyi olur bence. Ama bunun için öbürünü reddetmen

—Babalık etmeyi keser misin, Allah aşkına?

—Canın cehenneme.

—Sara'dan bir haber var mı?

Yolun sonuna, Franz Grübbe'nin mezarına kadar sessizce yürüdük. Ona Kornelia'dan ve acılarımdan söz etmemekle iyi ettiğimi fark ediyordum. O zamanlar başkalarında uyandırdığım izlenimi önemsiyordum.

Bernat sorusunu sadece bakışlarıyla tekrarladı ve ısrar etmedi. Soğuk buz gibi kesiciydi ve gözlerimi yaşartıyordu.

—Dönsek mi? —dedim.

—Bu Grübbe kim?

Adrià kalın haça düşünceli düşünceli baktı. Franz Grübbe, 1918-1943. Lothar Grübbe titrek ve öfkeli eliyle, birisinin hakaret olsun diye koyduğu böğürtlen dalını aldı. Böğürtlenin dikeni battı eline ve Schubert'in yabangülünü düşünemedi çünkü ne zamandır alınyazısı düşüncelerine egemen olmuştu. Sevgiyle, oğlunun ruhu kadar apak güllerden bir demeti bıraktı çalının yerine.

—Bela arıyorsun —dedi Herta, o da gelmek istemişti.— Bu çiçekler haykırıyor.

—Kaybedecek bir şeyim yok. —Doğruldu.— Aksine: kahraman, cesur ve şehit bir evlat olarak kazandım ödülümü.

Etrafına bakındı. Nefesi kesif bir bulut gibi çıkıyordu. İkindiye kalmadan, beyaz güllerin bir isyan çığlığı olmaktan öte, donmuş olacaklarını biliyordu. Fakat Franz'ı gömdükleri ve Anna'ya, ayakları tuttuğu sürece her ayın on altısında ona çiçekler getireceğine söz verdiği günden beri takvime göre bir ay olmuştu. Oğlu için yapabileceklerinin en azıydı, kahraman, cesur, şehit oğlu için.

—Önemli biri mi bu Grübbe?

—Hım?

—Neden burada duruyorsun?

—Franz Grübbe, bin dokuz yüz on sekiz, bin dokuz yüz kırk üç.

—Kim?

—Hiç fikrim yok.

—Vay canına, bu Tübingen ne soğukmuş yahu. Hep mi böyle?

Lothar Grübbe Hitler'in iktidara gelmesinden itibaren suskun ve suratı asık yaşamıştı, somurtan Lothar Grübbe'yi görmezden gelen ve bu adam bela arıyor diyen komşularına sessiz bir somurtkanlık gösteriyordu; oysa somurtmuş, parkta tek başına gezinirken Anna'sıyla konuşuyordu, mümkün mü, isyan eden bir tek kişi yok, mümkün mü, diyordu. Franz Yeni Yasayla birlikte herhalde yürürlükten kalkmış olan yasaları okuyarak vakit öldürdüğü üniversiteden döndüğündeyse, dünya başına yıkıldı çünkü Franz'ı, heyecandan pırıl pırıl gözlerle, baba, dedi, Führer'in talimatları ve arzusunu izleyerek SS'e girmek için başvurdum, büyük ihtimalle beni kabul ederler çünkü beş altı kuşak boyunca lekeden ari olduğumuzu kanıtlayabildim. Lothar, şaşkın, kafası karışmış, ne yaptılar sana oğlum, nasıl olur da... dedi.

—Baba: Güç, Enerji, Işık ve Gelecekten Oluşmuş Yeni Bir Çağa giriyoruz. Bundan sevinç duymanı isterim.

Lothar, zayıflık belirtisi gözyaşları için kendisini azarlayan coşkulu oğlunun karşısında ağladı. Gece Anna'sına anlattı olup biteni ve af diledi, Anna, suç bende, onun evden o kadar uzaklara okumaya gitmesine izin verdiğim için suç bende; faşizm bulaştırdılar ona, sevgili Anna. Ve Lothar Grübbe'nin ağlayacak çok vakti oldu, çünkü genç Franz, kötü bir günde, tekrar evden uzaklara gitmek için ayrılırken, babasının bir miktar azar karışmış bakışlarıyla karşılaşmak istememiş ve, Baba, İçine Ettiğimin Bilmem Kimin Üçüncü Waffen-SS Bölüğü Güney Hududuna Gönderildi, Stop. Nihayet Hayatımı Führer'ime Adayabileceğim, Stop. Başıma Bir Şey Gelecek Olursa Benim İçin Ağlama, Stop. Ebediyen Walhalla'da Yaşayacağım. Stop, diyen bir telgraf göndermekle yetinmişti. Lothar ağladı ve bunun bir sır olarak kalması gerektiğine karar verdi ve o gece Anna'ya Franz'dan, İğrenç Büyük Harflerle Dolu Bir Telgraf aldığını söylemedi.

Drago Gradnik, eriyen bahar buzlarıyla daha da çağıldayarak akan Sava Dolinka yakınlarında, Jesenice posta görevlisinin cılız sesini işitebilmek için muazzam gövdesini eğmek zorunda kaldı.

—Ne diyorsunuz?

—Bu mektup yerine ulaşmaz.

—Neden? —dedi gök gürlemesi.

Postacı dede, gözlüğünü takıp yüksek sesle okudu: Fèlix Ardèvol, 283 València ulica,* Barcelona, Španija. Ve mektubu tekrar devin hizmetine sundu.

—Yolda kaybolur, Yüzbaşı. Çuvalın tamamının, bütün mektupların gideceği yer Ljubljana, o kadar.

—Ben teğmenim.

—Ne fark eder: yine de kaybolur. Savaştayız. Bilmiyor muydun?

* (Slovence) Sokak.

Gradnik, âdetinin aksine, memura tehditkâr bir işaret yapıp sesini repertuarının en boğuk ve en tatsız haline getirerek, siz, dedi, elli paralık bir pulu yalayın, zarfa yapıştırın, damgayı vurun, mektubu benim götüreceğim çuvala koyun ve bırakın da uçayım. Anlıyor musunuz beni?

Dışarıdan şikâyet sesleri gelmesine rağmen Gradnik incinmiş adamın sessizce, şu kibirli partizanın emirlerini yerine getirmesini bekledi. Bitirince zarfı Ljubljana'ya gidecek pek az postanın bulunduğu çuvala yerleştirdi. Dev teğmen çuvalı alıp güneş içindeki sokağa çıktı. Sabırsız on adam, onun çıktığını görünce motoru çalışmaya başlayan kamyondan bağırdı. Kamyonun kasasında altı yedi benzer çuval ve diz çökmüş, sigara içip saatine bakan ve, vay canına, hepi topu bir çuvalı alacaktın, Çavuş, diyen Vlado Vladić.

Posta çuvallarını ve on on beş partizanı yüklenmiş kamyon hareket edemedi. Oralarda pek görülmedik bir Citroën önlerinde durdu ve arabadan inen üç partizan haberi verdi: o mübarek günde, Dalların Pazarında, Hırvatistan'ın ve Slovenya'nın, İsa Mesih'in Yeruşalem'e bir merkebin sırtında muzaffer girişini kutladıkları günde, üç SS-Division Reich bölüğü Tanrı'nın Oğluyla yarışmaya karar veriyor ve Slovenya'ya muzaffer bir şekilde fakat motorize olarak giriyor, bu sırada Luftwaffe* Belgrad'ın merkezini darmadağın ediyor ve kralın hükümeti, başta kral olmak üzere koşarak kaçıyor, yoldaşlar. Hayatı özgürlüğe adama vakti gelmiştir. Waffen-SS bölüğünü durdurmak için Kranjska Gora'ya gidin. Drago Gradnik, ölüm vakti geldi artık, diye düşündü, kutsa beni Yüce Efendimiz. Durdurulamaz bir Waffen-SS bölüğünü durdurmaya çalışırken Kranjska Gora'da öleceğim. Ve hayatı boyunca hep yaptığı gibi, yakınmadı. Hata ettiğini, cüppesini asıp bölgede vatan uğruna faaliyet gösteren partizanların komuta-

* Nazi Hava Kuvvetleri.

nını görmeye gittiği andan itibaren biliyordu fakat yapacak başka bir şey yoktu çünkü karşısında en kötüsü vardı, ya Pavelić'in ustaşaları ya da şeytanın SS'leri, ve teolojilerin acıklı aciliyetlere yol vermesi gerekiyordu. Kranjska Gora'ya herhangi bir şeytana rastlamadan vardılar, hemen hemen hepsi haberin pek de doğru olmadığını düşünüyordu; fakat Borovška yolu çıkışında Hırvat şiveli ve yirmi günlük sakallı yıldızsız bir komutan hakikat saatinin, Nazizme karşı ölümüne çarpışma vaktinin geldiğini söyledi: siz faşizme karşı özgürlük için savaşan partizanlar ordusunu oluşturuyorsunuz. Düşmana merhamet etmeyin, onlar nasıl düşmanlarına karşı merhametli olmadıysa bize karşı da asla olmayacaklar. Drago Gradnik'in içinden yüzyıllar ve yüzyıllar boyu, amin, diye eklemek geldi. Ama kendini tuttu, çünkü yıldızsız komutan her savunma yuvasının nasıl hareket etmesi gerektiğini açıkça belirliyordu. Gradnik'in, hayatında ilk kez, işte şimdi, öldürmesi gerekeceğini düşünecek vakti oldu.

—Hadi, koşun, var hızınızla tepelere. Yolunuz açık olsun!

Kuvvetin büyük bölümü mitralyözler, el bombaları ve havanlarla güvenli alanları işgal eti. Nişancıların yeri en önlerdeydi, kartallar gibi. Bir düzine nişancı, her biri kendi tüfeği ve sadece on üç şarjörüyle, savunma yerlerine çevik hareketlerle dağıldı, balina gibi soluyan Peder Gradnik dışında. Kurşunlarınız biterse taş kullanın; ve yanınıza gelirlerse ellerinizle boğun onları: yeter ki köye girmesinler. İyi nişan alabilmek dürbünlü bir Nagant'ın arkasında olmayı gerektiriyordu. Bir de öldürmek üzere olduğun kişiye bakmayı, onu izlemeyi, gözlemeyi ve onunla ilişki kurmayı gerektiyordu.

Kendi nefes darlığı yüzünden boğularak ölmek üzereyken bir el son basamağı aşmasına yardım etti. Vlado Vladić'ti, çoktan diz çökmüş, yolun ıssız dönemecini hedefliyordu; Teğmen, dedi, kurallara riayet etmek lazım. Tepenin yukarılarında onları Almanlara ihbar etmek ister gibi üzer-

lerinden uçan telaşlanmış sarıasmaların sesleri yükseliyordu. Nefesi düzelirken birkaç dakikayı susarak geçirdiler.

—Savaştan önce ne iş yapıyordunuz Çavuş? —diye sordu Sırp partizan feci bir Slovenceyle.

—Fırıncıydım,

—Haydi oradan. Siz din adamıydınız.

—Madem biliyorsun, ne diye soruyorsun?

—Günah çıkarmak istiyorum Peder.

—Savaştayım. Din adamı değilim.

—Tabii ki öylesiniz.

—Hayır. Umuda karşı günah işledim. Asıl günah çıkarması gereken benim. Bıraktığım

Birden sustu: ıssız dönemeçten bir tank ve ardında bir, iki, dört, sekiz, on, on iki, vay canına, aman Tanrı'm. Asker dolu yirmi ya da otuz ya da bin zırhlı araç. Ardında, haydi haydi üç ya da dört piyade bölüğü. Sarıasmalar, nefret ve korkuya kayıtsız, bombardımanlarına devam ettiler.

—Şamata başladığında Peder, siz sağdakini ben soldakini alıyoruz. Hedefinizi gözden kaybetmeyin.

—Şu daha uzun ve zayıf olanı mı?

—Hı hı. Ben ne yapıyorsam onu yapın.

İşte bu ölümün etrafında dolanmak, diye düşündü Gradnik yüreği daralarak.

Son aracın ardından, genç SS-Obersturmführer Franz Grübbe, kendi müfrezesinin başında, bakışlarıyla solundaki, ömründe görmediği kuşların uçtuğu tepeleri tarıyordu. Yukarıya doğru bakıyordu, ama bir düşman tespit etmek amacıyla değil, Bütün Avrupa'nın Uzakgörüşlü Führerimizin Rehberliğine Gireceği Ve Almanya'nın Aşağı Seviyedeki Halkların Taklit Etmesi Gerektiği İdeal Toplum Modeline Dönüşeceği Şanlı Anı hayal ediyordu. Ve tam solundaki tepede, hemen hemen Kranjska Gora'nın ilk evlerinin karşısında, araziye dağılmış yüz kadar partizan Hırvat komutanlarının işaretini bekliyordu. İşaret,

araçlara yönelmiş ilk mitralyöz atışlarıydı. Ljublajana'da otuz ağustos bin sekiz yüz doksan beşte doğmuş, şehrinin Cizvit okulunda okumuş, hayatını Tanrı'ya adamaya karar vermiş ve Tanrı sevgisiyle şahlanmış olarak Viyana piskoposluk papaz okuluna giren, zihinsel kapasitesi sayesinde, Kutsal Annemiz Kilisenin içinde büyük projeler yürütmeye adanmış bir adam olduğu kabul edilerek Papalık Gregoryen Üniversitesinde teoloji okumak ve Papalık Kitabı Mukaddes Enstitüsünde Kitabı Mukaddes üzerine çalışmak üzere seçilmiş olan Drago Gradnik, upuzun bir dakika boyunca Nagant'ının dürbününü, etrafına muzafferane bir gururla bakınırken, birlikte olması gereken o bölükle?, müfrezeyle? devriyeyle?, arası açılan, o tiksindirici genç SS subayının üzerinde tuttu.

Ve şamata başladı. Bir an için askerler, Ljubljana'dan bu kadar uzakta, bir direnişle karşılaşmaktan şaşırır gibi oldular. Gradnik, kurbanının hareketlerini tüfeğinin dürbünüyle, soğukkanlılıkla izliyordu, eğer tetiği çekersen, Drago, diye düşündü, cennete adım atma hakkın kalmaz artık. Birazdan öldürmek zorunda kalacağın adamla şu an birlikte yaşıyorsun. Teri görüşünü karartmak istiyordu fakat o kör kalmayı reddetti. Öbürü hakkında hüküm verilmişti, kurbanını tüfeğinin dürbününde tutması gerekiyordu. Bütün askerler, sonunda, silahlarını doğrultmuş fakat nereye nişan alacaklarını pek bilemiyorlardı. Fakat zırhlı araçlarla yükleri mahvolmuştu.

—Şimdi Peder!

İkisi aynı anda ateş açtı. Gradnik, nereye ateş edeceğini bilmeksizin tüfeğinin namlusunu subayının yüzüne tutmuştu. SS subayı arkasındaki sınır duvarına doğru savruldu ve birden tüfeğini elinden bıraktı, hareketsiz, etrafında bütün olup bitene karşı ilgisiz, yüzü aniden kıpkırmızı kana bulanmış. Genç SS-Obersturmführer Franz Grübbe'nin, ne Savaşın Şanını ne Yeni Yasayı ne de ölümüyle hayatta kalanlara sunduğu Parlak Yarınları düşünecek vakti oldu çünkü kafasının yarısını uçurmuşlardı ve

artık ne hiç bilmediği kuşları ne de kurşunların nereden geldiğini düşünebilirdi. O zaman Gradnik, cennetin kendisine yasaklanmış olup olmadığını umursamadığını anladı, yapması gerekeni yapmıştı çünkü. Nagant'ı doldurdu. Dürbünle düşman hattını süpürdü. Bir SS çavuşu düzene sokmak için askerlere bağırıyordu. Bağırmasını kessin diye boynuna nişan alıp ateş etti. Soğukkanlılıkla, sinirlerini kontrol ederek. Tüfeğini tekrar doldurup birkaç tane daha astsubayı düşürdü.

Güneş batmadan önce, Waffen-SS kolu ölülerini ve araçlarının hurdalarını bırakarak geri çekildi. Partizanlar akbabalar gibi indiler aşağı, cesetler arasında dolaşmaya. Zaman zaman, dudaklarında katı bir sırıtışla yaralıları öldüren üniformasız komutanın tabancasının buz gibi patlayışı işitiliyordu.

Kuralları sıkı sıkıya izleyerek, hayatta kalan bütün partizanlar cesetleri yoklamak ve silahları, mühimmatı, botları ve deri ceketleri toplamak zorundaydı. Drago Gradnik, sanki esrarengiz bir kuvvetle itilmiş gibi, ilk ölüsüyle karşılaşmaya gitti. Hâlâ duvara asılı bir halde, miğferi parçalanmış ve çehresi kızıl, ileriye bakan gözleri kanla kapanmış iyi yüzlü bir gençti. Ona hiç şans tanımamıştı. Affet, oğlum, dedi. Sonra, Vlado Vladić'in iki arkadaşıyla birlikte künyelerini topladığını gördü; fırsat bulduklarında düşmanın kimlik izlerinin takibini zorlaştırmak için hep yaparlardı bunu. Onun ölüsüne geldiklerinde dikkatsizce künyesini çekip aldı. Gradnik karşı çıktı:

—Dur bir dakika! Bana ver!

—Peder, mecburuz...

—Bana ver dedim!

Vladić omuz silkip plakayı uzattı.

—İlk ölünüz, değil mi?

İşine döndü. Drago Gradnik plakaya baktı. Franz Grübbe. İlk ölüsünün adı Franz Grübbe'ydi ve sarı saçlı, muhtemelen mavi gözlü, genç bir SS-Obersturmführer'di. Bir an kendisini, onun dul karısını ya da ana babasını teselli et-

mek için ziyaret ederken hayal etti, diz çöküp ben yaptım, o bendim, *confiteor*, demek için. Ve künyeyi cebine koydu.

Mezarın başındayken omuz silktim ve dönelim diye tekrarladım, hadi, hava çok soğuk. Bernat da nasıl istersen, yöneten sensin, hayatımı hep sen yönettin.

—Canın cehenneme.

Soğuktan neredeyse kaskatı kesildiğimiz için dünyaya dönmek üzere mezarlığın kapısından atlamak pantolonumda bir yırtığa mal oldu. Ve ebedi hikâyeleriyle ölüleri tek başlarına soğukta, karanlıklar içinde bıraktık.

Yazdıklarını okumadım; Bernat yolculuktan bitkin düşmüş olmalı, başını yastığa koyar koymaz uyudu. Bense uykumun gelmesini beklerken Roma İmparatorluğunun gerileme döneminde kültürlerin çarpışması üzerine düşünmeyi tercih ettim, bunun günümüz Avrupa'sında mümkün olup olmadığını tasavvur ediyordum. Fakat birden Kornelia ve Sara girdi mutlu düşüncelerimin arasına ve çok derin bir hüzün hissettim. Ve bunu en iyi arkadaşına anlatacak yürek yok sende.

Sonunda Bebenhausen seçeneği kazandı çünkü Adrià en tarihi günündeydi ve

—Hayır: hayatın tarih senin. Senin için her şey tarih.

—Hemen hemen herhangi bir şeyin tarihi herhangi bir şeyin halihazır durumunu açıklar. Ve bugün, tarihi günü barındırır, Bebenhausen'e gidiyoruz çünkü sana göre hep ben yönetiyorum.

Hayal edilmesi imkânsız bir soğuk vardı. Fakültenin önünde, Wilhelmstrasse'nin ağaçları, zavallıcıklar, yapraklardan soyunmuş, çıplak, sabırlı, güzel günlerin geleceğini bilerek tipiye göğüs geriyorlardı.

—Ben burada yaşayamazdım. Ellerim donardı, çalamazdım...

—Ama tabii, kemanı bıraktığına göre, burada kalıp yaşayabilirsin artık.

—Sana Tecla'yı anlattım mı?

—Evet. —Birden koşmaya başladı.— Hadi, bu bizim otobüs!

İçerisi de dışarısı kadar soğuktu fakat yine de yolcular paltolarının önünü açıyordu. Bernat söze başladı, yanaklarındaki gamzeler adeta

—İki göbek deliği, söylemiştin.

—Hey, istemiyorsan...

—Hiç fotoğrafı yok mu sende?

—Hay aksi, yok. Hiç düşünmedim bunu.

Gerçekten de, Bernat'ta Tecla'nın hiç fotoğrafı yoktu çünkü henüz hiç fotoğrafını çekmemişti, çünkü henüz fotoğraf makinesi yoktu ve çünkü Tecla'nın ona verecek bir fotoğrafı da yoktu; ama fark etmez çünkü onu anlatmaktan bıkmam.

—Ben bıkarım.

—Şu sevimsiz tavrın karşısında seninle neden hâlâ konuşuyorum bilmem ki?

Adrià, onun beninin bir kısmını oluşturan dosyayı açtı, bir deste kâğıt çıkarıp gösterdi.

—Çünkü senin saplantılarını okuyorum.

—Vay canına, okudun mu?

—Henüz değil.

Adrià başlığı okudu, sayfayı çevirmedi. Bernat göz ucuyla izliyordu. İkisi de dümdüz yolun, her iki yanında beyaza kesen köknar ormanının bulunduğu bir vadiye girdiğini fark etmedi. Bernat'ın, başlığı okumak için çok uzun bir süre, ama tabii..., diye düşündüğü sonsuz bir iki dakika geçti. Belki de başlık bir şeyler telkin etmiştir; belki de alıp bir yerlere götürmüştür, ilk planı yazdığımda bana olduğu gibi. Fakat Adrià başlığın beş kelimesine bakıyor ve neden gidip Kornelia'ya, burada bırakalım, artık bitti, diyemedim bilmiyorum, diye düşünüyordu. Rezilce davrandın, tamam mı?, ben şu andan itibaren bütün dikkatimi Sara'yı özlemeye vereceğim; ama bütün bu düşündüklerinin yalan olduğunu biliyordu, çünkü Kornelia'nın karşısına dikildiğinde

eriyip gidecekti, ağzını açacak ve Kornelia kendisine ne derse onu yapacaktı, hatta kendisini yeni bir deneyim beklediği için çekip gitse bile, Tanrı'm, neden bu kadar kılıbıktı.

—Hoşuna gitti mi? Ama, iyi değil mi?

Adrià dünyasından çıkıp geldi. Ayağa kalktı, telaşlı:

—Hey, gelmişiz bile!

Yol üzerindeki durakta indiler. Karşıda buz tutmuş Bebenhausen köyü. Ak saçlı bir kadın da inmişti onlarla birlikte ve gülümsedi onlara. Birden Adrià'nın aklına bir şey geldi: acaba bu makineyle bir fotoğraflarını çekebilir miydi? Kadın alışveriş çantasını yere bıraktı, makineyi aldı ve elbette dedi, nereye basacağım?

—Buraya. Çok naziksiniz, hanımefendi.

İki arkadaş, gayet konuk sevmez görünmesine yol açan incecik bir buz tabakasıyla kaplı köyün görüneceği şekilde poz verdi. Kadın tetiğe bastı ve işte oldu, dedi. Adrià makineyi aldı ve çantayı yüklendi. Kadına yoluna devam etmesini, çantayı taşıyacağını işaret etti. Üçü birlikte yokuşun başındaki evlere doğru yürümeye başladılar.

—Dikkat —dedi kadın— buz tutmuş asfalt haindir.

—Ne dedi? —diye sordu Bernat kulak kesilmiş.

Tam o anda adım atarken kaydı ve yokuşun ortasına, kıçının üzerine düştü.

—İşte bunu —dedi Adrià, gülmekten katılarak.

Bernat ayağa kalktı, küçük düşmüş, bir küfrü dilinin ucunda bastırdı ve iyi bir ifade takınmaya çalıştı. Yokuşun sonuna vardıklarında Adrià çantayı hanıma geri verdi.

—Turist misiniz?

—Öğrenci.

Elini uzattı ve Adrià Ardèvol, dedi. Memnun oldum.

—Herta —dedi kadın. Bir elinde çanta, kaymadan ve hiç aldırmadan uzaklaştı.

Soğuk Tübingen'dekinden daha keskindi. Rezil bir soğuktu. Rehberli gezi için tam on kişi olmayı beklerlerken re-

vaklar sessiz ve sakindi. Öbür ziyaretçiler, daha korunaklı olan girişte bekliyorlardı. Geceleyin tutan buzun el değmemiş incecik yüzeyini adımladılar.

—Ne güzel —dedi Bernat, hayran kalmış.

—Burası benim çok hoşuma gidiyor. Altı yedi kez geldim, ilkbahar, yaz, güz... Çok rahatlatıcı.

Bernat havayı içine çekti, memnun, bu revakların güzelliğini ve huzurunu gördükten sonra nasıl oluyor da inançsız kalabiliyorsun, dedi.

—Burada yaşayanlar intikamcı ve kindar bir tanrıya tapınıyorlardı.

—Biraz saygı.

—Bunu çok üzülerek söyledim Bernat; şaka etmiyorum.

Susuyorlardı, sadece adımlarının altında parçalanan buzun sesi işitiliyordu. Kuşlar soğuktan donmayı hiç umursamıyorlardı. Bernat derin derin nefes aldı, bir lokomotif gibi kesif bir bulut çıkardı ağzından. Adrià konuşmaya döndü:

—Hıristiyan Tanrı'sı kindar ve intikamcıdır. Hata yaparsan seni affetmez ve ebedi cehennemle cezalandırır. Bence bu, orantısız bir tepki, ben bu Tanrı'yla bir ilişkim olsun istemem.

—Ama...

—Ama, ne?

—Ama o sevgi Tanrı'sıdır.

—Yapma yahu: ayine gitmediğin ya da komşunu soyduğun için seni ebediyen kızartıyor. Ben burada bir sevgi göremiyorum.

—Bir kısmına bakıyorsun.

—İtiraz etmiyorum: ben bir uzman değilim. —Birden durdu:— İçimi kemiren başka şeyler de var.

—Bu da ne şimdi?

—Kötülük.

—Ne?

—Kötülük. Senin tanrın neden kötülüğe izin veriyor? Neden engel olmuyor: kötüyü ebedi ateşte yakarak ceza-

landırmakla yetiniyor. Neden kötülüğe engel olmuyor? Bir cevabın var mı?

—Hayır... Şey... Tanrı insanın özgürlüğüne saygı gösteriyor.

—Kurnaz din adamları buna inanmanı sağlıyor; onlar için de Tanrı'nın kötülük karşısında işlevini bir yana bırakması açıklanamaz.

—Kötü olan cezalandırılacaktır.

—Aman ne güzel: bütün abuk sabuklukları işledikten sonra.

—Ben ne bileyim Adrià, Allah aşkına; seninle konuşmayı bilmiyorum. İleri sürecek bir fikrim yok, biliyorsun... Ben inançlı biriyim, işte o kadar.

—Affedersin; istediğim seni... Ama konuyu sen açtın.

Bir kapı açıldı ve Fransızlardan oluşan ufacık bir keşif grubu, başlarında rehber, geziye başlamaya hazırlandı.

—Ziyaret etmekte olduğumuz Bebenhausen Manastırı, Tübingenli I. Rudolf tarafından, bin yüz seksende kuruldu ve bin sekiz yüz altıda laikleştirildi.

—Laikleştirilmek ne demek? (Çok kalın camlı plastik çerçeveli gözlüklü, bordo mantolu bir kadın).

—Manastır olarak hizmet etmeyi bırakması diyebiliriz.

Sonra rehber, on ikinci ve on üçüncü yüzyıl mimarisini schnapps ya da bira kadehlerine tercih eden kültürlü kişiler oldukları için kibarca yağladı onları. Ve konusuna geri döndü, yirminci yüzyılın çeşitli dönemlerinde bölgenin ve yörenin farklı politik oluşumlarının toplantı yeri olarak hizmet etti, fakat nihayet federal hükümetin yakınlardaki bir kararı sayesinde, ziyaretçilerin, mekânın manastır olduğu ve hatırı sayılır bir Sistersiyen rahipleri nüfusunu barındırdığı zamanlardakine sadık görünümünü gözlemleyebilmesi amacıyla eski haline döndürülmesi öngörüldü. Önümüzdeki yaz bu çalışmalar başlayacak. Şimdi, eğer beni takip etme nezaketinde bulunursanız, ma-

nastırın kilisesi olan kısma gireceğiz. Basamaklara dikkat edin. Dikkat. Buraya tutunun, hanımefendi, bacağınızı kıracak olursanız benim muhteşem açıklamalarımdan mahrum kalırsınız. Ve grubun yüzde doksanı gülümsedi.

Soğuktan donmuş ziyaretçiler kiliseye girdi, basamaklara dikkat ederken epeyce duraklayarak. İçerde toplandıklarında Bernat buz tutmuş dokuz ziyaretçinin arasında Adrià'nın olmadığını fark etti. Ak saçlı rehber, kilise halihazırda, şu anda başımızın üzerindeki kubbe gibi geç gotiğin pek çok unsurunu muhafaza etmektedir derken Bernat kiliseden çıkıp revaklara döndü. Kardan bembeyaz olmuş bir taşın üzerinde oturduğunu gördü, sırtı dönük, okuyordu... evet, kendisinin yazdıklarını okuyordu! Heyecanla izledi. Bir fotoğraf makinesi olmadığı için üzüldü, çünkü Adrià'nın, ruhsal ve zihinsel akıl hocasının, hayatta en güvendiği ve en güvenmediği kişinin, kendisinin hiçten var edip yarattığı kurgulara dalıp gittiği anı ölümsüzleştirmekte hiç tereddüt etmezdi. Bir an için kendini önemli gördü ve soğuğu hissetmedi. Tekrar kiliseye girdi. Grup şimdi, kimbilir hangi nedenle artık bulanık gösteren bir pencerenin altındaydı ve buz tutmuşlardan biri, parlak dönemlerinde burada kaç rahip yaşıyordu diye sordu.

—On beşinci yüzyılda, yüz kadar —diye cevap verdi rehber.

Benim hikâyemin sayfaları kadar —diye düşündü Bernat. Ve arkadaşının on altıncı sayfada, Elisa'nın kendisine kalan tek seçeneğin evden kaçmak olduğunu söylediği anda olduğunu düşündü.

—Peki nereye gideceksin, çocuğum? —diye ürperdi Amadeu.

—Bana çocuğum deme —diye öfkelendi Elisa, uzun saçlarını sert bir hareketle arkasına savururken.

Kızdığı zaman Elisa'nın yanaklarında ufacık göbek deliklerine benzeyen gamzeler oluşuyordu, ve Amadeu onları görüyordu, onlara bakıyor ve sözünü unutuyor ve aklı başından gidiyordu.

—Efendim?

—Burada böyle tek başınıza duramazsınız. Grubu izlemeniz gerekiyor.

—Sorun değil —dedi Bernat masumiyet edasıyla kollarını kaldırarak ve kahramanlarını Adrià'nın dikkatli okumasına bırakarak. Şimdi merdivenlerden inen ve termometrenin bu derecelerinde iyice hainleşen basamaklara dikkat ederek duraklayan grubun sonuna yetişti. Adrià hâlâ revaklardaydı, okuyordu, soğuğun tahribatını algılamadan, ve Bernat bir an için dünyanın en mutlu adamı oldu.

Yeniden ücret ödeyip güzergâhı donmuş suratlı yeni bir ziyaretçi grubuyla tekrarlamayı seçti. Galeride, kıpırtısız, başını kaldırmadan okuyordu Adrià. Ya donduysa? diye ürperdi Bernat. Adrià donduysa öyküsünü okumayı bitiremezdi, buna daha çok üzüldüğünün farkına varamadı. Rehberin, bu kez Almanca, şu anda ziyaret etmekte olduğumuz Bebenhausen Manastırı, Tübingenli I. Rudolf tarafından, bin yüz seksende kuruldu ve bin sekiz yüz altıda laikleştirildi, dediğini işitirken göz ucuyla baktı ona.

—Laikleştirilmek ne demek? (uzun ve zayıf, elektrik mavisi bir anorağın içine girmiş genç bir adam).

—Manastır olarak hizmet etmeyi bırakması diyebiliriz. —Sonra da, on ikinci ve on üçüncü yüzyıl mimarisini schnapps ya da bira kadehlerine tercih eden kültürlü kişiler oldukları için, kibarca yağladı onları. Ve konusuna geri döndü, yirminci yüzyılın çeşitli dönemlerinde bölgenin ve yörenin farklı politik oluşumlarının toplantı yeri olarak hizmet etti, fakat nihayet federal devletin yakınlardaki bir kararı sayesinde, ziyaretçilerin, mekânın manastır olduğu ve hatırı sayılır bir Sistersiyen rahipleri nüfusunu barındırdığı zamanlardakine sadık görünümünü gözlemleyebilmesi amacıyla eski haline döndürülmesi öngörüldü. Önümüzdeki yaz bu çalışmalar başlayacak. Şimdi, eğer beni takip etme nezaketinde bulunursanız, manastı-

rın kilisesi olan kısma gireceğiz. Basamaklara dikkat edin. Dikkat. Buraya tutunun, hanımefendi, bacağınızı kıracak olursanız benim muhteşem açıklamalarımdan mahrum kalırsınız. Ve grubun yüzde doksanı gülümsedi. Bernat adamın, kilise halihazırda, şu anda başımızın üzerindeki kubbe gibi geç gotiğin pek çok unsurunu muhafaza etmektedir, dediğini işitti; fakat bunu kapıdan işitti çünkü kaçarak geriye, revaklara döndü ve bir sütunun arkasına gizlendi. Yok: Adrià donmamıştı, çünkü sayfayı çeviriyor, ürperiyor ve tekrar kendini okumaya veriyordu. Adrià gayret sarf ederek okuyordu çünkü Sara da Kornelia da Elisa'ya dönüşemiyorlardı ve soğuğa rağmen yerinden kıpırdamak da istemiyordu. Kırk ya da kırk beş, Elisa'nın saçlarını savurarak Cantó yokuşunu bisikletle çıktığı an; şimdi düşününce, eğer yokuş çıkıyorsa saçları savrulmaz çünkü bisikleti sürmek için epeyce zorlanması gerekir. Bu durumda Cantó'yu inerkene çevirmeliyim. Şimdi oldu, Cantó'dan yokuş aşağı ve gelsin savrulan saçlar. Anlaşılan hoşuna gitmiş, soğuğun farkında bile değil. Adım sesleri duyulmasın diye çabalayarak, o sıra yekvücut başlarını kaldırmış —kakma işçiliğinin bir harikası olan— tavan kaset türü süslemelerini seyreden gruba katıldı ve saman saçlı bir kadın *wunderbar* deyip onun estetik duruşunu sorar gibi Bernat'a baktı. Bernat, zevkten dört köşe, başıyla dört beş kez evetledi ama *wunderbar* demeye kalkışmadı çünkü anında Alman olmadığı anlaşılırdı, oysa o ifşa olmak istemiyordu. En azından Adrià fikrini söyleyip de kendisi ıslık çalıp havalara uçarak sevinçten çıldırıncaya kadar. Saçları saman sarısı kadın Bernat'ın muğlak jestini memnuniyet olarak aldı ve *wunderbar* dedi, fakat bu sefer daha hafifçe, sadece kendi için.

Revakları dördüncü ziyarette, bir süredir kuşkuyla Bernat'ı izleyen manastırın belagatli rehberi, yaklaşıp bu sessiz ve yalnız turist kendisiyle dalga mı geçiyordu yoksa Bebenhausen Manastırının, ya da belki açıklamalarının büyüsüne kapılmış coşkulu bir kurban mıydı, çözmek ister gibi

gözlerinin içine baktı. Bernat heyecanla çift kanatlı panele baktı, sinirleri tel tel olmuştu, ve rehber cıkcıklayarak başını sallayıp, ziyaret etmekte olduğumuz Bebenhausen Manastırı, Tübingenli I. Rudolf tarafından, bin yüz seksende kuruldu ve bin sekiz yüz altıda laikleştirildi, dedi.

— *Wunderbar.* Laikleştirilmek ne demek? (genç bir kadın, güzel, bir Eskimo gibi örtünmüş ve burnu soğuktan kıpkırmızı).

Bernat, tavan kaset süslemelerine hayran olup da ardından revaklara çıktığında, ziyaretçilerin buz tutmuş gövdelerinin arkasına saklanıp, sekseninci sayfada olması gerektiğini teyit etti; Elisa çoktan, iki genci balıksız bırakarak fiziksel değil duygusal olarak cezalandırmaya karar verdiği coşkulu bir sahnede havuzu boşaltmış ve bir düzine kırmızı balığın ölmesine izin vermişti ve bu, özellikle ve alçakgönüllülükle övdüğü beklenmedik bitişin hazırlığıydı.

Başka bir grup yoktu. Bernat, yüz üçüncü sayfayı çevirip kâğıt destesini katlayarak bir süre karşısındaki buzdan sarkıtları seyreden Adrià'ya arsızca bakarak revaklarda kaldı. Adrià birden ayağa kalktı, o zaman Bernat'ı gördüm, sanki ben aniden beliren bir görüntüymüşüm gibi garipsemiş bir suratla bana bakıyor ve donduğunu sanıyordum, diyordu. Sessizce çıktık, Bernat çekingen, rehberli bir tur yapmak ister miydim diye sordu, ben de ona hayır gerekmez, ezbere biliyorum, dedim.

— Ben de — diye cevap verdi.

Dışarı çıkınca acilen kaynar bir çay içmek lazım dedim.

— Peki sen, ee, ne diyorsun?

Adrià arkadaşına hayretle baktı. O, çenesiyle, ötekinin eldivenli eliyle taşıdığı kâğıt paketini işaret etti. Sekiz dokuz yahut bin, sessiz sıkıntılı saniye geçti. Sonra Adrià Bernat'ın gözlerine bakmadan, çok kötü dedi, çok. Ruhsuz;

hiçbir duyguya inanmadım. Neden bilmem ama çok kötü buldum ben. Amadeu'nun kim olduğunu bile bilmiyorum; en kötüsü de umurumda da değil. Elisa hakkındaysa konuşmama bile gerek yok.

—Şaka ediyorsun. —Bernat annemin, babamın cennete gittiğini söylediği andaki kadar solgun.

—Etmiyorum. Kendime neden kafayı yazmaya taktın diye soruyorum, madem müzikte...

—Sen ne orospu çocuğusun ama.

—Bana okutmamalıydın.

Ertesi gün Stuttgart otobüsündeydiler, Tübingen trenine her ne olduysa, her biri kendi tarafındaki manzaraya bakarak, Bernat inatçı bir düşmanca sessizliğe ve Bebenhause Manastırındaki öğretici geziden sonra terk etmemeye azmettiği asık bir surata bürünmüş.

—Bir gün bana yakın arkadaşlar birbirini aldatmaz demiştin. Hatırlasana Bernat. Şu gücenmiş hali de bırak Allah aşkına.

Bunu yüksek sesle söyledi çünkü Tübingen'den Stuttgart'a giden bir otobüste Katalanca konuşmak tuhaf bir cezadan muafiyet ve tecrit hissi veriyordu.

—Affedersin? Bana mı dedin?

—Evet. Ve şayet benim en yakın orospu çocuğu arkadaşım bana bunu söyleyebiliyorsa ve herkes gibi davranmayı tercih ediyorsa diye de eklemiştin; ah, çok güzel, Bernat, sen ne kadar... Ne diyordun? Bende sihirli değnek yok. Sen bana yalan söylememeliydin. Bana bir daha asla yalan söyleme Adrià. Ya da arkadaşlığımızı bitirelim. Bu sözleri hatırlıyor musun? Sen söylemiştin. Ve dahası da var: demiştin ki, bana hakikati söyleyen tek kişisin. —Biraz yandan baktı.— Öyle, Bernat, ve daima öyle yapacağım. —İleriye bakarak bir şey daha ekledi:— Gücüm yettiğince.

Otobüsün sisli ve nemli birkaç kilometre daha ilerlemesine bıraktılar kendilerini.

—Keman çalmamın nedeni yazmayı bilememem. —dedi Bernat pencereden dışarı bakarak.

—İşte bu hoşuma gitti! —diye bağırdı Adrià. Karşısındaki koltukta oturan hanıma baktı, fikrini sorması gerekiyormuş gibi. Hanım, onları Stuttgart'a götüren kurşuni, yağmurlu ve hüzünlü manzaraya çevirdi bakışlarını: yaygaracı Akdenizliler; eminim Türktürler. Upuzun sessizlik, iki Türk gencinden daha uzun olanı yüzünü yumuşatıp arkadaşına göz ucuyla bakana kadar:

—Bir de hoşuna gitti, öyle mi? Bu da ne demek şimdi?

—Gerçek sanat hüsrandan gelir. Mutluluktan sanat yaratılmaz.

—O halde ben müthiş bir sanatçıyım.

—Eh, sen âşıksın, unutma.

—Haklısın. Ama sadece kalbim çalışıyor —diye altını çizdi Kemal Bernat—. Gerisi boktan.

—Kalbini benimkiyle seve seve değişirim. —Dedi İsmail Adrià yürekten.

—Olur. Ama mümkün değil. Bize birbirimizi kıskanma cezası verilmiş.

—Karşımızdaki hanım ne düşünüyordur acaba?

Hanım, şimdi artık şehir manzarasına dönüşmüş fakat yine kurşuni ve yağmurlu olan manzaraya gözlerini dikmiş seyrederken Kemal onu gözledi. Surat asmayı bırakabildiğine şükrediyordu Kemal, çünkü ne kadar gücenmiş olursa olsun asık suratlı kalmayı sürdürmek çok zordu. Büyük bir düşünceyi damıtan biri gibi:

—Bilmiyorum. Ama eminim adı Ursula'dır.

Ursula ona baktı. Çantasını açıp kapattı, belki de rahatsızlığını gizlemek için, diye düşündü Kemal.

—Ve bizim yaşımızda bir çocuğu vardır —diye ekledi İsmail.

Yokuş başlayınca araba da inlemeye başladı ve arabacı kamçıyı atların sırtına doğru kuvvetle salladı. Yokuş arabanın üzerindeki yirmi adamla çıkılamayacak kadar dikti fakat iddia iddiaydı.

—Cüzdanınızı hazırlayabilirsiniz artık Çavuş! —dedi arabacı.

—Daha tepeye varmadık.

Çavuşun bir iddiayı kaybettiğini görme zevkini tatmak isteyen askerler, Vet'in evlerinin başladığı yere, yokuşun başına kadar zavallı hayvanlara yardım etmek ister gibi nefeslerini tuttular. Ağır, acılı bir bir çıkış oldu, sonunda yukarıya vardıklarında arabacı güldü ve Allah büyüktür dedi, ve benim katırlarım da öyle! Ne diyorsunuz Çavuş?

Çavuş arabacıya bir bozukluk uzattı, Kemal'le İsmail gülümsemelerini gizlediler. Daha fazla aşağılanmamak için astsubay emirlerini yağdırdı:

—Herkes aşağıya. Ermeni caniler hazır olsun!

Arabacı bir puro yaktı, memnun, burunlarına kadar silahlanmış askerlerin arabadan inişlerini ve her şeye hazır, Vet'in ilk evine doğru yollanmalarını seyrediyordu.

—Adrià?

—Evet.

—Neredesin?

—Hım?

Adrià ileriye baktı. Ursula ceketini düzeltip manzarayı izlemeye döndü, görünüşte Türk gençlerinin meselelerine ilgisiz.

—Belki adı Barbara'dır.

—Hım? —Otobüse dönmek için çaba gösterdi. —Evet. Ya da Ulrike.

—Bilseydim seni görmeye gelmezdim.

—Neyi bilseydin?

—Öykümün senin hoşuna gitmeyeceğini.

—Tekrar yaz. Ama Amadeu'ya ver kendini.

—Ama kahraman Elisa.

—Emin misin?

İki Türk gencinin sessizliği. Bir süre sonra:

—Öyleyse şunu düşün: hikâyeyi Amadeu'nun bakış açısından anlatıyorsun ve...

—Peki, peki, peki. Tekrar yazacağım. Oldu mu?

Peronda Bernat ve Adrià kucaklaştılar ve Frau Ursula, vay vay, diye düşündü, Bu Türkler de, böyle, güpegündüz, ve peronun epeyce ötedeki B hattına doğru yürüdü.

Bernat, kucaklaştığımızda bana teşekkürler, orospu çocuğu, samimiyetle söylüyorum ha, dedi.

—Orospu çocuğu'nu mu yoksa teşekkürler'i mi?

—Bana tatmin olmama konusunda söylediğin şey için.

—Ne zaman istersen yine gel Bernat.

Peron boyunca koşmak zorunda kaldılar çünkü C hattında beklemeleri gerektiğini bilmiyorlardı. Frau Ursula yerine oturmuşken onların geçtiğini gördü ve, Meryem Ana, bu ne rezalet, diye düşündü.

Bernat, nefes nefese vagona bindi. Bir dakikaya kalmadan, hâlâ ayakta, jestler yaparak, beresini düzeltip biletini göstererek birisiyle konuştuğunu izledim. Şimdi gel de işin içinden çık, yukarı çıkıp ona yardım mı etmeli yoksa zahmet etmeyip başının çaresine baksın diye kendi haline mi bırakmalı. Bernat pencereden bakmak için eğilip gülümsedi. Yorgun bir hareketle oturdu dönüp tekrar baktı. Can dostuna istasyonda veda edersen dostun vagona bindiği anda sen çekip gitmelisin. Ama Adrià geç kalmıştı. O da gülümsedi. Bakışlarını birbirinden kaçırmak zorunda kaldılar. Her ikisi de zaman zaman saate baktı. Üç dakika. Cesaretimi topladım, elimle allahaısmarladık dedim, o neredeyse kıpırdamadı bile, ben arkama bakmadan çekip gittim. Aynı istasyonda *Frankfurter Allgemeine* aldım, dönüş otobüsünü beklerken kendimi, Bernat'ın aniden Tübingen'e gelişi ve buruk ayrılışı dışında herhangi bir şeye verme arzusuyla sayfalarını çevirdim. On ikinci sayfada bir başlık tek bir sütunda kısa bir haberi iletiyordu. "Bamberg'de katledilen psikiyatr." Bamberg? Bavyera. Tanrı'm, neden biri tutup bir psikiyatrı katleder ki?

—Herr Aribert Voigt?

—Ta kendisi.

—Randevum yok. Kusura bakmayın.

—Fark etmez, buyrun.

Doktor Voigt kibar bir jestle ölümü içeri aldı. Yenigelen bekleme odasının gösterişsiz iskemlesine oturdu ve doktor sizinle derhal ilgileneceğim diyerek muayene odasına girdi. Bekleme odasından derlenip toplanan kâğıtların hışırtısı, arşiv çekmecelerinin açılıp kapanışı işitildi. Nihayet doktor başını bekleme odasına uzattı ve ölümü muayene odasına çağırdı. Yenigelen doktorun gösterdiği yere oturdu, doktor da kendi sandalyesine.

—Sizi dinliyorum —dedi.

—Sizi öldürmeye geldim.

Doktor Voigt herhangi bir harekette bulunmaya fırsat bulmadan Yenigelen ayağa kalkmış, alnına bir Star dayamıştı. Doktor tabancanın namlusunun baskısıyla başını eğdi.

—Yapacak bir şeyiniz yok Doktor. Biliyorsunuz, ölüm gelince gelir. Vakti saati yoktur.

—Siz şair misiniz? —başını masadan bir karış bile ayırmadan, terlemeye başlayarak.

—Signor Falegnami, Herr Zimmermann, Doktor Voigt... Sizi, Auschwitz'deki insanlık dışı deneylerinizin kurbanları adına öldürüyorum.

—Ya şahıs konusunda yanıldığınızı söylersem?

—Gülmekten altıma ederim. İyisi mi söylemeyin.

—İki katını öderim.

—Para için öldürmüyorum.

Sessizlik, doktorun ter damlaları burnunun ucundan kayıyordu, Brigitte'yle saunadayken olduğu gibi. Ölüm kavramsal bir açıklama yapması gerektiğini düşündü:

—Para için öldürürüm. Ama sizi değil. Voigt, Budden ve Höss. Höss'e vaktinde yetişemedik. Size ve Budden'a gelince, kurbanları tarafından öldürülüyorsunuz.

—Af diliyorum.

—İşte şimdi gülmekten çatlarım.

—Budden'ın izini bulmanızı sağlarım.

—Vay, şu haine bakın. Konuşun bakalım.

—Hayatım karşılığında.

—Hiçbir şey karşılığında.

Doktor Voigt hıçkırdı. Kendine hâkim olmak için çabaladı ama yapamadı. Gözlerini kapattı, içi kan ağlayarak, öfkeyle ağlamaya başladı.

—Hadi, bitir şu işi! —diye bağırdı.

—Aceleniz mi var? Doğrusu benim yok.

—Ne istiyorsunuz?

—Şimdi üzerinizde bir deney yapacağız. Sizin farelerinizi, yahut o farelerin çocukları üzerinde yaptığınız deneyler gibi.

—Olmaz.

—Olur.

—Kim var burada? —başını kaldırmak istiyor ama silah engelliyordu.

—Dostlarımız, siz dert etmeyin. —Sabırsızlıkla dilini şaklattı:— Hadi, Budden hakkında malumat.

—Hiçbir fikrim yok.

—Oo! Demek onu kurtarmak istiyorsunuz?

—Budden hiç umurumda değil. Yaptığımdan pişmanlık duyuyorum.

—Başınızı kaldırın —dedi ölüm ve çenesinden tutup hiçbir özen göstermeden başını kaldırmaya zorladı—. Hatırladıklarınız?

Karşısında, karanlık ve suskun gölgeler, bir kilise salonundaki bir sergide olduğu gibi, fotoğraflarla dolu bir tabela tutuyorlardı: bitip tükenmiş gözleriyle adamlar, nar gibi açılmış dizleriyle ağlamaklı bir oğlan, anestezi yapılmadan sezaryen uygulanan bir kadın. Ve çıkaramadığı bir çift daha.

Doktor Voigt tekrar ağlamaya başladı ve imdat isteyerek haykırdı. Silahın patlama sesine kadar da susmadı.

"Bamberg'de öldürülen psikiyatr." "Doktor Aribert Voigt, Bavyera şehri Bamberg'deki muayenehanesinde başına sıkılan bir kurşunla öldürüldü." Ben Tübingen'e geleli çok ol-

mamıştı. Bin dokuz yüz altmış iki ya da altmış üç, emin değilim. Ama emin olduğum bir şey var, o uzun, buz gibi aylar boyunca Kornelia için acı çekiyordum. Henüz o Aramca el yazısı açıklamayı okumadığından Voigt hakkında hiçbir şey bilemezdim; ne şu anda bildiğim kadar çok şey biliyorum, ne de sana mektup yazmak istiyordum. Birkaç haftaya kalmadan sınavlar başladı. Ve her gün Kornelia'nın yeni bir sırrını görüyordum. Belki de o haberi okumamışımdır Sara. Fakat birisinin Bamberg'deki bir psikiyatrı öldürmesi o sıralara rastlar, oysa ben hayatımla Kornelia'nın ya da sırlarının değil o adamın son derece ilişkili olduğunu asla tahmin edemezdim. Hayat ne tuhaf, Sara.

26

Kendimi annem öldüğünde yeterince ağlamadığım için suçluyorum. Coşeriu'yla randevuma vermiştim bütün dikkatimi; Coşeriu, idolüm Chomsky'ye yüklenen idolüm, ilginçtir ki Bloomfield'den alıntı yapmadan. Bizi kızdırmak için yapıyordu biliyorum ama *Language and Mind*'la dalga geçtiği gün, hayattan ve bu tür şeylerden biraz bezmiş olan ve sabrı tükenmeye başlayan Adrià Ardèvol alçak sesle ve Katalanca, tamam, Herr Profesör, tamam dedi; tekrarlaması da gerekmedi. O zaman Coşeriu masanın öbür ucundan kataloğundaki en korkutucu bakışla bana baktı ve sınıftaki öbür on bir arkadaşın sesi soluğu kesildi.

—Ne tamam? —diye meydan okudu, Almanca.

Bense, ödlek, sustum. Bakışları ve grubun önünde beni parça parça etme ihtimali korkutmuştu. *Mitul reintegrării* okurken yakaladığı gün yaptığı gibi, tebrik edip Eliade düşündüğü zamanlarda iyidir, demişti; okumakla iyi ediyorsunuz.

—Daha sonra odama gelin —dedi Rumence ve alçak sesle. Sonra hiçbir şey olmamış gibi derse devam etti.

İlginç olan, Coşeriu'nun odasına girdiğinde Adrià Ardèvol'ün bacakları titremiyordu. Kornelia'nın ardılı olan Augusta'yla köprüleri atmasının üzerinden tam bir hafta geçmişti; Kornelia, hiçbir açıklama yapmadan, Stuttgart'ın önemli bir kulübüne henüz bağlanmış iki onluk basketbolcu bir deneyimle çekip gittiği için köprüleri atma şansı tanıma-

mıştı ona. Augusta'yla ilişki daha ölçülü, daha sakin olmuştu fakat Adrià saçma sapan meselelerden çıkan bir iki tartışmadan sonra uzaklaşmaya karar vermişti. *Stupiditates.* Böylece şimdi keyfi kaçıktı ve sırf bu yüzden benim bacaklarımı titreten Coşeriu'nun bakışlarından korkmayı küçümsüyordu.

—Girin.

Eğlenceli geçti çünkü Coşeriu Rumence konuştu, Adrià ise Katalanca cevap veriyordu, derslerin üçüncü gününde başlayan karşılıklı kışkırtma hattını izleyerek; Coşeriu burada neler oluyor, soru soran tek kişi yok, demişti, ve sorusu dilinin ucunda olan Ardèvol dilbilimsel içkinlik üzerine ilk sorusunu sormuştu, ve dersin kalanı Ardèvol'ün onla çarpılmış sorusunun cevabı haline gelmişti, huysuz fakat dâhi bir hocanın cömert bir armağanı olduğundan hâlâ bir hazine gibi saklıyorum.

Eğlenceliydi çünkü her biri ötekini kendi dilinde mükemmelen anladı. Eğlenceliydi çünkü her ikisinin de, hocanın verdiği dersi, bir tür Santa Maria delle Grazie son akşam yemeği olarak tahayyül etmekte birleştiği çıktı ortaya. İsa Mesih ve on iki havarisi, hepsi üstadın ağzından çıkacak söze ya da en hafif bir jestine dikkat kesilmiş, Yahuda hariç, o kendi işine bakıyor.

—Yahuda kim peki?

—Sizsiniz elbette. Hangi bölümdesiniz?

—Alakart. Tarih, felsefe, filoloji ve dilbilimi konuları, teoloji konuları, Yunanca, İbranca... kâh Brechtbau'da kâh Burse'de.

Sessizlik. Bir süre sonra, Adrià itiraf etti, kendimden hiç... hiç memnun değilim çünkü bütün derslere girmek isterdim.

—Hepsine?

—Hepsine.

—Tabii. Sanırım sizi anlıyorum. Akademik durumunuz nedir?

—Her şey yolunda giderse eylülde doktoramı veriyorum.

—Teziniz ne üzerine?

—Vico.

—Vico?

—Vico.

—Hoşuma gitti.

—Hımın... bana kalsa... hep bir şeyler ekler, düzeltmeler yaparım... Bitirmeyi beceremiyorum.

—Teslim tarihi verildiğinde bitirmeyi becerirsiniz. —Önemli bir şey söylediğinde hep yaptığı gibi bir elini kaldırdı:— Vico'nun tozunu almanız hoşuma gitti. Ve doktoradan sonrasına da devam etmelisiniz, inanın.

—Tübingen'de kalabilirsem devam ederim.

Ama Tübingen'de daha fazla kalmam mümkün olmadı çünkü kaldığım daireye döndüğümde Lola Xica'nın, evlat, Adrià, oğlum. Stop. Annen öldü. Stop., diyen titrek telgrafını buldum. Ve ben ağlamadım. Annemsiz hayatı hayal ettim ve o ana kadarkinden hiç farkı olmayacağını gördüm, sonra cevap verdim, ağlama, Lola Xica, yapma, stop. Nasıl oldu? Hasta değildi, değil mi?

Annem hakkında böyle bir soru sormaktan biraz utanç duydum: aylardır ne yaptığından haberim yoktu. Arada bir, bir telefon, kısa, sade bir konuşma, nasılsın, nasıl gidiyor, çok fazla çalışma, haydi, kendine iyi bak. Bu dükkânda ne var acaba, diye düşünüyordum, her çalışanın düşüncelerini emiyor.

Tabii ki hastaydı, oğlum, haftalardır, ama sana haber vermemizi yasaklamıştı; sadece çok kötüye giderse, o zaman... ama fırsatımız olmadı, her şey hızla olup bitti. Daha çok gençti. Evet, bu sabah öldü; hemen gel, yalvarırım, oğlum, Adrià, stop.

Coşeriu'nun iki dersini kaçırdım ve cenazede hazır bulundum, dini tören yapıldı, merhumenin şahsi arzusuyla, yanımda yaşlanmış ve üzgün bir Leo yenge ve Xevi, Quico ve eşleri, ve kocasının şeyden dolayı gelemediğini söyleyen Rosa, rica ederim Rosa, özür dilemen gerekmez, bir bu eksikti. Cecília, her zamanki gibi, saçı başı yapılı ve çok şık, sanki hâlâ sekiz yaşımdaymışım da Şerif Carson'u cebim-

de taşıyormuşum gibi yanağımdan makas aldı. Senyor Berenguer'inse gözleri ışıldıyordu, acıdan mı şaşkınlıktan mı diye düşündüm, fakat sonradan öğrendiğime göre sevinçten dolup taşıyormuş. Tanımadığım bir iki hanımla gerilerde olan Lola Xica'ya sarıldım ve onu kolundan tutarak ailenin sırasına kadar götürdüm, o zaman ağlamaya başladı ve ben ölüm acısını o zaman hissettim. Tanımadığım pek çok kişi vardı, pek çok. Hayret ettim, demek annemin bu kadar çok tanıdığı vardı. Dua sırasında benim yakarım, anne, bana hiçbir şey söylemeden öldün, çünkü babamla sen benden öyle uzaktınız ki; sen bana hiçbir şey demeden öldün çünkü siz birbirinize o kadar uzaktınız ki; sen bana hiçbir şey demeden öldün çünkü babamın ölümü hakkında ciddi bir soruşturmanın yürütülmesini hiçbir zaman istemedin; sen bana hiçbir şey demeden öldün, ah anne, çünkü beni hiçbir zaman sevmedin. Böyle bir dua düşündüm çünkü henüz vasiyetini okumamıştım.

Aylar oluyordu Adrià eve adım atmamıştı. Şimdi hiç olmadığı kadar sessiz olduğunu fark ediyordu. Annemlerin odasına girmem epey zor oldu. Hep biraz alacakaranlık; yatak bozulmuş, döşek kaldırılmış; dolap, şifoniyer, ayna, tamı tamına hayatım boyunca olduğu gibiydi, ama babam ve keyifsizliği, annem ve sessizliği olmaksızın.

Lola Xica, mutfak masasına oturmuş, boşluğa bakıyordu, üzerinde hâlâ matem elbisesi. Adrià ona danışmadan, çay yapmak için gerekenleri bir araya getirinceye kadar dolapları karıştırdı durdu. Lola Xica öyle bitap düşmüştü ki ne ayağa kalktı ne de bırak, evlat, dedi, ne istiyorsan söyle ben yapayım. Hayır, Lola Xica duvara ve duvardan öteye, sonsuza bakıyordu.

—İç, iyi gelir.

Lola Xica fincanı dikkatle aldı ve bir yudum içti. Sanırım yaptığının farkında değildi. Mutfaktan sessizce çıktım, Lola Xica'nın fazla acısını, annemin ölümünden do-

layı duymadığım acının yerine koyarak. Adrià üzgündü, evet, fakat acıyla kavrulmuyordu ve bu da kendisini kötü hissetmesine neden oluyordu; babasının ölümüyle içine çeşit çeşit korkunun, özellikle büyük suç fikrinin girmesine nasıl izin verdiyse, bu kez de bu beklenmedik ölümün dışında hissediyordu kendini, sanki hiçbir alakası yokmuş gibi. Yemek odasında gün ışığının içeri girmesi için balkon panjurlarını açtı. Büfenin üzerinde, duvara asılı urgell balkondan gelen doğal ışığı alıyordu, tablonun içindeki ışıktı sanki. Santa Maria de Gerri de la Sal Manastırının duvar çanı akşam güneşiyle, neredeyse kıpkırmızı parlıyordu. Defalarca seyredip incelediği üç katlı çan duvarı, beş çanlı çan duvarı upuzun ve sıkıcı pazar ikindilerinde hayaller kurmasına yardım etmişti. Seyretmek için köprünün tam ortasında durdu, etkilenmişti. Böyle bir çan kulesi hiç görmemişti ve kapısına doğru yürümekte olduğu manastırın yakın zamana kadar tuz üretimi sayesinde zengin ve güçlü bir kurum olduğunu anlatanların sözlerini şimdi kavrıyordu. Rahat rahat seyretmek için kapüşonunu sıyırması gerekti ve geniş, soylu alnı çan kulesi gibi Trespui'nin ardında saklanan güneşle parladı. Akşam vaktinin o saatinde rahipler yemek olarak besleyici çorbalarını içmeye başlamışlardır, diye hesapladı.

Hacı, kontun casusu olmadığından emin olunduktan sonra, basit, yapmacıksız fakat pratik Benedikten konukseverliğiyle buyur edildi. Cemaatin oldukça kusurlu bir Latinceden, o sırada öğrendiğine göre orada Santa Maria Manastırında gömülü olan, Urgell piskoposu Ermiş Ot'un örnek hayatını dinleyerek sessizce basit akşam yemeklerini yedikleri yemekhaneye geçti doğrudan. Otuz kadar rahibin çehresindeki üzüntü belki de o eski mutlu günlere duyulan özlemi yansıtıyordu.

Ertesi gün sabahın ilk saatinde, henüz karanlıkken, iki rahip kendilerini birkaç gün sonra, Kutsal Sandığı teslim alacakları Sant Pere de Burgal'a ulaştıracak, kuzey yolunu tuttular, ah ne büyük bir acı, çünkü Santa Maria Manastı-

rının da kıyısında bulunduğu nehrin üzerindeki bir tepeye kurulu o küçük manastır ölüm nedeniyle rahipsiz kalıyordu.

—Seyahatinizin amacı ne? —diye nezaket gereği sordu Sal'in başrahibi, basit yemeklerinden sonra, Noguera'nın oluşturduğu kanaldan inen kuzeyin soğuk havasından hiçbir korunağı olmayan revaklar boyunca gezinirlerken.

—Sizin bir kardeşinizi arıyorum.

—Bu cemaatten mi?

—Evet, Peder. Kendisine şahsi, ailevi bir mesaj götürüyorum.

—Kim, söyleyin, çağırtayım.

—Miquel de Susqueda kardeş.

—Bu adda bir rahibimiz yok, Senyor.

Berikinin ürpertisini fark edince özür mahiyetinde bir jest yaptı ve bu bahar çok soğuk geçti, Senyor, dedi.

—Miquel de Susqueda kardeş, bir süre Dominiken tarikatına bağlıydı.

—Sizi temin ederim, Senyor, burada değil. Ne tür bir mesaj götürüyorsunuz kendisine?

Soylu Nicolau Eimeric kardeş, Aragon, Valencia, Mallorca Krallıklarının ve Barcelona Prensliğinin Başsorgucusu, Girona'daki manastırında ölüm döşeğinde yatıyordu, başında ikiz kardeşler, her ikisi de laik kardeşlerden, nemli bir mendille ve dua fısıltılarıyla ateşini alıyorlardı. Hasta kapının açıldığını işitince doğruldu. Kendisine kalan güçsüz bakışı odaklamakta zorlandığı belli oluyordu.

—Ramon de Nolla? —Heyecanla:— Siz misiniz?

—Evet Ekselansları —dedi şövalye, yatağın önünde reveransla eğilirken.

—Bizi yalnız bırakın.

—Fakat Ekselansları! —itiraz etti iki kardeş tek bir sesle.

—Bizi yalnız bırakın dedim size —diye tükürdü hâlâ korku salan bir kuvvetle, fakat bağırmadan, çünkü artık takatsizdi. İki kardeş, mahcup, tek kelime etmeden odayı terk ettiler. Eimeric, yatakta yarı doğrularak, şövalyeye baktı:

—Nedametinizi tamamlamanız için bir fırsat var önünüzde.

—Yarabbim, şükürler olsun!

—Kutsal Mahkemenin bir infazını yerine getirmelisiniz.

—Sonunda affedileceksem buyurduğunuz her şeyi yapacağımı biliyorsunuz.

—Size emrettiğim nedamet şartını yerine getirirseniz Tanrı sizi affedecektir, ruhunuz temizlenecek ve artık içinizdeki azapla yaşamayacaksınız.

—Başka bir arzum yok Ekselansları.

—Benim eski mahkeme kâtibim.

—Kim, nerede?

—Adı Miquel de Susqueda kardeş. Kutsal Mahkemeye ihanetle isyan etmekten ölüme mahkûm edilmiştir. Yıllar önce, fakat casuslarımdan hiçbiri izini bulmayı başaramadı. Ben de sonunda sizin gibi bir savaşçıda karar kıldım.

Öksürmeye başladı, büyük ihtimalle konuşmasındaki heyecan yüzünden. Hastabakıcı kardeşlerden biri kapıyı açtı fakat Ramon de Nolla hiç yüz vermeden kapıyı suratına kapattı. Nicolau kardeş, kaçağın, memleketi Susqueda'da gizlenmediğini, Cardona taraflarında görüldüğünü, hatta mahkemenin bir casusunun hangi manastırda olduğu bilinmese de Benedikten tarikatına girmiş olduğundan emin olduğunu açıkladı. Ve kutsal göreve dair pek çok başka teferruatı da açıkladı. Ölsem de önemli değil; yıllar geçse de önemli değil; ama ona ulaştığınızda kendisini cezalandıranın ben olduğumu söyleyin, kalbine bir hançer saplayın, dilini kesip bana getirin. Şayet ölmüşsem mezarıma bırakın, orada Tanrı'mız Efendimizin iradesiyle çürüsün.

—O zaman ruhum bütün suçlarından kurtulmuş olacak mı?

—Amin.

—Şahsi bir mesaj Başrahip —diye ısrar etmek zorunda kaldı ziyaretçi, Santa Maria'nın soğuk revaklarının bir ucuna sessizlik içinde vardıklarında.

Benedikten nezaketine uygun olarak, hiçbir tehlike arz etmediği göz önünde bulundurularak asil şövalye, bir kardeşinizi arıyorum Başrahip, diye tekrarladığı Başrahibin huzuruna kabul edildi.

—Kim?

—Miquel de Susqueda kardeş, Başrahip.

—Bu adda bir kardeşimiz yok. Ne istiyorsunuz kendisinden?

—Şahsi bir mesele Başrahip. Ailevi. Ve çok mühim.

—O halde beyhude bir seyahat olmuş sizinki.

—Benedikten tarikatına rahip olarak girmeden önce, kendisi birkaç yıllık Dominiken keşişiydi.

—Demek öyle, şimdi kimden söz ettiğinizi anladım —diye kesti Başrahip—. Tam olarak... Escaló yakınlarındaki Sant Pere del Burgal'da kendisi. Kardeş Julià de Sau uzun zaman önce Dominiken keşişiydi.

—Şükürler olsun yarabbim! —dedi coşkuyla Ramon de Nolla.

—Ancak hayatta olup olmadığını bilmiyorum.

—Ne demek istiyorsunuz? —dedi, telaşla, soylu şövalye.

—Sant Pere'de iki rahip kalmıştı ve dün birinin öldüğü haberini aldık. Ölen Başrahip mi yoksa Julià kardeş mi bilmiyoruz. Haberi getirenler tam olarak bilmiyorlardı.

—O halde... Nasıl yapabilirim...

—Kurallarımız, bir manastırda tek bir rahip kaldığında kapatılmasını emreder, acımız ölçüsüz olsa da.

—Anlıyorum. Ama ben nasıl...

—İyi havaları beklemek lazım.

—Tabii Başrahip. Fakat hayatta kalanın aradığım kardeş olup olmadığını nasıl öğrenebilirim?

—Kutsal sandığı ve hayatta kalan rahibi getirmeleri için iki rahip gönderdim. Döndüklerinde öğreniriz.

Sessizlik, her biri kendi düşüncelerine dalmış. Ve Başrahip:

—Ne üzücü. Bir manastır altı asır boyunca, dünya-

nın her günü, tüm ayin saatlerinde Efendimize ilahileriyle şükrettikten sonra kapılarını kapatıyor.

—Ne üzücü Başrahip. Ben yola çıkıyorum bakalım sizin rahiplerinize yetişebilecek miyim.

—Gerekmez: bekleyin. İki üç güne kalmaz dönerler.

—Olmaz Başrahip. Acelem var.

—Nasıl isterseniz Senyor: onlar sizi güvenli bir limana götüreceklerdir.

Yemek odasının duvarına asılı tabloyu iki eliyle aldı ve balkonun güçsüz ışığına yaklaştırdı. *Santa Maria de Gerri*, Modest Urgell. Yani pek çok ailenin evinde son akşam yemeğinin vasat bir kopyasının bulunması gibi onların yemek odasının başköşesinde bir urgell vardı. Elinde tablo mutfağa gitti ve Lola Xica dedi, sakın bana hayır deme: bu tablo sana kaldı.

Hâlâ mutfak masasında duvara dalıp giderek oturan Lola Xica, Adrià'ya çevirdi bakışını.

—Ne?

—Bu senin.

—Sen ne dediğini bilmiyorsun, çocuğum. Annenle baban...

—Neyse ne: şimdi burası benim. Ben de sana hediye ediyorum.

—Kabul etmem mümkün değil.

—Neden?

—Çok değerli. Kabul edemem.

—Hayır: annemin bunu istemeyeceğini düşünmek seni korkutuyor.

—Fark etmez: önemli olan kabul etmemem.

Ve ben elimde reddedilmiş bir urgell'le kalakaldım.

Bir kez bile oynatılmadığı yerine geri götürdüm ve yemek odası her zamanki haline döndü. Evde dolanıp durdum, amaçsızca çekmeceleri karıştırmak üzere babamın ve annemin çalışma odasına kapandım. Adrià düşünmeye başladı. Sükûnet içinde geçen iki saatin sonunda ayağa kalkıp ütü odasına gitti.

—Lola Xica.

—Ne.

—Benim Almanya'ya dönmem lazım. Eve dönüş için daha altı yedi ayım var.

—Dert etme.

—Dert etmiyorum: burada kal, n'olur: burası senin evin.

—Değil.

—Benden çok senin evin. Ben, çalışma odasındayken...

—Ben buraya otuz bir yıl önce annene bakmak üzere geldim. Şimdi o öldüğüne göre burada bir işim yok artık.

—Lola Xica, kal.

Vasiyetnameyi beş gün sonra okuyabildim. Aslında noter Cases okudu, benim, Lola Xica'nın ve Leo yengenin karşısında. Adam tiz sesiyle, şahsi aile mülkü olan, Modest Urgell'in eseri Santa Maria de Gerri adını taşıyan tablonun kesinlikle karşılıksız, daima Lola Xica olarak çağırdığımız sadık dostum Dolors Carrió'ya, bütün hayatım boyunca bana sunduğu desteğe karşılık en derin şükranlarımı göstermesi bakımından verilmesi benim arzumdur, diye ilan ettiğinde, gülmeye başladım, Lola Xica ağlamaya koyuldu ve Leo yenge kafası karışmış bir ona bir bana baktı. Vasiyetnamenin kalanı, kontrtenor'ün elime tutuşturduğu mühürlü bir zarfın içindeki ve kahppe hayatım boyunca bana hiç söylemediği Sevgili Adrià, biricik oğlum, diye başlayan şahsi bir mektup haricinde çok karmaşıktı.

Sevgili Adrià, biricik oğlum.

Annemin duygu patlaması burada sona eriyordu. Devamı dükkânla ilgili talimatlarından ibaretti. Yüklenmem gereken ahlaki görevler üzerineydi. Ve bir de eskiden zimmetine geçirdiği parayı iade etmesi için bir yıl daha belli bir ücrete hapsolmuş Senyor Berenguer'le olan alışılmamış ilişkisinin teferruatını bir bir açıklamaktaydı. Babanın bütün dünyası dükkândı ve artık ben de olmadığıma göre il-

gilenmezlik edemezsin. Fakat her zaman canının istediğini yaptığını ve yapacağını bildiğimden beni umursayıp umursamayacağından emin değilim, kalk, kollarını sıva, dükkâna git ve babanın ölümünden sonra benim yaptığım gibi onlara ne gerekiyorsa yaptır. Baban hakkında kötü konuşmak istemiyorum fakat o bir romantikti: dükkânı hale yola koyan ben oldum, makul bir hale getirdim, senin ve benim hayatımızı kazanabileceğimiz iyi bir iş haline getirdim, üstelik şimdi öğrendiğin gibi çok az bir miktar para ekleyerek. Dükkânda çalışmayacağın için çok üzgünüm; ama ben bunu zaten göremeyeceğim, neyse şimdi beni dinle. Ve devamında Senyor Berenguer'e nasıl davranacağım konusunda bana bazı talimatlar veriyor ve bunları yerine getirmemi talep ediyordu. Sonra yine şahsi alana dönüyor ve sana bugün, bin dokuz yüz altmış beş yılının yirmi ocak günü, bu satırları yazıyorsam eğer, diyordu, doktorun pek fazla yaşayamayacak kadar zayıf olduğumu teyit etmiş olması yüzündendir. Vakti gelinceye kadar seni çalışmalarından alıkoymamaları talimatını verdim. Fakat yazmamın nedeni şu ana kadar söylediklerimden başka iki şeyi daha öğrenmeni istememdir. İlki: Kiliseye döndüm. Babanla evlendiğimde henüz sapla samanı ayıracak durumda olmayan, etki altında kolayca kalabilecek, hayatta ne istediğini tam olarak bilemeyen genç bir kızdım ve baban bana, büyük ihtimalle Tanrı yok dediğinde, ah öyle mi, dedim, peki o zaman. Sonra, bunun çok eksikliğini çektim, özellikle babamın ve Fèlix'in ölümüyle birlikte ve seninle ne yapacağımı bilememenin ağırlaştırdığı yalnızlık duygusuyla.

—Ne yapacağını bilmiyor muydun? Sadece sevmen gerekiyordu.

—Seni seviyordum, oğlum.

—Uzaktan.

—Bizim evde hep biraz soğuktuk, pek sevecen değildik; kötü insanlar olduğumuz anlamına gelmiyordu ama.

—Anne: beni sevmek demek, gözlerimin içine bakmak ve ne yapmak istediğimi sormak demektir.

—Babanın ölümüyle de her şey iyice kötüledi.

—Deneyebilirdin.

—Kemanı bıraktığın için seni asla affedemedim.

—Beni en iyi olmaya zorladığın için seni asla affedemedim.

—Ama öylesin.

—Değilim. Sadece zekiyim, çok istiyorsan, evet, üstün zekâlıyım. Ama her şey olamam. En iyi olmak gibi bir mecburiyetim de yok asla. Babamla sen benim hakkımda yanıldınız.

—Baban yanıldı, ben değil.

—Doktoramı bitirmek üzereyim ve de hukuka kaydolmayı düşünmüyorum. Üstelik Rusça da çalışmadım.

—Şimdilik.

—Eh, şimdilik, öyle olsun.

—Artık tartışmayalım, ben ölüyüm.

—Kabul. Başka ne öğrenmek istersin? Bu arada: Tanrı var mı, anne?

—Yüreğimde pek çok yarayla ölüyorum. Birincisi, babanı kim neden öldürdü öğrenemeden.

—Öğrenmek için ne yaptın?

—Şimdi artık beni divanın arkasından gözetlediğini biliyorum. Bildiğini bilmediğim şeyler bildiğini de.

—Hiç de değil. Bilmek mi, ne bilmesi, bütün öğrenebildiğim bir genelevin ne olduğu, ama babamı kimin öldürdüğünü asla.

—Hey, hey, karadul çıkıyor yukarı! —dedi müfettiş Ocaña, telaşla, başını komiserin odasına uzatarak.

—Emin misin?

—Ne yani, seni hep kurtarmadım mı?

—Kahrolası kadın.

Komiser Plasencia sandvicinin kalanını çekmeceye koydu, ayağa kalkıp pencereden Via Laietana trafiğine baktı. Kapının önünde kadının varlığını işittiğinde arkasını döndü.

—Bu ne sürpriz.

—İyi günler.

—Günlerdir...

—Öyle. Konu... ben bir araştırma yaptırdım ve...

Masanın üzerinde, soğuk bir kültablasının içinde, yarısı içilmiş ve söndürülmüş bir puronun kokusu yayılılıyordu odaya.

—Ve ne?

—Aribert Voigt, Komiser. Ticari intikamlar, Komiser. İsterseniz, şahsi intikamlar deyin; fakat ne genelevler ne tecavüze uğramış kız çocukları. Neden böylesine acıklı bir hikâye uyduruldu bilmiyorum.

—Ben sadece emirleri yerine getiriyorum.

—Ama ben öyle değilim, komiser. Ve bunu mahkemeye götürmeyi düşünüyorum, suçun gizlenme

—Güldürmeyin beni! —diye kestirip attı polis, aniden—. İspanya, çok şükür, bir demokrasi değil. Burayı biz iyiler idare ediyoruz.

—Celbi çok yakında alırsınız. Eğer suç yukardakilerdeyse, peşlerine düşeriz.

—Kimin peşine?

—O caninin cezasız kalmasına sebep olanın. Cezalandırılmadan çekip gitmesine izin verenin.

—Bu saflığı bırakın. Peşine düşecek birini bulamazsınız, çünkü böyle biri yok.

Komiser kültablasındaki puroyu aldı, bir kibritle yaktı. Bir an yüzünü mavimsi ve kesif bir bulut gizledi.

—Peki neden mahkemeye gitmedin anne?

Komiser Plasencia burnundan ve ağzından duman çıkararak yerine oturdu. Annemse onun önünde ayakta durmayı tercih etti.

—Peşine düşülecek kimse yok ha! —dedi annem.

—Senyora, yapılacak işlerim var —diye cevap verdi komiser, yarısı duran sandvici hatırlayarak.

—Öyle rahatça hayatını sürdürebilen bir Nazi. Hâlâ ölmediyse tabii.

—İsimler. İsimsiz her şey duman olur uçar.

—Bir Nazi. Aribert Voigt. İşte size bir isim!

—Güle güle Senyora.

—Suçun işlendiği öğleden sonra kocam bana Ateneu'ya, Pinheiro diye birini görmeye gittiğini söyledi...

—Anne, neden mahkemeye vermedin?

—... fakat Pinheiro ile buluşması gerektiği doğru değildi. Ona bir komiser telefon etmişti.

—İsimler. Senyora. Barcelona'da pek çok komiser var.

—Bir tuzaktı tabii. Aribert Voigt İspanya polisinin himayesinde hareket ediyordu.

—Bu söylediğiniz sizi hapse gönderir.

—Anne, neden mahkemeye vermedin?

—Adam kendine hâkim olamadı. Kocama kötülük etmek istiyordu. Onu korkutmak istiyordu, sanırım. Ama sonunda öldürdü ve parçaladı.

—Senyora, abartmayın.

—Ve onu tutuklamak yerine sınır dışı ettiler. Bütün olup biten bu değil mi Komiser Plasencia?

—Senyora, siz çok roman okumuşsunuz.

—Sizi temin ederim ki yanılıyorsunuz.

—Beni tahrik etmeyin, polisi rahatsız etmeyi bırakmazsanız bedeli ağır olacak. Size, sevgilinize ve oğlunuza. Dünyanın öbür ucuna kaçsanız bile.

—Anne, onu işitmedin mi?

—Neyi işitmedim mi?

—Şu sevgili konusu.

Komiser sözlerinin etkisini incelemek için geriye doğru çekildi. Ve sözünü bağladı:

—İçinde bulunduğunuz çevrelerde haber almam hiç zor değil benim için. Güle güle Senyora Ardèvol. Ve bir daha da gelmeyin. —Yarım kalmış sandvicin bulunduğu yarı boş çekmeceyi açtı, bu kez karadulun karşısında.

—Tabii, tabii, kabul, anne. Ama o genelevlerin ve tecavüzlerin yalan olduğunu nereden biliyordun?

Annem, ölüydü gerçi, sustu. Ben bir cevap bekliyordum, delice. Bir sonsuzluğun sonunda:

—Biliyorum, ve bu kadar yeter.

—Bana yetmez.

—Kabul. —Dramatik bir es, sanırım cesaretini toplamak için.— Neredeyse evliliğimizin başlarında, sana hamile kaldıktan sonra, babanda kalıcı bir cinsel iktidarsızlık ortaya çıktı. O vakitten itibaren ereksiyona ulaşması mümkün olmadı. Bunu bütün hayatı boyunca sakladı. Bizden de gizledi. Ne doktor muayeneleri ne de anlayışlı hanımlara yapılan üzücü ziyaretler deva oldu. Baban neyse oydu fakat bir kız çocuğuna tecavüz edemezdi çünkü sonunda seksten ve seksle ilgili her şeyden nefret etti. O kutsal nesnelerine sığınması bu yüzdendi herhalde.

—Madem böyleydi, neden mahkemeye gitmedin? Sana şantaj mı yaptılar?

—Evet.

—Şu sevgili meselesiyle mi?

—Hayır.

Ve annemin mektubu daha genel birtakım talimatlarla ve allahaısmarladık, benim sevgili oğlum diyerek çekingen bir duygusal coşkuyla son buluyordu. Son cümleye, seni gökyüzünden izleyeceğim'e, bana hep hafif bir tehdit sızdırılmış gibi görünmüştür.

—Vay vay... —dedi Senyor Berenguer, koltuğuna yayılmış, tiril tiril pantolonunun bacağından var olmayan bir çöpü silkeleyerek—. Demek kolları sıvayıp çalışmaya karar verdin.

Annemin masasında oturuyordu, değerli bir toprağı fethetmiş bir havayla, ve küçük Ardèvol salağının bir şeyden anlamayan suratıyla araya girmesi düşüncelerini dağıttı. Bu çocuğun çalışma odasına girerken kapıyı çalmamış olması biraz tuhaf geldi ona. Bu yüzden, vay vay, dedi.

—Neden söz etmek istiyorsun?

Her şeyden söz etmek istiyordu Adrià. Ama ilkin, uzmanlığıyla, iyi bir uzlaşmanın temellerini attı:

—Yapmak istediğim ilk şey dükkânla ilişiğinizi kesmek.

—Ne?

—Duydunuz.

—Annenle yaptığımız anlaşmayı biliyor musun?

—O öldü. Ve tabii ki biliyorum.

—Sanmam: beni dükkânda çalışmaya mecbur eden bir anlaşma imzaladım. Bir yıllık cezam daha var.

—Sizi bağışlıyorum: sizi etrafımda görmek istemiyorum.

—Bu ailenin derdi ne bilmiyorum ama çiğ süt emmiş olmalısınız...

—Bana ders vermenizi istemiyorum Senyor Berenguer.

—Ders değil, ama bilgi verebilirim. Babanın bir avcı, bir yağmacı olduğunu biliyor musun?

—Az çok. Ve siz de antilobun artıklarına göz koymuş sırtlandınız.

Senyor Berenguer altın kaplama bir köpek dişini gösteren bir sırıtışla gülümsedi.

—Senin baban, kimi zaman arsız bir müsadereye dönüşen bir alışveriş söz konusu olduğunda kimseye merhameti olmayan bir yağmacıydı.

—Pekâlâ, müsadere diyelim. Fakat siz yine de bugün eşyalarınızı toplayın, artık dükkâna giriş izniniz yok.

—Vay canın... —Ardèvol eniğinin sözleriyle yarattığı şaşkınlığı tuhaf bir sırıtışla gizlemeye çalışıyordu.— Ve hâlâ bana sırtlan diyebiliyorsun öyle mi? Sen kim ol...

—Ben ormanlar kralının oğluyum Senyor Berenguer.

—Annen kadar soysuzsun sen de.

—Güle güle Senyor Berenguer. Sizce de uygunsa, yarın yeni müdürümüz, her şeyden haberdar olan bir avukatın eşliğinde sizi arayacak.

—Servetinin temelinde gasp, çalıp çırpma olduğunu biliyor musun?

—Siz hâlâ burada mısınız?

Şansıma Senyor Berenguer benim de annem gibi yontulamayacak bir taş olduğumu düşündü; mukadderata bo-

yun eğişimi derin bir kayıtsızlıkla karıştırdı, bu da onu silahsız kılıp beni güçlendiriyordu. Annemin masasının bir çekmecesinde topladığı pek az şeyi sessizce alıp çalışma odasından çıktı. Eşyaları altüst edip karıştırdığını gördüm ve Cecília'nın, kataloglarına dalmış çalışır görünerek ilgiyle sırtlanın hareketlerini izlediği de dikkatimi çekti. Durumu derhal anladı ve yüzüne rujlu bir gülümseme yayıldı.

Senyor Berenguer sokak kapısını birkaç camı aşağı indirme arzusuyla şiddetle kapattı fakat başaramadı. İşe yeni alınmış iki görevli sanırım hiçbir şey anlamadılar. Otuz yıllık çalışmadan sonra, dükkândan, galiba benim hayatımdan da, çıkıp gitmesi Senyor Berenguer'in kısacık bir saatini aldı. Ben de babamın ve annemin çalışma odasının kapısını kilitledim. Ormanlar kralının kahramanlıklarına dair bilgi edinip izlerinin peşine düşecek yerde ağlamaya başladım. Ertesi gün, bilgi edinip izlerin peşine düşmek yerine, dükkânı müdürün ellerine bırakıp Tübingen'e döndüm çünkü Coşeriu'nun derslerini daha fazla kaçırmak istemiyordum. Bilgi ve izler.

27

Tübingen'deki son ayları, bu şehri, Baden-Württemberg manzarasını ve Kara Orman'ı ve o kadar güzel olan bütün her şeyi özlemeye başlayarak geçirdim; çünkü Adrià'ya olan da Bernat'ınkiyle aynıydı: elinde olanı kenara itip yetişemediği şeyin ağzını sulandırması onu daha mutlu ediyordu. İşe bak, Barcelona'ya döndüğümde, bu manzaradan uzaklarda, ne kadar sıkılacağımı düşünüyordum. Halbuki, bütün düşüncesini bir araya getirdiğim ve benim için bir tür nükleer reaktöre dönüşen ve hayatım boyunca işime yarayacak iyi bir düşünceler öbeği oluşturacağını bildiğim Vico tezim bitmek üzereydi. Bu, hayatımı ve çalışmalarımı altüst edebilecek bilgi ve izlerin peşine neden düşmeyi istemediğimi açıklayabilir, sevgilim. Ve artık düşünmez hale gelinceye kadar düşünmemeye çalıştım.

—Evet... yok, yok, parlak: derin; hayranlık verici. Ve Almancan kusursuz —dedi Coşeriu tez savunusunun ertesi günü—. Ama çalışmayı bırakma. Tercihin dilbilimi yönünde olursa bana haber ver.

Adrià'nın bilmediği, Coşeriu'nun iki gün bir geceyi neredeyse hiç uyumadan jüri üyelerinden birindeki nüshayı okuyarak geçirdiğiydi. Bunu birkaç yıl sonra bizzat doktor Kamenek'in ağzından öğrendim. Fakat o gün Adrià sadece koridorda ayakta dikilmiş, tek başına, Coşeriu'nun uzaklaşmasına bakarak, biraz önce adamın kendisini kucaklayıp sizi takdir ediyorum demiş olduğunu kavrayamadan

kalakalmıştı; yok: yazdığını takdir ediyordu. Coşeriu şunu kabul ederek

—Neyin var Ardèvol?

Beş dakikadır koridorda çakılı haldeydi ve Kamenek'in arkasından geldiğini fark etmemişti.

—Benim mi? Neyim mi var?

—İyi misin?

—Ben mi? Eğer... Evet, evet. Ben...

Ne diyeceğini pek bilemediğini gösteren belirsiz bir jest yaptı eliyle. Sonra, Kamenek Tübingen'de kalıp çalışmalarına devam etmeye mi yoksa başka bir şeye mi karar verdiğini sordu, ve o da verilmiş pek çok sözü olduğunu söyledi, doğru değildi, çünkü dükkânı tırnağının ucu kadar umursamıyordu ve özlediği tek şey babasının çalışma odasıydı ve Tübingen'in soğuk manzarasını özleme ihtimalini de özlemeye başlıyordu. Ayrıca Sara'nın anılarının daha yakınında olmayı da arzu ediyordu; artık sensiz kendimi hadım edilmiş bir adam olarak görüyordum. Bütün bunlardan dolayı asla mutluluğa eremeyeceğimi anlamaya başlıyordum. Büyük ihtimalle hiç kimsenin eremeyeceğini. Mutluluk daima orada önümdeydi, dokunulabilir fakat erişilemez; büyük ihtimalle herkes için erişilemez. Kimi zaman hayatın verdiği sevince rağmen, Bernat'ın arayıp sanki altı aydır neredeyse resmen kavgalı değillermiş gibi, beni işitiyor musun? dediği o günkü gibi. Pislik herif nihayet geberdi! Burada herkes şampanyaları çıkardı buzdolabından, düşünsene. Sonra da, işte şimdi artık İspanya'nın yeniden düşünüp taşınıp halklarına özgürlüklerini verme ve gereken bütün tarihi özürleri dileme vakti, dedi.

—Ya.

—Ne yani? Haksız mıyım?

—Haklısın. Ama sanki İspanya'yı tanımaz gibisin.

—Bak göreceksin, göreceksin. —Ve aynı coşkuyla:— Ya, sana bir sürprizim var.

—Hamile misin?

—Yok artık, saçmalama. Öğreneceksin. Birkaç gün bekle.

Kapattı çünkü Almanya'ya bir telefon anasının nikâhı ediyordu ve bir kulübeden, Franco'nun öldüğünü, canavarın öldüğünü, kurdun öldüğünü, engereğin öldüğünü ve beraberinde zehrinin de öldüğünü düşünerek iyice coşmuş halde arıyordu.

Bernat yalan söylememişti: ertesi günün gazetelerinin manşetten verdiği diktatörün ölümünün teyidi dışında beş güne kalmadan, Sevgili bilge sıçan: hani şu çok,çok kötüşeyihatırlarsın.Ruhsuz;bendehiçbirduyguyaratmadı. Nedenbilmembanaçokkötügeldi.Amadeukimbilmiyorum; veenkötüsüdetırnağımınucukadarumurumdadeğil'i hani? VeElisahakkındabirşeydemeyegerekyok'u? Hatırlıyor musun? Güzel, işte bu inanılır duygulardan yoksun hikâye Recull de Blanes ödülüne layık görüldü. Akıllı bir jüri tarafından. Çok mutluyum. ArkadaşınBernat, diyen özlü bir mektup aldı.

Bendeçoksevindim, diye cevap verdi Adrià. Fakatunutmayasıneğerdüzeltmediysenfarketmezhâlâkötüdür.ArkadaşınAdrià. Bernat da bana, Şeyimdebiledeğilsinstop. ArkadaşınBernatstop, diyen bir telgrafla cevap verdi.

Barcelona'ya döndüğümde Barcelona Üniversitesinde bana bir Estetik ve Kültür Tarihi dersi önerdiler ben de evet dedim, hiç düşünmeden, hiç ihtiyacım olmadığı halde. İyi bir tarafı vardı, dışarıda geçirilen dört yıldan sonra, kendi mahallemde, evden yürüyerek on dakika ötede iş buluyordum. Camiaya katılımımın ayrıntılarını görüşmek üzere bölüme gittiğim ilk gün orada Laura'yla tanıştım. İlk gün! Sarışın, oldukça kısa, sevimli, güleç ve ben henüz bilmesem de içten içe hüzünlü. Beşinci sınıfa kaydolmuştu, bilmem hangi hocayı soruyordu, sanırım Cerdà'ydı, ve anlaşıldı ki kendisi tam da Coşeriu üzerine tez hazırlıyordu. Ve gözler mavi. Ve çok tatlı bir ses. Sinirli eller, pek de bakımlı değil. Ve çok ilginç bir kolonya ya da parfüm — hâlâ ikisi arasındaki farkı pek bilmem. Ve Adrià gülümserken o

merhaba, burada mı çalışıyorsun? Ve Adrià: pek bilmiyorum. Ya sen? Ve o: Ah keşke çalışsaydım!

—Dönmemeliydin.

—Neden?

—Senin geleceğin Almanya'da.

—Bana gitme diyen sen değil miydin? Keman nasıl gidiyor?

—Barcelona Şehir Orkestrasında bir yer için sınava giriyorum.

—Çok iyi, değil mi?

—Öyle. Memur olacağım.

—Hayır: önü açık iyi bir orkestrada kemancı olacaksın.

—Kazanırsam. —Birkaç saniyelik bir tereddüt.— Tecla'yla evleniyorum. Sağdıcım olmak ister misin?

—Hem de çok. Ne zaman evleniyorsunuz?

O sırada bir sürü şey oluyordu. Okumak için gözlük kullanmam gerekiyordu artık ve saçlarım hiçbir açıklama yapmadan beni terk etmeye başladı. Eixample'da muazzam bir katta, tasnif edip yerlerine koyacak halim ve bir de kitap raflarım olmadığı için, Almanya'dan getirdiğim kitap kutularıyla çevrili, tek başıma yaşıyordum. Üstüne bir de Lola Xica'yı ikna edememek geldi.

—Allahaısmarladık Adrià, oğlum.

—Ben çok üzgünüm Lola Xica.

—Kendi hayatımı kurmak istiyorum.

—Anlıyorum. Ama burası hâlâ senin evin.

—Kendine bir yardımcı bul, sözümü dinle.

—Yok, yok. Sen olmazsan... İmkânsız.

Lola Xica'nın gidişine ağlayacak mıydım? Hayır. Tutup, artık benim olan annemlerin odasına yerleştirdiğim bir duvar piyanosu satın aldım. Koridor, çok genişti, açılmayı bekleyen kitap kutusu engellerine alışmıştı artık.

—Peki ama... affedersin?

—Söyle.

—Senin evin var mı?

—Tabii ki. Bin yıldır kalmasam da Barceloneta'da ufak bir dairem var. Badana boya yaptırdım.

—Lola Xica.

—Ne?

—Sakın gücenme ama ben... Sana bir hediye vermek isterdim. Teşekkür olarak.

—Bu evde yaşadığım her günün ücretini aldım.

—Demek istediğim bu değil. Demek istediğim...

—O halde söylemen gerekmez.

Lola Xica kolumdan tuttu, beni yemek odasına götürdü; Modest Urgell'in tablosunun bulunmadığı çıplak duvarı gösterdi.

—Annen layık olmadığım bir hediye verdi bana.

—Senin için yapabileceğim başka bir şey var mı?

—Beni bırak da içim rahat gideyim; sahiden diyorum.

Ona sarıldım ve fark ettim ki... çok zor, Sara, fakat sanırım Lola Xica'yı annemi hiç sevmediğim kadar sevdim ben.

Lola Xica evden ayrıldı; tramvaylar artık Llúria'dan yukarı gürültüyle çıkmıyorladı çünkü Frankoculuğun son belediyesi doğrudan hava kirliliğine karar vermiş ve bütün tramvayların yerine otobüs koymuştu, üstelik motosikletlerin kayması hususunda ideal cazibe alanına dönüşen rayları kaldırmamıştı. Bense çalışmaya devam etmeye ve seni unutmaya hazır eve kapanmıştım. Annemlerin odasına yerleşmiş, otuz nisan bin dokuz yüz kırk altı salı sabahı yediye yirmi kala doğduğum yatakta uyuyordum.

Bernat ve Tecla birbirlerine derinden âşık, gözlerinde hayallerle evlendiler; ve ben onların şahitliğini yaptım. Düğün yemeğinde, gelin güvey kıyafetleriyle Brahms'ın birinci sonatını sundular, öylece, mangal gibi yüreklerle ve partisyonsuz. Ve ben öyle kıskandım ki... Bernat ve Tecla'nın önünde bütün bir hayat vardı ve ben arkadaşımın mutluluğunu sevinçle kıskandım. Sara'yı ve ani kaçışını

özledim ve tekrar yürekten kıskandım Bernat'ı, birlikte geçirecekleri hayatta bütün mutlulukları tatmalarını diledim, onlar da güleç ve kaplarına sığamaz halde, balayı seyahatlerine gittiler ve yavaş yavaş, günden güne, sebatla, şevkle, talihsizliklerinin tohumlarını ekmeye başladılar.

Birkaç ay boyunca, derslere, öğrencilerin kültür tarihine olan ilgisizliklerine, Eixample'nın ormansız, vahşi manzarasına alışırken, bana Trullols'u hiçbir şekilde hatırlatmayan fakat çok yararlı olan bir hanımdan piyano dersleri aldım. Fakat yine de boş vaktim oluyordu.

—hād.
—hadh.
—trēn.
—trén.
—tlā.
—tláth.
—'arba.'
—árba.
—"'arba'"!
—"'arba'"!
—Raba taua!

Aramca dersleri de derdime deva oldu. Öğretmenim Gombreny başlarda telaffuzumdan şikâyet ediyordu, nihayet bir gün artık bundan söz etmez oldu, telaffuzum mu düzeldi yoksa o mu bezdi bilmiyorum.

Çarşambaları Adrià'ya uzun geldiğinden bir Sanskritçeye giriş dersine kaydoldu, sayesinde yepyeni bir dünyanın kapıları açıldı, özellikle de Doktor Figueres'i ihtiyatla etimolojiler denerken ve farklı Hint-Avrupa dilleri arasındaki bağlardan oluşan ağını kurarken dinlemek büyük bir zevkti. Aynı zamanda koridorda, konumlarını tam olarak bildiğim ve geceleri bile tökezlemediğim kitap kutuları arasında slalom yapıyordum. Okumaktan bıktığımdaysa storioni'mi çalıyordum saatlerce, Bernat'ın sınav günle-

rinde olduğu gibi ter içinde kalıncaya kadar. Günler bana kısa geliyordu ve seni sadece kendime akşam yemeği hazırlarken düşünüyordum çünkü ancak o zaman kalkanlarımı indiriyordum. Yatmaya bir hüzün sızısıyla gidiyordum, özellikle de, cevapsız neden Sara sorusuyla. Dükkânın müdürüyle sadece iki kez bir araya geldim, benim konumumu hemencecik üstlenen dinamik bir adamdı. İkinci görüşmemizde Cecília'nın emekli olmak üzere olduğunu söyledi, pek ilişkimiz olmasa da üzüldüm. Cecília'nın yanağımdan makas alması ya da annemden daha fazla saçlarımı karıştırmış olması hâlâ yalan gibi geliyor bana.

Parmaklarımda karıncalanmayı ilk kez, Sant Antoni kapalı pazarında babamın tanıdığı yaşlı kitapçı Morral, benimle gelip bir şeye bakmak ilginizi çeker diye düşünüyorum, Doktor, dediğinde hissettim.

"A Tot Vent" koleksiyonundan bir diziyi, başından İç Savaşın patlak vermesine kadar incelemekte olan Adrià — bazılarında tanıdık olmayan bir şahıstan başka bir tanıdık olmayana yazılmış çok hoşuna giden ithaflar vardı— garipsemiş, başını kaldırdı.

—Efendim?

Kitapçı ayağa kalkmıştı ve başıyla kendisine eşlik etmesini isteyen bir jest yapıyordu. Parmağını şaklatarak yan tezgâhtaki adama işaret etti, bir süreliğine ayrıldığı ve ne olur göz kulak oluver manasına geliyordu. Beş dakikalık sessiz bir yürüyüşten sonra, bir kez babasıyla gittiğini hatırladığı, Comte Borrell Sokağında karanlık bir merdivenden daracık bir kata vardılar. Morral ilkin, cebinden bir anahtarlık çıkarıp bir kapıyı açtı. Daire karanlıklar içindeydi. Işığını yere kadar bile yansıtamayan fersiz bir ampulü yaktı, ve dapdaracık bir koridordan iki adımda, çizimcilerin levhalarını saklamak için kullandıklarına benzer çok geniş fakat pek derin olmayan çekmeceleriyle muazzam bir dolabın işgal ettiği bir odaya geçti. Düşündüğüm ilk şey o daracık koridordan dolabı nasıl geçirebildikleriydi. Odanın ışığı girişteki kinden daha kuvvetliydi. O zaman Adrià ortada

üzerinde Morral'ın yaktığı bir lamba bulunan bir masa olduğunu fark etti. Çekmecelerden birini açıp bir tomar kâğıt çıkarıp masa lambasının ışığının altına koydu. O zaman içimde ve parmak uçlarımda kalp atışlarımı, o karıncalanmayı hissettim. İkimiz kafa kafaya mücevherin üzerine eğilmişiz; önümde kaba kâğıttan sayfalar vardı. Elyazmasının tuhaf harflerine alışmam epey zor oldu. Yüksek sesle okudum, *Discours de la méthode. Pour bien conduire la raison, & chercher la verité dans les sciences.* O kadar. Kâğıda dokunmaya kalkmadım. Tek söylediğim, yok, oldu.

—Öyle.

—Mümkün değil.

—İlginizi çekiyor değil mi?

—Bunu hangi cehennemden bulup çıkardınız?

Morral cevap vermek yerine ilk sayfayı çevirdi. Bir saniye sonra, ilginizi çektiğinden eminim dedi.

—Nereden biliyorsunuz?

—Siz de babanız gibisiniz: ilginizi çektiğini biliyorum.

1637'den önce yazılmış, *Dioptrique, Les Météores* ve *Géométrie* ile birlikte yayımlanmış *Discours de la méthode* Adrià'nın önünde duruyordu.

—Hakiki mi?

—Hakiki. Tabii... noksan... yani, iki sayfası.

—Sahte olmadığını nasıl bileceğim?

—Fiyatını öğrendiğinizde sahte olmadığını anlayacaksınız.

—Hayır: çok pahalı olduğunu anlayacağım. Beni kandırmadığınızı nereden bileyim?

Adam masanın bir bacağına asılı olan bir çantayı karıştırıp bir tomar kâğıt çıkardı ve Adrià'ya uzattı.

"A Tot Vent"in ilk sekiz on yılı başka bir seferi beklemek zorundaydı. Adrià Ardèvol o öğleden sonrayı tomarı inceleyerek ve orijinallik belgesiyle karşılaştırarak ve kendisine bu mücevherin nereden çıkmış olabileceğini sorarak ve en iyisinin artık soru sormamak olduğuna karar vererek geçirdi.

Tomarın orijinalliğine ilişkin olmayan hiçbir soru sormadım ve kuşkular ve ihtiyatlı başvurularla geçen bir ayın sonunda bir servet ödedim. Yirmi elyazmalı koleksiyonumun tarafımdan alınmış ilk elyazmasıydı. Evde, babamın elde ettiği *Recherche*'dan çıkma yirmi sayfa, Joyce'tan *The Dead*'in hakiki elyazması, Zweig'dan, Brezilya'da intihar eden şu tipten, birkaç sayfa, ve Delligat Başrahibi tarafından Sant Pere De Burgal Manastırının takdis elyazması vardı zaten. O günden itibaren babama musallat olmuş iblisin beni de ele geçirdiğini anladım. Karnımda gıdıklanma, parmaklarımda karıncalanma, ağzımda kuruluk... hepsi elyazmasının değerinden, orijinalliğinden kuşku duyma, elde etme fırsatını kaçırma karşısında duyulan korku, fazla ödeme korkusu, fazla düşük fiyat önerme ve hayatımdan çıkıp gittiğini görme korkusu yüzünden...

Discours de la méthode benim kum tanem oldu.

28

Kum tanesi ilkin göze kaçan bir çöptür; sonra parmaklarda uyuşma olur, midede yanma, cepte hafif bir kabartı; ve azıcık bir talihsizlikle vicdanda bir yüke dönüşür. Her şey, hayatlar da hikâyeler de, böyle başlar, sevgili Sara, fark ettirmeden gelip geçen zararsız bir kum tanesiyle.

Mabede girer gibi girdim. Labirente ya da. Yahut cehenneme. Senyor Berenguer'in dışardaki karanlıklara fırlatılmasından sonra adım atmamıştım oraya. Kapı açıldığında hâlâ aynı küçük çan çalıyordu. Ömür boyu hep aynı çan. Cecília'nın emre amade gözleri karşıladı onu, hâlâ tezgâhın arkasında, yerinden hiç kıpırdamamış gibi. Yeterli kaynağı olan herhangi bir koleksiyoncuya satılmak için teşhir edilen bir parçaymış gibi. Hâlâ iyi giyimli ve saçları yapılı. Sanki kıpırdamadan, saatlerdir onu bekliyordu, bir öpücük istedi, on yaşındayken yaptığı gibi. Nasılsın, evlat, diye sordu, o da, iyi, iyi, ya sen?

—Seni bekliyordum.

Adrià etrafına baktı. İçerlerde tanımadığı bir genç kız bir Aram objesini sabırla temizliyordu.

—Henüz gelmedi —dedi Cecília. Ve yaklaşmak için kolundan tuttu, elini saçlarından geçiremedi, Lola Xica gibi—. Saçların dökülüyor.

—Öyle.

—Gittikçe babana benziyorsun.

—Öyle mi?

—Kız arkadaşın var mı?

—Cık.

Cecília bir çekmeceyi açıp kapattı. Sessizlik. O soruyu sormasa mıydı acaba diye ölçüp biçiyordu belki.

—Biraz karıştırmak istemez misin?

—İznin var mı?

—Patron sensin —dedi kadın, kollarını açarak. Bir an için Adrià'ya sanki orayı kendisine ikram ediyormuş gibi geldi.

Dükkân evrenindeki son gezintimi yaptım. Parçalar değişmişti fakat hava ve koku aynıydı. Babasını gördü belgeleri karıştırırken, Senyor Berenguer'i sokak kapısına bakarak büyük fikirler düşünürken, saçları yapılı ve makyajlı Cecília'yı, daha genç, harika bir chippendale yazı masasının fiyatını tartışmasız düşürmeye çalışan bir hanım müşteriye gülümserken, babasını çalışma odasında Senyor Berenguer'e kızarken, içeri kapanmış uzun uzun konuşurken, kim bilir ne hakkında, yahut ne hakkında olduğunu bildiğin şeylerden. Telefona bakan Cecília'nın yanına döndüm. Kapattığında karşısına dikildim:

—Ne zaman emekli oluyorsun?

—Noel'de. Dükkânda çalışmak istemiyor musun?

—Bilmiyorum —diye yalan söyledim—. Üniversitede bir işim var.

—Uyuşmaz değil.

Bana bir şey söyleyecekmiş gibi bir hisse kapıldım ama tam o sırada Senyor Sagrera geldi, geciktiği için özür dileyerek, Cecília'yı selamlayarak ve bana koluyla çalışma odasını işaret ederek, hepsini aynı anda yaparak. Odaya kapandık ve müdür işlerin gidişatından ve dükkânın rayiç değerinden söz etti. Ve bana fikrimi sormamış olsan da sana kâr getirebilir ve geleceği olan bir iş olduğunu söyleyebilirim. Tek mesele Senyor Berenguer'di, sen de onu kendin hallettin zaten. —Sözlerini vurgulamak için sandalyesinde geriye yaslandı:— Kârlı ve geleceği olan bir iş.

—Satmak istiyorum, ticaretle uğraşmak istemiyorum.

—Ticaretin nesi var?

—Senyor Sagrera...

—Dükkân senin. Son sözün mü?

Son sözüm mü ben ne bileyim. Ne istediğimi ben ne bileyim.

—Evet, Senyor Sagrera, son sözüm.

O zaman Senyor Sagrera kalkıp kasaya gitti ve açtı. Kasanın anahtarının Senyor Sagrera'da olup da bende olmamasına şaşırdım. Bir zarf çıkardı.

—Annenden.

—Bana mı?

—Dükkâna gelirsen sana vermemi istedi.

—Ama benim istediğim...

—Dükkâna gelirsen: işi üstlenmek istemezsen.

Kapalı bir zarftı. Senyor Sagrara'nın önünde açtım. Mektup benim biricik sevgili oğlum diyerek başlamıyordu, ne bir hitap vardı, ne de hey, Adrià, n'aber, diyordu. Bir talimatlar listesiydi, soğuk fakat pratik, çok işime yarayacağını anladığım tavsiyelerle birlikte.

Niyetlerime rağmen birkaç güne ya da birkaç haftaya kalmadan, hatırlamıyorum, gizli bir müzayedeye katıldım. Morral, Sant Antoni pazarındaki kitapçı, esrarengiz tavırlarla vermişti adresi. Belki de esrara hacet yoktu çünkü görünüşe bakılırsa herhangi bir koruma kalkanı da yoktu. Zili çalıyordun, kapıyı açıyorlardı ve Hospitalet'te bir sanayi bölgesindeki bir garaja giriyordun. Açık artırmaya çıkacak parçaların bulunduğu, hünerle aydınlatılmış bir vitrin masası vardı, bir mücevhercideymişiz gibi. Şöyle bir göz atar atmaz o karıncalanma geri döndü, ve bir parçayı elde etme noktasına geldiğimde yakamı bırakmayan o ter de. Ve ağzımda pas tadı. Sanırım kumarbaz da makinenin başında öyle oluyordur. Sana babamın dediğim şeylerin çoğunu ben aldım. Mesela, on altıncı yüzyıl elli dukası, şimdi bir milyon eden para. Oradan aldım. Epey pahalıya

patladı. Sonra, başka müzayedeler ya da hummalı takaslarda, başka bir takıntılı koleksiyoncuyla baş başa, boşlukta muazzam sıçrayışlar yaparak, Mallorcalı III. Jaume döneminde Perpinyà'da basılmış beş tane altın florin. Elinde tutmak ve değerini anlamak için tınlatmak ne büyük bir zevktir. Para elimdeyken kendimi babamın Vial üzerine ve onun hayatından onu kullanarak, ondan iyi bir ses çıkarmaya çalışarak, ona saygı duyarak, onu kutsayarak geçip giden kullanıcılar üzerine vaaz verdiği zamanlardaki gibi hissediyordum. Ya da on üç altın lui, muhteşem, onları elimde tutup tınlattığımda, Guillaume-François Vial'i yaşlılığında sakinleştiren sesin aynısını çıkarıyorlardı. O, storioni'yle birlikte yaşamanın yarattığı tehlikeye rağmen ona bağlanmış ve ayrılmak istememişti, nihayet bir gün Monsieur La Guitte'in, meşhur Lorenzo Storioni'nin bir kemanının yıllar önceki Monsieur Leclair cinayetiyle ilişkili olabileceği rivayetini yaydığını işitinceye kadar. O vakit, o çok değerli keman ellerini yakmaya başlamış ve mahrem bir mülk olmaktan bir muhbire dönüşmüştü. Paris'ten uzaklaşmaya karar verdi. *Tonton* Jean'ın iğrenç kanıyla lekelenmiş kutusuyla birlikte fazlasıyla tatmin edici bir bedele satabildiği Anvers'ten dönerken keman artık altın lui'lerle dolu keçi derisinden sakinleştirici bir keseye dönüşmüştü. Kese ne de güzel çınlıyordu. O kesenin istikbali, sığınağı olduğu fikri geldi aklına, *Tonton* Jean'ın kabalık ve kibrine karşı kazandığı zaferdi. Artık hiç kimse onu, Anversli Heer Arcan'ın satın aldığı kemanla ilişkilendiremezdi. İşte benim şıngırdattığım altın lui'lerin çıkardığı ses buydu.

—Roma'ya gelmek ister misin?

Laura, şaşkın, baktı. Fakülte avlusundaki revaklardaydılar, etraflarında öğrenciler, Adrià'nın elleri ceplerinde, Laura dolu bir çantayla, zor bir davayı çözmeye mahkeme salonuna girmek üzere olan bir avukata benziyor, bense o masmavi bakışları seyrediyorum. Laura artık öğrenme

meraklısı bir öğrenci değildi. Öğrencilerin epeyce sevdiği bir öğretmendi. Bakışları hâlâ mavi, içleri hâlâ hüzünlüydü. Adrià kararsızlıklarla dolu onu seyrediyordu, senin hayalin, Sara, göründüğü kadarıyla sözleştiği erkek arkadaşlarla şansı yaver gitmeyen bu kadının hayaliyle karışırken.

—Efendim?

—Bir iki iş için gitmem lazım... En fazla beş gün. Önümüzdeki pazartesi burada oluruz, derslerini kaçırmazsın.

Aslında Adrià o anda uydurmuştu bunları. Günlerdir mavi bakışlara yaklaşmanın yolunu bilmediğini fark ediyordu. Adım atmayı istiyor ama nasıl yapacağını bilmiyordu. Karar vermeye korkuyordum çünkü o zaman hatırana ihanet edeceğimi sanıyordum. O zaman en nahoş sistem geldi aklına; mavi bakış gülümsedi ve Adrià, Laura'nın kendisine gülümsemediği bir an olup olmadığını düşündü. Olur, hadi, dediğinde de şaşırdı.

—Hadi, ne demek?

—Seninle Roma'ya geliyorum. —Telaşla baktı.— Öyle demedin mi?

İkisi de güldü ve Adrià, yine işleri karıştırıyorsun üstelik Laura'nın nasıl biri olduğunu bile bilmiyorsun, mavi bir yana, diye düşündü.

Havalanma ve iniş anında Laura elini tuttu, ilk kez, ürkekçe gülümsedi ve uçakta panikliyorum diye itiraf etti, Adrià, yapma, daha önce söylemeliydin. Kız, oldu bir kere, jesti yaptı, o bunu, Ardèvol'le Roma'ya gitmek paniğe kapılmaya değer, olarak yorumladı; davet yeteneğimden ötürü kendimden fazlasıyla gurur duydum, sevgili Sara, önünde bütün bir gelecek olan gencecik bir üniversite hocasına yapılmış olsa da.

Roma kesinlikle bayram olmadı; onları rekor bir sürede otelden, trafiğe kurban edilmiş Via del Corso'ya götürene benzer, intihara meyilli taksicilerin başı çektiği uçsuz bucaksız bir şehrin üzerindeki bir trafik kargaşasıydı Roma.

Amato meyvecisi, gelip geçenlerin başlarını döndüren iştah açıcı ve iyi ışıklandırılmış meyve kasalarından bir cennet köşesiydi. O sıra müşkülpesent bir hanım müşteriye bakan kirli sakallı bir adama kendisini tanıttığında, adam üzerinde adres olan bir kart verdi ve yukarıyı, Piazza del Popolo'yu işaret etti.

—Ne yaptığımızı öğrenebilir miyim?

—Birazdan öğreneceksin.

—İyi: burada ne aradığımı bilmek isterdim.

—Bana eşlik ediyorsun.

—Neden?

—Çünkü korkuyorum.

—Harika. —Adrià'nın upuzun adımlarını takip edebilmek için koşması gerekti.— O zaman belki de bana filmin konusunu anlatırsın. Olmaz mı?

—Bak, geldik işte.

Üç kapı ilerdeydi. Zillerden birine bastı ve hemen ardından bir kilit sesi kapının açılmakta olduğunu bildirdi, sanki onları bekliyorlarmış gibi. Yukarıda, katta, açık kapıyı tutan eliyle onları, artık meleğim olmayan meleğim, biraz da mesafeli bir gülümsemeyle bekliyordu. Adrià onu öptü, teklifsizce işaret etti ve Laura'yı bilgilendirdi:

—Üvey kardeşim. Senyora Daniela Amato.

Laura'yı kastederek Daniela'ya döndüm:

—Avukatım.

Laura'nın tepkisi iyiydi. Vay canına: harika. Kirpiğini bile kırpmadı sanırım. İki kadın bir an bakıştılar, sanki sarf etmeleri gerekecek kuvveti hesaplıyorlarmış gibi. Daniela onları, dükkânda gördüğümden emin olduğum bir Sheraton büfenin bulunduğu çok tertipli bir salona aldı; büfenin üzerinde gencecik babamın ve Daniela'ya biraz benzeyen çok güzel bir genç kızın fotoğrafı. *La figlia del fruttivendolo Amato,** babamın Roma aşkı, efsanevi Caro-

* (İt.) Meyve satıcısı Amato'nun kızı.

lina Amato olduğunu tahmin ettim. Fotoğraftaki, derin bakışlı ve ipeksi tenli genç bir kadındı. Tuhaftı, çünkü karşımda o genç kadının, elli yaşlarında ve artık yüzündeki çizgileri gizlemeye zahmet etmeyen kızı duruyordu. Üvey ablam hâlâ güzel ve şık bir kadındı. Konuşmaya başlamadan önce içeriye elinde bir kahve tepsisiyle iriyarı ve gür kaşlı bir ergen girdi.

—Oğlum Tito —diye takdim etti Daniela.

—*Sono contento di fare la tua conoscenza, davvero** — dedim elimi uzatırken.

—Zahmet etme —diye cevap verdi tepsiyi nazikçe sehpanın üzerine bırakırken—. Babam Vilafrancalı.

İşte o zaman Laura bana cani bakışları atmaya başladı, bu kadarının da fazla olduğunu düşünmeye başlamış olmalıydı; orada, avukat cüppesiyle, tırnağı kadar umursamadığı ailenin İtalyan kanadına öptürmüştüm kendisini. Gülümsedim ve sakinleştirmek için elimi elinin üzerine koydum; başardım da, hiçbir zaman hiç kimsede başaramadığım kadar. Zavallı Laura: sanırım ona binlerce açıklama borçluyum ama artık buna vakit bulamayacağım gibi geliyor bana.

Kahve enfesti. Dükkânın satış koşulları da. Laura susmakla yetindi; ben fiyatı söyledim, Daniela birkaç kez Laura'ya baktı ve onun, ihtiyatla, hafifçe reddettiğini gördü, çok profesyoneldi doğrusu. Daniela yine de pazarlık etmeyi denedi:

—Teklif benim için uygun değil.

—Affedersiniz —diye araya girdi Laura, ve ben ona hayretle baktım. O bıkkın bir sesle:— Bu Senyor Ardèvol'ün düşündüğü tek teklif.

Saatine baktı, sanki çok acelesi varmış gibi, sustu, ciddi. Adrià'nın tepki göstermesi birkaç saniye aldı ve teklif aynı zamanda sen sorumluluğunu üstlenmeden önce dük-

* (İt.) Seni tanıdığıma gerçekten memnun oldum.

kândaki bu parçaları satın alma hakkını da beraberinde getiriyor, dedi. Daniela verdiğim listeyi dikkatle okurken ben de Laura'ya bakıp göz kırpıyordum, oysa avukatlık rolünde ciddi, bana karşılık vermiyordu.

—Evdeki urgell ne olacak peki? —diye başını kaldırdı Daniela.

—O aileye ait: dükkâna değil.

—Keman?

—O da. Hepsinin belgesi var.

Laura, zorlanmış bir öğrenci edasıyla, söz ister gibi elini kaldırdı, Daniela'ya bakarak, bir dokunulmazlar dükkânından söz ettiğimizi biliyorsunuz, dedi.

Ah, Laura.

—Ne? —Daniela.

Sussan ne iyi olur.

—Bir parçayla fiyatı aynı şey değildir.

Seni Roma'ya getirmek de nereden aklıma geldi bilmem ki, Laura.

—Aferin. Öyleyse ne olmuş?

—Gün geçtikçe fiyat yükselir.

Hiç karışmasan ne iyi olur.

—Ee?

—Sizin üzerinde anlaşacağınız fiyat yani. —Laura orada değilmişim gibi bana bakmadan konuşuyordu. Ben tam sus, işi bozma, kahretsin, diye düşünürken o tutup, siz hangi fiyatta anlaşırsanız anlaşın gerçek değerine hiçbir zaman ulaşamayacaksınız, dedi.

—Sırf merakımdan, bana dükkânın rayiç değerini söylerseniz çok memnun olurum Avukat hanım.

Ben de Laura. Ama en iyisi daha fazla bulaşmasan, hım?

—Kimse bilemez. Çok, pek çok peseta, resmi fiyat. Gerçek değerine ulaşmak için tarihin yükünü eklemek gerekir.

Sessizlik. Sanki bu bilgece sözleri hazmediyormuşuz gibi. Laura alnındaki saçları toplayıp kulağının arkasına yerleştirdi ve onda hiç görmediğim güvenli bir tonla Da-

niela'ya yönelerek, biz burada elmalardan ya da muzlardan söz etmiyoruz Senyora Amato, dedi.

Susmaya devam ettik. Tito'nun kapının ardında olduğunu biliyordum çünkü gür kaşlı bir gölge ele veriyordu onu. Birden onun da nesne delisi bir genç olduğunu hayal ettim, babam gibi, annemin sonradan olduğu gibi, şimdi benim olduğum gibi, Daniela gibi... ailevi takıntının bulaştığı bir genç. Sessizlik öyle yoğundu ki sanki hepimiz tarihin yüküne değer biçmeye çalışıyormuşuz gibi geldi bana.

—Anlaştık. Avukatlar gerisini halleder —diye karar verdi Daniela, havayı dağıtarak. Laura'ya hafif bir alaycılıkla bakıp tarihin milyonlarca lirasından keyifli olduğumuz bir gün söz ederiz avukat hanım, dedi.

Karşılıklı oturuncaya kadar tek kelime etmedik. Üç çeyrek saatlik paha biçilemez bir sessizlik oldu çünkü o mavi sarışın kız aklını hepten karıştırmıştı. Oturup, sipariş verip ilk yemeklerini yine sessizlik içinde bekledikten sonra, Laura bir spagetti demetine çatalını batırıp hızla parçalamaya başladı.

—Sen orospu çocuğunun tekisin —dedi tabağına eğilmiş, hayatta kalan tek ve upuzun spagettiyi emmeye başlamadan önce.

—Ben mi?

—Evet, seninle konuşuyorum.

—Neden?

—Ne ben senin avukatınım, ne de senin avukata ihtiyacın vardı. —Çatalı tabağa bıraktı.— Tabii, antika şeyler sattığını çıkardım sonuçta.

—Hım.

—Bana neden daha önce söz etmedin?

—Konuşmamalıydın.

—Bu seyahatin talimatnamesini veren olmadı bana.

—Affet: benim suçum.

—Öyle.

—Ama çok iyi yaptın.

—Ama asıl istediğim, her şeyi berbat edip kaçmaktı, çünkü sen soysuzun tekisin.

—Haklısın.

Laura başka bir spagettiyi yakalamayı becerdi ve ben sözlerinden kaygılanmak yerine tutup, o ritmiyle tabağındakileri asla bitiremeyeceğini düşündüm. Daha önce yapmadığım açıklamayı yapmak istedim:

—Annem bana, dükkânı Daniela'ya satmam konusunda talimatlarını yazmış; adım adım. Hatta ona nasıl bakacağımı hangi jestleri kullanacağımı bile.

—Yani tiyatro yapıyordun.

—Bir şekilde. Ama sen beni aştın.

İkisi de tabaklarına baktılar, nihayet Adrià çatalını bırakıp dolu ağzını peçetesiyle kapattı.

—Tarihin yükünün değeri! —dedi, kahkahayı patlatarak.

Akşam yemeği uzun sessizlik anlarıyla devam etti. Birbirinin gözlerine bakmamaya çalışıyorlardı.

—Yani annen sana bir el kitabı yazdı.

—Öyle.

—Sen de onu uyguluyordun.

—Öyle.

—Belli oluyordu... nasıl desem: farklıydı.

—Neden farklıydı?

—Normal halinden farklıydı.

—Normal halim nasıl?

—Olmuyorsun. Hep başka bir yerde oluyorsun.

Tatlıları beklerken ne diyeceklerini bilemeden, zeytinleri dişliyorlardı sessizce. Nihayet Adrià, bu denli keskin görüşlü olduğunu bilmiyordum, dedi.

—Kimin?

—Annemin.

Laura çatalını masaya bırakıp gözlerinin içine baktı.

—Biliyor musun, kendimi kullanılmış hissettim —diye dayattı—. Kavrayabilmen için her şeyi söylemem lazım değil mi?

Dikkatle baktım ve mavi bakışların nemli olduğunu gördüm. Zavallı Laura: hayatının büyük hakikatini dile getiriyordu, bense henüz bunu kabul etmek istemiyordum.

—Affet. Tek başıma yapabilecek durumda değildim.

O gece Laura'yla seviştik, çok yumuşak, çok ihtiyatlı bir şekilde, sanki bir yerimize bir şey olmasından korkar gibi. Adrià'nın boynundaki madalyonu merakla inceledi fakat hiçbir şey demedi. Sonra ağladı: güleç Laura, o daimi hüzün dozunu bana ilk kez gösteriyordu. Aşk yaralarından söz etmedi. Ben de sesimi çıkarmadım.

Vatikan müzelerini gezdikten ve bir saatten fazla *San Pietro in Vincoli* Musa'sını sessizlik içinde hayranlıkla seyrettikten sonra İbrahimoğlu bir adım ileriye çıktı, elinde Yasa'nın levhaları, ve halkının yanına varıp da onların bir altın buzağıya tapındığını görünce, Yehova'nın, halkıyla kurduğu yeni ittifakın, anlaşmanın maddelerini ilahi yazıyla kazıdığı taş levhaları öfkeyle sıkıp yere fırlattı ve parça parça oldular. Harun diz çöküp yerden, ne çok büyük ne çok küçük, bir parça alır ve hatıra olarak saklarken Musa sesini yükseltti ve boş gezenin boş kalfaları, ben sırtımı döner dönmez ne cehenneme sahte tanrılara tapınıyorsunuz, reziller, alçaklar! Ve Tanrı'nın halkı affet bizi Musa dedi, bir daha yapmayız. Sizi affedecek olan ben değilim, sahte putlara tapınarak günah işleyen size karşı merhametli olan Tanrı'dır. Oysa sırf bu yüzden taşlanarak öldürülmeyi hak ediyorsunuz. Hepiniz. Taşları ve kırık levhaları düşünerek Roma'nın göz kamaştıran öğle güneşine çıktıklarında, nereden bilmem, aklıma bir yüzyıl evvel, hicri takvimle bin iki yüz doksan senesinde, ufacık el-Hisv köyünde ağlayıp duran bir bebeciğin doğduğu geldi, ay gibi aydınlık bir yüzle, ve anacığı, görünce onu bu kız bana Merhametli Allah'ın bir lütfu, dedi; ay gibi güzel, güneş gibi parlak, ve babası tacir Azizzade, hanımının nazik durumunu görünce, endişesini gizleyerek, adını ne koyalım istersin hanımım, dedi,

o da cevap verdi, ona Amani diyecekler, el-Hisv, halkı onu güzel Amani diye bilecek; kâhince sözleri sanki kendisini ezip sıkmış gibi bitkin düştü; ve beyi Azizzade, kara gözlerinde acı gözyaşlarıyla, her şeyin düzen içinde yürüdüğüne emin olduktan sonra, ebeye gümüş bir para ve bir sepet hurma verdi; hanımına endişeyle baktı ve kara bir bulut geçti aklından. Anacığın cılız sesi bir kez daha Azizzade dedi: ben ölürsem eğer, altın kolyemi hatıra olarak sakla.

—Sen ölmeyeceksin.

—Beni dinle. Güzel Amani'nin ilk kanı geldiğinde, ona benim adıma hediye et. Hatıra olarak alsın, beyim benim. Kendisi verecek kadar kuvveti olmayan bir ananın hatırası olarak. —Öksürmeye başladı.— Yemin et —diye ısrar etti.

—Yemin ediyorum, hanımım.

Ebe tekrar odaya girip dinlenmesi lazım dedi. Azizzade başını salladı ve dükkâna döndü çünkü henüz gelmiş olan Lübnan fıstık ve ceviz yükünün boşaltılmasına bakması gerekiyordu. Fakat kendilerine seçilmiş halk diyen, Musa'nın sadakatsiz evlatlarının Yasasının sözleri gibi levhalara kazınmamış olduğu için, Azizzade, on beş yıla varmadan, Merhametli Rabbim korusun, güzel Amani'nin sonunun ne kadar acıklı olacağını asla tahmin etmeyecekti.

—Ne düşünüyorsun?

—Efendim?

—Bak işte, yine her zamanki gibi başka bir yerdesin, değil mi?

Barcelona'ya trenle döndük ve ancak çarşamba günü varabildik: Laura hayatında ilk defa iki ders kaçırdı, üstelik önceden haber vermeden. Bastardes, herhalde pek çok şey sezmişti ama yüzüne vuran bir şey olmadı. Ben de Roma operasyonundan sonra artık, akademik dünyada varlığımı korumak için olabildiğince az ders vermenin dışında, hayatımı canımın çektiği gibi okuyup araştırmaya verebileceğimi biliyordum. Bana, gönül meselelerini bir yana bırakırsak, gökyüzünün kapıları açılıyormuş gibi geliyordu. Karşıma iştah açıcı bir elyazması çıkmasa da.

29

Adrià, onun gündelik işlerdeki yeteneksizliğini düşünmüş ve benimki bile dahil bütün annelerin yaptığı gibi ölümünden sonra da oğlunun başını bekleyen huysuz annesinin yardımıyla üzerinden büyük bir yükü atmıştı. Düşüncesi bile beni duygulandırıyor ve belki de annemin beni bir ara sevdiğini hayal ediyorum. Şimdi artık babamın beni birkaç sefer takdir etmiş olduğundan eminim; fakat beni asla sevmediğine inanıyorum. Büyük koleksiyonunun bir parçasıydım ben. Ve bu parça Roma'dan evini düzene sokma niyetiyle döndü, çünkü uzun zamandır Almanya'dan getirdiği ve hâlâ kapalı duran kitap kutularına çarparak yaşıyordu, ışığı yaktı ve ışık oldu. Bernat'ı çağırdı bu ideal düzeni planlasın diye, Bernat sanki Platon ya da Perikles'ti, Eixample'daki kat da huzursuz Atina şehriydi. Böylece iki bilge adam elyazmalarının, Adrià'nın ileride alacağı *Incunabula** baskıların, nazik parçaların, anne babasının kitaplarının, plakların, partisyonların ve sık kullanılan sözlüklerin çalışma odasında kalmasına karar verdiler, ve suları ayırdılar ve aşağıyı yukarıdan, ve denizin sularından ayrılmış gökkubbe oldu bulutlarıyla. Artık kendisinin yattığı annesiyle babasının yatak odasına şiiri ve müzik kitaplarını soktular ve aşağıdaki suları ayırdı öyle ki kuru bir

* Bkz. sayfa 210.

yer oldu, ve kuru tarafa yer adını verdi, ve suların olduğu tarafa deniz dedi. Çocukluk odasında, komodinin üzerinde kesintisiz bekçilik eden Şerif Carson ve cesur Kara Kartal'ın yanında, onlara hiç dikkat etmeden, küçüklüğünde kendisine arkadaşlık eden kitapların raflarını boşalttılar ve oraya, hafızanın doğumundan günümüze tarih kitaplarını yerleştirdiler. Coğrafyayı da; yerin ağaçları oluyordu ve tohumlar yeşeriyor, otlar ve çiçekler oluyordu.

—Bu kovboylar da ne böyle?

—Dokunma onlara!

Onlara hiçbir şey yapmaması gerektiğini söylemeye cesaret edemedi. Haksızlık gibi gelecekti Bernat'a. Hiç, demekle yetindi, başka bir gün atarım onları.

—Ugh.

—Ne.

—Bizden utanıyorsun.

—Şimdi çok işim var.

Arapaho reisinin arkasındaki Şerifin küçümsemeyle yere tükürüşünü işittim, araya girmemeyi yeğlemişti Şerif.

Kattaki üç uzun koridoru, Planas'a yaptırdığı yeni ve uçsuz bucaksız rafları, dillere göre düzenlenmiş edebi nesre ayırdılar. Odanın koridorunda Roman dilleri. Holden sonrakine Slav ve İskandinav dilleri, ve dipteki geniş koridora Germen ve Anglosaksonlar.

—Bunun gibi bir dil nasıl okunabilir ki? —dedi Bernat aniden Danilo Kiš'in *Пешчани*'nı sallayarak.

—Sabırla. Rusça bilirsen, Sırpça o kadar zor değil.

—Rusça bilirsen... —diye geveledi Bernat, gücenik. Kitabı ait olduğu yere bıraktı ve dişlerinin arasında geveledi yine:— Yani artık bir değeri yok.

—Yemek odasına edebi denemeleri, edebiyat ve sanat kuramlarını koyalım.

—Ya kristal dolabını ya da büfeyi çıkartacaksın. —Büfenin üzerindeki beyaz lekeye değinmeden duvarları işaret etti. Adrià gözlerini yere indirip bütün kristalleri dükkâna hediye ediyorum, dedi. Satıp mutlu olsunlar. Koskoca

üç duvar kazanıyorum. Ve balıkları ve deniz yaratıklarını ve tüm deniz canavarlarını yarattı. Modest Urgell'in Santa Maria de Gerri Manastırının yokluğunun duvarda bıraktığı boşluğa Wellek, Warren, Kayser, Berlin, Steiner, Eco, Benjamin, Indgarden, Frye, Canetti, Lewis, Fuster, Johnson, Calvino, Mira, Todorov, Magris ve başka sevinçlerin eşlik ettiği görülüyordu.

—Kaç dil biliyorsun?

—Bilmem. Fark etmez. Birkaçını bilirsen sandığından fazlasını okuyabilirsin.

—Tabii, öyle ya, ben de sana tam bunu diyecektim —Bernat biraz gıcık olmuş. Bir süre sonra, bir möbleyi geri çekerken:— Bana Rusça çalıştığını söylememiştin.

—Sen de Bartók'un ikincisini hazırladığını.

—Nereden öğrendin?

—Temaslar. Ütü odasına da

—Ütü odasındaki hiçbir şeye dokunma. —Bernat, sağduyunun sesi.— Birisini bulman gerek, toz alsın, ütü yapsın, bunun gibi şeyler için işte. Onun da kendine ait bir alanı olmalı.

—İşimi ben görürüm.

—Hadi oradan. Birini tut.

—Omlet yapmayı biliyorum, pirinç haşlamayı, sahanda yumurtayı, spagetti ve öbür makarnaları, ne lazımsa. Patatesli omlet. Salatalar. Patatesli sebzeler.

—Daha yüksek seviyeli işlerden bahsediyoruz: ütü yapmak, sökük dikmek, temizlik. Kanelloni ve fırında piliç yapmak.

Ne tembellik. Ama sonunda Bernat'ı dikkate alıp henüz genç ve çalışkan olan, Caterina adında bir kadın tuttu. Pazartesileri geliyor, öğle yemeğine kalıyor ve evin bütün işini toz bırakmadan yapıyordu. Ütü de. Dikiş de. Bir güneş girer o koyu karanlığa.

—Şey, en iyisi siz çalışma odasına hiç girmeyin. Olur mu?

—Siz nasıl isterseniz —içeri girip uzman bir bakışla göz atarak—. Ama bilesiniz, burası tam bir toz yuvası.

—O kadar değil, abartmayalım...

—Kitaplarda büyüyen şu gümüş renkli böceklerle dolu toz yuvası.

—Abartılı olmayın Lola Xica.

—Caterina. Sadece eski kitapların tozunu alırım.

—Sakın ha.

—Öyleyse izin verin de bir süpürge vurayım, paspas yapayım —Caterina, pazarlıkta birkaç parçayı kurtarmaya çalışarak.

—Peki. Ama masanın üzerindeki hiçbir şeye dokunmayın.

—Aklımdan bile geçmedi —diye yalan söyledi.

Başlangıçtaki iyi niyetlere rağmen Caterina, dolapların bulunmadığı duvarların tadını çıkararak, güzel sanatlar ve ansiklopedilerle birlikte yaşamaya mecbur oldu. İnatla yüz buruşturması da bir işe yaramadı.

—Görmüyor musunuz, başka yer yok? —diye yakınıyordu, Adrià.

—Tabii ama kat hiç de küçük değil. Bu kadar kitabı neden istiyorsunuz?

—Yemek için.

—Bu kadar güzel bir kata yazık oluyor, duvarlar görünmüyor bile.

Caterina kendisine bırakılan ütü odasını inceleyip etrafımda kitaplarla yaşamaya alışmam gerekecek, dedi.

—Dert etme Lola Xica. Gündüzleri sakindir onlar.

—Caterina —dedi Caterina ona yan yan bakarak çünkü kendisiyle dalga mı geçiyordu yoksa sadece zırdelinin teki olduğu için mi böyle konuşuyordu, emin değildi.

—Peki Almanya'dan getirdiğin bütün bunlar ne? —dedi bir gün Bernat, parmağının ucuyla kolilerden birinin kapağını güvensizce açarak.

—Esas olarak filoloji ve felsefe. Birkaç tane de roman. Böll, Grass, Faulkner, Mann, Llor, Capmany, Roth, böyle şeyler işte.

—Nereye koymayı düşünüyorsun?

—Hole felsefeyi. Matematik ve astronomiyle birlikte. Filoloji ve dilbilimini Lola Xica'nın odasına. Romanları kendilerine düşen koridorlara.

—Öyleyse tamam.

—Bartók'u hangi orkestrayla çalmak istiyorsun?

—Benimkiyle. Bir dinleti talep etmek istiyorum.

—Vay canına, harika, değil mi?

—Bakalım katır flüt çalacak mı?

—Daha doğrusu keman.

—Öyle. Daha raf yaptırman lazım.

Yaptırdı, Planas, Adrià'nın düzen tutkusu dinmek bilmediği için sevinçten havalara uçuyordu. Ve yaratımın dördüncü gününde, Caterina önemli bir zafer kazandı çünkü Efendimizden, çalışma odasındakiler hariç bütün kattaki kitapların tozunu alma iznini elde etti. Ayrıca ufak bir ek ücret karşılığında salı sabahı tekrar gelmeye karar verdi, böylece senede bir defa hepsinin tozunu almayı garanti ediyordu. Adrià, nasıl istersen Lola Xica, dedi: sen benden daha iyi bilirsin herhalde.

—Caterina.

—Ve orada yer kaldığı için, misafir odasına din, teoloji, etnoloji ve Yunan-Roma dünyası.

Ve Efendimizin suları ayırdığı andı, yeryüzünü kuru bırakıp denizleri yarattığı.

—Bir de şey lazım... hangisini daha çok seversin, köpek mi kedi mi?

—Yok, yok, hiçbirini. —Kuru:— Hiç.

—Üstünü pisletmelerini mi istemiyorsun? Hı?

—Yok, öyle değil.

—Tabii, elbette, sen öyle diyorsan... —Bernat, bir kitap dizisini yere bırakırken alaycı bir tonla.— Ama yanına arkadaş olarak bir hayvan alman iyi olurdu.

—Bir yakınımın ölmesini istemiyorum. Anlaşıldı mı? —dedi lavabonun karşısındaki ikinci sırayı Slav dillerinden nesirlerle doldururken. Yeryüzünü doldursunlar diye evcil ve yabanıl hayvanları yarattı ve bunun iyi olduğunu gördü.

Ve, bir numaralı koridorun karanlığında yere oturmuş, melankolilerinin üstünden geçtiler:

—Vay canına, Karl May. Bende de bir dizi var.

—Bak: Salgari. On, yok: on iki Salgari.

—Ve Verne. Bende bir Doré gravürlü olanı vardı.

—Nerede saklıyorsun?

—Kim bilir nerede.

—Ve Enid Blyton. Bak, dağılmak üzere. Ama en az otuz kez okudum.

—Tenten'leri ne yapacaksın?

—Hiçbir şeyi atmak istemiyorum. Ama nereye koyacağımı da bilmiyorum.

—Hâlâ çok yer var.

Efendimiz evet dedi, çok yerim var, ama oraları doldurmak için kitap almak istemiyorum. Benim meselem karlmayları ve julesverneleri nereye koyacağım, anlıyor musun beni? Ve öbürü anlıyorum dedi. Ve lavaboda küçük dolapla tavan arasında bir yer olduğunu gördüler ve Planas coşkuyla onlara bir iki sıralı kalınca bir raf yaptı ve bütün çocukluk okumaları gidip oraya yerleştiler.

—Bu düşmez mi?

—Düşerse ben kendim gelir tutarım.

—Atlas gibi.

—Efendim?

—Karyatid gibi.

—Peki, ben onu bunu bilmiyorum. Ama emin olun düşmeyecek. Tuvalette rahatça işinizi görebilirsiniz. Affedersiniz. Demek istediğim, merak etmeyin.

—Küçük tuvalete de, dergiler.

—Bence de —dedi Bernat yirmi kilo antik tarihi, Roman dilleri nesir koridorundan Adrià'nın çocukluk odasına taşırken.

—Ve mutfağa da yemek kitapları.

—Sahanda yumurta yapmak için sana bir bibliyografya gerekir mi?

—Annemin kitapları, atmak istemiyorum.

Ve insanı kendi suretimde yapacağım dediğinde Sara'yı düşündü. Laura'yı. Hayır, Sara'yı. Yok, Laura'yı. Bilmiyorum: ama düşündü.

Ve yedinci gün Adrià ve Bernat dinlendiler ve Tecla'yı yaratımın eserini görmesi için davet ettiler ve misafir gelince çalışma odasındaki koltuklara oturdular. Llorenç'e hamile olan Tecla, yapılan onca işe hayran oldu ve kocasına bakalım bir gün evdeki eşyalarını düzenlemeye karar verir misin, dedi. *Can** Múrria'nın çayından içtiler, nefisti. Bernat bir yerine iğne batırılmış gibi birden doğruldu:

—Storioni nerede?

—Kasada.

—Çıkar. Hava alması lazım. Sesi sönmesin diye de çalman lazım.

—Zaten çalıyorum. Seviyemi korumaya çalışıyorum. Sürekli çalıyorum ve çalgıyı sevmeye başladım.

—İnsan o storioni'ye âşık olabilir —dedi Bernat, dişlerinin arasından—. Bir ses harikası.

—Demek piyano da çalıyorsun? —dedi Tecla, meraklanmış.

—Başlangıç seviyesinde. —Özür diler gibi:— Yalnız yaşayınca kendine ayıracak çok vaktin oluyor.

Yedi iki sekiz sıfır altı beş. Vial kasanın yegâne mukimiydi. Çıkarınca zindandaki upuzun mahpusluğundan sararıp solmuş gibi göründü gözüne.

—Zavallıcık. Neden *incunabula*'ların yanına dolaba koymuyorsun onu da.

—İyi fikir. Ama sigortanın adamları...

—Boş ver onları. Kim çalacak ki?

Adrià gösterişli olmasını istediği bir jestle kemanı arkadaşına verdi. Bir şeyler çal, dedi. Bernat akort etti, re çok bozuktu ve Beethoven'in iki fantezisini orkestrayı sezinleyebileceğimiz bir biçimde çaldı. Bana öyle geliyor ki, yani hâlâ

* Bkz. sayfa 103.

öyle geliyor, çalışı olağanüstüydü, benden uzakta yaşaması olgunlaştırmıştı sanki onu, ve Tecla olmasa ona oğlum, yazamadığın şeyi yazmayı bırakıp neden kendini bu kadar iyi yaptığın şeye adamıyorsun hım? derdim diye düşündüm.

—Yeter artık canımı sıkma —diye cevap verdi Bernat sekiz gün sonra konuyu açtığında. Ve Efendimiz eserini seyretti ve çok iyi dedi, çünkü kâinat evindeydi, aşağı yukarı evrensel onlu düzenle. Ve kitaplara büyüyün dedi, ve çoğalın ve evin her tarafına dağılın.

—Bu kadar büyük bir kat görmemiştim hiç —dedi Laura, hayran, mantosu hâlâ üzerinde.

—Üstündekini çıkar istersen.

—Bu kadar karanlığını da.

—Panjurları açmayı unutuyorum hep, bekle.

Katın en gösterilebilir tarafını gösterdi ve çalışma odasına girdiğinde sahiplenici bir gurur hissetmekten kendini alamadı.

—Vay canına, bir keman?

Adrià dolaptan çıkardı kemanı ve ellerine verdi. Kızın ne yapacağını bilemediği belli oluyordu. O zaman alıp büyütecin altına yerleştirdi ve ışığı yaktı.

—Şurayı, içindekini oku.

—*Laurentius Storioni Cremonensis*... —güçlükle, fakat hevesle— *me fecit* bin yedi yüz altmış dört.* Vay canına. —Hayranlıkla başını kaldırdı—. Bir tomar paraya mal olmuştur; yani bir yığın demek istiyorum.

—Herhalde. Bilmiyorum.

—Bilmiyor musun? —ağzı açık çalgıyı geri verdi, ellerini yakıyormuş gibi.

—Bilmek istemiyorum.

—Acayipsin Adrià.

* Bkz. sayfa 94.

—Öyle.

Bir süre suskun durdular, ne diyeceklerini bilemeden; bu kızdan hoşlanıyorum, ama ne zaman ona yaklaşsam seni düşünüyorum Sara, ve sonsuz olan aşkımızın bunca engelle karşılaşmasına ne sebep oldu diye düşünmeye başlıyorum. O sıra henüz kavrayamıyordum.

—Keman çalıyor musun?

—Eh. Biraz.

—Hadi, bir şey çal.

—Ah.

Laura müzikten pek anlamıyordur diye tahmin ettim. Aslında yanılmışım: hiç anlamıyordu. Ama bunu henüz bilmediğim için ezberden ve biraz uydurarak, *Thaïs'in Meditasyonu*'nu sundum, çok etkileyicidir. Gözlerim kapalı, çünkü bütün parmak konumlarını hatırlayamıyordum ve tam bir konsantrasyona ihtiyacım vardı. Adrià gözlerini açtığında Laura, mavi gözyaşlarıyla, tesellisiz, ağlıyordu, ve bana bir ilahmışım ya da bir canavarmışım gibi bakıyordu, ne oldu Laura, diye sordum, bilmiyorum dedi, galiba duygulandım, çünkü buramda bir şey hissettim, eliyle midesine bir daire çizdi; kemanın sesi muhteşem, diye cevap verdim. O zaman bir hıçkırığı bastıramadı, ben de gözlerinin son derece hafif bir makyajla boyanmış olduğunu ancak o zaman anladım, çünkü rimeli biraz dağılmıştı ve çok güzel görünüyordu. Ama bu kez, Roma'daki gibi, ondan faydalanmadım. O sabah evimin kutlamasına gelir misin dediğim için gelmişti. Yunanca dersinden çıkmıştı, sanırım, bana, evini mi değiştirdin? demişti. Ben de, hayır. O, parti mi veriyorsun? Ben, yoo, evdeki yeni düzeni kutluyorum ve...

—Kalabalık olacak mı?

—Tanrı ne verdiyse.

—Kim?

—Senle ben.

Geldi. Engelleyemediği hıçkırıktan sonra, Şerif Carson ve cesur arkadaşıyla birlikte casusluk faaliyetlerimi yürüttüğüm divana oturmuş, düşüncelerle geçen bir süre oldu.

Tarih ve coğrafya komodininde bekçilik eden Kara Kartal vardı. İçeri girdiğimizde onu eline alıp baktı ve Arapahoların cesur büyük reisi bundan yakınmadı, Laura bana bir şey söylemek için döndü fakat Adrià fark etmemiş gibi yapıp laf olsun diye bir şey sordu. Onu öptü. Öpüştük. Yumuşaktı. Sonra evine bıraktım, bu kız konusunda yanılıyorum ve muhtemelen ona kötülük de ediyorum, kanısına varmış. Ama henüz nedenini bilmiyordum.

Ya da biliyordum. Çünkü Laura'nın mavi gözlerinde senin kaçak kara gözlerini arıyordum, hiçbir kadın bunu affedemezdi.

30

Merdivenler karanlık ve dardı. Çıktıkça kendini daha da kötü hissediyordu. Oyuncak gibiydi, ışıksız bir oyun evi. Üçüncü kat, birinci kapı. Zil, minik bir çanı taklit ederek, ding etti sonra dong. Sonra sessizlik. Barceloneta'nın o noktasının güneşsiz ve daracık sokağından çocukların çığlıkları geliyordu. Tam yanılmış olduğunu düşündüğü anda kapının öbür tarafında cılız bir hışırtı algıladı ve bu hışırtı kapıyı ağır ağır ve sessizce açtı. Sana hiç açmadım Sara ama o gün, kesinlikle, hayatımın en önemli günüydü. Kapıyı tutmuş, hasta, daha yaşlanmış, fakat üstbaşı hep olduğu gibi tertemiz ve düzgün, sessizce gözlerime baktı birkaç saniye boyunca, ne işin var burada der gibi. Sonra hareketlendi, kapıyı iyice açtı ve içeri girmem için geri çekildi. Nihayet, yakında kel olacaksın dedikten sonra kapattı kapıyı.

Yemek odası ve oturma odası olan minicik bir yere gittik. Bir duvarda, heybetle, Santa Maria de Gerri Manastırı urgell'i, her zamanki gibi, Trespui'nin ardındaki güneşin akşam ışıklarını alıyordu. Adrià, özür diler gibi, hasta olduğunu öğrendim ve...

—Nerden öğrendin?

—Doktor bir arkadaştan. Nasılsın?

—Seni burada görmekten şaşkın.

—Yok, sağlığın diyordum.

—Ölüyorum. Çay içer misin?

—İçerim.

Koridorda yok oldu. Mutfak o taraftaydı. Adrià resme baktı ve yıllara rağmen hiç yaşlanmamış eski bir arkadaşla karşılaşmış olduğu hissine kapıldı; kokladı ve o manzaranın ilkbahar kokusunu duydu; hatta nehrin sesini ve kurbanının peşinde, yolu oralara düşen Ramon de Nolla'nın hissettiği soğuğu algıladı. Resmi izleyerek öylece durdu orada, sonra arkasında Lola Xica'nın varlığını hissetti. Üzerinde iki fincanın bulunduğu bir tepsi taşıyordu. Adrià, kendi çalışma odasının pek zorlanmadan alabileceği o ufacık katın kanaatkârlığına takıldı kafası.

—Neden benimle kalmadın?

—Ben iyiyim. Burası benim, annenin yanındaki hayatımdan önceki ve sonraki evim. Şikâyetim yok. Beni işitiyor musun? Şikâyetim yok. Altmışımı geçtim, annenle babandan çok, ve yaşamak istediğim hayatı yaşadım.

Masaya oturdular. Çaydan bir yudum. Adrià sessizlikte iyiydi. Bir süre sonra:

—Kel kaldığım doğru değil.

—Sen enseni görmüyorsun da ondan. Fransisken keşişlerine benziyorsun.

Adrià gülümsedi. Her zamanki Lola Xica'ydı. Dünyanın, hoşnutsuzluktan suratını buruşturduğunu asla görmediği yegâne insanı olmayı sürdürüyordu.

—Bu çay çok güzel.

—Kitabını aldım. Okuması zor.

—Biliyorum, ama sende bulunsun istedim.

—Yazmak ve okumak dışında ne yaptın?

—Keman çaldım. Saatler ve saatlerce, günler ve aylarca.

—Tebrikler! Neden bıraktın madem?

—Boğuluyordum. O zamanlar ya ben ya keman diyordum. Kendimi seçtim.

—Mutlu musun?

—Hayır. Ya sen?

—Mutluyum. Oldukça. Tamamen değil.

—Senin için bir şey yapabilir miyim?

—Evet. Neden bu kadar kaygılısın?

—Şey... resmi satsan daha büyük bir daire alabilirsin diye düşünmeden edemiyorum.

—Sen hiçbir şey anlamıyorsun, çocuk.

Sustular. Kadın urgell'e, o manzarayı seyretmeye ve ilahi adaletin tehdidinden uzaklarda bir sığınak ararken Burgal yolunda Miquel de Susqueda kardeşin kaçak kemiklerine işlemiş olan soğuğu, bilmeden, hissetmeye alışkın olduğu belli olan bir bakışla baktı. Sessizlik içinde belki beş dakika oturdular, çay içerek, her biri, kendi hayatından anları hatırlayarak. Sonunda Adrià Ardèvol onun gözlerine baktı ve Lola Xica dedi, seni çok seviyorum; sen çok iyi bir insansın. O çayından son yudumu içti, başını eğdi, uzun bir süre sessiz kaldı ve sonra biraz önce söylediğim şey doğru değil çünkü annen bana Lola Xica bana yardım etmen lazım dedi, diye açıklamaya başladı.

—Ne istiyorsun Carme? —Öbürünün tonundan ötürü biraz telaşlanmış.

—Bu kızı tanıyor musun?

Mutfak masasının üzerine güzel bir kızın fotoğrafını koydu, güzel, saçları ve gözleri kara bir kızın.— Bunu hiç gördün mü?

—Hayır. Kim?

—Adrià'yı dolandırmak isteyen biri.

Carme, Lola Xica'nın yanına oturup elini tuttu.

—Bana bir iyilik et —dedi.

Sizi takip etmemi istedi benden, Sara'yla seni, tuttuğu dedektifin söylediklerini teyit etmek için. Evet: Gran Via'da 47'nin durağında el ele tutuşuyordunuz.

—Onlar birbirine âşık, Carme —dedi.

—Bu tehlikeli —diye ısrar etti Carme.

—O kızın seni dolandırmak istediğini annen biliyordu.

—Yarabbim —dedi Adrià—. Beni dolandırmak istiyordu da ne demek?

Lola Xica, garipsemiş, Carme'ye bakıp soruyu tekrar etti:

—Onu dolandırmak istiyor da ne demek? Birbirlerini seviyorlar, görmüyor musun? Hım, Carme?

Senyor Ardèvol'ün çalışma odasındaydılar, ayakta, ve Carme o kızın ailesi hakkında araştırma yaptırdım, dedi: Adları Voltes-Epstein.

—E ne olmuş?

—Yahudiler.

—Ha. —Es.— E ne olmuş?

—Yahudilere bir diyeceğim yok, mesele bu değil. Ama Fèlix... Ah, kızım, sana nasıl söyleyeceğimi bilemiyorum...

—Dene bir.

Carme birkaç adım attı, Adrià'nın henüz gelmemiş olduğundan emin olmak için kapıyı açtı, oysa gelmediğini gayet iyi biliyordu, kapıyı kapatıp konuştu, sessizce, Fèlix'in onun birkaç akrabasıyla bazı temasları olmuş ve...

—Ve ne?

—Anlaşmazlık olmuş aralarında. Büyük anlaşmazlık diyelim.

—Fèlix öldü Carme.

—Bu kız hayatımıza altüst etmek için girdi. Dükkânın peşinde olduğundan eminim. —Neredeyse mırıldanarak:— Adrià onun umurunda bile değil.

—Carme...

—Çok kolay etkilenir. Bulutlarda yaşıyor, kız ona her istediğini kolayca yaptırır.

—Eminim kızın dükkânın varlığından bile haberi yoktur.

—Sen öyle san. İçimizi dışımızı biliyorlar.

—Bundan emin olamazsın.

—Olurum. On beş gün oluyor, dükkâna bir hanımla geldi, annesiydi tahminim.

Bir şey sormaya karar vermeden önce, pek çok müşterinin yaptığı gibi, şöyle bir göz attılar, ama hiç acele etmeden, sanki işe, dükkâna değer biçer gibi. Carme onla-

rı çalışma odasından gördü ve Adrià'yla gizli gizli çıkan kızı hemen tanıdı: o zaman parçalar bir araya geldi ve kızın gizliliğe gösterdiği onca dikkatin pek temiz olmayan bir niyeti gizlediğini anladı. Cecília onlarla ilgilendi; Carme, sonradan, yabancı olduklarını öğrendi, muhtemelen Fransız, şemsiğelikteki ve ağnadaki ğ yüzünden, çünkü bir şemsiğelik ve iki ağnaya bakmışlardı, fakat özel olarak hiçbir parça hususunda belli bir fikirleri olmadığına bakılırsa dükkâna sırf bir göz atmak için gelmişlerdi. Beni anlıyor musunuz Senyora Ardèvol? Hemen o gece Carme Bosch, Espelleta Acentasını aramış, patronu isteyip ona yeni bir görev vermişti çünkü itiraf edilemez çıkarlar uğruna oğlunun duygularının kullanılmasına seyirci kalacak değildi. Tabii, mümkünse, aynı dedektifle.

—Ama nasıl... Annem... Sara'yla ben gizlice görüştüğümüze göre.

—Ben, bak... —Lola Xica, başını eğip masanın muşamba örtüsüne bakarak.

—Nasıl oldu da şüphelendi...

—Manlleu hoca. Sen ona kemanı kesinlikle bıraktığını söylediğin zaman.

—Ne dedin? —yerinden uğramış gözlerinin üstündeki, fırtınanın dağıttığı bulutlar gibi karışmış beyaz kabarık kaşlar, huzursuz, öfkeli, Manlleu hoca.

—Dedim ki, dersler bitince, sınava girip kemanı bırakıyorum. Ebediyen.

—Bu, kafanı saçmalıklarla dolduran şu yavru değil mi?

—Hangi yavru?

—Salağa yatma. Bütün bir Bruckner kuarteti boyunca el ele vermiş başka iki kişi gördün mü sen? Hım?

—Tabii, ama...

—Ta uzaktan, belli oluyorsunuz, şapşallar, salonda, şekere bulanmış iki kara kumru gibi birbirine yanık.

—Bunun hiçbir ilgisi yok kararımla

—Elbette çok ilgisi var kararınla. O Harpya sana büyü yaptı. Kökünden söküp atmalısın.

Bu cüret karşısında donup kaldığım için, fırsat bilip çiviyi daha derine gömdü:

—Senin kemanla evlenmen gerekiyor.

—Affedersiniz, Hocam. Hayat benim hayatım.

—Sen öyle san, ukala. Ama uyarıyorum, kemanı bırakmayacaksın.

Adrià Ardèvol lüzumundan fazla acele ederek keman kutusunu kapattı. Doğrulup dâhiyle yüz yüze geldi. Artık bir karış aşıyordu boyunu.

—Kemanı bırakıyorum Hocam; siz isteyin ya da istemeyin. Ve annem de bunu bugün öğrenecek.

—Ha! Yani nezaket gösterip önce bana bildirdin öyle mi?

—Öyle.

—Kemanı bırakmayacaksın. Bir iki aya kalmadan sürünerek karşıma geleceksin, ve ben sana üzgünüm, evlat, diyeceğim: saatlerim dolu. Ve cezanı çekmen gerekecek. —Gözlerinde ateş ona baktı:— Ne o, gitmiyor muydun?

Sonrasında yemeyip içmeyip annene yetiştirdi, ortada bir kız vardı, Carme de bütün suçun Sara'da olduğu saplantısına kapılıp Sara'yı kendine düşman belledi.

—Yarabbim.

—Ve bütün olup biteni... Şu dediğim Epstein ailesine...

—Yarabbim.

—Ona yapma dedim ama Sara'nın annesine bir mektup yazdı.

—Ne diyordu? Okudun mu?

—Uydurma şeyler söylüyordu; tahminim, senin hakkında çirkin şeyler. —Uzun sessizlik, bütün ilgisi masanın muşambasında.— Ben okumadım.

Gözleri iyice açılmış, şaşkın ve ağlamaklı olan Adrià'ya bir göz attı sonra muşambaya döndü yeniden.

—Annen o kızı senin hayatından uzaklaştırmak istiyordu. Dükkândan da.

—O kızın adı Sara.

—Evet, affedersin, Sara.

— Yarabbim.

Sokaktaki çocukların çığlıklarını dinmeye başladı. Ve ışık, dışarda, zayıflıyordu. Bin yılın sonunda, yemek odası neredeyse alacakaranlık olduğunda, çay fincanıyla oynamakta olan Adrià Lola Xica'ya baktı.

— Neden bana söylemedin?

— Annene sadık kalmak için. Gerçekten, oğlum, Adrià: ben çok üzgünüm.

Benim daha da üzgün olduğum şey, Lola Xica'nın evinden son derece yaralanmış olarak ayrılmış olmam, neredeyse selam bile vermeden, neredeyse, geçmiş olsun Lola Xica, hastalanmana çok üzüldüm, bile demeden. Yanağını epeyce kuru bir öpücükle öptüm ve onu sağlığında bir daha görmedim.

31

Huitième Arrondissement; quarante-huit rue Laborde. Bin çeşit dumanla kararmış cephesiyle, neredeyse kasvetli, çok katlı bir bina. Düğmeye bastı ve kapı uyarıcı, kuru bir ses çıkararak açıldı. Kutulardan *sixième étage*'a çıkması gerektiğine emin oldu. Asansör yerine yürümeyi yeğledi, paniğin ürettiği fazla birikmiş enerjiyi harcamak için. Vardığında kalp atışlarının ve nefesinin düzelmesi birkaç dakikasını aldı. Sanki sır saklamak ister gibi bzsbzsbzsbzs çıkaran zili çaldı. Sahanlık oldukça karanlıktı ve kapıyı açan da yoktu. Birkaç hafif adım mı? Acaba? Kapı açıldı.

—Merhaba.

Beni görünce ağzı bir karış açıldı ve ifadesi dondu. Beni bunca yıldan sonra, seni tekrar bulmaya yönelten kalp vuruşlarını bilemezsin Sara. Daha büyüktün; yaşlanmıştın demek istemiyorum, ama büyümüştün ve hâlâ güzeldin. Daha dingince güzel. O zaman bize yaptıkları gibi hiç kimsenin gençliğimizi bizden çalmaya hakkı yoktu diye düşündüm. Arkanda, bir konsolda, çok güzel fakat bana hüzünlü gibi gelen renkte bir demet çiçek.

—Sara.

Sessiz kalmayı sürdürüyordu. Elbette beni tanımıştı, ama beni beklemiyordu. Uygun bir zamanda gelmemiştim; hoş karşılanmadım. Şimdi gidiyorum, başka bir saatte gelirim, seni seviyorum, seninle konuşmak istiyordum... Sara.

■

—Ne istiyorsun?

Şüpheci müşterinin suratına kapıyı kapatmasını engelleyecek mesajı vermek için ancak otuz saniyesi olduğunu bilen ansiklopedi pazarlamacısı gibi Adrià ağzını açtı ve yarım dakikasını boşa harcadıktan sonra ancak bizi kandırdılar, seni kandırdılar, diyebildi; benim hakkımda korkunç şeyler söyledikleri için kaçtın. Bi dolu yalan. Ve babam hakkında korkunç şeyler. Bi dolu hakikat.

—Ya bana gönderdiğin mektup, pis bir Yahudi olduğumu, kasıntı ailemin pisliğinin de turşusunu kurabileceğimi söyleyen, hım, o neydi?

—Ben sana hiçbir mektup göndermedim! Beni tanımıyor musun?

—Hayır.

Ansiklopedi, sizinkinde olduğu gibi kültüre meraklı bir aile için çok faydalı bir kaynaktır Senyora.

—Sara. Sana her şeyin annemin düzenlediği bir kumpas olduğunu söylemeye geldim.

—Kutlarım. Ne zaman olmuştu bu?

—Yıllar önce! Ama ben beş gün önce öğrendim! Seni bulmaya çalışırken kaybettiğim günler! Ama birdenbire yok olan sensin.

Bu özelliklere sahip bir eser daima faydalıdır, kocanıza, çocuklarınıza. Çocuğunuz var değil mi, Senyora? Evlendin mi Sara?

—Ben senin kendi sorunların yüzünden kaçtığını sandım ve hiç kimse bana nerede olduğunu söylemek istemedi. Ne annenler...

Rahat rahat ödeyebileceğiniz yirmi iki taksit. Üstelik ilk on cilde ilk günden sahip olacaksınız.

—Sizin evde benim babamdan nefret ediliyordu...

—Bunları zaten biliyorum.

Bu cilt sizde kalabilir, incelemeniz için, Senyora. Döneceğim, bilmiyorum, gelecek yıl, ama bana kızmayın.

—Bense hiçbir şey bilmiyordum.

—Bana yazdığın mektup... Sen anneme kendi elinle

verdin. —Şimdi kapıyı tutan eli titriyordu, her an kapıyı suratına çarpmaya hazır gibi.— Ödlek!

—Ben sana hiçbir mektup yazmadım. Hepsi yalan! Annene hiçbir şey vermedim. Onunla tanışmama bile izin vermemiştin!

Geri çekilişten önceki umutsuz saldırı: kültürlü ve dünya meselelerine ilgili bir kadın profiline sahip olmadığınızı asla düşünmek istemem Senyora!

—Göster! Benim yazımı tanıyamıyor musun? Seni kandırdıklarını görmüyor musun?

—Göstermiş... —dedi, alaycı—. Parça parça edip yaktım: nefret mektubuydu.

Yarabbim, ne büyük bir öldürme arzusu. Ne yapmalıyım, ne yapmalıyım?

—Annelerimiz bizi oyuna getirdi.

—Oğlumun iyiliği için çabalıyorum ve onun istikbalini koruyorum —dedi Senyora Ardèvol.

—Ben de kızımınkini —Senyora Voltes-Epstein'ın buz gibi cevabı—. Oğlunuzla ilişkisinden hiçbir çıkarım yok. —Kuru bir gülümseme:— Kimin oğlu olduğunu bilmek onu değerlendirmemize yetiyor.

—O halde artık bundan söz etmeyelim: kızınızı bir süre buradan uzaklaştırabilir misiniz?

—Siz kim oluyorsunuz da bana emir veriyorsunuz.

—Pekâlâ. Sizden oğlumun bu mektubunu kızınıza ulaştırmanızı rica ediyorum.

Kapalı bir zarf uzattı. Rachel Epstein bir an tereddüt etti, fakat sonunda aldı.

—Okuyabilirsiniz.

—Siz bana ne yapacağımı söyleyemezsiniz.

Soğukça ayrıldılar; birbirlerini gayet iyi anlamışlardı. Ve Senyora Voltes-Epstein mektubu Sara'ya vermeden önce açtı, tabii ki açtı, Adrià.

—Ben sana hiçbir mektup yazmadım...

Sessizlik. *Huitième Arrondissement, la rue Laborde*'daki katın sahanlığında ayakta. Bir komşu gülünç bir köpe-

cikle aşağıya indi ve selam nev'inden cansız bir jest yaptı, kendisine dalgın bir başla cevap veren Sara'ya.

—Neden bana söylemedin? Neden beni aramadın? Neden benimle kavga etmek istemedin?

—Ağlayarak ve bir daha olmaz, olamaz diyerek kaçtım.

—Bir daha mı?

Şimdi bilmediğim hikâyenle yüklenmiş gözlerin ağlamaklıydı.

—Zaten bir tatsızlık yaşamıştım. Seni tanımazdan önce.

—Yarabbim. Ben suçsuzum Sara. Senin kaçışınla ben de acı çektim. Beş gün oldu ancak neden kaçtığını öğreneli.

—Nasıl buldun beni?

—Bizi gözetleyen acentayla. Seni seviyorum. Seni özlemediğim tek gün olmadı yokluğunda. Annenlerden açıklama istedim ama bana nerede olduğunu söylemek istemediler, ne de neden kaçtığını. Korkunçtu.

Huitième Arrondissement'daki katın merdiven sahanlığındaydılar hâlâ, kapı açıktı, Adrià'nın şeklini aydınlatıyordu ve Sara içeri girmesine izin vermiyordu.

—Seni seviyorum. Aşkımızı yıktılar. Beni anlıyor musun?

—Öyle, yıktılar.

—Sana söylediklerine nasıl inanabildin, anlamıyorum.

—Çok gençtim.

—Yirmi yaşındaydın!

—Sadece yirmi yaşındaydım Adrià. —Bocalayarak:—... Bana yapmam gerekeni söylediler yaptım.

—Ya ben?

—Evet, kabul ediyorum. Fakat korkunçtu. Ailen...

—Ee.

—Baban... bazı şeyler yaptı.

—Ben babam değilim. Babamın oğlu olmanın suçu bende değil.

—Bunu görmem çok zor oldu.

Hanım kapıyı kapatmak istiyor, güvenli bir gülüşle, adam ona ansiklopedileri unutalım Senyora diyor, en son kaynağını gösteriyor: ansiklopedik sözlük, çocuklarınıza ödevlerinde yardımcı olmak için tek bir ciltte toplanmış. Hayat sen ne kahppe bir hayatsın ki, her şeyi çocuklara yüklüyorsun.

—Neden o zaman beni aramadın?

—Yeni bi hayat kurmuştum. Kapıyı kapatmalıyım Adrià.

—Yeni bir hayattan kastın ne? Evlendin mi?

—Adrià, yeter.

Hanım kapıyı kapattı. Ondan algıladığı son görüntü hüzünlü çiceklerdi. Sahanlıkta, kendisini hayal kırıklığına uğratmış müşterinin adının üzerini çiziyor ve bir zafere karşılık başarısızlıklarla dolu bu işi yaptığı için kendine küfrediyordu.

Önümde kapanmış kapı, ruhumun karanlığıyla baş başa kaldım. *Lumière*, ışıklar, kentinde gezinmeye bile mecalim yoktu; bana her şeyi verecek bile olsa. Adrià Ardèvol otele döndü, yatağa uzanıp ağladı. Bir an, acısını yansıtan aynayı kırmanın ya da balkondan fırlatmanın en iyisi olcağını düşündü. Bir telefon etmeye karar verdi, gözlerinde yaş, dudaklarında umutsuzlukla.

—Alo.

—Merhaba.

—Merhaba, neredesin? Evi aradım bana...

—Paris'teyim.

—Ha.

—Evet.

—Bu kez bir avukata ihtiyacın yok muydu?

—Hayır.

—Ne oldu sana?

Adrià birkaç saniye sustu; yağla suyu karıştırdığını ancak şimdi fark ediyordu.

—Adrià, ne oldu? —Sessizlik fazla uzadığı için havayı dağıtmak istedi:— Bir de Fransız üvey kardeşin mi var?

—Yok, hiç, hiç, bir şey yok. Seni biraz özledim sanırım.

—Güzel. Ne zaman dönüyorsun?

—Yarın sabah trene binerim.

—Söyler misin, Paris'te ne işin var?

—Olmaz.

—Ah, çok güzel —Laura'nın dehşetli incinmiş sesi.

—Peki... —Adrià'nın boyun eğen tonu—: *Della pubblica felicità*'nın orijinaline bakmaya geldim.

—O ne?

—Muratori'nin yazdığı son kitap.

—Ha.

—İlginç. Elyazmasıyla baskısı arasında, korktuğum gibi, ilginç değişiklikler var.

—Ha.

—Ne oldu?

—Yok bi şey. Sen yalancının tekisin.

—Evet.

Ve Laura kapattı.

Büyük ihtimalle kafasından o azarlayıcı sesi çıkarmak için televizyonu açtı.

Flamanca bir Belçika istasyonu çıktı karşıma. Felemenkçe seviyemi ölçmek için açık bıraktım. Ve haberi dinledim. Gayet iyi anladım çünkü tüyler ürpertici görüntüler yardım ediyordu anlamaya, fakat Adrià bunların kendisiyle bir ilişkisi olduğunu asla tahmin edemezdi. Ben her şeyin içindeyim. İnsanlığın pek de cazip olmayan gidişatından sanırım ben sorumluyum.

Yerel basından Belçika basınına ulaşan tanık açıklamalarına göre olaylar şu şekilde gelişmiştir. Turu Mbulaka (Kinşasa, Matongué, Yumbu-Yumbu'da mukim Thomas Lubanga Dyilo) olayın vuku bulduğu gün, saat on ikide şiddetli karın ağrılarından şikâyetle Bebenbeleke Hastanesine yattı. Doktor Müss hastasına karın zarı iltihabı teşhisi koydu, kendini Allah'a emanet edip, acilen hastanenin eğreti ameliyathanesinde hastasını ameliyat etti. Ameliyathaneye silahlı ya da silahsız hiçbir korumanın girmeye-

ceğini de gayet açık belirtmek zorunda kaldı; hastanın üç eşinden hiçbiri de giremezdi, büyük oğlu dahi, ayrıca ameliyat sırasında hastanın güneş gözlüklerini çıkarması da gerekiyordu. Ve acil müdahale bölgenin kabile reisi olmasından ötürü değil, ölüm tehlikesi söz konusu olduğundan yapılmaktaydı. Turu Mbulaka bağırıp çağırarak doktoru kahrolası işini yapması için bir rahat bırakmalarını söyledi, ağrıdan geberiyordu ve bayılmak istemiyordu, çünkü acıyla kendini kaybeden kişi savunmasını indirir, böylece düşmanları tarafından alaşağı edilebilir.

Hastanenin tek hemşiresi tarafından uygulanan anestezi, saat on üçü üç geçe Turu Mbulaka'nın savunmasını indirdi. Ameliyat tam bir saat sürdü ve hasta iki saat sonra, anestezinin etkileri geçmeye başladığı ve dilini ısırmadan göbeğindeki ağrının canını çıkardığını söylediğinde —ne halt ettiniz karnıma?— genel salona götürüldü (Bebenbeleke'de YBÜ'sü yoktu). Doktor Müss hastasının tehditkâr yorumuna hiç aldırış etmedi —ömrü boyunca buna benzer bir sürü şarkı dinlemişti— ve korumaların salona girmesini yasakladı. Girişteki yeşil renkli banka oturup bekleyebilirlerdi, Senyor Turu Mbulaka'nın dinlenmesi gerekiyordu. Reisin eşleri temiz çarşaflar, sıcak havayı serinletecek vantilatör ve yatağın ayak ucuna yerleştirdikleri pilli bir televizyon getirmişlerdi. Ayrıca hastanın beş gün boyunca tadına bile bakamayacağı bir dolu yemek.

Doktor Müss, dispanserin olağan yoklama ve muayeneleriyle, yoğun bir günün sonuna varmıştı. Her geçen gün yaşı kendisini biraz daha hissettiriyordu ama farkında değilmiş ve aynı etkinlikle çalışıyormuş gibi yapıyordu. Nöbetçi hemşire dışındakilere henüz iş saati bitmemiş de olsa gidip dinlenmelerini söyledi; hep böyle derdi çünkü ne getireceği belli olmayan ertesi güne hazırlıklı olmaları için dinlenmelerini isterdi. Kendisi de o sıra, bir odaya kapanıp bir saatten fazla bir süre boyunca kim bilir neden söz ettiği bir yabancıyı kabul etti. Hava kararmaya yüz tutmuştu ve pencereden çok huzursuz bir tavuğun gıdaklaması giriyor-

du içeri. Ay, Moloa taraflarında başını alıp giderken hafif bir patlama işitildi. Belki bir silah sesiydi. İki koruma sigara içmekte oldukları yeşil banktan kalktılar, bir mekanizmayla hareket edermiş gibi, silahlarını çekip şaşkın şaşkın bakıştılar. Ses öbür taraftan gelmişti. Ne yapalım, ikimiz birlikte mi gedelim, sen burada kal ben gideyim. Hadi git, git bak, ne olur ne olmaz ben kalayım, hı?

—Şu mangoyu soyuver —diye bağırmıştı Turu Mbulaka üçüncü eşine, silah sesi işitilmeden birkaç saniye önce, tabii bir silah sesiydiyse.

—Doktor dedi ki... —haliyle salonda hiçbir şey işitilmemişti, ne muhtemel silah sesi, ne dışarıdaki konuşma, çünkü içerdekiler reisin televizyonunda bir soruya cevap veremeyen yarışmacıyla —seyirciyi çok güldüren bir şey— dalga geçip şamata ediyorlardı.

—Doktor ne bilecek. Bana acı çektirmek istiyor o. —Televizyona bakıp küçümseyici bir jest yaptı:— Cahiller sürüsü —dedi talihsiz yarışmacıya. Üçüncü karısına dönüp.— Soy şu mangoyu hadi.

Turu Mbulaka yasak meyvaya ilk ısırığını atarken gerçekleşti trajedi: silahlı bir adam loş ışıklı salona girdi ve Turu Mbulaka'nın üzerine mangoyu da patlatan bir şarjör kurşunu boşalttı ve zavallı hastada öyle bir delik açtı ki korkutucu ameliyat yarası bir anekdota dönüştü. Aynı sırada, katil üç savunmasız eşin üzerine de ateş etti, bütün salonu üzerlerine silah doğrultarak gözden geçirdi, muhtemelen büyük oğlu aramaktaydı, ve ardından salonu terk etti. Yataklarındaki yirmi hasta tevekkülle merhamet atışını beklemekteydiler fakat ölümün nefesi uzaklarından geçip gitti. Kimine göre sarı, kimine göre mavi bir mendille, ama her durumda yüzünü kapatmış olan katil aceleyle gecenin içinde kayboldu. Bazıları bir araba sesi işittiklerinden emindi; ötekiler bu konuda hiçbir şey duymak istemiyorlardı, akıllarına geldiği anda yeniden titremeye başlıyorlardı, ve Kinşasa basını katilin ya da katillerin Turu Mbulaka'nın iki kifayetsiz korumasını haklamış olduklarını yazdı, birini hastane

koridorunda diğerini kana bulanmış yeşil bir bankın üzerinde. Kongolu bir hemşireyi de katletmişlerdi, Bebenbeleke Hastanesi hekimi, Doktor Müss'ü de; işittiği gürültülerden alarma geçmiş, büyük salona girmiş ve katiller için ayak bağı olmuş olmalıydı. Ya da, henüz ameliyat ettiği o adama bakılırsa, tehlike karşısında gösterdiği o küçümsemeyle saldırıyı engellemek istemişti belki de. Yahut, daha gık bile diyemeden tek bir kurşunla kafasından vurup öldürmüşlerdi. Hayır, bazı tanıklara göre ağzından tek kurşunla. Hayır, göğsünden. Başından. Her hasta, hiçbir şey görmemiş dahi olsa, trajedinin bütün bölümlerini farklı bir versiyonla savunuyordu; katilin mendili yemin ederim ki yeşildi ya da belki sarı, ama yemin ederim. Yine aynı şekilde, iki hasta, biri çocuk, kabile reisi Turu Mbulaka'ya sıkılan kurşunların hedefi olmuşlardı. Buraya kadar, oyunun içindeki Avrupa çıkarlarıyla pek ilgisi olmayan bir bölgede, ani bir saldırı tasvir ediliyordu. Ve RTF olaya seksen altı saniye ayırdı çünkü İmparator Bokassa'nın elmaslarıyla kirlenmiş olduğu haberi patlayınca eski başbakan Giscard d'Estaing Afrika'da bir tur yapmış, Kwilu bölgesini ziyaret etmiş, sadece işi için yaşayan kurucusunun çekimserliğine rağmen ün kazanmaya başlayan Bebenbeleke'ye gitmek için yolundan sapmıştı. Giscard, başı hep eğik, hep yapması gereken yarım kalmış işlerini düşünen Doktor Müss'le birlikte fotoğraf çektirmişti. Bebenbeleke hemşireleriyle ve resmi grubun ardında, bir mimikle, kontrolsüz, gülümseyen bembeyaz dişli bir çocukla. Bunun üzerinden pek geçmemişti. Adrià, televizyonu kapattı çünkü içine gömülecek bir bu haber kalmıştı.

Fransız ve Belçika basını da iki güne kalmadan Bebenbeleke hastanesindeki katliamın ayrıntılarına girerek farklı şeyler keşfediyorlardı: bütün bölgede saygı duyulan, nefret edilen, iftira edilen, yüceltilen ve korkulan kabile reisi Turu Mbulaka'ya yapılan saldırıda yedi kişi ölmüştü: Reisin çevresinden beş kişi, bir hemşire ve bir de hastanenin yöneticisi, dünyanın o köşesinde, Beleke ve Kikongo'da otuz yıldır hastaları uğruna gösterdiği çabayla tanınmış Doktor

Eugen Müss. Ellilerde kendisi tarafından kurulan hastane bu durumda varlığını sürdürebilecek miydi... ve haberin son cümleleri, bunu istemeyen biri gibi ve önemsiz, bir son dakika ilavesi gibi, Turu Mbulaka'ya karşı girişilen canavarca saldırıya cevap olarak Yumbu-Yumbu'da, Belçika devleti tarafından sömürgelikten çıkarma sürecinin doğrundan ürünü, yarı savaş ağası, yarı kabile reisi, bu çok tartışılan figürün taraftarları ile aleyhtarları arasında bir düzine ölüme neden olan bir huzursuzluk yarattı, diyordu.

Adrià'nın hayaller kurarak (Sara onu görmeye gelse, yeniden başlamayı istese, burada kaldığımı nereden bildin derdi, Sara da benim yerimi öğrenmek için tuttuğun dedektifi aradım derdi; ama gelmiyordu Sara, o da ne kahvaltıya ne akşam yemeğine iniyor, ne tıraş oluyor ne de başka bir şey yapıyordu, sadece ölmek istiyordu ve bu yüzden ağlayıp duruyordu) saatler geçirdiği otelin üç yüz kırk üç kilometre kuzeyinde, Adrià'nın acısının üç yüz kırk üç kilometre ötesinde, *Gazet van Antwerpen*'in bir nüshasını tutmakta olan titreyen eller gazeteyi bıraktı. Masanın üzerine düştü gazete, ıhlamur çayı fincanının yanına. Aynı haberi veren televizyonun karşısında. Kenara itince gazete yere düştü, adam ellerine baktı. Engellenemez bir halde titriyorlardı. Yüzünü kapattı ve otuz yıldır yapmadığı bir şekilde ağlamaya başladı. Cehennem içimizde bir köşede girilmeye hep hazır.

Haber akşamüstü, VTV kanalında yayınlandı ancak bu kez hastanenin kurucusunun kişiliğine odaklanmışlardı. O gece saat onda, birkaç yıl önce, Bebenbeleke Hastanesinin hayatını idame ettirmesi için bir sübvansiyona katılmadığından Kral Balduí ödülünü almayı reddetmesine dair — ayrıca hastanedeki mevcudiyetinin başka bir yerdekinden çok daha gerekli olduğunu düşündüğünden herhangi bir ödülü almaya Brüksel'e gidecek durumda değildi— kendisine ayrılmış RTFB belgeselinin tekrarlanacağı haberini verdiler.

Gece saat onda titrek bir el bozuk televizyonun açma düğmesine bastı. Acılı bir iç çekiş işitildi. Ekranda, *60 Dakika* görüntüsü ve hemen ardından, belli ki gizlice çekilmiş, Doktor Müss'ün ayakta, hastanenin sundurmasında yeşil ve üzerinde hiçbir kan lekesinin bulunmadığı bir bankın önünde ilerlerken hiçbir şekilde bir röportaj yapılmasına gerek olmadığını, hastanenin işinin başından aşkın olduğunu, oyalanamayacaklarını söyleyen bazı görüntüleri.

—Bir röportajın size pek çok faydası olabilir —Randy Oosterhoff'un, gizli kamerayı doktora odaklayarak peşi sıra yürürken biraz heyecanlanmış sesi.

—Bir bağışta bulunmak istiyorsanız hastane size şükran duyacaktır. —Geriye doğru işaret etti:— Bugün aşı günümüz, çok zor bir gün.

—Bekleyebiliriz.

—Lütfen.

Ardından başlık geliyordu: *Bebenbeleke*. Sonra, hastanenin eğreti tesislerinden görüntüler, işlerinin tam ortasında hemşireler, neredeyse başlarını bile kaldırmadan, harıl harıl çalışan, neredeyse insani olmayan bir adamayla işlerine gömülmüş hemşireler. Ve çok uzaktan Doktor Müss. Bir ses, Doktor Müss'ün bir Baltık köyünden olduğunu, otuz yıl önce, kelimenin tam anlamıyla bir hırka bir gömlekle Bebenbeleke'ye yerleşmiş olduğunu ve o gün bu gündür, çok büyük Kwilu bölgesinin sağlık hizmetlerini yetersiz de olsa karşılamaya çalışan o hastaneyi kurmakta olduğunu açıklıyordu.

Elleri titreyen adam kalkıp televizyonu kapatmaya gitti. Röportajı ezbere biliyordu. İç çekti.

İlk kez iki yıl önce göstermişlerdi. Pek seyretmese de program televizyonun açık olduğu bir anına rastlamıştı. Dikkatini çeken şeyin o hareketli giriş olduğunu çok iyi hatırlıyordu, o gazeteciliğe özgü giriş, Doktor Müss'ün bir yere doğru telaşla yürüyüp gazetecilere hastaneyle ilgili değilse kendilerine ayıracak vakti olmadığını söylediği...

—Ben bu adamı tanıyorum —demişti titrek elli adam.

Röportajı dikkatle izledi. Ne Bebenbeleke bir şey söylüyordu ona, ne Beleke ve Kikongo adları. Yüzüydü, doktorun yüzü... Acıya eklenen bir yüz, büyük ve yegâne acısına, ama nasıl bilmiyordu. Kadınlarının, içini parça parça eden hatırası yine geldi, küçük Trude'si, benim sevgili kayıp Truu'm, hiçbir şey yapmadığı için kendisini suçlayan bakışlarıyla Amelietje, hepsini kurtaracak kişi kendisiydi, ve kemana sarılmış durmadan öksüren kayınvalidesi, ya kucağında Juliet'le sevgili Berta'm, ve dünyanın bütün dehşeti. Doktorun yüzünün bunca acıyla ne ilgisi var. Görmek zorunda kaldığı röportajın sonuna doğru, o bulaşıcı siyasi hareketlilik bölgesinde, Bebenbeleke'nin yüzlerce kilometrelik alandaki tek hastane olduğunu öğrendi. Ve içini bulandıran yüzüyle bir hekim. Sonra, ekranda belgeselin destekçileri akarken Doktor Müss'ü nerede nasıl tanıdığını hatırladı; Müss kardeş, tatlı bakışlı Trappe rahibi.

Başrahibin kulağına, endişeli bir hastabakıcı kardeş tarafından, Robert kardeş hakkındaki bilgi fısıldandığında alarm zilleri çalmaya başlamıştı, ne yapacağımı bilmiyorum diyordu hastabakıcı kardeş, kırk dokuz kilo Peder, şehriye gibi incecik, ve gözlerinin feri söndü. Ben...

—Gözlerinde fer hiçbir zaman olmadı —diye ağzından kaçırdı Başrahip, ihtiyatsızca, sonra birden cemaatin bir kardeşine karşı merhamette kusur ettiğini fark etti.

—Başka ne yapacağımı bilmiyorum. Hastalara ayırdığımız et ve balık çorbasının tadına bile bakmıyor. Boşa gidiyor çorba.

—İtaati?

—Gayret ediyor fakat elinden gelmiyor. Yaşama isteğini kaybetmiş gibi. Aksine Tanrı'ya ulaşmak için acelesi varmış gibi, düşündüğümü söylediğim için beni affedin.

—Söylemeniz gerekir kardeş. İtaat etmeye mecbursunuz.

Robert kardeş —diye eğildi hastabakıcı kardeş, terli kelinin üzerinden bir mendili geçirdikten sonra sesinin titremesini bastırmak için— ölmek istiyor. Dahası, Peder...

Mendil cüppenin kıvrımları arasından gözden kaybolurken Başrahibin henüz bilmediği sırrı açıkladı, çünkü Robert kardeşin, başkalarının günahları ve kendi güçsüzlüğü yüzünden cezalandırılmış ruhunun çektiği ezayı dindirmek için ideal bir yer gibi görünen, Tongelreep'in berrak ve soğuk sularının yanı başındaki, Achel'deki Sistersiyen Cemaatinde çömezliğe giriş onayını imzalayan Başrahip Muhterem Peder Maarten bu sırrı kendisiyle birlikte mezara götürmek istemişti. Achel Benedikten Başrahipliği, Matthias Alpaerts'in yani müstakbel Robert kardeşin, bu yeni kardeşin, Trappe rahiplerinin günün yirmi dört saati kendilerine eşlik eden katı sessizliğiyle çevrelenmiş olarak çiftçilik öğreneceği, inek pisliğinin yanında tertemiz havayı soluyacağı, peynir yapmayı öğrenip bakır işleyeceği ya da revakların ya da süpürmesini söyleyecekleri herhangi bir yerin tozlu köşelerini süpüreceği, çoban şiirlerine özgü bir yerdi. Her gün sabaha karşı saat üçte, gecenin bu en soğuk vaktinde kalkmak ve sandallarının soğuktan koruyamadığı kütük gibi olmuş ayaklarıyla yürümek, yeni bir günde ve belki de yeni bir umutta, umudu yenileyen gece yarısı dualarını etmek hiç zor gelmedi ona. Sonra hücresine döndüğünde, *lectio divina* okumak da zor gelmiyordu, ki bazı anlar eza vaktine dönüşüyordu çünkü harap olmuş ruhuna hiç acımadan, capcanlı görüntüler geri dönüyorlardı ve Tanrı gün geçtikçe susuyordu, onlar cehennemdeyken yaptığı gibi. Bu yüzden şafak duasını haber veren çan ufacık bir umut gibi çınlıyordu, sonra, manastırın altı ayininde tevazu ona bu izni verirken sofu, ateşli kardeşlerine bakmaktan ve onlarla birlikte tek bir sesle bir daha asla Efendimiz, bir daha asla diyerek dua etmekten kendini alamıyordu. Belki de, mandırada başlayan sonraki dört saat boyunca mutluluğa yaklaşıyordu yavaş yavaş. İnekleri sağarken korkunç sırlarını fısıldıyordu ve onlar merhamet ve anlayış dolu yoğun bakışlarla karşılık veriyorlardı. *Tuinkruiden*li peynir yapmayı öğrendi kısa zamanda; binlerce cemaat üyesi arasında o hoş kokulu peyniri dağıttı-

ğını hayal ediyordu, Efendimizin bedeni diyordu onlara, kutsal ekmeği dağıtma yetkisi olmayan kendisi, çünkü küçük görevleri bile üstlenmemesi arzusuna saygı duyulmasını dilemişti, çünkü o bir hiçti ve sadece dizlerinin üzerine çöküp dua edecek bir köşe istiyordu hayatının geri kalanında, yüzyıllar önce Sant Pere de Burgal'a girmeyi talep ederken başka bir kaçağın, Miquel de Susqueda kardeşin yaptığı gibi. İnek gübreleri arasında, ot demetlerini karıştırarak geçen dört saatin ardından sabah duası için işe ara verip kardeşlerini rahatsız etmesin diye kokuyu gidermek için elini yüzünü yıkadıktan sonra kiliseye giriyordu, kötülüğe karşı bir sığınakmış gibi, ve kardeşleriyle birlikte öğle duasını ediyordu. Üstleri, tabakları her gün onun yıkamasını defalarca yasaklamışlardı çünkü bu iş, cemaatin istisnasız bütün üyelerinin göreviydi, böylece o da hizmet etme arzusunu kutsal itaat nedeniyle bastırmak zorunda kalmıştı. Öğleden sonra ikide kilisenin sığınağına geri dönüyorlardı ikindi duası için, ardından ineklere bakmadığı ama Paulus kardeş inekleri sağarken toprağı düzeltip otları yaktığı iki saatlik işi daha kalıyordu, sonra bir kez daha temizlenmesi gerekiyordu çünkü o kütüphanede çalışan kardeşleri gibi değildi, onların iş sonunda tozlu parmaklarını çok çok ıslatmaları gerekirdi, ve belki de gözlerini ve zihinlerini tüketerek kapalı kalmak yerine bedenlerini çalıştıran kardeşlerini kıskanıyorlardı. Akşamüstü ikinci *lectio divina,* saat altıda akşam ilahisiyle doruk noktasına ulaşan uzun bir prelüttü. Yiyormuş gibi yaptığı akşam yemeği vakti akşam duasına yol veriyordu, herkes kilisede, karanlıklar içinde, yalnızca Achel'in Tanrı'nın Annesinin imgesini aydınlatan iki mumunun sadık aleviyle. Benedikten manastırının çanları akşam sekizi vurduğunda yatağa giriyordu, kardeşleri gibi, ertesi ve öbürsü günün de yüzyıllar ve yüzyıllar boyunca yaşamış oldukları her günün tam olarak aynısı olması umuduyla.

Başrahip ağzı bir karış açık hastabakıcı kardeşe baktı. Neden Muhterem Başrahip Manfred tam da o günlerde

orada değildi! Neden Genel Kurulun illaki Robert kardeşin, hastabakıcı kardeşin pek az ilmiyle kurtaramadığı bir tür felce uğradığı gün yapılması gerekiyordu. Neden, kâinatın Tanrı'sı. Neden Başrahiplik görevini kabul ettim.

—Ama yaşıyor değil mi?

—Evet. Katatonik. Galiba. Kalk diyorsun kalkıyor, otur diyorsun oturuyor. Konuş diyorsun başlıyor ağlamaya, Peder.

—Demek ki katatonik değil.

—Bakın Peder: yaralar kesikler kırık çıkık kemikler ve gripler nezleler karın ağları ne isterseniz: ama bu ruhsal meselelere gelince...

—Peki ne tavsiye ediyorsunuz kardeş?

—Ben mi, Peder...

—Evet, ne tavsiye ediyorsunuz?

—Onu gerçek bir hekimin görmesini.

—Doktor Geel ne yapacağını bilmez mi?

—Benim kastettiğim gerçek bir hekim.

Şans eseri Başrahip Manfred, Genel Kurulun üçüncü oturumunda öbür başrahip kardeşlerinin önünde, Başrahibin telefondaki korkulu ve uzak sesiyle kendisine bildirdiği konu hakkındaki endişelerini dile getirdi. Başrahip Mariawald, uygun bulursa, manastırlarında bir hekim rahipleri bulunduğunu ve oloğanüstü tevazusuna ve tamamen karşı olmasına rağmen manastır dışında da büyük bir saygınlık kazanmış olduğunu iletti. Hem bedensel hem ruhsal hastalıklar hususunda. Eugene Müss hizmetlerine hazırdı.

On yılda ilk kez, Yüce Efendimizin bin dokuz yüz elli yılının on yedi nisanında Achel Benedikten Manastırına girmeyi başardığı ve Robert kardeş haline geldiği günden beri ilk kez, Matthias Alpaerts manastır topraklarının sınırlarını aşıyordu. Bacaklarının üzerine bırakılmış avuçları aşırı titriyordu. Korku dolu ufak gözlerle, onu sığınağından uzaklaştırıp kendisinin ebediyen kaçıp uzaklaşmak

istediği fırtınalar dünyasına geri götüren tozlu yolda hoplayıp zıplayan Citroën Stromberg'in kirli camından dışarı bakıyordu. Hastabakıcı kardeş zaman zaman göz ucuyla ona bakıyor, o da bunu fark edip sessiz şoförün ensesini seyrederek oyalanmaya çalışıyordu. Heimbach'a kadar olan yolculuk hastabakıcı kardeşin onun inatçı sessizliğini kırmaya gayret ettiği ve karbüratörün pek de nazik olmayan uğultusu eşliğinde sabah, öğle ve ikindi dualarını mırıldanmasına fırsat veren bir dört buçuk saat sürdü ve Achel'den çok farklı olan çanları cemaate günbatımı duasını haber verirken Mariawald'ın kapılarına vardılar.

Ertesi gün sabah duasından sonraydı, beklemesini söylediler, iyi aydınlatılmış geniş bir koridorun bir köşesinde sert bir bankın üzerinde. Hastabakıcı kardeşin pek kıt ve saygılı Almanca sözleri, zalim emirler gibi gürlemişti kulaklarında. Müss kardeşin yardımcısı hastabakıcı kardeş, Achel'li hastabakıcı kardeşle birlikte bir kapının ardında kayboldu. Bir ön rapor istemiş olmalıydılar. Onu bütün korkularıyla birlikte yalnız bırakmışlardı, sonra Müss kardeş çıt çıkmayan odasına aldı, aralarında masa oturdular, ona yeterince iyi bir Hollandaca ile sıkıntılarını anlatmasını rica etti ve Robert kardeş çekinerek gözlerine baktı, tatlı bir bakışla karşılaştığında, işte o zaman acısı patlak verdi ve başladı konuşmaya; çünkü evde öğle yemeği yiyeceğini sanıyorsun, karınla, kayınvaliden ve üç küçük kızınla, kayınvalide biraz üzerinize afiyet, peçeteler yeni kolalanmış, şu mavi beyaz kareli olanlardan, bugün küçük Amelietje'nin, büyük kızın yaş günü. Bunu söylemesiyle birlikte Robert kardeş tam bir saat boyunca nefes almadan, bir bardak su istemeden, temiz masadan bakışlarını ayırmadan ve Müss kardeşin hüzünlenmiş bakışlarının farkına varmadan konuştu. Bütün hikâyesini anlattığında da, böylece hayatımı başım önde sürdürdüm, ödlekliğime ağlayıp kötülüğümü tamir etmenin bir yolunu arayarak, nihayet bir gün hatıraların asla giremeyeceği yere saklanma fikri geldi aklıma, diye ekledi. Tekrar Tanrı'yla konuşmaya ih-

tiyacım vardı ve bir Şartrö tarikatına girmek için başvurdum, niyetlendiğim şeyin iyi bir fikir olmadığını söylediler. O günden sonra yalan söylemeye başladım ve kapısına vurduğum manastırlarda ne acılarımı dile getirdim ne de sebeplerinden söz ettim. Her yeni görüşmede nerede konuşacağımı nerede susacağımı öğrendim, ve nihayet Achel Benedikten Manastırının kapısını çaldığımda artık hiç kimsenin benim gecikmiş temayülümün önüne herhangi bir engel koyamayacağını biliyordum, ve itaat başka bir şey emretmiyorsa şayet manastırın en sefil işlerini yaparak yaşamama izin vermelerini yakardım. İşte o günden sonra sözlerimi inekler aracılığıyla iletmeyi öğrendiğim Tanrı'yla az da olsa konuşmaya tekrar başladım.

Doktor Müss ellerini tuttu. Öylece durdular, belki on belki yirmi dakika; sonra Robert kardeş daha sakin nefes alıp vermeye başladı, ve manastırdaki sessizlik yıllarından sonra o hatıra kafamın içinde tekrar dolaşmaya başladı.

— Arada sırada dolaşmasına hazır olmalısınız Robert kardeş.

— Artık dayanamam.

— Elbette dayanırsınız; Tanrı'nın yardımıyla.

— Tanrı yok.

— Siz bir Trappist rahipsiniz. Beni gücendirmek mi istiyorsunuz?

— Tanrı beni affetsin, ama onun tasarılarını anlayamıyorum. Şayet sevgi Tanrı'sıysa neden...

— Sizi bir insan olarak ayakta tutacak olan, hiçbir kötülüğe, ruhunuzu kemiren, bu size yaptıkları gibi bir kötülüğe sebep olmayacağınızı bilmektir.

— Bana değil: Truu'ya, Amelia'ya, ufacık Julietje'ya, Berta'ma ve nezleli kayınvalideme ettiler.

— Haklısınız: ama size de kötülük ettiler. Kahraman erkek kendisine kötülük edildiğinde iyilik edendir.

— Sorumlu olanları karşımda görsem... —Hıçkırdı.— Ne yaparım bilmiyorum Peder. Yemin ederim affedebilir miyim bilmiyorum onları...

Kardeş Eugen Müss küçük bir kâğıda bir şey yazıyordu. Robert kardeş onun gözlerine baktı, öteki bakışlarına karşılık verdi, gazeteciye boş vakti olmadığını söylediği ve bilmeden gizli kameranın objektifine baktığı gibi. Aynı ifadeyle. Ekranda o bakışı gördüğünde Matthias Alpaerts, Bebenbeleke'ye gitmesi gerektiğini anladı, ne olursa olsun, kendisine huzur verecek o bakışı tekrar görmeye, çünkü hatıralar birkaç gündür yeniden kafasının içinde dolaşmaya başlamıştı.

Bebenbeleke'ye vardığında bulduğun ilk şey bu adla herhangi bir köyün olmadığıdır. Sadece, Kikwit'in millerce kuzeyinde, Yumbu-Yumbu'nun millerce güneyinde, Kikongo ve Beleke'nin yeterince uzağında, hiçbir şeyin ortasındaki hastanenin adıdır bu. Hastane, sağlık ocağının etrafında hastaların inşa ettiği ve hastanede yatışın günler sürdüğü durumlarda herhangi bir resmi işleme gerek kalmadan hasta yakınlarının kaldığı ve yıllarla birlikte Bebenbeleke köyünü yaratan kulübelerle çevrilidir; yavaş yavaş, hastaneyle pek az ilişkisi olan ya da hiç olmayan kimselerin de kalmaya başladığı yeni yeni kulübeler türüyor. Doktor Müss için iyiydi. Hastanenin etrafında, üstelik yasaklanmış olmasına rağmen çoğu kez sağlık hizmetlerinin yürütüldüğü alanlarda da serbetçe konaklayan tavuklar için de. Bebenbeleke acıyla inşa edilmiş bir köydür, çünkü hastaneden yarım kilometre ötede, Djilo yönünde, beyaz kayadan sonra, hastalıktan kurtulamayanların mezarlığı bulunur. Doktor Müss'ün başarısızlığının göstergesi.

—Birkaç aya kalmadan tarikatı terk ettim —dedi Matthias Alpaerts. Çare olduğunu düşünerek girmişti ve daha iyi bir çare olduğuna kanaat getirerek çıktı. Fakat manastırın içi ya da dışı fark etmiyordu, hatıralar hâlâ tazeydi.

Doktor Müss girişteki yeşil banka oturttu onu, henüz kana bulanmamış, ve elini tuttu, otuz yıl önce Mariawalda Manastırının muayene odasında yaptığı gibi.

—Bana yardım etmek istediğiniz için teşekkür ederim Müss kardeş —dedi Matthias Alpaerts.

—Size yeterince yardım edemediğim için üzgünüm.

—Bana fazlasıyla yardım ettiniz Müss kardeş. Artık hazırlıklıyım, hatıralar kafamda dolanmaya başladığında kendimi biraz daha iyi savunabiliyorum.

—Sık sık oluyor mu?

—İstediğimden çok, Müss kardeş. Neden...

—Bana kardeş demeyin: ben rahip değilim —diye kesti sözünü Doktor Müss—. Görüşmemizden çok kısa bir süre sonra Roma'dan affımı istedim.

Eski Robert kardeşin sessizliği anlamlıydı ve eski Müss kardeş bozdu sessizliği ve, nedamet arzusuyla tarikatı terk ettiğini söyledi, Tanrı beni affetsin, kapanıp saatler boyu dua etmektense, kimsesizler arasında iyilik yaparak daha çok yararlı olabileceğimi düşünüyordum sürekli.

—Sizi anlıyorum.

—Niyetim hiçbir şekilde Manastır hayatından şikâyet etmek değildi: mesele benim ruhsal durumumdu ve üstlerim anladılar.

—Siz bir azizsiniz, bu çöle kapanmış.

—Burası kesinlikle bir çöl değil. Ben de aziz değilim. Bir hekimim, eski rahip, ve şimdi sadece hekimlik yapıyorum. Hastalıkları tedavi etmeye çabalıyorum.

—Ben de kötülüğe karşı her an tetikteyim.

—Biliyorum. Ama benim yapabildiğim sadece hastalıklara karşı savaşabilmek.

—Kalıp size yardım etmek istiyorum.

—Yaşınız oldukça ileri. Altmışı geçtiniz değil mi?

—Fark etmez. Faydalı olabilirim.

—İmkânsız.

Doktor Müss'ün tonu bu cevapta sertleşmişti. Sanki karşısındaki kendisini derinden yaralamış gibi. Matthias Alpaerts'in elleri titremeye başladı, öbürü fark etmesin diye ceplerine sakladı ellerini.

—Ne zaman böyle titriyorlar? —Doktor Müss gizlen-

miş elleri işaret ediyordu ve Matthias bir hoşnutsuzluk ifadesini gizledi. Ellerini önünde uzattı, aşırı bir şekilde titriyorlardı.

—Bu titremeyle bana yardım edemezdiniz.

Matthias Alpaerts gözlerine baktı; yorum baştan aşağı zalimceydi.

—Pek çok şekilde faydalı olabilirim —dedi, gücenmiş—. Bostana bakarak mesela. Achel Manastırında çiftçilik öğrendim.

—Robert kardeş... Matthias... Israr etmeyin. Evinize dönmelisiniz.

—Evim yok. Burada faydalı olabilirim.

—Hayır.

—Hayırı kabul etmiyorum.

O zaman Müss kardeş Matthias Alpaerts'i kolundan tutup birlikte yemek yemeğe götürdü. Her akşamüzeri olduğu gibi tek gıda olarak, doktorun ufak bir gaz ocağında kaynattığı yapış yapış bir darı pilavı vardı. Çalışma odasında doktorun masasını sofra olarak kullandılar. Doktor Müss küçük bir dolabı açıp iki tabak çıkardı ve Matthias plastik bardakların arkasına bir şey sakladığını fark etti, belki kirli bir bez. İştahsızca yerken doktor ona neden kalıp kendisine yardım edemeyeceğini açıkladı, ne ortaya çıkıveren bir hastabakıcı olarak, ne bahçıvan, ne aşçı, ne de tek bir meyvenin yetişmediği, ancak kanın fışkırabileceği bir toprakta çiftçi olarak.

Gece yarısı, herkes uyurken Doktor Müss'ün odasına girdiğinde, Matthias Alpaerts'in elleri titremiyordu. Pencerenin yanındaki küçük dolabı açtı, ufak bir fenerin ışığında aradığı şeyi buldu. Cılız ışıkta bez parçasını inceledi. Upuzun bir dakika boyunca tanıyıp tanıyamadığını anlayamadı. Bütün titremeler gırtlağından fırlamak için kendisini zorlayan yüreğinde toplanıyordu. Parmaklarında bir karıncalanma hissetti, Fèlix Ardèvol'ün hissettiği karıncalanmanın aynısını ya da istediğim parçanın benden çaresizce uzaklaştığı zaman benim hissetmeye başladığım gibi.

Parmak uçlarında karıncalanma ve titreme. Ancak Matthias Alpaerts'in hastalığı bizimkinden farklıydı.

Kikongo'dan gelen, Kwilu'da ayaklarını yıkayan o geniş bölgenin hastaları için ilaç, yiyecek ve bir tutam da umut getiren kamyonla gün doğmadan yola çıktı.

32

Paris'ten başım önde kuyruğum bacaklarımın arasında döndüm. Adrià Ardèvol o sıra, Barcelona Üniversitesindeki meslektaşları arasında kazanmaya başladığı, kendi-işine-bakan-ve-hiç-ama-hiç-birlikte-kahve-içmeye-gelmeyen-ve-iyinin-ve-kötünün-peşinde-olduğu-için-avludan-geçen-suratsız-sevimsiz-bilge şöhretine rağmen nispeten şüpheci, kalabalık bir öğrenci topluluğuna çağdaş düşünce tarihi üzerine bir ders veriyordu. Ve neredeyse gizlice yayımladığı, sayelerinde hayranlar ve çekemeyenler edinmeye başladığı, oldukça kışkırtıcı iki kitapçık, *Fransız Devrimi* ve *Marx?*'la gelen saygınlık. Paris günleri onu çökertmişti ve hiç umurunda olmadığı için Adorno'dan da söz etmek istemiyordu.

Seni pek düşünmemiştim Lola Xica çünkü kafam Sara'yla doluydu. Nihayet bir gün bir akraban kapıyı çalıp kuzenim öldü ve haber verilmesini istediği bazı kimselerin adreslerini bıraktı, deyinceye kadar. Yer ve saat konusunda bilgiyi de ekledikten sonra karşılıklı bir iki nezaket ve başsağlı sözü ettik.

Cenazede yirmi kişi kadardık. İki üç çehreyi belli belirsiz hatırlıyordum ama hiç kimseyi selamlayamadım, kimliği belirsiz kuzeni de. Dolors Carrió i Solegibert, namı diğer "Lola Xica" (1910-1982) Barceloneta'da doğup orada ölen, annemin arkadaşı, tek ve gerçek ailesi annem olduğundan bana tam bir kahpelik eden iyi kadın. Muhtemelen

sevgilisiydi de. Her şeye rağmen, sana layık olduğun gibi veda edemedim.

—Hey, hey, ama ne kadar oldu, siz ayrılalı yirmi yıl?

—Hayda, ne diyorsun, yirmi yıl! Üstelik biz ayrılmadık: bizi ayırdılar.

—Şimdiye torunlarınız olmalıydı.

—Ne yani başka bir kadın aramadım mı sanıyorsun?

—Doğrusu bilmiyorum.

—Anlatayım: her gün, neyse, hemen hemen her gün, yatmaya gittiğimde ne düşündüm biliyor musun?

—Hayır.

—Şimdi kapının zili çalacak, ding dong.

—Senin zilin zrrzrrzrrzrrzrrzrr diyor.

—Tamam: zrrzrrzrrzrrzrrzrr olsun, ve ben açıyorum, karşımda Sara bana şu şu nedenle çekip gittim diyor ve şayet beni hayatında bir kez daha istersen, Adrià, diyor.

—Hey hey, oğlum, ağlama. Artık düşünmemelisin. Görüyor musun? En iyisi bu değil mi?

Bernat Adrià'nın o hiç görülmedik patlamasının karşısında kendini rahatsız hissediyordu.

Dolabı işaret etti, Adrià omuz silkti, Bernat bu jesti sen yap gibi yorumladı ve Vial'i çıkarıp, bittiğinde kendimi daha iyi hissettiğim, Telemann'ın bir çift fantezisini armağan etti ona, teşekkür ederim, Bernat, dostum.

—Daha ağlamak istiyorsan ağla tamam mı?

—Bana izin verdiğin için teşekkür ederim —Adrià gülümsedi.

—Yumuşaksın, çok yumuşak.

—İki annenin aşkımız üzerine oynadığı ve ikimizin de gözü kapalı içine düştüğümüz oyun beni mahvetti.

—Güzel. İki anne öldü ve sen devam edebilirsin...

—Neye devam edebilirim?

—Bilmiyorum. Öylesine diyordum...

—Senin duygusal istikrarını kıskanıyorum.

—Sen öyle san.

—Öyle, öyle. Sen ve Tecla, turnayı gözünden.

—Llorenç'le anlaşamıyorum.

—Kaç yaşında?

—İtiraz etme ruhunda.

—Keman çalmayı istemiyor mu?

—Nereden biliyorsun?

—Bu şarkı bana tanıdık geliyor.

Adrià bir süre düşünerek kaldı. Kafasını salladı: sonuç olarak hayat bana çok aceleye getirilmiş gibi geliyor, dedi. Ve Pazar günü kendini içkiye verir gibi Sant Antoni kapalı pazarının tezgâhlarında kafa dağıtmaya gitti ve Morral'a rastlayınca kitapçı kendisini takip etmesi için işaret etti. Bu kez Gouncourt'ların *Renée Mauperin*'inin tek elden çıkmış bir yazıyla yazılmış, sayfa kenarlarında pek az düzeltme olan elyazmasının ilk on sayfasıydı ve Morral'ın bana söylediğine göre Jules'ün yazısıydı.

—Siz edebiyattan anlıyor musunuz?

—Ben satıcıyım: kitaplar, kartlar, elyazmaları ve Bazooka sakızları satarım, bilmem anlatabildim mi.

—Peki ama nereden buluyorsunuz?

—Sakızları mı?

Morral, kurnaz, yönteminden söz etmedi bana. Sessizlik onun için güvenlik demekti ve aracılığının devamının teminatı.

Goncourt sayfalarını aldım. Birkaç haftaya kalmadan sanki beni bekliyorlarmış gibi, Orwell'in, Huxley'in ve Pavese'nin elyazmalarının bazı sayfaları ortaya çıkmaya başladı. Adrià almak için alma konusundaki kuramsal çekimserliğine rağmen hepsini aldı. Fakat *Il mestiere di vivere*'nin* hangi yılın olduğunu bilmediği sekiz şubatını, Guttuso'nun karısından ve evinde seni bekleyen, seninle uyuyacak ve içini ısıtan ve yanında olan, seni yaşatan bir karın olması beklentisinden söz ettiği kopuk bir sayfasını almamazlık edemezdi, hiçbir zaman sahip olmadığım ve

* Cesare Pavese, *Yaşama Uğraşı*.

asla sahip olamayacağım benim sevgili Sara'm. O sayfaya nasıl hayır diyebilirdim? Ve eminim Morral titrememi fark ediyor ve şiddetine göre fiyatı belirliyordu. Üstelik, insanı etkileyen, kafasını karıştıran metinlerin orijinal kâğıtlarına sahip olmaya direnmenin çok zor olduğu kanısındayım. Evrensel sanat ya da düşünce eserine dönüşecek manevi fikrin beden bulduğu maddi unsur olarak yazı, çizgi, jest ve mürekkepli kâğıtlar; okuru yönlendiren ve dönüştüren metin. Bu mucizeye hayır demek imkânsız. Bu yüzden Morral, bir aracı olarak beni, Ungaretti'nin hasta edici fiyatlı iki şiiri: *Soldati* ve zamanın değil savaşın yarattığı harabelerdeki bir köyden söz ettiği *San Martino del Carso* ile çıkagelen, adını öğrenemediğim bir adamla tanıştırdığında pek düşünmedim. *É' il mio cuore il paese più straziato.** Benimki de sevgili Ungaretti. Ne büyük bir hüzün, ne büyük bir acı, ne büyük bir sevinç, yazarın ilk sezgisini sanat eserine dönüştürmek için kullandığı kâğıda sahip olabilmek. Böylece benden isteneni ödedim, neredeyse pazarlık etmeden, işte o zaman Adrià bir tükürük sesi işitip yanına baktı.

—Söyle, Carson.

—Ugh. Ben de konuşmak istiyorum.

—Buyur, konuş.

—Bir sorunumuz var —dedi ikisi de o zaman.

—Ne?

—Farkında değil misin?

—Fark etmek istemiyorum.

—Bu son yıllarda elyazmalarına harcadığın paraya hiç baktın mı?

—Sara'yı seviyorum ve o annelerimiz bizi kandırdığı için çekip gitti.

—Bunun için artık yapacak bir şey yok. Yeni bir hayat kurmuş kendine.

* Yüreğim benim en azaplı ülke—çev. Işıl Saatçıoğlu

—Bir whisky daha, lütfen. Duble olsun.

—Ne kadar harcadın biliyor musun?

—Hayır.

Bir büro hesap makinesinin vızıltısı duyuldu. Arapahoların cesur büyük reisi mi yoksa suratsız kovboy muydu bunu yapan bilmiyorum. Birkaç saniyelik sessizlikten sonra insanı çığırından çıkaran öyle bir miktar söylediler ki

—Peki, peki, peki, artık almayacağım. Tamam. Memnun musunuz?

—Bakın, Doktor —dedi Morral başka bir gün—: Bir Nietzsche.

—Bir Nietzsche mi?

—*Die Geburt der Tragödie*'den beş sayfa. Yani, doğrusu ne demek bilmiyorum.

—Tragedyanın doğuşu.

—Tahmin ediyordum —Morral, öğle yemeğinden yeni kalktığı için ağzında bir kürdanla.

Uyarıcı bir başlık olduğunu düşünmek yerine tam bir saat boyunca dikkatle beş sayfaya baktım ve sonunda Adrià başını kaldırıp bağırdı, bunları nereden buldunuz? diye haykırdı. Morral ilk kez soruya cevap verdi:

—Temaslar.

—Tabii ya. Temaslar...

—Öyle. Temaslar. Alıcı varsa elyazmaları mantar gibi biter. Bilhassa malın sahiciliği garanti edildiğinde, yani bizim yaptığımız gibi.

—Kim bu biz?

—İlgileniyor musunuz, yoksa?

—Ne kadar?

—Çok.

—Ne kadar çok?

—Çok.

—Vay canına.

Fakat parmaklarda ve sağduyuda karıncalanma, uyuşma.

—Nietzsche. Tragedyanın doğumu demek olan, *Die Geburt der Tragödie*'nin ilk beş sayfası.

—Doğuşu.

—Ben de öyle demek istemiştim.

—Bu kadar ilk sayfayı nereden buluyorsunuz?

—Hakiki elyazması erişilemez olmalıdır.

—Yani biri bunları parçalara ayırıyor ve... —Ürpermiş:— ya ben daha fazlasını istersem? Bütün kitabı istersem?

—Önce fiyatı duymalısınız. Ama bence elimizde olanla başlasak en iyisi. İlgileniyor musunuz?

—E tabii!

—Fiyatı biliyorsunuz.

—Üç aşağı beş yukarı.

—Yok. Beş yukarı.

—O zaman üç yukarı.

—Şimdi anlaşmaya başlıyoruz.

—Ugh.

—Şimdi olmaz ama!

—Efendim?

—Yok, yok, size demedim. Anlaştık mı?

Adrià Ardèvol üç aşağı beş yukarı ödedi ve Nietzsche'nin ilk beş sayfası ve elyazmasının tamamını elde etmek için, tabii gerçekten ellerindeyse, Morral'la tekrar konuşmaya duyduğu buyurgan ihtiyaçla çekip gitti. Carson'la Kara Kartal'ın ah'larıyla vah'larının bir anlamı olup olmadığını öğrenmek için Senyor Sagrera'ya ne kadar parasının kaldığını sormanın belki de tam vakti diye düşündü. Fakat Sagrera kendisine paranı işlet derdi: parayı mevduat hesabında tutmak çok yazık.

—Ne yapabilirim bilmiyorum.

—Ev al.

—Ev mi?

—Evet. Ve resim. Tablo demek istiyorum.

—Yapmayın... Ben elyazması alıyorum.

—O da ne?

Koleksiyonunu gösterirdi ona. Senyor Sagrera somurtarak inceler ve derin derin düşündükten sonra, bunun son derece riskli olduğu sonucuna varırdı.

—Neden?

—Malzeme nazik. Fareler kemirir ya da şu saçaklı böcekler dadanır.

—Fare yok evde. Böcekleri de Lola Xica halleder.

—Ugh.

—Ne?

—Caterina.

—Evet, teşekkürler.

—Israr ediyorum: ev alırsanız sağlam bir şey almış olursunuz, fiyatı da asla düşmez.

Bu sohbetten tasarruf etmek istediği için Adrià Ardèvol Senyor Sagrera'yla ne evlerden ne de farelerden söz etti. Ne de saçaklı böcekleri beslemek için harcadığı paradan.

Birkaç gece sonra tekrar ağladım ama aşktan değil. Ya da öyle: aşktandı. Posta kutusunda Calaf adlı birinden —Barcelona'da noter, benim hiç tanımadığım bir bey— bir ihbarname vardı ve hemen dükkân satışıyla ilgili bir sorun, aileyle ilgili kimbilir hangi sorun diye düşündüm, noterlere hiçbir zaman güvenmemişimdir, gerçi şu anda giderek daha az ait olduğum bir hayatın noterliğini yapmaktayım. Ne diyordum: evet, Noter Calaf, küçük çok şık bir salonda hiçbir açıklama yapmadan beni yarım saat bekleten tanımadığım bir bey. Otuz dakikanın sonunda küçük şık salona girdi, gecikme için özür dilemedi, gözlerime bakmadı, gür ve apak bir sakalı sıvazlayıp benden kimliğimi göstermemi istedi. Hoşnutsuzluk ve hayal kırıklığı olarak yorumladığım bir mimikle kimliğimi geri verdi.

—Senyora Maria Dolors Carrió sizi mirasının bir kısmının vârisi olarak tespit etti.

Ben mi Lola Xica'nın mirasçısıyım? Milyonerdi öyle

mi, bütün ömrü boyunca hizmetçilik yapmıştı, üstelik, benimki gibi bir ailede? Yarabbim.

—Peki bana miras bırakılan şeyin ne olduğunu düşünüyorsunuz?

Noter bana biraz yan yan baktı; eminim ona hiç de iyi görünmüyordum. Fakat içim hâlâ Paris tatsızlığıyla doluydu, şu yeni bir hayat kurdum Adrià ile ve kapanan kapı'yla, ayrıca bütün noterler cemiyeti hakkımda istediklerini düşünebilirlerdi, hiç umurumda değildi. Noter tekrar sakalını sıvazladı, başını salladı ve aşırı genizden bir sesle:

—Bin sekiz yüz doksan dokuz yılına tarihlenmiş Modest Urgell diye birinin resmi.

Lola Xica, sen benden de inatçısın.

İşlemler yapıldıktan ve vergiler ödendikten sonra Adrià bir urgell denen şeyi, Santa Maria de Gerri Manastırı tablosunu, başka bir tablo ya da bir rafla doldurmak istemediği için boş kalmış duvara yeniden astı. Akşam güneşi ışığı Trespui taraflarından belli bir hüzünle aydınlatıyordu hâlâ. Adrià yemek masasının sandalyelerinden birini geri çekip oturdu. Uzun bir süre tabloyu seyrederek kaldı orada, güneşin ağır ağır hareket edişini yakalamak ister gibi. Santa Maria de Gerri Manastırından geriye döndüğündeyse ağlamaya başladı.

33

Üniversite, dersler, yazılmış hayatın tümünü okuyabilmek... Evin kütüphanesinde, orada olduğunu hiç tahmin etmediği bir kitabı keşfetmek büyük bir mutluluk oluyordu. Ve yalnızlık ağır gelmiyordu çünkü hiç boş vakti yoktu. Yayımlanmış iki kitabı pek az okurdan çok sert eleştiriler almıştı. İkinci kitabı üzerine *El Correo Catalán*'da, Adrià'nın kesip bir dosyada sakladığı, son derece iğneleyici, acı eleştirilerle dolu bir yorum çıktı. İçten içe, kuvvetli duygular uyandırdığı için gururluydu. Her halü kârda, bütün olan biteni kayıtsızlıkla seyrediyordu çünkü gerçek acı başka bir şeydi, ayrıca biliyordu, henüz sadece kaleminin ucunu açmıştı. Arada bir sevgili storioni'mi çalıyordum, daha ziyade sesi kısılmasın diye; ayrıca teninde kalan yara izlerinin hikâyelerini öğrenmek için. Hatta birkaç kez Trullols'un teknik etütlerine geri döndüm ve onu biraz özledim. Ne olmuştu acaba, her şeye ve herkese. Ne olmuştu acaba, Trullols'a...

—Öldü —dedi bir gün Bernat, şimdi artık arada bir görüşüyorlardı—. Sen de evlenmeliydin —diye ekledi, Tona'daki düğünlere hazırlanan Ardèvol dedeydi sanki.

—Öleli çok oldu mu?

—Yalnız olman iyi değil.

—Yalnız gayet iyiyim ben. Günlerimi okuyup çalışarak geçiriyorum. Keman ve piyano çalarak. Arada bir *Can* Múrria'dan peynirler, pate ya da şarap alıyorum. Daha ne olsun? Hayatıma gelince, Lola Xica hallediyor.

—Caterina.

—Evet, Caterina.

—Harika.

—Benim de demek istediğim bu.

—Ya düzüşmek?

Düzüşmek, idare eder. Mesele gönüldü. Bu yüzden çaresizce, kesinkes âşık olmuştu, yirmi üç öğrenciye ve iki avlu arkadaşına, fakat bir gelişme olmamıştı çünkü... tabii, Laura hariç, o, sonuçta, o...

—Trullols neden öldü?

Bernat kalkıp dolabı gösterdi. Adrià sen yap manasında elini kaldırdı. Bernat elyazmalarını bile dans ettiren şeytani bir çardaşın ardından, biraz şekerli fakat çok iyi yorumlanmış tatlımsı bir valset çaldı

—Harikulade iyi geliyor kulağa —dedi, hayran, Adrià. Vial'i alırken biraz kıskanç:— Oda yaptığın bir gün benden iste.

—Oy, ne büyük sorumluluk.

—E söyle bakalım, ne istiyordun, neymiş o kadar acil olan?

Bernat yazdığı bir hikâyeyi okumamı istiyordu, yeni sorunların kokusunu aldım.

—Anlayacağın yazmayı bırakmıyorum. Hep öyle desen de terk etmiyorum.

—İyi ediyorsun.

—Ama haklı olmandan korkuyorum.

—Hangi konuda?

—Yazdıklarımın ruhsuz olduğu konusunda.

—Neden ruhsuz?

—Bilsem...

—Yazmak belki de senin kendini ifade etme aracın değil.

O zaman Bernat kemanı elimden aldı ve Sarasate'nin *Caprice basque*'ını çaldı, apaçık altı yedi hatayla. Bitirdiğinde görüyor musun? dedi, keman benim kendimi ifade etme aracım değil.

— Bile bile hata yaptın. Ben seni tanıyorum, oğlum.

— Ben asla solist olamayacağım.

— Olman da gerekmiyor. Müzisyensin, keman çalıyorsun, hayatını kazanıyorsun. Daha ne istiyorsun, Allah aşkına?

— Sevgi ve hayranlık kazanmak istiyorum, hayatımı değil. Konser asistanı ölümsüz bir hatıra bırakmaz.

— Orkestra bırakır ölümsüz hatırayı.

— Ben solist olmak istiyorum.

— Olamazsın! Daha şimdi kendin söyledin!

— Bu yüzden yazmak istiyorum: yazar daima solisttir.

— Bunun büyük bir edebiyat uğraşı nedeni olduğunu sanmam.

— Ama benim nedenim bu.

Yani bir hikâye değil hikâyeler koleksiyonu olan hikâyeyle baş başa kalmam gerekti, okudum ve birkaç gün sonra belki de en iyisi üçüncüsü, seyyar satıcının hikâyesi dedim.

— Bu kadar mı?

— Evet, öyle.

— Ne ruh ne kıl ne tüy bir şey bulamadın mı?

— Ne ruh ne kıl ne tüy. Ama zaten biliyorsun!

— Bak ne diyeceğim, senin için karardı, çünkü yazdıklarını yerden yere vurdular. Ve benim hoşuma giden de bu, hım?

Başlangıçtaki o açıklamadan sonra uzun bir süre Bernat yazdıklarıyla Adrià'yı meşgul etmemişti. Katalan edebiyat dünyasını ve muhtemelen hiçbir okuru sarsmayan üç hikâye kitabı yayımlamıştı. Kendini orkestrayla mutlu olmaya adamak yerine içini birazcık olsun karartmanın yollarını arıyordu. Ben de tutup burada mutlu olma dersleri veriyordum. Uzmanmışım gibi. Mutluluk sanki mecburi bir dersmiş gibi.

Ders iyileşme eğilimiyle normale yüz tutmuştu. Leibniz döneminde yapılan müzik hakkında konuşmuştu. Onları

Leibniz'in Hannover'ine götürmüş, Buxtehude müziğini, "La Capricciosa" aryası üzerine klavsen için çeşitlemeleri (BuxWV 250) dinletmiş ve iyi dinlesinler istemişti, çok tanınmış bir müzisyenin sonraki (ama çok sonra değil, hım?) bir eserini hatırlatmıyor mu? Sessizlik. Adrià ayağa kalktı, bandı geri sardı ve Trevor Pinnock'un klavsenini bir dakika daha dinlemelerine izin verdi.

—Hangi eseri kastettiğimi biliyor musunuz? —Sessizlik.— Bilmiyor musunuz? —dedi.

Öğrencilerden bazıları pencereden dışarı bakıyordu. Ötekiler not tuttukları kâğıtlara dikmişti gözlerini. Bir kız başıyla hayır diyordu. Yardım etmek için dönemin Lübeck'inden söz etti, sonra tekrar bilmiyor musunuz? dedi. O zaman hayret ve kızgınlıkla çıtayı düşürüp haydi dedi: eserin değil bestecinin adını söyleyin yalnızca. Orta sıralardan o güne dek görmediği bir öğrenci elini kaldırmadan Johann Sebastian Bach mı? dedi, böyle, soruyla, Adrià da bravo! dedi. Evet eser benzer bir yapıya sahip. Size tekrarladığım, bir çeşitlemenin gelişimini hatırlatan bir temaya... Bakın ne diyeceğim? Çarşambaya kadar hangi eserden söz ettiğimi öğrenmeye çalışın. Ayrıca birkaç kez de dinleyin bakalım.

—Ya hangisi olduğunu bulamazsak? —Daha önce hayır diyen kızdı.

—Kataloğunun 988. eseri. Memnun musunuz? Başka yardım?

Düşürmek zorunda kaldığım çıtalara rağmen o dönem derslerin beş saat sürmesini isterdim. Ayrıca öğrencilerin dersleri canlı bir ilgiyle dinlemelerini ve ertesi derse cevaplarını hazırlamak için süre istemek zorunda kalacağım sorular sormalarını isterdim. Fakat Adrià elindekiyle yetinmek zorundaydı. Öğrenciler çıkış kapısına doğru basamaklardan iniyorlardı. Cevabı bulan dışında hepsi, o hâlâ sırasında oturuyordu. Adrià kaseti çıkarırken seni burada daha önce gördüğümü sanmıyorum dedi. Öteki cevap vermediği için başını kaldırdı ve sessizce gülümsediğini gördü.

—Adın ne?

—Ben öğrencin değilim.

—Ne işin var burada öyleyse?

—Seni dinlemek. Beni tanımıyor musun?

Ayağa kalkıp öğretmen kürsüsüne kadar indi, elinde ne çanta ne defter. Adrià bütün kâğıtlarını çantasına koymuş, kaseti kutusuna yerleştirmişti.

—Hayır. Hatırlamam mı lazım?

—Yapma... Teknik olarak sen benim dayımsın.

—Ben, dayın?

—Tito Carbonell —dedi, tokalaşmak üzere elini uzattı—. Roma'da görüşmüştük, annemin evinde, dükkânı satmaya geldiğin zaman.

Şimdi hatırlıyordu: kalın kaşlı sessiz ergen, kapıların ardından konuşmalara kulak kabartan, yakışıklı ve tavırlarında kendine güvenli bir gence dönüşmüştü.

Adrià annen nasıl diye sordu, o da iyi dedi, sana selamları var, ve sohbet hemen orada tıkandı. O zaman soru geldi:

—Derse neden geldin?

—Teklifimi yapmadan önce seni daha iyi tanımak istedim.

—Ne teklifi?

Tito sınıf tamamen boşalıncaya kadar bekleyip ardından, storioni'yi satın almak istiyorum, dedi.

Adrià ona hayretle baktı. Tepkisini hemen göstermedi.

—Satılık değil —diye kestirip attı.

—Teklifimi duyunca satışa çıkaracaksın.

—Satmak istemiyorum. Teklif duymak istemiyorum.

—İki yüz bin duro.

—Sana satılık değil dedim.

—İki yüz bin duro çok para eder.

—İki katını da versen olmaz. —Yüzünü yüzüne yapıştırdı:— Sa-tı-lık-de-ğil.— Diklendi:— Beni anladın mı?

—Hem de nasıl. İki milyon peseta.

—Sen sana söylenenleri dinlemez misin?

—İki milyon papelle keyfine bakarsın, müzikten bir gıdım anlamayan insanlara ders vermen falan gerekmez.

—Adın Tito'ydu değil mi?

—Evet.

—Tito: hayır.

Çantasını alıp çıkışa yöneldi. Tito Carbonell yerinden kıpırdamadı. Adrià belki de ötekinin kendisini engellemesini bekliyordu. Yolunun açık olduğunu görünce geri döndü.

—Neden bu kadar ilgilisin?

—Dükkân için.

—Tabii. Öyleyse teklifi neden annen yapmıyor?

—O bu işlerden pek anlamıyor.

—Hım. Yani annen bu konudan habersiz.

—Nasıl istersen öyle söyle Ardèvol hoca.

—Kaç yaşındasın?

—Yirmi altı —diye yalan söyledi (yalan söylediğini çok sonra öğrendim).

—Ve dükkânın dışında bir şeyler çeviriyorsun?

—İki milyon yüz bin peseta, son teklif.

—Annenin bu durumdan haberi olmalıydı.

—İki buçuk milyon.

—Sen sana söylenenleri dinlemez misin yahu?

—Neden satmak istemediğini bilmek isterdim...

Adrià ağzını açıp tekrar kapattı. Ne diyeceğini bilemiyordu. Vial'i, felaketlerin yanı başındaki fakat benim her geçen gün daha fazla kullanmaya alıştığım o kemanı, neden satmak istemediğimi bilmiyordum. Belki babamın anlattıkları yüzünden; belki de ahşabına dokunduğum anda hayal edebildiğim hikâyeler yüzünden... Sara, bazen, kemanın teni üzerinden sadece parmağımı şöyle bir geçirmekle bile o ahşabın, kendisini bir kemana, bir storioni'ye, Vial'e dönüştürecek hali alacağından hiç kuşku duymadan bir ağaçta büyüdüğü döneme gidebiliyorum. Bunu bir bahane olarak söylemiyorum fakat Vial tahayyül etmeye doğru açılan bir cihannümaydı sanki. Sara burada olsay-

dı, onu her gün görseydim... belki her şey farklı olurdu... elbette... keşke o zaman yirmi duro da verse Tito'ya satsaydım onu. Ama o zaman henüz olacaklara dair en ufak bir kuşkum yoktu.

—Ee? —dedi sabırla Tito Carbonell—. Neden satmak istemiyorsun?

—Kusura bakma ama bu seni hiç ilgilendirmez.

Ensemde buz gibi bir hisle sınıftan çıktım, hainin kurşununu her an bekler gibi. Tito Carbonell'in beni sırtımdan vurmadığı ve hayatta kaldığım hayaline kapıldım.

34

■

Bütün kitapları eve dağıttığım fakat babamın çalışma odasının derinlerine dalmadığım; Dünyanın Onluk Sisteme Göre Yaratılışının üzerinden birkaç bin yıl geçmişti. Adrià elyazmaları masasının üçüncü çekmecesini, babasının farklı zarflara koyduğu, dükkânla ilgili olmayan ve genel giriş kaydı bulunmayan tasnif edilemez belgeler yığınına ayırmıştı; Senyor Ardèvol mülkiyetindeki bütün değerli belgelerin ayrı birer giriş kaydını tutardı, bu bir çeşit, günlerce kimi zaman yıllarca peşine düştüğü parçanın nihayet kendisine ait olması haliydi. Kütüphanede her şey düzen içindeydi. Hemen hemen her şey. Sadece tasnif edilemez belgeler tasnif edilmemişti; fakat hepsi bir aradaydı. Adrià fırsatını bulur bulmaz onlara bir göz atacağına tüm içtenliğiyle söz vererek üçüncü çekmecede unutuluşa terk etmişti. Adrià'nın fırsat bulamadığı (herhalde) birkaç yıl geçti.

Üçüncü çekmecedeki belge türleri arasında mektuplar da vardı. Ne tuhaf, babam gibi titiz bir adam mektubu tasnif edilemez bir parça olarak görmüş ve yazdığı mektupların kopyalarını çıkarmamış, sadece aldığı mektupları saklamak istemişti. Patlamak üzere olan bir çift eski dosyadaydılar. Morlin diye birinin sanırım babamın mesleki birtakım sorularına verdiği cevaplar vardı. Ayrıca Gradnik adındaki bir din adamı tarafından kusursuz bir Latinceyle yazılmış, anlaması güç imalarla dolu çok tuhaf beş mektup vardı. Gradnik Ljubljana'lıydı ve yıllardır içini kemiren

tahammül edilemez inanç bunalımı üzerinde duruyordu ısrarla. Dediğine göre Gregoriana'da babamın sınıf arkadaşıydı ve ondan acilen teolojik meseleler üzerine fikrini talep ediyordu. Son mektubun tonu farklıydı. Jesenice'de 1941 güzüne tarihlenmişti ve büyük ihtimalle bu mektubum sana ulaşmayacak, diye başlıyordu, fakat yine de sana yazmayı sürdüreceğim; sen bana cevap yazan tek kişisin, hatta adını ebediyen unutmaya çalıştığım Kamnik yakınlarındaki küçük bir köyün, karlarında ve buzunda kilisesini yönetip ölülerini gömdüğüm, çok yalnız olduğum o dönemde bile. Bu benim son mektubum olabilir çünkü her an ölebilirim. Cüppemi çıkarıp asalı bir yıl oluyor. Bir kadın meselesi değil. Her şey gelip gelip inancımı kaybetme durumuma dayanıyor. Damla damla kaybettim inancımı ve korumayı beceremedim. Sorumlusu benim: *confiteor.* Sana yazdığım son mektuptan beri, senin bana cesaret veren sözlerinden sonra, artık bu konudan daha nesnel bir şekilde söz edebiliyorum. Zamanla yaptığım şeyin hiçbir anlamı olmadığını anladım. Sen, karşı konması mümkün olmayan bir aşkla rahiplik hayatı arasında bir seçim yaptın. Benim karşıma aklımı başımdan alacak bir kadın çıkmadı. Benim bütün sorunlarım zihinsel. Büyük kararımın üzerinden bir yıl geçti. Bütün Avrupa'nın savaş içinde olduğu bugün, haklı olduğumu görüyorum artık. Hiçbir şeyin anlamı yok, Tanrı yok, insanlar ellerinden geldiğince zamanın felaketlerine karşı kendilerini savunmalı. Dinle sevgili dostum: attığım adımdan o kadar eminim ki birkaç hafta önce arkasını da getirdim: halk ordusuna katıldım. Özetle, cüppeyi tüfekle değiştirdim diyebilirim. Halkımı kötülükten kurtarmaya çalışarak daha yararlı olurum. Şüphelerim dağıldı, Ardèvol dostum. Yıllardır Kötülükten, Kötüden, Şeytandan söz ediyordum... ve Kötülüğün doğasını anlayamıyor ve suçun kötülüğünü, cezanın kötülüğünü, metafizik kötülüğü, fiziki kötülüğü, mutlak kötülüğü ve nispi kötülüğü ve bilhassa kötülüğün etkin nedenini irdelemeye çalışıyordum. Pek çok çalışmadan sonra, dönüp

dönüp tekrar inceledikten sonra vardığım sonuç, Aşairabbani ayininden önce gece yarısına kadar oruç tutmakta yeterince katı olamama korkunç günahını itiraf eden kilisemin sofularının itiraflarını dinlemem gerektiği oluyordu. Yarabbim, içimden bir ses mümkün değil, mümkün değil, Drago diyordu: insanlığa faydalı olmaya devam etmek istemense eğer yaşama nedenin, kaybetmek üzeresin. Bir gün bir anne Tanrı benim kızcağızımın acılar içinde ölmesine nasıl oldu da izin verdi Mossèn: acılarını dindirmek için nasıl oldu da müdahale etmedi Tanrı, dediğinde anladım her şeyi. Verecek bir cevabım yoktu ve kötülüğün etkin nedeni üzerine bir vaaz verirken buldum kendimi, nihayet utanç içinde sustum, ondan özür diledim ve bilmediğimi söyledim. Bilmiyorum Andreja, dedim, affet beni ama bilmiyorum. Belki bu seni güldürür, sevgili Félix Ardèvol, hayatını dönüştürdüğünü söylediğin o egoist sinizmi savunarak yazdığın upuzun mektuplara bakılırsa. Şüpheler içinde boğuluyordum çünkü kendimi gözyaşları karşısında savunmasız hissediyordum; ama artık değil. Artık Kötülük nerede biliyorum. Hatta, Mutlak kötülüğü. Adı Himmler. Adı Hitler. Adı Pavelić. Adı Luburić ve ölümcül buluşu Jasenovac. Adı Schutzstaffel ve Abwehr. Savaş insan doğasının en hayvani kısmını ortaya çıkarıyor. Fakat Kötülük savaştan önce de vardır ve herhangi bir entelekia'ya değil kişilere bağlıdır. Bu yüzden birkaç haftadır benim ayrılmaz arkadaşım dürbünlü bir tüfek çünkü komutan benim iyi bir nişancı olduğuma karar verdi. Çok yakında savaşa gireceğiz. O zaman her atışta Kötülüğün kafasını kopartacağım ve bunu düşünmek de beni hiç huzursuz etmiyor. Tüfeğimin dürbününün hedefindeki noktanın koordinatlarına giren ister bir Nazi olsun ister bir Ustaşa, ya da, Tanrı beni affetsin, sadece bir düşman olsun. Kötülük Korkudan ve Mutlak zalimlikten yararlanır. Tahminim, içimizi öfkeyle doldurmak için komutanlar düşman üzerine dehşet verici şeyler anlatıyor, biz de düşmanı karşımızda görmek için büyük bir istek duyuyoruz. Bir gün bir insan öldürece-

ğim, hiç acı duymamayı ümit ediyorum. Hırvat köylerinde yaşayan fakat Ustaşaların korkusundan kaçan Sırplarla dolu bir gruba katıldım; biz aralarında dört Sloveniz, ve özgürlüğe inanan pek çok Hırvattan biri de aramızda. Hiçbir rütbem olmadığı halde görür görmez bana çavuş diyenler oldu: o kadar iriyarı olunca. Slovenler bana Mossèn diyor, çünkü bir gün sarhoş oldum, çenem epey açılmış olmalı; hak ettim ama. Beni öldürmelerinden önce öldürmeye hazırım. Hiç vicdan azabı hissetmiyorum ne de yaptığımdan pişmanım. Alman ordusunun güneye doğru ilerlediğini söyledikleri şu sıralarda herhangi bir çarpışmada muhtemelen ölürüm. Hepimiz herhangi bir askeri operasyonun bizim aramızda da ölüm izi bırakacağını biliyoruz. Burada savaşta arkadaş olmamaya bakıyoruz: hepimiz biriz çünkü hepimiz birbirimize bağlıyız, dün yanımda kahvaltı eden fakat adını sormaya fırsat bulamadığımın ölümüne ağlıyorum. Yeter, maskemi çıkarıyorum: birisini öldürmek fikri dehşete düşürüyor beni. Yapabilecek miyim bilmiyorum. Ama Kötülük somut kişilerdir. Umarım cesur olabilirim ve umarım yüreğim hoplamadan tetiğe basabilirim.

Sana Jesenice adındaki bir Sloven köyünden yazıyorum. Savaş yokmuş gibi mühürleteceğim zarfı ve bugün posta çuvallarıyla dolu kamyonumuzla götüreceğim çünkü çatışma gerçekten henüz başlamadığı için sakin sakin oturmamızı istemiyor, yararlı şeyler yapmamızı emrediyorlar. Ama bu mektubu sana ulaştırabilecek tek kişiye, Jančar'a emanet edeceğim. Artık Tanrı'nın yardımına inancım yok. Cevabını her zamanki gibi Maribor postanesine göndermeni rica ediyorum. Beni öldürmezlerse cevabını sabırsızlıkla bekliyor olacağım. Kendimi öyle yalnız hissediyorum ki sevgili Fèlix Ardèvol. Ölüm insanı üşütüyor ve ben gittikçe daha çok ürperiyorum. Arkadaşın Drago Gradnik, Ljubljana'da ve belki de Roma'da Piskoposluk Meclisindeki parlak kariyerini reddeden eski rahip, eski teolog. Şimdi partizanların birinci nişancısı olan ve Kötülüğün başını kökünden uçurmak için sabırsızlanan arkadaşın.

Bütün Avrupa'dan sekiz on antikacı, koleksiyoncu ya da ikinci elcilerin babamın somut taleplerine verdiği cevaplar vardı. Şanghay'dan Doktor Wuang'ın, kapalı bir İngilizceyle, o mutlu elyazmasının (başka bir açıklama yapmadan) eline hiç geçmediğini bildiren ve kendisine uzun mutlu bir hayat ve işlerinde başarı, kişisel, ailevi ve gönül ilişkilerinde büyüyen ve mutlu bir zenginlik dileyen bir çift mektubu. Doktor Wuang'ın beni ima ettiğini hissettim. Aynı türde pek çok başka belge.

Yağmur yüzünden kasvetli bir öğleden sonra, sınav düzeltmelerini bitirmiş ve dil felsefesi konusunda düşünme isteği de duymadığımdan, evde hiçbir şey okumadan sağı solu kurcalayarak sıkılmaya karar verdim. Tiyatro önerisi neredeyse yoktu; müzik, canım çekmiyordu, yıllar vardı ki bir sinemaya adım atmamıştım, hâlâ renkli filmler gösteriliyor mu, bilmiyordum bile. Yani esnedim ve babamın o kâğıt destelerini kesin olarak düzene sokmanın vaktidir diye düşündüm. Yani, *Tetralogia*'yı pikaba yerleştirdikten sonra işe koyuldum. Elime ilk geçen, Roma'da yaşayan ve o sıralarda henüz bilmesem de rahip olduğunu sandığım Morlin'in mektuplarından biri oldu. İşte o zaman babamın hayatına bir açıklık getirme isteği duydum. Bir nedeni yoktu, bunun ölümüne bir açıklık kazandıracağını düşündüğümden değil, sadece ne zaman kişisel kâğıtlarından biri geçse elime beni etkileyen küçük bir sürprizle karşılaşıyordum. Belki de bu yüzden, hayatım boyunca hiç yapmadığım şekilde haftalardır hiç durmadan yazıyorum sana. Havlayan köpeğin üzerime saldırma noktasına geldiğini fark etmiş gibi. Belki de bu yüzden hafızamdan, günü geldiğinde uygun şekilde düzenlememin epeyce zor olacağı kesitler çıkarıyorum. Neyse, seçime devam etmek için kendimi toparladım. Birkaç saat boyunca, henüz girişte (kızgın Wotan ve Loge'un yüzüğü çaldığı ve *nibelung*'un mücevheri parmağına takan kişinin uğrayacağı felaketleri yakardığı korkunç laneti kehanet ettiği andaydık) mektupları ve birkaç antika parçanın babamın yaptığını tahmin et-

tiğim çizimlerini düzenledim. Bir upuzun bir buçuk saatin sonunda, Brünnhilde Wotan'a karşı çıkıp zavallı Sieglinde'nin kaçmasına yardım ettiği sırada kendimi elimde İbranca yazılı o kâğıtla buldum, babamın olduğunu bildiğim hatla ve mürekkeple yazılmış bugün artık kullanılmayan şu Hollanda ölçülerindeki sararmış iki sayfa. Merak ettiğim binlerce şeyden herhangi birini bulmayı umuyordum, okumaya başladığımdaysa benim biraz paslanmış İbrancamın metni rahatça okumama yetmeyeceğini düşündüm. Verimsiz bir beş dakikadan sonra, sözlüklere faydasız başvurularımla sürpriz aniden ortaya çıktı. Metin İbranca değil Aramcaydı fakat kamufle edilmişti, İbranca alfabeyle saklanmıştı. O şekilde okumak bana tuhaf geliyordu çünkü Aramcayı Süryan alfabesinde okumaya alışıktım. Ama bir kez işe koyulunca bir dakikada iki şey fark ettim: ilkin, öğretmenim Gombreny işini iyi yapmıştı çünkü Aramcayla iyi baş ediyordum; ikincisi herhangi bir antik metnin kopyası değil babamın bana yazdığı bir mektuptu. Bana! Hayattayken bana doğrudan hepi topu beş kez, çoğunda da bu bağırış çağırış da ne demek oluyor demek için yönelmiş olan babam, tanımadığı oğluna hitaben bir mektup yazmıştı. Ayrıca babamın Aramcayla benden daha iyi baş ettiğini de gördüm. Ben mektubu okuyup bitirdiğimde, Siegfried, Sieglinde'nin yiğit oğlu, kahramanlara özgü o zalimliğiyle, *nibelung* Mime'yi, kendisini büyüten kişiyi, ihanetini önlemek için öldürüyordu. Kahramanlar ormanı, Aramca metin, her şey kanı çağırıyordu. Kanla çevrelenmiştim. Adrià, okuduğu dehşet verici şeyleri düşünerek elindeki görmediği metne dalıp kalmış, upuzun bir yarım saat boyunca yüzünü değiştirmediği plağın dönüp durduğunu far etmedi. Kahramanlar sanki sadece iğnenin hafif çıtırtılarının eşliğinde hareketlerini ebediyen tekrarlıyorlarmış gibi. Siegfried gibi ben de ifşayla sarsılmıştım. Çünkü mektup Sevgili oğlum Adrià, diyordu. Bir gün, bundan yıllar sonra, ne olup bittiğini öğrenmen için, pek de kesin olmayan bir umutla yazıyorum bu sırrı sana. Bu mektup

büyük ihtimalle, eski kitapların bulunduğu kütüphaneleri olan bizim gibilere hep eşlik eden açgözlü gümüşböcekleri tarafından azar azar yenip yutulacak kâğıtların arasında ebediyen kaybolup gidecek. Eğer şu anda mektubumu okuyorsan kâğıtlarımı sakladın, senin için karar verdiğim şeyi yaptın, İbranca ve Aramca öğrendin demektir. Ve şayet İbranca ve Aramca öğrendiysen, oğlum, olacağını hayal ettiğim türde bir araştırmacısın demektir. Ve benim, seni başarısız bir kemancıya dönüştürmek isteyen annen karşısında partiyi kazandığım anlamına gelir. (Aslında babam Aramcada başarısız *rabec* çalgıcısı diyordu, ama onun ne fesat olduğu belliydi zaten.) Bilmeni istediğim bir şey var, şayet bu mektubu okuyorsan eve dönüp yok edememişim demektir. Bilmiyorum belki de bir kaza olduğunu söyleyecekler ama ben öldürüldüm ve katilimin adı Aribert Voigt, şimdi sana sözünü etmeden geçeceğim bazı canavarlıklara katılan ve bir gün birtakım dalaverelerle elinden aldığım storioni kemanını yeniden elde etmek isteyen eski bir Nazi hekimi. Evden ayrılıyorum, öfkesi sizi bulmasın diye, yaralandığında avcının yolunu yavrularından öteye çeviren kuş misali. Katili arama. Bunu okuduğun sırada eminim o uzun zaman önce ölmüş olacak. Kemanı da arama, değmez. Koleksiyonunu yaptığım şeylerin pek çoğunda bulduğum şeyi de arama: nadir olana sahip olma tatminini. Arama çünkü sonunda kişiyi yiyip bitiriyor ve öyle bir heyecan ki sınırı yok, ve sana sonradan yapmamış olmayı dileyeceğin şeyler yaptırıyor. Annen hayattaysa anlattığım bu hikâyeyi ona duyurma. Allahaısmarladık. Ve altta beni mutsuzluğa sürükleyen bir tür not. Beni öldüren kişi Aribert Voigt'tur, diyordu. Vial'i onun kana bulanmış pençeleri arasından çekip aldım. Biliyorum, onu serbest bıraktılar ve mutlaka beni arayıp bulacak. Voigt kötülüktür. Ben de kötülüğüm fakat Voigt Mutlak Kötülüktür. Ben şiddete uğramış bir şekilde ölürsem anlattıkları kaza hikâyesine inanma. Voigt. İntikam almanı istemiyorum oğlum. Elbette, yapamazsın; çünkü bu satırları okuduğunda,

sonunda okuyabilirsen, Voigt uzun zamandır cehennemde çürüyor olacak. Şayet beni öldürdülerse, bu Vial'in, storioni'mizin ortadan yok olacağı anlamına gelir. Bu işler nedeniyle gazetelerde Voigt'tan ya da kemanımızdan söz edilecek olursa, Voigt'un el koymasından önce çalgının kime ait olduğunu araştırıp bulduğumu bilesin: Netje de Boeck, Belçikalı bir kadın, sahibi oydu. Voigt'un kötü bir sonunun olmasını ve birinin, kim bilmiyorum, ölünceye kadar onu rahat bırakmamasını tüm kalbimle diliyorum. Ama bu kişinin sen olmasını istemiyorum, çünkü seni kendi meselelerimle lekelemek istemiyorum. Ama lekeledin tabii ki baba, diye düşündü Adrià, çünkü bana ailenin kötülüğünü emanet ettin, bir nesneyi arzuladığımda parmaklarımda hissettiğim karıncalanmayı. Aramca metin çok özlü bir Allahaısmarladık oğlum'la bitiyordu. Muhtemelen yazdığı son kelimelerdi. Seni seviyorum oğlum, diye yorumlanabilecek tek kelime yoktu. Belki de sevmediği için.

Pikap sessizlikte dönüyordu, Adrià'nın tereddüdünün eşliğinde, gerçi babasının kendi ahlaki profili konusundaki bu teyidinin kendisini pek şaşırtmamış olduğuna biraz şaşırmıştı. Kendine, şu Voigt gibi bir Nazi tarafından öldürüldüğünün bilinmesini neden istemiyordu gibi sorular sormaya başlayıncaya kadar epey bir süre geçti. Başka hikâyelerin üstünün açılmasını istemediği için mi? Ne yazık ki sanırım nedeni buydu. Kendimi nasıl hissediyordum biliyor musun, Sara? Bir aptal gibi. Ben, herkese karşı çıkıp hayatımı kendim tasarladığımı düşünürken, otoriter babamın en başından benim için hazırlamış olduğu şeyi yaptığım çıkıyordu ortaya. O şaşkınlık duygusuna eşlik etsin diye *Götterdämmerung*'un başlangıcını koydum pikaba ve üç Nornes, Erda'nın kızları, Brünnhilde'nin kayasının yanında toplandılar ve kader ipini eğirmeye koyuldular, babamın benimkini sabırla eğirdiği gibi, bana ya da anneme fikrimizi sormadan. Fakat babamın ölümünden sonrası için hazırladığı bir kader ipi beklenmedik biçimde kopmuştu ve benim en derin korkularımın doğruluğunu teyit

ediyordu: beni babamın vahşice katledilmesinin sorumlusuna dönüştürüyordu.

—Hey, hey hey! Bana üç gün demiştin! —Bernat'ı hiç bu kadar öfkeli görmemiştim.— Daha üç saat oldu alalı!

—Affedersin, özür dilerim. Yemin ederim. Şimdi. Şimdi ver yoksa beni öldürürler. Yemin ederim.

—Hiç konuşma. Ben sana vibratoyu gayet iyi öğrettim.

—Vibrato yalnız yapılır, öğrenilmez —diye cevap verdim, çaresiz. On iki yaşımda tartışmayı pek beceremiyordum. Telaşla devam ettim:— Bizi yakalayacaklar ve babam beni hapse attıracak. Tabii seni de. Sonra sana anlatırım, yemin ederim.

İkisi de telefonu aynı anda kapattı. Adrià Lola Xica'ya veya anneme keman ödevlerimin Bernat'ta olduğunu söylemeye gitti.

—Kaldırımdan yürü.

—Tabii, tabii ki kaldırımdan yürüycem —dedi gücenmiş.

Solà pastanesinin önünde buluştular. València ile Llúria'nın köşesinde yerde kutuları açıp değiş tokuşu ettiler, Llúria'dan güç bela tırmanan tramvayın caddede yarattığı sarsıntıya yabancı. Bernat ona storioni'yi geri verdi o da Madame d'Angoulême'in kemanını; babamın aniden çalışma odasına girip kapıyı da açık bıraktığını söyledi. Adrià odasından babamın kasayı açışını ve içinde olması gerekenin olup olmadığına bakmadan keman kutusunu alışını panikle izlediğini anlattı; ve ben, yemin ederim, ne yapacağımı bilemedim, çünkü ona sende olduğunu söylesem beni balkondan atar, bilirsin, şimdi ne olacak bilmem, ama...

Bernat ona soğuk soğuk baktı:

—Hepsini uyduruyorsun.

—Hayır, sahiden! Kutuya benim çalışma kemanımı koymuştum çünkü hiçbir şeyden şüphelenmez eğer...

—Hikâyeni yutmadım bilesin.

—Yemin ederim! —Adrià, umudunu yitirmiş.

—Sözünü tutmayı bilmeyen bir zavallısın sen.

Ne diyeceğimi bilmiyordum. Boyu artık beni bir karış geçen, öfkeden köpüren arkadaşım bana acz içinde baktı. Bir tür intikamcı bir dev gibi göründü gözüme. Ama babam beni daha çok korkutuyordu. Dev tekrar açtı ağzını:

—Peki eve dönüp kasayı açtığında storioni'yi görünce sana sormayacak mı sanıyorsun?

—E peki ne yapmamı istiyorsun?

—Kaçalım. Amerika'ya.

O noktada Bernat ani desteğiyle çok hoşuma gitti. İkisi birlikte Amerika'ya kaçıyor, harika. Amerika'ya kaçmadılar, Adrià'nın ona sormaya vakti de olmadı, hey, Bernat, storioni'yi çalmak nasıl bir şey? değişikliği fark ediyor musun, antika bir keman her şeye değer mi? Ailesinin bir şey fark edip etmediğini de soramadı. Sadece, beni öldürür, yemin ediyorum beni öldürür, geri ver bana, diyebiliyordu. Bernat bir şey demeden çekip gitti, yüzünde sadece, içine düştüğü bu tuhaf hikâyeye inanamadığını gösteren bir ifadeyle.

Rabbin günü gecenin karanlığında bir hırsız gibi gelecek. Altı bir beş dört iki sekiz. Adrià storioni'yi kasaya koydu, kasayı kapattı, kaçak adımlarının izlerini sildi ve çalışma odasını terk etti. Odasında, Carson ve Kara Kartal, onu görmezden gelip başka tarafa bakıyorlardı, büyük ihtimalle olaylar fazla gelmiş. Onunsa elinde boş keman kutusu, üstelik durumunu daha da zorlaştırmak için Lola Xica başını kapıdan iki kez uzatarak, annesinin adına soruyordu, bugün keman çalışıyor musun yoksa başka bir şey mi yapıyorsun? İkinci seferinde, parmağımdaki bir nasır acıyor... görüyor musun? dedi, çalmam imkânsız.

—Parmağına bir bakayım? —dedi annem, ben tam, Sant Antoni pazarından o pazar günü nihayet alabildiğim üç kartı yerleştirmek üzereyken.

—Hiçbir şey görmüyorum —dedi zalim kadın.

—Ama benim parmağım acıyor.

Annem bir o yana bir bu yana baktı, kendisiyle dalga geçmediğimi düşünmekte zorlanıyormuş gibi, sessizce çe-

kip gitti. Çok şükür, keman kutusunu açmamıştı. Şimdi sıra babamın kozmik gürlemesini beklemeye gelmişti.

Mea culpa. Benim yüzümden öldü. Her ne olursa olsun, şu Voigt denen adamın ellerinde ölecektiyse de. Taksi onu üçüncü kilometrede yalnız bırakmış ve Barcelona'ya geri dönmüştü. Gün kışın o saatinde çabucak sona eriyordu. Yol üstünde tek başına. Ormana gizlenmiş, tuzak. Görmüyor muydun baba? Belki hepsi hepsi tatsız bir şakadır diye düşündün. Fèlix Ardèvol ayaklarının altındaki Barcelona'yı son bir kez seyretti. Bir motorun homurtusu. Bir araba iniyordu Tibidabo'dan, farları açık. Önünde durdu ve Signor Falegnami indi aşağı, daha zayıf, daha kel, aynı kocaman burun ve parıldayan gözlerle. Yanında kaslı iki adam ve onlara katılan şoför vardı. Hepsi iğrenç suratlı. Falegnami sert bir hareketle kemanı istedi. Ardèvol verdi, öteki kutuya bakmak için arabaya girdi. Elinde kemanla çıktı arabadan:

—Beni geri zekâlı mı sandın sen?

—Ne oldu ki? —Babamın korkmaktan çok kızmış olduğunu tahmin ediyorum.

—Storioni nerede?

—Hadi oradan. Elinde ya!

Cevap olarak Voigt kemanı kaldırıp yol kenarındaki bir kayanın üzerine indirdi.

—Ne yapıyorsun!? —babam, kendini kaybetmiş.

Voigt karnı yarılmış kemanı gözlerinin önüne uzattı. Kapağı parçalanmıştı ve çalgının imzası görünüyordu: Carme Sokağı, Casa Parramon. Babam hiçbir şey anlamıyor olmalıydı.

—İmkânsız! Ben kendi ellerimle kasadan çıkardım!

—Demek ki uzun zaman önce senden çalmışlar geri zekâlı!

Demek ki öyle olmuş, sevgili Signor Falegnami, bu harika çalgının kimde olabileceği hakkında en ufak bir fikrim yok, dediğini hayal etmek istiyorum, ve gülümsemesini engelleyemediğini.

Voigt bir kaşını kaldırdı ve adamlardan biri midesine bir yumruk indirdi: babam ikiye katlandı ve nefesi kesildi.

—Hafızanı tazele, Ardèvol.

Babam Vial'in o anda Barcelona Belediye Konservatuvarında Senyoreta Trullols'un gözde öğrencisi Bernat Plensa i Punsoda'nın elinde olduğunu bilemediğinden, hafızasını tazeleyemedi. Belki de, yemin ederim bilmiyorum, dedi.

Voigt cebinden taşınması kolay, kadınlara özgü küçük tabancasını çıkardı.

—Sanırım biraz eğleneceğiz —dedi. Tabancayı göstererek:— Hatırlıyor musun?

—Gayet iyi. Demek kemansız kalacaksınız.

Midesine gelen bir yumruk daha, ama değerdi. Bir kez daha ikiye katlandı. Bir kez daha nefesi kesildi, ağzı açıldı gözleri dışarı fırladı. Sonra, sonrasını ne bileyim. Kış mevsiminin aceleci akşamı geceye ve cezasızlığa yol vermişti, ve orada babamı öyle bir şekilde parçaladılar ki hayal bile edemiyorum.

—Ugh.

—Hayda, siz de nereden çıktınız?

—Baban Vial'i götürseydi bile yine de onun işini bitirirlerdi.

—Kara Kartal haklı —diye ekledi Carson—. O zaten ölü bir adamdı, ifademin kusuruna bakmazsan. —Yere kuru bir tükürük savurdu.— Evden çıktığında kendi de biliyordu.

—Neden kemana bakmadı?

—Vial'i götürmediğini fark etmeyecek kadar sarsılmıştı.

—Teşekkürler dostlar. Fakat bunun pek tesellisi olacağını sanmam.

Voigt babama işkence etti, Şam'da Morlin'in karşısında dile getirdiği beyefendi sözüne uyarak babamın saçının tek bir teline dahi dokunmadı, babam artık bir yumurta gibi keldi. Başka bir şekilde olamazdı. Brünnhilde'nin Sieg-

fried'i hiçbir uyarıda bulunmadan, düşmanlarına en zayıf noktasını bildirerek ölüme göndermesi gibi ben de kemanı değiştirerek beni sevmeyen babamı öldürttüm. Sevemediği Siegfried Ardèvol gibi utanmazın birinin hatırasını korumak için, Brünnhilde o kemanın daima evde kalacağına yemin etti. Hatırasını korumak için yemin etti, elbette. Fakat bugün, benden uzaklaşabileceği düşüncesiyle bile uyuşan parmaklarım yüzünden yemin ettiğimi de kabul etmeliyim. Aribert Voigt. Siegfried. Brünnhilde. Yarabbim. *Confiteor.*

35

—Zrrzrrzrrzrrzrrzrr.

Adrià tuvaletteydi, *İçeriğin Biçimlerini* okuyordu, ve zrrzrrzrrzrrzrrzrr'lamayı gayet iyi işitti. *Can* Múrria'nın çocuğudur diye düşündü, hep tam zamanında gelir. Zrrzrrzrrzrrzrrzrr'ı yeniden işitinceye kadar epeyce oyalandı, zili daha modern bir şeyle değiştirmeliydim diye düşündü. Belki de bir ding dong daha neşeli olurdu.

—Zrrzrrzrrzrrzrrzrr.

—Tamam, tamam —diye homurdandı.

Koltuğunun altında Eco kapıyı açtı ve karşısında seni buldu, aşkım, sahanlıkta, dimdik ayakta, ciddi, küçük denebilecek bir seyahat çantasıyla; bana kara gözlerinle bakıyordun ve upuzun bir dakika boyunca ikimiz de kalakaldık, kadın sahanlıkta erkek evin içinde kapıyı tutarak, şaşkınlığı sindirerek. Bitmek bilmeyen o bir dakikanın sonunda aklına ancak ne istiyorsun Sara, demek geldi.

—Girebilir miyim?

Elbette, hayatıma girebilirsin, ne istiyorsan yapabilirsin, sevgili Sara.

Ama o sadece eve girmekle yetindi. Küçük valizini yere bıraktı. Ve biz bir dakikayı daha aynı şekilde, bu kez holde, ayakta, yüz yüze tekrarlama noktasına geldik. O zaman Sara bir kahveyi büyük bir zevkle kabul ederdim dedi. O zaman, elinde sarı bir gül olduğunu gördüm.

Goethe demiş bunu. Olgunluklarında gençlik arzula-

rını gerçekleştirmeye çabalayan kimseler hata eder. Vaktinde mutlu olmayı bilememiş ya da mutluluğu tatmamış kimseler ne kadar çabalasalar da artık çok geçtir. Olgunlukta tekrar bulunan aşk en fazlasından mutlu anların tatlı bir tekrarıdır. Eduard ve Ottilie yemek odasına kahve içmeye geçtiler. Kadın gülü masanın üzerine bıraktı, öylece, şık bir şekilde terk edilmiş olarak.

—Kahve güzelmiş.

—Evet. Múrria'dan.

—*Can* Múrria hâlâ var mı?

—Tabii ki.

—Ne düşünüyorsun?

—İstemiyorum... —Doğrusu Sara, ben ne diyeceğimi bilmiyordum. Bu yüzden paldır küldür daldım:— Kalmaya mı geldin?

Paris'ten gelen Sara adlı şahsiyetle yirmi yaşında Barcelona'da yaşayan aynı şahsiyet değildi, çünkü kişiler metamorfoz yaşarlar. Karakterler de öyle. Goethe söyledi bana bunu, fakat Adrià Eduard'dı, Sara'ysa Ottilie. Zaman geçip gitmişti; ailelerinin de suçu vardı. *Atractio electiva duplex* işlediği zaman işler.

—Bir şartım var. Ve kusuruma bakma. —Ottilie yere bakarak.

—Şartın ne? —Eduard savunmada.

—Babanın çaldığı şeyi geri vermen. Özür dilerim.

—Çaldığını mı?

—Evet. Baban birçok insanın elinden bir şeylerini zorbalıkla aldı. Savaştan önce, savaş sırasında ve sonrasında.

—Ama ben...

—İşini nasıl kurdu sanıyorsun?

—Ben dükkânı sattım —dedi.

—Sahi mi? —Sara, şaşırmış. Hatta bana içten içe hayal kırıklığına uğramış gibi geldi.

—Ne dükkâna sahip olmak istedim ne de babamın yöntemini onayladım.

Sessizlik. Sara kahvesinden bir yudum içti ve gözlerine

baktı. Onu gözleriyle büyüledi, Adrià cevap vermek zorunda hissetti kendini.

—Dinle: ben bir antikacı ve ikinci el dükkânı olan yeri sattım. Babamın neyi dolandırıcılıkla aldığını bilmiyorum. Parçaların büyük bir kısmını emin ol ki o şekilde almadı. Ben de o hikâyeyle olan bütün bağımı kestim —diye yalan söyledim.

Sara on dakika sessizce durdu. Düşünerek, etrafına bakarak fakat Adrià'nın varlığını göz ardı ederek; bense yerine getirilmesi imkânsız şartlar ileri sürüp bunları bahane ederek bir kez daha kaçıp gitmesinden korktum. Sarı gül konuştuklarımızı dinleyerek masanın üzerinde yatıyordu. Gözlerine baktım ama o bakışlarını benden kaçırmadı, düşüncelerine dalıp gitmişti ve orada değildi sanki. Senin bilmediğim bir davranışındı, Sara, sadece çok özel anlarda tekrarladın.

—Anlaştık —dedi binlerce yıl sonra—. Deneyebiliriz. —Kahvesinden bir yudum daha içti. Ben o kadar gergindim ki, gözlerimi kırpmadan geçireceğim bir geceyi vaat eden üç fincan kahveyi devirdim üst üste. İşte şimdi gözlerime bakıyordu, beni mahveden o bakışla, bana sanki ürkmüşsün gibi geldi, diyordu.

—Öyle.

Adrià elinden tutup onu çalışma odasına, elyazmaları çekmecesinin önüne götürdü.

—Bu dolap yeni —diye yorumladı Sara.

—Hafızan kuvvetli.

Adrià ilk iki çekmeceyi açıp elyazmalarımı çıkardı, parmaklarımı titreten mücevherlerimi: benim descartes'larımı, goncourts'larımı... ve bütün bunlar benim Sara, dedim: kendi paramla aldım bunları, çünkü bunların koleksiyonlarını yapmayı seviyorum, sahip olmayı ya da satın almayı, ne bileyim işte. Benim bunlar, satın aldım, kimseden gasp etmedim.

Bütün bu sözleri, muhtemelen yalan söylediğimi bilerek söyledim. Ardından ağır, karanlık bir sessizlik oldu.

Ona bakmayı göze alamadım. Fakat sessizlik uzayıp gittiği için ona bir göz attım. Sessizce ağlıyordu.

—Ne oldu?

—Affet beni. Seni yargılamak için gelmedim buraya.

—Kabul... Ama ben de her şeyin açık olmasını istiyorum.

Nazikçe burnunu sildi ve ben, ama bak, Morral kim bilir nereden hangi yöntemle elde ediyordur gibi bir yorum yapamadım.

Recherche'ın, Zweig'ın sayfalarının, Sant Pere de Burgal'ın kutsanma belgesi parşömeninin bulunduğu alt çekmeceyi açtım. Tam bu elyazmaları babamın ve muhtemelen gasp edildiler demek üzereydim, o çekmeceyi kapattı ve affet beni diye tekrarladı, seni yargılayacak olan ben değilim. Ben de bir kancık gibi sustum.

Üzerinde açık bir kitap, sanırım Canetti'nin *Masse und Macht*'ının bulunduğu çalışma masasına oturdun, biraz sersemlemiş.

—Storioni'yi yasal yollarla aldı —diye yine yalan söyledim, çalgıların bulunduğu dolabı göstererek.

İnanmak isteğiyle bana baktı, ağlamaklı.

—Peki —dedin.

—Ayrıca ben babam değilim.

Güçsüzce gülümsedin ve affet beni dedin, affet, evine bu şekilde girdiğim için affet.

—Bizim evimiz, eğer istersen.

—Bilmiyorum eğer senin... Eğer senin... bilmiyorum, herhangi bir bağın... —Kendini topladı:— Başka bir kadın varsa. Hiçbir şeyi bozmak istemem...

—Paris'e gelip seni arayan bendim. Unuttun mu?

—Öyle ama...

—Hiçbir kadın yok —diye üçüncü kez yalan söyledim, Aziz Petrus gibi.

Bu temeller üzerine kurduk ilişkimizi. Benim yaptığımın basiretsizlik olduğunu biliyorum fakat onu her şekilde yeniden istiyordum. O zaman etrafına baktı. Gözleri tablo-

ların bulunduğu duvar tarafına gitti. Oraya yaklaştı. Elini uzattı, benim küçükken yaptığım gibi, iki parmağıyla hafifçe seramik bir vazoda bir demet capcanlı sarı gardenyayı gösteren Abraham Mignon'un minyatürüne dokundu. Parmaklarına dikkat et demedim, mutlu mesut, gülümsedim. Arkasını döndü, içini çekti, her şey aynı, dedi. Bunu dünyanın her günü hatırladım. Gelip önümde durdu, birden bana sakince baktı ve neden beni görmeye geldin? dedi.

—Hakikati söylemek için. Onca zaman benim sana hakaret ettiğimi düşünerek yaşamış olmana dayanamadım.

—Ben...

—Ve seni sevdiğim için. Ya sen, neden geldin?

—Bilmem. Ama ben de seni seviyorum. Belki de gelmemin nedeni... Neyse boş ver.

—Söyle. —İki elinden tuttum konuşması için cesaretlendirmek için.

—Yaaani... yirmi yıllık güçsüzlüğümü tamir etmek için.

—Ben de seni yargılayamam. Ne olduysa oldu.

—Ayrıca...

—Evet?

—Bakışını kafamdan atamadım, orada, öyle, kapımın önünde.

Gülümsedi, kendi hallerini düşünerek.

—Neye benziyordun biliyor musun?

—Ansiklopedi satıcısına.

Bir kahkaha kopardı, ah, senin gülüşün, Sara! Ve evet, evet, tam olarak bir ansiklopedi satıcısına, dedi. Ama hemen kendini toplayıp seni sevdiğim için geldim, dedi, evet öyle. Eğer sen istersen. Ve o sabah defalarca yalan söylemiş olduğumu bir daha düşünmedim. Hatta, *Huitième Arrondissement*'da, karşında, sen sanki her an suratıma çarpmaya hazırmışsın gibi elin kapıyı kavramışken paniğe kapıldığımı bile söyleyemedim; bunu hiç söylemedim sana. Orada iyi bir ansiklopedi satıcısı gibi gizledim ha-

limi. İçimde, kalbimin en derinlerinde ise, Paris'e, senin evine, *quarante-huit rue Laborde*'a senin benim hakkımda hiçbir şey öğrenmek istemediğini işitmek ve böylece hiçbir suçluluk hissetmeden ve ağlamak için iyi bir nedenle bir dönemi kapatmak için gittim, dedim. Fakat Sara, Paris'te hayır dedikten sonra Barcelona'da ortaya çıkıp bir kahveyi büyük bir zevkle kabul ederdim dedi.

Adrià bir tekerlekli sandalyede, eşikten çalışma odasına bakarak. Hiç kimsenin almasına izin vermediği kirli bir bez parçası tutuyordu elinde. Adrià çalışma odasına bakarak. Uzun bir dakika, herkes için upuzun. Derin bir nefes alıp ne zaman isterseniz dedi; onun için çok kısacık bir dakika olmuştu. Jònatan'ın demir gibi eli pek de gizleyemediği bir sabırsızlıkla sandalyeyi kavrayıp dış kapıya doğru çevirdi. Adrià Xevi'ye el sallayıp Xevi dedi. Gözleri ağlamaklı Bernat'a el sallayıp Bernat dedi, Xènia'ya el sallayıp Tecla dedi. Sıra Caterina'ya geldiğinde Lola Xica dedi, Caterina hayatında ilk kez ona karşı çıkmadı.

—İyi bakılacak, merak etmeyin —dedi kazazedelerden biri.

Komite sessizce indi merdivenlerden, Adrià, tekerlekli sandalye ve Jònatan'ın bindiği asansörün ışığını göz ucuyla izleyerek. Aşağıya vardıklarında Bernat'a, Adrià asansörden çıkıp hepsini bir arada gördüğünde onları tanımayacakmış gibi geldi. Ani bir telaş yanıp söndü.

On gün içinde tehlike çanları çalmaya başlamıştı. Adrià evin içinde kaybolunca Caterina harekete geçmişti. Slav edebiyatlarında, korkuyla bakınıyordu etrafına.

—Nereye gitmek istiyorsunuz?

—Bilmiyorum. Neredeyim?

—Evde.

—Kimin evinde?

—Kendi evinizde. Ben kimim biliyor musunuz?

—Evet.

—Kimim?

—Oradan biri. —Uzun bir ara. Telaşlanmış:— Değil mi? Ya da dolaysız tümleç! Ya da özne!, özne, değil mi?

Aynı hafta, giderek daha endişeli ve homurdanarak buzdolabını karıştırmış, Jònatan ve o haftanın gece nöbetçisi hemşire o saatte ne aradığını sormuşlardı.

—Çoraplarımı. Ne arayacağım?

Jònatan Plàcida'ya söylemişti bunu, Caterina'ya bildirmesi için. Plàcida da eklemişti, Adrià bir kitabı kaynatmasını istemişti ondan. Keçileri kaçırmış gibi, değil mi?

Şimdi de Slav edebiyatlarında, Caterina söyle bakalım ben kimim Adrià? diyor o da: bir dolaysız tümleç. Böylece telaşla Doktor Dalmau'yu ve Bernat'ı aradı. Doktor Dalmau da telaşla yurdu, Doktor Valls'ı arayıp sanırım zamanı geldi dedi. Birkaç gün, bitap düşüren muayeneler, tahliller ve testlerle ve sonuçlarına göz ucuyla bakmalarla geçti. Ve sessizliklerle. Dolaysız tümleç çıktı şimdi de! Sonuçta Doktor Dalmau Bernat'ı ve Vic'teki kuzenleri çağırdı. Bernat evini açtı ve bardaklarda Tasmània suyunun eksik olmamasına dikkat etti. Doktor Dalmau izlemeleri gereken adımları açıkladı.

—Ama eğer bir adam... —Xevi, kadere öfkelenmiş, hâlâ karşı çıkıyordu—: yedi sekiz dil konuşan bir adam!

—On üç —diye düzeltti Bernat.

—On üç mü? Ne zaman kafamı çevirsem yeni bir tane öğreniyor. —Gözleri parladı—: Görüyor musunuz Doktor? On üç dil! Ben bir köylüyüm, ondan büyüğüm ve sadece bir buçuk dil biliyorum. Haksızlık değil mi? Ha?

—Katalanca, Fransızca, Kastilyanca, Almanca, İtalyanca, İngilizce, Aramca, Latince, Yunanca, Felemenkçe, Rumence ve İbranca —diye saydı Bernat—. Ve kesinlikle altı yedi tanesini de okuyabiliyor.

—Görüyor musunuz Doktor? —Savunmada yeni bir umutsuz cephe açan Xevi Ardèvol'ün tartışma götürmeyecek tıbbi iddiası.

—Kuzeniniz sıra dışı biriydi —diye kesti onun sözünü Doktor kibarca—: Biliyorum çünkü onu yakından izledim. İznimizle onu arkadaşım sayıyorum. Fakat artık bitti. Beyni kuruyor.

—Ne acı, ne acı, ne acı...

İsyandan sonra dakikalarca süren tartışmalar, yapılabilecek en iyi şeyin Adrià'nın hayatını düzenlemek ve zihni henüz berrakken bizzat tespit ettiği talimatlarını kabul etmek olduğu sonucuna ulaşılarak yatıştı. Bernat, artık yapamaz hale geleceğin bir gün için işleri düzenlemek zorunda kalmanın ne üzücü olduğunu düşündü; Barcelona'daki katı kuzenlerim Xavier, Francesc ve Rosa Ardèvol'e eşit hisselerle veriyorum demek ve yazmak zorunda kalmanın. Kütüphanem konusunda yapılacaklar için, ben artık hiçbir şey yapamaz hale geldiğimde, kendisinde kalması ya da sırasıyla Tübingen ya da Barcelona üniversitesine vermesi konusunda karar verecek kişi olarak Bernat Plensa'yı tayin ediyorum. Yapmak istediği takdirde, çok uzun zaman önce, dünyanın yaratılışına katıldığımız zamanlarda, kurmakta bana yardım eden kişi olduğundan kendisine bırakıyorum bu kararı.

—Hiçbir şey anlamıyorum. —Dedi Xevi, tereddütlü, avukatla bir araya geldikleri gün.

—Adrià'nın bir şakası. Benden başkası anlamayamaz ne yazık ki. —diye açıkladı Bernat.

—Senyora Caterina Fargues'in iki yıllık ücretine tekabül eden bir miktarı hizmetinin karşılığı olarak almasını istiyorum. Aynı zamanda Bernat Plensa'nın uygun gördüğü ve bir vasiyetnameden çok talimatlar kitabına benzeyen bu vasiyetnamede belirtilmeyen şeyi yapma yetkisi vardır. Söz konusu üniversitelere bağışlanması gerektiğini düşünmüyorsa eğer, para ya da elyazmaları koleksiyonu gibi değerli parçalar dahi olsa, geri kalanlar hakkında da karar verme yetkisi vardır. Bu meselelerde Tübingen Üniversitesinden Profesör Johannes Kamenek'in görüşlerini almanızı tavsiye ederim. Sara Voltes-Epstein'ın otoportresi kardeşi Max Voltes-Epstein'a teslim edilsin. Modest Urgell'in yemek odasındaki, San-

ta Maria de Gerri Manastırını gösteren tablosunun, her şeyin sorumlusu, komşu manastır Sant Pere del Burgal'dan Julià kardeşe verilmesini istiyorum.

—Efendim? —Xevi, Rosa, Quico hep bir ağızdan.

Bernat ağzını açıp kapattı. Avukat içinden tekrar okudu öyle, öyle dedi: San Pere del Burgal'dan Julià kardeş diyor.

—Bu da neyin nesi —dedi Tonalı Quico, güvensiz.

—Suçlu olan ne demek? Neden suçlu?

—Yok, yok: sorumlu diyor.

—Neden sorumlu?

—Her şeyden —dedi avukat, kâğıdı inceledikten sonra.

—Araştırıp öğreniriz —dedi Bernat. Avukata devam etmesi için bir jest.

—Şayet kendisi bulunamazsa ya da kabul etmezse, Uppsala'dan Senyora Laura Baylina'ya sunulsun. Kabul etmemesi halinde Senyor Bernat Plensa'yı çözüm bulması için tayin ediyorum. Yine Bernat Plensa, kendisine teslim ettiğim kitabı anlaştığımız şekilde editöre teslim edecektir.

—Yeni bir kitap mı? —Xevi.

—Evet. Ben ilgileniyorum, merak etmeyin.

—Yani bu kitabı yazarken sağlığı sıhhati tamamen yerindeydi öyle mi?

—Öyle olduğunu var saymamız gerekiyor —dedi avukat—. Ondan açıklama isteme hakkımız yok.

—Senyora Dupsala da kim? —dedi Rosa—. Öyle biri var mı?*

—Merak etmeyin: ben bulacağım. Öyle biri var.

—Ve son olarak size ve aranıza katılmayı arzu eden herkese, ufak bir düşünce. Bana ne kitapları ne de müziği özleyeceğimi söylüyorlar, ben buna inanamıyorum. Sizi tanımayacağımı söylüyorlar bana: bana karşı zalim olmayın. Bana bunun beni üzmeyeceğini söylüyorlar. Bu yüzden siz

* Katalanca metinde d'Upsala (Uppsala'dan anlamında) Dupsala olarak işitiliyor.

de üzülmeyin. Düşüşümü bağışlayın, kademeli ama kesin olacak.

—Pekâlâ —dedi avukat, Adrià Ardèvol'ün "Hayatımın son bölümü için uygulanacak talimatlar" başlığını verdiği şeyi okuduktan sonra.

—Bir parça kaldı —demeye kalkıştı Rosa, kâğıdı göstererek.

—Evet, affedersiniz: ufak bir vedalaşma eki.

—Ne diyor?

—Manevi talimatlar konusuna gelince, hepsini bir yerde topluyorum, diyor.

—Nerede?

—Yazdığı kitapta —dedi Bernat—. Bu kısmı ben üstleniyorum, merak etmeyin.

Bernat ses çıkarmamaya çalışarak açtı. Bir hırsız gibi. Düğmeyi buluncaya kadar duvarı eliyle yokladı. Bastı fakat ışık yanmadı. Hay aksi. Bir el feneri çıkardı ve kendini biraz daha hırsız gibi hissetti. Holde bir sigorta kutusu ya da şimdilerde ne diyorlarsa ondan vardı. Düğmeye bastı holün lambası ve içerlerde bir yerde bir lamba daha yandı, belki de Germen ve Doğu dilleri nesir koridorunda. Birkaç saniye öylece durdu, evin sessizliğini dinledi. Mutfağa doğru gitti. Buzdolabının fişi çekilmiş, kapısı açık ve içinde çorap yok. Buzluk da boş. Yanan ışığın rehberliğinde Slav ve Kuzey dilleri nesrini katetti. Güzel sanatlar ve ansiklopedilerin, daha önce Lola Xica'nın odası olan Sara'nın stüdyosunun lambasıydı yanan. Şövale hâlâ oradaydı, Adrià Sara'nın bir gün geri döneceğine, çizmeye devam edeceğine ve parmaklarını kömürle hafifçe karartacağına inanmayı bırakmadığı için. Ve provalarla tıkış tıkış bir yığın dosya. Çerçevelenip bir tür sunak gibi asılmış In Arcadia Hadriani *ve* Sant Pere del Burgal*: bir düş, Sara'nın Adrià'ya hediye ettiği iki manzara, somut talimatlar olmadığı için Bernat, Max Voltes-Epstein'a ulaştırılmaları gerektiğine karar vermişti. Lambayı ya-*

nık bıraktı. Din ve klasik dünyaya şöyle bir bakıp Roman dillerinden döndü ve başını şiire doğru uzattı; lambayı yaktı. Her şey yerli yerinde. Sonra edebi denemelere girip lambayı yaktı: yemek odası her zamanki gibiydi. Güneş, Santa Maria de Gerri Manastırına Trespui tarafından vurmaya devam ediyordu. Paltosunun cebinden fotoğraf makinesini çıkardı. Bir çift iskemleyi geri çekmesi gerekti ve Modest Urgell'in tablosunun karşına geçti. Birkaç tane flaşlı birkaç tane de flaşsız fotoğraf çekti. Edebi denemelerden çıkıp çalışma odasına girdi. Her şey bıraktıkları gibiydi. Bir sandalyeye oturdu ve yanında hep Adrià'yla, daha ziyade müzik ve edebiyat üzerine, ama siyaset ve hayat hakkında da tartışarak bu odaya defalarca girişini düşündü. Gençken ve çocukken, yasak sırları düşleyerek. Okuma sandalyesinin ayaklı abajurunu yaktı. Divanın yanındaki ayaklı abajuru ve tavan lambasını da yaktı. Sara'nın otoportresinin yıllarca asılı olduğu yerdeki boşluk bir tür baş dönmesi verdi. Paltosunu çıkardı, Adrià'nın hep yaptığı gibi yüzünü iki avcuyla ovuşturdu ve hadi bakalım dedi. Masanın arkasına geçip diz çöktü. Altı bir beş dört iki sekizi denedi. Açılmıyordu. Yedi iki sekiz altı beşi denedi ve kasa sessizce açıldı. İçinde bir şey yoktu. Yok yok, vardı, birkaç zarf. Zarfları alıp daha rahat bakmak için masanın üzerine bıraktı. Bir tanesini açtı, yaprak yaprak inceledi: bir karakterler listesi. Kendisi de oradaydı: Bernat Plensa, Sara Voltes-Epstein, Ben, Lola Xia, Leo yenge... karakterler... vay canına: doğum ve bazılarının yanında ölüm tarihleriyle karakterler. Başka kâğıtlar: reddedilmiş gibi üzeri çizilmiş bir tür şema. Başka karakterlerle bir liste daha. O kadar. Hepsi buyduysa Adrià o sıra hâlâ sahip olduğu hafızanın rehberliğinde daldan dala atlayarak şakır şakır yazmış olmalıydı. Hepsini zarfa tıkıp çantasına koydu. Başını eğdi ve ağlama isteğini güçlükle bastırdı. Sakinleşinceye kadar birkaç kez derin derin nefes aldı. Öbür zarfı açtı. Birkaç fotoğraf: Bir aynada fotoğrafını çeken Sara'nın bir fotoğrafı. Ne güzel. Ona biraz âşık olduğunu şimdi bile kabul etmek istemiyordu. Öbürü, kendisinin oturmak-

ta olduğu yerde çalışan Adrià'nın bir fotoğrafı. Arkadaşım, Adrià. Birkaç fotoğraf daha: çok küçük bir bebeğin yüz eskizlerini taşıyan bir levha. Ayrıca Vial'in çeşit çeşit fotoğrafı, önden ve arkadan. Kayıp Vial'i düşünerek yüzünde buruk bir hoşnutsuzluk ifadesiyle fotoğrafları zarfa koyup çantasına yerleştirdi. Kasanın içine baktı. Başka bir şey yok; kapattı ama şifreyi çevirmedi. Tarih ve coğrafya'yı da ziyaret etti. Komodinin üzerinde Carson ve Kara Kartal olmayanın sadık bekçiliğini yapıyorlardı. Onları aldı, atları ve hepsini, çantasına koydu. Çalışma odasına geri dönüp genel olarak Adrià'ya okumak için hizmet eden koltuğa oturdu. Bir saat boyunca boşluğa baktı, hatıralarını ve her şeye olan özlemini gözden geçirerek ve zaman zaman bir damla gözyaşının yanağından aşağıya süzülmesine izin vererek.

Uzun bir süre sonra, Bernat Plensa i Punsoda dalgınlığından sıyrıldı, etrafına bakındı ve o anda artık içinden, derinlerden kopup gelen ağlamayı bastıramadı. Yüzünü elleriyle örttü. Kendini biraz daha sakinleşmiş hissettiğinde okuma koltuğundan kalktı; paltosunu giyerken çalışma odasına bir kez daha inceleyici bir göz attı. Hoşça kal, adéu, ciao, à bientôt, adiós, tschüss, vale, dag, bye, αντίο, Ποκά, la revedere, viszlát, head aega, lehitraot, tchau, maa as-salama, puix beixlama, arkadaşım.

36

Hayatıma tatlılıkla girdin, ilkinde olduğu gibi, ve ben bir daha ne Eduard'ı ne Ottilie'yi ne yalanlarımı düşündüm, sadece senin sessiz ve rahatlatıcı varlığını. Adrià ona evin sahibi sensin dedi; benim sahibim sensin. Çizim atölyesini kurması için iki odadan birini seçmesini istedi, eşyalarını ve kitaplarını yerleştirmesi için, ve istersen hayatını sevgili Sara; fakat ben Sara'nın bütün hayatını muhafaza etmek için, Adrià'nın ona sunabileceği dolaplardan fazlasının gerektiğini bilmiyordum.

—Bence gayet iyi. Paris'teki stüdyomdan daha büyük —dedi, Lola Xica'nın odasının kapısından bakarak.

—Aydınlık ve çok sessizdir. İç oda olduğundan.

—Teşekkür ederim —dedi, bana dönerek.

—Sen değil ben teşekkür etmeliyim.

Sonra benden heyecanla ayrılıp odaya girdi. Pencere tarafındaki duvarda ona hoş geldin diyen Mignon'un sarı gardenyaları asılıydı.

—Nereden...

—Hoşuna gitti değil mi?

—Nereden bildin?

—Ama hoşuna gitti değil mi?

—Bu evde en çok hoşuma giden şey.

—Öyleyse senindir artık.

Teşekkür etme şekli gardenyaların önünde epey bir süre durmak oldu.

Adrià'nın bir sonraki eylemi, bence biraz liturjik, girişteki posta kutusuna Sara Voltes-Epstein adını koymak oldu ve yalnız yaşanan on yıldan sonra, yazarken ve okurken tekrar adım sesleri ya da cam bardağa çarpan kaşık, ya da senin stüdyondan gelen sıcak bir müzik işitiyordum, mesut olabileceğimizi düşündüm. Fakat Adrià açılmış öbür cepheyi halletmeyi düşünmedi; bir çantayı doğru dürüst kapatmazsan pek çok tatsızlıkla karşılaşırsın. Biliyordum, tabii; fakat arzu tedbirden daha yoğundu.

Adrià'nın yaşadığı en büyük zorluk, yeni durumda, Sara'nın hayatlarına getirdiği yasak alanlar oldu. Leo yenge ve Tona'daki kuzenlerle tanışmaya davet ettiğinde fark etti onun tuhaflığını.

—En iyisi aileyi işe karıştırmamak —diye cevap verdi Sara.

—Neden?

—Tatsızlık istemiyorum.

—Leo yengeyle tanışmanı istiyorum, kuzenlerle de, onları bulursak tabii. Tatsızlık falan da olmaz.

—Sorun istemiyorum.

—Olmayacak. Neden olsun ki?

Aralarında yarım kalmış levhalar ve işler, çizim şövaleleri, kömür ve renkli kalemlerinin bulunduğu malzemeleri geldiğinde stüdyosunun resmi açılışını, bana Mignon'un gardenyalarının karakalem çizimini hediye ederek yaptı, eskiden orijinalinin asılı olduğu duvara astım, hâlâ orada. Hemen çalışmaya koyuldu çünkü iki Fransız editörün ısmarladığı çocuk hikâyeleri resimlerini bitirmekte gecikmişti. Sessiz ve sakin günlerdi, sen çiziyordun, ben okuyor ya da yazıyordum. Bir koridorda karşılaşarak, zaman zaman birbirimizi ziyaret ederek, mutfakta sabahları öğlene doğru kahve içerek, birbirimizin gözlerine bakıp, beklenmedik bir anda kurtarılmış mutluluğun kırılganlığına dokunmamak için konuşmadan.

Gerçekten çok zor oldu, ama Sara işlerinden en acil olanı bitirdiğinde üçüncü el bir altıyüz'le Tona'ya gidiyor-

lardı; Adrià arabayı, ehliyet sınavını arka arkaya altı kez başarısızlığın ardından nihayet verebildiğinde almıştı. Garriga'da bir tekerleği değiştirmek zorunda kaldılar; Aiguafreda'da bir çiçekçinin önünde durmasını istedi, çiçekçiye girdi ve elinde küçük güzel bir demetle çıktı, hiçbir şey söylemeden arka koltuğa bıraktı çiçekleri. Centelles'ta Sant Antoni yokuşunda radyatör su kaynattı; ama bunun dışında her şey yolundaydı.

—Dünyanın en güzel köyü —dedi, heyecanla, Adrià, altıyüz Quatre Carreteres'a varırken.

—Dünyanın en güzel köyü oldukça çirkin —diye cevap verdi Sara, Sant Andreu Sokağında durduklarında ve Adrià, fazlasıyla hareketli, el frenini çekti.

—Benim gözlerimle bakman gerekir. *Et in Arcadia ego.*

Arabadan indiler ve kaleye bak sevgilim, dedi. Şuraya, yukarıya. Güzel değil mi?

—Amanın... ne diyeceğimi bilmiyorum...

Adrià onun gergin olduğunu fark ediyordu ama niçin olduğunu bilmiyordu, acaba...

—Benim gözlerimle bakman gerekir. Şu çok çirkin evi görüyorsun, öbür ıtırlı olanı da?

—Evet...

—Orada eskiden Casic'lerin evi vardı.

Evi görüyormuş gibi söyledi bunu; tarlada, tam ortasından dişlenmiş bir elmaya benzeyen saman yığınının yanında dudaklarında izmaritiyle bıçakları bileyen kambur Josep'e eliyle dokunmak için uzanıyormuş gibi.

—Görüyor musun? —dedi Adrià. Üzerine konan sinekleri kovmak için hareket ettiğinde gübre kaplı taşlarda takırdayan nalları olan katırın —kendileri değişse de adları hep Estrella olurdu— ahırını gösterdi, hatta Viola'nın zincirini çekiştirerek öfkeyle dolandığını işitti çünkü adsız beyaz sessiz kedi özgürlüğünün çalımıyla çok yakınından geçiyordu.

—Çalımına edeyim, kancık, git başka bir yerde oyna, çalımına tüküreyim.

Ve hepsi, haydi bakalım bir koşu, beyaz kayanın arkasında saklanırlardı, ve hayat heyecanlı bir serüvendi, benim mi bemol arpejlerimin parmak çalışmalarından bambaşka; gübre kokusu ve Casic'lerden Maria'nın, gübreliğe girdiğinde işitilen tahta ayakkabılarının takırtısı ve temmuz sonunda sımsıkı kavradıkları orak ve tırpanlarıyla esmerleşmiş hasat ekipleri. Casic'lerin, kuşaklar boyu adı Viola olan köpeği, evin çocuklarını kıskanıyordu, çünkü onlar tam sekiz karışlık bir bağla zapt edilmemişlerdi.

—Çalımına edeyim, çalımına sıçayımın hüsnü tabiri olan çalımına tüküreyimin hüsnü tabiri.

—Hey, Adrià'ya bakın. Çalımına sıçayım diyor.

—Evet ama hiç anlaşılmıyor —diye homurdandı Xevi, arabaların tekerlek izleri ve çöpçünün katırı Bastús'un dışkılarıyla dolu yola kadar kaydırakmış gibi kullandıkları hendekten inerken.

—Anlaşılmayan şeyler söylüyorsun —diye tekrarladı Xevi aşağıda.

—Affedersin. Yüksek sesle düşünüyorum.

—Bana göre hava hoş...

Tozlanan pantolonlarını da temizlemiyorlardı çünkü Tona günlerinde, ana babasından uzakta, her şey serbestti ve dizleri soyulduğunda da bir şey olmuyordu.

—Casic'lerin evi, Sara... —diye özetledi, ayakta, eskiden Bastús'un işediği ama şimdi asfaltlı olan yolda; Bastús'un artık bir katır değil, bir tutamcık saman bile çiğnemeyen, tertemiz ve dışkı kokusundan ari, kasalı, güzelim bir dizel Iveco olduğu hiç aklına gelmedi.

O zaman, elinde çiçekler, ayaklarının ucunda yükseldin ve bana beklenmedik bir öpücük verdin, ve ben *et in Arcadia ego* diye düşündüm, *et in Arcadia ego, et in Arcadia ego*, sofuca tekrarladım sanki bir duaymış gibi. Artık korkma Sara, buradasın, benim yanımda, kurtuldun. Sen çizmene, ben de seni sevmeye devam edeyim ve birlikte kendi Arkadya'mızı kurmayı öğrenelim. Ges'lerin kapısını çalmadan önce çiçek demetini bana verdin.

Dönüşte Adrià Sara'yı ehliyet alması gerektiğine ikna etti; kendisinin bir türlü veremediği sınavlardan kolayca geçeceğinden emindi.

—Anlaştık. —Bir kilometrelik bir sessizlikten sonra:— Biliyor musun, Leo yengeyi çok sevdim. Kaç yaşında?

Laus Deo. Çok şükür. Ges'lerdeki bir saatin sonunda Sara'nın savunmasını indirdiğini ve yürekten gülümsediğini fark etmişti.

—Bilmem. Seksenini geçti.

—Hâlâ dimdik. O enerjiyi nereden buluyor anlamıyorum. Yerinde duramıyor.

—Hep öyleydi. Ama herkesi hizaya getirir.

—Ne kadar olmaz desem de o zeytin kavanozunu aldım sonunda.

—Leo yenge işte. —Ve alelacele ekledi:— Neden bir gün seninkileri ziyaret etmiyoruz?

—O konuyu hiç açma —kuru, kesin bir tonla.

—Neden Sara?

—Kabul etmezler.

—Leo yenge seni kabul etti.

—Annen hayatta olsaydı senin evine adımımı attırmazdı.

—Evimize.

—Evimize. Leo yenge, tamam. Onu seveceğim kesinlikle. Ama o önemli değil. Önemli olan annen.

—Öldü. Öleli on yıl oldu!

Figueró'ya kadar sessizlik. Suskun tavırlar, konuyu tekrar açan Adrià oldu, Sara dedi.

—Ne.

—Benim hakkımda ne anlattılar sana?

Sessizlik. Tren, Congost'un karşı kıyısında Ripoll'e doğru tırmanıyordu. Bizse bir sohbete yuvarlanmak üzereydik.

—Kim?

—Sizinkiler. Seni kaçırtmak için.

—Hiç.

—Şu ünlü mektupta sana ne yazmışım peki?

Önde bir Danone kamyonu çok ağır ilerliyordu. Adrià'nın ise bir ilerleme kaydetmek için hâlâ üç kez düşünmesi gerekiyordu. Kamyon mu sohbet mi. İlerlemeyi boş verip ısrar etti: ee, Sara? Ne yalanlar söylediler sana? Benim hakkımda ne dediler?

—Bunu bir daha sorma.

—Neden?

—Asla.

Şimdi doğrudan üzerine geliyordu. Sinyalleri yaktı ama ilerlemeyi göze alamadı.

—Benim bilmeye hakkım var...

—Benim de sayfayı atlamaya.

—Annene sorabilir miyim?

—Hiç karşısına çıkmazsan daha iyi edersin.

—Vay canına.

Buyurun, siz geçin. Adrià yoğurt yüklü ağır ilerleyen bir kamyonu geçemediğini görüyordu, sırf gözleri perdelendiği için, silecekleri de yoktu.

—Özür dilerim, ama en iyisi bu. İkimiz için de.

—Israr etmeyeceğim. Galiba ısrar etmeyeceğim... Ama annenle babana gidip bir merhaba demeyi isterdim. Kardeşine de.

—Benim annem de seninki gibi. Zorlamak istemem. Fazlasıyla yaralı.

Voilà: yoğurt kamyonu Molí de Blancafort tarafında Garriga'ya sapmıştı ve Adrià'ya her şey günlük güneşlik olmuş gibi geldi. Sara konuşmasına devam etti:

—Biz ikimiz kendi hayatımızı yaşamalıyız. Birlikte yaşamamızı istiyorsan bu kutuyu açmamalısın. Pandora'nınki gibi.

—Mavi Sakal masalındaymışız gibi. Meyvalarla dolu bir bahçe fakat girilmesi yasak, kapısı kilitli bir oda.

—Bunun gibi bir şey. Yasaklanmış ağacın elması gibi. Yapabilecek misin?

—Evet, Sara —diye yalan söyledim kimbilir kaçıncı kez. Yeter ki tekrar kaçmasın.

Bölümdeki çalışma odasında dört hoca için üç masa vardı. Adrià'nın masası yoktu çünkü ilk günden reddetmişti: evi dışında bir yerde çalışması imkânsızdı. Sadece çantasını bırakacağı bir yer ve ufak bir dolabı vardı. Ama tabii bir masaya ihtiyacı oluyordu ve reddetmekte acele ettiğini düşünüyordu. Bu yüzden Llopis okul dışındayken onunkini kullanıyordu genellikle.

Her şeye hazır girdi içeri. Ama Llopis oradaydı, birtakım müsveddeleri ya da bunun gibi bir şeyleri düzeltiyordu. Laura yerinde, başını kaldırdı. Adrià dikilip kaldı. Kimse bir şey demedi. Llopis ihtiyatla bakışlarını kaldırıp ikisine baktı ve kahve içmeye gittiğini söyleyip muharebe meydanından ihtiyatla çekildi. Llopis'in sandalyesine oturdum, Laura'nın ve daktilosunun tam karşısına.

—Sana bir açıklama yapmam lazım.

—Sen açıklama yapar mısın?

Laura'nın iğneleyici tonu rahat bir konuşma vaat etmiyordu.

—Konuşmak ister misin?

—Vay be... Aylardır telefonlarıma cevap vermiyorsun, benimle burada karşılaşmaktan kaçınıyorsun, seni yakaladığımda şimdi olmaz, şimdi olmaz diyorsun...

İkisi de sessiz.

—Bugün tutup buraya geldin diye, yani lütfettin diye bir şey demem mi gerekiyor —diye ekledi aynı yaralı tonda.

Yere çevrilen, rahatsız bakışlar. O zaman Laura Olivetti'yi bir kenara kaldırdı, sanki aralarında engel oluşturuyormuş gibi, kollarını sıvayıp her şeye hazır biri gibi:

—Başka bir hatun var değil mi?

—Yok.

Hayda: şayet kendim hakkında anlamamış olduğum bir şey varsa o da boğayı boynuzundan yakalama beceriksizliğimdir. Hep yaptığım gibi kuyruğundan yakaladım ve böylece hayvanın ölümcül çiftesini yemeye mahkûm oldum. Asla öğrenemedim; neden yok dedim, yok, yok, yok,

kahretsin, Laura, başka bir hatun yok... Ben sadece, şey, ben daha çok...

—Zavallı.

—Hakaret etme —dedi Adrià.

—Zavallı, hakaret değildir. —Kendini tutamamış gibi ayağa kalktı:— Gerçeği söyle, Allah aşkına. Beni sevmediğini söyle!

—Seni sevmiyorum —dedi Adrià, Parera'nın kapıyı açtığı ve Laura'nın ağlamaya başladığı anda. Sen ne orospu çocuğun, sen ne orospu çocuğusun ama, sen ne orospu çocuğusun ama, dediğinde, Parera kapıyı kapatmış onları yalnız bırakmıştı.

—Beni bir mendil gibi kullandın.

—Evet. Affet.

—Cehennemin dibine git.

Adrià odadan çıktı. Revakların korkuluğunda Parera bir sulh sigarası içerek, belki de ayrıntıları bilmeden taraf tutarak, vakit geçiriyordu. Önünden geçti ve ne teşekkür etmeye ne de bir şey söylemeye cesaret edebildi.

Evde Sara ona garipseyerek baktı, sanki tartışma ve tatsızlık yüzüne ya da üstüne yapışmış gibi, ama bir şey söylemedi; eminim her şeyi anlamıştın fakat yüzüme vurmayıp anlayışlı davrandın, ve sana bir şey söylemem lazım Adrià dediğinde yeni bir fırtına geliyor gibiydi; fakat her şeyi bildiğini açıklamak yerine fırını değiştirmemiz gerekiyor sanırım dedin: bu ekmek sakız gibi. Ne dersin?

Fırtına biraz oyalandı, Sara'ya bir telefon gelip de yemek odasındaki telefonda kısık sesle konuştuğu ve başımı içeri uzatınca, eli hâlâ kapattığı telefonun üzerinde ağlarken gördüğüm güne kadar.

—Ne oldu? —Cevap yok. —Sara?

Sara ona baktı, görmeden. Elini yanmış gibi telefondan çekti.

—Annem ölmüş.

Yarabbim. Nasıl oldu bilmem ama babamın bu evde artık pek çok hazinemiz olmaya başladı dediği ve benim bu evde artık pek çok ölümüz olmaya başladı diye anladığım günü hatırladım. Artık yetişkin biriydim fakat hâlâ hayatın ölümlerden oluştuğunu kabul etmekte zorlanıyordum.

—Bilmiyordum...

Bana gözyaşlarının arasından baktı.

Hasta değildi: aniden oldu. *Ma pauvre maman...*

Çok kızdım. Nasıl desem bilmem Sara, ama etrafımdaki insanların ölmesi beni çok kızdırdı. Zamanın geçmesiyle birlikte hiçbir şeyin iyiye gitmemesi beni çok kızdırdı. Bu yüzden faydasız ve tehlikeli bir biçimde isyan ettim ve sana sadakatsizlik ettim. Bir hırsız gibi, Yüce Efendimiz gibi, girdim tapınağa. Sinagogda, diplerdeki bir sıraya belli etmeden sessizce oturdum. Sen hiçbir iz bırakmadan ortadan yok olduğun ve benim çaresizlikten başka bir şey hissetmediğim sıralarda o feci konuşmayı yaptığımız günden sonra bir daha görmediğim babanı gördüm. Adrià ayrıca, kız kardeşinden iki karış daha uzun, aşağı yukarı Bernat'ın boyundaki Max'ın ensesini seyretme zevkine erişti. Sara, iki erkeğin ve başka yakınlarının arasında sıkışmış; istemediğin için ve babamın çocuğu olduğum için ve onun günahlarının kanı yedi kuşak boyunca oğullarının ve oğullarının oğulları üzerine dökülecek için asla tanışmayacağım yakınlarının. Bir çocuğumuz olsun isterdim Sara, diye düşündüm. Kayıtsız şartsız, diye düşündüm. Ama henüz sana söylemeye cesaretim yoktu. Bana, cenazeye gelmemen daha iyi dediğin zaman, ancak o zaman Adrià, Senyor Fèlix Ardèvol'ün hatırasının Epstein'larda yarattığı nahoş tepkinin büyüklüğünü kavradı.

Bu sırada hep, zavallı Laura, her şey benim suçumdu, diye düşünsem de onunla aramızdaki mesafe giderek kesinleşiyordu. Bir gün bana revakların ortasında tezi bitirmek için Uppsala'ya gidiyorum, dediğinde kendimi daha rahatlamış hissettim. Belki de orada kalıp geri dönmem.

Pat. Mavi bakışları bir suçlama gibi benimkilere dikildi.

—Sana bol şans diliyorum: buna layıksın.

—Şerefsiz.

—İyi şanslar, gerçekten, Laura.

Uzun bir yıl boyunca onu görmedim ve düşünmedim çünkü araya Senyora Voltes-Epstein'ın ölüm acısının giderilmesi girdi. Annene Senyora Voltes-Epstein demek zorunda kaldığım için ne kadar üzgünüm bilemezsin. Bir gün, cenazeden birkaç ay sonra, Senyor Voltes'la üniversite civarında bir kafede buluştum. Sana hiçbir zaman açıklamadığım bir şey bu, sevgilim. Söylemeye cesaret edemedim. Bunu neden mi yaptım? Çünkü ben babam değilim. Çünkü pek çok şeyden suçluyum. Fakat, zaman zaman öyleymiş gibi gelse de, babamın oğlu olmaktan hiçbir şekilde suçlu değilim.

El sıkışmadılar. Her ikisi de başlarıyla bir tür selamlama hareketi yaptı. İkisi de sessizce oturdu. İkisi de birbirlerinin gözlerine bakmamaya gayret ediyordu.

—Eşinizin ölümünden dolayı çok üzgünüm.

Senyor Voltes teşekkür mahiyetinde bir kabul jesti yaptı. İki çay istediler ve sessizliğe devam etmek için garsonun gitmesini beklediler.

—Ne istiyorsun? —dedi Senyor Voltes bir süre sonra.

—Kabul edilmeyi sanırım. Haïm amcanın gününde gelmeyi isterdim.

Senyor Voltes bir hayret kıvılcımıyla baktı ona. Adrià, Cadaqués'e gidiyorum, dediği günü kafasından atamıyordu.

—Seninle geliyorum.

—İmkânı yok.

Hayal kırıklığı; bir kez daha, araya konan bariyer.

—Ama yarın ne Yom Kippur, ne Hanuka ne de herhangi bir Mitsva günü.

—Haïm amcanın ölüm yıldönümü.

—Ha.

Voltes-Epstein'lar şabatta mutlaka Avenir Sokağındaki sinagoga giderlerdi fakat dindar değillerdi. Roşaşana ve

■

Sukot'u kutlarlardı, sırf Yahudi olmayan topraklarda Yahudiyiz demek için. Ve asla öyle olmaktan vazgeçmeyeceğiz. Sebep... Babam Yahudi değil, dedi bir gün Sara. Ama öyleymiş gibi: otuz dokuzda sürgün edildi. Hiçbir şeye inanmaz; kötülük etmemeye çalışmak yeterlidir der hep.

Şimdi Senyor Voltes, Adrià'nın karşısında kaşığıyla şekeri karıştırarak oturuyordu. Adrià'nın gözlerine baktı, o da tepki göstermeye mecbur hissetti kendini ve Senyor Voltes, dedi, ben kızınızı gerçekten seviyorum. Şekeri karıştırmayı kesti, kaşığı sessizce tabağa bıraktı.

—Sana ondan hiç bahsetmedi mi Sara?

—Amcadan mı?

—Evet.

—Biraz.

—Ne kadar biraz?

—Bilmem, onun... onun bir Nazi tarafından, kendisini muayene ettiği için, gaz odasından kurtarıldığını.

—Haïm amca bin dokuz yüz elli üçte intihar etti ve hepimiz neden diye sorduk kendimize, neden her şeye göğüs gerdikten sonra, artık kurtulmuşken, ailesine... ailesinin hayatta kalanlarının yanına dönmüşken... işte bu neden'i anmak için yalnız kalmak istiyoruz.

Adrià da, beklenmedik bir açılmaya maruz kalmanın doğurduğu kibirle Haïm amcanın belki de hayatta kalmış olmaya tahammül edemediği için intihar ettiğini söyledi; çünkü ölmemiş olduğu için kendini suçlu hissediyordu.

—Siz öyle diyorsanız âlim bey. Yoksa sana kendisi mi açıklamıştı? Onunla tanışmış mıydın yoksa?

Neden dilini tutmayı bilmiyorsun, kahrolası?

—Affedersiniz. Sizi kırmak istememiştim.

Senyor Voltes kaşığı alıp tekrar çayını karıştırmaya başladı, büyük ihtimalle düşünmesine yardımcı olsun diye. Tam Adrià görüşmenin sona erdiğini düşündüğü anda Senyor Voltes, bir dua okur gibi, söyledikleri sanki amcanın ölüm günü anma töreninin bir parçasıymış gibi, tekdüze bir tonda tekrar konuşmaya başladı:

—Haïm amca kültürlü bir insan, tanınmış bir hekimdi, savaş bitip Auschwitz'den döndüğünde gözlerimize bakmayı istemedi. Eve geldi çünkü biz onun yegâne ailesiydik. Bekârdı. Kardeşi, Sara'nın dedesi, bin dokuz yüz kırk üçte bir yük vagonunda ölmüştü. Vichy Fransızlarının dünyanın etnik temizliğine katkı olarak ayarladıkları bir trende. Kardeşi. Yengesi utanca dayanamamış yolculuk başlamadan önce Drancy Hapishanesinde ölmüştü. O da, çok sonra, kendisine kalan yegâne ailesine, yeğenine dönüyordu. Bir daha asla hekimlik yapmak istemedi. Evlendiğimizde onu bizimle yaşamaya zorladık. Sara henüz üç yaşındayken, Haïm amca Rachel'e Auberge'de bir pastis içmeye ineceğini söyledi, Sara'yı kucaklayıp öptü, o sıralar henüz anaokuluna giden Max'ı öptü, beresini taktı ve evden ıslıkla Beethoven'in yedincisini çalarak çıktı. Yarım saate kalmadan kendini Pont-Neuf'ten Sen'e attığını öğrendik.

—Çok üzüldüm Senyor Voltes.

—Onu anıyoruz. Bütün Şoa ölülerimizi anıyoruz. Yeni bir dünya adına bir gıdım merhamet gösterilmeden ortadan kaldırılan ön dört yakın akrabamızın ölümüyle ilgili bildiğimiz tek tarih bu olduğu için o gün anıyoruz hepsini.

Senyor Voltes çayından bir yudum içti ve bakışları karşısına çivilenmiş, Adrià'ya bakarak ama görmeden, belki de sadece Haïm amcanın hatırasını görerek, öylece durdu.

Sessizlik içinde uzun bir süre geçti, sonra Senyor Voltes ayağa kalktı.

—Gitmem lazım.

—Nasıl isterseniz. Benimle görüştüğünüz için teşekkür ederim.

Kafenin önüne park etmişti. Arabanın kapısını açtı, bir an düşündü sonra teklif etti:

—Seni istediğin yerde bırakabilirim.

—Yok, ben eğer...

—Bin.

Bir emirdi. Bindi. Eixample'nın yoğun trafiğinde belli bir yöne gitmeden dolanıyorlardı. Bir düğmeye bastı,

Enescu'nun bir keman ve piyano sonatı, yumuşak bir şekilde çalmaya başladı. İkinci miydi üçüncü mü, bilmiyorum. Aniden, kırmızı yanan bir lambanın önünde dururken, büyük ihtimalle içinde asla kesintiye uğramamış bir anlatıya devam etti:

Hekim olduğu için duşlardan kurtulduktan sonra iki gün, bakışları yitik altmış cılız adamın uyuduğu yirmi altı numaralı barakada kaldı; onlar işe gitmek için çıktıklarında, suratı hâlâ sıhhatli bu yeni gelenle ne yapması gerektiğini kendine sorarmış gibi, mesafeli ve güvensizlikle bakan Romanyalı bir *kapo*'yla yalnız bırakıyorlardı onu. Üçüncü gün, içmiş olduğu besbelli olan bir Hauptsturmbannführer *kapo*'nun meselesini halletti, başını boş barakaya uzatınca, şeffaflaşmaya çalışarak yatağında oturan Doktor Epstein'ı gördü.

—Burada ne işi var?

—Sturmbannführer Barber'in emri.

—Sen!

Sen oydu. Yavaşça döndü ve subayın gözlerinin içine baktı.

—Seninle konuştuğumda hazırola geç!

Sen hazırola geçti çünkü Hauptsturmbannführer onunla konuşuyordu.

—Tamam. Ben onunla kalırım.

—Ama efendim —dedi *kapo*, nar gibi kızarmış—. Sturmbannführer Barber...

—Sturmbannführer Barber'e benim onunla kaldığımı söylersin.

—Ama efendim!...

—Başlarım şimdi senin Sturmbannführer Barber'ine. Şimdi anladın mı beni?

—Evet efendim.

—Hadi, sen, gel, gidip biraz eğlenelim.

Eğlence çok iyiydi, harikaydı. Çok yoğundu. Subay evde birkaç arkadaşı olduğunu söyleyip subayların evlerinin olduğu yere götürdüğünde günlerden pazar olduğunu

öğrendi; onu korkuyla bakan sekiz on çift gözün olduğu hücremsi bir yere tıktılar, ne oluyor burada diye sordu, anlamıyorlardı, anlaşılan kadınlar Macardı ve o sadece *köszönöm* demeyi biliyordu, gülümsemediler bile. Sonra birden bodrumun kapısı açıldı ve anlaşıldı ki bodrum bodrum değildi, çünkü uzun ve dar bir avluyla aynı seviyedeydi; kıpkırmızı burunlu bir Unterscharführer Sen'in kulağının bir karış ötesinde anırdı, hadi dediğimde karşıdaki duvara doğru koşun, sona kalan ibnedir, hadi!

Sekiz on kadın ve Sen koşmaya başladılar, Roma sirklerindeki gladyatörler gibi. Arkalarından coşmuş insanların kahkahaları geliyordu. Kadınlar ve Sen dipteki duvara ulaştılar. Sadece bir nine daha yolun yarısındaydı. Sonra bir çeşit bir trompet çaldı ve silah sesleri işitildi. Macar nine yere düştü, yarım düzine kurşunla delik deşik, sonuncu olduğu için cezalandırılmış, zavallı *anyóka*, zavallı *örenganyó*; işe bak, finale bile varamadığı için, pis karı. Sen dehşet içinde döndü. Yüksekçe bir galeriden üç subay tüfeklerini dolduruyorlardı ve bir dördüncüsü, yine silahlı, sarhoş olduğu gayet bariz olan bir kadının, purosunu yakmasını bekliyordu. Adamlar hararetle tartıştılar, içlerinden biri kırmızı burunlu asta sert bir emir verdi, o da emirleri bağırarak ötekilere tekrarladı, şimdi sığınağa dönmeleri gerekiyordu, yavaş yavaş, eğlence henüz bitmemişti, dokuz Macar kadın ve Sen döndüler, ağlamaklı, ninenin cesedine çarpmamaya gayret ederek, ve bodruma yaklaştıkça bir subayın silahını üzerlerine çevirdiğini dehşetle görüyor, ateşlemesini bekliyorlardı ve başka bir subay ötekinin niyetini anlayıp tam sıskacık bir kıza ateş ettiğinde bir şaplak indirdi adama ve kurşun sapıp Sen'in başına bir karış mesafeyle geçti.

—Şimdi tekrar duvara doğru koşacaksınız. —Amcama, onu göstererek:— Sen burada dur kahrolası!

Kurduğu tavşanlar ekibine bir tür destek gururuyla baktı ve bağırdı:

—Zikzak yapmayan soysuz duvara varamaz. Haydi!

O kadar sarhoştular ki sadece üç kadını öldürebildiler. Sen karşı tarafa ulaşabildi, canlı, ve yarı yolda yatan üç kadına kalkan olmadığı için suçlu. Düşenlerden biri ağır yaralıydı ve Doktor Sen boynunu delen kurşunun karotisini parçalamış olduğunu hemen gördü; kadın ona hak verirmiş gibi, üzerinde yattığı kan gölü genişlerken hareketsiz kaldı. *Mea culpa.*

Sadece bana anlattığı ve benim ne Rachel'e ne çocuklara aktarmaya cesaret edebildiğim bir sürü başka şey. Daha fazla dayanamayıp Nazilere alçaklar diye bağırmıştı ve içlerinden kafası en açık olan gülmeye başlayıp silahını hayatta kalan kadınların en gencine çevirip kahppe çenesini kapatmasını yoksa hepsini teker teker geberteceğini söylemişti. Sen sesini kesti. Bodruma dönerlerken avcılardan biri kusmaya başladı ve bir meslektaşı, gördün mü, bak, onca tatlı içkiyi karıştırırsan işte böyle olur, ahmak. Anlaşılan eğlence seansına ara vermeleri gerekmişti, bodrum karanlıklar içinde kaldı ve karanlığa sadece dehşet iniltileri eşlik ediyordu. Dışarıdaysa, Sen'in anlayamadığı sinirli bağırıp çağırmalar ve endişeli emirler birbirini izliyordu. Sonuçta ertesi gün kamp boşaltılmaya başlandı çünkü Ruslar öngörülenden daha hızla yaklaşıyordu ve şaşkınlıktan hiç kimse bodrumdaki altı yedi tavşanı düşünemedi. Yaşasın Kızıl Ordu, dedi Sen, Rusça, durumu anladığında; kadınlardan biri bunu anlayıp öbür tavşanlara iletti. İniltiler umuda yol vermek için kesildi. Böylece Sen'in hayatı kurtuldu. Fakat sık sık hayatının kurtulmasının onun için ölümden daha beter bir ceza olduğunu düşünürüm. Anlıyor musun beni Ardèvol? Ben bu yüzden Yahudiyim, doğuştan değil, tabii bildiğim kadarıyla, ama gönülden öyleyim, ülkesinin topraklarında kendini esir gibi hisseden ve sırf Katalan olduğu için diyasporayı tatmak zorunda kalan biz pek çok Katalan gibi. İşte o günden sonra benim de Yahudi olduğumu öğrendim, Sara. Kafa olarak, halk olarak, tarih olarak Yahudi. Tanrısız Yahudi, Senyor Voltes gibi kötülük etmeden yaşama isteğinde olan, çünkü iyilik ede-

rek yaşamaya çalışmak fazlasıyla iddialı olur. Zaten yapamadım.

—Bu konuşmayı kızıma anlatmasan iyi olur —Senyor Voltes'ın son sözleriydi, ben arabadan çıktığımda. Bu yüzden sana yazarken bugüne kadar bundan söz etmedim Sara. Bu sır konusunda da sana sadakatsizlik ettim. Ama Senyor Voltes'ı sağlığında tekrar göremediğim için çok üzgünüm.

Herhalde yanılmıyorum: şarap sürahisini sana aşağı yukarı o dönemde aldım.

Birlikte yaşamaya başlayalı birkaç ay olmuştu, Morral bana telefon edip elinde *El coronel ne tiene quien le escriba*'nın* orijinalinin olduğunu söylediğinde.

—Yok.

—Öyle.

—Kesin mi?

—Senyor Ardèvol bana hakaret etmeyin.

Ben de hiç bozulmamış, normal bir ses takınarak, biraz çıkıyorum Sara, dedim. Stüdyosunun derinliklerinden Sara'nın şen kurbağa masalından çıkıp nereye gidiyorsun diyen sesi.

—Ateneu'ya (yemin ederim Ateneu'ya çıkıverdi ağzımdan).

—Ha (zavallıcık ne bilsin)

—Hım, hemen dönerim (yalanlar üstadı).

—Akşam yemeği sırası sende bugün (masum ve melek gibi).

—Tamam, tamam, merak etme. Hemen dönerim (hain).

—Bir şey mi oldu? (merhametli).

—Yok, ne olacak ki (*bugiardo, menzognero, impostore*).†

* (Kast.) *Albaya Kimseden Mektup Yok.*

† (İt.) Yalancı, palavracı, sahtekâr.

Adrià kaçtı ve kapatırken kapıyı kuvvetle çarptığını fark etmedi, babasının yıllar önce ölümle buluşmaya giderken yaptığı gibi.

Morral'ın operasyonlarını gerçekleştirdiği katında muhteşem, olağanüstü elyazmasını inceleyebildim. Son kısmı daktiloda yazılmıştı fakat Morral, García Marquez'in elyazmalarında bunun sıkça olduğunu garanti etti. Ne hoş.

—Ne kadar?

—Çok.

—Yapma!

—Siz bilirsiniz.

—Çok.

—Güldürmeyin beni. Sizinle açık konuşacağım Doktor Ardèvol. Bunu biraz riskle elde ettim diyelim. Riskin karşılığı ödenmeli.

—Çalıntı yani?

—Ne tuhaf kelimeler kullanıyorsunuz... sizi temin ederim bu kâğıtlar arkalarında hiçbir iz bırakmadılar.

—O halde çok.

—Hayır: o kadar çok değil.

—Anlaştık.

Bu operasyonlar asla aceleye getirilmez. Ertesi günü beklemem gerekiyordu, sabırla; o gece rüyamda bizzat García Marquez'in eve gelip beni hırsızlıkla itham ettiğini gördüm, ben tüyüyordum o da beni evin içinde elinde kocaman bir bıçakla kovalıyordu ve ben...

—Neyin var? —dedi Sara, ışığı yakarak.

Saat sabahın dördüydü ve Adrià, artık bizim yatağımız olan babamların yatağında doğrulmuş oturuyordu.

—Hiç, hiç... bir rüya.

—Anlatsana.

—Hatırlamıyorum.

Tekrar uzandım. Lambayı kapatmasını bekleyip García Marquez beni evin içinde kovalıyordu ve beni şu kadar bir bıçakla öldürmek istiyordu, dedim.

Sessizlik. Yok: yatakta cılız bir titreşim. Nihayet Sara'nın kahkahaları patlayıncaya kadar. Sonra annemin hiç yapmadığı bir şeyi yaptı, eli sevgiyle kelimi okşadı. Bense onu kandırdığım için kendimi çirkin ve günahkâr hissettim.

Gündüz, kahvaltı vaktinde, suskun, hâlâ uyanmaya çalışıyordum. Sara kendini tutamayıp gülmeye başlayıncaya kadar.

—Şimdi ne oldu?

—Senin öcülerinin bile entelektüel bir yanları var.

—Ama beni sahiden korkuttu. Uff, bugün okula gitmem lazım (sahtekâr).

—Ama bugün salı (melek gibi).

—Biliyorum biliyorum... Ama Parera ne istiyor bilmiyorum beni çağırdı... püff... (küçümseyici).

—Elden ne gelir (masum).

Yalan yalan üstüne derken Caixa'ya gittim, çok para çektim ve o gece dairesinin tutuştuğuna ya da fikrini değiştirdiğine yahut daha cömert bir teklifçi bulduğuna... veyahut tutuklandığına dair endişeli bir önseziyle *Can* Morral'a yollandım.

Hayır. Albay sabırla hâlâ beni bekliyordu. Onu özenle tuttum. Artık benimdi ve üzülmeye hacet yoktu. Benimdi.

—Senyor Morral.

—Efendim?

—Nietzsche'nin elyazmasının tamamı?

—Ah ha.

—Fiyatı ne diyorsunuz?

—Laf olsun diyeyse, hiç konuşmayalım, bunu da kötüye yormayın.

—Satın alayım diye, alabilirsem tabii.

—On gün sonra beni bir arayın size miktarı söylerim, satılmamışsa tabii.

—Nasıl!?

—Ya, ne sanıyorsunuz? Bir tek siz yoksunuz ki.

—Ama ben istiyorum.

—On gün.

Eve dönünce hazineyi sana gösteremedim. Senin sırlarına karşı bunlar da benim gizli işlerimdi. Elyazması tomarını çekmecenin dibine sakladım. Bütün eseri yaprak yaprak her iki taraftan da gösterecek bir klasör almak istiyordum. Ama bunu gizlice yapmalıydım. Bir de Kara Kartal vardı:

—Peki, hadi söyle.

—İşte şimdi yasak nehri geçtin.

—Efendim?

—Boncukları harcıyorsun, daha da harcayacaksın, ve bütün bunlardan senin *squaw*'ın hiç haberi olmayacak.

—Başka bir kadınla aldatmak gibi —diye ekledi Carson—. Bu araba tekerlekle bile yürümez.

—Başka türlü mümkün değil.

—Bizi hayatı boyunca ağırlayan beyaz dostumuzla ilişkilerimizi kesme noktasındayız.

—Ya da Sara'ya anlatma noktasında.

—Zavallılar: sizi balkondan atacağım.

—Cesur savaşçılar yalancı ve ödlek soluk benizin tehditlerinden korkmaz. Ayrıca cesaret edemezsin.

—Hem de nasıl eder —diye burnunu soktu Carson—. Hastalar ilerisini gerisini hesaplamaz. Zaaf onları pençesine almıştır.

—Size yemin ederim Nietzsche'nin orijinali son alımım olacak.

—Şimdi buna inanmam mı gerekiyor? —Carson.

—Neden *squaw*'ından sakladığını soruyorum kendime —Kara Kartal—. Kendi altınınla alıyorsun. Ateş saçan sopalı zalim beyaz adamların soyduğu bir Yahudiyle hiçbir ilgisi yok, çalıntı da değil.

—Bazıları öyle sevgili meslektaşım —diye düzeltti Carson.

—Ama solukbeniz *squaw*'ın bunu bilmesine gerek yok.

Sara'ya gidip bu şey benden güçlü, dikkatimi çeken şeylere sahip olmak istiyorum, onları istiyorum ve sahip olmak için cinayet işleyebilirim, demeye cesaretim olmadığını onlara söylemediğimden, strateji tartışmak üzere kendi hallerine bıraktım.

—*Sic?** —Carson.

—Hayır. Ama aşağı yukarı. —Sara'ya:— Galiba ben pek iyi değilim.

—Git yat, zavallı Adrià'cık, ben sana dereceyi getireyim (merhametli ve masum).

Ateşler içinde geçen iki günden sonra kendimle (Carson ve Kara Kartal'ın imzalamayı reddettiği) bir çeşit anlaşmaya vardım; bu anlaşma uyarınca, ilişkimizin iyiliği için, Sara'ya Vial'in zaten bölük pörçük bildiğim gerçek hikâyesini —ya da evdeki, babamın zalimce avlarından elde edildiğinden kuşkulandığım herhangi parçanınkini— ayrıntılarıyla anlatmama iznim vardı; ya da dükkânda ticaretle uğraştığım ve bu yüzden babamın pek çok günahını edindiğim olayını... sanırım sen bunu zaten tahmin etmiştin. Elinde sarı çiçeklerden bir demetle Paris'ten geldiğin ve bir kahveyi büyük bir zevkle kabul ederdim dediğin gün sana yalan söyledim, demeye cesaretim yoktu.

* (Lat.) "Metnin aslında aynen" anlamına gelen kelime.

37

—Bana Hemingway'i hatırlatan bir üslup —diye ilan etti Mireia Gràcia.

Bernat, yorumdan dolayı tevazuyla yüreklenmiş, başını eğdi. Adının, Pols de Llibres'da ancak üç beş kişiyi bir araya getirebildiğini düşünmeyi anında bıraktı.

—Bir sunum yapmanı tavsiye etmem —demişti Bauçà.

—Neden?

—Etkinlikler doygunluk noktasında: kimse bize gelmeyecektir.

—Sana göre öyle. Yoksa yazarların arasında ayrım mı yapıyorsun?

Bauçà namlusundaki, büyük bir zevkle ateşleyeceği cevabı kendine saklamaya karar verdi ve gizlemeyi beceremediği bıkkın bir jestle:

—Bu konudan bahsetmeyelim artık: sana uyan günü ve seni takdim etmesini istediğin kişiyi söyle. —Bernat'ın gülümsemesinin üzerine:— Ama gelen olmazsa beni suçlama.

Davetiyede Heribert Bauçà ve yazar sizi, Bernat Plensa'nın son öykü kitabı *Plasma*'nın Pols de Llibres kitapçısındaki sunumuna davet eder, deniyordu. Toplantıya yazar ve editörü dışında sunumu yapacak olan Profesör Mireia Gràcia katılacaklar. Etkinliğin sonunda *cava** servisi yapılacaktır.

* İspanya'da üretilen şampanya.

Adrià davetiyeyi masanın üzerine bırakıp bir an Mireia Gràcia'nın kitap üzerine ne diyebileceğini düşündü. Vasat mı, diyecekti? Plensa hâlâ duyguları aktarma gücünü elde edememiş mi? Kullanılan kâğıda da ağaca da yazık mı?

—Bu kez gücenmeyeceğim —dedi Bernat, kitabının sunumunu yapmasını teklif ettiğinde.

—Öyle olacağını nereden bileyim?

—Çünkü hoşuna gidecek. Hoşuna gitmezse de ben artık büyüdüm: yakında kırkıma gireceğim ve bu yüzden sana kızmamam gerektiğini kavramaya başlıyorum. Anlaştık mı? Kitabımı sunacak mısın? Gelecek ay Pols de Llibres'da. Çok tanınmış bir kitapçı ve...

—Bernat. Olmaz.

—Haydi ya, önce bir oku, olmaz mı? —incinmiş, şaşırmış, kalbi kırılmış.

—Benim çok işim var. Elbette okuyacağım ama kim bilir ne zaman, bir şey diyemem. Bana böyle yapma.

Bernat ağzı bir karış açık kalakaldı, ötekinin kendisine söylediğini anlayamaz halde, o zaman tamam, dedim, şimdi okuyacağım. Ve hoşuma gitmezse sana söylerim ama elbette sunumu yapmayacağım.

Bernat artık o defa emindi, o defa ona, Bernat beni şaşırttın: Hemingway'in gücünü gördüm, Borges'in dehasını, Rulfo'nun sanatını ve Calders'in ironisini diyeceğimden emindi ve Bernat dünyanın en mutlu adamıydı, ta ki üç gün sonra ona telefon edip her zamanki gibi, karakterlerini inandırıcı bulmadım, başlarına gelen de hiç umurumda değil, deyinceye kadar.

—Efendim?

—Edebiyat oyun değildir. Ya da sadece oyun olan ilgimi çekmiyor. beni anlıyor musun?

—Hiç istisna yok mu? Son hikâye bile?

—En iyisi o. Ama felaketin en iyisi.

—Çok zalimsin. Bana eziyet etmek hoşuna gidiyor.

—Ne demiştin bana, neredeyse kırk yaşına vardığını ve kızmayacağını...

—Henüz kırk yaşıma basmadım! Ve bana hoşuna gitmediğini öyle bir üslupla söylüyorsun ki...

—Benim üslubum bu.

—Sadece hoşuma gitmedi, demeyi bilmiyorsun.

—Eskiden öyle yapıyordum. Ama senin tarihçi bir hafızan yok. Sadece, hoşuma gitmedi, diyebilirim. O zaman sen bana: O kadar mı? Hepsi o mu? diyorsun. Ben de hoşuma gitmemesinin nedenlerini anlatmaya çalışıyorum ve bunu yaparken de seni kandırmamaya çalışıyorum çünkü seni kaybetmek istemiyorum, ve sana, sende karakter yaratma yeteneği yok diyorum: isimden ibaretler. Hepsi aynı biçimde konuşuyor; hiçbirinin benim ilgimi çekmeye gönlü yok. Bu karakterlerden hiçbiri gerekli değil.

—Gerekli değil de ne demek oluyor? "Fareler"de Biel olmasa hikâye olmaz.

—Beni anlamak istemiyorsun. Gerekli olmayan hikâye. Beni değiştirmedi. Beni zenginleştirmedi, bana bir şey katmadı.

Şimdi bu aptal Mireia tutup Plensa'da Hemingway'in gücü var, diyordu, Adrià, Borges ve Calders'le kıyaslama faslına geçmeden önce bir rafın arkasına saklandı. Bernat'ın kendisini orada, birinde yanlış etkinliğe gelmiş ifadeli bir adamın oturduğu üçü dolu on altısı boş açılır kapanır iskemleli, o buz gibi kitapçıda görmesini istemiyordu.

Sen bir ödleksin, diye düşündü. Ayrıca dünyaya ve fikirlere hep bu şekilde, tarihin perspektifinden bakmayı sevdiğini de düşündü, Bernat'la arkadaşlığının tarihini çalışsa kusursuz bir şekilde şu imkânsız noktaya varırdı: Bernat mutlu olma kapasitesini kemana yoğunlaştırsaydı mutlu olurdu. Ses çıkarmadan kitapçıdan kaçtı ve evler adasının etrafında ne yapması gerektiğini düşünerek turladı. Nasıl olur, Tecla bile gelmemişti? Ya oğlu?

—Hangi kahrolası nedenle gelmemen gerekiyormuş? Bu benim kitabım!

Tecla tastaki sütü bitirdi, Llorenç'in sırt çantasını almak için odasına gitmesini bekledi. İyice kısılmış sesiyle:

—Senin bütün konserlerine bütün sunumlarına gelmeye kalkarsam...

—Sanki haftada bir oluyor. Altı yıldır kitap sunumu yapmıyorum.

Sessizlik.

—Yanımda olmak istemiyorsun.

—Her şeyi yerli yerine koymak istiyorum.

—Gelmek istemiyorsun.

—Gelemem.

—Beni sevmiyorsun.

—Sen dünyanın merkezi değilsin.

—Biliyorum.

—Hayır bilmiyorsun. Farkında değilsin. Hep bir şeyler istiyorsun, talep ediyorsun.

—İşte şimdi seni anlamıyorum.

—Hep herkesin senin hizmetinde olduğunu sanıyorsun. Evin en önemli kişisinin sen olduğunu.

—Yapma...

Tecla ona meydan okuyarak baktı. Elbette ben ailenin en önemli kişisiyim demek üzereydi; fakat bir altıncı ya da yedinci his onu zamanında tuttu. Ağzı açık kaldı.

—Yok, söyle, söyle —diye teşvik etti Tecla.

Bernat ağzını kapattı. Öbürü gözlerine bakarak bizim de bir hayatımız var dedi: sen nereye dersen oraya gitmemiz, yazdıklarını okumamız gerektiğini en doğal şey olarak görüyorsun, üstelik hoşumuza gitmesi mecburiyetiyle, yok yok, heyecanlanma mecburiyetiyle.

—Abartıyorsun.

—Llorenç'e on günde okumasını istediğini söylememiş miydin?

—İnsanın oğlundan bir kitabı okumasını istemesi kötü bir şey mi?

—Allah aşkına bu çocuk daha dokuz yaşında.

—E ne olmuş?

—Dün gece bana ne dedi biliyor musun?

Çocuk, yatakta, annesi ayak uçlarına basarak odadan çıkmak üzereyken komodinin üzerindeki lambayı açtı.

—Anne.

—Uyumuyor muydun?

—Hayır.

—Ne oldu?

Tecla yatağın kenarına oturdu. Llorenç komodinin çekmecesini açıp kitabı çıkardı. Kadın kitabı tanıdı.

—Okumaya başladım ama hiçbir şey anlamıyorum.

—Çocuklar için değil. Neden okuyorsun?

—Babam pazar gününden önce bitirmem gerektiğini söyledi. Kısa bir kitap.

Tecla kitabı aldı.

—Dert etme.

Kitabı açıp dalgın dalgın karıştırdı.

—Bana soru soracakmış.

Kadın kitabı geri verdi.

—Sende kalsın. Ama okuman gerekmiyor.

—Emin misin?

—Eminim.

—Ya soru sorarsa?

—Öyle bir şey yapmamasını söylerim ben ona.

—İşe bak, oğluma neden soru soramayacakmışım!! —Bernat, öfkelenmiş, fincanı tabağa çarparak—. Ben onun babası değil miyim?

—Egonla onu eziyorsun.

Llorenç anorağı üzerinde çantası sırtında başını mutfağa uzattı.

—Baban şimdi geliyor. Sen in oğlum.

Bernat kalktı, peçeteyi masanın üzerine fırlatıp mutfaktan çıktı.

Adrià adayı dolanmış, kitapçının önüne doğru geliyordu. Hâlâ ne yapacağını bilmiyordu. Tam o anda vitrindeki lambalardan biri söndü. Zamanında hareket etti: birkaç metre uzaklaştı. Mireia Gràcia dışarı fırladı ve önünden

geçmesine rağmen saatine baktığı için onu fark etmedi. Bauçà ve Bernat ve iki üç kişi daha çıkarken geç kalmış gibi yaparak hızla onlara doğru yürüdü.

—Hey!... Bitti mi yoksa! —Adrià'nın hayal kırıklığına uğramış yüzü ve sesi.

—Merhaba Ardèvol.

Adrià Bauçà'yı eliyle selamladı. Ötekiler kendi yollarına gittiler. Bauçà da gitmesi gerektiğini söyledi.

—Gidip yemek yiyelim, ne dersin? —Bernat.

Bauçà, gelemem, bak, yemek için çok geç, deyip iki arkadaşı yalnız bıraktı.

—Ne diyorsun? Nasıl geçti?

—İyi. Oldukça iyi. Mireia Gràcia'nın konuşması doyurucuydu. Epeyce... iyiydi, doğrusu. İzleyici de çoktu. İyi. Değil mi?

—Kutlarım. Orada olmak isterdim ama...

—Dert etme oğlum... Bana bir sürü soru da sordular.

—Tecla?

Yürümeye koyuldular, sessizlik her şeyi açıklıyordu. Köşebaşına vardıklarında Bernat aniden durup Adrià'nın gözlerine baktı:

—Yazmam sanki herkesin karşı olduğu bir şey: senin, Tecla'nın, oğlumun, editörümün.

—Bu da nereden çıktı şimdi?

—Yazdıklarım kimsenin umurunda değil.

—Yapma, daha şimdi demiyor muydun...

—Şimdi de yazdıklarım kimseyi tırnağının ucu kadar ilgilendirmiyor diyorum.

—Kendini de mi?

Bernat güvensizlikle baktı. Dalga mı geçiyordu?

—Benim hayatım bu.

—Sanmam. Fazla ince eleyip sık dokuyorsun.

—Bir gün seni anlamayı isterdim.

—Keman çaldığın gibi yazsaydın büyük olurdun.

—İşte şimdi saçmaladın. Keman benim içimi sıkıyor.

—Sen mutlu olmak istemiyorsun.

—Mecbur değilsin, demiştin.

—Haklısın. Ama ben senin gibi çalabilseydim... şimdi...

—Hiç, hiçbir bok yapmazdın.

—Derdin ne? Yine Tecla'yla mı kavga ettin?

—Gelmek istemedi.

Artık işler çok hassaslaşmıştı. Ne diyorum ben şimdi?

—Eve gelmek ister misin?

—Neden gidip yemek yemiyoruz?

—Tabii ama...

—Sara bekliyor seni.

—Şey ona demiştim ki... Öyle, beni bekliyor.

Bu, Bernat Plensa'nın hikâyesi: uzun yıllardır arkadaşız. Uzun yıllardır beni kıskanır çünkü beni bir türlü tanıyamamıştır; uzun yıllardır onun keman çalışına hayranım. Ve zaman zaman görkemli kavgalar ederiz umutsuz âşıklar gibi. Onu seviyorum ve ona yazdıkların kötü, zevksiz demekten kendimi alamıyorum. Yazdıklarını bana göstermeye başladığı günden beri çok kötü hikâye kitapları basıldı. Zihinsel kapasitesine rağmen, yazdıklarının hiç kimsenin hoşuna gitmemesinin nedeninin belki de herkesin tamamen yanılması değil de, hiçbirinin ilgisini çekmemesi olabileceğini bir türlü kabul edemiyor. Hiç. Durum hiç değişmiyor. Karısı da... tam olarak bilmiyorum fakat Bernat'la yaşamanın oldukça zor olduğunu tahmin ediyorum. Barcelona Şehir Orkestrasında başkemancının yardımcısı. Ve meslektaşlarından bir grupla oda orkestrasında çalıyor. Daha ne istiyor? derdik biz ölümlülerin pek çoğu. Ama o, hayır. Büyük ihtimalle bütün ölümlüler gibi mutluluğun yanında olduğunu göremiyor çünkü onun gözlerini yakan, erişemeyecek olduğu. Bernat, fazlasıyla insana özgü. Bugün onunla yemeğe gidemedim çünkü Sara çok üzgündü.

Bernat Plensa i Punsoda, kafasını mutluluğu edebiyatta bulmaya takmış çok iyi bir müzisyen. Bunun bir aşısı yok. Ve Ali Bahr, el-Hisv'den ta Bi'r Durb'a giden yol üzerindeki Ase Blanc bostanının duvarının duldasında güneşten sakınarak oynayan çocukları seyretti. Ali Bahr, henüz girdiği

yirmi yaşıyla, kızlardan birinin, şu, dizleri yara bere içindeki bir oğlanın peşine düşmesiyle ciyaklamaya başlayan kızın, Amani'nin birkaç yıla kalmadan oraların ve tüm ovanın güzel Amani'si olacağını bilmiyordu. Birkaç saate kalmadan evde olması gerektiğinden eşeği dehledi. Enerjisini boşaltmak için yolun ortasındaki bir taşı alıp, ne pek büyük, ne pek ufak, kuvvetle ileriye doğru fırlattı, eşeğe doğru yolu gösterir gibi.

Bernat Plensa'nın *Plasma*'sının hayatı, hiçbir tesir, hiçbir değerlendirme, hiçbir eleştiri, hiçbir satış olarak özetlenebilir. Şükür, ne Bauçà, ne Adrià ne de Tecla, ben sana demiştim'i dillendirmedi. Sara'ysa, ona anlattığımda, sen ödleğin tekisin dedi: orada olmalıydın, dinleyicilerin arasında. Ben de: ama o sıra küçük düşüyordu. O: hayır, bir arkadaşının olması onu yüreklendirirdi. Ve hayat devam etti:

—Bu bana karşı bir kampanya. Beni saydamlaştırmak istiyorlar; var olmayayım diye.

—Kim?

—Onlar.

—Beni onlarla tanıştır bir gün.

—Şaka etmiyorum.

—Bernat, insanlar kafalarına seni takmış değil.

—Doğru, buyük ihtimalle var olduğumu bile bilmiyorlar.

—Konser sonrası seni alkışlayanlara söyle bunu.

—Aynı şey değil, sana bin defa söyledim bunu.

Sara sessizce dinliyordu. Bernat aniden ona baktı, hafifçe suçlayıcı bir tonda, sen kitabı nasıl buldun? diye sordu, bence bir yazarın sonucunda yaralanmadan karşılığını almayacağı tek soruydu, çünkü birinin cevaplama tehlikesi vardı.

Sara kibarca gülümsedi ve Bernat soruyu ihtiyatsızca askıda bıraktığını belirtmek için kaşlarını kaldırdı.

—Ben kitabı okumadım —diye cevap verdi Sara, bakışlarına direnerek. Ve beni hayrete düşürerek teslim etti:— Henüz.

Bernat'ın şaşkınlıktan ağzı açık kaldı. Hiç öğrenemeyeceksin, Bernat, diye düşündü Adrià. O gün o adama hiçbir şeyin kâr etmeyeceğini ve hayatı boyunca çok gerekiyormuş gibi ayağını hep o taşa vurup tökezleyeceğini anladı. Bernat bu arada olağanüstü bir Ribera del Duero'nun yarım kadehini hiç dikkat etmeden içmişti.

—Yemin ederim yazmayı bırakıyorum —diye ilan etti, kadehi bir yana bırakarak, ve eminim Sara ihmalkârlığından dolayı kendini suçlu hissetsin diye.

—Kendini müziğe ver —dedin sen hâlâ âşık olduğum o gülümsemenle:— kazançlı çıkarsın.

Şarap sürahisinden bir yudum içtin. Sürahiyle içilen bir Ribera del Duero. Bernat buna afallayarak baktı fakat bir şey demedi. Fazla bitkindi. Eminim Adrià orada olduğu için ağlamaya başlamadı. Bir kadının karşısında, iyi bir şarabı sürahiden de içse, ağlamak daha kolaydır. Bir erkeğin karşısında canın istemez. Fakat akşamüstü Tecla'yla ilk büyük kavgasını yaptı: Llorenç, gözleri fal taşı gibi açılmış, yatağından, babasının gürlemelerinin şahidi oldu ve kendini dünyanın en mutsuz çocuğu hissetti.

—Çok bir şey istemiyorum, kahrolası! —diye fikir yürütüyordu Bernat—. Beni sadece lütfedip okuyorsun. Yetti artık bana. —Sesini fazla yükselterek:— Çok şey mi istiyorum, hım? Hım?

O zaman kendisine arkasından saldırıldığını hissetti. Llorenç, öfkeye kapılmış, üstünde pijama, yalınayak, yemek odasına girip babasının üzerine, tam da sanat serüvenimde ben seni hiç yanımda hissetmedim dediği sırada, atıldı. Tecla'ysa kendini tamamen gücenmiş hissederek duvara bakıyordu hamileliğiyle birlikte kesilen piyanistlik kariyerini seyredermiş gibi, anladın mı?, tümüyle gücenmiş, sanki hayatta tek yapmamız gereken şey sana tapmakmış gibi. İşte o zaman arkadan saldırı geldi: Llorenç babasını defalarca yumrukladı, Bernat'ın sırtı gerçek bir *punching-ball*'a dönüştü sanki.

—Hayda, dur, dur, kes şunu!

—Annemi azarlama.

—Sen git yat —diye emretti Tecla oğlanın başını kendince bir suçortaklığını ima eden bir jestle sıvazlayarak—. Şimdi geliyorum.

Llorenç birkaç yumruk daha attı. Bernat, gözleri dışarda, herkes bana karşı diye düşünüyordu; yazmamı kimse istemiyor.

—Yanılıyorsun —dedi Adrià, ona anlattığında, biri elinde kemanı provaya, öbürü Fikirler Tarihi II dersine gitmek üzere Llúria'dan aşağı inerlerken.

—Ne yanılması! Oğlum bile yakınmamı istemiyor!

Sara, sevgilim: uzun yıllar öncesinden söz ediyorum, hayatımı doldurduğun o dönemden. İkimiz de yaşlandık ve sen beni ikinci kez bıraktın. Şimdi beni işitiyorsan, Bernat'ın hep aynı olduğunu, hiç ilginç olmayan şeyler yazmaya devam ettiğini duyunca başını can sıkıntısıyla salladığından eminim. Bazen çok kızıyorum, sen çalgından o sesi çıkartabilecek ve o yoğun atmosferleri yaratabilecek bir müzisyen ol, ama dâhiyane şeyler değil de bizi tırnağımız kadar ilgilendirmeyen hikâyeler ve karakterler yazdığını anlayama. Özetle bizim için, Bernat'ın yazdığı şeyin hiçbir etkisi, hiçbir yorumu, hiçbir eleştirisi, hiç satışı yoktu. Bernat hakkında artık daha fazla böyle konuşmayalım, yoksa içim burulacak, oysa benim vakit gelmeden önce daha halledecek bir sürü derdim var.

Aşağı yukarı o dönemde... sanırım biraz önce bunu söyledim. Şu ana kadar gösterdiğim düzensizlikten sonra şimdi kronolojiyi tutturmanın ne önemi var? Ama o sıralar başladı Lola Xica şikâyet etmeye, Sağa'nın kullandığı çini mürekkebi, kömürü, renkli kalemleri her şeyi kirletiyor, diye sızlanmaya.

—Onun adı Sara.

—Biliyorum, Sağa.

—Diyorum ki adı Sara. Ayrıca, kömürleri ve pılı pırtısını stüdyoda tutuyor.

—Siz öyle sanın. Geçen gün yemek odasındaki resmi kopya ediyordu, eh artık öyle renksiz şeyler resmetmekten ne zevk alıyorsa. Tabii sonunda bezlerimi tekrar temizleyinceye kadar canım çıktı.

—Lola Xica.

—Caterina. Ayrıca banyodaki havlular. Elleri hep kapkara gezdiği için... Fransız âdeti herhalde.

—Caterina.

—Ne.

—Sanatçıları rahat bırakmak lazım.

—Böyle başlarlar —dedi, parmağının bir parçasını göstererek; fakat o bütün kolunu ölçmeden ben sözünü kestim.

—Sara bu evin hanımı ve burada onun sözü geçer.

Biliyorum, bu beyan onu gücendirdi. Ama onun ve öfkesinin çalışma odasını sessizliğe terk edip beni, günün birinde nihayet —yazmaktan en çok zevk aldığım denemem— *Estetik İstenç*'e dönüşecek kekelemelerime ışık tutacak sezgilerimle baş başa bırakmasına izin verdim.

—Yemek odasındaki urgell'i mi çizdin?

—Evet.

—Görebilir miyim?

—Tabii ama...

—Bırak göreyim.

Bocaladın ama sonunda teslim oldun. Hâlâ gözlerimin önünde, biraz huzursuz, tereddütlerini sakladığın ve oradan oraya taşıdığın o kocaman çantayı açışın. Levhayı masanın üzerine koydun. Güneş Trespui taraflarında saklanmıyordu; fakat Santa Maria de Gerri Manastırının üç gözlü çan duvarı Sara'nın kömürkaleminin sadece birkaç iziyle capcanlı gibiydi. Yılların ve ihtiyarlığın bütün kırışıklıklarını yara izleriyle birlikte yakalayabilmişti. Öyle

güzel resmediyorsun ki, sevgilim, tarihin yüzyıllarının siyahı, beyazı ve parmaklarınla dağılan binlerce grisi oradaydı. Manzara ve kilise, ve Noguera kıyısının başlangıcı. Öyle bir büyüye uğramışlardı ki Modest Urgell'in koyu, hüzünlü ve sihirli renklerini aratmıyorlardı bana.

—Sevdin mi?

—Çoook.

—Çoook.

—Çoook çook.

—Sana hediye ediyorum —dedi memnun.

—Sahiden mi?

—Urgell'i seyrederek saatler geçiriyorsun...

—Ben mi? Haydi.

—Değil mi?

—Bilmem... Farkında bile değilim.

—Senin izleme saatlerinin şerefine bir anı. Ne arıyorsun onda?

—Pek bilmiyorum. Dalgınlıktan. Hoşuma gidiyor.

—Ne buluyorsun diye sormadım, ne arıyorsun dedim.

—Santa Maria de Gerri Manastırını düşünüyorum. Ama daha çok, yakınlarındaki ve benim hiç görmediğim küçük Sant Pere del Burgal Manastırını. Hani sana gösterdiğim Başrahip Delligat'ın parşömenini hatırlıyor musun? Burgal Manastırının kuruluş belgesi, yıllardır ne zaman parşömene dokunsam aynı duyguyu hissederim. Yüzyıllar boyunca gelip gidin inen çıkan rahipleri düşünürüm. Yüzyıllar boyu var olmayan Tanrı'ya dua eden. Ve Gerri'nin tuzlalarını. Ve Burgal'ın yüce sırlarını. Açlıktan ve salgınlardan ölen köylüleri ve ağır ağır ama dizginlenemeden geçen günleri, ayları, yılları; bunlar da beni duygulandırıyor.

—Senin hiç böyle kelimeleri art arda dizdiğini duymadım.

—Seni seviyorum.

—Başka ne arıyorsun?

—Bilmiyorum; gerçekten ne aradığımı bilmiyorum. Söylemesi zor.

—Öyleyse ne buluyorsun?

—Tuhaf hikâyeler. Garip insanlar. Yaşama ve görme arzusu.

—Neden gidip doğal halini görmüyoruz?

Gerri de la Sal'e Comiol geçidinde yeter artık diyen altıyüz'le gittik. Isona'lı çenesi düşük bir tamirci hatırlamadığım bilmem hangi silindir kapağının bilmem hangi şeyini değiştirip tatsızlıkları önlemek istiyorsak arabayı değiştirmemiz gerektiğini ima etti. Hayatın bu tür sefillikleriyle bir gün kaybettik ve Gerri'ye gece vardık. Ertesi gün handan Urgell'in tablosunun doğalını gördüm ve heyecandan neredeyse boğuluyordum. Günü onu seyrederek geçirdik, fotoğrafını çekerek, resmini çizerek ve girip çıkan rahiplerin köylülerin ve tuzlada çalışan ırgatların hayaletlerini görerek; nihayet aralarından, uzak ve küçük manastırı, asırlarca kesintisiz süren hayatından sonra kapatıp anahtarını teslim almak üzere San Pere del Burgal'a doğru giden iki rahibin ruhunu seçtim.

Ertesi gün nekahet dönemindeki altıyüz bizi yirmi kilometre kuzeye, Escaló'ya kadar götürdü, oradan Solana de Barraonse'yi takip eden bir keçi yolundan, San Pere del Burgal'a, düşlerimin manastırının harabelerine ulaşabilmek için yürünebilecek tek patikadan yürüdük. Sara içinde kömür ve karakalemlerin, defterlerin bulunduğu kocaman sırt çantasını taşımama izin vermedi: yük onundu.

Sekiz on dakika sonra daracık yolun ortasından yamru yumru, ne büyük ne ufak bir taş aldım, Adrià düşünceli düşünceli inceledi taşı ve güzel Amani'nin hayali ve hüzünlü hikâyesi ilk o zaman geldi aklına.

—O taşın nesi var?

—Hiç, hiç —dedi Adrià, sırt çantasına koyarak.

—Biliyor musun, bende nasıl bir izlenim uyandırıyorsun? —dedin, çıktığımız yokuş yüzünden biraz nefes nefese.

—Ee?

—İşte bu. Nasıl bir izlenim sormuyorsun da ee diyorsun.

—Şimdi ipin ucunu kaçırdım. —Adrià, önden gidiyordu, durdu, yeşil vadiye baktı, Noguera'nın uzaktan gelen sesini dinledi ve Sara'ya doğru gitti. O da durdu, güleç.

—Hep düşüncelisin.

—Öyle.

—Ama hep bulunduğun yerden uzakları düşünüyorsun. Hep başka bir yerdesin.

—Yapma... Özür dilerim.

—Yok. Sen böylesin. Ben de özel biriyim.

Adrià yanına gidip alnından öptü, öyle şefkatle ki Sara, bugün hâlâ hatırladığımda duygulanıyorum. Seni nasıl seviyorum bilemezsin ve beni ne kadar değiştirdiğini. Sen elbette bir ustanın eseriydin, umarım beni anlarsın.

—Sen, özel mi?

—Ben tuhaf bir kadınım. Komplekslerle, sırlarla dolu.

—Kompleksler... iyi gizliyorsun. Sırlara gelince... çözmek çok kolay: bana açıl.

O zaman Sara onun gözleriyle karşılaşmamak için patikanın yukarısına doğru baktı.

—Ben karmaşık bir kadınım.

—Açıklamak istemediğin hiçbir şeyi açıklamak zorunda değilsin.

Adrià yukarı doğru yürümeye devam ediyordu, ama birden durup döndü:

—Sadece bir şey söylemeni isterdim.

—Ne?

İnanılır gibi olmasa da ona, annenle annem benim hakkımda sana ne dedi diye sordum. Sen inanasın diye ne dediler.

Senin pırıl pırıl yüzün karardı ve bir çuval inciri berbat ettiğimi düşündüm. Birkaç saniye bekledin, biraz boğuk bir sesle, bunu bana sormamanı rica etmiştim dedin. Sana yalvarmıştım...

Huzursuz, bir taş alıp bayır aşağı fırlattın.

—O sözlerin yeniden canlanmalarını istemiyorum. Öğrenmeni istemiyorum; senden onları sakınmak istiyorum çünkü onları bilmeme hakkın var. Benim de unutma. —Zarif bir hareketle sırt çantasını sırtına iyice yerleştirdin.—Mavi Sakal'ın kilitli odası, unutma.

Sara bunları öyle kesin bir şekilde söylemişti ki onları daima tekrar tekrar düşündüğü izlenimi uyandırdı bende. Birlikte yaşamaya başlayalı epeyce olmuştu ve soru hep benim dilimin ucundaydı: hep.

—Anlaştık —dedi Adrià—. Bir daha asla sormayacağım.

Tekrar yokuşu çıkmaya başladılar. Nihayet, otuz altı yaşımda, o kadar hayal ettiğim San Pere del Burgal Manastırının harabelerine varmamıza henüz çok daha dik bir yol kalmışken, başka zamanlarda Dominiken olarak kendisine Miquel kardeş denen Julià de Sau kardeş bizi karşılamak üzere dışarı çıktı, elinde anahtarla. Elinde Kutsal Sandıkla. Elinde ölümle.

—Kardeşler, Tanrı'nın huzuru sizinle olsun —dedi bize.

—Tanrı'nın huzuru seninle de olsun —diye cevap verdim.

—Ne diyorsun? —dedi Sara, irkilerek.

V

Vita condita*

MÜHÜRLÜ VAGONA KURŞUNKALEMLE YAZILMIŞ

burada, bu sevkıyatta, ben,
havva, oğlum habil ile birlikteyim.
görürseniz büyük oğlumu,
kabil'i, âdem'in oğlu,
ona deyin ki ben

DAN PAGIS

* (Lat.) Yerleşik hayat.

38

—Sanatsal güzelliğin bir kez tadına varıldığında hayat değişir. Monteverdi Korosunu bir kez dinlediğinde hayatın değişir. Vermeer'i yakından bir kez gördünde hayatın değişir; bir kez Proust'u okuduğunda aynı kişi değilsindir artık. Neden dersen onu bilmiyorum.

—Yaz bunu.

—Biz tesadüfleriz.

—Ne?

—Olmamamız daha kolay ancak öyleyiz.

—Yumurtanın peşindeki milyonlarca spermatozoon'un hummalı dansının art arda süregiden kuşakları; tesadüfi gebelikler, ölümler, imhalar... ve şimdi sen ve ben buradayız, birbirimizin karşısında, sanki başka hiçbir şekilde olamazmış gibi. Sanki sadece tek bir soyağacı imkânı varmış gibi.

—Evet. Mantıklı değil mi?

—Hayır. Kahppe tesadüf.

—Yapma...

—Dahası, senin bu kadar iyi keman çalman daha da kahppe bir tesadüf.

—Peki. Ama... —Sessizlik.— Bu söylediğin şey biraz baş döndürücü değil mi, düşünürsen yani?

—Öyle. Böylece sanatın düzeniyle kaostan sağ çıkmaya çalışırız.

—Yaz bunu, ne dersin? —diye kurcaladı Bernat, çayından bir yudum içerek.

—Sanatın gücü sanat eserinde midir yahut daha doğrusu kişide yaptığı etkide midir? Sen ne düşünüyorsun?

—Bunu yazman gerektiğini —diye ısrar etti Sara birkaç gün sonra—. Daha iyi anlarsın böylece.

—Neden Homeros beni felç ediyor? Neden Brahms'ın Klarinet Beşlisi nefesimi kesiyor?

—Yaz bunu —dedi birden Bernat—. Bana da iyilik etmiş olacaksın, çünkü ben de öğrenmek istiyorum bunu.

—Nasıl oluyor da hiç kimsenin önünde diz çökemezken Beethoven'ın *Pastoral*'ini işittiğimde önünde saygıyla eğilmekten hiç gocunmuyorum?

—*Pastoral* çok zorlu.

—O senin fikrin. Nereden geliyordu Beethoven biliyor musun? Haydn'ın yüz sekiz senfonisinden.

—Mozart'ın kırk bir senfonisinden de.

—Doğru. Fakat Beethoven sadece onları yenileyebildi. Çünkü hemen hemen bütün yeniler ahlaki karmaşanın başka bir kademesinde yaşarlar.

—Ahlaki?

—Ahlaki.

—Yaz bunu.

—Evrimini göremediğimiz sanat eserini anlayamayız. —Dişlerini fırçalayıp ağzını çalkaladı. Havluyla kurulanırken lavabonun açık kapısından bağırdı:— Ama daima evrimini gerçekleştiren sanatçının dâhi dokunuşu gerekir.

—O halde güç kişidedir —diye cevap verdi Sara, yataktan, esneyişini gizlemeden.

—Bilmiyorum. Van der Weyden, Monet, Picasso, Barceló. Valltorta dağ geçidi mağaralarında köklenen dinamik bir soy ve insanlık var olduğu için henüz tükenmedi.

—Yaz bunu. —Bernat birkaç gün sonra çayını bitirip fincanı nazikçe tabağa bıraktı.— Olmaz mı?

—Güzellik mi?

—Ne?

—Suç güzellikte mi? Güzellik ne demektir?

—Ne demek bilmiyorum. Ama tanıyabilirim. Neden yazmıyorsun bunu? —diye tekrarladı Bernat, gözlerine bakarak.

—İnsan insanı mahvediyor, ve aynı zamanda *Kayıp Cennet*'i yaratıyor.

—Evet, bir muamma. Bunu yazmalısın.

—Franz Schubert'in müziği beni daha iyi bir geleceğe taşıyor. Schubert çok az öğeyle çok şey söyleyebiliyor. Zarafet ve büyüyle dolu ve aynı zamanda enerji ve hakikatle dolu tükenmez bir melodik gücü var. Schubert sanatsal hakikattir ve kurtulmak için ondan bunu almalıyız. Frengili, hasta ve cebi delik bir adam olması beni hayrete düşürüyor. Bu adamda ne gibi bir güç var? Bizim üzerimizde ne gibi bir gücü var? Ben, beni gördüğün bu yerde, Schubert'in sanatının önünde diz çöküyorum.

—Bravo, Herr Obersturmführer. Sizin hassas bir kişi olduğunuzu seziyordum zaten.

Doktor Budden sigarasını çekip ince bir duman sütununu üfledi, zihninde opus 100'ün girişini izleyip inanılmaz bir doğrulukla söylerken.

—Sizin kulaklarınıza sahip olmayı isterdim Herr Obersturmführer.

—Bunda bir marifet yok. Piyano eğitimi aldım.

—Sizi kıskanıyorum.

—Düşündüğünüz gibi değil. Tıpla müzik arasında, bana hayattaki pek çok şeyi kaçırmama sebep olmuş gibi gelen uzun çalışma saatleri.

—Şimdi de mükâfatını toptan alıyorsunuz, ifademi mazur görürseniz —dedi Oberlagerführer Höss kollarını açıp etrafını göstererek—. Şimdi hayatın ortasındasınız.

—Öyle tabii. Hale bakılırsa, fazlasıyla aniden.

İki adam arasında sessizlik, birbirini gözlermiş gibi. Nihayet doktor karar verip de sigarasını kül tablasına bastırırken masanın üzerine eğilerek kısık sesle konuşuncaya kadar:

—Beni neden görmek istemiştiniz Obersturmbannführer?

O zaman Oberlagerführer Höss, yine kısık sesle, sanki kendi evinin duvarlarına güvenmiyormuş gibi, sizinle üstünüz hakkında konuşmak istiyordum dedi.

—Voigt?

—Hı hı.

Sessizlik. Tehlikeleri ölçüp biçiyor olmalıydılar. Sonunda Höss bir aramızda kalacak, ne dersiniz'i dile getirmek için kendini serbest bırakmayı denedi.

—Şey, ben...

—Sizden talep ediyorum... Samimiyetle istiyorum. Bu bir emirdir, sevgili Obersturmführer.

—Aramızda kalacaksa... ahmağın teki.

Bunu duyunca Rudolf Höss bir tatmin ifadesi takındı. İskemlesine rahatça yerleşti. Gözlerine bakarak Doktor Budden'e, ahmak Voigt'un herhangi bir hududa gönderilmesi için işlemleri başlattığını söyledi.

—Peki ya kim yönetecek şeyleri...

—Siz elbette.

Ah. Demek... Neden ben olmayayım değil mi?

Her şey konuşulmuştu. Tanrı'yla halkı arasında aracısız yeni bir anlaşma. Schubert'in üçlüsü konuşmanın altında hâlâ çalmaya devam ediyordu. Rahatsızlığı kaldırmak için Doktor Budden, Schubert'in bu harikayı ölümünden birkaç ay önce bestelediğini biliyor musunuz? dedi.

—Yaz bunu. Gerçekten, Adrià.

Fakat her şey bir süreliğine havada kaldı çünkü Laura Uppsala'dan döndü ve üniversitedeki özellikle de bölümdeki hayat biraz rahatsız oldu yeniden. Kadın daha neşeli bakışlarla dönmüştü, iyi misin? diye sordu, ve Laura gülümseyip cevap vermeden on beş numaralı sınıfa doğru yürüdü. Adrià bunu evet diye yorumladı, elbette iyiydi. Ve güzel: daha da güzel olarak dönmüştü. Adrià, o dönem paylaştığı Parera'nın masasına oturmuş, güzellik temasını işleyen yazılara geri dönmekte zorlandı, henüz nasıl ol-

duğunu bilmiyordu fakat onu oyalamışlar ve hayatında ilk kez derse geç girmesine neden olmuşlardı. Laura'nın güzelliği, Sara'nın güzelliği, Tecla'nınki... bu tür düşünmelere girerler değil mi? hım?

—Ben evet derdim —diye cevap verdi, ihtiyatla Bernat—. Kadın güzelliği sorgulanamaz bir olaydır. Değil mi?

—Vivancos sana meseleyi erkek egemen bakış açısıyla ortaya koyuyorsun derdi.

—Ben, ben onu bilmiyorum. —Bernat'ın kayıp sessizliği.— Önce bir küçük burjuva düşüncesiydi şimdi de erkek egemen bir düşünüş oldu. —Hiçbir yargıcın duymayacağı en kısık sesiyle:— Ama ben kadınları severim. Güzeller: işte bütün bildiğim bu.

—Tabii. Ama söz etmeye gelince, bilmiyorum.

—Elbette, bu kadar güzel olan bu Laura kim?

—Hım?

—Söz ettiğin Laura.

—Yok, ben Petrarca'yı düşünüyordum.

—Peki bu bir kitap olacak mı? —dedi Bernat, Adrià'nın, babasının büyüteciyle inceden inceye inceleyecekmiş gibi elyazmaları masasına koyduğu kâğıtları göstererek.

—Bilmem. Şimdilik otuz sayfa ve karanlıklarda ilerlemek beni eğlendiriyor.

—Sara nasıl?

—İyi. Beni sakinleştiriyor.

—Onun nasıl olduğunu sordum: seni nasıl etkilediğini değil.

—Çok işi var. Actes Sud on kitaplık bir serinin resimlerini ısmarladı.

—İyi de, nasıl?

—İyi. Neden?

—Bazen hüzünlü bir hali oluyor.

—Bir parça aşkla bile çözülmeyecek şeyler var.

On on iki gün sonra kaçınılmaz olan oldu. Parera'yla konuşuyorlardı ve kadın birden baksana dedi, karının adı ne? Tam o anda dosyalar ve fikirlerle yüklü Laura giriyor-

du odaya ve Parera'nın baksana, karının adı ne? dediğini gayet iyi işitti. Bense, teslimiyetle, gözlerimi indirerek, Sara dedim, adı Sara. Laura elindeki yükü karmakarışık olan masasının üzerine boşaltıp oturdu.

—Güzeldir herhalde, hım? —diye devam etti Parera, sanki kalbimi bir bıçakla oyar gibi. Ya da Laura'nın kalbini.

—Hı hı.

—Evleneli çok oldu mu?

—Hayır. Aslında, hayır...

—Eh, benim de demek istediğim beraber yaşamaya başlayalı.

—Yok, pek olmadı.

Soruşturma KGB müfettişinin soracak başka bir şeyi kalmadığı için değil derse gitmesi gerektiği için bitti. Eulàlievna Parerova odadan çıktı ve kapıyı kapatmadan önce, ona iyi bak, bugünlerde pek...

Ve kapıyı yavaşça kapattı, bugünlerde ne olduğunu açıklama ihtiyacını hissetmeden. O zaman Laura kalktı elini her zaman kalabalık olan masasının üzerindeki dosya, ödev, kitap not ve dergi yığınlarının bir ucuna koydu ve hepsini yere fırlattı, odanın ortasına. Büyük bir patırtı. Adrià vicdan azabıyla baktı ona. Öteki ona bakmadan yerine oturdu. Ardından çalışma odasının telefonu çaldı. Laura telefona bakmadı, çalıp da kimsenin cevap vermediği bir telefon kadar beni huzursuz eden bir şey yoktur, inan bana. Masama gittim, telefonu açtım.

—Buyrun. Evet, bir saniye. Sana Laura.

Ben elimde ahizeyle; oysa önündeki ahizeyi kaldırmaya hiçbir niyet göstermeden boşluğa bakmakta. Ahizeyi kulağıma yaklaştırdım.

—Şimdi burada değil.

Laura o zaman ahizeyi kaldırıp evet, buyrun, dedi. Ben kapattım ve o hey, güzeller güzeli, dedi, ne yapıyorsun! Ve kristal bir kahkahayla güldü. Henüz bir adı olmayan sanat ve estetik üzerine yazılarımı alıp çıktım.

—Bir şey düşünmem lazım —dedi Doktor Budden, ayağa kalkıp kusursuz Obersturmführer üniformasını düzeltirken—, yarın giriş var. Oberlagerführer Höss'e bakıp gülümsedi, ötekinin anlamayacağını bile bile, konuştu:

—Sanat açıklanamaz. —Ev sahibini işaret etti:— En fazla, sanatçının insanlığa olan sevgisinin bir göstergesidir diyebiliriz. Siz ne dersiniz?

Oberlagerführer'in evinden ayrılırken, ötekinin hâlâ sözlerini hazmetmeye çalıştığını biliyordu, soğuktan sarınıp sarmalanmış, meleksi Schubert'in üçlü opus 100'ünün finalini dışarıdan hafifçe işitti. Bu müzik olmadan hayat korkunç olurdu, demeliydi ev sahibine.

Estetik İstenç'in düzeltilerini tam bitirmiştim ki konu beni zehirlemeye başladı. Dizgiler, beni orijinale eklemeler yapmaya iten Almanca çevirisi, Kamenek'in Almanca çevirim hakkındaki, beni yeni dokunuşlara, yeniden yazmaya iten yorumları, hepsi birlikte beni önemli bir değişim haline soktular. Çıkmak üzere olan kitabımın beni tatmin etmesinden korkuyordum. Bunu sana defalarca söyledim, Sara: en sevdiğim kitaptır; en iyisi mi bilmiyorum, ama kesin en sevdiğim kitap. Sana onca çektiren memnuniyetsiz ruhumun buyruklarını yerine getirirken, Sara'nın hayatıma sükûnet getirdiği ve Laura'nın beni hiç tanımadığını gördüğü o günlerde, Adrià Ardèvol'ün saplantısı, huzursuzluğunu gizlemesinin herhangi bir şekli olarak, saatlerini storioni'sine adamaktı. Trullols'la geçirdiği en zor, Üstat Manlleu ile en tatsız anların üzerinden geçti yeniden. Ve birkaç ay sonra Bernat'ı Jean-Marie Leclair'in opus 3 ve opus 4 sonatlarını çalmaya davet etti.

—Neden Leclair?

—Bilmem. Hoşuma gidiyor. Ayrıca onu çalıştım.

—Göründüğü kadar kolay değildir.

—Denemek istiyor musun istemiyor musun?

İki ay boyunca cuma öğleden sonraları ev iki arkadaşın kemanlarının müziğiyle doldu. Adrià bütün bir hafta boyunca yazıyor sonra da repertuarı çalışıyordu. Otuz yıldan beri yaptığı gibi.

—Otuz mu?

—Ya da yirmi beş. Ama artık seni yakalayamam.

—Aman, bir bu eksikti. Başka bir şey yapmadım ki ben.

—Seni kıskanıyorum.

—Yok artık, hem de beni.

—Kıskanıyorum. Senin gibi çalabilmeyi isterdim.

Aslında Adrià içten içe *Estetik İstenç*'inden uzaklaşmak istiyordu. Kendisini kitabın düşünceleri üzerine düşünmeye sevk eden sanat eserlerine dönmek istiyordu.

—Peki ama neden Leclair? Neden Şostakoviç değil?

—O seviyede değilim. Seni neden kıskanıyorum sanıyorsun?

İki keman birden, şimdi bir storioni bir thouvenel, evi özlemlerle doldurmaya başladılar, hayat sanki yeniden başa dönebilirmiş gibi, sanki onlara yeni bir şans vermek istermiş gibi. Bana, en ana baba olan, en farklı, en...en... tam olarak bilemediğim en bi şey olan ana babaya sahip olduğum bir hayat. Ya sen? Hım?

—Ne? —Bernat, elinde fazla gergin arşe, başka bir yana bakmaya çalışarak.

—Mutlu musun?

Bernat 2 numaralı sonatla girdi ve ben onu izlemek zorunda kaldım. Ama bitirdiğimizde (benim üç ağır hatam ve Bernat'ın sadece bir azarlaması) tekrar denedim:

—Ee.

—Ne.

—Mutlu musun demiştim.

—Hayır. Sen?

—Ben de.

İkinci sonat, No. 1, benim açımdan daha da kötü oldu. Ama ara vermeden finale ulaşabildik.

—Tecla'yla nasıl gidiyor?

—İyi. Sara'yla?

—İyi.

Sessizlik. Uzun bir süre sonra:

—Ehm... Tecla... Neden bilmem ama hep bana kızgın oluyor.

—Çünkü başka bir dünyada yaşıyorsun.

—Sen kendine bak.

—Tabii ama Tecla'yla evli olan ben değilim.

Sonra Wieniawski'nin opus 18'inin bir iki etüt-kaprisini denedik. Zavallı Bernat, birinci keman, terden sırılsıklamdı bitirdiğinde, üç sert azarına rağmen ben halimden memnundum, o şimdi, Tübingen'de onun yazdıklarını eleştiren bendim. Ve onu çok ama çok kıskandım. Ama yazdıklarımı senin müzik kapasitenle seve seve değiştirirdim demekten kendimi alamadım.

—Ben de değiş tokuşu kabul ediyorum. Memnuniyetle seni kabul ediyorum, hım?

En kaygı verici olanı da kahkahayı patlatmamış olmamızdı. Sadece saatlerimize baktık çünkü artık geç oluyordu.

Elbette, doktorun öngördüğü gibi gece kısa oldu, çünkü ilk malzeme birimleri sabah yedide, henüz karanlıkken geldi.

—Bu —dedi Budden Oberscharführer Barabbas'a—. Ve şu öteki ikisi. —Sonra laboratuvara döndü, işi başından aşkındı. Ayrıca çok karanlık bir sebep daha vardı, diplere doğru ağır ağır, koyun gibi, kendilerini başkaldırmaya itecek herhangi bir türde bir özsaygı hissetmeden ilerleyen o kadınlar ve kızlar kuyruğunu görmek de onda içten içe öfke uyandırıyordu.

—Hayır, bırakın! —dedi kucağında bir paketi, bir çeşit keman kutusunu, bir bebekmiş gibi taşıyan yaşlı bir kadın.

Doktor Budden çekişmeyi anlayamadı. Uzaklaşırken Doktor Voigt'un subayların kantininden çıkışını ve itiraz sesinin yükseldiği yere doğru yönelişini gördü. Konrad Budden, kavga dövüş meraklısı amirine karşı yüzünde beliren küçümseme ifadesini gizlemeye bile zahmet etmedi. Henüz sakin olan çalışma odasına girdi. Bir süre sonra bir Luger'in ateşlendiğini işitti.

—Sen nereden geliyorsun? —dedi sert bir sesle, başını kâğıtlardan kaldırmadan. Sonunda kaldırmak zorunda kaldı çünkü küçük kız, sessiz, tereddütle bakıyordu kendisine. İki eliyle kirli bir peçeteyi ovuşturuyordu ve Doktor Budden gerilmeye başladı. Sesini yükseltti:

—Sakin durur musun?

Kız hareketsiz öylece kaldı ama yüzündeki tereddüt değişmedi. Hekim içini çekti, nefes aldı ve sabır yüklendi. O anda masasındaki telefon çaldı.

—Evet?/ Evet, Heil Hitler./ Kim? —şaşırmış./ Bağlayın. (...)—Heil Hitler. *Hallo.* —Sabırsız: *Ja, bitte*?/ Şimdi ne var? —sıkılmış./ Kim bu Lothar? —kızmış./ Ah! —afallamış:— Aşağılık Franz'ın babası mı?/ E ne istiyorsun?/ Kim tutukladı?/ Ama neden?/ Dinle... Ben burada .../ Şu anda çok meşgulüm. Ne yani, kendimi ifşa etmemi mi istiyorsun?/ Bir şey yapmış olmalı./ Bak, Herta: her koyun kendi bacağından asılılır.

Ve kirli peçeteli kıza dikti gözünü:

—*Holländisch*? —dedi ona. Sonra telefona:— Seni bilmem ama ben çalışıyorum. Bu tür saçmalıklara takılamayacak kadar çok işim var. *Heil Hitler!*

Kapattı. Kıza bakıp cevap bekleyerek durdu.

Küçük kız başıyla evetledi. *Holländisch* anladığı ilk kelimeymiş gibi. Doktor Budden, kimsenin Almanca konuşmadığını duyup görmemesi için en kısık sesiyle kuzenlerinin Felemenkçesiyle nereden geldiğini sordu, kız da Anvers'ten diye cevapladı. Flaman olduğunu, Arenberg Sokağında yaşadığını söylemek, alıp götürdükleri babasının nerede olduğunu sormak istiyordu. Ama adamın şimdi gülümsediğini görerek ağzı açık kaldı.

—Sen sadece benim dediğimi yap.

—Buram acıyor. —Ensesini gösterdi.

—Bir şey değil. Şimdi, beni dinle.

Kız meraklanmış, baktı ona. Hekim ısrar etti:

—Dediğimi yapmalısın. Beni anlıyor musun?

Kız başıyla hayır dedi.

—O halde burnunu koparmam gerekecek. Şimdi beni anlıyor musun?

Kızın dehşet içinde kalışına, başını hararetle evet manasında sallayışına sabırla baktı.

—Kaç yaşındasın?

—Yedi buçuk —diye cevap verdi abartıyla, kendini büyük göstererek.

—Adın?

—Amelia Alpaerts. Arenberg Sokağı yirmi iki, üçüncü kat.

—Tamam, tamam.

—Anvers.

—Tamam dedim sana! —sinirlenmiş—. Elinden almamı istemiyorsan şu Allahın belası mendili de ovuşturup durma.

Kız bakışlarını yere indirdi ve ellerini de istemeden arkasına götürdü, mavi kareli peçeteyi belki de korumak için saklayarak. Bir gözyaşı damlasını tutamadı.

—Anne —diye ağladı, alçak sesle.

Doktor Budden parmaklarını şaklattı ve dipteki duvarın önünde bekleyen ikizlerden biri ileri çıkıp hiçbir özen göstermeden kızı tuttu.

—Hazırlayın —dedi hekim.

—Anne! —diye bağırdı kız.

—Tamam, sonraki —diye karşılık verdi doktor masasının üzerindeki dosyadan başını kaldırmadan.

—*Holländisch?* —dediğini işitti mavi beyaz kareli peçeteli kız, çok kuvvetli bir ilaç kokusunun bulunduğu odaya girerken ve ben ötesini öğrenemedim: ne bir özür ne bir açıklama, çünkü Laura benden böyle bir şey talep etmedi. Bana gayet sakin, sen pis yalancının birisin, hani bana arada başka bir kadın yok demiştin, diyebilirdi; konuşmak zor geldi değil mi, diyebilirdi bana; sen ödleğin tekisin diyebilirdi; beni kullanmaya devam ettin, diyebilirdi; pek çok şey diyebilirdi. Ama yok: hayat çalışma odasında her zamanki gibi devam etti. Onu birkaç ay boyunca hemen hemen

hiç görmedim. Birkaç kez revaklarda karşılaştık ya da birkaç kez barda birbirimizi gördük. Ben saydam biri haline gelmiştim. Buna alışmak zor oldu. Beni bağışla, Sara, sana daha önce söz etmediğim için.

Doktor Konrad Budden çok yoğun geçen bir ayın sonunda, gözlüklerini çıkardı ve gözlerini ovuşturdu. Tükenmişti. Masasının önünde topuk sesini işittiğinde başını kaldırdı. Oberscharführer Barabbas karşısındaydı, hareketsiz, dimdik, hep hazır olda, emirlerini bekleyerek. Doktor yorgun bir jestle üzerinde gayet belirgin Doktor Aribert Voigt yazan tıkış tıkış dosyayı gösterince öteki bunu aldı. Astı topuklarını kuvvetle vurunca Doktor kafasına vurulmuş gibi ürperdi. Barabbas, maalesef, tendonun açığa çıkarılması, bölünmesi ve Doktor Bauer merheminin uygulanması, herhangi bir dikiş olmaksızın yeniden üreme sürecinin var olup olmadığının gözlemlenmesinden ibaret olan dizkapağı tendonunun yeniden üretilmesi deneyinin öngörülenin aksine ne yetişkinlerde ne de çocuklarda başarılamadığını açıklayan ayrıntılı raporuyla odadan çıktı. Yaşlılarda etkili olmaması zaten bekleniyordu fakat büyüme halindeki organizmalarda yeniden üremenin, Bauer merheminin yardımıyla muhteşem sonuçlar vereceği ümit ediliyordu. Bu başarısızlıkla birlikte tıbbi mucizenin insanlığa zaferle sunulması ihtimali sönmüştü. Ne yazık, çünkü arzu edilen sonuca ulaşılsaydı, Bauer için, Voigt için ve kendisi için, muazzam bir zafer olması bir yana, tahayyül edilemez bir fayda sağlayacaktı.

Bir deneyin sona erdirildiğini bildirmek hiç bu kadar zor olmamıştı. Onca ay çalış çabala, üstelik sızlanıp duran o tavşancıklarla —o koyu esmer tenli oğlan gibi, ya da yatağın bir köşesine büzülmüş çıkmak istemeyen ve habire T ve, T ve, T ve, diyen albino oğlan, sonunda oracıkta yok edilmesi gerekmişti, yahut şu kahrolası kirli peçeteli kız, koltuk değneği olmadan yürüyemeyen ve sakinleştirici verilmezse acıyla böğürüp deneylerin sorumlulukları yetmezmiş gibi bütün personelin beynine eden kız, bir de ta-

bii üstünün ahmaklığının yarattığı ezici baskı vardı, ama anlaşılan kuvvetli ilişkileri vardı çünkü Höss bile verdiği rahatsızlıktan kurtulmak için herhangi bir hududa göndereememişti onu—, sonunda tut, Bauer merhemi uygulanan kıkırdağın daha olumlu bir cevabını beklemenin faydasız olduğunu kabul et. Yirmi altı tavşancık, kız oğlan, ve onarılan hiçbir doku maalesef Profesör Bauer'i işaret eden bir sonuç göstermiyordu. Ve güzel bir gün Doktor Voigt bir posta uçağıyla çekip gitti, selamsız sabahsız. İşte bu çok tuhaftı, çünkü deneylerin devamına dair herhangi bir talimat bırakmamıştı. Doktor Budden durumu öğle vakti anladı, Kızıl Ordunun yaklaştığına ve Alman savunma hatlarının pek etkili olmadığına dair telaşlı haberler gelmeye başladığında. Kampın birinci tıp otoritesi olarak her yeri kül suyuyla ovmaya karar verdi. İlk beş saati, Barabbas'ın yardımıyla kâğıtları ve fotoğrafları yakarak geçirdi; herhangi birinin Birkenau'da çaresizlikten kirli bir peçeteyi ovuşturan küçük kızlar üzerinde deneyler yapıldığından kuşkulanmasına sebep olacak bütün kanıt belgelerini yok ederek. İnanılması fazlasıyla imkânsız olduğu için verilmiş acılardan eser kalmadı. Hepsini yak, Barabbas, ve beyinsiz yaratık hâlâ ne yazık diyordu, harcanan onca vakit, yapılan onca iş duman olup uçtu. İkisi de, aynı yerde, laboratuvardan iki yüz metre ötede, duman olan bütün o insanları düşünmüyordu. Araştırma bölümünün gönderdiği kopyalar Sağlık Bakanlığında bir yerlerde olmalıydı fakat can derdine düşüldüğü o anda kim gidip bakacaktı ki onlara.

Elleri dumandan kararmış haldeyken, gecenin karanlığından yararlanarak sadık Barabbas'ın eşliğinde tavşancıkların yatakhanesine girdi. Her çocuk kendi köşesinde. Her birinin kalbine hiçbir açıklama yapmadan iğneyi batırdı. Bir tek ne iğnesi olduğunu soran o oğlana dizlerindeki ağrıyı dindirmek için dedi. Ötekiler büyük ihtimalle, bir anda ölüverdiklerini bilerek öldüler. Rengi iyice koyulaşmış kirli beziyle küçük kız iğne yapılırken suçlayıcı gözleriyle gayet uyanıktı. O da sordu nedenini. Fakat soruşu farklıydı. Yedi ya-

şıyla bütün bunlar gerekli miydi diye sorabilecek yetideydi. Neden dedi ve gözlerinin içine baktı. Acılarla geçen haftalar korkuyu almıştı ondan ve yatağın üzerine oturmuş, Barabbas'a uygun yeri bulması için kendisi açıyordu gömleğinin önünü. Ama baktığı kişi Doktor Budden'di ve ona soruyordu neden diye. Bu kez maalesef bakışlarını kaçıran doktor oldu. Neden. *Waarom.* Bu sözü ölümün boyadığı dudakları kararıncaya söyledi. Ölümün karşısında umudunu yitirmeyen yedi yaşında bir kız çocuğu çok çaresiz ve yıkılmış demektir. Yoksa bunca metanet açıklanamaz olur. *Waarom.*

Atanmamış subaylarla birlikte *Lager*'in sabah erkenden kaçışını hazırladıktan sonra Doktor Budden o aylarda ilk kez pek iyi uyuyamadı. Bir *waarom* yüzünden. Ve kararan incecik dudaklar yüzünden. Oberscharführer Barabbas üniformasını çıkarmasına yardım etmeden, gülümseyerek, ona bir iğne yapıyor ve rüya devam ettiği için gelmek bilmeyen bir ölümün kararttığı dudaklarıyla gülümsüyordu.

Sabahleyin, gürültü etmeden, Oberlagerführer Rudolf Höss'e fark ettirmeden, yirmi kadar subay ve astsubay, aralarında Budden ve Barabbas, kendilerini Birkenau'dan epeyce uzakta bir yerlere götürecek yolu tutmuşlardı.

Doktor Budden gibi Barabbas'ın da şansı yaver gitti, kargaşadan yararlanarak, işten ve Kızıl Ordudan uzaklaşabildiler ve Britanyalılara kendilerini Ukrayna'dan gelen askerler olarak tanıttılar; tek arzuları, savaşın bir an önce bitmesi ve evlerine, şayet hâlâ yaşıyorlarsa eşleri ve evlatlarının yanına dönmekti. Doktor Budden Tilbert Haensch'a dönüşmüştü, evet, Stuttgart'lıyım, Yüzbaşı, ve bunu kanıtlayacak herhangi bir belgesi de yoktu, teslim anlaşmasına göre, böyle. Eve dönmek istiyorum Yüzbaşı.

—Nerede yaşıyorsunuz Doktor Konrad Budden? —dedi sorgulama subayı öteki iddiasını ortaya koyar koymaz.

Doktor Budden ağzı açık bakakaldı. Yüzünde son derece şaşkın bir ifade, ancak, ne? diyebildi.

—Nerede yaşıyorsunuz dedim —diye ısrar etti Britanyalı teğmen, o dehşet verici aksanıyla.

—Ne dediniz bana? Ne diye çağırdınız?

—Doktor Budden.

—Ama...

—Siz sınıra adım bile atmadınız Doktor Budden. En azından doğu sınırına.

—Neden bana doktor diyorsunuz?

Britanyalı subay masanın üzerindeki dosyayı açtı. Ordu muhaberatı. Her şeyi arşivleme ve kontrol altında tutma manyaklığı. Biraz daha genç, ama kendisiydi, bakmak değil delmek isteyen o bakışıyla. Herr Doktor Konrad Budden, 1938 mezunu, cerrah. Ah, ve profesyonel seviyede piyano. Vay canına Doktor.

—Bu bir hata.

—Öyle Doktor. Büyük bir hata.

Bir son an mucizesiyle Auschwitz-Birkenau ile ilişkilendirilmediği için kendisine verilen beş yıllık mahkûmiyetin üçüncü yılını doldurmamıştı ki Doktor Budden bir gün ağlamaya başladı. Annesiyle babası Stuttgart bombardımanında öldüğü ve kendisi de uzak yakın hiçbir akrabasına, Bebenhausen'li daha yakın olanlarına da, haber verilmesini istemediğinden hiç ziyaretçisi olmayan birkaç mahkûmdan biriydi. Ziyaretçi lazım değildi ona. Günlerini duvara bakarak geçiriyordu, özellikle birbirini izleyen uykusuz gecelerden mustarip olmaya başladıktan sonra. Birkenau tıbbi araştırma odasında Doktor Voigt'un emrinde bulunduğu zamanlarda önünden geçen hastaların her birinin yüzü, midesinden yükselen ekşi birer süt damlası gibi geri dönüyordu. Mümkün olduğunca en çok yüzü, en çok inlemeyi, en çok gözyaşını ve korku çığlığını hatırlamaya çalışmayı görev bildi, çıplak masanın önünde oturmuş, sakin bir halde saatler geçirdi.

—Ne dediniz?

—Kuzeniniz Herta Landau hâlâ sizi ziyaret etmek istiyor.

—Ziyaretçi istemiyorum dedim.

—Hapishanenin önünde açlık grevi yapıyor. Siz onu kabul edinceye kadar sürdürecek.

—Kimseyi görmek istemiyorum.

—Bu kez görmek zorundasınız. Sokak ortasında rezalet istemiyoruz. Adınız gazetelerde çıkmaya başladı bile.

—Beni mecbur edemezsiniz.

—Hem de nasıl ederiz. Siz ikiniz kollarından tutun, şu deli karının çektiği numaranın icabına bakalım.

Doktor Budden'i bir ziyaretçi kabulüne uygun bir salona yerleştirdiler. Mağrur duruşlu üç Avustralya askerinin karşısına oturttular. Doktor, kapı açılıp da yaşlanmış bir Herta'yı içeri soktukları ana kadar, uzunca bir beş dakika beklemek zorunda kaldı, Herta masaya kadar ağır ağır ilerledi. Budden gözlerini yere çevirdi. Kadın gelip karşısında durdu. Aralarında sadece üç karış vardı. Oturmadı. Sadece, Lothar ve benden, dedi. O zaman Budden bakışını ona çevirdi ve Herta Landau eğilip suratına tükürdü. Başka bir şey eklemeden yarım dönüş yapıp çıktı, hareketleri biraz daha canlanmıştı, silkinip üzerinden üç beş yılı atmış gibi. Doktor Budden yüzünü silmek için hiçbir harekette bulunmadı. Boşluğa bakarak bir süre öylece durdu, nihayet sert bir sesin götürün şunu dediğini işitinceye kadar, ve ona sanki şu leşi çıkarın şuradan demiş gibi geldi. Bir kez daha, yalnız, hücrede; bir kez daha hastaların yüzleri, ağzında ekşi bir süt damlası gibi. Bütün hastaların. Ani basınç düşürme deneylerini uyguladıkları on üçünden başlayarak, nakledilen dokuyu reddeden ve enfeksiyondan ölen pek çoğundan sonra, Bauer merheminin muhtemel yararlı etkilerini denedikleri çocuk grubuna kadar. En çok da, onca acının nedenini anlamayarak *waarom* diyen Flaman kızın yüzünü görüyordu kesinlikle. O zaman, bir ibadetmiş gibi, çıplak masanın önüne oturduğunda, kesik kenarı iplik iplik olmuş, biraz gayretle mavi beyaz karelerin

seçilebileceği kirli bir bez parçasının katlarını açma âdeti edindi; gözlerini dikip, hiç kırpmadan, göremez oluncaya kadar inceliyordu bezi. Ve içinde hissettiği boşluk o kadar büyüktü ki mümkün değil, ağlayamıyordu.

Mahpusluğunun hemen hemen üçüncü yılı boyunca her gün, sabah akşam, aynı jestleri tekrarladığı aylardan sonra, bilincinde gözenekler oluşmaya başladı: iniltilerin, çığlıkların, ağlamaların ve panik gözyaşlarından başka her çehrenin kokusunu hatırlamaya başlıyordu. Ve öyle bir an geldi ki geceleri artık uyuyamaz oldu, şu, bitkin düşüp sürekli ışığa bakmaktan patlamış gözlerle ölünceye kadar yirmi iki gün uyanık kalabilen Letonyalı beş kişi gibi. Ve bir gece başladı gözyaşı dökmeye. On yedi yaşındayken Sigrid çıkma teklifini bir küçümseme bakışıyla reddettiği günden beri Konrad Budden ağlamamıştı. Sanki aşırı yoğunluktan ağırlaşmış ya da bunca zaman ortaya çıkmadıkları için belki de kararsız gözyaşlarıyla. Birkaç saatin ardından hâlâ ağır ağır dökülüyorlardı. Hücresinin dışında şafağın gül parmakları karanlık gökyüzüne uzanırken dinmek bilmeyen hıçkırıklarla sarsıldı, ruhu *waarom*, nasıl olabilir, *warum*, o kocaman hüzünlü gözlerin karşısında nasıl oldu da ağlamadım, *warum, mein Gott*, diyordu.

—Sanat eserleri sonsuz yalnızlıklardır, diyordu Rilke.

Otuz yedi öğrenci ona sessizce baktı. Profesör Adrià Ardèvol ayağa kalktı, kürsüden indi ve sıraların arasından birkaç basamağı ağır ağır çıktı. Söyleyecek bir şeyi olan? diye sordu.

Yok: hiçbirinin söyleyecek bir şeyi yoktu. Öğrencilerimin, ben onları sanat eserleri sonsuz yalnızlıklardır şeyiyle dürttüğüm zaman, söyleyecek bir şeyleri olmaz. Peki ya onlara sanat eseri hiçbir sebebin hükmedemeyeceği muammadır desem?

—Sanat eseri hiçbir sebebin hükmedemeyeceği muammadır.

Şimdi, keşif gezisinde sınıfın ortasına varmıştı. Birkaç baş ona bakmak için geriye dönmüştü. Franco'nun ölü-

münden on yıl sonra öğrenciler, onları düzensizce, faydasızca fakat tutkuyla her şeye müdahale etmeye iten dürtüyü kaybetmişlerdi.

—Şeylerin ve hayatın gizli gerçekliği sadece, kendisi anlaşılmaz olsa da sanat eserinin yardımıyla, yaklaşık olarak, deşifre edilebilir. —Bütün bakışlara yetişmek için kendi etrafında dönerek baktı.— Muamma olan şiirde yankılanır çözülmemiş çatışmanın sesi.

Bir el kalktı. Kısa saçlı kız. Bir el kalkmıştı! Belki dediği bu anlaşılmaz şeyin ertesi günkü sınava dahil olup olmadığını soracaktı; belki de tuvalete gitmek için izin isteyecekti. Belki sanat aracılığıyla insanın nesnel bir dünya oluşturmak için reddetmesi gerektiği bütün o şeyi yakalamamız mümkün müdür diye soracaktı.

Kısa saçlı kızı işaret etti ve söyle, söyle, dedi.

—Utanasınız diye, insanlığı aşağılatan dehşete katkısı olanlardan biri olarak adınız ebediyen hatırlanacak. —Resmi bir tonda ve ötekinin anlayıp anlamadığıyla ilgilenmeksizin Manchester şivesiyle İngilizce konuşmuştu. Kirli bir parmakla belgedeki bir yeri gösterdi. Budden kaşlarını kaldırdı.

—Burayı imzalayın —diye sabırsızlandı çavuş gösterişli bir Almancayla—. Kirli parmağıyla tam yerini göstererek birkaç kez vurdu.

Budden isteneni yapıp belgeyi geri verdi.

—Serbestsiniz.

Serbest. Hapisten çıkınca bir kez daha kaçtı, ama belirli bir amacı da yoktu. Bu sırada mütevazı bir Şartrö Manastırına sığınmak için Baltık kıyısında buzla kaplı bir köyde durdu, ve kışı orada, kabul edildiği sessiz evin ocağındaki ateşi seyrederek, eve ve köye hayatta kalmasını sağlayacak kadar iş yapmayı teklif ederek geçirdi. Çok az konuştu çünkü kültürlü bir kişi olarak tanınmak istemiyordu ve piyanist ve cerrah ellerini sertleştirmeye baktı. Kaldığı evde de pek konuşmadı çünkü ev sahibi çift, kahrolası Hitler'in kahrolası savaşı sırasında Rus sınırında kaybettikleri tek

evlatları Eugen'in acısıyla yaşıyorlardı. Yapabileceği bütün işler karşılığında hasretini çektikleri oğullarının odasına yerleştirdikleri Budden için kış çok uzun sürdü; oradaki ikameti, yakınlardaki Şartrö Manastırının rahipleri gibi çok gerekmedikçe hiç kimseyle konuşmadan yaşadığı iki uzun yıl sürdü; tek başına dolaşıyordu etrafta; kendini Finlandiya körfezinden gelen keskin rüzgârın kamçılarına bırakarak, kimsenin göremeyeceği zamanlarda ağlayarak, hatırlamak nedamet olduğundan kendisine azap çektiren görüntülerin haksızca dağılmasına izin vermeden. O iki yıllık kışın sonunda Usedom Şartrö Manastırına doğru yürüdü ve diz çöküp kapıcı biraderden günahlarını çıkartmasını istedi. Bu alışılmadık durum karşısında bir iki bocalamadan sonra günah çıkartacak bir rahip verdiler ona, yaşlı bir adam, susmaya alışmış, kurşuni gözlü ve birbiri ardına üç kelimeden fazlasını söylemeye karar verdiğinde ortaya çıkan belli belirsiz bir Litvanya şivesiyle. Saat sabahın dokuzunu vurduktan sonra Budden başı önde tekdüze bir sesle hiçbir ayrıntıyı sakınmadan konuştu. Dehşete düşmüş bakışlarını ensesinde iğne gibi hissettiği zavallı rahip ancak itirafın birinci saatinin sonunda araya girebildi.

—Katolik misin evladım? —diye sordu.

İtirafın devam ettiği diğer dört saatte çıt çıkarmadı. Bir an Budden'a adam sessizce ağlıyormuş gibi geldi. Rahipleri günbatımı duasına çağıran çanlar vurduğunda günah çıkartan rahip titreyen bir sesle *ego te absolvo a peccatis tuis* diyordu ve formülasyonun geri kalanını mırıldanırken tereddütlü bir haç işareti yapıyordu. Sonrasında, sessizlik, çanın yankılarıyla; fakat nedamet getiren yerinden kıpırdamamıştı.

—Ya cezam Peder?

—Git ve... —Tanrı adına gitmesini söylemeye cesaret edemedi; rahatsız kuru bir öksürükle boğazını temizleyip devam etti:— çekebileceğin hiçbir ceza yok... Hiçbir ceza... Nedamet getir, evladım; nedamet getir, evladım. Nedamet getir... Aslında ne düşünüyorum biliyor musun?

Budden, üzgün ama aynı zamanda şaşkın, başını kaldırdı. Günah çıkartan rahip başını tatlılıkla bir yana eğmiş ahşaptaki bir çatlağa bakıyordu.

—Ne düşünüyorsunuz Peder?..

Budden da ahşaptaki çatlağa dikti gözlerini; ışık zayıflamaya başladığı için güçlükle seçiliyordu. Rahibe baktı ve işte o zaman telaşlandı. Peder? dedi. Peder? Ve ona sanki yatağının bir ucundan inleyip T ve T ve diyen Litvanyalı o oğlanmış gibi göründü. Günah çıkartan rahip ölmüştü ve artık ne kadar yalvarırsa yalvarsın kendisine yardım edemezdi. Yıllardan sonra ilk kez dua etmeye başladı, layık olmadığı bir imdat çağrısıyla yakaran uydurulmuş bir duayla.

—Bana bir şiir ya da bir şarkı... bütün bunları düşündürmüyor, doğrusu.

Adrià heyecanlanmıştı çünkü kız bunlar sınava dahil mi diye sormamıştı. Nihayet gözleri parladı.

—Kabul. Peki sana ne düşündürüyor?

—Hiç.

Kahkahalar. Kız gülenlere doğru biraz rahatsız olmuş bir şekilde döndü.

—Susun —dedi Adrià. Kısa saçlı kıza, devam etmesi için yüreklendirir şekilde baktı.

—Yani... —dedi kız— beni düşündürmüyorlar. İfade edemediğim şeyler hissettiriyorlar. —Çok hafif bir sesle:— Bazen... —sesi daha da hafiflemiş— beni ağlatıyorlar.

Gülen kimse yoktu artık. Sessizliğin son üç dört saniyesi o dersin en önemli ânı oldu. Hademe kapıyı açıp vakit doldu diyerek bu ânın sonunu getirdi.

—Sanat benim kurtuluşumdur fakat insanlığın kurtuluşu olamaz —diye cevap verdi Ardèvol hoca, bu keçileri kaçırmış hocadan utanmış, kapıyı kapatan hademeye.

—Sanat benim kurtuluşumdur fakat insanlığın kurtuluşu olamaz —diye tekrarladı Sara'ya yemek odasında, kendile-

riyle birlikte yeni güne uyanıyormuş gibi görünen urgell'in önünde kahvaltı ederlerken.

—Hayır: insanlığa çare yok.

—Kederi bırak sevgilim.

—Kederi bırakamam.

—Neden?

—Çünkü bana öyle geliyor ki...

Sessizlik. Çayından bir yudum içti. Kapının zili çaldı ve Adrià kapıyı açmaya gitti.

—Dikkat, yol verin.

Caterina içeri girip suları damlayan şemsiyeyle lavaboya koştu.

—Yağmur mu yağıyor?

—Kar yağsa yıldırım düşse —dedi lavabodan—, siz yine de fark etmezdiniz.

—Abartıyorsunuz.

—Abartıyor muyum? Gözünüze mertek kaçsa görmezsiniz!

Yemek odasına döndüm. Sara kahvaltısını bitirmek üzereydi. Adrià ayağa kalkmasını önlemek için elini elinin üzerine koydu.

—Neden kederi bırakamazsın?

Sustu. Mavi beyaz kareli peçeteyle dudaklarını silip yavaşça katladı. Ben bekliyordum, dikkat kesilmiş, evin bir yerlerinde Caterina'nın her zamanki gürültülerini işitirken.

—Çünkü böyle olmayı bırakırsam sanki... bizimkilerin hatırasına saygısızlık edecekmişim gibi geliyor. Amcamın hatırasına da. Ötekilerin de... Ölen o kadar çok insanım var ki.

Elini bırakmadan oturdum.

—Seni seviyorum —dedim. Ve sen bana baktın, kederli, sakin ve güzel—. Bir çocuğumuz olsun— demeye cesaret ettim sonunda.

Başınla olmaz dedin, yüksek sesle söylemeye cesaret edemiyormuşsun gibi.

—Neden olmasın?

Kaşlarını kaldırdın ve of dedin.

—Hayat ölüme karşıdır, sence de öyle değil mi?

—Böyle demeye yüreğim yok. —Sesiyle birlikte başı da olmaz, olmaz, olmaz, olmaz diyordu.

Bir çocuk sahibi olma fikrine karşı neden bunca olmaz diye sordum uzun bir süre kendime. Benim en derin acılarımdan biri, sana benzeyen ve mavi beyaz kareli bir peçeteyi ovuşturup durmadığı için hiç kimsenin kendisine rahat dur, Allah aşkına, yoksa burnunu koparırım demeyeceği küçük bir kızın büyüdüğünü görememiş olmaktır. Ya da panikten T ve, T ve diye ağlaması gerekmeyecek bir oğlanın.

Usedom'daki o çok samimi itiraftan sonra Budden ocağın karşısındaki iskemleyi terk etti, işgalci müttefik kuvvetleriyle sorun yaşamamak için, hasreti çekilen Eugen Müss'ün kimlik belgesini kendisine güvenmiş ev sahiplerinden çalarak Baltık kıyısındaki buzdan köyü ardında bıraktı ve üçüncü kaçışına başladı sanki günah çıkarttığı zavallı rahibin onu, mezarından, iki büklüm olmuş kardeşlerinin önünde, layık olduğu herhangi bir suçla suçlamasından korkuyormuş gibi. Aslında içten içe, ona korku veren Şartrö rahipleri ve sessizlikleri değildi. Kendisine vermedikleri nedamet de, ölüm de korkutmuyordu onu. Kötülüğü onarması gerektiğini bildiği için, intihar etmeye de layık değildi. Kendisine layık olanın ebedi cehennem olduğunu ve kendinde bunu engelleme hakkını bulmadığını da gayet iyi biliyordu. Ama cehenneme gitmeden önce yapacağı bir işi daha vardı. "Görmen gerekir evladım," demişti rahip kendisini affetmeden ve ölmeden önce, uzun ve sonsuz itirafın tek ve kısacık dersi olarak, "yaptığın kötülüğü ne şekilde tamir edeceğini görmen gerekir." Ve kısık sesle eklemişti: "Böyle bir tamir mümkünse tabii..." Birkaç saniyelik kuşkudan sonra sürdürmüştü sözlerini: "Sonsuz olan İlahi merhamet beni affetsin fakat kötülüğü tamir etmeye çalışsan da cennette yerin olduğunu sanmam." Kaçışı sıra-

sında Eugen Müss kötülüğün onarılması üzerine düşündü. Ötekiler bunu daha kolay yapmış olmalıydılar çünkü onlar ilk kaçışlarında sadece arşivleri yok etmişlerdi; oysa kendisi suçun bedenini yok etmişti; suçun ufacık bedenlerini. Yarabbim.

Üç manastırda, ikisi Çek ve biri Macar manastırı, güzel sözlerle hemen uğurlanmıştı. Dördüncüde, uzun bir ön acemilik sürecinden sonra kabul edildi. Korkudan kaçan öbür zavallı keşişe olanlar onun başına gelmedi; otuz kez bir rahip olarak kabul edilmeyi yakaran ve yirmi dokuz kez Sant Pere del Burgal'ın Başrahibinin, gözlerinin içine bakarak hayır dediği. Nihayet manastırın girişinde otuzuncu kez yalvarıp yakardığı, yağmurlu ve sevinçli bir cuma gününe kadar. Müss korkudan kaçmıyordu: Doktor Budden'den kaçıyordu.

O sıralar acemilerin üstadı olan Peder Klaus, adaylarla da temas halindeydi. Henüz yaşı genç olan bu adamın manevi bir susuzluk çektiği, Trapa'nın ona sunabileceği ibadeti ve nedameti arzuladığı yorumunda bulundu. Böylece Mariawald Manastırına kalıcı acemi olarak girdi.

İbadet hayatı onu Tanrı'nın mevcudiyetinin yakınlarına, daima korkuyla ve nefes almaya layık olmadığı kanısıyla götürdü. Sekiz ayın sonunda bir gün Peder Albert, Başrahibin ibadet saatleri düzenlemesindeki değişiklikleri konuşmak üzere kendisini beklediği ana salona doğru revaklarda önü sıra yürürken, birden dizlerinin üzerine çöktü. Eugen Müss kardeş tepkisinin önünü arkasını hesaplayamadı ve Peder Albert'i öyle uzanmış görünce bu bir kalp krizi deyip yardıma gelenlere gerekli talimatları verdi. Peder Albert'in hayatı kurtuldu fakat hayret içindeki biraderler acemi Müss'ün tıbbi bilgiye sahip olmak dışında hekim de olduğunu öğrendiler.

—Neden bizden gizledin?

Sessizlik. Bakışlar yerde. Yeni bir hayata başlamak istedim. Bu bilginin bir önemi olmadığını düşündüm.

—Önemli önemsize ben karar veririm.

Ne başrahibin ne de nekahet döneminde ziyaret ettiği Peder Albert'in bakışları karşısında direnebildi. Dahası Müss Peder Albert'in kendisine hayatını kurtaran tepkisi için teşekkür ettiği sırada, sırrını keşfetmiş olduğu kanısına vardı.

Aylar geçtikçe hekim olarak ünü yayıldı. İlk yeminlerini ettiğinde, zaten kendisinin olmayan Eugen adını bu kez, Kural gereği feragat işareti olarak, Arnold olarak değiştirdiği sıralarda, bir toplu zehirlenme vakasını etkinlik ve fedakârlıkla çözdüğü için ünü iyice sağlamlaşmıştı. Bu yüzden, oradan çok uzaklarda, Batıda, başka bir ülkede başka bir manastırda, Robert birader krizi ortaya çıktığında Başrahibinin aklına ona yetkili uzman olarak Arnold Müss kardeşten başkasını tavsiye etmek gelmedi. İşte o zaman avuntusuzluk tekrar başladı.

—Sonuçta, Auschwitz'den sonra şiir yazılamaz'a değinmeden geçemem.

—Kim söylüyor bunu?

—Adorno.

—Katılıyorum.

—Ben katılmıyorum: Auschwitz'den sonra şiir vardır.

—Yok, benim demek istediğim... olmaması gerekirdi.

—Hayır. Auschwitz'den sonra, sayısız pogromdan sonra, Katharların imhasından, bir tanesini bile yaşatmamışlardı, bütün çağlarda ve dünyanın dört bir yanındaki tüm katliamlardan sonra... Zalimliğin mevcut olduğu yüzyıllardan beridir "–den sonra" şiirin imkânsızlığının tarihi insanlık tarihi olurdu. Oysa böyle olmadı, çünkü tam olarak, kim Auschwitz'i açıklayabilir?

—Yaşamış olanlar. Yaratmış olanlar. Araştırmacılar.

—Öyle. Bütün bunlar aşikâr; hatırlamak için müzeler de yaptılar. Fakat bir şey eksik: yaşanmış deneyimin hakikati: bu bir araştırmayla aktarılamaz.

Bernat dikişle birbirine tutturulmuş sayfaları kapatıp arkadaşına baktı ve ee? dedi.

—Sadece sanat vasıtasıyla aktarılabilir; yaşanmış deneyime en yakın olan edebi yapaylıkla.

—Vay canına.

—Öyle. Şiir Auschwitz'den sonra hiç olmadığı kadar gereklidir.

—İyi bir sonuç.

—Öyle, sanırım öyle. Bilmiyorum. Fakat insanlıkta estetik istencin ısrarının nedenlerinden biri olduğunu düşünüyorum.

—Ne zaman yayımlanacak? Sabırsızlanıyorum, yahu.

Birkaç aya varmadan *Estetik İstenç* yayımlandı, Katalancası ve tarafımdan yapılmış ve sabırlı ermiş Johannes Kamenek'in büyüteciyle düzeltilmiş Almanca çevirisi birlikte. Gurur duyduğum pek az şeyden biri sevgilim. Ve hafızamda sakladığım hikâyeler ve manzaralar bir bir ortaya çıkmaya başlıyordu. Ve bir gün senden gizli ve benden gizli Morral'ı tekrar ziyaret ettim.

—Ne kadar?

—Çok.

—Çok mu?

—Evet. İlginizi çekti mi Doktor?

—Madem o kadar çok, evet çekti.

—İyi ama nerede duracaksınız! Çok.

—Çok.

—Peki madem anlaştık: çok.

Bu kez Granados'un *Allegro de concert*'inin kendi el yazısı partisyonuydu. Birkaç gün, Şerif Carson'un ve Arapaho'ların cesur büyük reisi Kara Kartal'ın bakışlarıyla karşılaşmamaya baktım.

39

Franz-Paul Decker on dakikalık dinlenme dedi çünkü anlaşılan çok acil bir iş için yönetimden çağrılıyordu, çünkü yönetim herhangi başka bir şeyden hep daha acildi, Bruckner'in dördüncü senfonisinin ikinci provasından bile. Bernat o sessiz, çekingen kornocuyla konuşmaya başladı, Decker'in, bütün orkestraya iyi çalınan bir kornonun nasıl ses çıkardığını göstermek için ilk günün uyandırmasını *Bewegt, nicht zu schnell*'le* yaptırdığı kornocu. Ve o, şef üçüncü kez kendisine bunu yaptırdığında kornocuların ölmekten daha çok korktukları şeyi yaptı, yanlış nota çaldı. Herkes biraz güldü. Decker ve kornocu da, fakat Bernat biraz üzüldü. Hep kendi köşesinde, çekingen, bakışları yerde, sarışın ve kısa, tıknazlığa meyilli ve sonuçta adının Romain Gunzbourg olduğu anlaşılan o genç, orkestraya gireli kısa bir süre olmuştu.

—Bernat Plensa.

—*Enchanté*. Birinci kemanlar değil mi?

—Evet. Ne diyorsun? Orkestrayla nasıl gidiyor? Maestronun sana yaptırmak istediği işlemeler bir yana.

İyi gidiyordu. Parisliydi, Barcelona'yı tanımayı isterdi fakat Chopin'in Mallorca'daki rotasını izlemeyi çok arzu ediyordu.

* (Alm.) Müzikte hareketli, çok hızlı değil.

—Seninle gelirim —diye önerdi Bernat, âdeti olduğu üzere hemen hemen hiç düşünmeden. Bernat'a bin kez demiştim, yahu, söylemeden önce biraz düşün. Ya da laf olsun diye söyle; söz verme...

—Söz verdim ve... Üstelik burada yalnız genç bir adam, içim biraz onun için...

—Sonra Tecla'yla başın belaya girecek, göremiyor musun?

—Abartıyorsun. Neden öyle olsun ki?

Bernat provadan sonra eve döndü ve, hey, merhaba, Tecla, birkaç günlüğüne Valldemossa'ya gidiyorum, bir kornocuyla birlikte.

—Ne?

Tecla soğan doğrarken kirlenen ellerini önlüğüne silerek mutfaktan çıkarken.

—Yarın Gunzbourg'a Chopin'in yerlerini göstermeye gidiyorum, dedim.

—Bu Gunzbourg da kimin nesi?

—Bir kornocu, dedim ya.

—Ne?

—Orkestradan. İki günümüz var, fırsattan yararlanayım dedim...

—Böyle, hiç haber vermeden?

—Veriyorum ya.

—Ya Llorenç'in doğum günü?

—Yapma, hiç aklıma gelmedi, kahretsin. Neyse... Ama ben...

Bernat Gunzbourg'a Valldemossa'da eşlik etti, müzikli bir barda sarhoş oldular, Gunzbourg piyanoda müthiş bir doğaçlama üstadı olduğunu gösterdi ve Bernat, Menorca cini sayesinde, Mahalia Jackson sesiyle bir çift standart söyledi.

—Neden korno çalıyorsun? —Çalgıyı kutusundan çıkardığı ilk andan beri sormak istediği soru.

—Bir çalgı çalmalıydım —diye cevap verdi otele dönüş yolunda, güneş kızıllaşmış ufuktan yükselirken.

—Ama sen eğer, piyano...

—Boş ver.

Nihai sonuç olarak onlar iyi bir arkadaşlık kurdular ve Tecla yirmi gün boyunca surat asıp bunu özgeçmişine yeni bir hakaret olarak ekledi. O zaman fark etti Sara, Bernat Tecla'nın surat astığını, bu surat asmalar patlama noktasına gelen bir krize dönüşünceye kadar fark etmiyordu.

—Bernat neden böyle? —dedi bana bir gün.

—Bilmem. Dünyaya kim bilir ne göstermek içindir, belki.

—Hâlâ dünyaya kim bilir ne göstermesi gerektiği bir yaşta mı?

—Bernat öyle. Ölmek üzereyken bile dünyaya kim bilir ne olduğunu göstermesi gerektiğini düşünecektir.

—Zavallı Tecla. Yakınmakta haklı.

—Bernat kendi dünyasında yaşıyor. Kötü çocuk değildir.

—Demek kolay. Fakat sonunda sevimsiz olan hep Tecla oluyor.

—Şimdi bana kızma —Adrià biraz hayretle.

—Zor bir adam.

—Affedersin Tecla ama ona söz vermiştim ben, kahretsin! Bu kadar büyütecek ne var. Trajediye gerek yok, Allah aşkına! Mallorca'da iki gün hepi topu, kahretsin yahu!

—Ya Llorenç? O senin oğlun! Kornocunun oğlu değil.

—Kahretsin, artık dokuz on yaşında değil mi?

—On bir.

—Tamam işte: on bir. Bebek değil yani.

—İstersen bebek mi değil mi anlatırım sana.

—Anlat bakalım.

Ana oğul birer dilim doğum günü pastası yemişlerdi sessizlik içinde. Llorenç, anne, demişti, babam nerede? O da Mallorca'da bir işi olduğunu söylemişti. Ve pastalarını sessizce yemeğe devam etmişlerdi.

—Güzel değil mi?

—Hı hı. Babam olmadığı için sıkıcı biraz.

—Yani şimdi gidip ona vermen gereken hediyeyi alırsın artık.

—Ama sen bir hediye verdin ya...

—Yok artık! —diye haykırdı Tecla, öfkeden ağlamak üzereydi.

Bernat, Llorenç'in paket kâğıdını yırtmaya kalkışmadan uzun süre seyrettiği çok güzel bir kitap aldı. Llorenç babasına baktı, annesinin patlamak üzere olan sinirlerine baktı ve kendisinin elinde olmayan şeyler yüzünden üzgün olduğunu bilmiyordu.

—Teşekkürler baba, çok güzel —dedi, henüz yırtmadığı ambalajıyla. Ertesi sabah Bernat okul için uyandırmaya gittiğinde çocuğun hâlâ kapalı paketiyle kitap kucağında uyuduğunu gördü.

—Zrzrrzrrzrrzrrzrr.

Caterina kapıyı açmaya gitti ve karşısında çok iyi giyimli, yüzünde yeni su filtresi satıcısı gülümsemesi elinde ufak bir çanta, genç bir adam buldu. Elini kapıdan çekmeden gözlerini dikip bekledi. Genç adam sessizliği bir soru olarak alıp Senyor Ardèvol'le görüşebilir miyim, dedi.

—Evde değil.

—Nasıl olur? —Kafası karışmış:— Bana demişti ki... —Saatine baktı, biraz şaşkın.— Çok garip... peki ya hanımefendi?

—O da yok.

—Yapmayın. Bu durumda...

Caterina, kusura bakmayın yapabileceğimiz bir şey yok, anlamında bir jest yaptı. Fakat genç ve sevimli, hatta kabul etmek lazım, çekici adam bir parmağıyla işaret ederek, aslında burada bulunma nedenim illaki ev sahiplerinin evde olmasını gerektirmiyor, dedi.

—Ne demek istiyorsunuz?

—Kıymet takdiri için geldim.

—Ne için?

—Kıymet takdiri. Size bahsetmediler mi?

—Hayır. Neyin kıymet takdiri?

—Demek size hiçbir şey söylemediler? —hayal kırıklığına uğramış, uyanık genç.

—Hayır.

—Kemanın kıymet takdiri. —Bir içeri girme jesti yaparak:— Girebilir miyim?

—Yook! —Caterina birkaç saniye ölçüp biçti.— Ben bu konuda bir şey bilmiyorum. Bana bir şey demediler.

Uyanık genç, fark edilemeyecek bir şekilde, iki ayağıyla da kapının eşiğine yerleşmiş, gülümsemesi de yüzüne iyice yayılmıştı.

—Senyor Ardèvol çok dalgın. —Neredeyse kibar bir suçortaklığı ifadesi takınıp devam etti:— Daha dün akşamüzeri konuştuk. Çalgı üzerinde yapılacak beş dakikalık bir inceleme söz konusu olan.

—Bakın. Belki de beyefendinin evde olduğu bir sırada gelseniz daha iyi olur...

—Bir dakika: sırf bu iş için Cremona'dan, Lombardia yani İtalya'dan geldim, anlatabiliyor muyum? Bir anlamı var mı sizin için? Beyefendiyi arayın benim için izin alın.

—Ben onu bulamam.

—Yapmayın...

—Ayrıca, bu günlerde bir kasaya koyuyor.

—Anladığım kadarıyla kasanın şifresini biliyorsunuz.

Sessizlik. Sevimli genç nihayet iki ayağını da eşikten içeri atmıştı fakat daha ilerisi için zorlamıyordu. Sessizliği Caterina'ya ihanet ediyordu. Genç adam ona yardımcı olmak için çantasının fermuarını açıp beş binliklerden oluşan bir deste çıkardı.

—Bu daima hafızaya yardımcı olur sevgili Caterina Fargues.

—Yedi iki sekiz sıfır altı beş. Benim adımı nereden biliyorsunuz?

—Size kıymet takdiri yaptığımı söylemedim mi?

Bu sanki tartışılamayacak bir iddiaymış gibi Caterina Fargues geriye doğru bir adım atıp sevimli gencin içeri girmesine izin verdi.

—Benimle gelin —dedi. Adam ilkin, kadının derhal sımsıkı kavradığı banknot destesini verdi.

Adam çalışma odamda, incecik eldivenler giydi, kıymet takdir edicilere özgü, dedi, kasayı yedi iki sekiz sıfır altı beş ile açtı, kemanı çıkardı, Caterina'nın kemanı alıp götüreceğinizi sanıyorsanız beni tanımıyorsunuz demektir, dediğini işitti ve kendisi onun yüzüne bile bakmadan, size kıymet takdir edici olduğumu söyledim, hanım, diye cevap verdi. Caterina ne olur ne olmaz diye sustu. Adam kemanı benim lambalı büyütecimin altına koydu, etiketini inceledi, *Laurentius Storioni Cremonensis me fecit*,* diye okudu ve ardından bin yedi yüz altmış dört deyip, neşeli kıymet takdir edicinin yanında başını eğmiş, ödemenin hakkını vermek ama ne kadar neşeli olursa olsun elinde kemanla evden çıkmayacağını da iyice belirtmek isteyen Caterina'ya göz kırptı. Ve kurşuni gözler ifadeli olmaktan çok metaliktiler. Kıymet takdir edici *Cremonensis*'in altındaki çift çizgiye dikti gözünü, yüreği yerinden öyle bir oynadı ki şu sersem kadın bile fark etmişti herhalde.

—*Va bene, va bene*... dedi, hastasını muayene ederken teşhisini kendine saklayan bir hekim gibi. Çalgının arkasını çevirdi, mekanik olarak *va bene, va bene*, diye tekrarlarken ahşabı, incecik cizgileri, eğrileri, suları, gözden geçirdi.

—Değerli bir şey mi bu? —Caterina avcundaki iyice katlanmış günahkâr desteyi sıktı.

Kıymet biçici cevap vermedi; kemanın cilasını kokluyordu. Ya da ahşabı. Yahut eskiliği. Yahut da güzelliği. Nihayet, kemanı nazikçe masanın üzerine bırakıp çantasından bir polaroid makine çıkardı. Caterina ihtiyatsızlığının malumatı olacak herhangi bir delil bulunsun istemediğinden kenara çekildi. Beş fotoğraf, sakin sakin, her birini kurutmak için sallayarak, takınılmış gülümsemeyle, bir göz

* Bkz. sayfa 94.

kadında ve bir kulak merdivenlerden gelecek herhangi bir sesi seçebilmeye çalışarak. Her şey sona erince kemanı alıp kasaya yerleştirdi. Kasayı kapattı. Eldivenleri çıkarmadı. Caterina rahatladı. Neşeli adam etrafına bakındı. Birkaç rafa yaklaştı. Incunabula sırasına dikti gözünü. Tabii ki, tabii ki, yaptı başıyla ve ilk kez Caterina'nın gözlerine uzun uzun baktı:

—Ben hazırım.

—Bir dakika: benim onu bildiğimi nereden biliyordunuz? —dedi başıyla kasayı işaret ederek.

—Bilmiyordum.

Adam çalışma odamdan usulca çıktı ve birden arkasına döndü, öyle aniden ki Caterina ona çarptı.

—Ama şimdi sizin benim bildiğimi bildiğinizi biliyorum.

Eldivenler hâlâ elinde sessizce çekip gitti, Caterina'yı hafif bir baş eğmesiyle selamladıktan sonra kapıyı kendisi kapattı, Caterina sersemlemiş olmasına rağmen bu baş hareketini çok şık buldu. Benim bildiğimi biliyorsunuz; yok, nasıldı? Yalnız kalınca elini açtı. Beş binlik banknotlardan bir deste. Yok: ilki beş binlikti; ötekiler, bak sen şu orospu anasının doğurduğu neşeli kıymet biçici piçine!'ydiler. Kapıyı açıp... Peki ne yapacaksın, geri zekâlı? İçeri girmesine izin verdiğin böyle biriyle rezalet mi çıkaracaksın? Efendimiz bir hırsız gibi gelecek. Düzenli ayak seslerini işitiyordu hâlâ, güvenli, neşeli, merdivenin son basamaklarında sokağa çıkmak üzere olan esrarengiz hırsızın. Caterina kapıyı kapattı, para destesine baktı ve bir sürü, yok, yok, yok, yalan gibi. Üstelik kurşuni gözlerde ne vardı bilmiyorum, görünmüyorlardı bile, onu bir çoban köpeğine benzeten o gür kaşlarla örtülü.

Oxford'dan bir mektup aldım. Hayatımı değiştirdiğini düşünüyorum. Beni bir kez daha yazmaya mecbur etti. Aslında, kolları sıvamam ve ekmeksiz geçen bir gün kadar uzun

bir eseri, bana pek çok sevinç getiren ve yazmış olmaktan çok hoşnut olduğum: *Avrupa Düşünce Tarihi*'ni, getirecek ipi iğneye geçirmem için tetikleyici ve vitamin oldu. Kendi kendime, gördün mü Adrià?, *Yunan Ruhu Tarihi*'ne yaklaşan bir şey yaptın, dahası, kendini biraz Nestle'nin yakınında hissedebilirsin, demenin bir yoluydu. O mektup olmasaydı bunu yapmaya gücüm olmazdı. Adrià postaya bakmıştı, ilgiyle: hava yoluyla gelen bir mektup. Gayri ihtiyari göndericiye baktı: I. Berlin. Headington House. Oxford. England. UK.

—Sara!

Sara neredeydi? Adrià Yaratılmış Dünya'da yolunu şaşırmış Sara, Sara diye bağırarak gidiyordu, nihayet stüdyosunun oraya varınca kapısını örtmüş olduğunu gördü. Kapıyı açtı. Sara, yine o hummalı haliyle yüz ve ev eskizleri yapıyordu; bazen bir nöbet gibi gelirdi bu hal ona, o akıldışı güdülerle levhalar doldururdu, ardından birkaç günü sonucu inceleyerek hangisini alıkoyup hangisini atması gerektiğini değerlendirirdi. Şimdi kulaklıklar vardı kulaklarında.

—Sara!

Sara döndü, yüzü karmakarışık Adrià'yı görünce kulaklıkları çıkarıp ne oldu, neyin var? dedi. Adrià görmesi için mektubu kaldırdı ve o yook, yine kötü bir haber mi, yook, diye düşündü.

—Ne oldu? diye sordu telaşlı.

Sara, yüzünün rengi atmış Adrià'nın çizim taburesine oturup kendisine mektubu uzattığını gördü. Mektubu alıp kimden? dedi. Adrià zarfı çevirmesini söyleyen jesti yaptı. O da zarfı çevirip I. Berlin. Headington House. Oxford. England. UK. diye okudu ve kim diye sordu?

—Isaiah Berlin.

—Isaiah Berlin kim?

Adrià odadan çıktı ve birkaç saniyeye kalmadan elinde Berlin'in dört beş kitabıyla dönüp provalarla dolu bir levhanın yanına bıraktı.

—Bu —dedi, kitapları işaret ederek.

—Ne diyor?

—Bilmiyorum. Ama nasıl oldu da bana yazdı?

O zaman elimi tuttun, beni oturmaya zorladın, sınıfın telaşlı çocuğunu sakinleştiren bir öğretmen gibi, biliyor musun, bir mektupta ne yazdığını öğrenmek için ne yapmak gerekir? Hım, Adrià? Elbette önce açman gerekir. Sonra da okuman...

—Ama o Isaiah Berlin!

—İsterse Rus çarı olsun. Mektubu açman gerekiyor.

Bir mektup açacağı verdin. İçindeki mektuba zarar vermeyecek ve zarfı yırtmayacak temiz bir kesim yapabilmek için epeyce gayret etti.

—Ama ne istiyor olabilir benden? —diyordum ben, histerikçe. Cevap olarak bana mektubu göstermekle yetindin. Ama Adrià, zarfı açınca, Sara'nın masasının üzerine bıraktı.

—Okumak istemiyor musun?

—Çekiniyorum.

Zarfı aldın ve ben bir çocuk gibi senden alıp mektubu çıkardım. Tek bir yaprak, elle yazılmış, Oxford, Nisan 1987, saygıdeğer beyefendi, kitabınız beni derinden etkiledi, vesaire, vesaire, vesaire, diyordu, üzerinden epeyce bir süre geçmesine rağmen hâlâ ezberimde, düşünmeyi bırakmayın ve zaman zaman, düşüncelerinizi yazın, dediği son cümlelerine kadar. Selamlar, Isaiah Berlin.

—Vay canına yandı...

—İyi, değil mi?

—İyi de hangi kitaptan söz ediyor?

—Yaptığı yoruma bakılırsa, *Estetik İstenç*'ten —dedi Sara okumak için kâğıdı alarak. Mektubu bana geri verdiğinde gülümsedin ve şimdi bana sakin sakin kimdir bu Isaiah Berlin, açıkla bakalım, dedin.

—Ama kitap ona nasıl ulaşmış olabilir?

—Al, mektubu sakla ve kaybetme sakın —dedin. O günden beri en mahrem hazinelerim arasında saklıyorum,

gerçi yakında nerede olduğunu bile bilemeyeceğim. Evet, o mektup beni, derslerden kalan her saniyemin Avrupa düşünce tarihiyle dolduğu birkaç yıl boyunca, yazmaya teşvik etti.

40

Uçak, bagaj teslim bandına —Kikwit Havaalanında böyle bir şey bulunuyorsa tabii— sağ salim varamayacağını düşündüren birkaç sarsıntıdan sonra asfaltlanmış sayılabilecek tek iniş pistini buldu. Şu genç ve sıkıntılı yüzlü kadının karşısında küçük düşmemek için okuyormuş gibi yaparken kafası acil çıkış kapılarının yerini tam olarak hatırlayıp hatırlamadığıyla meşguldü. Brüksel'den beri bindiği üçüncü uçaktı ve bundaki tek beyaz yolcuydu kendisiydi; aşırı belirgin olmayı dert etmedi. Her işin bir külfeti vardır. Uçak onları ufacık binanın yüz metre kadar ilerisinde bıraktı. Oraya kadar, ayakkabılarını kaynayan asfaltta bırakmamaya çalışarak yürümeleri gerekiyordu. Küçük seyahat çantasını aldı, rüşvet için çıldıran bir taksiciyi satın aldı, ve onun dört çarpı dördünü, benzin bidonlarını da; üç saat sonra Kwilu'nun yakınlarına vardıklarındaysa adam bir miktar dolar daha istedi çünkü artık daha tehlikeli bir bölgeye giriyorlardı. Kikongo'ydu orası, anlarsınız işte. İtiraz etmeden ödedi çünkü her şey tahmin edildiği gibi ve öngörülen plan dahilindeydi, yalanlar bile. İniş pistindeki gibi hoplamalı sıçramalı uzun bir saat daha, ve ilerledikçe ağaçlar sayıca artmış, boyları uzamış ve daha sıklaşmıştı. Araba yarı çürümüş bir tabelanın önünde fren yaptı.

—Bebenbeleke —dedi karşılık beklemeyen bir tonda.

—Şettiğimin hastanesi nerede?

Taksici burnuyla kızıllaşan güneşi gösterdi. Ev şeklinde dört tahta. Havaalanındaki gibi sıcak değildi hava.

—Almaya ne zaman geleyim? —dedi.

—Yürüyerek döneceğim.

—Delirmişsiniz.

—Öyle.

Çantasını aldı, taksiciye dönüp allahaısmarladık demeden derme çatma dört tahtaya doğru yürüdü. Taksici yere tükürdü, hiç olmadığı kadar memnun çünkü Kikongo'ya gidip kuzenlerini görebilir ve Kikwit'e kadar imkânsız bir müşteri bulup bulamayacağına bakabilirdi, üstelik artık dört beş gün çalışmasa da olurdu.

Arkasına dönmeden taksinin gürültüsünün zayıflayıp dinmesini bekledi. Oradaki tek ağaca doğru yürüdü, adını asla söyleyemeyeceğinden emin olduğu tuhaf bir ağaçtı, öğle uykusundaki biri gibi ağacın bir dalına asılı olduğu görülen, askeri kamuflaj kumaşından hacimli bir çantayı aldı. Sonra köşeyi döndü ve Bebenbeleke'nin ana kapısı olması gereken şeyi karşısında buldu. Bir tür hamağa oturmuş dikkatle ve sessizce saatlerin geçişini izleyen üç kadının bulunduğu uzun bir sundurma. Kapı yoktu. İçerde de herhangi bir türde bir resepsiyon yoktu. Jeneratörden beslenen titrek ışıklı bir ampulün aydınlattığı yarı karanlık bir koridor. Bir de, suçüstü yakalandığını fark etmiş gibi dışarı fırlayan bir tavuk. Sundurmaya geri dönüp üç kadının üçüne birden sordu:

—Doktor Müss?

Kadınlardan biri, en yaşlı olanı, bir baş işaretiyle içeriyi gösterdi. En genç olanı sağ tarafta fakat şimdi vizitede, diyerek ona katıldı.

Tekrar içeri girip sağdaki koridora daldı ve kendini, onca tozun toprağın içinde tertemiz beyaz önlüklü yaşlı bir adamın, tam olarak göremediği bir çocuğun içini dinlediği bir salonda buldu. Çocuk yanı başında ayakta duran annesinden kendisini kurtarmasını diliyordu.

Bebenbeleke'nin rutinini bozan bir olay yüzünden heyecanlanmış ve bir dua gibi sürekli aynı kelimeleri tek-

rarlayıp duran iki kadının yanına, cırtlak yeşil bir banka oturdu. Elindeki kocaman torbayı ayaklarının dibine metalik bir ses çıkararak bıraktı. Hava kararıyordu. Son hastayla da ilgilendikten sonra Doktor Müss ona bakmak üzere ilk kez, sanki dünyanın en normal şeyiymiş gibi başını kaldırdı.

—Siz de muayene için mi buradasınız? —dedi selam olarak.

—Sadece günah çıkarmaya geldim.

Yabancı adamın yaşlı olmadığını şimdi fark ediyordu: yaşlıdan da fazlaydı. İçinde tükenmez bir enerji varmışcasına hareket ediyordu, bu yüzden yanılmıştı. Bedeni seksenlerini geçmiş birinin bedeniydi. Oysa gördüğü fotoğraf en fazla altmışlarındaki bir adama aitti.

Bir Avrupalının Bebenbeleke Hastanesine günah çıkartmak için gelmesi âdettenmiş gibi Doktor Müss suyu mucize kabilinden akan bir musluklu lavaboda ellerini yıkadı ve yabancıya kendisini izlemesini söyleyen bir jest yaptı. O sıra kara gözlüklü ve mühim kişi ifadesi takınmış yüzleriyle iki adam heyecanlı iki kadını kaldırıp banka kendileri oturdular. Doktor ziyaretçiyi ufak bir odaya aldı, herhalde çalışma odasıydı.

—Akşam yemeğine kalacak mısınız?

—Bilmiyorum. Uzun vadeli planlar yapmam.

—Siz bilirsiniz.

—Sizi bulmam epey zor oldu Doktor Budden. İziniz bir Trappist manastırında kaybolmuş ve oradan nereye gittiğinizi öğrenmenin yolu yoktu.

—Öyleyse nasıl bulabildiniz?

—Tarikatın genel arşivlerini ziyaret ederek.

—Her şeyi belgeleyip arşivleme saplantısı, öyle ya. Sizi iyi karşıladılar mı?

—Şu anda bile onları ziyaret etmiş olduğumu bilmiyorlardır herhalde.

—Ne buldunuz peki?

—Baltık'taki yanlış iz dışında bir Stuttgart, Tübingen

ve Bebenhausen referansı vardı. O küçük köyde çok nazik bir ihtiyarcığın yardımıyla bazı bağlantılar kurabildim.

—Kuzenim Herta Landau, değil mi? Hep biraz konuşkandı zaten. Birinin gelip de dilini çözmesine bayılmış olmalı. Affedersiniz, devam edin.

—Hepsi bu. Bir iz bulmak yıllarımı aldı.

—Çok iyi oldu: bana, yaptığım kötülüğün hiç değilse bir parçasını telafi etme fırsatı verdi.

—Müşterim daha önce olmasını isterdi.

—Neden beni tutuklayıp mahkemeye çıkarmıyorsunuz?

—Müşterim yaşlandı: gecikme istemiyor, ölümü yakın, dediğine göre.

—Öyle ya.

—Ve öldüğünüzü görmeden ölmek istemiyor.

—Anlıyorum. Peki beni nasıl bulabildiniz?

—Ah, teknikten ibaret olan pek çok iş var. Benim işim çok sıkıcı: Bir iki ipucuna ulaşıncaya kadar burnunuzu oraya buraya sokup durursunuz. Böyle sürüp gider, günler ve günlerce, nihayet bir gün benim aradığım Bebenhausen'in Baden-Württemberg'de olmadığını anladım. Günün birinide izinizi bulmak isteyen biri için bir tür yardım olduğunu düşündüm.

Doktorun bir gülümsemeyi bastırdığını fark etti.

—Bebenhausen'i sevdiniz mi?

—Çok.

—Benim kayıp cennetimdir. —Doktor Müss birden eliyle bir anıyı süpürüp bu kez basbayağı gülümsedi:— Çok geciktiniz —dedi.

—Dedim ya... Bana göre vi verdiklerinde siz artık çok iyi gizlenmiştiniz.

—Çalışabilmek ve telafi edebilmek için. —Meraklanmış:— Bu görev ne şekilde yapılıyor?

—Çok profesyonel ve çok... soğukkanlıca.

Doktor Müss ayağa kalktı ve bir buzdolabı olduğu anlaşılan küçük bir dolaptan belirsiz fakat yiyecek bir şey ol-

ması gereken bir şeyle dolu bir tas çıkardı. Masanın üzerine koydu, iki tabak iki kaşıkla birlikte.

—Kusura bakmayın... Benim yaşımda serçe gibi yemek gerekiyor... Az ve sık. Aksi halde bayılırım.

—Bu kadar yaşlı bir hekime geliyorlar demek?

—Başka biri yok. Umarım öldüğümde hastaneyi kapatmazlar. Beleke ve Kikongo kasabalarının yetkilileriyle anlaşmam var.

—Özür dilerim Doktor Budden.

—Peki —tastaki belirsiz şey için:— Darı. Hiçbir şeyden iyidir, inanın bana.

Tabağına koyup tası sohbet arkadaşına uzattı. Ağzı dolu:

—İşin bu kadar soğuk ve profesyonelce olmasından neyi kastediyorsunuz?

—İş işte...

—Yok, lütfen, ilgimi çekti.

—Peki madem, mesela, müşterilerimi asla tanımam. Onlar da beni elbet.

—Mantıklı gibi. Peki nasıl düzenleniyor?

—Şey, bir teknikten ibaret. Dolaylı temas her zaman mümkün, fakat hep uygun kişiyle temasa geçildiğinin bilinmesi için çok titiz olmak lazım. İz bırakmamayı da öğrenmelisiniz.

—Bu da mantıklı. Ama bugün siz Makubulo Joseph'in arabasıyla geldiniz, ki iflah olmaz bir gevezedir ve eminim birkaç saate kalmaz herkese bütün olan biteni...

—Anlattıkları benim anlatmasını istediğim şeyler. Tepside sahte bir iz sundum ona. Ayrıntılara girmediğim için kusura bakmayın... O taksiciyle geldiğimi siz nereden biliyorsunuz?

—Bebenbeleke Hastanesini kuralı kırk yıl oluyor. Bu civarda havlayan her köpeğin gıdaklayan her tavuğun adını bilirim.

—Yani Mariawald'dan doğrudan buraya geldiniz.

—Çok mu ilginizi çekiyor?

—Beni büyülüyor. Sizi düşünerek çok vakit geçirdim. Hep yalnız mı çalıştınız?

—Yalnız değilim. Gün başlamadan önce hastalara bakan üç hemşire oluyor. Ben de bazen sabahlıyorum ama fazla sık değil.

—Sizi alıkoyduğum için özür dilerim.

—Bugün ara vermenin pek önemi olacağını sanmam.

—Yapacak işiniz var mı?

—Yok. Kalan ömrümün bütün saatleri boyunca bütün gücümü ihtiyacı olanlara yardım etmeye adıyorum.

—Dini bir yemine benziyor.

—Eh... Hâlâ yarı rahip sayılırım.

—Manastırı bırakmamış mıydınız?

—Trappist tarikatından çıktım; manastırı terk ettim ama kendimi hâlâ bir rahip gibi hissediyorum. Cemaatsiz bir rahip.

—Ayin düzenliyor musunuz ya da bütün öbür şeyleri?

—Ben papaz değilim. *Non sum dignus.*[*]

Darı tabaklarında oyuklar açmak için sessizlikten yararlandılar.

—Lezzetliymiş —dedi yabancı.

—Samimi olmak gerekirse, benim burama kadar geldi. Pek çok yemeği özlüyorum. Mesela *Sauerkraut*. Tadını bile hatırlamıyorum ama özlüyorum.

—Yapmayın, bilseydim...

—Yok, özlüyorum demek... —Ağzına bir kaşık darı götürüp yuttu.— *Sauerkraut*'a layık değilim.

—Belki de abartıyorsunuz... Yapmayın, ben herhangi biri değilim, sizi...

—Herhangi biri olmadığınızdan emin olabilirsiniz.

Elinin tersiyle ağzını sildi, hâlâ tertemiz olan önlüğünü silkeledi.

Ötekinin fikrini sormaksızın yemek tepsisini bir kenara koydu ve aralarında temiz masa yüz yüze kaldılar.

* Bkz. sayfa 79.

—Ya piyano?

—Bıraktım. *Non sum dignus*. Eskiden taptığım müziğin hatırası bile içimi bulandırıyor.

—Belki de abartıyorsunuz, değil mi?

—Bana adınızı söyleyin.

Sessizlik. Yenigelenin ölçüp biçme süresi.

—Neden?

—Meraktan. Hiçbir şekilde kullanamayacağım.

—Vermesem daha iyi.

—Siz bilirsiniz.

Engelleyemediler: ikisi birden gülümsedi.

—Müşterimi tanımıyorum. Fakat bana sizi yönlendirecek bir anahtar kelime verdi, merak ediyorsanız. Kimin tarafından gönderildiğimi öğrenmek istemez misiniz?

—Hayır. Her kim tarafından gönderildiyseniz, hoş geldiniz.

—Benim adım Elm.

—Güvendiğiniz için teşekkür ederim Elm. Kötüye yormayın ama işinizi bırakmanızı istemem gerekir sizden.

—Son görevlerimi yapıyorum. Emekli oluyorum.

—Bunun son göreviniz olması beni çok memnun ederdi.

—Söz veremem Doktor Budden. Fakat size hassas bir soru sormak isterdim.

—Buyurun, benim başka sorum yok.

—Neden adalete teslim olmadınız? Demek istediğim, hapisten çıktıktan sonra, madem cezanızı çektiğinize inanmıyordunuz... yani...

—Hapis ya da ölüm, kötülüğü tazmin etmeyecekti.

—Onarılamaz bir şey yaptıysanız tazmin etmenin ne anlamı var?

■

—Uzayda seyreden bir kayanın üzerinde yaşayan bir topluluğuz, sislerin arasında ebediyen Tanrı'yı arıyormuş gibi.

—Anlamıyorum.

—Tahmin ederim. Demek istediğim, birine yaptığınız kötülüğü ancak başka birinde onarabilirsiniz. Ama yine de onarmalısınız.

—Ayrıca şey de hoşunuza gitmezdi değil mi, yani adınızın...

—Öyle. İstemezdim, elbette. Hapisten çıktığımdan beri hayatım gizlenmek ve onarmaktan ibaret. Yaptığım kötülüğü asla onaramayacağımı bilerek. Altmış yıldır taşıyorum bunu içimde ve hiç kimseye açılmadım.

—*Ego te absolvo*, vesaire. Değil mi?

—Gülmeyin. Bir kez denedim. Fakat mesele benim günahımın affedilemeyecek kadar büyük oluşunda. Hayatımı, bugün geldiğinde hâlâ çıkış çizgisinde olacağımı bilerek kefaret ödemeye adadım.

—Hatırladığım kadarıyla pişmanlık yeterince...

—Bunların hepsi hikâye! Siz ne bileceksiniz!

—Dini bir eğitim aldım.

—Ne işe yaradı?

—Konuşana bakın!

İkisi de tekrar gülümsediler. Doktor Müss önlüğünün altında gömleğini yokladı. Öteki masanın üzerine abanıp bileğinden yakalayarak onu hareketsiz hale getirdi. Hekim, ağır ağır, katlanmış kirli bir bez parçası çıkardı. Yenigelen elindekini görünce bileğini bıraktı. Doktor, bir zamanlar büyük ihtimalle tam yarısından kesilmiş olduğu anlaşılan bezi masanın üzerine koyup ayinsel hareketlerle katlarını açtı. Bir buçuk karışa bir buçuk karıştı ve kareler oluşturan mavi beyaz dokumasının izlerini taşıyordu. Yenigelen merakla izledi. Doktora göz attı; o gözlerini kapatmıştı. Dua eder gibi mi? Hatırlar gibi mi?

—Yaptığınız o şeyi nasıl yapabildiniz?

Doktor Müss gözlerini açtı.

—Siz benim ne yaptığımı bilmiyorsunuz.

—Belgeleri gördüm. Kendilerini Hipokrat yeminini çiğnemeye adamış bir hekimler ekibinde yer aldınız.

—İşinize rağmen bilgili bir kişisiniz.

—Sizin gibi. Bu fırsattan istifade sizden tiksindiğimi söylemek isterim.

—Katillerin aşağılamasını hak ediyorum. —Gözlerini

kapattı ve ezberden okur gibi:— İnsana ve Tanrı'ya karşı günah işledim. İdealler adına.

—Öyle mi diyorsunuz?

—Evet. *Confiteor.*

—Ya acıma ve merhamet duygusu?

—Siz hiç çocuk öldürdünüz mü? —Doktor Müss onun gözlerine baktı.

—Burada soruları benim sorduğumu hatırlatırım.

—Tabii. Yani ne hissedildiğini bilirsiniz.

—Enfeksiyonun etkilerini izlemek için kolunun derisini canlı canlı kaldırdığınız bir çocuğun ağlayışını görmek... ve merhamet duymamak.

—Ben bir insan değildim Peder —diye itiraf etti Doktor Müss.

—Madem bir insan değildiniz nasıl pişman olabildiniz?

—Bilmiyorum Peder. *Mea maxima culpa.*

—Meslektaşlarınızdan hiçbiri pişman olmadı Doktor Budden.

—Çünkü affedilmeyi isteyemeyecek kadar büyük bir günah işlediklerini biliyorlardı, Peder.

—Kimi intihar etti, kimi kaçıp fareler gibi saklandı.

—Ben kim oluyorum da onları yargılayayım. Ben de onlar gibiyim Peder.

—Ama kötülüğü onarmak isteyen bir tek siz oldunuz.

—Önyargılı olmayalım: tek olmak için bir nedenim yok.

—Yeterince belge buldum. Elbette, Aribert Voigt da var.

—Ne?

Kendine hâkimiyetine rağmen Doktor Müss, o adı duyar duymaz bütün vücudunun aniden sarsılmasını engelleyemedi.

—Onu avladık.

—Layığını buldu. Tanrı beni affetsin Peder, ben de layığımı buldum.

—Cezasını verdik.

—Bir şey diyemem. Her şey fazlasıyla ağır. Suç fazlasıyla derin.

—Yıllar oluyor onu avlayalı. Memnun değil misiniz?

—*Non sum dignus.*

—Ağlayıp af diledi. Hem de altına etti.

—Voigt için ağlamayacağım. Ama bana verdiğiniz ayrıntılar da beni memnun etmiyor.

Yenigelen Doktora gözlerini dikip bir süre baktı.

—Ben Yahudiyim —diye bitirdi—. İşimi yapıyorum ama memnuniyetle. Anlıyor musunuz?

—Gayet iyi Peder.

—Aslında içten içe ne düşünüyorum biliyor musunuz?

Konrad Budden gözlerini açtı, karşısında sanki buz tutmuş günah çıkarma yerinin tahtasındaki bir çatlağa dikkatle bakan yaşlı Şartrö keşişini bulacakmış gibi telaşlı. Karşısında, şu Elm, oturmuş, gözlerini kendisine dikmiş, artık pek çok hikâyeyle yumuşamış çehresiyle, herhangi bir çatlağı incelemiyordu: gözlerinin içine bakıyordu. Müss onun bakışlarına direndi:

—Ne düşündüğünüzü biliyorum Peder: benim cennet hakkım yok.

Yenigelen ona sessizce baktı, şaşkınlığını gizleyerek. Konrad Budden devam etti:

—Haklısınız. Günah o denli dehşet verici ki benim seçimim gerçek cehennem oldu: suçu kabul edip yaşamaya devam etmek.

—Anlamadığımı sanmayın.

—Öyle bir iddiam yok. Ne bize rehberlik eden fikrin ne de içine daldığımız cehennemi daha katedilebilir kılan ruh soğukluğunun ardına saklanıyorum. Kimsenin affının da peşinde değilim. Tanrı'nın bile. Sadece o cehennemi onarma fırsatı diledim.

Elleriyle yüzünü kapatıp *doleo, mea culpa,* dedi. Her gün aynı duyguyu aynı yoğunlukla yaşıyorum.

Sessizlik. Dışarıda, hastanenin üzerinde tatlı bir sükûnet hüküm sürüyordu. Yenigelen, uzaktan, sönük, bir tele-

vizyon sesi işitir gibi oldu. Doktor Müss çok kısık bir sesle, altüst oluşunu gizleyerek konuştu:

—Öldüğümde kimliğim sır olarak mı kalacak yoksa ifşa mı edilecek?

—Müşterim sır olarak kalmasını istedi. Parayı verenin eli öpülür.

Sessizlik. Evet, bir televizyon. Böyle bir yerde tuhaf kaçıyordu. Yenigelen iskemlesinde geriye yaslandı:

—Beni kimin gönderdiğini bilmek istemiyor musunuz şimdi?

—Bilmeme gerek yok. Sizi herkes gönderdi.

Avuçlarını kirli bez parçasının üzerine nazik bir jestle koydu, biraz törensel.

—Bu bez ne? —dedi öteki—. Peçete mi?

—Benim de sırlarım var.

Konrad Budden gözlerini kapattı, merhametle, ve ne zaman isterseniz Peder, dedi. Pencerenin öbür yanında herhalde uyumak üzere olan bir tavuğun dehşete düşmüş gıdaklaması işitildi. Biraz daha uzaktan televizyon kahkahaları ve alkışları. O zaman Eugen Müss, Arnold Müss kardeş, Doktor Konrad Budden son yolculuğunun yolluğunu almak üzere ağzını açtı. Çanta fermuarının hızla açılışını işitti. Kendisini cehenneme gönderecek metalik sesleri işitti ve bunu fazladan bir nedamet olarak aldı. Ağzını kapatmadı. Ateş sesini de işitmedi çünkü kurşun çok hızlı gelmişti.

Ziyaretçi tabancayı kemerine yerleştirip çantadan bir Kalaşnikof çıkardı. Odadan çıkmadan önce o adamın ayinsel bezini, sanki onun için yaparmış gibi özenle katlayıp cebine koydu. Kurban hâlâ iskemledeydi, oturuyordu, tertemiz, parçalanmış ve neredeyse bir kan sızıntısı bile olmayan ağzıyla. Beyaz doktor önlüğü lekelenmemişti bile. Akıtacak kanı olmayacak kadar yaşlı, diye düşündü, otomatik silahın emniyetini açıp olayları kurgulamaya hazırlanırken. Televizyon sesinin geldiği yeri tahmin etmeye çalıştı. Yöneleceği yeri biliyordu. Hekimin ölümünün fark

edilmemesi gerektiğini çok iyi biliyordu ve bunu sağlayabilmek için de geri kalan hakkında çokça konuşulması gerektiğine karar vermişti. İşin böyle cilveleri vardı.

41

Size açıkladığım tüm bunlar, sevgili dostlar ve meslektaşlar, *Avrupa Düşünce Tarihi*'nden önceydi. Adamımız hakkında malumat sahibi olmak isteyen herkes, özellikle iki kaynağa başvurabilirdi: *Büyük Katalan Ansiklopedisi* ve *Britannica Ansiklopedisi*. Daha yaygınca bulunan ikincisi on beşinci baskısında şöyle diyor:

Adrià Ardèvol i Bosch (Barcelona, 1946). Tübingen'de 1976'da doktora yapmış, estetik akımlar teorisi ve fikirler tarihi hocası ve Marat, Robespierre ya da bizzat Napolyon gibi figürlerin tarihi meşruluğunu sorguladığı ve bunları yirminci yüzyılın Stalin, Hitler, Franco ya da Pinochet gibi büyük eli kanlılarıyla büyük bir entelektüel incelikle karşılaştırdığı, ideal uğruna şiddet uygulanmasının aleyhtarı bir tartışma olan *Fransız Devrimi*'nin (1978) yazarı. Aslında, genç profesör Ardèvol'ün o sıralar tarih umurunda bile değildi: kitabına çalıştığı sıralarda, Sara ↑Voltes-Epstein'ın (Paris, 1950–Barcelona, 1996) artık üzerinden birkaç yıl geçmiş olan, hiçbir açıklama yapmadan ortadan kayboluşuna kızgındı hâlâ ve bu yüzden dünya ve hayat kendisine bir açıklama borçluymuş gibi geliyordu. Bütün olup biteni en iyi arkadaşı Bernat ↑Plensa i Punsoda'ya (Barcelona, 1945) açıklamayı beceremedi, oysa arkadaşı kendisini talihsizliklerinden yakınmak için kullanıyordu elbette. Eser, unutuncaya kadar ona sırtını dönen bazı Fransız entelektüel çevrelerinde rahatsızlık yarattı. Bu yüzden *Marx?*

(1980) fark edilmedi, geriye kalan pek az Stalinist Katalanın bile katletmek için de olsa eserin varlığından haberi olmadı. ↑Lola Xica'ya (Barceloneta, 1910–1982) bulunduğu bir ziyaretin hemen ardından sevgili Sara'sının (y.a.g.) izini buldu ve şayet kendisinin çok haksız davranmış olduğunu kabul ettiği —*mea culpa, confiteor*— bir ilişkiyi şerefiyle bitirmeyi beceremediği Laura ↑Baylina'yla (Barcelona, 1959?) belli bazı olayları dışarıda tutarsak, hayatına huzur geri döndü. Uzun yıllar *Kötülüğün Tarihi*'nin çalışmalarına tekrar tekrar dönmüş olduğu temin edilse de, tam bir berraklıkla göremediğinden, kendisini yeterli hissedinceye kadar tasarıyı gerçekleştirmesi zaman alacaktır. İç huzuruna kavuştuktan sonra bütün gayretini en yeterli gördüğü eserin, Isaiah ↑Berlin'in (bkz. *Personal Impressions*, Hogarth Press, 1987 [2. baskı 1988, Pimlico]) desteğini alan *Estetik İstenç*'in (1987) çalışmalarına verebildi ve yıllarca süren hummalı çalışmadan sonra uluslararası çapta değeri en çok takdir edilen ve bugün bizi bu üniversitenin Felsefe ve Edebiyat Fakültesi Brechtbau amfisine getiren etkileyici *Avrupa Düşünce Tarihi*'yle (1994) doruğa ulaştı. Burada bu naçizane girişi sunmak benim için bir onurdur. Ve kendimi kişisel ve öznel anılara kaptırmamayı çok zor becerebildim, Doktor Ardèvol'le ilişkim yıllar öncesine dayanır, bu üniversitenin koridorları, sınıfları ve çalışma odaları boyunca sürmüştür; ben daha yeni gelmiş bir hocaydım (ben de genç oldum, sevgili öğrenciler!) ve öğrenci Ardèvol ilk aylar boyunca, kendisini hiç düşünmeden düzüşmeye iten bir gönül meselesi yüzünden, daha ziyade, çaresiz bir gençti, ta ki Kornelia ↑Brendel (Offenbach, 1948) adlı biriyle son derece karmaşık bir ilişki kuruncaya kadar. Kendisine tam bir Golgota çilesi yaşattı, çünkü genç kız, üstelik kendisinin düşündüğü kadar güzel bile değildi, fakat kabul etmek gerekirdi ki iyi bir seks vaat ediyordu, yeni deneyimler elde etmeye bakıyordu ve bu da Doktor Ardèvol gibi tutkulu bir Akdenizli için dayanılır gibi değildi. Eh, soğuk ve taş kafalı bir Germen için de. Şimdi anlatacak-

larımı ona sakın söylemeyin çünkü çok kötüye yorabilir, fakat kabul etmeliyim ki Brendel'in yeni deneyimlerinden biri bir hizmetkâr oldu. Anlatayım: upuzun bir basketçiden ve buz hokeyi oynayan bir Finlandiyalıdan sonra ve saçları bitli bir ressamın ardından, Brendel başka türde deneyimlerin yolunu tuttu ve bana yöneldi ve bir hocayı baştan çıkarmak nasıl olur acaba dedi kendine. Doğrusu sadece bir av ganimeti olduğumu itiraf etmeliyim ve mezuniyet kepiyle süslenmiş kafam, parlak kırmızı bir kask taşıyan Finlandiyalınınkinin yanında şatosunun şöminesini süslüyor. Her neyse, bugün benden değil Doktor Ardèvol'den söz ediyoruz. Brendel'le ilişkisi bir Golgota çilesi oldu'da kalmıştım, evet, çalışmalarına sığınmaya karar verdiğinde bunun üstesinden geldi. Bu yüzdendir ki Neckar'ın yanına bu Kornelia Brendel'in heykelini dikmeliyiz. Ardèvol Tübingen'deki çalışmalarını tamamladı ve biliyor olabilirsiniz ama ben yine de hatırlatmak isterim, yaşlı fakat zihni berrak ve enerjik, yüzünde tam bir memnuniyet ifadesiyle ilk sırada sinirli bir şekilde ayağını sallamakta olan Profesör Eugen Coşeriu'dan övgüler aldığı (bkz, Eugen Coşeriu-Archiv, Eberhard Karls Universität) Vico üzerine olan doktora tezini sundu. Doktor Ardèvol'ün tezinin, bu üniversitenin fikirler tarihi öğrencileri tarafından en çok talep edilen metinlerden biri olduğunu da belirtmek isterim. Bu noktada konuşmama son veriyorum aksi takdirde övgüler düzmekten kendimi alamayacağım: sözü övüngeç ve kasıntı Doktor Schott'a bırakıyorum. Kamenek gülümseyerek mikrofonu Profesör Schott'a doğru kaydırdı, Adrià'ya göz kırptı ve sandalyesine rahatça yerleşti. Amfide birkaç yüz kişi kadar vardı. Meraklı hocalardan ve öğrencilerden oluşan ilginç bir karışım. Ve Sara, yeni ceketiyle ne kadar da yakışıklı diye düşündü.

Ceketin dünya galasıydı, *Avrupa Düşünce Tarihi*'nin sunumu için Tübingen'de kendisine eşlik etmesini istiyorsa diye Sara mecbur etmişti almaya. Adrià masada, o anlı sanlı sunucuların yanında, onun bulunduğu tarafa baktı ve

içimden hayatımın Sara'sı dedim, bu bir düş. Kamenek'in, çok kişisel ve öznel tondaki hafif ve ihtiyatlı tavizleriyle derin, titiz ve anlamlı sunumu değil; Profesör Schott'un *Die Geschichte des europäischen Denkens*'in, bütün Avrupa üniversitelerine yayılması gerken büyük bir düşünce olduğunu temin ettiği coşkulu söylevi değil — ve rica ederim okumakta gecikmeyin. Rica mı? Size okuyun diyorum! Profesör Kamenek'in Isaiah Berlin'e ve onun *Personal Impressions*'ına (agy.) değinmesi boşuna değil. Profesör Kamenek izninizle, ben olsam Berlin'in Ignatieff'in kanonik biyografisinde olduğu kadar Jahanbegloo'yla konuşmasında Ardèvol'e yaptığı aşikâr atıfları da eklerdim—. Hayır, Sara, mucize olan bunların hiçbiri değil. Uzun bir bir saat süreceği kesin olan *lesung* da değil. Hayır, Sara. Seni burada görmek, ensene düşen kara atkuyruğunla benim pek çok defa oturduğum iskemlede, bana bakarken ve gülümsemeni bastırırken ve benim yeni ceketimle yakışıklı olduğumu düşünürken görmek; hım, öyle değil mi Doktor Ardèvol?

—Efendim, Profesör Schott?

—Ne diyorsunuz diyorum.

Ne diyorum diyor. Yarabbim.

—Yıldızları ve güneşi hareket ettiren aşktır.

—Nasıl? —şaşırmış, Profesör dinleyiciye baktı ve şaşkın bakışlarını Adrià'ya çevirdi.

—Âşık olduğumdan ipin ucunu çabucak kaçırıyorum. Soruyu tekrarlayabilir misiniz?

Orada bulunan birkaç yüz kişi gülüp gülmemeleri gerektiğini bilmiyorlardı. Huzursuz bakışlar, yarısında donmuş gülümsemeler, tavşansı; nihayet Sara cömert bir kahkaha patlattı da topluluk onu taklit edebildi.

Profesör Schott sorusunu tekrar etti. Doktor Ardèvol açık bir cevap verdi, pek çok kişinin gözleri ilgiyle parladı, ve ben düşünüyordum; hayat ne harika. Sonra üçüncü bölümü, en öznel olanı, Vico'dan tek satır dahi okumadan önce keşfim olan, bilginin tarihsel tabiatına ayırdığım bö-

lümü okudum. Ve ardından gelen şok, maalesef artık aramızda olmayan Profesör Roth'un yönlendirmeleriyle keşfin gerçekleşmiş olduğu izlenimi. Ve bir yandan okurken bir yandan da düşünmekten kendimi alamıyordum; Adrià yirmi yıl önce, şu anda karşısında gayet memnun gülen Sara'nın ani ve açıklanamaz firarının açtığı yaraları yalamak için Tübingen'e kaçmıştı; yirmi yıl önce Tübingen'de, sunumda da gayet güzel belirttikleri gibi habire düzüşüp durarak ve üniversitenin sınıflarında Sara'yı hatırlatacak herhangi bir çizgi bulacağı kızlar arayarak gezinmişti. Ve şimdi Sara, 037'de, daha olgun, kendisi kitabı kapatıp böyle bir kitap için yılların emeği harcandı ve umarım bundan sonra uzun yıllar ve yıllar ve yıllar boyunca başka bir kitap yazmayı aklımın ucundan geçirmem amin, derken alaycı bir ifadeyle bakarak karşısında oturmaktaydı. Ve dinleyiciler kibar bir coşkuyla parmaklarının boğumlarını kullanarak önlerindeki masalara vurdu. Sonrasında da akşam yemeği, Profesör Schott, Dekan Vartten, heyecanlı bir Kamenek ve sessiz ve çekingen denebilecek iki hanım hocayla. İkisinden biri, belki kısaca olanı, Kamenek'in Doktor Ardèvol hakkındaki insani portresi sizi duygulandırdı mı dedi incecik bir sesle, Adrià da, Profesör Kamenek beklenmedik övgülerden biraz duygulanmış gözlerini yere indirirken, onun hassasiyetini övdü. Yemekten sonra, Adrià Sara'yı, günün son ışıklarıyla birlikte soğuk ilkbahardan patlayan bir kokunun yayıldığı parkta gezinmeye götürdü, ve Sara ah, her şey ne güzel, dedi. Hava soğuk olsa da.

—Bugün kar yağacakmış.

—Yine de güzel.

—Ne zaman hüzünlü olsam ve seni düşünsem buraya dolaşmaya gelirdim. Mezarlığın parmaklıklarından atlardım.

—Olabilir mi?

—Herhalde. Ben defalarca atladım.

Fazla düşünmedi, o da atladı. Otuz metre ileride giriş kapısı çıktı karşılarına, açıktı, Sara sinirli bir kahkahayı

güçlükle bastırdı, ölülerin evinde gülmeyi doğru bulmaz gibi. Sonuncu mezara vardıklarında Sara üzerindeki ismi ilgiyle okudu.

—Kim onlar? —dedi yıldızsız komutan.

—Direnişçi Almanlar.

Komutan daha iyi inceleyebilmek için yaklaştı. Adam orta yaşlardaydı, gerilladan çok bir memura benziyordu; kadın iyi huylu bir ev kadını gibiydi.

—Buraya kadar nasıl gelebildiniz?

—Uzun hikâye. Patlayıcı istiyoruz.

—Hangi delikten çıktınız, siz kendinizi ne sanıyorsunuz?

—Himmler Ferlach'ı ziyaret edecek.

—Neresiymiş orası?

—Klagenfurt'ta. Orada, sınırın öbür tarafında. Araziyi biliyoruz.

—Ee?

—Ona iyi bir karşılama hazırlamak istiyoruz.

—Nasıl?

—Havaya uçurarak.

—Bırakmazlar.

—Bir yolunu biliyoruz.

—Bir şey bildiğiniz yok.

—Biliyoruz. Onu öldürmek için ölmeye razıyız çünkü.

—Kimiz demiştiniz?

—Demedik. Naziler bizim direnişçi grubumuzu açığa çıkardı. Otuz arkadaşımızı idam ettiler. Liderimiz hapiste intihar etti. Biz geriye kalanlar da anlamlı olacak kahramanca bir ölüm istiyoruz.

—Lideriniz kimdi?

—Herbert Baum.

—Siz o gruptansınız...

—Evet.

Yıldızsız komutanın sarı bıyıklı yardımcısına yönelen huzursuz bakışları.

—Himmler ne zaman gelecek ziyarete dediniz?

İntihar planını en ince ayrıntısına kadar çalıştılar; evet, mümkündü, çok mümkün. Böylece, onlara dinamitlerden cömert bir porsiyon teslim ettiler ve yanında da Danilo Janicek'in denetimini. Kaynakları yeterli olduğundan operasyon olsun olmasın Janicek'in beş gün sonra tekrar partizan grubuna dönmesine karar verdiler. Janicek asla sizinle birlikte intihar etmeyecek.

—Tehlikeli —diye itiraz etti Danilo Janicek ona açıkladıklarında, fikirden dolayı hiçbir şekilde heyecanlanmamış.

—Evet. Ama başarılırsa...

—Emin değilim.

—Bu bir emirdir Janicek. Yanında arkanı kollayacak birini götür.

—Mossèn. Güçlü omuzlara ve iyi bir nişancıya ihtiyacım var.

İşte Drago Gradnik'in Jelendol patikasını kâkülüne kadar patlayıcı yüklenmiş olarak, bir *krošnjar*'la* yarışır gibi onun tahta kaşık çanağı taşıdığı neşesiyle geçmesi böyle oldu. Yükler tam bir güvenle yerlerine ulaştı. Şehriye gibi incecik bir adam onları Waidischerstrasse'de karanlık bir garaja aldı ve Himmler'in Ferlach'ı iki gün sonra ziyaret edeceğinin teyit edildiğini bildirerek güvence verdi.

Talihsizliğin ne şekilde vuku bulduğunu kimse açıklayamadı. Herbert Baum grubunun eylemcileri bile hâlâ açıklayamıyorlar. Tespit edilen günün evveli gecesi Danilo ve Mossèn yükü hazırladılar.

—Stabil bir malzeme değildi.

—Hayır. Askeri operasyonlar için kullanılıyordu: kesinlikle stabil değildi.

—Terlediğinden eminim. Şayet dinamit terliyorsa ne zaman ne olacak bilinmez...

—Biliyorum: fakat malzeme iyiydi.

* (Slovence) Seyyar satıcı.

—Anlaşılan acemiydiler.

—Sanmam. Ama başka bir açıklaması da yok.

Olay şöyle gelişti, sabahın üçünde iki intihar komandosunun Himmler'i dans partneriyle birlikte havaya uçurmakta kullanacağı malzemeyi sırt çantalarına yüklediklerinde Danilo, yorgun, endişeli, Mossèn'e dokunma şuna yahu, dedi, o da yorgun ve ötekinin ses tonuna kızgın, yeni yükledikleri sırt çantasını yere fazla sert bıraktı. Işık ve gürültü oldu ve o karanlık garaj, camlar, bölme duvarının tuğlaları, Danilo ve Mossèn Gradnik'in yıkıntıyla karışmış parçaları havaya uçmadan önce bir on saniye kadar aydınlandı.

İşgal ordusu yetkilileri olayla ilgili inceleme yaptıklarında, en az iki kişinin kalıntılarını buldular. Bunlardan birinin köy ekmeği dilimlerine benzeyen ayakları vardı. Hurdalar, bağırsaklar ve kan öbekleri arasında kalın bir boyuna bağlı, kayıp SS-Obersturmführer Franz Grübbe'nin künyesi çıktı ortaya. İtibar edilecek yegâne versiyona, SS-Hauptsturmführer Timotheus Schaaf'ın anlatımına göre, SS-Obersturmführer Franz Grübbe, Kranjska Gora'ya girişte kendini kahramanca feda eden bir *Waffen*-SS tümeninin o aşağılayıcı imhasının aşağılık müsebbibiydi, daha ilk silah sesleri işitilir işitilmez elleri havada merhamet dilenerek düşmana doğru kaçmıştı. Bir komünist gerilla grubundan merhamet dileyen bir SS. Şimdi anlaşılıyor: Alçak hain tekrar ortaya çıktı, Reichsführer'in şahsına karşı alçak bir teşebbüsün hazırlığına bulaşmış olarak, çünkü bu, Reichsführer Heinrich Himmler'i öldürmek planından başka bir şey değildi kesinlikle.

—Peki kim bu Grübbe?

—Bir vatan haini, Führer'e, ve Schutzstaffel'e girerken ulvi bir şekilde dile getirdiği kutsal yemine hıyanet eden bir vatan haini. SS-Hauptsturmführer Schaaf size daha fazla bilgi verebilir.

—Utanç verici bir şekilde aşağılansın.

Lothar Grübbe'nin aldığı telgraf, kuru ve açık, aşağılık oğlu tarafından işlenmiş canavarca suç hakkında bilgi veriyordu, üstü, yüce yönetici Reichsführer'e karşı teşebbüste bulunmak istiyordu ancak patlayıcıyı hazırlarken bin sefil parçaya bölünerek havaya uçmuştu. Alçak Yahudi Herbert Baum'unki gibi başı ezilmiş bir gruba bağlı bir düzine hain Almanın tutuklanmış olduğunu da ekliyordu. İmparatorluğun utancı bin yıl boyunca oğlunun üzerinde olacaktı.

Lothar Grübbe bir gülümsemeyle ağladı ve geceleyin Anna'ya, görüyor musun, sevgilim, oğlumuz yeniden düşündü. Senden saklamak istemiştim fakat anlaşılan Franz'ımızın kafasını Hitler'in pislikleriyle şişirmişler; ama sonunda bir şey, hata ettiğini anlamasına sebep oldu. Rejimin canavarlığı üzerimizde olacak, bir Grübbe'ye verilebilecek en büyük mutluluk.

Ailenin kahramanı küçük Franz'ın, o ana kadar Reich'ın canavarlığına cesaretle karşı gelen tek kişinin yiğitliğini kutlamak için, Günter Raue'den bir iyiliğinin karşılığını istedi; onca yıldan sonra, elbette. Günter Raue lehte ve aleyhte olanları ölçüp biçti ve peki, Lothar, dedi, dostum, ama bir şartım var. Neymiş? Allah aşkına ihtiyatı elden bırakma. Mezarcıların bahşişini de sonra söylerim. Ve Lothar Grübbe anlaştık dedi, bence olur. Beş gün sonra, Batı cephesinde bir sorun çıkmaya başladı denip de toprak ananın bütün bir orduyu yuttuğu Belarus felaketinden kimsenin söz etmediği sırada, sakin Tübingen mezarlığının Grübbe-Landau aile parselinde, üzgün bir adamın ve kuzeni Bebenhausen Landaularından Herta Landau'nun önünde, boş bir tabutun içinde —hele iyi zamanlar gelsin de ruhu gibi apak beyaz çiçeklerle onurlandırırız— yiğit bir kahramanın anısı toprağa verildi. Şimdi senin yanında olan oğlumuzla gurur duyuyorum, sevgili Anna. Ben de pek geç kalmam artık, çünkü burada yapacağım pek bir şey kalmadı artık.

Hava kararmıştı. Düşüncelere dalmış, hâlâ açık olan demir parmaklıklı kapıdan çıktılar, Sara onun elini tuttu, park yolunu aydınlatan fenere kadar sessizce yürüdüler ve

oraya vardıklarında Profesör Schott'un söylediği şey bana doğru gibi geliyor, dedi.

—Pek çok şey söyledi.

—Hayır, benim bahsettiğim, senin *Avrupa Düşünce Tarihi*'nin gerçekten önemli bir eser olduğu.

—Bilmem. Doğru olmasını isterdim, ama bilemem.

—Öyle —diye ısrar etti Sara. Ayrıca, ben seni seviyorum.

—Aslında bir süredir aklımda başka şeyler var.

—Ne gibi?

—Bilmem. Kötülüğün tarihi.

Mezarlığı arkalarında bırakırlarken Adrià benim derdim bir türlü yerleşememek dedi. Kendimi gerçekten düşünme konusunda yetersiz görüyorum. Aklıma, nasıl desem, örnekler geliyor fakat bir fikir...

—Sen yazmaya devam et, ben yanında olacağım.

Yazmaya devam ettim, yanımda Sara, o da çizmeye devam etti, yanı başında ben. Pek az vaktimiz kalmıştı, oldukça az, birbirimizin yanında, çalışarak, yaşayarak, korkularımızla barışarak yaşayacağımız. Sen yanımdaydın ve ben yazıyordum. Sara öyküler resimliyor ve karakalem çalışıyordu ve Adrià onun yanında, çizgisine hayran oluyordu. Sara koşer yemekler pişirip Adrià'yı Yahudi mutfağının zenginliği konusunda aydınlatıyordu, Adrià da Katalan usulü, şu ezeli patatesli omletle ya da pirinç pilavı yahut ızgara tavukla karşılık veriyordu. Zaman zaman Max'ın gönderdiği yıllanmış seçme şarapların olduğu bir paket. Ve canı çekince gülmek. Ve o stüdyodayken, şövaledeki beyaz levhaya, on dakikadan fazla bir süredir dalmış öylece bakıp, kendi meselelerini, sırlarını, gizlerini, kurutmama izin vermediği gözyaşlarını düşünürken içeri girmek.

—Ben de seni seviyorum Sara.

Sara dönüyor, beyaz kâğıttan benim solukbenizli (cesur Kara Kartal'a göre çok çok soluk) yüzüme geçiyor ve gülümsemesi üç dakikayı buluyordu çünkü kendi meselelerini, sırlarını, gizlerini, gizemli gözyaşlarını terk etmek-

te zorlanıyordu. Ama mutluyduk. Ve şimdi bana, Tübingen'de, mezarlıktan çıkarken, sen yazmaya devam et ben yanında olacağım, dedi.

Hava soğukken, ilkbahar da olsa, karanlıkta ayak sesleri başka tür bir ses çıkarır, sanki soğuktur ses çıkaran. Bunu düşündü Adrià otele doğru yürürken. İki mutlu insanın karanlıktaki ayak seslerini.

—*Sie wünschen*?

—Adrià Ardèvol? Adrià? Sen misin?

—Evet. Tabii. Bernat?

—Merhaba. Konuşabilir misin?

Adrià Sara'dan yana baktı, anorağını çıkarıp küçük Anı Schloss otelindeki odalarının perdelerini çekmeye gidiyordu.

—Ne haber? Ne istiyorsun?

Sara'nın dişlerini fırçalamak, pijamasını giymek yatağa girmek için vakti oldu. Adrià bu sırada hı hı, evet, elbette, elbette, tabii, diyordu. Nihayet ağzını kapatıp sadece dinlemeye karar verdi. Sesini keseli beş dakika olmuştu ki Sara'ya baktı, kendini sessizliğe bırakmış, tavanı seyrediyordu.

—Dinle, bak... tabii, tabii. Elbette.

Bir üç dakika daha. Sanırım sevgilim, sen o anda bizi düşünüyordun. Zaman zaman göz ucuyla sana bakıyordum ve memnun bir gülümsemeyi gizlediğini görüyordum. Sanırım sevgilim, benimle gurur duyuyordun ve ben kendimi dünyanın en mutlu adamı hissediyordum.

—Ne ne?

—Oğlum, sen beni dinliyor musun?

—Tabii ki dinliyorum.

—O zaman bak: budur. Ve ben...

—Bernat: belki de ayrılmayı düşünmelisin artık. Yürümüyorsa yürümüyordur. —Es. Adrià öbür uçta arkadaşının nefeslerini işitiyordu.— Değil mi?

—Yahu, mesele...

—Roman nasıl gidiyor?

—Gitmiyor. Bu sefilliğin ortasında nasıl gitsin? —Sessizlik uzadı:— Üstelik, yazmayı bilmiyorum, yetmezmiş gibi sen tutmuş ayrıl diyorsun.

—Ben ayrılmanı istemiyorum. Hiçbir şey istemiyorum. Sadece mutlu olmanı istiyorum.

Bir üç buçuk dakika daha, ta ki Bernat beni dinlediğin için teşekkür ederim deyip kapatmaya karar verinceye kadar. Adrià birkaç saniye telefonun önünde oturup kaldı. Sonra ayağa kalkıp incecik perdeyi biraz araladı. Dışarıda kar yağıyordu sessizce. Kendini Sara'nın yanında korunaklı hissetti. Senin yanında kendimi korunaklı hissettim Sara: o sırada, şimdi sana yazarken böyle barınaksız yaşayacağımı hayal etmek imkânsızdı.

42

Tübingen'den balon gibi şişmiş, hindi gibi kabarmış döndüm. İnsanlığa öylesine yukardan bakıyordum ki kendi kendime hayretle soruyordum, nasıl oluyordu da dünyanın geri kalanı böyle yere yakın yaşayabiliyordu. Ta ki fakültenin kafesinde bir kahve içtiğim güne kadar.

—Hey, merhaba.

Daha da güzeldi. Yanımda durduğunun farkına varmamıştım.

—Merhaba, nasılsın?

Evet, daha da güzeldi. Benim yanımdayken baş gösteren o aylar önceki kızgınlığı yatışmıştı. Belki de sıkıntıdan. Belki de işler yolunda gittiğinden.

—İyiyim. Sen? Almanya çok iyi gitti değil mi?

—Evet.

—Ama benim *Estetik İstenç* daha çok hoşuma gidiyor. Çok daha.

Bir yudum kahve. Bu ilke beyanı hoşuma gitmişti.

—Benim de; ama aramızda kalsın.

Sessizlik. Kâh ben kahvemden bir yudum; kâh o *tallat* kahvesinden bir yudum.

—Çok iyisin —dedi bir süre sonra.

—Efendim?

—Duydun işte. Çok iyisin.

—Teşekkürler. Ben...

—Yok. En iyisi sen hiç bulandırma. Kendini, düşün-

meye ve arada bir, bir kitap yazmaya ver. Ama insanlara dokunma. Uzak dur onlardan.

Tallat'ını bir yudumda bitirdi. Ondan açıklama istemeyi çok istiyordum ama kurcalamanın hayvanlık olacağını anladım. Üstelik sana Laura hakkında hiçbir şey söylememişken. Hiçbir belaya bulaşmadan söyleyebileceğim sıralarda sana ondan hiç söz etmemiştim. Şimdi de o, kafama bir şey fırlatmadan, tutup beni övüyordu. Ve bir ay önce, reformlarla birlikte, benimkinin karşısındaki masayı seçmişti, eh, nihayet benim de kendime ait bir masam olmuştu. Yani, Laura'yla yeni bir tür ilişkiye kendimi alıştırmam gerekiyordu. Hatta, böylece bu kadın hakkında seninle asla konuşmam gerekmeyecekti, öyle düşündüm.

—Teşekkürler Laura —dedim.

O da, masanın üzerine parmaklarının boğumlarıyla iki tık tık yapıp gitti. Ben de merdivenlerde ona yetişmemek için bir süre yerimde kaldım. Fakat Laura'nın bana kızgın olmamasının en iyisi olduğunu düşündüm. Omedes bana, Laura Baylina, hani şu sarışın fıstık, çok ilgi çekici dersler veriyor, demişti. Herkesi can evinden vurmuş. Bense, çok memnun oldum, diye düşündüm. Ayrıca, benim attığım bütün o tekmeler ilerlemesine yaramış anlaşılan diye de düşündüm. Omedes'e öyleymiş, duydum, dedim. Arada bir iyi bir hoca çıkmalı değil mi?

Adrià Ardèvol ayağa kalkıp geniş çalışma odasında üç beş volta attı. Laura'nın o sabahki yorumlarını düşünüyordu. *Incunabule* nüshalarının önünde durdu ve kendi kendine neden çalıştığını ve neden çalışmaya devam ettiğini bilmediğini söyledi. Tuhaf bir susuzluktan. Dünyayı anlamak için. Hayatı anlamak için. Ne bileyim. Sonra başka bir şey düşünmedi çünkü zrrzrrzrrzrrzrr'ı işitmişti. Bir süre bekledi, Lola Xica gidip açar diye düşünerek, sonra dönüp Lewis'inin karşısına oturup gerçekçilik ve edebiyat üzerine düşüncelerinden dört satır okudu.

—Ugh.

—Ne.

—Caterina.

—Zrrzrrzrrzrrzrrzrr.

Başını kaldırdı. Caterina çoktan gitmiş olmalıydı. Saatine baktı. Akşamın sekizine geliyor. Gönülsüzce bıraktı Lewis'i.

Kapıyı açtı ve elinde bir spor çantasıyla, merhaba, girebilir miyim? diyen ve kendisi buyur tabii geç geç demeden içeri dalan Bernat'ı buldu karşısında.

Upuzun bir saatin sonunda Sara geldi, holden yüksek ve memnun bir sesle iki Grimm masalı! dedi, kapıyı kapattı ve sebzeyi ocağa koymadın mı? diyerek elinde levhalarla çalışma odasına girdi.

—Vay, merhaba Bernat —diye ekledi. Sonra gözleri spor çantasına takıldı.

—Galiba... —dedi Adrià.

Sara anladı fakat yine de Bernat'a yemeğe kalıyor musun dedi. Bir emir gibi söyledi. Adrià'ya: her masal için altı çizim. Levhaları bırakıp tencereyi ocağa koymak için çıktı. Bernat çekingence baktı Adrià'ya.

—Sen misafir odasında kalırsın —dedi Sara sessizliği bozmak için, üçü de gece olmasına rağmen Trespui tarafından güneş ışığını alan Santa Maria de Gerri Manastırının karşısında. İki erkek şaşırmış, başlarını sebze tabaklarından kaldırdılar.

—Ne oldu: birkaç günlüğüne geldin sanmıştım, öyle değil miydi?

Doğrusu Sara, Bernat henüz bana sormamıştı. İşi oraya vardıracağını biliyordum ama neden bilmem ben direniyordum. Belki de bana soracak kadar yürekli olmadığına kızmıştım.

—Sizi rahatsız etmeyeceksem.

Senin gibi olmayı hep istemişimdir, Sara, öyle, doğ-

rudan. Oysa ben boynuzlara karşı kafasını dik tutacak adamlardan değilim. Söz konusu olan benim en iyi arkadaşım da olsa. En önemli meseleyi hallettikten sonra yemek daha rahat bir havada geçti. Bernat da neden ayrılmak istemediğini bize açıklamaya mecbur hissetti kendini, ama her gün gittikçe daha çok tartışıyoruz ve Llorenç için üzülüyorum, o...

—Kaç yaşında?

—Bilmem. On yedi on sekiz.

—Artık büyük ama, değil mi? —dedim ben.

—Ne için büyük? —dedi Bernat savunmada.

—Ayrılmanız için.

—Benim canımı sıkan —dedi Sara— oğlunun yaşını bilmiyor olman.

—Dedim ya, on yedi on sekiz.

—On yedi mi yoksa on sekiz mi?

—Şey...

—Doğum günü ne zaman?

Suçlu sessizliği. Ve sen kafayı bir şeye takmayagöresin, kimse seni durduramaz, ısrar ettin:

—Peki bakalım: doğum yılı?

Bernat bir süre kafasını kurcaladıktan sonra 1977 dedi.

—Yaz mıydı, güz mü, kış mı, bahar mı?

—Yazdı.

—O zaman on yedi yaşında. Yaşasın.

Dile getirmedin ama oğlunun yaşını bilmeyen bir adam için sövüp saymışsındır içinden, zavallı Tecla, böylesine dalgın bir herifle, hep kendini düşünen, sanki biz hepimiz onun hizmetindeymişiz gibi, iş mi? Bunun gibi şeyler işte. Ama başını sallamakla yetindin ve bütün yorumlarını kendine sakladın. Yemeğimizi huzur içinde bitirdik. Sara hemen çekildi ve bizi yalnız bıraktı, Bernat'la konuşmam için beni cesaretlendirmenin bir yolu.

—Ayrıl —dedim.

—Benim suçum. Oğlumun yaşını bilmiyorum.

—Saçmalamayı bırak: ayrıl ve mutlu olmaya bak.

—Mutlu olamam. Suçluluk beni yer bitirir.

—Neyin suçluluğu?

—Her şeyin. Ne okuyorsun?

—Lewis.

—Kim?

—Clive Staples Lewis. Bir düşünür.

—Ha. —Bernat kitabı karıştırıp masanın üzerine bıraktı. Adrià'ya baktı, ben hâlâ onu seviyorum.

—O da seni seviyor mu?

—Galiba seviyor.

—Peki. Ama siz birbirinize kötülük ediyorsunuz, Llorenç'e de.

—Hayır. Eğer ben... Neyse, önemli değil.

—Bu yüzden evden kaçıyorsun, değil mi?

Bernat masaya oturdu, elleriyle yüzünü kapatıp ağlamaya başladı, bastıramadığı hıçkırıklarla. Epey bir süre öyle devam etti, bense ne yapacağımı bilemedim, yanına mı gideyim, sarılayım mı, omzunu mu döveyim yahut aklıma geleni mi söyleyeyim. Hiçbir şey yapmadım. Ya da yaptım. Islatmasın diye C.S. Lewis'in kitabını bir yana çektim. Bazen kendimden nefret ediyorum.

Kapıyı Tecla açtı, bir süre bana bakarak öylece durdu. Sonra içeri alıp kapıyı kapattı.

—Nasıl?

—Yolunu şaşırmış. Dağılmış. Ya sen?

—Yolunu şaşırmış. Dağılmış. Aracı olmak için mi geldin?

Doğrusu Adrià hiçbir zaman Tecla'yla konuşacak bir şey bulamamıştır. Tecla fazlasıyla farklıydı, fazlasıyla huzursuz bakışları vardı. Ve çok güzeldi. Kimi kez sanki bu kadar güzel olduğu için özür diler gibi görünürdü. Şimdi saçlarını arkasında bir kuyrukla toplayıvermişti, dudaklarından zevkle öperdim. Tevazuyla kollarını kavuşturdu ve gözlerime baktı, beni konuşmaya davet eder gibi, e hadi?,

söyle, Bernat yıkılmıştı ve eve dönebilmek için dizlerinin üzerine çöküyordu; kendisinin katlanılmaz biri olduğunu anladı ve imkânsız olanı yapmaya çalışacak sırf... ve tabii, tabii, biliyorum kapıyı çarpıp gitti, çekip giden o, sen değilsin, tabii... Ama dizlerinin üzerine çöküp dönmeyi diliyor, çünkü sensiz yaşayamıyor ve...

—Kemanı almaya geldim.

Tecla birkaç saniye öylece kaldı ve tepki gösterdiğinde koridordan içerilere doğru gitti, sanırım biraz incinmişti. O görünmez olurken partisyonları da diyebilecek fırsatı buldum... Mavi bir dosyanın içindekiler, kalınca olanın...

Keman ve kalın bir dosyayla döndü, belki biraz fazla kuvvetle yemek masasının üzerine bıraktı. Sandığımdan fazla incinmişti. Herhangi bir fikir ileri sürmenin uygunsuz olacağını anladım, kemanı ve kalın dosyayı almakla yetindim.

—Bütün bunlar için üzgünüm —dedim veda olarak.

—Ben de —dedi, kapıyı örterken. Kapının arkamdan itilişi de biraz fazla kuvvetliydi. O sırada Llorenç sırtında bir spor çantası ikişer ikişer merdivenleri tırmanıyordu. Oğlan bu rezilce kaçanı görmeden kendimi asansöre attım. Biliyorum, ben ödleğin tekiyim.

İkinci gün, akşamüzeri, Bernat çalıştı ve onca zaman sonra nihayet bir kemanın bu duvarlarda eriyen sesi işitildi. Adrià, çalışma odasında, daha iyi dinlemek için önüne bakıyordu. Bernat odasında, binanın aydınlığını Enescu'nun sonatlarıyla dolduruyordu. Ve akşam vakti bana storioni'yi kullanabilir miyim diye sordu ve kemanı o tatlı yirmi otuz dakika boyunca ağlattı. *Tonton* Leclair'in sonatlarından birkaçını icra etti ama bu kez tek başına. Bir ara Vial'i ona hediye etmeliydim diye düşündüm. Kemandan yararlanan oydu. Ama kendimi tam zamanında tuttum.

Müziğin ona bir faydası oldu mu bilmiyorum. Akşam yemeğinden sonra üçümüz bir süre sohbet ettik. İstisnai

olarak, Sara Haïm amcasına değindi, amcadan kötülüğün sıradanlığına geçtik, çünkü yakınlarda Arendt'i iştahla okumuştum ve kafamda dönüp dolaşan, çıkış yolunu bulamadığım şeyler vardı.

—Neden endişelisin? —dedi Bernat.

—Eğer kötülük sebepsizse, işte o zaman işimiz bitik demektir.

—Anlamıyorum.

—Eğer canım istediği için kötülük ediyorsam ve hiçbir şey olmuyorsa, insanlığın geleceği yok demektir.

—Sebepsiz suç, öylesine, demek istiyorsun.

—Sebepsiz, öylesine bir suç hayal edebileceğin en insani olmayan şeydir. Otobüs bekleyen bir adam görüyorum ve öldürüyorum. Feci.

—Nefret, suçu mazur gösterir mi?

—Hayır ama açıklar. Sebepsiz, dehşet verici olmaktan çok, açıklanamazdır.

—Ya Tanrı adına işlenen bir suç? —diye araya girdi Sara.

—Sebepsiz bir suçtur fakat öznel kısıtlamayla.

—Peki özgürlük adına? Ya da ilerleme adına? Yahut gelecek adına?

—Tanrı adına öldürmek ya da gelecek adına öldürmek aynı şey. Gerekçe ideolojik olduğunda empati ve merhamet duygusu ortadan kalkar. Soğukkanlılıkla öldürürsün, vicdanın etkilenmeden. Bir psikopatın sebepsiz cürümü gibi.

Bir süre sustular. Birbirlerinin gözlerine bakmadan, sanki sohbet yüzünden bitkin düşmüş gibi.

—Açıklamayı bilemediğim şeyler var —dedi Adrià matem sesiyle—. Zalimlik. Zalimliğin gerekçesi. Anlatı yoluyla yapılmadığında izah edemediğim şeyler.

—Bir dene bakalım —dedin bana, şu anda da beni delip geçen gözlerinle.

—Yazmayı bilmiyorum. O Bernat'ın işi.

—Saçmalama, ben o durumda değilim.

Sohbet söndü, yatmaya gittik. Karar verdiğim gün o gündü, sevgilim, hatırlıyorum. Fal taşı gibi açık gözlerle

geçirdiğim bir saatten sonra, çıt çıkarmadan kalkıp çalışma odasına geri döndüm. Temiz birkaç kâğıt ve bir dolmakalem alıp çok uzaklardan gelen devayı yazmaya çalıştım, yavaş yavaş bize yaklaşacağımı düşünüyordum, taşlar yazdım, pek de küçük olmaması gereken, yoksa incitici olmazlar. Ama pek büyük de olmamaları gerekir çünkü o zaman da suçlunun yakarısına çarçabuk son verirler. Suçluları cezalandırmaktan söz ediyoruz, bunu asla unutmayalım. Parmaklarını kaldıran, bir recme katılmak için yanıp tutuşan bütün bu iyi adamlar, günahın kefaretinin ezayla ödenmesini sağlamak gerektiğini biliyor olmalılar. Öyle. Hep öyle oldu. Bu nedenle, zina yapan kadını yaralayarak, bir gözünü çıkararak, ağlayıp inlemesini duymazdan gelerek, Yüceler Yücesi'ni, Tek Tanrı'yı, İyi Yürekli ve Merhametli Tanrı'yı memnun ederler.

Ali Bahr oradaki gönüllülerden değildi: suçlayan kişiydi o, bu yüzden de ilk taşı atma ayrıcalığına sahipti. Karşısında, rezil Amani, toprağa gömülü, şimdi ağlamaklı olan o iffetsiz yüzü görünürde sadece, bir süredir tekrarlayıp duruyordu, beni öldürmeyin, Ali Bahr size yalan söyledi. Ve Ali Bahr, sabırsız, suçlunun yüksek sesle dile getirdiği bu sözlerden rahatsız, kadı efendinin işaretini beklemeden, bu orospunun kahppe sesini kesip kesmeyeceğini görmek için ilk taşı fırlattı, hamdolsun Rabbime. Kahpeyi susturması gereken taş ağır ağır ilerliyordu, kendisi de hurma sepeti satma bahanesiyle Amani'nin evine öyle girmişti, ağır ağır, Amani'yse bir erkeğin içeri girdiğini görünce elindeki mutfak beziyle yüzünü örtmüş, ne işiniz var burada, siz kimsiniz demişti.

—Tüccar Azizzade Elfelati'ye bu hurmaları satmaya geldim.

—Evde değil; akşama kadar dönmez.

Ali Bahr'ın istediği de buydu zaten, tüccarın yokluğunu teyit ettirmek. Bir de onun yüzünü görebilmek: Murrabash hanında söylediklerinden daha güzel, çok daha güzel. Lanetli kadınlar genellikle çok güzel olurlardı. Ali Bahr hurma sepetini yere bıraktı.

—Biz hurma falan istemedik —dedi, güvensiz—. Benim iznim yok bu...

Adam kadına doğru iki adım attı, kollarını açarak ciddi tavırlarla, benim istediğim sadece senin sırrını ifşa etmek küçük Amani, dedi. Çakmak çakmak gözleriyle kestirip attı:

—Yüce Rabbim adına buradayım, laneti bozmak için.

—Ne demek istiyorsunuz? —güzel Amani, telaşla.

Adam genç kıza doğru biraz daha ilerledi:

—Sırrını arayıp bulmaya kendimi mecbur hissettim.

—Sırrım mı?

—Lanetin.

—Neden söz ettiğinizi bilmiyorum. Babam... O... O sizden bunun izahını isteyecektir.

Ali Bahr gözlerindeki şavkımayı gizleyemedi. Hiddetle konuştu:

—Soyun, lanetli kancık.

Sinsi Amani, itaat etmek yerine, evin içlerine doğru kaçtı ve Ali Bahr onu takip edip boynundan yakalamak zorunda kaldı. Ve genç kız yardım çığlıkları atmaya başladığında bir eliyle ağzını kapatıp diğeriyle kara lekesini ortaya çıkarmak için elbisesini çekiştirmeye mecbur oldu.

—Şuna bak, lanet kadın!

Boynunda asılı olan madalyonu koparıp aldı. Kanlı bir iz bıraktı boynunda.

Adam avcundaki madalyonu inceledi. Bir insan şekli: kollarında bir bebek olan bir kadın ve geride bilmediği gür bir ağaç. Öbür yüzünde, birtakım Hıristiyan yazıları. Yani kadınların güzel Amani hakkında söyledikleri doğruydu: sahte tanrılara tapıyordu, ya da daha doğrusu, herhangi bir insan şeklini asla, hiçbir durumda işlememe, yontmama, çizmeme, resmetmeme, satın almama, taşımama, sahip olmama, saklamama yasasına itaat etmiyordu, hamdolsun Rabbime.

Madalyonu giysisinin katları arasına sakladı çünkü Mısır ve Kızıldeniz'den tarafa giden tüccarlara satarsa iyi bir kâr elde edeceğini biliyordu, üstelik huzurla, çünkü o

bir insan gövdesi şeklindeki hiçbir eşyayı işlememiş, yontmamış, ya da çizmemişti, ne resmetmiş ne satın almış, ne taşımış, ne övmüş ne de saklamıştı.

Kafasında bu düşüncelerle kolyeyi ortadan yok etmişti, güzel Amani'nin yarı yırtılmış elbisesiyle, başlı başına bir günah olan o şehevi bedeninin bir kısmının göründüğüne dikkat etti. Bazı erkekler öyle demişti zaten; bu bir şeyleri ima eden giysilerin altında olağandışı bir vücut saklı olmalıydı.

Ötelerden zuhri âhir namazı için cemaati çağıran müezzinin haykırışı duyuldu.

—Bağırırsan seni öldürürüm. Beni mecbur etme —diye ikaz etti.

Onu öne doğru, buğday taslarını koydukları rafa tutunmuş olarak eğilmeye zorladı, nihayet çıplak ve muhteşem, hıçkırıklarla sarsılırken. Ve kancık karı Ali Bahr'ın duhul etmesine izin verdi, adam Cennete gittiğinde dahi bulamayacağı bir zevki tattı, kadın sızlanıp durmayı kesmese de, ve ben fazla güvendim ve sonsuz zevk dalgalarına sürüklenerek gözlerimi kapattım, hamdolsun... neyse.

—O zaman o korkunç batmayı hissettim muhterem kadı ve gözlerimi açıp doğruldum, tepemde o çıldırmış gözleri, bana sapladığı bizi ve onu tutan eli gördüm. O acıyla zuhri âhir namazını yarıda kesmek zorunda kaldım.

—Siz kendinizi ibadetinize vermişken hangi nedenle saldırmış olabileceğine inanıyorsunuz?

—Hurma sepetini çalmayı istediğini düşünüyorum.

—Peki bu kadının adı ne demiştiniz?

—Amani.

—Getirin onu —dedi ikizlere.

Concepció'nun çanları önce on ikiyi vurdu, ardından biri. Trafik saatler önce hafiflemeye başlamıştı ama Adrià ne çiş yapmaya gitti ne de bir papatya çayı demlemeye kalktı. Kadı efendinin ne diyeceğini merak ediyordu.

—İlkin sana şunu diyeyim —dedi kadı efendi sabırla— burada soruları ben sorarım. Ve şunu sakın unutma,

yalan söylemeye kalkarsan hayatınla ödersin. Şimdi cevap ver bakalım:

—Muhterem kadı: tanımadığım bir erkek evimize girdi.

—Bir sepet hurmayla.

—Evet.

—Sana satmak istiyordu.

—Evet.

—Peki neden satın almak istemedin?

—Çünkü babamın izni yoktu.

—Senin baban kim?

—Azizzade Elfelati, tüccar. Hem benim hurmaları alacak param da yok.

—Baban nerede?

—Beni evden atmaya ve ardımdan ağlamamaya mecbur ettiler onu.

—Neden?

—Çünkü şerefim lekelendi.

—Böyle mi söylüyorsun bunu, böyle sakin sakin?

—Muhterem kadı: bana yalan söyleme yoksa hayatına mal olur dediniz.

—Neden lekelendi şerefin?

—Bana tecavüz edildi.

—Kim tarafından?

—Bana hurmaları satmak isteyen adam tarafından. Ali Bahr, adı.

—Peki neden yaptı bunu?

—Ona sorun. Ben bilmiyorum.

—Kimse bana ne yapacağımı söyleyemez.

—Bağışlayın Muhterem kadı —dedi başını iyice eğerek—. Ama neden yaptığını ben bilemem.

—Sen telkin etmeyesin?

—Hayır. Asla! Ben namuslu bir kadınım.

Sessizlik. Kadı dikkatle izliyordu. Nihayet genç kız başını kaldırdı biliyorum, dedi: boynumda taşıdığım bir mücevheri çalmak istiyordu benden.

—Hangi mücevheri?

—Bir kolye.

—Göster.

—Yapamam. Çünkü o çaldı. Sonra da bana tecavüz etti.

İyi yürekli kadı, Ali Bahr'ı ikinci kez huzuruna alınca, kadını karşısından alıp götürmelerini sabırla bekledi. İkizler kapıyı kapattıklarında, üzerinde çaldığın bir kolye var mı, Ali Bahr? dedi alçak sesle.

—Kolye mi? Bende mi?

—Amani'den bir kolye falan çalmadın mı?

—Yalancı kadın! —Kollarını kaldırdı:— üstümü arayın efendim.

—Yani yalan söylüyor.

—Hem de iğrenç bir yalan. Onda mücevher falan yoktu, aksine kendi evinde sohbeti kesip zuhri âhir namazını, yahut belki de ikindi namazını, şimdi tam vaktini hatırlamıyorum, kılmak isteyen kimselere saplayacak bizi vardı ama.

—Biz nerede?

Ali Bahr giysisinin içinde sakladığı bizi çıkarıp iki eliyle uzatarak, Yüce Rabbime armağan sunarmış gibi takdim etti.

—Bununla saldırdı bana iyi yürekli Kadı.

Kadı bizi aldı, kuzu eti dilimlerini şişe geçirmek için kullanılanlardandı, iyice inceledi, başıyla Ali Bahr'a çıkmasını buyurdu. İkizlerin Amani'yi tekrar karşısına getirmelerini beklerken düşünüp taşındı. Bizi gösterdi ona:

—Senin mi? —dedi.

—Evet! Nereden buldunuz?

—Senin olduğunu itiraf ediyor musun?

—Tabii. Kendimi savunmak için, o adamdan...

Kadı odanın dibindeki duvarın önünde bekleyen ikizlere döndü:

—Şu leşi çıkarın buradan —dedi, bağırmadan, dünyadaki bunca kötülüğe tahammül etmekten bezmiş.

Tüccar Azizzade Elfelati'ye, recm edilen bir kadın için ağlamanın Yüce Rabbimi gücendiren bir günah olması sebebiyle, tek damla gözyaşı dökmemesi buyuruldu. Ayrıca matem ifade eden tek bir hareket de yapmamalıydı, hamdolsun Merhametli Rabbime. Veda etmesine de izin vermediler, mademki iyi bir adamdı kendisine tecavüz edilmesine izin verdiği için kızından iğrenmeliydi. Azizzade evine kapandı ve hiç kimse ağlıyor muydu yoksa yıllardır yaptığı gibi merhume eşiyle mi konuşuyordu bilemedi.

Nihayet ilk taş, ne aşırı ufak ne fazla büyük, caniyane biz saldırısından bu yana karnında hissettiği sızıyı artıran bir öfke kükremesinin eşliğinde, hâlâ Ali Bahr bana tecavüz etti, beni soydu diyerek bağıran kahpe Amani'nin sol yanağına ulaştı. Baba! Babam benim! Lut, sen bari kötülük etme bana, seninle ben... İmdaat! Burada merhametli bir adam yok mu? Fakat arkadaşı Lut'un taşı şakağını vurdu ve yarı yarıya kendinden geçmesine sebep oldu, toprağa gömülü olması kollarını engelliyor, kendini koruyamıyordu. Lut şişiniyordu, Drago Gradnik kadar iyi bir nişancıydı o da. Taşlar yağmaya başladı, ne aşırı küçük ne fazla büyüktüler, şimdi on iki gönüllünün elinden birden fırlıyorlardı. Amani'nin yüzü kırmızıya boyandı, bazı kahpelerin erkeklerin dikkatini çekmek ve akıllarını başlarından almak için dudaklarını boyadıkları renk gibi. Ali Bahr başka bir taş atmadı çünkü Amani susmuş ve gözlerinin içine bakmıştı. Bakışlarıyla geçmişti içinden, onu delmiş şişe geçirmişti, Gertrud gibi, aynen Gertrud gibi, ve Ali Bahr'ın karnındaki sızı gittikçe büyümüştü. Şimdi güzel Amani artık ağlayamıyordu çünkü bir taş gözlerinden birini patlatmıştı. Büyükçe pütürlü bir taş da ağzını bulmuştu, genç kızı kendi kırılmış dişleri boğuyordu ve en acı verici olan da on iki dürüst adamın taş atmayı bırakmaması, biri hedefini tutturamadığında, o yakınlığa rağmen, hırslanıp sonraki taşla daha iyi nişan almaya çalışmasıydı. On iki iyi adamın adları İbrahim, Bâkır, Lut, Mervan, Tahir, Ukba, İdris, Züheyr, Hüneyn, bir Tahir daha, bir Bâkır daha ve Mahir'di, ham-

dolsun İyi yürekli ve Merhametli Yüce Rabbime. Azizzade evden, on iki gönüllünün kükremelerini işitiyordu, gençlerden üçünün köyden olduğunu biliyordu, küçükken kızıyla birlikte oynamışlardı, ta ki kızından kan gelip de örtünmesi gerektiği zamana kadar, hamdolsun Rabbime. Topluca bir uluma işittiğinde Amani'sinin o vahşi eziyetten sonra artık ölmüş olduğunu anladı. O zaman ayağıyla tabureyi devirdi, gövdesi boynundan ot bağlama ipiyle asılı olarak bütün ağırlığıyla düştü, boğulma sarsıntılarıyla sallandı ve dışarıda ulumalar henüz dinmemişken Azizzade ölmüş, uzaklardaki karısının yanına götürmek üzere sevgili kızını aramaktaydı. Bahtsız Azizzade Elfelati'nin cansız bedeni dükkânın girişinde, bir sepet hurmanın üzerine idrarını boşalttı. Birkaç sokak ötedeyse fazla büyük bir taşla boynu kırılmış Amani; söylemiştim size, çok büyük olmasınlar demiştim! Gördünüz mü? Öldü işte. Kim yaptı? On iki gönüllü Ali Bahr'ı işaret etti, kalan tek gözüyle kendisine bakan kahpenin kör bakışına artık tahammül edememişti; gece gündüz gözlerinin önünden gidemeyecek bir bakış armağan etmişti genç kız ve sanki bu da onun intikamıymış gibi bakıyordu. Ve Ali Bahr'ın hemen ertesi gün, şehir şimdi Britanyalıların eline düştüğünden Mısır'ın İskenderiye'sine doğru, Hıristiyan denizcilerle ticaret yapmak üzere yola çıkmayı planlayan tüccarların kervanında boy gösterdiğini de yazdım. Ali Bahr, en kararlı görünen tüccara yanaşıp civarda köyden şahitlerin olmamasına da dikkat ederek avcunu açtı. Öteki kolyeye baktı, daha iyi bakmak için aldı, Ali Bahr bir ihtiyat jesti yaptı, öteki anlayıp diz çökmüş bir devenin yanına çekti onu. Yasalara rağmen, Kuran'ın kutsal sözlerine rağmen, bu alışveriş ilgisini çekmişti. Tüccar kolyeyi iyice inceledi ve temizlemek ister gibi parmaklarını madalyonun üzerinden geçirdi.

—Altın —dedi Ali Bahr—. Zinciri de.

—Biliyorum. Ama çalıntı.

—Ne diyorsun! Hakaret mi ediyorsun?

—Nasıl istersen öyle düşün.

Güzel Amani'nin kolyesini Ali Bahr'a geri verdi, o başıyla itiraz edip, ellerini ileri doğru uzatıp, almak istemedi, büyük ihtimalle o altın çoktan içini yakmaya başlamıştı. Tüccarın iyice düşürdüğü fiyatı kabul etmek zorunda kaldı. Ali Bahr çekip gittiğinde tüccar madalyona bir süre daha baktı. Hıristiyan harfleri. İskenderiye'de havada kaparlar. Parmaklarını geçirdi üzerinden, memnun, birikmiş pisliği temizlemek ister gibi. Bir düşünüp taşınma anı oldu, aydınlatsın diye kullandığı gazyağı lambasını kenara çekip genç Brocia'ya bakarak konuştu:

—Bu madalyonu biliyorum ben.

—Eh, tabii... Moena'lı Tanrı'nın Annesi, herhalde.

—Çiçeklerin Meryem Anası —Delikanlı öbür yüzüne de baksın diye madalyonu çevirdi:— Pardàc'tan, görüyor musun?

—Ne demek yani?

—Okuman yok. Bir Mureda'sın ha?

—Evet, efendim —diye yalan söyledi genç Brocia—. Venedik'e gittiğim için paraya ihtiyacım var.

—Bu Muredaların kıçında kurt var. —Madalyonu incelemeye devam ederek ekledi:— Denizci mi olmak istiyorsun?

—Öyle. Ve çok uzaklara gitmek. Afrika'ya.

—Peşinde birileri var değil mi?

Kuyumcu madalyonu masanın üzerine bırakıp berikinin gözlerine baktı.

—Ne işler karıştırdın? —diye sordu.

—Hiç. Ne kadar veriyorsunuz?

—Denizin, üzerine bastığın topraktan katbekat çalkantılı olduğunu biliyorsun değil mi?

—Madalyona ne veriyorsun, beybaba?

—Kötü zamanlar için sende kalsın, evlat.

Genç Brocia gayri ihtiyari, müzevir Yahudinin atölyesine hızlı bir bakış attı. Yalnızdılar.

—Para istiyorum, hemen, beni anlıyor musunuz?

—Jachiam Mureda'ya ne oldu? —Plana'lı yaşlı kuyumcu, meraklanmış.

—Kendisininkilerle, Agno, Jenn, Max, Hermes, Josef, Theodor, Micurà, Ilse, Erica, Katharina, Matilde, Gretchen ve küçük kör Bettina'yla birlikte.

—Memnun oldum. Bunu sana samimiyetle söylüyorum.

—Ben de. Hepsi birlikte, toprağın altında, yiyecek bir şey kalmadığında ruhlarını da kemirecek kurtlara yem oluyorlar. —Kolyeyi elinden aldı.— Madalyonu nah şurada, hemencecik alıyor musun, yoksa bıçağımı çıkarayım mı?

O anda Concepció'nun çanları sabahın üçünü vurdu ve Adrià o gün hiçbir şey yapamayacağını düşündü.

Bir kum tanesiymiş gibi, dram zararsız, hiçbir önemi olmayan bir jestle de başlar. Recmin ertesi günü Adrià'nın yaptığı yorum, akşam yemek vaktinde, eh peki, bir şey düşündün mü?, oldu.

—Ne hakkında?

—Yok, şey... Neyse, eve mi dönüyorsun yoksa/ yoksa bir pansiyon mu arıyorum. Anlaştık.

—Hey, kızma. Sadece öğrenmek istedim sen... hım?

—Ne acelen var? —diye beni susturdun, yüksek perdeden, kuru, tamamen Bernat'ın tarafında yer alarak.

—Hiç, hiç, bi şey demedim.

—Dert etmeyin. Yarın gidiyorum.

Bernat Sara'dan yana baktı, beni kabul ettiğiniz bu günler için çok teşekkür ederim, dedi.

—Bernat, benim demek istediğim...

—Yarın provadan sonra gelip eşyalarımı alırım. —Bir eliyle benim özür jestimi kesti. —Haklısın, artık kıçımı kaldırmanın vakti geldi. —Bize gülümsedi:— İyice yerleşmiştim üstüne.

—Ne yapacaksın? Eve mi döneceksin?

—Bilmiyorum. Bu gece karar vereceğim.

Bernat düşünüp taşınırken Adrià Sara'nın, pijamasını giyerken dişlerini fırçalarkenki sessizliğinin çok yoğun olduğunu hissediyordu. Sanırım seni böyle kızgın sadece bir kez daha görmüştüm. Bu yüzden Horatius'a sığındım. Yatağa uzanmış okuyordum *Solvitur acris hiems grata vice veris et Favoni/ trahuntque siccas machinae carinas...*[*]

—Övünebilirsin, hım? —dedi Sara odaya girince, kırgın.

...ac neque iam stabulis gaudet pecus aut arator igni.[†] Adrià gözlerini odlardan kaldırdı ve ne? dedi.

—Arkadaşına yaptığınla övünebilirsin, dedim.

—Neden?

—Madem senin caaan dostun...

—İnsanın caaan dostu daima gerçeği söylemelidir.

—Sana onun söylediklerini söyleyen biri gibi yani, sana senin bilgeliğine hayran olduğunu, senin Avrupa üniversitelerinde tanındığını görmekten gurur duyduğunu ve adının giderek...

—Ben de Bernat'a böyle bir şey söyleyebilmeyi isterdim. Müziği hakkında söyleyebilirim ama o umursamaz.

Horatius'a döndüp okudu *ac neque iam stabulis gaudet pecus aut arator igni/ nec prata canis albicant pruinis.*[‡]

—Pek güzel. Harika. Muhteşem.

—Hım? —Adrià *nec prata canis albicant pruinis*'i düşünürken tekrar başını kaldırdı. Sara öfke içinde ona bakıyordu. Bir şey demek üzereydi fakat odadan çıkmayı tercih etti. Kapıyı öfkeyle fakat ses çıkarmadan kapattı. Kızdığında bile ihtiyatlı davranırdı. O öbür gün hariç. Adrià kapalı kapıya bakıp kaldı, olup bitenin pek bilincinde de-

* (Lat.) Baharın ve meltemin tatlılığı çözer keskin buzlarını kışın, ve bucurgatlar taşır gemileri yeniden karalardan denizlere...

† ... ne hayvanlar ahırdan ne çiftçi ocağından zevk alır artık.

‡ ... Ne hayvanlar ahırından ne çiftçi ocağından zevk alır artık/ ne de çayırlar kırağıdan beyaza keser.

ğildi. Çünkü aklına, uğultulu bir sel gibi, onca zaman kale alınmamaktan gücenmiş, şu *dum gravis Cyclopum/ Volcanus ardens visit officinas,** geliyordu.

—Ne? —dedi Sara kapıyı açarak fakat tokmağı bırakmadan.

—Yok, affedersin. Yüksek sesle düşünüyordum.

Kapıyı tekrar kapattı. Öbür yanda ayakta dikiliyor olmalıydı. Evde yabancılar varken yatak kıyafetiyle dolaşmak istemezdi. Bense içinden bir sözüne sadık olmakla şövaleyi kafama fırlatmak arasında gidip gelmekte olduğunu bilmiyordum. Sözüne sadık olmayı seçti, içeri girdi, yatağa yatıp iyi geceler diledi.

▪

Kime topluyorsun sarı saçlarını o basit şıklıkla,† diye düşündü tuhaf bir şekilde Adrià, Sara'sına tereddütle bakarak, öbür tarafa dönmüş, kim bilir neden kızmış, kara saçlarını omuzlarına bırakmış. Basit şıklıkla. Ne düşüneceğimi bilemiyordum, seçimimi od'lar kitabını kapatıp ışığı söndürmekten yana yaptım. Uzun bir süre gözlerim açık kaldım.

Ertesi gün Sara ve Adrià kalktıklarında, her zamanki saatte, Bernat'tan eser yoktu, ne keman ne partisyonlar ne de eşyaları. Sadece mutfak masasında bir not, teşekkürler, sevgili arkadaşlar, diyordu. Gerçekten, teşekkürler. Odada, kullanılmış çarşaflar katlanmış yatağın üzerinde. Tamamen çekip gitmişti ve ben kendimi çok kötü hissettim.

—Ugh.

—Ne.

—Batırdın, sevgili av arkadaşım.

—Sana fikrini sormadım.

—Ama sahiden batırdın. Değil mi Carson?

* ... ateşli Vulcanus ziyaret ederken zorlu işlerinde Kyklopları.

† Horatius, Od'lardan.

Adrià sadece cesur şerifin aşağılayıcı tükürüğü yere yapıştığında çıkan nahoş sesini işitebildi.

Ne tuhaftır ki Sara Bernat'ın kaçtığını anladığında yüzüme hiç vurmadı. Hayat yapması gerekeni yaparak devam etti. Ama benim iplerin ucunu birleştirmem zaman aldı.

43

Adrià bütün öğleden sonrayı, bir satır bile yazamayacak, tek bir satır okuyamayacak halde çalışma odasının duvarına bakarak, bocalamasına bir hal yolu bulacakmış gibi gözlerini duvara dikerek geçirmişti. Öğle sonrasının ortalarında on dakika dahi kullanmadan bir çay yapmaya karar verdi. Mutfaktan çay ister misin? diye seslendi ve Sara'nın stüdyosundan gelen ve teşekkürler, ne iyi olur, olarak yorumladığı bir ımmm işitti. Buharı üzerinde bir bardak fincan çayla içeri girdiğinde ensesiyle karşılaştı. Çizerken hep yaptığı gibi saçlarını bir atkuyruğuyla toplamıştı. Senin saç örgüne âşığım, atkuyruğuna, omuzlarına bıraktığın saçlarına, ne şekilde olursa olsun hepsine âşığım. Yan yatırılmış dikdörtgen bir levhaya, yarı terk edilmiş bir köye ait olabilecek evler çiziyordu. Şimdi en gerideki bir noktaya bir çiftlik evi karalıyordu. Adrià çaydan höpürdeterek bir yudum içti ve çiftlik evinin yavaş yavaş büyüdüğünü görerek ağzı açık kaldı; evet, bu ev de terk edilmişti. Ve büyük ihtimalle yıldırım düşmesiyle ikiye yarılmış bir selvi. Sonra Sara hiçbir uyarıda bulunmadan, levhanın solunda ilk plandaki sokak ve evlere geri dönüp o ana kadar var olmayan bir pencereyi çerçeveleyen kemer taşlarını yaptı. Öyle hızlı çizivermişti ki Adrià'nın, bunun nasıl olduğunu kendisine sorması gerekti, sadece bembeyaz bir kâğıt olan yerde Sara nasıl olup da pencereyi görmüştü, ve şimdi orada öyle çizilmiş haldeyken sanki hep oradaymış

gibi geliyordu insana; hatta *Can** Terricabres'tan aldığı sırada bile kâğıdı kendisine bu çizilmiş pencereyle satmışlar hissine kapılıyordu insan; Sara'nın bu yeteneğinin bir mucize olduğunu da düşündü. Sara umursamazca köy evine döndü ve açık giriş kapısını kararttı, ve o ana kadar bir çizim olan ev, yayılan kömürün karalığı sanki kendisine bir zamanlar içinde süregiden hayatı hayal etme izni vermiş gibi canlanmaya başladı. Adrià hayranlık içinde, Sara'nın çayından höpürdetmeye devam etti.

—Bunu nereden çıkarıyorsun?

—Buradan —dedi, kararmış parmağıyla alnını göstererek ve iz bırakarak.

Şimdi, onlarca yıl çiftlikten köye gidip gelmiş arabaların tekerlek izlerini de koruyarak yolu işlemeye başladı, ve ben Sara'nın bu yaratıcı gücünü kıskandım. Ona getirdiğim çayı bitirdiğimde bütün o öğleden sonra çalışmamı engelleyen başlangıç kararsızlığıma geri döndüm. Sara jinekologdan döndüğünde çantasını açık halde girişe bırakıp aceleyle lavaboya girmişti ve Adrià bankaya gitmek zorunda kalmamak için para aradığından çantayı karıştırmıştı, Doktor Andreu'nun, başlıkta hitap ettiği hekime gönderdiği ve benim okumaktan kendimi alamadığım —*mea culpa*, öyle, çünkü bana göstermemişti— raporunu buldu ve rapor hasta Senyora Sara Voltes-Epstein'ın, sadece bir gebelik yaşamış olduğu göz önünde bulundurularak, birbirini izleyen metrorajilere rağmen mükemmelen sıhhatli olduğunu söylüyordu. Bu nedenle, muhtemelen metrorajilere sebebiyet veren RİA'nın çıkarılmasına karar vermişti. Genelevin ya da ibnenin anlamını aradığım zamanlardaki gibi gizlice sözlüğe baktım ve "metro—"nun rahim demek olan Yunanca *mētra* kelimesinin önek hali, "—ràgia"nın fışkırmak anlamına gelen Yunanca *rhēgnymi* kelimesinin sonek hali olduğunu hatırladım. Fışkırtan rahim ancak Kara Kartal'ın

* Bkz. sayfa 103.

bir akrabasının adı olabilirdi, ama değildi işte: onu çok çok kaygılandıran kanamalardı. Sara'nın kanamalar için doktora gitmek istediğini hiç hatırlamıyordum. Neden bana hiç söz etmedi? Ve o zaman Adrià onun sadece bir gebelik yaşamış olduğu kısmını yeniden okudu ve onca suskunluğun nedenini anladı. Vay canına.

Şimdi Adrià onun karşısındaydı, aptal aptal bakarak, onun çayını içerek, sadece iki boyut kullanıp derin dünyalar yaratma yeteneğine ve bütün sırlarını saklama saplantısına hayran kalarak.

Bir incir ağacı; bir incir ağacına benziyordu. Çiftlik evinin bir yanında bir incir ağacı büyüyordu, ve duvara asılı bir araba tekeri. Ve bütün günü ensemi inceleyerek mi geçireceksin? diyen Sara.

—Seni çizerken seyretmek hoşuma gidiyor.

—Ben çekingen biriyim ve sen beni yavaşlatıyorsun.

—Doktor sana ne dedi? Bugün gitmen gerekiyordu değil mi?

—Hiç, hiçbir şey. İyiymişim.

—Ya kanamalar?

—RİA'danmış. Tedbir olarak çıkardı.

—Yani endişelenecek bir şey yok.

—Öyle.

—Bu konuda ne yapacağımızı düşünmemiz lazım.

Doktorun sana rahminin sadece bir gebelik yaşamış olduğunu söylemesi ne demek? Ha Sara? Ha?

Sara dönüp baktı. Alnında bir kömür lekesi vardı. Yüksek sesle mi düşündüm? diye düşündü Adrià kısık sesle. Sara fincana bakıp burnunu kırıştırdı ve ah, demek çayımı sen içtin!

—Hayda, affedersin! —dedi Adrià. Ve o, bana hep bir pınarın şırıltısını hatırlatan kahkahasıyla güldü. Levhayı gösterdim: Bu neyi gösteriyor?

—Küçüklüğündeki, senin anlattığın Tona'yı hayal etmenin bir yolu.

—Çok güzel... Ama terk edilmiş bir köye benziyor.

—Çünkü bir gün büyüdün ve terk ettin. Bak? —yolu gösterdi.— Burada ayağın takıldı ve dizlerin soyuldu.

—Seni seviyorum.

—Ben daha çok.

Neden bana yaşadığın o gebelikten söz etmedin, madem bir evlat dünyanın en önemli şeyiydi. Çocuğun yaşıyor mu? Öldü mü? Adı neydi? Doğdu mu gerçekten? Oğlan mıydı kız mı? Nasıldı? Hayatındaki her şeyi bana söylemek zorunda olmama hakkın var biliyorum fakat bütün acıyı sadece kendinde tutman mümkün değil, paylaşmayı isterdim.

—Zrrzrrzrrzrrzrrzrr.

—Ben bakarım —dedi Adrià. Çizim için:— Bitirdiğinde benim için yarım saatlik seyretme rezervasyonu rica ediyorum.

Kuryeye kapıyı açtığında boş fincan hâlâ elindeydi.

Akşam yemek vaktinde, Max'ın gönderdiği paketteki kendilerine en pahalı görünen şişeyi açtılar. Altı şişe, hepsi kırmızı şarap, hepsi yüksek kaliteli, hepsinden, bizzat Max'ın tattığı şaraplar hakkındaki yorumlarının yer aldığı yine Max tarafından basılmış kitapçıkta söz ediliyor. Kitapçık, çok parlak, kaliteli fotoğraflarla dolu, Kuzey Amerikalı gurmenin aceleci damağına adanmış bir tür "Tatmak kolaydır"dı.

—Kadehten tatmalısın.

—Sürahiden daha eğlenceli.

—Sara: kardeşin onun şaraplarını sürahiden içtiğini bilse...

—Peki. Ama sadece tadarken. —Kadehi aldı.— Max ne diyor?

Adrià, tamamen ciddi, iki kadehi doldurdu, birini ayağından tutarak aldı ve törensel bir edayla okumaya hazırlandı, belli belirsiz okul zamanlarını düşündü, saatlerdeki bir düzensizlik nedeniyle ayine katılmak durumunda kaldığı zamanları, sunaktaki rahibi görüyordu, komünyon ek-

meği tabakları ve kadehler, sürahilerle, Latince *misteri*'leri gevelerken. Dua etmeye başladı, *domina mea*, diyordu, yaşlanmış priorat kompleks ve kadifemsi bir şarap. Dinlendirildiği meşe fıçıların niteliğine uygun olarak ağızda buruk bir tat ve hafif bir yanık özelliği bırakan, yoğun aromalı.

Sara'ya bir jest yaptı ve ikisi birlikte, Max'ın kendilerine şarap tadımını öğrettiği ve sonunda neredeyse yemek odasında masanın üzerinde *conga* yapacak hale geldikleri gün Max'tan gördükleri şekilde tattılar.

—Yanık kokusunu duyuyor musun?

—Hayır. València Caddesinden geçen arabaları duyuyorum.

—Kendini buraya ver —diye emretti Adrià, dilini şaklatırken—. Ben... sanırım bir tür hindistancevizi tadı alır gibiyim.

—Hindistancevizi?

Neden bana sırlarını açıklamıyorsun Sara? Benim bilmediğim dönemleriyle hayatın ne gibi tatlar bırakıyor? Trüf mantarı mı böğürtlen tadı mı? Yoksa benim tanımadığım çocuğunun tadını mı? Ama madem bir evlat sahibi olmak normal ve hepimizin istediği bir şeyse. Hayatla ne derdin var?

Sanki düşündüklerini duymuş gibi Sara, bak, bak, bak, Max ne diyor, dedi: bu priorat olgun, kompleks, yoğun, güçlü ve gövdeli.

—Ah, yok artık.

—Damızlıktan söz ediyor sanki.

—Sevdin mi sevmedin mi?

—Sevdim. Ama benim için fazla güçlü. Su katmalıydım.

—Zavallıcık. Max seni öldürür.

—Bilmesi gerekmez.

—Seni ihbar edebilirim.

—*Mouchard, salaud.*[*]

* (Fr.) İspiyoncu, namussuz.

—Şaka, şaka.

İçtik, Max'ın Amerikan priorat, costers del Segre, montsants ve hatırlamadığım başka şarapların alıcılarına adadığı şiirsel nesrini okuduk ve bir motorun telaşlı cırtlak patlamalarına kızacak yerde kahkahayı koyuverecek kadar çakırkeyif olduk. Sonunda senin ufak sürahini kullanmaya ve şaraba su katmaya kadar vardırdık işi, Max seni affetsin, ben asla kardeşine anlatmayacağım bunları. Ve ben sana şu çocuk sahibi olma ya da hamile kalma konusu nedir diye soramadım. Aldırmış mıydın acaba? Çocuk kimdendi? O zaman hayatımda hep çalmaması gerektiği anda ortaya çıkan kahrolası telefon çaldı. Duymazdan gelecek kadar güçlü olamadım fakat sonuçlara bakılırsa hayatım telefonsuz biraz daha çekilir olurdu. Aman, aman, başım bir dönüyor ki. Yok, yok, ben bakarım. Alo.

—Adrià.

—Max?

—Evet.

—Vay canına. Senin şaraplarınla kutlama yapıyoruz! Sana yemin ederim ki Sara sürahiden içmedi, anlaştık mı? Olgun, güçlü, kompleks ve daha bilmem ne bilmem ne olan ve ayakkabı çekeceğiyle içilecek bir priorat'la başladık. Teşekkürler Max.

—Adrià.

—Bak nefisti.

—Babam öldü.

—Ve kitap da harika. Fotoğraflar metinler.

Adrià yutkundu, hâlâ biraz boğuk, ne dedin? dedi. Sara, sen de hep tetikte, ne oluyor? dedin.

—Babam öldü, işitiyor musun, Adrià?

—Vay canına, Yarabbim.

Sara ayağa kalktı telefona doğru geldi. Ona baban Sara, dedim, telefona: şimdi geliyoruz Max.

Annenle babanın ölüm haberleri, her ikisi de telefonla verildi bize, hiç beklenmedik bir anda, gerçi Senyor Voltes birkaç yıldır oldukça yıpranmıştı ve kalbi tekliyordu ve

onun yaşında olunca bir gün bize bir üzüntü yaşatacağını biliyorduk. Max çok etkilenmiş görünüyordu, ailesinin evinden ayrılmamış olduğu için bakımını üstlense de babasının ömrünün tükenmekte olduğunu görememişti ve öldüğünde evde değildi, ve eve döndüğünde hemşire, Senyor Voltes, babanız, demişti. Olup biteni anlayamadığı için kendini suçlu hissediyordu; ve ben onun yanında yer alıp Max dedim, sen örnek bir evlat oldun, ailenin yanındaydın her zaman. Kendine kötülük etme, kendine haksızlık edersen eğer... kaç yaşındaydı? Seksen mi?

—Seksen altı.

İlerlemiş yaşını onun vicdanını rahatlatmak için kullanmaya kalkışmadım. Sadece birkaç kez seksen altı diye tekrarlamakla yetindim, başka ne diyeceğimi bilemeden, benden bir buçuk karış daha uzun olsa da hâlâ avutulmaya muhtaç bir çocuk gibi görünen Max'ın yanında Voltes-Epstein'ların muazzam salonunda dolanarak. Öyle ya: ben ders verebilecek biriydim. Başkalarına tavsiyede bulunmak ne kolay.

Bu kez elbette sinagogda ve mezarlıkta aileye refakat edebildim. Max bana babasının Yahudi törenlerine uygun şekilde defnedilmeyi arzu ettiğini anlattı, bu yüzden beyaz kefene ve *hevra kaddiş* üyelerinin Max'tan ilk evlat olarak yırtmasını istedikleri *tallit*'e sarıldı. Corts Yahudi Mezarlığında, hiç kimsenin bana sevme şansı tanımadığı annenin, sevgili Rachel'inin yanında, toprağa verildi. Sara, her şeyin bu şekilde seyretmiş olması ne acı, diye düşündüm mezarlıkta, Rabbi *maleh rajamin* okurken. Sessizlik olduğunda Max'la Sara el ele tutuşarak ileri çıktılar ve Pau Voltes için *kaddiş* okudular ve ben kendimden de gizleyerek ağladım.

Sara o günleri derin bir acıyla yaşadı ve benim sana sormak istediğim sorular aciliyetini yitirdi, çünkü başımıza gelmek üzere olan, her şeyi silip süpürecekti.

44 ■

Headington House'ın civarı Adrià'nın tasavvur ettiği gibi sakin ve huzurluydu. Sara zile basmadan önce ona bakıp gülümsedi ve Adrià kendini dünyanın en sevilen insanı olarak gördü ve onu öpücüklerle yeyip bitirmemek için kendini zor tuttuğu sırada bir hizmetçi kapıyı açtı, arkasında Aline de Gunzbourg'un muhteşem figürü görünüyordu. Sara ve uzaktan teyzesi sessizce kucaklaştılar, uzun yıllardır görüşmeyen eski arkadaşlar gibi; ya da birbirlerine derinden saygı duyan fakat belli bir rekabeti de koruyan iki meslektaş gibi; ya da biri diğerinden çok genç, kim bilir hangi mesleki nedenden aşırı derecede nezaketle davranmaları gereken iki kibar hanımefendi gibi; ya da ömürleri boyunca görüşmemiş teyze yeğen gibi; ya da hayat takvimi şayet kendilerini kadersiz zamana ve yere yerleştirdiyse pek yakında Abwehr'in, Gestapo'nun ve SS'in eline düşeceklerinin bilincinde olan iki kişi gibi. Çünkü kötülük, ne kadar basit olursa olsunlar, bütün mutluluk tasarılarını bozmaya bakar ve çevresinde mümkün olan en büyük yıkımı arzular. Buluşmayı engellemek için birleşmiş spermler, yumurtalar, hummalı danslar, vakitsiz ölümler, seyahatler, kaçışlar, tanışmalar, hayaller, kuşkular, ayrılıklar, barışmalar, taşınmalar ve pek çok başka güçlükler, birbirini tanımayan bu iki kişinin, biri kırk altı yaşında diğeri altmışının üzerinde iki yetişkin kadının — Headington House'ın kapısında, benim karşımda, ikisi de

suskun, ikisi de gülümser halde— bu sıcak kucaklaşmasıyla yerle bir oldu.

—Buyurun.

Gülümsemesini yitirmeden bana elini uzattı. Sessizce tokalaştık. Evet, Bach'ın iki partisyonu, çerçevelenmiş, ziyaretçilerin hayatını şenlendiriyordu. Sükûnetimi korumak için çabalamam gerekti ve böylece Aline de Gunzbourg'a kibarca gülümseyebildim.

Headington House'ın ikinci katında, Isaiah Berlin'in çalışma odasında, kitaplarla çevrili olarak, şöminenin rafındaki vakti fazlasıyla hızlı koşturan saatle iki unutulmaz saat oldu. Berlin, altı aya kalmadan öleceğini kesinkes biliyormuş gibi, çok çökmüştü. Aline'yi dinliyor, gizlice gülümsüyor, pek vaktim kalmadı diyordu. Devam etmesi gerekenler sizsiniz diyordu. Sonra da, alçacık bir sesle, ölümden korkmuyorum dedi; sadece çok kızıyorum. Ölüme kızıyorum ama korkmuyorum. Senin bulunduğun yerde ölüm yok; ölümün bulunduğu yerde de sen yoksun. Bu yüzden korkmak vakit kaybı olur. Ondan o kadar çok bahsediyordu ki korktuğundan eminim, benim kadar çok korkuyordu belki de. Sonra Wittgenstein'ın ölümün hayatın bir olgusu olmadığını söylediğini ekliyordu. Ve Adrià tutup hayatta onu neyin şaşırttığına dair bir soru sordu.

—Şaşırmak mı? —Bir süre düşünüp taşındı. Saatin tik takları sanki uzaklardan yavaş yavaş gelirmiş gibi odanın ve düşüncelerimizin patronu oldu. —Şaşırmak...— diye tekrarladı. Sonunda karar verdi—. Şöyle diyebilirim: insanlığın tanıdığı en kötü yüzyıllarda bunca dehşetten geçerek bunca serinkanlılıkla ve zevkle yaşayabilme, işte beni şaşırtan bu. Çünkü açık ara en kötüleriydi. Ve sırf Yahudiler için de değil.

Bana çekinerek baktı ve bocalar gibi, bir anlığına uygun ifadeyi aradı, nihayet, ben mutlu oldum diye ekledi, fakat daima hayatta kalma suçluluk duygusu ve acısının içimi kemirmesiyle birlikte.

—Ne? —dediler aynı anda Aline ve Sara.

O zaman fark ettim, son kelimeleri Rusça söylediğini. Kıpırdamadan ve Berlin'e bakmayı sürdürerek çevirdim sözlerini çünkü henüz bitirmemişti. Ardından düşüncesine İngilizceyle geri dönüp, bana hiçbir şey olmadığı için mi? dedi. —Başını salladı:— Bu yüzyılın Yahudilerinin çoğunluğunun yaşadığı felaket nedeniyle sırtımızda bu yükle yaşıyoruz.

—Öbür yüzyılların Yahudilerinin de herhalde.

Berlin sana bakakaldı ve sessizce kabul etti. Sonra sanki acı düşüncelerden arınmanın bir yoluymuş gibi Adrià Ardèvol'ün yayımlarıyla ilgilendi. *Avrupa Düşünce Tarihi*'ni ilgiyle okuduğu görülüyordu; beğenmişti fakat hâlâ *Estetik İstenç*'i küçük bir büyük sevinç olarak görüyordu.

—Doğrusu elinize geçmiş olmasına hâlâ inanamıyorum.

—Ah, bir arkadaşınız sayesinde, değil mi Aline? Hani şu iki korkuluk, biri iki metre öbürü bir buçuk... —Gülümser, karşısına, duvara bakarak hatırlıyordu:— Tuhaf çift.

—Isaiah...

—İlgimi çekeceğine emindiler, bu yüzden getirdiler.

—Isaiah, bir çay ister misin?

—Efendim...

—Çay içer misiniz? —Şimdi *tante* Aline hepimize soruyordu.

—Benim hangi iki arkadaşım? —dedi Adrià, garipsemiş.

—Bir Gunzbourg. Ama onlar çoklar, Aline'in akrabaları... bazen karıştırıyorum.

—Gunzbourg... —dedi Adrià, hiçbir şey anlamadan.

—Bir dakika...

Biraz zahmetle kalkıp bir köşeye gitti. Aline Berlin'le Sara arasındaki bir bakışmayı yakaladım, her şey benim için garipliğini sürdüyordu. Berlin kitabımın bir nüshasıyla döndü. Sayfalar arasından fırlayan beş altı not kâğıdı görmek koltuklarımı kabarttı. Kitabı açtı, bir kâğıt çıkarıp okudu, Barcelona'dan Bernat Plensa.

—Ya, tabii, elbette —dedi Adrià ne dediğini bilmeden.

Sohbetin devamından pek bir şey hatırlamıyorum çünkü ben artık orada değildim. Ve ancak hizmetçi, elinde, Tanrı'nın ve kraliçenin emrettiği şekilde bir çay içmek için gerekli tüm kap kacak ve ıvır zıvırla dolu kocaman bir tepsiyle girdiğinde dönebildim. Ne yazık ki sadece silik bir şekilde hatırladığım pek çok şeyden söz ettiler. Ne büyük zevk, ne büyük lüks, Isaiah Berlin ve *tante* Aline'le ettiğimiz o kısacık bir saatlik sohbet...

—Ben nereden bileyim! —dedi Sara, Adrià dönüş yolculuğunda kendisine Bernat'ın bütün bunlarda oynadığı rolü bilip bilmediğini sorduğu üç seferinde de.

—Mmm... Nefis. İngiliz çayında hep farklı bir lezzet vardır. Öyle değil mi?

—Seveceğini biliyordum. Ama saptırma.

—Ben mi?

—Evet. Isaiah Berlin'i görmeye ne zaman gittin?

—Kim?

—Isaiah Berlin.

—O da kim?

—*Fikirlerin Gücü. Özgürlük Üzerine. Rus Düşünürleri.*

—Ne diyorsun sen Allah aşkına? —Sara'ya dönüp:— Adrià'nın derdi ne? —İkisine birden, fincanı kaldırıp tekrarladı:— Nefis, çay. —Ve tepesini kaşıdı.

—*Kirpi ve Tilki* —diye bahşetti Adrià ahaliye.

—Vay canına, kafayı yemişsin. —Sara'ya dönüp:— Uzun zamandır mı böyle?

—Isaiah Berlin, senin kendisine *Estetik İstenç*'i okuttuğunu söyledi.

—Ne diyorsun sen yahu?

—Bernat, konuş artık.

Adrià Sara'ya baktı, hiç kimse istemediği halde herkese çay koymakla meşguldü, hem de fazlasıyla.

—Sara, ne oluyor?

—Hı?

—Benden gizlediğiniz bir şey var ki... —Birden hatırladı:— Sen ve çok kısa bir tip. "Tuhaf bir çift," diye tarif etti sizi Berlin. Öbürü kimdi?

—Sahiden bu adam kafayı yemiş. Ben nereden bileyim, Oxford'a hiç gitmedim ki.

Sessizlik. Şömine rafında tik taklarının işitilebileceği bir saat yoktu. Fakat yemek odasının duvarındaki, hâlâ Santa Maria de Gerri'nin çanına vuran güneşiyle urgell'den esen hafif meltem hissediliyordu. Ve Burgal'dan inen nehrin sesi. Birden, Adrià Şerif Carson'u taklit ederek sükûnetle Bernat'ı işaret etti.

—İşte şimdi çuvalladın, oğlum.

—Ben mi?

—Berlin'in kim olduğunu bile bilmiyorsun, ondan söz edildiğini hiç duymadın, ama anlaşılan Oxford'da yaşadığını biliyorsun.

Bernat, bakışlarından kaçan Sara'ya baktı. Adrià ikisini de gözledi ve sen de mi Sara? dedi.

—O da —diye teslim oldu Bernat. Başı önde, sanırım sana bir ayrıntıdan söz etmeyi ihmal ettim, dedi.

—Konuş. Seni dinliyorum.

—Her şey birkaç yıl önce başladı, sanırım... —Bernat Sara'ya baktı— beş altı yıl mıydı?

—Yedi buçuk.

—Evet. Yıllar konusunda ben... ben çok... Yedi buçuk yıl önce.

Sara bara gelir gelmez *Estetik İstenç*'in bir Almanca nüshasını koydu önüne. Sara bir kitaba bir Bernat'a baktı, sonra kitaba dönüp olup biteni anlamadığını işaret etti otururken.

—Hanımefendi ne arzu ederdi? —karanlıktan çıkan kel garsonun biraz hizmetkârane gülümsemesi.

—İki su —dedi sabırsız, Bernat. Garson adama karşı tatsız bir ifadeyi saklamaksızın çekip gitti ve dişlerinin arasından geveledi, babasının dediği gibi, deve de uzundu ama. Bernat konusuna döndü:

—Bir fikrim var. Sana danışmak istedim ama yemin edeceksin bana, Adrià'ya tek kelime etmek dahi yok.

Pazarlık: ne olduğunu bilmediğim bir şey için nasıl yemin ederim. Onun bilmemesi gerekiyor. Peki, ama istediğin yemini edebilmem için önce açıkla. Bir çılgınlık. İşte bir neden daha, çılgınlık eğer yemin etmeye değecek büyük bir çılgınlık değilse, hiç etme. Değecek büyük bir çılgınlık. Yeter Bernat. Suçortaklığına ihtiyacım var Sağa.

—Benim adım Sağa değil. —Burnundan soluyarak:— Adım Sağğa.

—Ah, özür dilerim.

Bu çekişmeden sonra Sağğa'nın yemininin, şayet fikir hiç olmayacak bir çok çok çok çılgınlıksa geri alma imkânıyla geçici olmasında karar kıldılar.

—Sen ailenin Isaiah Berlin'i tanıdığını söylemiştin. İlişkileri devam ediyor değil mi?

—Evet, öyle... Karısı... sanırım Epstein kuzenlerden birinin yarı akrabası.

—Acaba bir yolu var mı... Benim onlarla temasa geçmemin bir yolu?

—Niyetin ne?

—Bu kitabı ona götürmek: okusun diye.

—Bak, insanlar...

—Eminim beğenecek.

—Delisin sen. Ondan bir kitabı okumasını nasıl istersin, hem de hiç tanınmamış...

—Delilik olduğunu söylemiştim zaten —diye sözünü kesti—. Ama denemek istiyorum.

Sara bir süre düşünüp taşındı. Düşündüğünde, sevgilim, alnının biraz kırıştığı geliyor şimdi gözümün önüne. Seni kim bilir hangi barda bir masada otururken görüyorum, Deli Bernat'a bakarken, söylediği şeylere inanamaz bir halde. Ona bir dakika derken, ajandanı karıştırarak, *tante* Chantal'ın telefon numarasını bulup barın jetonla çalışan telefonundan onu ararken; Bernat garsondan, o alo dediğinde düşmeye başlayan düzinelerce jeton istemişti, alo, ma chère

tante, ça marche bien? (...) Oui. (...) Oui. (.....) Aoui. (.....) Aaooui.(.....), Bernat'sa, pervasız, telefona jeton atıp garsondan yenilerini istemekte, bir derhal jestiyle, bu acil bir durum, ve tezgâhın üzerine garanti olarak yirmi duroluk bir banknot bırakarak ve Sara konuşmayı sürdürmekte, Oui. (.....) Oui (.....) Aoui. (.....) sonunda garson bitti deyinceye kadar, ne sanıyorsunuz beni, postane görevlisi mi, jeton kalmadı, bitti, o zaman Sara sürat ve maharetle, teyzesine Berlin hakkında sorular sorup ajandasına notlar aldı ve oui, oui, ouiii!..., dedi, sonunda yardımlarına, ma chère tante, teşekkür ederken telefon klik edip jetonsuzluktan kesilince chère tante Chantal'ine veda edememenin verdiği rahatsızlık hissiyle kalakaldı.

—Ne dedi?

—Aline'le konuşmaya çalışacak.

—Aline kim?

—Berlin'in karısı. —Sara çözülmesi imkânsız bir yazıyla karalanmış kâğıda başvurdu:— Aline Elisabeth Yvonne de Gunzbourg.

—Çok güzel. Artık elimizde!

—Eh, temas kuracağımız kişi elimizde. Ne var ki...

Bernat ajandayı onun elinden kaptı:

—Adı ne demiştin?

Sara ondan alıp tekrar baktı:

—Aline Elisabeth Yvonne de Gunzbourg.

—Gunzbourg?

—Evet, ne olmuş? O aile çok... Yarı Rus yarı Fransızlar. Baronlar ve bunun gibi şeyler. Elbette zenginler de.

—Ben böyle kaderin.

—Cık, küfretmek yok.

Bernat onun yanağına bir öpücük kondurdu; hayda, yoksa iki mi, üç mü, dört mü, çünkü bana hep biraz sana âşıkmış gibi gelmiştir. Sana bunu şimdi, artık bana karşı çıkma arzun kalmadığı bir zamanda söylüyorum; biliyorsun, bütün erkeklerin sana biraz âşık olduğunu düşünüyorum. Ben biraz değil, tamamen âşıktım.

—Ama bunu Adrià'nın bilmesi lazım!

—Hayır. Sana bunun büyük bir çılgınlık olduğunu söyledim.

—Değil.

—Neden?

—Benimki ona bir armağan. Bence asla öğrenilmediğinde hediye hediye olur.

—Asla öğrenemezse sana asla teşekkür edemez.

O zaman, garson tezgâhın bir ucunda, erkeğin biraz yüksek bir sesle konuşma burada bitmiştir Senyora Voltes-Epstein dediğini işittiğinde gülümsemesini gizlemiştir herhalde. Ben böyle istiyorum. Yemin edebilir misin?

Sessiz gergin birkaç saniyeden sonra erkek hanımefendinin karşısında yakarır bir tavırla yarı diz çökmüştü. O zaman o şık kadın gözlerini devirip konuştu:

—Yemin ediyorum Bernat.

Garson bir elini saçsız tepesinden geçirip âşıkların kendilerini hep gülünç duruma soktukları sonucuna vardı. Kendilerini benim gözümle görselerdi...

Ah tabii, kadın güzel, güzel de ne demek, güzeller güzeli. Karşımda olsa ben de gülünç ederdim kendimi.

Sonuçta durum kesinleşti, Franz-Paul Decker'in örnek kornocusu, Romain Gunzbourg, çekingen, sarışın ve ufak tefek, gizli piyanist, Gunzbourg ailesindendi ve Aline Elisabeth Yvonne de Gunzbourg'u da tanıyordu üstelik. Romain ailenin yoksul bir kolundandı, ve istersen hemen şimdi arayabilirim *tante* Aline'i.

—Vay canına... *Tante* Aline ha!

—Öyle. Adını bilmiyorum ama mühim bir filozof mu ne öyle biriyle evli. Eskiden beri İngiltere'de yaşıyorlar. Neden soruyorsun?

Bernat onun yanaklarından öptü, Romain'e âşık değildi gerçi. Plan belliydi. İlkbaharı, Kutsal Hafta bowling'lerini beklemeleri gerekti. Romain önceden tante Aline'le

uzun sohbetler etti ve onu kendi tarafına çekti. Orkestranın kısa turunda Londra'ya gittiklerindeyse onları öğlene doğru Oxford'a bırakan bir trene bindiler. Asil bir sesle çalan zile bastıklarında Headington House çöle benziyordu. Biraz beklentili, bakıştılar ve kimse gelip kapıyı açmadı. Tam sözleştikleri saatti. Yok, yok. Evet, ufak adımlar. Nihayet kapı açıldı.

Şık tavırlı bir kadın onlara hayretle baktı.

—*Tante* Aline —dedi Romain Gunzbourg.

—Romain?

—Evet.

—Ne kadar büyümüşsün! —diye yalan söyledi—. Şu kadarcıktın... —Bel hizasını gösterdi. Sonra harekete geçti onları içeri aldı, suçortaklığı rolünden zevk alarak.

—Sizi kabul edecek; ama okuyacağını temin edemem.

—Teşekkürler hanımefendi, gerçekten —dedi Bernat.

Oldukça küçük, bir tür holden geçirdi onları. Duvarda Bach partisyonları asılı, çerçevelenmiş. Bernat röprodüksiyonlardan birini çenesiyle gösterdi. Romain yaklaşıp baktı. Kısık sesle:

—Sana, ben ailenin yoksul kanadındanım demiştim. —Çerçeveli partisyon için.— Orijinal olduğu kesin.

Bir kapı açıldı ve *tante* Aline onları geniş bir odaya geçirdi, duvarlar baştan aşağı kitaplarla kaplıydı, Adrià'nın evindeki kitapların iki katı. Ve tıka basa kâğıt dolu dosyaların doldurduğu bir masa. Ve sayfa numaraları gösteren sayısız kâğıdın fışkırdığı kitaplar yığını. Masanın başında bir koltukta oturan Isaiah Berlin, elinde bir kitapla, mabedine giren bu çifte ilgiyle bakıyordu.

—Nasıl gitti? —diye sormuştu Sara, döndüklerinde.

Berlin yorgun görünüyordu. Çok az konuştu ve Bernat kendisine *Der ästhetische Wille*'nin bir nüshasını verdiğinde aldı, dış görünüşünü incelemek için elinde evirip çevirdi sonra dizini açtı. Bir dakika kadar kimse nefes almadı. *Tante* Aline yeğenine göz kırptı. Berlin kitabı incelemeyi bitirdiğinde kapatıp elinde tuttu.

—Bunu neden okumam gerektiğini düşünüyorsunuz?

—Şey ben.... İstemezseniz...

—Gevelemeyin yahu! Okumamı neden istiyorsunuz?

—Çünkü çok iyi. Çok çok iyi Senyor Berlin. Adrià Ardèvol derin ve akıllı bir adam. Fakat dünyanın merkezinden çok uzaklarda yaşıyor.

Isaiah Berlin kitabı sehpanın üzerine bırakıp, her gün okuyorum ve her gün daha çok okunacak şey olduğunu anlıyorum. Zaman zaman da okuduklarımı yeniden okurum, gerçi ancak yeniden okunma ayrıcalığına sahip olanları tekrar okurum.

—Peki bu ayrıcalığa sahip olmayı ne sağlıyor? —Bernat şimdi Adrià'ya benziyordu.

—Okuru büyüleyebilme niteliğine sahip olanlar; kendisinde bulunan zihinsel kapasiteyle ve yarattığı güzellikle okuru hayran bırakabilme niteliğine sahip olanlar. Gerçi yeniden okuma, tabiyatiyle, kendiyle çelişiyor.

—Ne demek istiyorsun Isaiah? —diye kesti tante Aline.

—Yeniden okunmaya değmeyecek bir kitap aynı zamanda okunmaya da değmeyecek kitaptır. —Misafirlerine baktı.— Çay arzu ederler mi diye sordun mu? —Kitaba baktı ve misafir ağırlamaya dair önerisini anında unuttu. Devam etti:— Fakat okumadan önce yeniden okumaya değer mi bilemeyiz. Hayat böyle zalim işte.

Biraz her şeyden söz ettiler, iki misafir divanın bir ucuna oturmuş. Çay içmediler çünkü Romain teyzesine en iyisinin sahip oldukları kısacık vakitten mümkün olduğunca yararlanmak olacağını işaret etti. Orkestranın turundan da söz ettiler.

—Korno? Neden korno çalıyorsun?

—Sesine âşığım —diye cevap verdi Romain Gunzbourg.

Ertesi gün akşamüzeri Royal Festival Hall'de çıkacakları bilgisini verdiler.

Berlin de radyodan dinleyeceğini temin etti. Programda Leonora (üç numaralı) vardı, Robert Gerhard'ın ikinci

senfonisi ve Bruckner'in dördüncüsü, kornosuyla Gunzbourg ve birkaç düzine başka icracıyla birlikte. İyi geçti. Gerhard'ın dul eşi dinledi konseri, duygulanmış, ve Decker'e sunulan bir demet çiçeği o aldı. Ertesi gün eve, Avrupa'daki beş konserden sonra tükenmiş halde ve fikir ayrılığıyla dönüyorlardı, sezon sırasında kısa turlar yapmak mı iyidir yoksa daha kapsamlı bir turla çoğunluğun yaz etkinliklerinden tasarruf etmek mi yahut, ne tur ne başka bir şey, bize ödenene karşılık bütün o provalar yetmez mi?

Otelde Bernat acil notuyla karşılaştı ve Llorenç'in başına bir şey geldi diye düşündü, oğlu için ilk kez dertleniyordu, belki de hediyesinin paketini hâlâ açmamış olduğundan.

Mister Isaiah Berlin tarafından telefonla bırakılmış bir acil notuydu ve akşamüzeri vardiyasındaki resepsiyon görevlisinin yazısıyla kendilerini acilen Headington House'a çağırıyordu, mümkünse ertesi gün, çok mühimdi.

—Tecla.

—Nasıl geçti?

—İyi. Poldi Feichtegger geldi. Müthiş: seksen küsur yaşında. Çiçek demeti kendisinden büyüktü.

—Yarın dönüyorsunuz değil mi?

—Öyle. Benim... benim bir gün daha kalmam lazım, çünkü...

—Sebep?

Bernat, hayatını karmaşıklaştırma uzmanlığına sadık kalarak, Tecla'ya Isaiah Berlin'in benim kitabımdan söz etmek üzere kendisini çağırdığını, kitabın çok ama çok ilgisini çektiğini, birkaç saatte okuduğunu fakat parlak ve derin bulduğu bir dizi sezgiye sahip olduğundan tekrar okumaya başladığını ve benimle tanışmayı istediğini, söylemedi. Söylemesi çok kolay olurdu. Fakat Bernat ya hayatı karmaşıklaştırır ya da Bernat olmazdı. Tecla'nın sır tutma becerisine güvenmiyordu, ki ben de bu konuda ona hak veriyorum. Sessiz kalmayı tercih etti ve, çünkü acil bir işim çıktı diye cevap verdi.

—Ne işi?

—Bir şey. Bu... neyse anlatması zor.

—Bir kornocuyla birlikte kornocu bir hanımı tavlamak mı?

—Yok yahu. Oxford'a gitmem lazım, bir... bir kitap var ve... neyse işte öbürsü gün geleceğim.

—Biletini değiştiriyorlar mı?

—Of, tabii ya, bu da var.

—Bak: uçakla dönmek istersen değiştirmen iyi olur. Tabii dönmek istiyorsan.

Ve kapattı. Kahretsin, diye düşündü Bernat; yine batırdım. Ama ertesi gün uçak biletini değiştirdi, Oxford'a giden trene bindi ve Berlin ona diyeceğini deyip bana teslim edilmek üzere bir mesaj verdi, Sevgili Beyefendi, kitabınız beni derinden etkiledi, diyordu. Güzelliğin sebebine dair tüm düşünceleriniz de.

Ve insanlık tarihinin bütün dönemlerinde bu sebebin sorulabileceği. Ve aynı zamanda kötülüğün açıklanamaz mevcudiyetinin ondan bağımsız olmasının imkânsızlığı. Meslektaşlarımdan birine kitabınızı büyük bir heyecanla tavsiye edeceğim. İngilizcesi ne zaman çıkacak? Tüm samimiyetimle, Isaiah Berlin.

Ben Bernat'a, hayatımda çok asli bir yer tutan sonuçları olan bu okumayı teşvik etmesinden çok, daima benim iyiliğimin takipçisi olmakta gösterdiği azimden dolayı teşekkür borçluyum. Oysa ben onun gayretine, yazdıkları hakkında samimiyetle konuşarak ve onda derin depresyonlar tetikleyerek karşılık verdim.

Arkadaş, yaşamak ne zor.

—Adrià'ya söylemeyeceğine tekrar yemin et. —Öfkeli gözlerle baktı ona.— beni anladın mı Sara?

—Sana yemin ederim. —Bir an sonra:— Bernat.

—Hımm?

—Teşekkür ederim. Adrià adına ve kendi adıma.

—Teşekkür falan etme. Ben Adrià'ya çok şey borçluyum.

—Ne borçlusun?

—Bilmem. Bir sürü şey. O benim arkadaşım. Öyle bir herif ki... O kadar bilgili biri olmasına rağmen hâlâ benim ve bunalımlarımın arkadaşı olmayı istiyor. Bunca yıldan sonra.

45

Vissarion Grigoryeviç Belinski, elli yaşımdayken uzun zamandır bir yana bıraktığım Rusçamı tazelemeye çalışmamdan sorumludur. Kötülüğün doğasına yaklaşımlarımın bir türlü meyvesini vermemesi halimden uzaklaşmak için, Berlin, Vico ve Llull'u tek bir kitapta birleştirme gibi bir intihar girişimine gömülmüştüm ve şaşırtıcı olarak mümkün olduğunu görmeye başlıyordum. Beklenmedik keşif anlarında hep olduğu gibi bu sezginin bir serap olmadığından emin olmak için konudan uzaklaşmam gerekti ve bu yüzden birkaç günü aralarında Belinski'nin de bulunduğu çok farklı şeylere göz atmakla geçirdim. Puşkin'in coşkulu araştırmacısı ve propagandacısı Belinski, karşı koyamadığım bir Rusça okuma arzusu verdi. Puşkin'in doğrudan herhangi bir kitabından değil Aleksandr Sergeyeviç Puşkin'den söz eden Belinski. Ve başkalarının edebiyatına duyulan ilginin ne demek olduğunu, insanı farkında olmadan edebiyat yapmaya iten şeyi anladım. Belinski'nin tutkusu benim de tutkumu ateşledi, öyle ki benim bildiğim Puşkin, Belinski'den sonra yeniden okuyuncaya kadar beni etkilememişti. Karşımda Ruslan, Ludmila, Farlaf, Ratmir, Rodgay ve Çernomor ile Yüzbaşı, içimde işleyen Belinski sayesinde yüksek sesle dile getirilip yeniden yaşıyorlardı. Kimi kez sanatın ve sanat araştırmalarının gücünü düşünüp ürküyorum. Kimi kez insanlığın ilişki kurmak amacıyla yapacağı onca şey varken neden tekme tokat

giriştiğini anlamıyorum. Kimi kez kötü olmamızın şairliğimizden önce geldiğini, bu yüzden de çaresiz olduğumuzu düşünüyorum. Yani hiç kimsenin elleri temiz değil. Kesin bir şey söylemek gerekirse çok çok az kişininki temiz. Çok çok az kişinin. O sırada Sara girdi içeri, bakışları içinden çıkılamaz bir bütün oluşturan kıskançlık, aşk ve Rus diline dair dizelerin üzerinde olan Adrià bakmadan Sara'nın gözlerinin ışıldadığını fark etti. Gözlerini kaldırdı.

—Nasıl geçti?

Portre örneklerinin bulunduğu dosyaları divanın üzerine bıraktı.

—Sergiyi yapacağız —dedi.

—Harika!

Adrià ayağa kalktı, Lyudmila'nın bahtsızlığının ağzında bıraktığı bir parça burukluk, Sara'yı kucakladı.

—Otuz portre.

—Ne kadarı hazır?

—Yirmi sekizi.

—Hepsi kömür.

—Evet, öyle: laytmotif olacak: ruha kömürle bakmak, bunun gibi bir şey işte. Güzel bir cümle arayıp bulacaklar.

—Ama önce sana göstersinler: gülünç bir şeyler bulup çıkarmasınlar.

—Ruha kömürle bakmak gülünç değildir.

—Yok yahu! Ama galericilerin de şair oldukları söylenemez. Hem Artipèlag'dakiler de... —Divanın üzerinde dinlenen dosyaları göstererek:— Çok sevindim. Sen buna layıksın.

—İki portre eksik.

Benim portremi yapmayı istediğini biliyordum. Fikir pek hoşuma gitmiyordu, ama senin heyecanın hoşuma gidiyordu. Benim o yaşımda insan, şeylerden çok kurduğumuz hayallerin önemli olduğunu öğrenmeye başlıyordu.

Bizi kişi yapan bu. Sara ise olağanüstü bir dönem yaşıyordu: çizimlerinden ötürü günden güne daha saygın biri oluyordu. Sadece iki kez, neden resmi denemediğini sor-

muştum, o da bana, iki seferinde de, o yumuşak fakat kesin tavrıyla, hayır Adrià, demişti, beni mutlu eden şey karakalem ya da kömürle çizmek. Benim hayatım siyah beyaz; belki de siyah beyazda yaşamış olan benimkilerin anısına. Ya da belki...

—Belki de açıklamak gerekmez.

—Kesinlikle.

Akşam yemekte hangi portrenin eksik olduğunu bildiğimi söyledim, o da hangi? dedi, ben bir otoportre diye cevap verdim. Çatalı havada öylece kaldı, fikri kafasında evirip çevirirken; seni şaşırtmıştım Sara. Sen bunu hiç düşünmemiştin. Kendini asla düşünmezsin.

—Beni utandırır —dedin, uzun sessiz birkaç saniyeden sonra. Kroket lokmasını ağzına götürdün.

—Merak etme geçer. Artık koca bir kadın oldun.

—Kibirlilik olmaz mı?

—Aksine; alçakgönüllülük göstergesi: yirmi dokuz kişinin ruhlarını soyuyor, onları başkalarının sorgulamalarına maruz bırakıyorsun. Bence şeylerin düzenini sağlamış olacaksın.

Şimdi seni yine çatalın havada bıraktırmıştım. Tabağına bırakıp haklı olabilir misin acaba? dedin. Ve bunun sayesinde bugün sana yazarken otoportren karşımda duruyor, *incunabula*'ların yanında, dünyamın başköşesinde. Bu odanın en değerli nesnesi. Onca titizlikle hazırladığın ve açılışına katılamadığın sergide, belirtilen güzergâhın en son tablosu olan otoportren.

Benim için Sara'nın eseri iç sessizliğine açılan bir pencereydi. İç gözleme bir davetti. Sara, seni seviyorum. Otuz portre için bir düzen önerirken hatırlıyorum seni, otoportrenin ilk karalamalarını gizlice yaparken. Artipèlag'dakilerse hayrettir ki: *Sara Voltes-Epstein. Kömür. Ruha açılan bir pencere*, demişlerdi. İnsanın dokunmaya kıyamadığı göz kamaştırıcı bir katalogdu. Ya da bütün sergiyi alma isteği uyandıran. İki

yılda tamamladığın olgunluk dönemi eserin. Telaşsız, kendi akışında, fasılalarla, senin her şeyde yaptığın gibi.

Otoportre en zorlandığı eser oldu, stüdyoya kapanmış, bütün gözlerden ırak, çünkü kendisini aynada incelerken, kâğıda bakıp ayrıntıları, dudak uçlarındaki tatlı kıvrımı ya da kırışıklıklardaki minicik minicik bozulmaları çalışırken görmelerinden utanç duyuyordu. Ve kendisini öylesine Sara yapan göz kenarlarındaki incecik çizgiler. Benim yeniden yaratamadığım fakat bir çehreyi, bir kemanmış gibi, uzun kış yolculuğunu bütün ayrıntılarıyla, bütün utanmazlığıyla yansıtan bir manzaraya dönüştüren bütün o ufacık ayrıntılar, Yarabbim. Kamyon şoförünün hayatını kaydeden takograf gibi senin çehren bizim ağlamalarımızı, senin bensiz ağlamalarını, ne olduklarını tam olarak bilemediğim, ailenin ve seninkilerin felaketi için ağlamalarını çiziyor. Gözlerinin ışıltısında başlayan ve şu anda sana, aslında birkaç sayfa olacağı düşünülerek başlanmış bu upuzun mektubu yazarken karşımda duran muhteşem yüzünü aydınlatan bazı sevinçler. Seni seviyorum. Seni buldum, seni kaybettim ve seni yeniden buldum. Ve her şeyden önce birlikte yaşlanmaya başlama ayrıcalığına sahip olduk. Felaket evimize girinceye kadar.

Bütün o günler boyunca hiçbir illüstrasyon yapamadı ve o güne kadar asla yapmadığı bir şeyi yaptı, üstlenip de başladığı işleri bitiremedi. Bütün aklını kömür portrelere vermişti.

Artipèlag'daki serginin açılışına bir ay vardı ve ben Vico, Llull ve Berlin'e dönmeden önce Puşkin ve Belinski'den, Hobbes'a, onun hep kötülüğe odaklanmış insan doğası hakkındaki o meşum görüşüne geçmiştim. Ve bu arada onun, on dokuzuncu yüzyıl ortalarından çok hoş bir baskısından okuduğum *Ilyada* çevirisinde takılıp kaldım. Öyle ya, felaket demiştim.

Thomas Hobbes beni özgürlük ile düzen arasında seçim yapmam için ikna etmeye çalışıyordu, çünkü aksi tak-

dirde, tarihi ya da bilgilerimizi yeniden ele alırken insan doğasının içinde defalarca gördüğüm o kurt çıkagelecekti. Kilitte dönen anahtarı, sessizce kapanan kapıyı işittim, Hobbes'un kurdu değil Sara'nın sessiz adımlarıydı, çalışma odasına girip birkaç saniye sakin ve suskun durdu. Bakışımı kaldırdım ve bir sorunumuz olduğunu derhal anladım. Sara, benim arkasında casusluk faaliyetlerini yürüttüğüm, Kara Kartal ve Şerif Carson'un eşliğinde pek çok sırra kulak verdiğim divana oturdu. Konuşmaya başlamakta zorlandı. Uygun kelimeleri aradığı belli oluyordu, Adrià gözlüğünü çıkarıp ona yardım etti, hey, Sara, ne oldu? diyerek.

Sara kalktı, çalgılar dolabına gitti ve Vial'i çıkardı. Okuma masasının üzerine biraz da abartıyla, neredeyse hiçbir suçu olmayan zavallı Hobbes'un üstünü kapatarak bıraktı.

—Bunu nereden buldun?

—Babam satın almış. —Güvensiz bir es.— Sana satış belgesini göstermiştim. Ne oldu?

—Baban nereden buldu?

—O Vial, adı olan yegâne storioni.

Sara dinlemeye hazır, susuyordu. Ve Guillaume-François Vial, arabadaki yolcunun kendisini görmesi için karanlık bölgeden dışarıya bir adım attı.

Arabanın kapısı açıldı ve Monsieur Vial içeri süzüldü.

—İyi geceler —dedi La Guitte.

—Artık bana teslim edebilirsiniz Monsieur La Guitte. Amcam fiyatta mutabık.

La Guitte, iyi koku alan burnundan gururlu, için için güldü. Cremona güneşi altında süründüğü onca güne değmişti. Durumu kesinleştirmek için:

—Beş bin florinden söz ediyoruz.

—Beş bin florinden söz ediyoruz —diye sakinleştirdi onu Monsieur Vial.

—Meşhur Lorenzo Storioni'nin kemanı yarın elinizde olacak.

—Beni aptal yerine koymayın Monsieur La Guitte: Storioni meşhur değil.

—İtalya'da, Napoli'de, Floransa'da... başka bir şeyden söz edilmiyor.

—Ya Cremona'da?

—Stradivari kardeşler bu yeni atölyenin ortaya çıkmasından hiç memnun değil.

—Bana bunu anlatmıştın... —Sara, sabırsız, ayakta, yaramaz çocuğun özrünü bekleyen sert bir öğretmen gibi.

Fakat Adrià duymazdan gelerek konuştu, *mon cher tonton*!... —diye gösterişli bir giriş yaptı salona, ertesi sabah erkenden. Jean-Marie Leclair başını kaldırmaya bile zahmet etmedi; şöminedeki alevleri seyrediyordu—. *Mon cher tonton* —diye tekrarladı Vial, coşkusu biraz sönmüş.

Leclair yana döndü. Gözlerine bakmadan kemanı getirip getirmediğini sordu.

Vial masanın üzerine bıraktı kemanı. Leclair'in parmakları kemana doğru koşturdular hemen. Bir duvar resminden elinde bir arşeyle gaga burunlu bir uşak çıktı, ve Leclair bir süre kendi sonatlarından üçünün parçalarıyla storioni'nin bütün ses imkânlarını araştırdı.

—Çok iyi —dedi bitirince—. Ne kadara mal oldu?

—Ugh.

—On bin florin, ve de bu mücevheri bulduğum için sizin bana vereceğiniz beş yüz paralık ödül.

—Hey, ugh!

Otoriter bir jestle Leclair hizmetkârları dışarı gönderdi. Bir elini yeğeninin omzuna koyup gülümsedi. Bense Şerif Carson'un yere yapışan kuru tükürüğünün sesini işittim ama umursamadım.

—Sen bir orospu çocuğusun. Kime çektin bilmiyorum, kancığın dölü. Ya anana ya da o alçak babana. Hırsız, dolandırıcı.

—Neden? Ben eğer... —Bakışlarıyla meydan okur.— Peki: ödülden vazgeçebilirim.

—Bunca yıl bana attığın kazıklardan sonra sana güveneceğimi mi sanıyorsun?

—O zaman neden bana emanet ettiniz...

—Seni denemek için, hastalıklı, uluyan kancığın aptal dölü. Bu sefer hapisten kurtulamayacaksın. —Birkaç saniye sonra, son darbeyi indirmek için:— Bu anı ne kadar bekledim bilemezsin.

—Ugh, Adrià, sen aklını mı kaçırdın! Yüzüne baksana!

—Hep benim mahvımı istediniz *tonton* Jean. Beni kıskandınız.

—Evlat, kendine gel. Kara Kartal'ı dinle! Sara zaten biliyor bunları. Çoktan anlattın.

Jean-Marie Leclair hayretler içinde baktı Carson'a ve parmağını salladı:

—Sefil bir kovboyun bana söz söyleyebileceğini mi sanıyorsun. Pire torbası!

—Hey, hey... ben size bir şey demedim. Ayrıca biraz saygıyı da hak ediyorum.

—Siz ikiniz, çekin arabanızı, sen ve senin o hindiye benzeyen kafası tüylü arkadaşın.

—Ugh.

—Ugh da ne? —Leclair, tepesi atmış.

—Yani, yeni arkadaşlar edinmek yerine, gün batı dağlarına varmadan önce yeğeninizle tartışmayı sürdürseniz daha iyi olur.

Leclair, kafası biraz karışmış, Guillaume Vial'e doğru baktı. Toparlanmaya çalışıp yeğenini işaret etti:

—Seni kıskanabileceğimi mi sanıyorsun, seni sefil pislik?

Vial, ağaçkakan gibi kızarmış, ne diyeceğini ne yapacağını bilemiyordu.

—En iyisi ayrıntılara girmeyelim —dedi sessiz kalmamak için.

Leclair ona küçümseyerek bakıyordu.

—Bence kesinlikle ayrıntılara girmeliyiz: Fizik?, boy pos, endam?, cazibe?, sevimlilik?, yetenek?, ahlak?

—Konuşma burada bitmiştir *tonton* Jean.

—Ben söylediğimde biter. Zekâ?, kültür?, zenginlik?, sıhhat?

Leclair kemanı aldı ve doğaçlama bir *pizzicato* yaptı. Takdirle baktı.

—Adrià.

—Ne?

Sara karşıma oturdu. Şerif Carson'un zayıf sesini işittim, dikkatli ol evlat, diyordu, bu gerçekten ciddi; sonra uyarmadınız deme. Sen gözlerime baktın:

—Sana bunları biliyorum dedim. Uzun zaman önce anlattın bana!

—Tabii, tabii, ama Leclair keman çok iyi, dedi, ama umurumda değil, anlıyor musun? Sadece seni hapse göndermeyi istiyorum.

—Siz bir alçaksınız amca.

—Sen de nihayet maskesini düşürdüğüm orospu çocuğunun tekisin.

—Cesur savaşçı onca savaştan sonra aklını kaybetti. —Kuru bir tükürük Arapahoların cesur büyük reisinin yargısını destekledi.

Leclair küçük çanın kordonunu çekti ve gaga burunlu uşak dipteki kapıdan içeri girdi.

—Komisere haber ver. Ne zaman isterse gelebilir. —Yeğenine:— Otur, Monsieur Béjart'ı bekleyeceğiz.

Oturamadılar. Guillaume-François Vial, oturacakları anda, şöminenin önüne gitti ve sivri uçlu maşayı kaptığı gibi sevgili *tonton*'unun kafasına sapladı. *Aîne** diye bilinen Jean-Marie Leclair tek söz edemedi. Tek bir inilti dahi çıkaramadan, kafasına saplanmış demir çubukla yere düştü. Fışkıran kan kemanın kutusunu lekeledi. Vial, derin bir nefes alarak ellerini paltosuna sildi ve bu anı ne kadar bekledim bilemezsin *tonton* Jean, dedi. Etrafına baktı, kemanı alıp lekelenmiş kutusuna yerleştirdi ve geniş balkona açılan kapıdan çıktı. Gün ortasında kaçarken, günün birinde, durum sakinleştiğinde, çenesi düşük La Guitte'e

* (Fr.) İlk evlat.

pek de dostane olmayan bir ziyarette bulunması gerektiğini düşündü. Babamsa ben doğmadan çok önce çalgının yasal sahibi Saverio Falegnami adlı birinden aldı onu.

Sessizlik. Ben, ne yazık ki, söyleyecek başka bir şeyim yoktu. Haydi oradan: bir şey söylemeyi hiç istemiyordum. Sara ayağa kalktı.

—Baban onu bin dokuz yüz kırk beşte aldı.

—Nereden biliyorsun?

—Onu bir kaçaktan aldı.

—Falegnami diye birinden.

—Bir kaçaktı. Ve adı kesinlikle Falegnami değildi.

—Bunu bilmiyorum. —Galiba yalan söylediğim çok belli oluyordu.

—Ben biliyorum. —Elleri böğründe bana doğru eğiliyordu:— Kaçmak zorunda kalan Bavyeralı bir Naziydi, babanın parası sayesinde ortadan kaybolabildi.

Yalan, ya da kısmen doğru olan, yahut doğru gibi görünmelerini sağlayan bir uyuşmayla birleşmiş birtakım yalanlar belli bir süre dayanabilir. Hatta çok uzun bir süre. Ama asla bütün bir hayat boyu süremezler·çünkü hakikat vaktinin geleceğinden söz eden yazılı olmayan bir yasa vardır.

—Bütün bunları nereden biliyorsun? —yenilmiş değil de şaşırmış gibi görünmek için bakarak.

Sessizlik. Sara, bir heykel gibi, buzdan, otoriter, buyurgan. Adrià sustuğundan, biraz çaresizce:

—Bir Nazi mi? Pekâlâ, madem öyle diyorsun bir Nazi diyelim, olur mu?

—Bu Nazi, Auschwitz-Birkenau'ya düşmek gibi bir zevksizlikte bulunmuş Belçikalı ya da Hollandalı bir ailenin mallarına el koydu.

—Nereden biliyorsun?

Nereden biliyordun Sara... babam sadece benim okuduğumdan emin olduğum, Aramca yazıp bıraktığı bir kâğıtta söylediği için sadece benim bildiğim şeyi sen nereden biliyordun?

—İade etmen gerekiyor.

—Kime?

—Sahiplerine.

—Onun sahibi benim. Biziz.

—Beni karıştırma. Gerçek sahiplerine iade etmelisin.

—Kim onlar bilmiyorum. Hollandalı mı demiştin?

—Ya da Belçikalı.

—Büyük bir ipucu. Elimde kemanla Amsterdam'da dolanırım, sizin mi acaba, *dames en heren*, diyerek.

—Alay etme.

Ne cevap vereceğimi bilemiyordum. Bu günün bir gün geleceğinden hep korkuyordum mu diyecektim. Ayrıntıları bilmeden bu yaşamakta olduğum şeyin bir gün olacağını: ben, bir elimde gözlüğüm, oturmuş, storioni'm masanın üzerinde ve Sara elleri böğründe, peki araştır öyleyse, demekte. Bu işler için dedektifler var. Ya da savaş dönemi gasp edilmiş malların iadesi için çalışan merkezlerden birine gidelim. Eminim bize yardım edecek düzinelerce Yahudi örgütü vardır.

—Tek bir adımında ev çıkarcılarla dolacaktır.

—Ya da sahipleri gelecektir.

—Elli yıldan söz ediyoruz, değil mi?

—Çalgının sahiplerinin dolaylı dolaysız vârisleri vardır.

—Keman umurlarında bile olmayan.

—Kendilerine sordun mu?

Yavaş yavaş ses tonun düşüyordu ve ben, sesinin düşmesinin kendimi o ana kadar suçlu hissetmediğim bir kusurdan: beni babamın oğlu olma korkunç kusurundan dolayı suçladığı için saldırıya uğramış ve incinmiş hissediyordum. Dahası, sesin de değişiyordu, ailenden ya da *Şoa*'dan söz ederken ya da Haïm amcanın hayali belirdiği zaman hep olduğu gibi tizleşiyordu.

—Bana söylediğinin doğru mu yanlış mı olduğunu öğreninceye kadar parmağımı oynatmayacağım. Nereden çıktı butün bunlar?

Xamfrà'ya* konuşlanmış arabanın direksiyonuna Tito Carbonell geçeli yarım saat oluyordu. Tepesinde iyice seyrelmiş saçları, elinde çantasıyla üniversiteye doğru València Caddesini tutan dayısının çıktığını gördü. Tito direksiyonun üzerinde parmaklarını tımbırdatmayı bıraktı. Arka koltuktaki ses Ardèvol gün geçtikçe daha da kelleşiyor dedi. Tito herhangi bir yorum eklemesi gerektiğini düşünmedi; sadece kolundaki saate baktı. Arkadaki ses çok geç kalmaz, sakin ol, diyordu, bir trafik polisi selam manasında elini şapkasına götürdüğünde ve şoförle konuşmak üzere eğilip beyler, burada duramazsınız dediğinde.

—Şimdi gelir beklediğimiz... işte geliyor —diye uydurdu şoför.

Tito arabadan indi ve bir Coca-Cola kamyonu Llúria Caddesini basbayağı yarım metre işgal ederek yük boşaltmaya niyetlendiği için polisin dikkati dağıldı. Tito arabaya döndü ve Caterina'nın girişi geçtiğini görünce neşeli bir sesle işte bu meşhur Caterina Fargues dedi. Arkadaki ses karşılık vermedi.

Sara'nın caddeye adım atıp iki yanına bakmasına kadar dört dakika geçti.

Karşıdaki *xamfrà*'ya bir bakış attı, kararlı ve hızlı adımlarla arabaya doğru yürüdü.

—Binin, buradan gitmemiz lazım —dedi Tito, başıyla arka kapıyı göstererek.

Sara bir iki saniye bocaladı ve taksiymiş gibi arabanın arkasına yöneldi.

—İyi günler —dedi ses.

Sara, kendisine ilgiyle bakan, kara bir paltonun ardına gizlenmiş, çok zayıf ve yaşlı bir adam gördü. Avcuyla yanındaki boş yere birkaç kez vurdu adam, yanına oturması için davet maksadıyla.

—Şu meşhur Sara Voltes-Epstein sizsiniz.

* (Kat.) Barcelona, Eixample semtindeki kesik köşebaşları.

Sara tam da Tito'nun arabayı hareket ettirdiği anda oturdu koltuğa. Şoför polisin önünden geçerken bir teşekkür jesti yaptı ve Llúria'dan yukarı devam eden trafiğe karıştı.

—Nereye gidiyoruz? —dedi Sara biraz telaşlı bir sesle.

—Sakin olun: rahat rahat konuşulacak bir yere.

Rahat rahat konuşulacak yer Diagonal'deki lüks bir bardı. Rezerve edilmiş masaları kuytu bir köşedeydi. Oturdular ve birkaç saniye üçü birbirine sessizce baktı.

—Kendisi, Senyor Berenguer'dir —dedi Tito, zayıf ve yaşlı adamı işaret ederek. Kendisi, selam mahiyetinde başını hafifçe eğdi. O zaman Tito şahsen bir süre önce, evlerinde Vial adlı bir storioni kemanları olduğunu tespit etmiş olduğunu

—Nasıl tespit ettiniz öğrenebilir miyim?

çok değerli olan bu kemanın ne yazıktır ki yasal sahiplerinden elli küsur yıl önce çalınmış olduğunu

—Sahibi Senyor Adrià Ardèvol'dür.

ve yasal sahibinin on yıldır kemanı aramakta olduğunu açıkladı, ve onu bulduğumuz anlaşılıyor

—Ve benim buna inanacağımı sanıyorsunuz.

ve yasal sahibinden Anvers'te on beş şubat bin dokuz yüz otuz sekizde alınmış olduğunu artık biliyoruz. O zaman gerçek değerinin çok altında fiyatlandırılıyordu. Sonra çalındı. El kondu. Yasal sahibi yerini tespit etmek için bütün yolları denedi ve başardığında birkaç yıl düşünüp taşındı, şimdi de onu talep etmeye karar vermiş olduğu anlaşılıyor.

—Öyleyse yasal olarak talep etsin. Ve bu tuhaf hikâyeyi ispat etsin.

—Yasal sorunlar var. Sizi bunlarla yormak istemem.

—Yorgun değilim.

—Sıkmak istemem sizi.

—Hımm. Peki benim kocamın eline nasıl geçmiş?

—Senyor Adrià Ardèvol kocanız değil. Ama isterseniz Senyor Adrià Ardèvol'ün eline nasıl geçtiğini açıklayabilirim.

—Kocam çalgının mülkiyet belgesine sahip.

—Siz gördünüz mü?

—Tabii.

—Ama sahte.

—Buna neden inanayım?

—O belgeye göre sahibi kimdi?

—Hatırlamamı nasıl beklersiniz? Bana göstereli uzun zaman oldu.

—Bütün bunlar ipe sapa gelmez şeyler —dedi Adrià Sara'ya bakmadan.

İçgüdüsel olarak kemanı okşadı ama elektrik çarpmış gibi hemen elini çekti.

Epey küçüktüm ama babam bir sır verecekmiş gibi beni çalışma odasına soktu, gerçi evde kimsecikler yoktu. Bana bu kemana iyi bak dedi. Vial masanın üzerindeydi. Masadaki büyüteci yaklaştırıp bana gösterdi. Elimi cebime soktum ve Şerif Carson dikkatli ol evlat, dedi, bu önemli olmalı. Elimi yanmış gibi çıkardım cebimden ve büyüteçle kemanı inceledim. Kemanı, sürtünme izlerini, incecik çizgileri. Ön tarafında minicik bir çatlak. Ve yanlar, belki az verniklenmiş...

—Gördüğün her şey onun hikâyesi.

Başka zamanlarda da kemana dair benzer şeyler anlattığını hatırlıyordum.

Bu yüzden ugh, bunu hatırlıyorum'u işittiğimde hiç şaşırmadım. Ve bu yüzden babama, öyle, onun hikâyesi, diye cevap verdim. Ne demek istiyorsun?

—Hikâyesinin bizim öğrenemeyeceğimiz bir sürü evde bir sürü kişiyle geçtiğini. Düşünsene, *millesettecentosessantaquattro*'dan* bugüne kadar...

—Hımmm... *Vediamo... Centonovantaquattro anni.*†

—İşte öyle. Beni anladığın belli.

—Hayır baba.

* (İt.) 1764.

† (İt.) Bakalım... 194 yıl.

Sekiz ay oluyordu öğrenmeye başlayalı.

—Uno.

—Uno.

—Due.

—Due.

—Tre.

—Tre.

—Quattro.

—Quattro.

—Cinque.

—Cinque.

—Sei.

—Sei.

—Sette.

—Sette.

—Otto.

—Octo.

—Otttto!

—Otttto!

—Proprio bene!

çünkü İtalyanca tek başına öğrenilebilir ve sadece dört ders yeter inan bana.

—Ama Fèlix... Çocuk Fransızca, Almanca, İngilizce öğreniyor zaten...

—Signor Simone büyük bir hoca. Bir yıla kalmadan oğlum Petrarca'yı okuyabilecek, bu konu burada kapansın.

Kuşkuya yer bırakmamak için bana döndü:

—Sakın unutma: yarın İtalyancaya başlıyorsun.

Şimdi, kemanın önünde, benim *centonovantaquattro anni* dediğimi işitince babam yüzündeki, itiraf etmeliyim ki bana kendimi tamamen tatmin olmuş hissettiren ve koltuklarımı kabartan gurur ifadesini gizleyemedi. Bir eliyle çalgıyı işaret edip öbürünü omzuma koyarak, şimdi de benim dedi. Pek çok yer dolaştı ama şimdi benim. Ve senin olacak. Ve senin çocuklarının. Benim torunlarımın. Ve torunlarımızın torunlarının çünkü asla aileden çıkmayacak. Yemin et.

Henüz doğmamış olanların adına insan nasıl yemin edebilir diye soruyorum kendime. Ama kendi adıma da yemin ettiğimi biliyorum. Ve ne zaman Vial'i alsam bu yemini hatırlarım. Birkaç ay sonra benim yüzümden babamı öldürdüler. Ve keman yüzünden öldürüldüğü sonucuna vardım.

—Senyor Berenguer —dedi Adrià suçlayıcı bir bakışla bakarak— eski bir dükkân çalışanıdır. Babam ve annemle kavga etti. Benimle de. Bir dolandırıcı, biliyor muydun?

—Senin kötülüğünü isteyen ve uzak durulması gereken biri olduğundan eminim. Ama babanın kemanı ne şekilde aldığını da gayet iyi bilen biri: kendisi de oradaydı.

—Ve şu Albert Carbonell, Tito denen ve şimdi dükkânı işleten bir akraba. Tezgâhın farkında mısın?

—Söyledikleri doğruysa tezgâh umurumda bile değil. Burada sahibinin adresi var. Onunla ilişkiye geçmen yeter böylece bütün şüphelerden kurtuluruz.

—Bu bir tuzak! Bu ikisinin bize sahip diye gösterdikleri kendi suçortaklarından biridir. İstedikleri, kemanı ele geçirmek görmüyor musun?

—Hayır.

—Nasıl bu kadar kör olabilirsin?

Sanırım bu yorum onu incitti; ama ben Senyor Berenguer'in hareketlerinin ardında hiçbir masumiyet olmayacağından emindim.

Katlanmış bir kâğıt uzattı. Adrià aldı fakat açmadı. Epeyce bir süre elinde tutup sonunda masanın üzerine bıraktı.

—Matthias Alpaerts —dedi.

—Hım?

—Okumak istemediğin isim.

—Doğru değil. Sahibinin adı Netje de Boeck —dedim öfkeyle.

Böyle, varımı yoğumu elimden aldın, oyuncağı elinden alınmış beş yaşındaki bir çocuk gibiydim. Matthias Alpaerts yazan kâğıda bakıp tekrar masaya bıraktım.

—Bütün bunlar çok gülünç —dedi Adrià bir süre sonra.

—Yapılan ve senin inkâr ettiğin bir kötülüğü şimdi onarabilirsin.

Sara odadan çıktı ve ben bir daha senin güldüğünü işitmedim.

46

Üç dört gündür evde sessizlik kol geziyordu. Birlikte yaşayan iki kişinin birbirlerine bir şey söylememek için ya da birbirlerini yaralayabileceklerinden konuşmaya cesaret edemedikleri için susmaları korkunç. Sara kendini sergiye verdi, bense hiç iyi değildim. Otoportrende bakışlarının biraz hüzünlü olduğu kanısındayım, çünkü onu yaparken evde o sessizlik vardı. Ama ben boyun eğemezdim. Bu yüzden Adrià Ardèvol kararını verdi ve Hukuk Fakültesine Doktor Grau i Bordas'a meseleyi danışmaya gitti, bir arkadaşımın ailesinin aldığı, yıllar önce savaş sırasında gasp edildiği zannedilen, değerli bir eşyası var, ve Doktor Grau i Bordas arkadaşımın başına geleni dinlerken çenesini sıvazladı sonra uluslararası hukuka ve Nazi gasbına dair genellemelerle konudan uzaklaşmaya başladı, beş dakikaya kalmadan Adrià Ardèvol adamın bir gıdım bir şey anlamadığını anladı.

Üniversitenin müzikoloji bölümünde Doktor Casals Cremona lutiye aileleri üzerine epeyce bilgi verip tarihi kemanlar konusunda gerçek bir otorite olan ve ulaşabileceği bir lutiyeyi tavsiye etti. Ona güvenebilirsin Ardèvol. —Ardından kutuyu açtığı andan itibaren sormak istediği soru geldi:— Denememe izin verir misin?

—Keman da mı çalıyorsun?

Müzikoloji koridorunda dört öğrenci çalışma odalarından birinden gelen esrarengiz ve tatlı müziği dinlemek

için durdu. Nihayet Doktor Casals kemanı kutusuna bırakıp olağanüstü deyinceye kadar; ilahi bir ses gibi, sahiden.

Kemanı kendi bölümündeki çalışma odasında bir köşeye bıraktı. Notlarını düzeltmek isteyen iki kız öğrenciyi kabul etti. Sonra da, bütün derslere katıldığıma göre neden beni tek bir sınavdan geçirdin'e bir cevap isteyen başka bir kız öğrenciyi. Siz mi? Tamam, tamam çoğu derse. Ah, öyle mi? Tamam, bazılarına. Kız çekip gittiğinde Laura girip karşısındaki masaya oturdu. Doğrusu çok güzeldi, Adrià gözlerine bakmadan merhaba dedi. Dalgınca bir selam jesti yaptı Laura ve notlarla ya da düzeltilecek sınav kâğıtlarıyla yahut burnundan solumasına sebep olan birtakım şeyle dolu bir çantayı açtı. Uzunca bir süre yalnız kaldılar, her biri kendi işiyle meşgul. İki, yok üç kez, ikisi de aynı anda başlarını kaldırdı ve bakışları, ürkek, bir anlığına karşılaştı. Nihayet dördüncüsünde Laura nasılsın dedi. İlk kez mi inisiyatifi alıyordu? Hatırlamıyorum. Ama soruya hafif bir tebessümün eşlik ettiğini biliyorum. Bu basbayağı ateşkes ilanıydı.

—Eh. Fena değil.

—O kadar mı?

—O kadar.

—Ama sen bir yıldızsın.

—İşte şimdi saçmaladın.

—Yok: seni kıskanıyorum. Bölümün yarısıyla birlikte.

—Şimdi sahiden saçmaladın. Ya sen nasılsın?

—Eh. Fena değil.

Susup gülümsediler, her biri kendi düşüncesiyle.

—Yazıyor musun?

—Evet.

—Ne yazdığını sorabilir miyim?

—Üç konferansı yeniden ele alıyorum.

Laura gülümsemesiyle beni devam etmeye çağırdı, ben de itaat ederek, Llull, Vico ve Berlin dedim.

—Vay.

—Öyle. Ama biliyor musun? Yeni bir kitap olması için hepsini yeniden yazıyorum. Üç konferans değil de...

Adrià belirsiz bir jest yaptı, sorunun tam ortasındaymış gibi:

—Üçünü birleştiren bir sebep olması gerekiyor.

—Buldun mu peki?

—Belki. Tarihsel değişim. Ama bilmiyorum.

Laura düşünürken hep yaptığı gibi kâğıtlarını düzenledi.

—Şu ünlü keman mı? —diye kalemle bir köşeyi işaret etti.

—Ünlü mü?

—Ünlü.

—Eh öyle olsun.

—Sakın: onu burada bırakamazsın.

—Dert etme: derse götürürüm.

—Sakın bana sınıfa çalacağını... —dedi, gülmek üzere.

—Yok canım, yok.

Ya da, tabii. Neden olmasın? Hemen kabul etti. Laura'dan avukatı olarak Roma'da kendisine eşlik etmesini istediğindeki gibi. Laura ona ani ilhamlar veriyordu.

Adrià Ardèvol Barcelona Üniversitesinde Estetik Fikirleri Tarihi dersinde ikinci dönem dersinin başlama işaretini storioni'siyle çaldığı bir numaralı partita'yla yaptı. Büyük ihtimalle otuz beş öğrenciden hiçbiri affedilemez beş hatayı ve ipin ucunu kaçırdığı hatta *Tempo di Borea*'da doğaçlama yapması gerektiği anı da yakalamadı. Bitirdiğinde kemanı özenle kutusuna yerleştirip masanın üzerine bıraktı ve sizce sanatsal ifadeyle düşünce arasında ne tür bir ilişki var, dedi. Allah aşkına, ben nereden bileyim nedeniyle hiç kimse bir şey söylemeye yeltenmedi.

—Şimdi kendinizi bin yedi yüz yirmide farz edin.

—Neden? —dedi belki de bulaşıcı hastalık kapmamak için ötekilerden ayrılmış, gerilerde oturan sakallı bir genç.

—Çünkü size çok kötü bir şekilde çaldığım şeyi Bach o yıl besteledi.

—Ve düşüncenin değişmesi mi gerekti?

—En azından sen ve ben peruk takardık şimdi.

—Ama bu düşünceyi değiştirmez.

—Değiştirmez mi? Beyler ve hanımlar, hepimiz perukalar çoraplar ve topuklu ayakkabılar giyerdik.

—On sekizinci yüzyılın estetik fikri bugünkünden farklı çünkü.

—Sadece estetik mi? On sekizinci yüzyılda perukayla, makyajla, topuklu ayakkabı ve çorapla gitmezsen seni salonlara almazlardı. Bugün makyajlı, perukalı, çoraplı ve topuklulu bir adamı sorgusuz sualsiz hapse tıkarlar.

—Burada ahlak mı giriyor?

Çekingen bir sesti, ilk sıradan, sıska bir kızın. Sıraların arasında olan Adrià arakasına döndü.

—İşte şimdi hoşuma gittin —dedi. Kız kıpkırmızı oldu, böyle bir niyetim yoktu—. Estetik, ne kadar inat ederse etsin, yalnız değildir.

—Öyle mi?

—Öyle. Büyük bir, diğer düşünce biçimlerini sürükleme kapasitesine sahip.

—Anlamıyorum.

Sonuçta birkaç haftadır açıkladıklarımın temellerini koymak bakımından çok iyi bir ders oldu. Hatta bir anlığına evde sessizlik içinde yaşadığımızı bile unuttum, Sara ile benim. Eşyalarını almak üzere çalışma odasına döndüğünde Laura'yı bulamamak Adrià'yı üzdü çünkü verdiği fikrin başarısını ona anlatmak isterdi.

Pau Ullastres'ın atölyesinde kutusunu açar açmaz lutiye, özgün bir cremona dedi. Kokusunu içine çekip duruşuna bakar bakmaz. Buna rağmen Pau Ullastres, Vial'in hikâyesini bilmiyordu; hakkında konuşulduğunu işitmişti fakat bir storioni'nin yığınla para edeceğini düşünüyordu, daha önce değer biçtirmemekte ihtiyatsızlık etmişsiniz. Sigorta şirketleri bu işi yapıyor, biliyor musunuz? Onu anlamakta biraz geciktim çünkü atölyenin sakin havasına kaptırmıştım kendimi. Sıcak, keman tahtası renginde kızılımsı bir ışık, Grà-

cia'nın göbeğindeki beklenmedik sessizliği daha da yoğunlaştırıyordu. Pencere, ilerde açık kapısıyla bir ağaç kurutma deposunun göründüğü bir iç avluya bakıyordu. Ağaçlar orada acele etmeden yaşlanıyorlardı, şimdi artık yuvarlak olan dünya saplantılı bir topaç gibi dönüp dururken.

Lutiyeye baktım, telaşla: bana dediğini anlamamıştım. Gülümseyip tekrarladı.

—Değer biçtirmek hiç aklıma gelmedi —diye cevap verdim—. Her zaman hep aynı yerde duran mobilyalardan biriydi evde. Satmayı da hiçbir zaman istemedik.

—Şanslı bir ailesiniz.

Bundan emin olmadığımı söylemedim, Pau Ullastres'ı hem ilgilendirmezdi hem de henüz yazılmamış olan bu satırları okumamıştı. Lutiye izin isteyip kemanı çaldı. Doktor Casals'tan çok daha iyi çalıyordu. Neredeyse Bernat'ın çalışındaki sesi çıkartıyordu.

—Harika bir şey —dedi—. İlahi bir ses gibi: bu boyutta.

—Bütün storioni'ler bu kadar iyi midir?

—Hepsi mi, sanmam; ama bu öyle. —Gözlerini kapatıp kokladı.— Kapalı mı tuttunuz?

—Bir süredir. Öyle bir dönem oldu...

—Kemanlar canlıdır. Kemanın ahşabı şarap gibidir. Ağır ağır çalışır ve tellerin basıncını hisseder; çalınmasıyla beslenir, hoşa giden bir sıcaklıkta yaşamak, nefes alabilmek, darbelere maruz kalmamak, hep temiz olmak hoşuna gider kemanın... Sadece seyahate giderken kapatın.

—Önceki sahipleriyle temas kurabilmeyi isterdim.

—Sahiplik belgesi var mı?

—Var.

Babamla Signor Saverio Falegnami arasındaki alışverişin belgesini gösterdim.

—Orijinallik belgesi?

—Var.

Adrià dedeyle lutiye Carlos Carmona'nın, birkaç kuruşa sahte banknotların bile sahiciliğinin tescil edileceği bir dönemde düzenledikleri belgeyi gösterdim.

Pau Ullastres ilgiyle inceledi. Tek yorum yapmadan bana iade etti. Bir süre düşünüp taşındı:

—Şimdi değer biçtirmek ister misiniz?

—Hayır. Aslında benim istediğim önceki sahiplerinin kimler olduğunu kesin olarak bilmek. Ve onlarla tanışmak.

Ullastres sahiplik belgesine baktı:

—Saverio Falegnami, diyor burada.

—Bu beyden öncekileri.

—Neden onlarla temasa geçmek istediğinizi öğrenebilir miyim?

—Ben de bilmiyorum. Benim için bu keman daima aileye aitti. Soyağacını hiç merak etmemiştim. Ama şimdi...

—Orijinalliği konusunda endişelisiniz?

—Evet —diye yalan söyledim.

—Bir işinize yararsa, Lorenzo Storioni'nin en iyi döneminden bir çalgı olduğu konusunda elimi ateşe koyarım. Üstelik belgesinden falan değil, gördüğüm, duyduğum ve çaldığımdan.

—Yaptığı ilk keman olduğunu söylediler bana.

—İlk yirmi storioni en iyileri. Kullandığı ağaçtan diyorlar.

—Ağaç mı?

—Evet. Olağanüstüymüş.

—Neden?

Ama lutiye benim kemanımı okşamaktaydı, cevap vermedi. Bu kadar okşama beni kıskandırdı. Sonra Ullastres bana baktı:

—Aslında tam olarak ne yapmak istiyorsunuz? Aslında niyetiniz ne?

Size yardım edebilecek kişilere gerçeğin tamamını söylemeden bir araştırma yapmak çok zor.

—Başından beri sahibi olanlardan bir soyağacı çıkarmayı isterdim.

—Çok iyi bir fikir... fakat bir servete mal olur.

Ona asıl istediğimin, senyor Berenguer ile Tito'nun uydurduğu şu Alpaerts adını açığa çıkarmak olduğunu

söyleyemedim. Ve babamın bana verdiği adın, Netje de Boeck'in doğru olup olmadığını bilmek. Yahut her iki ismin de uydurma olduğunu ve kemanın öteden beri sadece benim olduğunu. Çünkü eğer öyleyse, şu Naziden önce yasal bir sahibi vardıysa, kim olursa olsun onunla ilişki kurup gidip ayaklarına kapanmanın ve ölünceye kadar bende kalmasına izin vermesini dilemenin benim için en iyisi olduğunu anlıyordum; Vial'in evden ebediyen ayrılabileceğini düşünmek bile tüylerimi diken diken ediyordu. Bunu engellemek için entrika çevirmeye de kararlıydım.

—Beni işittiniz mi Senyor Ardèvol? Bir servet ödersiniz.

Bir kuşkum vardıysa bile artık gereksizdi, Vial sahiciydi. Belki de sırf bunun için Ullastres'ı görmeye gitmiştim: Sara'yla çalgı şeklindeki dört parça tahta için değil de değerli bir keman için kavgalı olduğuma emin olmak için. Yok, aslında neden gittiğimi bilmiyorum. Fakat Ullastres'ın atölyesini ziyaretimin ardından yüksek nitelikli ağaç ve Jachiam Mureda üzerine düşünmeye başladım.

Öğle yemeğinde ona tatsız tuzsuz bir irmik çorbası vermişlerdi. Orada hep verdikleri gibi... kahppenin çorbası gibi irmik çorbasından hoşlanmadığını bildirmesi gerektiğini düşündü. Ama işler o kadar basit değildi çünkü gözlerinden mi ya da her nedense bilmiyordu, ama gün geçtikçe okumak ve şeyleri aklında tutmak zorlaşıyordu. Kahppenin tavanı. Şeyleri akılda tutmak. Akılda tutmak.

—Paşam, iştahın mı yok?

—Yok. Okumak istiyorum.

—Sana harf çorbası vermeliydiler.

—Öyle.

—Hadi, birazcık ye.

—Lola Xica.

—Wilson.

—Wilson.

—Ne istiyorsun, Adrià, paşam.

—Neden bu kadar kalın kafalıyım?

—Senin biraz yemek yiyip uyuman lazım. Yeterince çalıştın.

İrmik çorbasından beş kaşık verdi ve Adrià'nın öğle yemeğine doyduğunu düşündü.

—Şimdi artık okuyabilirsin. —Yere baktı:— Ay, pisliğe bak, irmik çorbasını yere dökmüşüz —dedi—. Öğle uykusuna yatmak istersen haber ver seni yatırayım.

Adrià, itaatkâr, kısacık bir süre okuyabildi ancak. Carner okumasını aktaran Cornedulla gibi aralarla okudu. Ağzı

açık okudu. Ama sonra hemen bana ne oluyor Lola Xica bilmem ki, hali geldi üzerine, ve Carner ve Horatius masanın üzerinde birbirine girdiği için yoruluyordu. Gözlüğünü çıkardı yorgun gözlerini avcuyla ovuşturdu. İskemlede mi yoksa yatakta mı uyusun bilemiyordu... galiba bana pek iyi açıklamadılar, diye düşündü. Acaba pencerede miydi?

—Adrià.

Bernat cinquantaquattro*'ya girmişti ve arkadaşına bakıyordu.*

—Nerede uyumalıyım?

—Uykun mu var?

—Bilmem.

—Ben kimim?

—Lola Xica.

Bernat alnına bir öpücük kondurup odayı inceledi. Adrià pencerenin yanında rahat bir iskemlede oturuyordu.

—Jònatan mı?

—Hı?

—Jònatan mısın?

—Bernat'ım ben.

—Yok: Wilson!

—Wilson, şu açıkgöz Ekvadorlu mu?

—Bilmiyorum. Sanırım... —Bernat'a baktı, şaşkın:— Şimdi kafam karıştı —diye itiraf ederek bitirdi.

Dışarıda kapalı, rüzgârlı ve soğuk bir gün vardı; fakat camlar iki dünyayı gayet iyi ayırdığı için güneşli ve neşeli bir gün olsa da fark etmezdi. Bernat komodine gidip çekmecesini açtı: Kara Kartal ve Şerif Carson'u koydu faydasız fakat sadık muhafızlıklarına devam etsinler diye, ortasında büyük bir yırtıkla koyu ve açık karelerin hâlâ seçilebildiği kirli bir bezin üzerinde diz çökmüş olarak; bu bez hekimleri epeyce konuşturmuştu çünkü ilk günler Senyor Ardèvol her iki eliyle birden tutmuş bir an bile bırakmak istememişti. Evet, Doktor, pis, iğrenç bir bez. Ne garip değil mi? Acaba bu bez değerli bir şey mi?

Adrià tırnağıyla iskemlenin kolundaki bir lekeyi kazıyordu. Bernat tırnak sesini duyup döndü ve iyi misin diye sordu.

—Bunu çıkarmanın yolu yok. —Daha kuvvetle sürttü tırnağını:— Görüyor musun?

Bernat yaklaştıp gözlüğünü taktı, büyük bir ilgi duyuyormuş gibi lekeyi inceledi. Ne yapacağını ne diyeceğini bilmediğinden gözlüğünü çıkarıp sakin ol, bu dağılıp bulaşmaz dedi. Sonra yine Adrià'nın karşısına oturdu. Bir çeyrek saat sonra bile sessizliği bozan olmadı çünkü hayat yalnızlıkların toplamından yapılmıştır ki bizi sürüklediklerı

—Peki: bana bak. Adrià: bana bak Allah aşkına.

Adrià tırnağını sürtmeyi bırakıp ona baktı, biraz telaşlı; sanki bir kusur işlemiş gibi özür dileyen bir ifadeyle gülümsedi.

—Kâğıtlarını bilgisayara geçtim. Çok beğendim. Çok. Öteki yüzdekileri de. Onları da yazacağım. Arkadaşın Kamenek tavsiye etti.

Gözlerine baktı. Adrià, zihni karışmış, iskemlenin kolundaki lekeyi hızlı hızlı kazıdı.

—Sen Wilson değilsin.

—Adrià. Sana yazdıklarından söz ediyorum.

—Affedersin.

—Affedeceğim bir şey yapmadın.

—Bu iyi mi kötü mü?

—Yazdığın şey çok hoşuma gitti. Çok iyi mi bilmiyorum ama benim çok çok hoşuma gitti. Haksızlık bu. Sen orospu çocuğunun tekisin.

Adrià sohbet arkadaşına baktı, lekeyi silmeye koyuldu tekrar, sonra ağzını açtı fakat yarı yolda tekrar kapattı. Kollarını kaldırdı, şaşkın:

—Şimdi ne yapacağım?

—Dinle beni. Hayatım boyunca. Pardon: şu kahppe hayatım boyunca okuru can evinden vuracak düzgün bir şey yazmak için didindim durdum, ama sen, bunu bir kere bile denememişken, işe başladığının ilk gün ruhun en hassas yarasına parmak basıyorsun. En azından benim ruhumun. Olacak iş değil, yahu.

Adrià Ardèvol lekeyi mi silsin sohbet arkadaşına mı baksın bilemiyordu. Canı sıkkın duvara bakmayı seçti:

—Galiba yanılıyorsun. Ben hiçbir şey yapmadım.

—Haksızlık bu.

Adrià'nın gözlerinden iki damla gözyaşı döküldü. Ötekine bakmak istemiyordu. Ellerini ovuşturdu.

—Ne yapabilirim? —diye sızlandı.

Bernat, şaşmış, cevap vermedi. Sonra Adrià ona bakıp yalvardı:

—Beyefendi, dinleyin.

—Bana beyefendi deme. Ben Bernat'ım, senin arkadaşınım.

—Bernat, dinleyin.

—Hayır: sen beni dinle. Çünkü şimdi benim hakkımda ne düşündüğünü biliyorum. Bundan yakınmıyorum; beni yakalamayı bildin, bunu hak ettim; ama hâlâ asla öğrenemediğin hatta asla tahmin edemeyeceğin sırlarım var.

—Özür dilerim.

Sustular. Sonra Wilson girdi ve her şey yolunda mı, yakışıklı? dedi. Yüzünü incelemek için Adrià'yı çenesinden tuttu, bir çocukmuş gibi. Selpakla gözyaşlarını silip bir hap ve Adrià'nın iştahla, Bernat'ın hiç bilmediği bir iştahla içtiği bir yarım bardak su verdi. Wilson tekrar, Bernat'a bakarak, her şey yolunda mı? dedi. Bernat, harika, jesti yaptı ve Wilson yere yayılmış irmik çorbası lekesine bir bakış attı. Bir selpak, gayet rahatsız, biraz temizledi, elinde boş bardak altı sekizlik bir ölçüyle bilinmedik bir müziği ıslıkla çalarak odadan çıktı.

—Seni öyle kıskanıyorum ki...

Sessizlik içinde on dakika geçirdiler.

—Yarın kâğıtları Bauçà'ya götüreceğim. Olur mu? Hepsini: Yeşil mürekkeple yazılmış olanları. Ve siyah mürekkeple olanları Johannes Kamenek'e ve senin üniversiteden Parera adlı bir arkadaşına gönderdim. Her iki yüzü de. Tamam mı? Anıların ve düşüncelerini. Tamam mı Adrià?

—Burası beni ısırıyor —dedi Adrià duvarı göstererek. Arkadaşına baktı—. Bir duvar beni nasıl olur da ısırabilir.

—Sana sonucu bildireceğim.

—Burnum da beni ısırıyor. Üstelik çok yorgunum. Okuyamıyorum bütün fikirler birbirine giriyor. Bana ne dedin artık hatırlamıyorum.

—Sana hayranım —dedi Bernat, gözlerine bakarak.

—Bir daha yapmam. Yemin ederim.

Bernat gülemedi bile. Sessizce bakıp kaldı. Arada bir isyankâr lekeye karşı çarpışan elini tuttu ve babaya ya da amcaya gösterilen bir dostluk gibi öptü. Gözlerine baktı. Öteki birkaç saniye boyunca bakışlarına dayandı.

—Kim olduğumu biliyorsun. —Bernat, neredeyse iddia ederek.— Değil mi?

Adrià gözlerini ona dikmiş bakıyordu. Hafif bir gülümseme belirirken dudaklarında başıyla evet dedi.

—Kimim? —Bernat'ın telaşlı umut başlangıcı.

—Tabii ki... Sen... oradansın. Değil mi?

Bernat ayağa kalktı, ciddi.

—Değil mi? —dedi Adrià, kaygılı. Ayağa dikilmiş ötekine baktı—. Ama biliyorum. Oradan olanı. Adını bir türlü hatırlayamıyorum. Sizi bilmiyorum; ama biri var, tabii ki var. Biri var, adı da... şimdi hatırlamıyorum biliyorum. Bana çok iyi bakıyor. Çok. Bana diyor ki... Şimdi bana ne dediğini hatırlamıyorum ama öyle, işte o.

Sıkıntılı bir aradan sonra:

—Değil mi beyefendi?

Bernat'ın cebinde bir şey titreşti. Cep telefonunu çıkardı. Esemes: "Nerede kaldın?" Eğildi hastanın alnını öptü.

—Hoşça kal Adrià.

—Güle güle. Ne zaman istersen gene gel...

—Benim adım Bernat.

—Bernat.

—Evet, Bernat. Beni affet.

Bernat koridora çıkıp uzaklaştı; tutamadığı bir gözyaşını sildi. İki yanına kaçamak bakışlar atıp telefonda bir yeri aradı.

—Hangi deliğe girdin? —Xènia'nın sesi, biraz bozuk.

—Merhaba, hiç hiç.

—Neredesin?

—Hiç. İş işte.

—Senin provan yok muydu?

—Yok, yok; bir iş çıktı.

—Hadi gel, canım seninle sevişmek istiyor.

—Gelmem rahat bir saati bulur.

—Hâlâ Hisenda'da mısın?

—Evet. Kapatmam lazım, tamam mı? Hoşça kal.

Xènia'nın başka soru sormasına fırsat bırakmamak için kapattı. Üzerinde iş gereçleri bulunan bir arabayla yanından geçen temizlikçi bir kadın kendisine baktı, ciddi ciddi, elinde bir telefon vardı çünkü. Trullols'u hatırlattı ona. Ama çok hatırlattı. Kadın koridorda ilerlerken ağzında bir şeyler geveliyordu.

Doktor Valls ellerini birleştirdi, dua eder gibi, ve başını salladı:

—Bugünkü ilaçlarla daha fazlasını yapamıyoruz.

—Ama o bir âlim! Çok akıllı. Üstün zekâlı! —diye işitti kendi sesini bir déjà vu hissiyle, Tona'lı Quico Ardèvol'müş gibi.— On on beş dil biliyor, belki daha da fazla!

—Bunların hepsi bitti. Defalarca konuştuk bunu. Bacağı kesilen bir atlet artık rekor kıramaz. Anlıyorsunuz değil mi? İşte bunun gibi.

—Kültür tarihi alanında yazdığı beş örnek çalışması var.

—Biliyoruz... Ama bu, hastalığın ipinde değil. Durum bu Senyor Plensa.

—Gerilemiyor mu?

—Hayır.

Doktor Valls saatine ısrarla değil ama Bernat'ın anlayabileceği şekilde baktı. Buna rağmen Bernat'ın tepki göstermesi zaman aldı.

—Ziyaretine başkaları da geliyor mu?

—Doğrusunu isterseniz...

—Tona'da kuzenleri var.

—Arada bir gelirler. Uzaktalar.

—Başka gelen yok mu...

—Üniversiteden birkaç meslektaşı. Ama o kadar... saatlerce yalnız kalıyor.

—Zavallıcık.

—Ama bildiğimiz kadarıyla bu da onu pek rahatsız etmiyor.

—Anılarıyla yaşıyordur belki.

—Hiç sanmam. Hiçbir şey hatırlamıyor. Âni yaşıyor. Hemen unutuyor.

—Yani onu görmeye geldiğimi artık hatırlamıyor?

—Sadece hatırlamamakla kalsa yine iyi, kim olduğunuzu bile tam olarak bilmiyor sanırım.

—Sanırım bu konu pek berrak değil. Evine götürsek belki bir ışık yanar.

—Senyor Plensa: bu hastalık internöron liflerinin oluşumunda bulunur...

Doktor susup bir süre düşünüp taşındı.

—Size nasıl desem... —Birkaç saniye daha düşünüp ekledi:— nöronların bayağı lifler ve yumaklar şeklinde bozulmasıdır... —Yardım ister gibi iki yana baktı.— bir fikriniz olsun diye şöyle diyebilirim, beynin geri dönülmez bir biçimde betonla kaplanması gibi. Senyor Ardèvol'ü evine götürürsünüz fakat o orayı tanımaz ve hiçbir şey hatırlamaz. Arkadaşınızın beyni ebedi olarak harap oldu.

—Böylece —diye ısrar etti Bernat— beni bile tanımıyor.

—Nezaketle davranıyor çünkü nazik biriydi. Hiç kimseyi tanımamaya başladı ve sanırım kendisini bile tanımıyor.

—Hâlâ okuyor.

—Bu da bitmek üzere. Yakında unutacak. Okur ve okuduğu paragrafı hatırlamaz; Yeniden okuması gerekir, anlıyor musunuz? Ama bir şey değişmez. Hayır: çok zorlanır.

—Hiçbir şey hatırlamıyorsa acı çekmeme ihtimali yok mu?

—Bundan tam olarak emin olmazdım. Görünüşe bakılırsa, yok. Bozulma yakında diğer hayati fonksiyonlarına yayılacak.

Bernat gözleri yaşlı kalktı; Bir dönem ebediyen kapanıyordu. Ebediyen. Arkadaşının ağır ağır ölümüyle birlikte kendisi de ölüyordu.

Trullols temizlik arabasıyla birlikte cinquantaquattro'*ya girdi. Tekerlekli arabayı tutup, rahatça çalışmak için Adrià'yı bir köşeye götürdü.*

—Merhaba yakışıklı. —Odanın tabanını inceledi:— Şu hale bakın, felaket değil mi?

—Merhaba Wilson.

—Nasıl pislettin buraları böyle!

Kadın irmik çorbasının saçıldığı yerleri silmeye koyulup bakalım sana etrafı pisletmemeyi öğretebilecek miyiz dedi, Adrià ona baktı, kaygılı. Trullols temizlik beziyle Adrià'nın kendisini gözetlediği iskemle tarafına azarlamak üzere gitti. Sonra onun gömleğinin ilk düğmesini açıp madalyonun zincirini ortaya çıkardı, kırk yıl kadar önce Daniela'nın yaptığı gibi.

—Güzel.

—Evet. Benim.

—Hayır: benim.

—Ha. —Biraz aklı karışmış, hiçbir şey diyemeden.

—Bana geri verirsin değil mi?

Adrià Ardèvol ne yapacağını bilemeden kadına baktı. Kadın kapıya göz attı, sonra, yavaşça zinciri tutup Adrià'nın başı üzerinden çıkardı. Hızla inceleyip önlüğünün cebine attı.

—Teşekkürler tatlım —dedi.

—Bir şey değil.

47

Kapıyı kendisi açtı. Daha yaşlı, yine zayıf, aynı nüfuz edici bakışlar. İçerden Adrià'ya doğru ağır bir koku geldi, hoş mu değil mi bilmediği. Senyor Berenguer birkaç saniye boyunca açık kapının önünde durdu, geleni bir türlü tanıyamıyormuş gibi. Beyaz, özenle katlanmış bir mendille alnındaki ter damlalarını sildi. Nihayet konuştu:

—Vay, şu işe bakın. Ardèvol.

—Girebilir miyim? —dedi Ardèvol.

Kuşkulu birkaç saniye daha. Sonunda onu içeri aldı. İçerde dışarıda olmayan bir sıcak vardı. Hol, şemsiyeliği aynası ve çokça süslemesiyle bir servet değerindeki bin sekiz yüz yetmişlerden Pedrell vestiyerle, nispeten büyük bir bölümdü, temiz, pırıl pırıl. Ve bir köşede kuru bir demet çiçeğiyle kesinlikle bir chippendale konsol. Onu aynı duvarda bir utrillo ve bir rusiñol'un bulunduğu salona aldı. Torrijos Hermanos divanı, meşhur atölyenin tarihi yangınından sonra kalan yegâne, büyük ihtimalle yegâne parça. Öbür duvarda büyük bir özenle çerçevelenmiş bir çift el yazması sayfası. Neden söz ettiğini görmek için bakmaya kalkışmadı. Öyle, uzaktan, on altıncı ya da on yedinci yüzyıldan bir metin gibi geldi ona. Adrià, nedendir bilemiyordu ama bütün bu tartışılmaz, tertemiz düzende bir kadın eli yoktu. Yaşamak için her şey fazlasıyla yerli yerinde, fazlasıyla mesleki. Bir köşedeki son derece hoş bir chippendale fiskos koltuğuyla salonu ve tüm eşyalarını uzun uzun

seyretmekten kendini alamadı. Senyor Berenguer, büyük ihtimalle belli bir gururla, onu rahat bıraktı. Oturdular. Sıcağı beyhude hafifletmeye çalışan vantilatör zevksiz bir anakronizm gibiydi.

—Vay, şu işe bakın —diye tekrarladı Senyor Berenguer.

Adrià gözlerine baktı. Sıcaklıkla karışan ağır kokunun ne olduğunu şimdi anlıyordu: dükkânın kokusuydu bu, babası, Cecília yahut bizzat Senyor Berenguer'in denetimindeki ziyaretlerinin her seferinde duyduğu, dükkâna eşlik eden aynı koku. İş kokusu ve havasıyla dolu bir yuva. Yetmiş beş yaşındaki Senyor Berenguer belli ki henüz işten elini eteğini çekmemişti.

—Şu kemanın sahibi konusu da nereden çıktı? —dedim fazla damdan düşer gibi.

—Hayatın cilveleri. —Memnuniyetini gizlemeden baktı bana.

Hayatın hangi cilvesi? —diye tükürdü Şerif Carson.

—Hayatın hangi cilvesi?

—Sahibi ortaya çıktı.

—Tam karşında duruyor o: ben.

—Hayır. Anversli oldukça yaşlı bir bey. Auschwitz'e girdiğinde Naziler elinden aldılar kemanı. Kendisi bin dokuz yüz otuz sekizde almıştı. Ayrıntılarını ona sormak lazım.

—Peki bunu nasıl kanıtlayabiliyor?

Senyor Berenguer gülümseyip ses çıkarmadı.

—İyi bir komisyon istemiş olmalısınız.

Senyor Berenguer gülümsemeye ve susmaya devam ederek mendili alnından geçirdi.

—Babam yasal bir şekilde satın aldı kemanı.

—Baban bir avuç dolar karşılığında çaldı.

—Nereden biliyorsunuz?

—Çünkü ben oradaydım. Baban kim olursa olsun herkesten yararlanan bir dolandırıcıydı: önce yalınayak kaçan Yahudilerden, sonra düzenli ve örgütlü bir şekilde kaçan Nazilerden. Ve daima, yıkılmış ve acilen paraya ihtiyacı olanlardan.

—Büyük ihtimalle bu işin bir parçasıydı. Eminim siz de onunla işbirliği ettiniz.

—Baban dikkatsiz bir adamdı. Kemanın içindeki bir sahiplik belgesinin ortadan kaybolmasına izin verdi.

—Biliyor musunuz? Size inanmıyor ve güvenmiyorum. Her şeyi yapabilecek tıynette olduğunuzu biliyorum. Bu torrijos'u ya da holdeki pedrell'i nasıl elde ettiğinizi bilmek isterdim.

—Her şey kuralına uygun, dert etme. Benim her şeyimin sahiplik belgeleri var. Baban gibi boşboğaz değilim. Sonunda ektiğini biçti.

—Ne? —Sessizlik. Senyor Berenguer bana pek gizleyemediği bir can evinden vurdum gülümsemesiyle bakıyordu. Büyük ihtimalle vakit kazanıp biraz düşünmek için Carson bana, sizi doğru mu anladım Senyor Berenguer? dedirtti.

Signor Falegnami bir salon tabancası çıkarmıştı, kadınlara özgü, ve sinirli bir tavırla Fèlix Ardèvol'e doğru tutuyordu. Berikinin kılı kıpırdamadı. Gülümsemesini bastırıyormuş gibi yapıp başını hiç hoşlanmamış manasında salladı:

—Yalnızsınız. Cesedimi ne yapacaksınız?

—Bu sorunu halletmeye çalışmak büyük bir zevk olacak.

—Ama daha da büyük bir sorununuz var: eğer aşağıya ayaklarımın üzerinde inmezsem dışarıda beni bekleyenler gerekeni yapacaklar. —Tabancayı gösterdi, ciddi bir ifadeyle:— Şimdi size iki bin vereceğim. Müttefikler tarafından en aranan iki kişiden biri olduğunuzu bilmiyor musunuz? —dedi, kendisine inanmayan bir çocuğu azarlar gibi.

Doktor Voigt, Ardèvol'ün bir deste banknot çıkarıp masanın üzerine bıraktığını gördü. Tabancayı inanmayan, şaşkın gözlerle indirdi:

—Burada bin beş yüz var!

—Sabrımı taşırmayın Doktor Voigt.

Fèlix Ardèvol'ün alışverişte doktorasını verişi böyle oldu. Yarım saate kalmadan elinde kemanla, biraz çarpın-

tılı kalbiyle, hızlı adımlarla ve iyi kotarılmış bir işin tatminiyle yine sokaktaydı. Kendi ayakları üzerinde inmediği takdirde yapmaları gerekeni yapmak üzere kimse beklemiyordu aşağıda, becerisinden dolayı kendinden gurur duydu. Fakat Falegnami'nin hesap defterini küçümsemiş, nefret dolu bakışlarını hesaba katmamıştı. Akşamüzeri hiç kimseye söylemeden, ne Tanrı'ya ne şeytana ne Senyor Berenguer'e ne Peder Morlin'e danışmadan Fèlix Ardèvol, savunmasız, iriyarı, kel, yitik bakışlı ve şiş burunlu kapıcı olarak Adalet ve Barış Dairesinde gizlenen, Waffen-SS'in subayı Doktor Aribert Voigt adlı birini ihbar etti. Doktor Budden gibi, hekim olarak faaliyetleri bilinmeyen Doktor Voight da Auschwitz-Birkenau ile ilişkilendirilemedi. Birisi değerli kâğıtları yakmış olmalıydı ve sorgulayıcı bütün bakışlar kayıp Doktor Mengele ve çevresine yönelmişken öbür *Lager*'lere kayıtlı gayretkeş araştırmacıların kanıtları yok etmeye vakitleri olmuştu. Bunlara bir de kargaşayı, upuzun suçlu listelerini ve muhaberatı yöneten, doğrusunu söylemek gerekirse işi başından aşkın Uzman Çavuş O'Rourke'un ehliyetsizliğini de eklersek her şey Doktor Voigt'un gerçek kimliğinin ve faaliyetlerinin gizli kalmasını sağlamak için birleşmişti; SS birimlerinin çoğunluğunun yaptığı tarzda bir zalimce katletme yahut savaş fiiline katılmış olduğu sabit görülmeyen, Waffen-SS'in bir subayı olarak beş yıl hapse mahkûm oldu.

Birkaç yıl sonra, Sol Sokağı o saatte, Emevilerin muhteşem camisinden çıkan ve o cuma namazının vaazındaki bazı fikirler üzerine yorumlar yapan yahut belki de sadece yükselen ayakkabı, çay ve sebze fiyatlarına kızgınlıklarını dile getiren cellabe giymiş insanlarla doluydu. Fakat aynı zamanda bir camiye adım atmadıkları yüzlerinden belli, Concòrdia ya da Tisores kafelerinin daracık kapı önlerine oturmuş, nargilelerini içip o yıl yeni bir hükümet darbesi daha olur mu diye düşünmemeye çalışan pek çok kişi de vardı.

Oradan iki dakikalık mesafede, daracık sokakların labirentinde kaybolup Cérvol çeşmesinin bir taşına otur-

muş, iki suskun adam yere bakıyordu, içlerine kapanmış, güneşin batıya, Babü'l-Cebiye tarafında Akdeniz'e doğru yol alışını gözlüyorlardı sanki. Gözlemci dalgın biri değilse eğer, bu kişileri güneşin uyumaya gitmesini, beyaz bir ipliği kara bir iplikten ayırmanın mümkün olmayacağı o büyülü anın gelmesini ve Mevlidü'n-Nebi'nin başlamasını ve Peygamberin adının ebediyen hatırlanıp kutsanması için gölgelerin hüküm sürmeye başlamasını bekleyen tutkulu adamlar gibi görebilirdi. Ve insan gözünün beyaz ipi kara ipten ayıramayacağı an geldi, dahası askerlerin umurunda olmadığı için bütün Şam şehri Mevlidü'n-Nebi'ye giriyordu. İki adam çok yakınlarında güvensiz adım sesleri duyuncaya kadar taşın üzerinden kıpırdamadı. Bir Batılı, yürüyüşünden, aceleciliğinden, nefes nefese oluşundan. Sessizce bakıştılar ve ayağa kalktılar. Mosques Sokağının köşebaşından büyük burunlu şişman bir adam girdi meydana, o Mevlidü'n-Nebi çok sıcak bir geceymiş gibi, bir mendille alnını siliyordu. Tereddüt etmeden iki adama doğru yürüdü.

—Ben Doktor Zimmermann'ım —dedi Batılı.

İki adam bir şey demeden yürümeye başladılar, iriyarı adamınsa onları bir köşebaşında ya da o daracık sokaklarda gidip gelen ve gittikçe kalabalıklaşan insanların arasına karıştıklarında gözden yitirmemesi için çok çabalaması gerekiyordu. Nihayet bir alet edevat ve sofra takımları harmanı olan dükkânın aralık kapısından geçtiler, arkalarından da öbürü. Alet edevat dizilerinin izin verdiği yegâne alanı, dükkânın diplerine doğru giden daracık bir geçidi takip ettiler; bir düzine kadar kalın mumla aydınlatılmış bir avluda, cellabe giymiş kısa ve kel bir adam, sabırsızlandığı besbelli, dolanıyordu. Yeni gelenlerin girdiğini görünce, iki rehberi görmezden gelerek, Batılının elini sıkıp, artık meraklanmaya başlıyordum dedi. İki rehber geldikleri gibi sessizce yok oldular.

—Havaalanı gümrüğünde sorun çıktı.

—Halloldu mu?

Adam kelliğiyle övünmek istermiş gibi beresini çıkarıp yelpaze olarak kullandı. Evet, her şey halloldu manasında bir jest yaptı.

—Peder Morlin —dedi.

—Burada daima David Duhamel'im. Daima.

—Monsieur Duhamel. Ne bulabildiniz?

—Pek çok şey. Fakat bütün kartları açmak isterim.

Peder Félix Morlin, ayakta, bir düzine mumun ışığında kartları açtı ve sanki itirafı dinleyen bir rahibin bulunmadığı bir itiraf anındalarmış gibi ötekinin dikkatle dinlediği bir mırıltıyla konuştu. Senyor Zimmermann'ın durumunu suistimal ederek, açıkçası ondan o çok değerli kemanı çalarak, Fèlix Ardèvol'ün kendisinin de güvenine ihanet etmiş olduğunu söyledi. Dahası, kutsal konukseverlik yasasını ihlal ederek Senyor Zimmermann'ı ve sığındığı yeri Müttefiklere ihbar etmişti.

—Bu haksız ihbar sayesinde beş yıllık zorlu bir işle ödüllendirildim, üstelik savaş zamanında ülkeme hizmet etmiş olduğum için.

—Komünizmin yayılmasına karşı verilen savaşta.

—Öyle, komünizme karşı verilen savaşta.

—Peki şimdi ne yapmak istiyorsunuz?

—Onu bulmak.

—Yeterince kan döküldü —diye ilan etti Peder Morlin—. Ve unutmayın, Ardèvol bir dönek olsa da, size zarar vermiş olsa da, hâlâ benim arkadaşım.

—Ben sadece kemanımı geri almak istiyorum.

—Yeterince kan döküldü, dedim. Aksi takdirde gidip şahsen alırım.

—Saçının tek teline bile dokunmak gibi bir niyetim yok. Bir beyefendi olarak yemin ediyorum.

Bu kelimeler doğru bir davranışın kesin belgesiymiş gibi Peder Morlin bir kabul jesti yapıp pantolonunun cebinden katlanmış bir kâğıt çıkardı ve Herr Zimmermann'a uzattı. Öteki kâğıdı açıp mumlardan birine tuttu, hızla okudu, tekrar katlayıp cebinde yok etti.

—Hiç değilse seyahat bir işe yaradı. —Cebinden mendili çıkarıp yüzünü silerken kahrolası sıcak, bu memlekettekiler nasıl yaşarlar hiç bilmem, dedi.

—Hapisten çıktıktan sonra hayatınızı nasıl kazandınız?

—Psikiyatr olarak, elbette.

—Ha.

—Peki sizin Şam'da ne işiniz var?

—Tarikatın iç işleri. Ayın sonunda Santa Sabina'ya, manastırıma dönüyorum.

Monsenyor Benigni'nin kurduğu ve şimdi, Avrupa'yı silip süpürecek olan komünizmin tek gerçek tehlike olduğunu anlamayan Vatikan yetkililerinin körlüğü yüzünden kapatılmış o soylu casusluk kurumunu yeniden canlandırmaya çalıştığını söylemedi. Ertesi gün, gerekirse hayatını vererek Kiliseye hizmet etme kutsal ve sarsılmaz amacıyla Dominiken tarikatına girişinin kırk yedinci yılının dolacağını da söylemedi. Öyle ya, tarikatın Liège'deki manastırına girmeyi talep edişinin üzerinden geçen kırk yedi yıl. Félix Morlin 1320 kışında Girona şehrinde doğmuş ve orada, her gün günlük işlerin tamamlanmasının ardından dua okuma vaktinde bir araya gelen bir ailede dindarlık ve şefkat içinde büyümüştü. Delikanlının yeni yeni filizlenmekte olan Dominiken tarikatına girme kararı kimseyi şaşırtmadı. Viyana Üniversitesinde tıp okudu ve yirmi bir yaşında Avusturya Nasyonal Sosyalist Partisine Ali Bahr adıyla katıldı. Kendisini iyi bir kadı yahut iyi bir müftü yapacak bütün bilgileri edinmeye hazırdı, bu yüzden hocalarının bilgi, zihin ve adalet melekelerinin takipçisi olmuştu, kısa bir süre sonra 367.744 üye numarasıyla SS'lere katıldı. Buchenwald savaş alanında Doktor Eisel'in emri altında hizmet verdikten sonra 8 Ekim 1941'de, insanlığın yaranına feragatle çalıştığı tehlikeli Auschwitz-Birkenau cephesine başhekim olarak tayin edildi. Doktor Voigt'un, değeri takdir edilmemiş olarak, Zimmermann ya da Falegnami adıyla kılık değiştirerek kaçması gerekti ve seçilmişlerle birlikte, Yeryüzü tekrar düzleştiğinde, şeriat bütün dünyaya yayıl-

dığında ve sadece müminlerin Merhametli Yüce Tanrı'nın adına yaşama hakkının bulunduğu Yeryüzünü geri almak üzere beklemeye başladı. O an geldiğinde, yeryüzünün sınırları esrarengiz bir sis olacak ve biz tekrar bu esrarı ve bundan kaynaklanan her şeyi yönetebileceğiz. Böyle olsun.

Doktor Aribert Voigt gayri ihtiyari cebini yokladı. Peder Morlin ona Halep'e kadar bir trenle gitmesinin daha iyi olacağını söyledi. Oradan Türkiye'ye de trenle geçmeliydi. Toros Ekspresiyle.

—Sebep?

—Limanlardan ve havaalanlarından uzak durmalısınız. Tren yolunun sonu geldiğinde, ki mümkündür, şoförlü bir araba kiralayın: dolar mucizeler yaratır.

—Ben ne yapacağımı biliyorum.

—Sanmam. Uçakla geldiniz buraya.

—Ama tam bir güven içindeydim.

—Asla tam olmaz. Bir süre tuttular sizi.

—Takip edildiğimi düşünmüyorsunuz değil mi?

—Adamlarım buna engel oldular. Ayrıca beni de hiç görmediniz.

—Elbette sizi asla tehlikeye atmam, Monsieur Duhamel. Size şükranım sonsuz.

O ana kadar, sanki hiç aklına gelmemiş gibi, pantolonunun kemerine dokunmamıştı. Altında ufak tefek şeyleri sakladığı bir çeşit bağ vardı. Ufacık kara bir kese çıkarıp Morlin'e verdi. Peder kesenin bağını gevşetti. İri iri üç damla gözyaşı binlerce yüzleriyle bir düzine mum ışığını çoğaltarak yansıttı. Voigt pantolonunu derleyip toplarken Morlin keseyi cellabesinin gizleri arasında yok etti.

—İyi geceler Senyor Zimmermann. Kuzeye giden ilk tren sabah altıda hareket eder.

—Kahrolası sıcak —dedi Senyor Berenguer cevap olarak ayağa kalkıp vantilatörü kendine doğru çevirirken.

Adrià, divanın arkasında casusluk yaptığı sırada Senyor Berenguer'in babasını tehdit ettiğini hatırladığından, alçak sesle, Senyor Berenguer, kemanın yasal sahibi benim

dedi. Şayet mahkemeye gitmek istiyorsanız gidin, fakat sizi uyarıyorum bu yolu takip etmek isterseniz üzerinizdeki örtüyü çeken ben, açıkta kalan da sizin kızınız olacak.

—Nasıl istersen. Annenle aynı karakterdesin.

Bana kimse asla böyle bir şey söylememişti. O zaman da öyle olduğumu düşünmedim. Daha çok Sara'nın benimle kavga etmesine sebep olan o adamdan nefret ettiğimi hissettim. Artık ağzıma geleni söyleyebilirdim.

Ayağa kalktım çünkü sözlerimin inandırıcı olabilmesi için sarsılmaz görünmeliydim. Ayağa kalktığımdaysa o ana kadar söylediğim her şeyden ve olayı ele alma biçimimden çoktan pişman olmuştum. Fakat Senyor Brenguer'in eğlenceli bakışı beni devam etmeye kışkırttı, korkulu, fakat devam.

—Annemin adını ağzınıza almasanız iyi edersiniz. Kuyruk acınız olduğunu biliyorum.

Hole doğru yürümeye başladım ve biraz aptal olduğumu düşündüm: bu ziyaretten ne elde etmiştim? Açıklık kazanan bir şey olmamıştı. Sadece, artık devam etmek isteyip istemediğimi bilmediğim tek taraflı bir savaş ilan etmiştim. Fakat Senyor Berenguer peşimden hole doğru gelirken darbeyi indirdi:

—Senin annen benim hayatımı karartmak isteyen sürtüğün biriydi. Öldüğü günün şerefine bir şişe Veuve Clicquot şampanyası açtım. —Hole doğru ilerlerken ensemde Senyor Berenguer'in nefesini duyuyordum. —Her gün bir yudum içiyorum. Artık gazı kaçtı ama Senyora Ardèvol kahppesini doğurtan taşakları düşünmeyi ancak bu şekilde unutuyorum.— İç geçirdi:— Son yudumu da içtiğimde artık ölebilirim.

Hole vardılar ve Senyor Berenguer karşısına dikildi. İçme jesti yaptı:

—Her gün, şerefe!, bir yudum. Sürtüğün ölümünü ve benim hâlâ yaşıyor olduğumu kutlamak için. Anlayacağın gibi Ardèvol, karın fikrini asla değiştirmeyecek. Yahudiler bazı şeyler söz konusu olduğunda öyle hassaslar ki...

Kapıyı açtı.

—Babanla konuşulabiliyordu ve dükkânın yararı için insanı özgür bırakırdı. Annense bir baş belasıydı. Bütün kadınlar gibi: ama onun kötülüğü çok özeldi... Ve ben, şerefe!, bitinceye kadar her gün bir yudum.

Adrià sahanlığa çıktı, bu hakaretleri pahalıya ödeyeceksiniz ya da bunun gibi ağır bir cümle söylemek üzere döndü. Fakat Senyor Berenguer'in hin hin gülümsemesi yerine suratına çarptığı kapının koyu cilasıyla karşılaştı.

O ikindi, evde yalnız, sonatları ve partitaları denedim. Onca yıldan sonra hâlâ partisyona ihtiyaç duymuyordum; fakat başka parmaklarım olsun isterdim. Adrià ikinci sonattayken ağlamaya başladı çünkü her şey için çok üzgündü. O anda dışardan gelen Sara girdi odaya fakat Bernat değil de ben olduğumu görünce merhaba bile demeden çıktı.

48

Ablam Senyor Berenguer'le konuşmamızdan on beş gün sonra öldü. Anneminkinde olduğu gibi, hasta olduğunu bile bilmiyordum. Kocası bana kendisinin de başka kimsenin de bilmediğini söyledi. Altmış birini doldurmuştu ve onu uzun zamandır görmemiş olmama rağmen tabutta uzanmış haliyle bana çok zarif bir kadın gibi göründü. Adrià ne hissettiğini bilmiyordu: acı, mesafe, tuhaf şeyler. Yaşadığının hangi duygu olduğunu bilmiyordu. Ölüm ilanına göre adı Daniela Amato de Carbonell olana karşı hangi duyguları beslediğimden çok Sara'nın asık suratıyla meşguldüm.

Sara, ablam öldü demedim. Tito Carbonell annesinin öldüğünü haber vermek için aradığında bana kemanla ilgili bir şey söyleyeceğinden öyle emindim ki bir süre ne dediğini anlamadım, üstelik öyle basitti ki sözleri, Corts cenaze evinde, gelmek istersen diye, yarın toprağa veriyoruz, ardından kapatmıştım, sonra gidip Sara, ablam öldü demedim, çünkü bana senin bir ablan mı var? derdin. Ya da bir şey demezdin, o günlerde konuşmuyorduk çünkü.

Cenaze evi kalabalıktı. Montjuïc Mezarlığındaysa yirmi kişi kadardık. Daniela Amato'ya ayrılmış nişin muhteşem bir deniz manzarası var. Ne yararı olacak, dediğini duydum arkamda birinin, işçiler nişi kapatırken. Cecília gelmemişti, belki haber vermemişlerdi, belki de ölmüştü. Senyor Berenguer bütün o süre boyunca beni görmezden geldi. Tito Carbonell'se topraklarını belirlemek ister gibi

onun yanında yer aldı. Bende o ölümden dolayı üzgün ve şaşkın izlenimi uyandıran tek kişi, bu aniden gelen yapayalnızlık fikrini benimsemeye vakit bulamadan dulluğu kuşanan Albert Carbonell'di. Adrià onu o güne kadar sadece iki kez görmüştü fakat yaşlanmış olduğu iyice belli olan o adamın kederine üzülüyordu. Mezarlığın uzun merdivenlerinden inerken Albert Carbonell yanıma geldi, kolumdan tutup geldiğin için sağ ol dedi.

—Kaybınız büyük. Çok üzgünüm.

—Sağ ol. Belki de bir tek sen üzgünsün. Ötekiler hesap kitap peşindeler.

Sustuk; grubun toprak yolda çıkardığı, kulak diplerindeki fısıltılarla, Barcelona'nın o boğucu sıcağına okunan lanetlerle ve engellenemeyen bir iki öksürükle kesilen ayak sesleri arabaları bıraktığımız yere varıncaya kadar sürdü. Bu sırada fırsattan yararlanmak istermiş gibi Albert Carbonell, neredeyse kulağıma, Berenguer tilkisine dikkat et, dedi.

—Dükkânda Daniela'yla çalışmış mıydı?

—İki ay. Daniela onu tekme tokat kovdu. O günden sonra birbirlerinden ölümüne nefret ettiler ve bunu göstermek için hiçbir fırsatı kaçırmadılar.

Bir süre daha sustu, hem konuşup hem yürümek zormuş gibi. Astımı olduğunu o zaman hatırladım. Belki de uyduruyordum. Sonra Berenguer bir hinoğluhindir; hastadır, dedi.

—Hangi anlamda?

—Tek anlamda. Kafaca iyi değildir. Bütün kadınlardan nefret eder. Bir kadının kendisinden akıllı olmasını asla kabul edemez. Kendi yerine karar verebilmesini de. Bu onu derinden yaralar, içini yer. Dikkat et sana bir kötülüğü dokunmasın.

—Dokunabilir mi demek istiyorsunuz?

—Berenguer söz konusu olunca hiç belli olmaz.

Tito'nun arabasının önünde vedalaştık. El sıkıştık, bana dikkatli ol, dedi. Daniela bana senden söz etmişti birkaç kez, hep şefkatle. Ne yazık ki daha yakın olamadınız.

—Küçükken ona bir gün âşık oldum ve aşkım o bir gün boyunca sürdü.

Bunu tam arabaya binerken söyledim beni işitti mi bilmem. Arabadan bana belirsiz bir veda jesti yaptı. Onu bir daha görmedim. Hâlâ yaşıyor mu bilmiyorum.

Fotoğraf çeken turistlerle dolu Kolomb Anıtını çevreleyen yoğun trafiğe girinceye kadar, eve doğru giderken ve sana söz edip etmemeyi düşünürken, Albert Carbonell'in Senyor Berenguer'e Senyor Berenguer demeyen ilk kişi olduğunu fark etmemiştim.

Kapıyı açtığımda Sara nereden geliyorsun diye sorabilirdi ve ben ona ablamın cenazesinden diyebilirdim; sonra o, senin bir ablan mı var? Ben, evet bir üvey ablam vardı. O, peki ama bana söyleyebilirdin; bense, bana sormamıştın ama, biliyor musun, birbirimize hiç sormuyoruz böyle şeyleri. O zaman neden şimdi söylemedin, madem öldüyse? Çünkü o zaman kemanımı çalmak isteyen arkadaşın Tito Carbonell'den söz etmem gerekecekti ve tekrar tartışmaya başlayacaktık. Fakat kapıyı açtığımda sen bana nereden geliyorsun diye sormadın ben de ablamın cenazesinden demedim, sen de buna senin bir ablan mı var? diye karşılık vermedin. O zaman fark ettim holdeki seyahat çantanı. Adrià, şaşkın baktı ona.

—Cadaqués'e gidiyorum.

—Geliyorum.

—Hayır.

Başka bir açıklama yapmadan çekip gitti. O kadar hızlı olmuştu ki ikimiz için de ne kadar önemli olduğunu anlayamamıştım. Sara dışarı çıktığında, Adrià kafası hâlâ karışık, kalbi sıkışmış, Sara'nın dolaplarını açtı ve ani bir ferahlama hissetti: eşyaları yerli yerindeydi. Sadece birkaç çamaşır götürdün herhalde diye düşündüm.

49

Ne yapacağını bilemediğinden Adrià bir şey yapmadı. Sara tarafından yine terk edilmişti; ama şimdi sebebi biliyordu. Hem bu sadece geçici bir kaçıştı. Geçici mi? Daha fazla düşünmemek için başını işine eğdi fakat *Llull, Vico, Berlin: Üç Fikir Düzenleyici*'sinin nihai düzeltmeleri olan şeyin üzerinde yoğunlaşamıyordu; adı ağır bir kitap, ne var ki belini büken *Avrupa Düşünce Tarihi*'nden —belki yıllarını verdiği için, belki çok umut bağladığı için, belki de hayran olduğu kişiler arasında yankı bulduğu için... —gerçek bir uzaklaşma ihtiyacı duymuştu. Bölüm, kitabın bölümlerinden biri, tarihsel değişimi veriyordu. Üç denemeyi baştan ve yeniden yazdı. Üç aydır çalışıyordu. Evet sevgilim, Oklahoma City'de Timothy McVeigh'in koyduğu bombayla patlayan binanın korkunç görüntülerini televizyonda gördüğümde başlamıştım. Sana hiç söz etmemiştim çünkü bu tip şeyleri bir kenara bırakıp vakti geldiğinde konuşmak en iyisidir. Yazmaya başladım çünkü herhangi bir şey adına öldürenlerin tarihi kirletme hakkına sahip olmadıklarını düşünmüşümdür hep. Yüz altmış sekiz ölü, Timothy McVeigh'in yaptığı. Ve istatistiklerde görünmeyen binlerce felaket, acı ve ıstırap. Hangi uzlaşmazlık adına, Timothy? Ve, nasıl oldu bilmem, başka bir uzlaşmaz adamı, başka tür bir uzlaşmama tarzında hayal ettim, ona, şayet Tanrı Sevgiyse, Timothy, bu yıkım niye? sorusunu sorarken.

—Amerikan hükümeti cehennemin dibine gidebilir.

—Timothy, evladım: hangi dine mensupsun? —diye yokladı Vico.

—Ülkeyi yıkıma götürenleri başımızdan defetme dinine.

—Bu bir din değildir —Ramon Llull, sabırlı—. Bilinen dinler üçtür Timothy: şöyle, Yahudilik, ki feci bir hatadır, Senyor Berlin beni affetsin; İslam, ki Kilise'nin inançsız düşmanlarının yanlış inancıdır, ve Hıristiyanlık, yegâne gerçek din, yegâne hak dini, Sevgi anlamına gelen iyi yürekli Tanrı'nın dinidir.

—Seni anlamıyorum, bey baba. Ben hükümeti gebertiyorum.

—Peki öldürdüğün kırk çocuk hükümet miydi? —Berlin, mendiliyle gözlüğünü silerken.

—Sivil ölümleri.

—İşte şimdi de ben seni anlamıyorum.

—1:1.

—Ne?

—Bire bir.

—Bir köyün kadın ve çocuklarının katlini durdurmayan albay —diye vaaz etti Vico— cezaya çarptırılması gereken bir suçludur.

—Ya sadece erkekleri öldürürse, olmaz mı? —Berlin, gözlüklerini takarken meslektaşına karşı alaycı.

—Siz topunuz birden neden defolup cehennemin dibine gitmiyorsunuz, ha?

—Bu delikanlının dip kelimesine saplantısı var —diye gözlemledi Llull, hayretler içinde.

—Kılıç çeken kılıçla ölür, Timothy —diye hatırlattı Vico ne olur ne olmaz diye. Matta'nın hangi satırları olduğunu söyleyecekti fakat hatırlayamadı çünkü her şeyin üzerinden çok vakit geçmişti.

—Rica etsem defolup beni bir rahat bırakır mısınız, kahrolası, gevşek kıçlı, titrek moruklar?

—Yarın seni öldürecekler, Timothy —diye hatırlattı Llull.

—168:1

Ve duman olup dağılmaya başladı.

—Ne dedi? Siz bir şey anladınız mı?

—Evet. Yüz altmış sekiz, iki nokta, bir.

—Sanki Kabala'dan.

—Hayır. Bu oğlanda asla Kabala'dan söz edecek derinlik yok.

—Bire yüz altmış sekiz.

Llull, Vico, Berlin hummalı, çarçabuk yazılan bir kitap oldu, ne var ki beni bitkin düşürdü çünkü her gün, yataktan her kalktığımda, yatmaya her gittiğimde, Sara'nın dolabını açıyordum, eşyaları hâlâ oradaydı. O şekilde yazmak çok zor. Nihayet bir gün yazmayı tamamladım, kitabı bitirdim anlamına gelmiyordu. Adrià'nın içinden bütün sayfaları balkondan fırlatıp atmak geldi. Fakat, Sara *ubi es?** demekle yetindi. O zaman, sessiz birkaç dakikadan sonra, balkona çıkmak yerine, bütün kâğıtları üst üste toplayıp masanın bir köşesine koydu, çıkıyorum Lola Xica, dedi Caterina'nın artık orada olmadığını fark etmeden, ve üniversiteye yollandı, sanki kafa dağıtmak için en uygun yer orasıymış gibi.

—Ne yapıyorsun?

Laura arkasını döndü. Yürüyüşüne bakan, revakların ölçüsünü alıyor sanabilirdi.

—Düşünüyorum. Ya sen?

—Kafamı dağıtıyorum.

—Kitap nasıl gidiyor?

—Yeni bitirdim.

—Vay! —dedi Laura, memnun.

İki eliyle tuttu onu ama yanmışlar gibi hemen çekti.

—Ama hiç emin değilim. Bu kadar güçlü şahsiyetleri birleştirmek imkânsız.

* (Lat.) Neredesin? (Ovidius, *Metamorphoses*'tan, İcare, ubi es? [İkaros, neredesin?])

—Bitirdin mi bitirmedin mi?

—Eh, tabii. Ama şimdi hepsini baştan sona okumam lazım ve eminim pek çok engele takılacağım.

—Yani bitmedi.

—Yok. Yazdım. Şimdi bitirmek kaldı geriye. Gerçekten yayımlanabilir mi bilmiyorum.

—Pes etme, ödlek.

Laura, Adrià'nın hep biraz kafasını karıştıran o bakışıyla gülümsedi. Bilhassa ödlek derken haklı olduğu için.

On gün sonra, temmuz ortalarında, o ağırkanlılığıyla ona hey, Ardèvol, kitapta ilerledin mi yoksa ne yaptın, diyen Todó oldu. İkisi de ilk kattan güneşli ve pek az öğrencinin bulunduğu revaklı avluya bakıyorlardı.

Sara olmadığı için yazmak çok zor.

—Bilmem.

—Hayda: sen de bilmezsen...

Yok: "hayda," bir keman yüzünden kavga ettik.

—Öyle şahsiyetleri birleştirmek çok zor... öyle...

—Öyle güçlü, peki: bu artık hepimizin bildiği resmi versiyon —diye kesti Todó.

Beni niye rahat bırakmıyorsunuz, kahrolasılar?

—Resmi versiyon, ha? Yazdığımı nereden biliyor insanlar...

—Sen bir yıldızsın oğlum.

Seni doğuranın.

Sessiz geçen epeyce bir süre. Güvenilir kaynaklara göre Ardèvol'ün uzun sohbetleri sessizliklerle doludur.

—Llull, Vico, Berlin —diye tekrarladı Todó uzaklardan gelerek.

—Öyle.

—Yapma yahu. Vico ve Llull, haydi neyse: ama Berlin?

Yok, yok, lütfen, beni rahat bırak, yapma yahunu yediğimin.

—Okuyup araştırıp çalışmayla dünyayı düzene koyma istenci: onları birleştiren bu işte.

—Vay canına: ilginç olabilir.

Ben de zaten bu yüzden giriştim bu işe, yapma yahunun geri zekâlısı, beni böyle kötü kötü konuşturuyorsun.

Todó taş parmaklığa dayandı.

—Biliyor musun? —uzun bir esten sonra—. Bu işi bitirmeni çok isterim. —Yan yan baktı.— Böyle bir şey okumak çok hoşuma gider.

Suçortaklığı havasında koluna bir şaplak atıp revağın bir ucundaki odasına doğru çekip gitti. Aşağıda bir çift, el ele avluyu geçiyordu, dünyanın geri kalanına karşı ilgisiz, Adrià onları kıskandı. Todó'nun, böyle bir şey okumak çok hoşuma gider'i kendisini yağlamak için söylemediğini biliyordu, daha fenası, ilişkilendirilemezi ilişkilendiren ve büyük düşünürlerin, Tolstoy'un yaptığı şeyi fikirlerle yaptıklarını göstermeye uğraşan bir kitap okumak onun ruhuna iyi gelecekti. Todó'nun ruhunun gramajı düşüktü, şayet henüz çıkmamış bir kitap için yanıp tutuşuyorsa kendini birkaç yıldır, bölümde ve üniversitede Doktor Bassas'ın pozisyonunun altını oymaya adadığı içindi ve bunu yapmanın en iyi yolu da hangi disiplinden olursa olsun yeni idoller yaratmaktan geçiyordu. Sen olmasan, başkalarının iktidar mücadelesinde kullanılmaktan kendimi pohpohlanmış bile hissedebilirdim. Keman aileye ait, Sara. Ben babama bunu yapamam. Bu keman yüzünden öldü ve sen şimdi kendisinin olduğunu söyleyen bir yabancıya hediye etmemi istiyorsun? Anlamıyorsun çünkü Yahudi meselesi söz konusu olduğunda hiçbir söz dinlemiyorsun. Tito, Senyor Berenguer gibi haydutlara kapılıyorsun. *Eloì, eloì, lama sabaktani.* *

Odada, ıssız, birden aklına geldi. Daha doğrusu, aniden karar verdi. Yarı bitmiş kitabın verdiği aşırı coşkudan olmalıydı. Bir numarayı çevirdi ve düşünürken sabırla bekledi, orada olsun, orada olsun, orada olsun çünkü değilse... Saate baktı: neredeyse bir. Kesinlikle öğle yemeğindeydi.

* (Matta 27: 45-46) Tanrı'm, Tanrı'm, beni neden terk ettin.

—Alo?

—Max, ben, Adrià.

—Dinliyorum.

—Telefona gelebilir mi?

Hafif tereddüt.

—Bakayım. Bir dakika.

Demek ki oradaydı! Paris'e kaçmamıştı, *Huitième Arrondissement*'a, İsrail'e de gitmemişti. Benim Sara'm hâlâ Cadaqués'teydi. Sara pek uzaklaşmak istememişti... Ahizenin öbür ucunda hâlâ sessizlik. Ne adım sesleri işitildi, ne bir konuşmanın mırıltıları seçildi. Bilmem kaç upuzun saniye geçti. Ses yine Max'ın sesiydi:

—Bak, diyor ki... Kusura bakma, ama... Diyor ki, sor bakalım kemanı geri vermiş mi?

—Hayır: konuşmak istiyorum.

—Öyleyse... o zaman diyor ki... o zaman konuşmak istemediğini söylüyor.

Adrià telefonu sımsıkı tutuyordu. Birden gırtlağına bir yumru oturdu. Söz bulamadı. Max anlamamış olmalı ki, çok üzgünüm Adrià. Gerçekten.

—Sağ ol Max.

Tam odanın kapısı açılırken kapattı telefonu. Laura onu orada görünce bir hayret jesti yaptı. Sessizce kendi masasına gitti, birkaç dakika boyunca çekmeceleri karıştırdı. Adrià neredeyse duruşunu hiç değiştirmedi, boşluğa bakarak, Sara'nın kardeşinin bir ölüm haberi verirmiş gibi hassasiyetle söylediği sözleri duyarak. Bir süre sonra şiddetle içini çekti ve Laura'ya baktı.

—İyi misin? —dedi Laura, her zaman oraya buraya taşıdıklarına benzer çok şişkin birkaç dosyayı toparlıyordu.

—Hem de nasıl. Seni yemeğe davet ediyorum.

Neden dedim bilmiyorum. Bir şeyin rövanşı olsun diye değildi. Sanırım Laura'ya ve bütün dünyaya bir şey olmadığını, her şeyin kontrol altında olduğunu göstermek istediğim içindi.

Laura'nın mavi gözleri ve kusursuz teninin karşısına oturmuş, Adrià makarnanın yarısını tabağında bıraktı. İkisi de hemen hemen ağızlarını açmamışlardı. Laura onun bardağına su doldurdu, o da bir teşekkür jesti yaptı.

—Nasılsın, nasıl gidiyor? —dedi Adrià sevimli bir yüz takınarak, sohbet sezonunu açmışlar gibi.

—İyi. Algarve'ye gidiyorum iki haftalığına.

—Vay, ne güzel. Todó biraz tırlatmış, değil mi?

—Neden?

Birkaç dakikanın sonunda, evet, biraz, ve henüz var olmayan kitabıma dair açıklamalar yapmasan iyi olur çünkü herkesin, sen Vico'yu Llull'la ve hatta şu öbürüyle birleştirebilecek misin bakalım diye beklediğini bilerek yazmak kadar tatsız bir şey yok, sonucuna vardılar.

—Çenem düşük, biliyorum.

Ve bunu göstermek için de çok hoş birileriyle tanıştığını anlattı, ve onlarla Algarve'de buluşacaktı, çünkü Yarımada'da bisiklet turu yapmaktaydılar ve

—Sen de bisiklete biniyor musun?

—Benim yaşım geçti. Ben yan gelip yatmaya gidiyorum. Fakültenin sıkıcı meselelerinden kopmaya.

—Ve azıcık bağlanmaya.

Laura karşılık vermedi. Daha doğrusu kafasında benim ne halde olduğumu anlamasına yarayacak bir şimşek çaktı, çünkü siz kadınlarda benim hep kıskandığım bir anlama kapasitesi var.

Ne bileyim, Sara. Ama böyle oldu. Laura'nın dairesinde, ufacık ama daima temizdi, bilhassa yatak odasında yoğunlaşan kontrollü bir düzensizlik vardı. Kesinlikle karman çorman olmayan, sadece seyahate çıkmak üzere olan birinin düzensizliği. Üst üste dizilmiş giyecekler, ortaya konmuş ayakkabılar, bir çift turist rehberi ve fotoğraf makinesi. Kediyle köpek gibi ne yapacaklarını görmek için karşı karşıya durdular.

—Elektronik olanlardan mı? —dedi Adrià makineyi güvensizce tutarak.

—Hı hı. Dijital.

—En son icatlara meraklısındır.

Laura ayakkabılarını çıkardı, ayakta, ve kendisine çok yakışan sandalet gibi bir şey giydi.

—Sen de hâlâ Leika'yla idare ediyorsun.

—Yok canım. Hiçbir zaman öyle bir şeyim olmadı.

—Ya hatıralar?

—Burada. —Adrià başını gösterdi.— Hiç yanılmazlar. Ve hep el altındalar.

Bunu istihzayla söylemedim çünkü benim kimsenin geleceğini görme kabiliyetim yoktur.

—Bununla iki yüz fotoğraf çekebiliyorum. —Makineyi sabırsızlığını gizlemesini istediği bir tavırla aldı ve komodinin üzerine, telefonun yanına bıraktı.

—Bravo —dedi öbürü, lakayt.

—Sonra bunları bilgisayara yükleyebiliyorum. Bir albümdekinden daha fazlasını görebilirim.

—Müthişsin. Ama bunun için bir bilgisayarın olmalı.

Laura karşısına dikildi, meydan okuyarak.

—Ne yani? —dedi, elleri böğründe—. Şimdi sana dijital fotoğrafların nitelikleri üzerine konferans mı vereyim?

Adrià o masmavi gözlere baktı ve ona sarıldı. Bu şekilde uzun bir süre durdular ve ben biraz ağladım. Şükür ki farkına varmıyordu.

—Neden ağlıyorsun?

—Ağlamıyorum.

—Yalancı. Neden ağlıyorsun?

Akşama doğru yatak odasının düzensizliğine karışıklık da katmış oldular. Tam bir saati, uzanmış tavana bakarak geçirdiler. Laura Adrià'nın madalyonunu inceledi.

—Neden hep takıyorsun bunu?

—Öyle istiyorum da ondan.

—Ama sen hiçbir dine...
—Hatırlamamı sağlıyor.
—Neyi hatırlamanı?
—Bilmem.

Sonra telefon çaldı. Laura'nın yanındaki komodinin üzerindeydi. Bakıştılar, birbirlerine sessiz bir tür suçlulukla, telefon bekleyip beklemediklerini sormak istermiş gibi. Laura kıpırdamadı, başı Adrià'nın göğsü üzerinde, ve her ikisi de telefonun tekdüze bir şekilde ısrar ettiğini, ettiğini, ettiğini işitiyorlardı. Adrià, kıpırdamasını bekleyerek Laura'nın saçlarına dikti gözünü. Tık yok. Telefon çalmaya devam ediyor.

VI

Stabat Mater*

Korktuğumuz her şey bize
bağışlanmıştır.

Hélène Cixous

* Annesi oradaydı...

50

İki yıl sonra telefon aniden çaldı ve Adrià o sesi her işitişinde olduğu gibi yine irkildi. Uzun bir süre cihaza bakarak öylece durdu. Çalışma odasındaki okuma lambası dışında ev karanlıklar içinde. Ev sessizlik içinde, ev sensiz, telefonun ısrarlı sesi dışında. Carr'ın kitabına bir ayraç koyup kapattı ve sanki her şeyi çözecekmiş gibi, ciyaklayan telefona bakarak birkaç saniye daha öyle kaldı. Epeyce bir süre daha çalar halde bıraktı ve sonunda, telefon eden kişi inatçı olduğunu gösterirken Adrià Ardèvol avuçlarıyla yüzünü ovuşturdu, ahizeyi kaldırıp, buyrun dedi.

Bakışı üzgün ve ıslaktı. Seksenlerindeydi ve tükenmiş, sonsuzca yerle bir olmuş bir hali vardı. Merdiven sahanlığında, nefes nefese, küçük bir seyahat çantasına yapışmış adeta, bu paketle teması kendisini hayatta tutuyormuş gibi. Merdivenleri yürüyerek, ağır ağır çıkan Adrià'nın geldiğini işitince döndü.

—*Mijnheer* Adrian Ardefol?

Adam o sabah telefon eden kişi olduğunu İngilizcemsi bir dilde kanıtlarken Adrià evin kapısını açıp onu içeri buyur etti. O bilinmeyen kişiyle birlikte eve hüzünlü bir hikâye aldığımdan emindim ama artık seçme şansım yoktu. Sırların sahanlıktan ve merdivenlerden kaçmasını önlemek için kapıyı kapattım; ayakta Hollandaca konuşmaya

davet ettim ve o zaman bilinmeyenin nemli gözlerinin, bilinmeyene ne istediğini sormak için paslanmış Hollandacasının tozlarını alelacele alması gereken Adrià'nın önerisine bir teşekkür jesti yaparken azıcık parladığını fark ettim.

—Uzun bir hikâye. Bu yüzden bana yüz yüze olabileceğimiz bir süre ayırmanızı rica ettim.

Onu çalışma odasına aldı. Adamın oraya girerken bir hayranlık ifadesini saklayamadığını fark etti, kendisini birdenbire beklenmedik ve sürprizlerle dolu bir salonda bulan Louvre ziyaretçisiymiş gibi. Odanın tam ortasında yenigelen çekingen bir dönüş yaptı, kitaplarla dolu rafları, resimleri, *incunabula*'ları, çalgılar dolabını, iki masayı, senin otoportreni ve masanın üzerindeki henüz bitiremediğim Carr'ı ve büyütecin altındaki, son alımım olan el yazmasını (sayfa kenarlarında muhtemelen bizzat Joyce'un yorumlarıyla *The Dead*'in altmış üç otograf sayfası) seyrederek.

Adrià onu masanın öbür tarafına oturttu, karşı karşıyaydılar, ve birkaç saniye bilinmeyenin çehresini kurutan o acıyla gerilmiş tebessümü üreten bu denli somut ıstırabın ne olabileceğini düşündüm. Adam çantasının fermuarını biraz zorlukla açıp içinden bir kâğıda özenle sarılmış bir şey çıkardı. Bütün dikkatini vererek paketi açtı. Adrià, hâlâ açık ve koyu karalerin seçilebildiği, kirden kararmış pis bir bez gördü. Bilinmeyen, bezi kâğıttan ayırıp ayinsel hareketlere benzeyen jestlerle masanın üzerine koydu, içinde çok değerli bir hazineyi saklıyormuş gibi katlarını dikkatle açtı. Sunağın üzerine aşai rabbani sofra bezini seren papaz gibi göründü ona. Bezi yaydığında biraz da hayal kırıklığıyla içinde hiçbir şey olmadığını gördüm. Bir sınır gibi, tam ortasından bir dikiş iki eşit parçaya bölüyordu. Oradaki hatıraları görmeyi beceremedim. Ardından bilinmeyen gözlüğünü çıkarıp bir selpakla gözlerini sildi. Adrià'nın saygılı sessizliğini fark edince gözlerini ondan ayırmadan ağlamadığını söyledi, birkaç aydan beri çok rahat-

sız edici bir alerjiden mustaripti, vesaire, vesaire, vesaire, rahatsızlıkları veriyordu, ve özür diler gibi gülümsedi. Etrafına bakındı, selpağı kâğıt çöpüne attı. Sonra belli belirsiz bir ayin jestiyle eski ve pis bezi ileriye doğru uzanmış açık avuçlarıyla gösterdi. Bir soruya davet çıkarır gibi.

—Ne bu? —diye sordum.

Bilinmeyen, avuçlarını birkaç saniyeliğine bezin üzerinde tuttu, zihninden derin bir duayı tekrarlar gibi, sonra değişmiş bir sesle, şimdi evinizde öğle yemeği yemekte olduğunuzu hayal edin, dedi, karınızla, kayınvalideniz ve üç kızınızla, kayınvalideniz biraz nezleli, ve aniden...

Bilinmeyen başını kaldırdı, şimdi gözleri gerçekten yaşlıydı, sevinçten ve vesaireden değil. Fakat acı gözyaşlarını silmek için hiçbir harekette bulunmadı, gözlerini karşıya dikmiş bakıyordu, tekrarladı, evinizde karınızla, nezleli kayınvalidenizle ve üç kızınızla öğle yemeğinde olduğunuzu düşünün, yeni peçeteler konmuş, şu mavi beyaz kareli olanlar çünkü bugün minik Amelietje'nin, büyük olanın, doğum günü, ve aniden birisi sokak kapısını çalmaya gerek bile duymadan açıyor ve burnuna kadar silahlanmış, ayaklarını kuvvetle yere vuran beş asker tarafından takip edilerek içeri giriyor ve hepsi birden *schnell, schnell, raus, raus*, demeyi bir an bile bırakmadan seni evinden, öğle yemeğinin tam ortasındayken, ebediyen çıkarıyorlar, geriye bakma fırsatı bile vermeden, kutlama gününün peçeteleri, yeniler, Berta'mın iki yıl önce aldıkları, hiçbir şey almana fırsat vermeden, üzerindekilerle. *Raus* ne demek baba, diyor Amelietje, ve ben, *raus, raus*'ta ısrar eden sabırsız bir dipçiğin ensesine inmesini önlemiyorum, çünkü dil olan tek dilde, Almancada anlaşıyorlar, anlamadığını söylersen kötü niyetlisindir ve cezasını çekersin. *Raus!*

İki dakikada dışarıdaydılar, yokuşu iniyorlardı, öksüren kayınvalide, kucağında bir keman kutusuyla, çünkü kızı provadan döndüğünde kapının yanına bırakmıştı; kızların gözleri fal taşı gibi açılmış, Berta'mınsa, rengi uçmuş, kucağında minik Juliet'i sımsıkı tutarken. Yoldan

aşağı, neredeyse koşarak gidiyorlar çünkü anlaşılan askerlerin acelesi var, pencerelerin gerisinde komşuların suskun bakışları, ve ben Amelia'nın minicik elini tuttum, bugün yedi yaşını dolduruyordu ve ensesine inen dipçik yeri acıdığı ve Alman askerleri onu korkuttuğu için ağlıyordu, ve zavallı Trude, beş yaşçığıyla bana yalvardı onu kucağıma alayım diye, Amelia bizim adımlarımızı koşarak takip etmek zorunda kaldı, kamyonun durduğu Vidre Meydanına varıncaya kadar mavi beyaz kareli peçeteyi hâlâ elimde sımsıkı tuttuğumu fark etmedim.

Daha insani olanlar da vardı, diye anlattılar sonra bana. Yanınızda yirmi beş kilo kadar eşyanızı götürebilirsiniz, bunun için yarım saatiniz var, *schnell*, ha? diyenler. O zaman sen de bir evde olanları düşünürsün. Yanında neyi götürürsün? Nereye götürmek için? Bir iskemle? Bir kitap? Fotoğrafların bulunduğu ayakkabı kutusunu? Yemek takımı? Ampul? Döşek? Anne, *schnell* ne demek? Ya yirmi beş kilo ne kadardır? Sonunda holde asılı unutulmuş o faydasız anahtarlığı alırsın, ve şayet hayatta kalırsan ve küflenmiş bir ekmek parçasına karşılık değiştirmen gerekmezse felaketten önce yaşamış olduğun mesut ve normal hayatın kutsal sembolüne dönüşecektir. Anne neden götürüyorsun bunu? Sen karışma, diye cevap verdi kayınvalide.

Evden geri dönmemek üzere çıkmak, asker çizmlelerinin ritmine uyarak, panik halindeki rengi uçmuş karınla, tir tir titreyen kızlarınla, bayılmak üzere olan kayınvalidenle birlikte hayattan ayrılmak, ve ben onlar için hiçbir şey yapamadım. Kim bizi ihbar etmişti, bir Hıristiyan mahallesinde yaşadığımıza göre. Hangi sebeple. Nereden biliyorlardı. Yahudilerin kokusunu alırlarmış gibi. Kamyonun üzerinde kızların umutsuzluğunu görmemek için, kim, nasıl, neden, diye düşünüyordum. Bizi korku içindeki insanlarla dolu kamyona dizdiklerinde küçük kızla birlikte cesur Berta bir tarafta ben de Trude'yle bir tarafta kaldık. Kayınvalide ve öksürüğü biraz ötede, ve Berta bağırmaya başladı, Amelia nerede, Amelietje, kızım, neredesin, bizden ayrıl-

ma, Amelia, ve bir elcik kendine bir yol açıp beni pantolonumdan yakaladı ve o zaman zavallı Ameliacık, korkmuş, bir anlığına yalnız kaldığı için daha da korkmuş, aşağıdan bana baktı, yardım isteyerek, o da benim kollarıma çıkmak istiyordu fakat bunu söyleyemiyordu çünkü Truu daha küçüktü ve o bakışı ömrüm boyunca unutmadım, asla, kızın yalvarıp yakararak yardım ister ama sen bunu yapmayı bilemezsin, beceremezsin, ve küçük kızının ihtiyacı olan yardımı veremediğin için cehenneme gidersin.

Tılsım işe yaramadı çünkü kamyonun üstündeki o sarsıntılı, ardından sıkı sıkıya kapatılmış pis kokulu boğucu bir yük vagonundaki iki, üç yahut dört günlük yoldan sonra Truu'yu bütün çaresizliğime rağmen elimden çekip aldılar ve biraz başımı döndüren o darbeyi kafama indirdiklerinde küçük Amelia da yanımdan kayboldu, sanırım etrafımızda dönüp duran köpeklerden kaçtığı için. Berta'nın kucağındaki minik Juliet, onların nereye gittiklerini hâlâ bilmiyorum, çünkü birbirimize son bir kez bakamadık bile, Berta'yla ben onca emekle kurulan mutluluğumuzun sona erdiği andaki sessiz çaresizliğimizi paylaşamadık bile. Ve Berta'nın annesi, hâlâ öksürerek, kemana sıkı sıkıya sarılmış, peki ya Trude, benim kollarımda tutamadığım Truu nerede. Onları bir daha görmedim. Bizi trenden indirdikleri andı, işte o anda, o bir anda ben kadınlarımı ebediyen kaybettim. Zrrzzrrzrrrzrrrzrr. Beni sürükleyip kulağımın dibinde ciyak ciyak emirler yağdırmalarına rağmen, çaresiz, boynumu onların olabileceği yere doğru büktüğümde, dudaklarında sigaralarıyla iki askerin, kadınlara kahrolası bir çırpıda boyun eğdirmek için benim Juliet'im gibi daha beşik bebeklerini analarının kucaklarından çekip aldıklarını ve kamyonun tahta kasasına fırlattıklarını görmeye vaktim oldu. İşte o zaman İbrahim'in Tanrı'sıyla da İsa'nın tanrısıyla da konuşmayı bırakmaya karar verdim.

—Zrrzrrzrrzrrzrrrzrr. Zrrzrrzrrzrrzrrzrr.

—Pardon... —demek zorunda kaldı Adrià.

Adam bana baktı, şaşkın, dalgın. Karşımda oturduğunun bilincinde bile değildi belki, bana anlattığı hikâyeyi acısını dindirmek için binlerce defa tekrarlamıştı sanki.

—Kapı çalıyor... —dedi Adrià ayağa kalkarken saatine bakarak—. Bir arkadaş...

Ötekinin karşılık vermesine fırsat bırakmadan odadan çıktı.

—Haydi, haydi, haydi, haydi, ne ağırmış... —dedi Bernat, eve girerken havayı dağıtarak ve kucağında koca bir paketle—. Nereye bırakayım?

Çalışma odasına daldığında tanımadığı birini görünce şaşırdı.

—Ah, pardon.

—Masanın üzerine —dedi Adrià, arkasından odaya girerken.

Bernat yükünü masanın üzerine bıraktı, çekinerek tanınmadığı kişiye gülümsedi.

—Merhaba —dedi.

İhtiyar adam selam manasında başını eğdi ama bir şey demedi.

—Gel bana yardım et —dedi Bernat bilgisayarı kutusundan çıkarmaya çalışırken. Adrià koliyi yukarı doğru çekti ve Bernat'ın sıkıca kavradığı cihaz ortaya çıktı.

—Ben şimdi...

—Anlıyorum. Daha sonra gelirim?

Katalanca konuştuğumuzdan daha serbest davranıp beklenmedik bir ziyaretçi olduğunu söyledim, epey daha süreceği kanısındaydım. Sana da uygunsa yarın görüşelim.

—Sorun yok. —Tanımadığı ziyaretçiyi kastederek:— Bir sorun mu var?

—Yok, yok.

—Peki. Öyleyse yarın. —Bilgisayar için:— Bu arada sen sakın dokunma.

—Aklıma bile gelmez.

—Klavye ve fare burada. Büyük kutuyu alıyorum. Yarın yazıcıyı getiririm.

—Teşekkür ederim.

—Llorenç'e edersin: ben sadece aracıyım.

Tanınmayana bakıp hoşça kalın dedi. Öteki tekrar başıyla selam hareketi yaptı. Bernat çıkarken beni geçirmen gerekmez, dur, dur, dedi.

Çalışma odasından çıktı ve dış kapının kapandığını işittiler. Ben bir kez daha misafirimin yanına oturdum. Bu kısa ara için özür jesti yaptım ve kusura bakmayın dedim. Elimle devam etmesini işaret ettim, Bernat bana Llorenç'in eski bilgisayarını getirerek hiç araya girmemişti. Elle, üstelik dolmakalemle yazmak gibi sahip olduğum bu delice alışkanlığı terk etmemi özendiriverir mi acaba diye düşünmüştü Bernat. Bağış iks oturumluk hızlandırılmış bir kurs vaadini de taşıyordu, burada iks değeri müştereninki kadar bağışçının da sabrına bağlıydı. Fakat, nihayet şu herkesin harika bulduğu benimse hiçbir eksikliğini hissetmediğim bilgisayarın ne menem bir şey olduğunu kendi etimle kanımla denemeyi kabul etmiş olmam da bir gerçekti.

Benim işaretimi görünce, ihtiyarcık müdahaleden hiç etkilenmemiş görünerek devam etti, ezbere bildiği bir metni tekrarlar gibi, ve yıllar boyunca kendime o soruyu sordum, dedi, o soruları, tek bir soruda birbirine karışan o pek çok soruyu. Ben neden hayatta kaldım. Neden ben, askerlerin üç kızımı, karımı ve nezleli kayınvalidemi alıp götürmelerine hiçbir direnç göstermeden —tek bir direnç hareketi bile yapmadan— izin vermiş beş para etmez adamın tekiysem madem. Neden benim hayatta kalmam gerekti; neden ben, benim hayatım o ana kadar kesinlikle faydasız bir hayattı madem; Hauser en Broers'ta muhasebecilik yaparken, sıkıcı bir hayat yaşarken, ve madem yaptığım tek yararlı iş üç kız çocuğu dünyaya getirmekti, birinin saçları kömür karası, öbürü ormanın soylu ağaçları gibi esmer ve küçüğü bal gibi sarışın. Neden. Ayrıca, kesin olarak bilmemenin, üç kızımın, karımın ve öksürüklü kaynanamın, hepsinin, gerçekten ölüp ölmediklerini bilmemenin endişesiyle yaşamak gibi büyük bir ceza, neden. Savaşın

bitiminde iki yıllık araştırma, eldeki kanıtlar ve ipuçlarıyla hükme varan hâkimin sözlerini —eldeki deliller diyordu o— kabul etmeye götürdü beni; hepsinin kesin olarak öldüğü söylenebilirdi, büyük ihtimalle Auschwitz-Birkenau'ya geldikleri gün, çünkü o aylarda Lager'in el koyduğu kimlik belgelerinden anlaşıldığı kadarıyla, bütün kadınlar, çocuklar ve yaşlılar gaz odalarına gönderilmişti ve sadece çalışmaya uygun erkekler kurtulmuştu. Ben neden hayatta kaldım? Beni kızlarımdan ve Berta'dan ayırdıklarında ölüme götürdükleri kişi ben olduğumu sanıyordum, o saflığımla, onlar için tehlikeli olanın ben olduğumu kadınlar olmadığını düşünüyordum. Aksine onlar için tehlikeli olanlar kadınlar ve çocuklardı, özellikle kızlar, onlarla kahrolası Yahudi ırkı devam edebilirdi ve gelecekte, büyük intikam onların eliyle gelebilirdi. Bu düşünceye uygun davrandılar ve bu yüzden ben bugün hâlâ canlıyım, Auschwitz'in, içinde sadece ölümün murdar kokusunu duyduğum bir müzeye dönüştürüldüğü şu anda ben canlıyım, ne gülünç. Belki de size bunu anlattığım şu ana kadar hayatta kalmamın sebebi, Amelietje'nin doğum gününde ödleklik etmiş olmamdır. Ya da o yağmurlu cumartesi günü barakada Vílnius'lu ihtiyar Moshes'den basbayağı küflenmiş olan bir lokma ekmek çaldığımdandır. Ya da Blockführer bize bir ders vermeye karar verip de tüfeğin dipçiğiyle vurmaya başladığında ben sinsice uzaklaştığımdan beni yaralaması gereken darbenin, adını asla öğrenemeyeceğim fakat Yukarı Macaristan sınırında, Ukrayna'nın bir köycüğünden, ve benim zavallıcığım Amelia'mınkilerden daha kara, kömür karası saçları olan delikanlıyı öldürmesindendir. Yahut belki de sebep... Ne bileyim... Affedin beni kardeşlerim, affedin beni, kızlarım, Juliet, Truu ve Amelia, ve sen Berta, anne, hayatta kaldığım için affedin.

Olayları nakletmeyi kesti fakat bakışları ileriye doğru sabitlenmiş kaldı, hiçbir yere bakmaksızın çünkü bu acı hiç kimsenin gözlerine bakarak dile getirilemezdi. Ben, sandalyeye çakılmış, bu kadar konuşmadan sonra bilin-

meyene bir bardak suyun iyi geleceğini aklıma bile getirmezken o yutkundu. Suya ihtiyacı yokmuş gibi hikâyesine devam etti ve böylece dedi, başım önde, ödlekliğime ağlayarak, kötülüğümü onarmanın bir yolunu arayarak hayata devam ettim, günün birinde aklıma hatıraların asla giremeyeceği bir yere saklanma fikri gelinceye kadar. Bir sığınak aramaya başladım: büyük ihtimalle hata ettim fakat yardıma ihtiyacım vardı ve masumları kurtarmak için parmağını bile oynatmadığı için güvenimi kaybettiğim Tanrı'ya yaklaşmaya çalıştım. Anlayacak mısınız bilmem ama mutlak umutsuzluk insana tuhaf şeyler yaptırır: bir Şartrö Manastırına girmeye karar verdim, orada bana niyetlendiğim şeyin iyi bir fikir olmadığını tavsiye ettiler. Hiçbir zaman dindar biri olmadım; evimizde din sosyal bir alışkanlıktan öteye gitmemiş olsa da ben vaftiz edilmiş bir Hıristiyanım ve annemle babam bu dini inanç kayıtsızlığını bana da aktarmışlardı. Sevgili Berta'mla evlendim, benim Yahudi fakat dindar olmayan bir aileden gelen cesur karım, aşkından bir *goyim*'le evlenmekten hiç çekinmedi. Beni gönülden Yahudi olan biri haline getirdi. Şartrö rahiplerinin olumsuzluğundan yola çıkarak yalan söyledim ve başvurduğum diğer iki yerde acılarımın sebeplerine hiç değinmedim; ima bile etmedim. Her iki yerde de nerede konuşmam nerede susmam gerektiğini öğrendim, öyle ki dördüncü kapıyı, Sant Benet d'Achel'in kapısını çaldığımda Tanrı'nın bendeki geciken çağrısına hiç kimsenin engel çıkaramayacağını biliyordum ve itaat başka bir şey emretmiyorsa manastırın en basit işlerini ebediyen yapmama izin vermelerini diledim. İşte azıcık, Tanrı'yla tekrar konuşmaya başlamam ve kendimi ona inekler vasıtasıyla dinletmeyi öğrenmem ondan sonra oldu. Telefonun bir süredir çaldığını o zaman fark ettim, fakat içimden açmak gelmedi. Ama hiç değilse iki yıldır ilk kez çaldığında beni korkutmuyordu. Bilinmeyen —artık pek öyle değildi, adı Mathias'tı ve birkaç yıl boyunca Robert kardeş denmişti kendisine— bir tepki bekleyerek telefona ve Adrià'ya

baktı. Ev sahibi açmak için en ufak bir ilgi göstermediğinden konuşmasını sürdürdü.

—İşte böyle —dedi, bir kez daha hız almaya çalışarak. Fakat belki de artık her şeyi söylemiş olduğundan, çünkü kirli bezi katlamaya başladı, bir sokak satıcısının zorlu bir pazardan sonra tezgâhını toplaması gibi. Dikkatle yapıyordu, beş duyusunu birden vererek. Katlanmış bezi karşısında bıraktı. *Dat is alles*'i* tekrarladı, sanki artık başka bir açıklama gerekmezmiş gibi. O zaman Adrià upuzun sessizliğini bozdu ve neden gelip bana bunları anlattınız diye sordu. Ve ekledi, benim bunlarla ne ilgim var?

İkisi de, telefonun bir ara beyhude çalışına son verdiğini fark etmemişti. Şimdi sadece, çok zayıf, València Sokağının trafik gürültüsü geliyordu. İkisi de susuyordu, Barcelona Eixample'sının trafik gürültüsüyle çok ilgililermiş gibi. Nihayet yaşlı adamın gözlerine baktığım, o bana bakmadan, bütün bunlarla size Tanrı'nın nerede olduğunu bilmediğimi itiraf ettim dedi.

—Peki, ben...

—Yıllar boyunca, manastırda, hayatımın bir parçası oldu.

—O yaşantınızın bir faydası oldu mu size?

—Sanmam. Ama orada bana acının Tanrı'nın eseri değil, insan özgürlüğünün bir sonucu olduğunu öğretmek istediler.

İşte o zaman bana baktı ve sesini biraz alçaltarak sürdürdü, bir toplantıdaymış gibi, ve peki ya depremler? seller? dedi. Peki neden biri kötülük ettiğinde Tanrı onu engellemiyor? Hı?

Avuçlarını katlanmış bezin üzerine koydu:

—Rençber rahip olarak çalışırken ineklere bundan çokça söz ettim. Ve hep Tanrı'nın suçlu olduğu umutsuz sonucuna vardım. Çünkü kötülüğün sadece kötü olanın

* (Felemenkçe) Hepsi bu.

iradesinden ibaret olması mümkün değil. Fazla kolay. Hatta bize onu öldürme izni veriyor: Yılanın başını ezersen seni zehirlemez, diyor Tanrı. Oysa doğru değil. Zehir yılan olmasa da içimizde asırlar ve asırlar boyunca kalır.

Çalışma odasına girdiğinde o kadar hayran kaldığı kitaplara dikkat etmeden iki yanına baktı. Sonra devam etti:

—Kötülüğe izin veren kadiri mutlak Tanrı'nın zevksiz bir icat olduğu sonucuna vardım. Ve ta içimden kırıldım.

—Sizi anlıyorum. Ben de Tanrı'ya inanmıyorum. Suçlu olanın hep bir adı ve soyadı vardır. Franco, Hitler, Torquemada, Almaric, İdi Amin, Pol Pot, Adrià Ardèvol ya da ne derseniz. Ama adı ve soyadı vardır.

—Sanmam. Kötülüğün aracının adı ve soyadı vardır ama kötülük, kötülüğün esası... bunu henüz çözebilmiş değilim.

—Şeytana inandığınızı söylemeyin sakın.

Birkaç saniye boyunca bana sessizce baktı sözlerimi ölçüp biçiyormuş gibi, yine de gururlandım. Ama öyle değildi: aklı başka yerdeydi. Büyük ihtimalle felsefe yapmaya gönlü yoktu:

—Truu, kestane saçlı olan, saçları linyit karası Amelia, Juliet, küçük olan, güneş gibi sarı. Ve nezleli kayınvalide. Ve benim şatom, kalem, karım, adı Berta olan ve elli dört yıl iki ay önce ölmüş olduğuna inanmak zorunda olduğum karım. Hâlâ hayatta olduğum için kendimi suçlu hissetmeyi bir türlü bırakamıyorum. Her gün onları hayal kırıklığına uğrattığımı düşünerek uyanıyorum, günbegün... ve şimdi seksen beş yaşımda, ölmeyi hâlâ becerememiş durumda, aynı acıyı ilk günkü şiddetiyle yaşamaya devam ediyorum. Bu yüzden her şeye rağmen affa asla inanmadığım için öç almaya çalıştım...

—Efendim?

—... ve intikamın asla tamamen alınamayacağını keşfettim. Ancak kendini kaptırdığın ahmaklığa öfkelenirsin. Cezasız kalanları düşünerek daima tatminsizlik hissedersin.

—Anlıyorum.

—Anlamıyorsunuz —diye kestirip attı—. Çünkü intikam acıyı daha da kışkırtır ve hiçbir tatmin getirmez. Ben kendime soruyorum: affedemiyorsam şayet neden intikam beni mutlu etmiyor? Hı?

Sustu ve sessizliğine saygı duydum. Ben herhangi birinden intikam almış mıydım hiç? Elbette, günlük hayatın binlerce kötülüğünde elbette. Gözlerine bakıp ısrar ettim:

—Hikâyenizin hangi kısmında ben ortaya çıkıyorum?

Bunu biraz aklım karışmış olarak söyledim, o acılı hayatta herhangi türde bir kahramanlık bekleyerek mi yahut zaten beni korkutan şeye katılmayı isteyerek mi bilmem.

—Siz tam olarak şimdi sahneye giriyorsunuz —diye cevap verdi, bir gülümsemeyi yarı gizleyerek.

—Ne istiyorsunuz?

—Berta'nın kemanını almaya geldim.

Telefon çalmaya başladı, unutulmaz bir resitalin icracılarına sunulan hararetli bir alkışmış gibi.

Bernat bilgisayarı prize taktı, açıp ekranın canlanmasını beklerken ben ona önceki gün olanları anlattım. Beni dinledikçe ağzı hayretten açıldıkça açılıyordu.

—Ne, ne? —dedi, aklı başından tamamen gitmiş.

—Gayet iyi anladın —diye cevap verdim.

—Sen var ya... sen var ya... Sen delisin oğlum!

Klavyeyi ve fareyi bağladı. Öfkeyle masaya vurdu ve odada dolaşmaya başladı. Çalgılar dolabına gitti ve lüzumundan fazla şiddetle açtı, söylediği şeyi doğrulamak ister gibi. Öfkeyle kapattı dolabı.

—Dikkat et de camı kırma —diye uyardım.

—Camın canı cehenneme. Senin de, kahrolası, neden bana haber vermedin, kahretsin?

—Çünkü başımın etini yerdin.

—Tabii ki! Nasıl yapabildin...

—Çok basit, adam ayağa kalktı dolaba doğru gidip açtı ve storioni'yi aldı. Ona sarıldı ve Adrià merakla izledi onu,

biraz da kaygıyla. Adam kemana sarılmış ağlamaya başladı; Adrià onu rahat bıraktı. Adam dolaptan bir arşe aldı, gerginliğini kontrol edip düzeltti, izin isteme anlamında bana baktı ve çalmaya başladı. Pek iyi çalmıyordu. Yok yahu: hiç iyi çalmıyordu.

—Ben kemancı değilim. Oydu kemancı olan. Ben sadece bir meraklıydım.

—Berta mıydı?

—Büyük bir kadındı.

—Evet ama...

—Anvers Filarmoninin birinci kemanıydı.

Daha önce de birkaç kez duyduğum fakat nerede olduğunu çıkaramadığım bir Yahudi melodisini çalmaya başladı. Fakat kemanla başaramayınca söyleyerek bitirdi. Tüylerim ürperdi.

—O kemanı hediye ederek asıl sen benim tüylerimi ürperttin kahrolası!

—Adalet yerini buldu.

—Dolandırıcının tekiydi, ahmak! Göremiyor musun? Hay Yarabbim. Vial'imizi şeyine saymadın. Onca yıldan sonra... Baban ne derdi? Ha?

—Saçmalama. Üstelik kullanmak bile istemedin sen onu.

—Ama yanıp tutuşuyordum, kahrolası! Bir hayır'ı bile yorumlayamıyorsun? Bana kullan, tura götür dediğin zaman, Bernat'ın çekingen bir tebessümle gülümsediğini ve başıyla hayır diyerek çalgıyı dolaba koyduğunu ve mümkün değil, çok büyük sorumluluk dediğini bilmiyor musun? Ha?

—Bu hayır demektir.

—Evet demek değildir, kahrolası. Ölesiye istiyorum demektir! —Bernat, gözlerinde üzerime çullanma isteğiyle:— Anlamak bu kadar zor mu?

Adrià bir an sessiz kaldı, bunca hayat felsefesini sindirmek çok zor geliyormuş gibi.

—Buraya bak, oğlum: bu senin alçağın teki olduğun anlamına gelir —diye sürdürdü Bernat—. Göz yaşartıcı hikâyesiyle gelen birinin seni kandırmasına izin verdin.

Bilgisayarı gösterdi:

—Ben de tutup sana yardıma geliyorum.

—Başka bir güne ertelesek mi acaba? Bugün ikimiz de... biraz...

—Vay canına, yahu, sen ne ahmakmışsın, kapını çalan ilk sulu göze kemanı vermek! Buna inanmam mümkün değil.

Melodiyi söylemeyi bitirdiğinde ihtiyar kemanı ve arşeyi dolaba bırakıp eski yerine oturdu, benim yaşımda insan kendinden başkasına keman çalamaz, derken. Her şey tükeniyor, parmaklar sana itaat etmez oluyor, kollar çalgıyı doğru düzgün tutacak kadar kuvveti bulmuyor.

—Anlıyorum.

—İhtiyar olmak müstehcen. İhtiyarlık müstehcen.

—Anlıyorum.

—Anlamıyorsunuz. Ben karımdan ve kızlarımdan önce ölmeyi arzu ederdim, gel gör ki titrek bir ihtiyara dönüştüm, hem de hayatta kalmaya en ufak bir ilgi duymazken.

—İyi durumdasınız.

—Laf. Vücudum her yanımdan dökülüyor. Üstelik elli yıl önce ölmem gerekirdi.

—Madem ahmak herif ölmek istiyordu, hangi akla hizmet kemanı istedi? Sen buradaki çelişkiyi görmüyor musun?

—Karar benim kararım Bernat. Ve çoktan verdim.

—Alçak. Bu kahrolası aptalın yerini söyle bana gidip onu ikna ederim...

—Mesele kapandı. Artık bir storioni'm yok. Benim içimdeki his... ben adaletin yerini bulmasına katkıda bulundum. Kendimi iyi hissediyorum. İki yıl gecikmeyle.

—Ben kendimi ölmüş gibi hissediyorum. Artık anlıyorum: asıl kahrolası aptal sensin.

Oturdu, sonra yine ayağa kalktı. İnanamıyordu. Adrià'nın yüzüne söyledi:

—Neden iki yıllık gecikmeyle dedin?

İhtiyar oturdu. Elleri biraz titriyordu. Hâlâ masanın üzerinde duran güzelce katlanmış bezin üzerine koydu ellerini.

—İntiharı düşünmediniz mi? —sesim hastasına papatya çayı ister mi diye soran bir doktorunki gibi çıktı.

—Berta onu nasıl aldı, alabildi biliyor musunuz? — diye karşılık verdi ihtiyar.

—Hayır.

—Onsuz da yapabilirim Mathias, sevgilim. Hayatımı kazanabilirim...

—Tabii ki kazanabilirsin. Her zamanki kemanını kullanırsın ve bir şey fark etmez. Ama gayret etmeye değer diyorum ben. Bizimkiler tutarın yarısını karşılayabilirler.

—Ailene borçlanmak istemiyorum.

—Onlar senin de ailen Berta! Neden kabul edemiyorsun...

İşte o zaman kayınvalidem devreye girdi; henüz nezleli olmadığı zamanlardı. İki savaş arasındaki zamanlar, hayatın pürtelaş döndüğü ve müzisyenlerin kendilerini müzik yapmaya adayabildikleri ve siperlerde çürümedikleri zamanlar; Jules Arcan'ın hiç de makul olmayan bir fiyat teklif ettiği ve Berta Alpaerts'in erişilemez, güzel, güvenli, derin sesli bir storioni'yi sayısız saatler boyunca denediği zamanlar. Trude'nin, ikinci kızımızın, tam yarım yaşını doldurduğu sıra. Juliet henüz yoktu. Akşam yemeği saatiydi, birlikte yaşamaya başladığımızdan beri kayınvalide ilk defa evde değildi ve işten döndüğümüzde yemek için hiçbir hazırlığın olmadığını görmüştük. Berta'yla ben bir şeyler hazırlarken kayınvalidem geldi, elinde bir şey, ve koyu renkli, muhteşem bir kutuyu masanın üzerine bıraktı. Derin bir sessizlik oldu. Berta'nın benim veremediğim bir cevap arayışıyla bana baktığını hatırlıyorum.

—Aç kızım —dedi kayınvalidem.

Berta cesaret edemediği için annesi onu yüreklendirdi:

—Jules Arcan'ın atölyesinden geliyorum.

O zaman Berta kutuya doğru atılıp açtı. Hepimiz birden üzerine eğildik ve Vial bize göz kırptı. Evimizde kendisine gayet iyi bakıldığı için kayınvalidem tasarrufunun kızının arzusunu yerine getirebileceğine karar vermişti.

Zavallı Berta birkaç saat ifadesiz kaldı, hiçbir şeye dokunamaz, sanki ona layık değilmiş gibi çalgıyı eline alamaz haldeydi, ta ki Amelietje, henüz minicik olan büyük kızımız, linyit kömürü saçlı olan, hadi gel anne, sesini duymak istiyorum deyinceye kadar. Benim Bertam, ne de güzel çalıyordu... Ne güzel... Kayınvalidemin bütün tasarrufu oradaydı. Varı yoğu. Ve bize asla söylemek istemediği bir de sırrı. Sanırım Schoten'deki dairesini satmıştı.

Adam sustu, bakışları kitapların örttüğü duvarın ötesinde yitip gitmiş. O zaman hikâyeye bir son verirmiş gibi, size, Berta'nın kemanına ulaşmak yıllarımı aldı Senyor Ardefol, dedi.

—Bu bir kanıt değil Adrià, kahrolası. Sana uydurulmuş herhangi bir hikâye anlatabilirdi, görmüyor musun?

—Bana nasıl ulaştınız? —dedi Adrià, meraklanmış.

—Esasen sabır ve yardımlarla... Dedektiflere göre babanız geçtiği yerlerde epeyce iz bırakmış. Hareket ettiğinde çok gürültü yapıyormuş.

—Bunun üzerinden yıllar geçti.

—Ben yıllarımı ağlayarak geçirdim. Şu ana kadar kararlaştırdığım şeyleri yapmaya hazır değildim, aralarında Berta'nın kemanını geri almak da vardı. Buna rağmen sizi görmeye gelmekte birkaç yıl daha geciktim.

—Birkaç yıl önce bazı fırsatçılar bana sizden söz etmişlerdi.

—Benim talimatlarımla değil. Benim tek istediğim sizin yerinizi bulmaktı.

—Satışta aracı olmak istiyorlardı —diye ısrar etti Adrià.

—Tanrı beni aracılardan korusun: bu tür insanlarla kötü tecrübelerim oldu. —Gözlerini gözlerine dikerek Adrià'ya baktı.— Alışveriş bir an bile aklımdan geçmezdi.

Adrià, hareketsiz, onu izledi. İhtiyar aracıları defetmek ister gibi yaklaştı ona:

—Alışveriş için gelmedim buraya: bir iade için geldim.

—Dolandırıldın, Adrià. Kurnaz bir dolandırıcının seni kandırmasına izin verdin. Senin gibi akıllı bir adam...

Adrià bir cevap vermediğinden adam konuşmasını sürdürdü:

—Yerinizi öğrendiğimde ilkin sizinle tanışmak istiyordum. Benim yaşımda insanın acelesi olmuyor.

—Neden böyle yapmak istediniz?

—Davranışınızdan ötürü sizden hesap sorup sormamam gerektiğini öğrenmek için.

—Baştan söyleyeyim, kendimi her şeyden dolayı suçlu hissediyorum.

—Bu yüzden gelmeden önce sizin çalışmalarınızı okudum.

—Ne demek?

—*Estetik İstenç* ve öbür kitabınızı, kapsamlı olanı okudum. Neydi, hani Tarih olan, şeyin *Tarihi*...

Yaşlanmış hafızasına yardım etmek için parmaklarını şaklatıyordu.

—... *Avrupa Düşüncesi* —dedi Adrià, çok çok gizlenmiş gururla.

—İşte o. Ve şimdi başlıklarını hatırlayamadığım bir dizi makalenizi... Bu son aylarda tekrar tekrar okudum. Fakat bana onlardan söz ettirmeyin çünkü...

Artık kafasına güvenmediğini belirtmek için alnına dokundu.

—Neden?

—Tam olarak bilmiyorum. Sanırım bitirdiğimde size saygı duyuyordum. Belki de sizi araştıranlar şeyle alakanız olmadığını söyledikleri için.

Onu yalanlamadım. Benim şeyle hiç alakam yoktu, ama babamla elbette çok alakam vardı. Muhtemelen şimdi ondan söz etmek estetik olmazdı. Bu yüzden sustum. Sadece çalışmalarımı neden okumak istediniz Senyor Alpaerts, dedim.

—Benim vaktim bol. Ve kötülüğü onarmak çabasıyla pek çok hata yaptım: ilki, saklanarak dehşetin yok olacağını sanmaktı; en ağırı da öngörüsüzlükten başka dehşetleri teşvik etmek oldu.

Saatlerdir konuşuyordu ve bir bardak su ikram etmek bile aklıma gelmemişti. Bu denli derin bir acının, daha da derinleşmesine ve kanamasına sebep olan düzensiz ve karışık hikâyelerden kaynaklandığını anladım.

Mathias Alpaerts evime öğle yemeğinden sonra, iki iki buçuk sularında girmişti. Akşamın dokuzuna kadar, tuvalete gitmek için birkaç kesinti dışında çalışma odasından kıpırdamamıştık. Pencereler epeydir sokağın karanlığını ve araba farlarının hareketli yansımasını taşıyordu içeri. Bakıştık ve açlıktan bayılmak üzere olduğunu fark ettim.

O geç vakitte pazarlık hızlı oldu: taze fasulye, patates ve soğan, hepsi haşlanmış. Ve bir *truita.* Yemeği hazırlarken tekrar lavaboya gidebilir miyim diye sordu, ben de o kadar dikkatsiz bir ev sahibi olduğum için özür diledim. Matthias Alpaerts bir özür jesti yapıp aceleyle tuvalete girdi. Düdüklü tencerenin düdüğünü açık bırakırken çalışma odasına döndüm ve kemanı masanın üzerine koydum. Uzun uzadıya baktım. Senin hâlâ bıraktığın yerde duran, artık tarihi olmuş makineni alıp bir düzine kadar fotoğrafını çektim; makarası bitinceye kadar. Cepheden, arkadan, yandan, salyangoz ve akort kulakları, tuşe ve gövdeden birkaç ayrıntı. Operasyonun yarısında Matthias Alpaerts tuvaletten döndü ve sessizce beni seyretti.

—İyi misiniz? —dedim ona bakmadan, F deliğinden *Laurentis Storioni me fecit*'in fotoğrafını çekmeye çalışırken.

—Benim yaşımda hep tetikte olmak lazım; özel bir durum değil.

Kemanı dolaba geri koydum ve Matthias Alpaerts'in gözlerine baktım.

—Bana doğru söylediğinizi nereden bileceğim? Sizin Matthias Alpaerts olduğunuzu nereden bileyim?

Çantasından fotoğrafının bulunduğu, teşhis edilemez bir kimlik kartı çıkarıp bana verdi.

—Bu benim, gördüğünüz gibi. —Kimliği tekrar aldı.— Doğruyu söylememe gelince, korkarım bu konuda size verecek bir kanıtım yok.

—Beni ikna etmeniz gerektiğini umarım anlıyorsunuzdur —dedi Adrià, daha çok Sara'yı (yeterince cesur olursam ve kemanı iade edersem mutlu olursun diye) düşünerek.

—Size başka ne gösterebilirim bilmiyorum... —dedi Alpaerts hafif bir telaşla kimlik kartını çantasına saklarken—. Benim adım Matthias Alpaerts ve ben, bir talihsizlik eseri olarak bu kemanın yegâne sahibiyim.

—Buna inanmıyorum.

—Size başka ne diyebilirim bilmiyorum. Anlayacağınız gibi evde hiçbir belgemiz yok... Eve döndüğümde aile fotoğraflarını bile bulamadım. Her şeyi yerle bir etmişlerdi: hatıralarımı yıkıp yok etmişlerdi.

—Size güvenmememi mazur görün —diye ağzımdan kaçırdım.

—Elbette, haklısınız —dedi— Fakat bu çalgıyı geri alabilmek için ne lazımsa yapacağım: o beni geçmişime ve kadınlarıma bağlayan şey.

—Sizi anlıyorum, gerçekten. Ama...

Bütün çehresinden acı sızarak, hatıralarının kuyusundan çıkar gibi baktı bana.

—Size bütün bunları anlatmak beni cehenneme geri götürdü. Beyhude bir gayret olmamasını isterdim.

—Anlıyorum. Fakat elimdeki bir belgede kemanın sahibi olarak sizin adınız geçmiyor.

—Öyle mi? —şaşırmış, kafası karışmış, o kadar ki haline biraz üzüldüm.

İkisi de bir süre sessiz kaldılar. Mutfaktan tencerede kaynayan sebzenin kokusu gelmeye başlamıştı.

—Ah! Tabii ya! —diye sıçradı—: Karımın adına olmalı, tabii ya: ben ne düşünüyordum ki!

—Karınızın adı ne peki?

—Adı neydi —diye düzeltti, kendisine karşı zalimce—: Adı Berta Alpaerts'ti.

—Hayır beyefendi. Belgedeki ad bu değil.

Sustuk. Bu tür umutsuz bir pazarlığı başlatmış olduğum için üzgündüm. Fakat Adrià sessizliğini muhafaza

etti. O zaman Matthias Alpaerts hafif bir ıslık çaldı ve, tabii ya! satın alan kayınvalidemdi, dedi.

—Kayınvalidenizin adı neydi?

Ağır birkaç saniye geçti, bu kadar basit bir şeyi hatırlamakta bile zorlanıyormuş gibi. Bana parlayan gözlerle baktı ve Netje de Boeck dedi.

Netje de Boeck. Netje de Boeck... Babamın yazdığı isimdi, vicdanımın bana asla unutturmadığı. Sonuçta anlışılıyordu ki Netje de Boeck denen kişi nezleli bir kayınvalideydi.

—Seni dolandırdılar!

—Bernat, sus. Benim için bu kesin kanıttı.

—Şeyimin salağı.

Netje de Boeck, diye tekrarladı yabancı. Bildiğim tek şey kemanın Birkenau'ya aileden biri gibi ulaştığı: bizi oraya nakleden trende fark ettim nezleli kayınvalidemin onu kucağında torunlarından biriymiş gibi taşıdığını. Vagonda düşünceyi donduran bir soğuk vardı. Güç bela, başka bir yaşlı hanımın yanında oturduğu köşeye yaklaştım. Kederli insanlarla tıka basa doldurulmuş vagondaki o zorlu yolculukta Amelietje'nin pantolonuma tutunmuş, beni izleyen minik ellerini hissederek.

—Anne, neden getirdin onu?

—Çalmalarını istemiyorum. Berta'nın kemanı. —Netje de Boeck şahsiyetli bir kadındı.

—Anne, ama eğer...

O zaman bana o kara gözleriyle bakıp, Matthias, dedi, felaket günleri yaşadığımızı görmüyor musun? Bana mücevherlerimi toparlayacak vakit bile bırakmadılar; ama bu kemanı benden asla çalamayacaklar. Kim bilir belki...

Tekrar ileriye doğru baktı. Kim bilir bir gün karnımızı doyurur, demek istiyordu kayınvalide. Kemanı elinden kapıp vagonun kokuşmuş zeminine fırlatmaya ve kucağında olması gereken Amelia'ydı demeye cüret edemedim, kızım bacağıma yapışmış beni bırakmak istemiyordu. Ben Truu'yu taşıyordum ve Juliet'le Berta'yı artık görmez ol-

muştum, çünkü onlar başka bir vagondaydılar. Size ne yalan söyleyeyim Senyor Ardefol? Başka bir vagonda, kesin ölümün belirsizliğine doğru gidiyorlardı. Çünkü ölüme gittiğimizi biliyorduk.

— Baba, şurası, arkası, çok acıyor.

Amelietje ensesine dokunuyordu. Nasıl yapabildim, Trude'yi yere bırakıp Amelietje'nin ensesine baktım. Büyükçe bir şişkinliğin ortasında enfekte olmaya başlayan bir yara. Yapabildiğim tek şey sevgi dolu ve etkisiz bir öpücük oldu. Zavallıcık o andan sonra artık fazla yakınmaz oldu. Ben küçüğü tekrar kucağıma aldım. Bir süre sonra, Truu gözlerine bakayım diye yüzümü tuttu ve, karnım aç baba, dedi, ne zaman varacağız. O zaman küçük Amelietje'ye, sen büyük olduğun için bana yardım etmelisin, dedim, o da bana, peki baba, dedi. Truu'yu zar zor yere bıraktım, kardeşinden peçeteyi istedim ve sakallı sessiz bir adamın bana verdiği bir usturayla peçeteyi dikkatle iki eşit parçaya böldüm ve parçaları iki minik kızım arasında paylaştırdım, Trude'cik bir daha acıktım demedi, Ameietje'yle Truu ikisi de ayakta yan yana durdular, bacaklarıma tutunmuş ellerinde mucizevi peçete dilimleriyle, sessizce.

En zalim olanı da kızlarımızı ellerinden tutup ölüme götürdüğümüzü bilmekti: ben kızlarımın katillerinin suçortağıydım, havası solunamaz olmuş o buz gibi soğuk vagonda hepimizin içini aynı düşünceler kemirirken ve hiç kimse birbirinin gözlerine bakamazken bacaklarıma ya da boynuma yapışmış kızlarımın. Sadece Amelietje ve minik Truitje'nin kendilerine ait birer kareli peçetesi vardı. Matthias Alpaerts masaya gitti ve avcunu özenle katlanıp dürülmüş kirli bezin üzerine koydu. Bu bana Amelia'dan kaldı, öldürüldüğü gün ancak yedi yaşçığını doldurmuş olan büyük kızımın doğum gününden. Truu beş yaşındaydı ve Juliet iki. Berta otuz iki, Netja, nezleli kaynanam ise, altmışını geçmişti...

Bezi alıp ateşle baktı ve nasıl bir mucize oldu da, her iki parçayı bir araya getirebildim, hâlâ bilmiyorum, dedi. Pe-

çeteyi masaya koydu, bir kez daha papazın sunaktaki örtüyü katlayıp açışındaki kendini adayışıyla.

—Senyor Alpaerts —dedim sesimi biraz yükselterek.

İhtiyar bana baktı, müdahalemi garipseyerek. Bir an nerede olduğunu bilmiyormuş gibi göründü.

—Biraz bir şeyler yemeliyiz.

Mutfakta yedik, davetsiz bir misafirmiş gibi. Acısına rağmen Alpaerts yemeğini iştahla yedi. Zeytinyağı takımını ilgiyle inceledi; ona kullanılışını gösterdim ve sebzesini zeytinyağına buladı. Sonuca bakarak, uzun zamandır, sen öldüğünden beri kullanılmayan sürahini çıkardım: kırılır korkusuyla yerinden kıpırdatmamıştım. Şimdiye kadar bundan söz etmedim sana sanırım. Biraz şarap koydum sürahiye ve nasıl kullanacağını gösterdim, Matthias Alpaerts ilk ve son kez neşeyle güldü. Sürahiden içti ve üzerine damlattı, hâlâ güleç, ve bana, uygun düşmese de, *bedankt heer* Ardefol, dedi. Belki de attığı kahkaha için teşekkür ediyordu; sebebin peşine düşmek istemedim.

Matthias Alpaerts'in bana anlattıklarının tümünü yaşayıp yaşamadığını asla öğrenemeyeceğim. İçten içe biliyorum; fakat kesinkes bilemeyeceğim. Her halü kârda beni ikna eden bir hikâyeye teslim oldum, seni ve yapmamı isteyeceğin şeyi düşünerek.

—Servetini saçıp savurdun arkadaşım. Sana hâlâ arkadaşım diyebilirsem.

—Keman benim, sen niye bu kadar dertleniyorsun?

Çünkü sen benden önce ölürsen kemanın bana miras kalacağını düşünmüştüm hep.

—Çünkü o herifin anlattığı hikâyenin doğru olup olmadığı belli değil.

—Bana, rezonans deliğinden bakarsanız, *mijnheer* Ardefol, dedi, *Laurentis Storioni Cremonensis me fecit 1794* yazdığını göreceksiniz ve yanında da iki yıldıza benzeyen iki işaret. Ve Cremonensis'in altında düzgün olmayan bir çizgi, biraz kalın biraz ince, me'den son ne'ye kadar. Yanlış hatırlamıyorsam tabii, çünkü üzerinden elli yıl geçti.

Adrià kemanı aldı, inceledi. Hiç dikkat etmemişti ama gerçekten de öyleydi. Matthias'a baktı, ağzını açtı, tekrar kapattı ve kemanı masanın üzerine bıraktı.

—Tabii ki öyleydi —diye onayladı Bernat. Allah aşkına, keman benim değildi ama ben bile biliyordum öyle olduğunu.

Adrià kemanı tekrar masanın üzerine bıraktı. Karar verme vaktiydi artık. Aslında pek zor olmadı, biliyorum. Fakat vedalaşmadan önce birlikte birkaç saat daha geçirdik. Ona kemanın kendi kutusunu verdim, şu üzerinde silinmesi mümkün olmayan koyu bir lekenin bulunduğu kutuyu.

—Sen tam bir ahmaksın.

—O vahşi acı, Matthias Alpaerts'in ömrünün kalan yıllarını her şeyini kaybettiği o günmüş gibi yaşamasına neden oldu. Beni ikna eden bu acı oldu.

—Seni hikâyesi ikna etti. Yok: anlatısı.

—Belki de. Ne olmuş?

Adam kemanın gövdesini nazikçe, parmaklarının ucuyla okşadı. Eli titremeye başladı. Gizledi, utanmış, ve bana döndü yine:

—Acı yoğunlaşır ve acıyı çeken savunmasız bir varlıksa kesifleşir. Ve kahramanca bir eylemle önleyebileceğine olan inancın eziyet eder sana, bütün hayat boyunca, bütün ölüm boyunca. Neden bağırmadım; neden treni durdurmadım; neden bize sen sağa, sen sola, sen, duyuyor musun? diyen SS'leri öldürmedim.

—Kızlarım nerede!

—Ne diyorsun?

—Kızlarım nerede. Ellerimden çekip aldılar kızlarımı!

Matthias ayakta, kolları açık, gözleri fal taşı gibi açılmış, subayı çağıran askerin önünde.

—Bana ne soruyorsun. Haydi. Sıraya geç!

—Yok! Amelia, linyit kömürü saçlı, Truu, orman kestanesi ağacının renginde saçları olan, onlar benimleydi.

—Sana sıraya geç dedim. Sağ tarafa geç ve tepemi attırma.

—Kızlarım! Juliet, altın bukleleri olan! Minicik ve çok akıllı bir kız. Öbür vagondaydı, beni duyuyor musunuz!

Asker, bu kadar ısrardan bunalmış, alnına dipçiği indirdi. Yarı baygın yere düşünce peçete parçalarından birini gördü, parçayı aldı ve kızlarından biriymiş gibi sıkı sıkı tuttu.

—Ya sıraya girersin, ya da kafanı kırarım —dedi subayın, Doktor Budden'in ağır kanlı sesi, elini kılıfındaki tabancasına götürerek. Gecikmişlerdi ve biraz endişeliydi; özellikle Doktor Voigt'la konuşmasından sonra, ne olursa olsun sonuç bekliyordu Voigt, yaratın, yahu, o kadar zor mu. Yeter ki bana sonuçların raporunu verin. Matthias Alpaerts o canavarın gözlerini göremedi çünkü şapkasının siperliği neredeyse bütün suratını kaplıyordu. Kendisini gaz odasına götürmeyen, nereden bilecekti, ama *ad maiorem Reich gloriam*'ın ücretsiz işgücüne dönüştürecek haşere imha pavyonlarına gönderen sağdaki kuyruğa disipline uyarak girdi. Budden, Hamelin'in fareli köyün kavalcısı gibi, kendi kız ve oğlanlarını seçti. Voigt'sa, birkaç metre ötede, Matthias'ın nezleli kayınvalidesi Netje de Boeck'in kafasını bir kurşunla patlatabildi. Adrià'ya dönerek sürdürdü; o subayın tehdidi karşısında başımı eğdim ve o andan beridir karşı çıkmamamın kızlarımın, Berta'nın ve nezleli kayınvalidemin ölümüne sebep olduğunu düşünüyorum. Trene bindiğimiz andan sonra Berta ve Juliet'i görmedim. Zavallı Berta: son kez bakışmak bile nasip olmadı bize. Bakışmak, sadece bakışmak, Yarabbim; uzaktan da olsa bir kez bakışmak. Bakışmak... Sevgililerim, sizi terk ettim. O yamyamların Truu, Amelia ve Juliet'e verdiği korkuyu yenemedim. Affedin beni, bu ödleklik affedilmeye layıksa eğer.

—Kendinize eziyet etmeyin.

—Ben otuz üç yaşındaydım. Savaşabilirdim.

—Kafanızı patlatırlardı ve aileniz yine de ölürdü. Şimdi sizin hatıralarınızda yaşıyorlar.

—Saçmalık. Bu bir eziyet. O gülünç şikâyet, izin verdiğim yegâne isyan hareketim oldu.

—Ben dediği şeyi anlıyorum: böyle bir şeyi insanın kafasından atması mümkün değildir; işte Matthias Alpaerts'e inanmamı sağlayan da bu: acısı ve o acıyı, bugün, yarın ya da öbürsü gün, ölüme kadar götürecek olması. O dipçik darbesini yemesi gerekirken yana çekilip bir çocuğun ölmesine neden oldu. Ya da bir arkadaşına kokmuş bir ekmek parçası vermedi. İşte bu büyük günahları içini kemiriyordu onun.

—Primo Levi gibi mi?

Bütün o öğle sonrası boyunca Bernat ilk kez bana hakaret etmiyordu. Şaşkınlıktan ağzım açık ona bakakaldım, o da sözünü bitirdi: artık yaşlı bir adamken intihar etti demek istiyorum. Daha önce yapabilirdi, dehşetten çıktığı andan itibaren. Yahut Paul Celan, yıllar yılı yaşamaya devam etti.

—Kâbusu yaşamış olduklarından değil, yazdıklarından intihar ettiler.

—Şimdi ipin ucunu kaçırdım.

—Artık yazıp bitirmişlerdi; artık ölebilirlerdi. Benim görüşüm bu. Fakat aynı zamanda yazmanın yeniden yaşamak demek olduğunu anladılar, cehennemde yeniden ve yeniden yıllarca yaşamak dayanılmazdır: yaşamış oldukları dehşeti yazmış oldukları için öldüler. Ve sonunda, bin sayfaya ya da iki bin dizeye indirgenmiş onca acı ve panik; onca acının yarım karış basılı kâğıdı doldurması, acı bir alay gibi.

—Yahut bunun gibi bir disketi —dedi Bernat bir tanesini kutudan çıkararak—. Dehşetle yaşanmış bütün bir hayat burada, içinde.

Matthias Alpaerts'in giderken kirli bezi masanın üzerinde bırakmış olduğunu o zaman fark ettim. Yahut terk etmiş olduğunu. Ya da bana hediye ettiğini. Fark ettim ama dokunmaya cesaret edemedim. Dehşetle yaşanmış bütün bir hayat kirli bir bez parçasının içinde, bir bilgisayar disketinin içindeymiş gibi. Ya da Auschwitz'den sonra yazılmış bir şiir kitabıymış gibi.

—Öyle. Baksana Bernat... şu işi, diyorum.

—Evet.

—Bugün bilgisayar öğrenecek halim yok.

—Hep aynı. Bir ekran gördüğün anda yıkılıyorsun.

Bernat çökmüş bir halde oturdu, elleriyle yüzünü ovuşturdu, sadece bende olduğunu sandığım bir jestle. İşte o zaman telefon çalmaya başladı ve Adrià ürperdi.

51

—Horatius diyor: *Tu ne quaesieris (scire nefas) quem mihi, quem tibi/ finem di dederint, Leuconoe, nec Babylonios/ temptaris numeros.*[*]

Sessizlik. Kimi pencereden bakmakta. Kimi de bakışlarını indirmiş

—Peki ne demek hocam? —muazzam saç örgüsüyle cesur kız.

—Latince dersi almadın mı? —Adrià, şaşkın.

—Yapmayın...

—Ya sen? —pencere yanındaki gence.

—Şey, ben, aslında...

Sessizlik. Adrià Ardèvol, telaşlı, bütün sınıfa yöneldi:

—Latince dersi alan var mı aranızda? Estetik Fikirler ve Tarihinden Latince dersi alan bir öğrenci yok mu?

Sıkı bir çekişmeden sonra sadece bir kız öğrencinin Latince dersine girdiği anlaşıldı: başında yeşil kurdele olan. Adrià sakinleşmek için birkaç derin nefes alıp verdi.

—Hocam. Peki ama Horatius'un sözlerinin anlamı ne?

—*İşler*'de, Petrus'un ikinci mektubunda ve Vahiy'de denen neyse anlamı o.

* (Lat.) Sorma, bilmek yasaklanmıştır, tanrıların hangi sonu sana ya da bana verdiğini, Leuconoe, Babil kehanetlerine de başvurma.

Daha koyu bir sessizlik. Ta ki daha fikir sahibi birisi çıkıp da *İşler*'de ve ötekilerde denen ne peki? deyinceye kadar.

—*İşler*'de ve ötekilerde Efendimizin gününün, gece yarısı gelen bir hırsız gibi geleceği söylenir.

—Hangi efendimiz?

—İçinizden birinin Kitabı Mukaddes'i bir kez olsun okumuşluğu var mıdır acaba?

Uğursuz bir sessizliğe bir kez daha katlanamayacağı için, biliyor musunuz, burada bırakalım, dedi. Yahut: cuma günü bana bir edebi eserden alınmış ve bu *topos*'a değinen bir cümle getirin.

—*Topos*'un anlamı ne hocam?

—Ve cumaya kadar bir şiir okuyun. Ve tiyatroya gidin. Size hesap soracağım.

O zaman, öğrencilerin kafa kırışıklığını ifade eden yüzlerinin karşısında, afallamış gözlerle uyandı. Ve bir rüya değil de son dersin anısı olduğunu hatırladığındaysa içinden ağlamak geldi. O anda kâbustan, telefon çaldığı için uyanmış olduğunu fark etti. Hep şu kahrolası telefon.

Çalışma odasının masasının üzerinde çalışmaya başlayan bilgisayar. Mümkün olacağını asla düşünmezdim. Ekranın ışığı Llorenç ve Adrià'nın dikkatle izleyen yüzlerini solgunlaştırıyordu.

—Görüyor musun?

Llorenç fareyi hareket ettiyor ve imleç ekranda kıpırdıyordu.

—Şimdi de sen yap.

Adrià, dilinin ucu dışarda, imleci hareket ettiriyordu.

—Sen solak mısın?

—Evet.

—Bir dakika. Senin tarafına alalım.

—Hey, baksana, bu altlık bana yetmiyor. Çok küçük.

Llorenç'in kahkahası içinde çınladı fakat Adrià fark etti.

—Saçmalama, sahiden diyorum; benim için çok küçük.

Birtakım idman hareketleriyle engeli bir kez aştıktan sonra Adrià Ardèvol, bir tür olağandışı, sihirli tomar olan sonsuz bir metin arşivinin yaratım gizlerinin öğreniminde çıraklık mertebesine ulaştı. Telefon çalmaya başladığındaysa Adrià'ya yağmur sesini dinlemek gibi geldi.

—Evet, şimdi anlıyorum...

—Neyi?

—Çok pratik olmak gerektiğini; ama bendeki bu uyuşuklukla.

—Sonra elektronik posta oluşturmayı da öğrenmen lazım.

—Uyy, yok, yok... benim çok işim var.

—Son derece basit. E-posta en temel konulardan biri.

—Ben mektup yazmayı biliyorum ve aşağıda bir posta kutumuz var. Ayrıca, telefon da var.

—Babam cep telefonu istemediğini söylüyor. —İnanamama sessizliği:— Doğru mu?

Telefon boşuna haykırıp durmaktan yorulup sustu.

—İhtiyacım yok. Evde çok güzel bir telefonum var.

—Ama çaldığında açmıyorsun!

—Yok —diye kestirip attı Adrià—. Vakit kaybı. Sen asıl bana bu ıvır zıvırla yazmayı öğretsen... Kaç yaşındasın?

—Yirmi. —Ekrandaki pencereyi göstererek:— Burada sana yazdıklarını kaybetmemek için metni nasıl kaydedeceğin gösteriliyor.

—İşte bu beni korkuttu... Biliyor musun? Kâğıt kaybedilmez.

—Elbette kaybedilir. Hatta yakılır da.

—Biliyor musun seni iki günlükken klinikte gördüğüm halini hatırlıyorum?

—Öyle mi?

—Baban sevinçten deliye dönmüştü. Tahammül edilmez bir haldeydi.

—Şimdi de öyle.

—Benim demek istediğim...

—Görüyor musun? —Llorenç ekranı gösteriyordu.— İşte böyle saklıyorsun belgeyi.

—Nasıl yaptığını görmedim.

—İşte böyle, görüyor musun?

—Çok hızlı yapıyorsun.

—Bak: fareyi al.

Adrià korkuyla aldı fareyi, sanki hayvan elini ısırabilirmiş gibi.

—Şöyle güzelce kavra. Böyle. İmleci arşivin üzerine sür.

—Neden tahammül edilmez diyorsun?

—Kim?

—Baban.

—Beeen... Yani... —Fareyi tutan elini durdurarak.— Yok, yok, sola doğru.

—Ama oraya gitmek istemiyor.

—Altlığın üzerinde sürükle.

—Hay ben, göründüğünden daha zor.

—Hiç değil. Birkaç dakikalık pratik yeter. Şimdi tıkla.

—Tıkla, ne demek?

—Fareyle tık yap demek, böyle.

—Vay be! Nasıl yaptın? Uy, yok oldu!

—Peki... şimdi geri getirelim.

—Baban neden tahammül edilmez? —Es, imleci güç bela hareket ettirerek.— Duydun mu Llorenç?

—Öyle işte.

—Sen istemediğin halde keman öğrenmeni istiyor.

—Yok, ondan değil...

—Değil mi?

—Eh, biraz da ondan tabii.

—Kemanı sevmiyor musun?

—Tabii ki seviyorum.

—Kaçıncı sınıftasın?

—Eski düzenle yedinci olacaktı.

—Epey ilerlemişsin.

—Babama kalsa virtüozluk öğretiminde olmalıydım.
—Herkesin kendine göre bir hızı var.
—Babama göre hiç ilgi göstermiyormuşum.
—Haklı mı?
—Allah aşkına... Yok. O isterdi ki... Derse dönelim mi?
—Bernat ne isterdi?
—Bir Perlman olmamı.
—Sen kimsin?
—Llorenç Plensa. Bence babamın anlamak istemediği de bu.
—Ya annen?
—O anlar.
—Senin baban çok iyi bir adamdır.
—Biliyorum. Siz dostsunuz.
—Buna rağmen çok iyi bir adamdır.
—Eh, öyle. Ama çok sıkıcı.
—Ne okuyorsun? Sadece keman mı?
—Ay, aman!... Mimarlığa kaydoldum.
—İyi ama, değil mi?
—Değil.
—E o zaman neden okuyorsun?
—Mimarlık okuyorum demedim. Kaydoldum dedim.
—E peki neden okumuyorsun?
—Babamın şartı. —Bernat'ı taklit ederek:— Bir geleceğinin olabilmesi için.
—Peki sen mimarlık yerine ne okumak isterdin?
—Öğretmen olmak hoşuma giderdi.
—Ne güzel, değil mi?
—Ya, öyle mi? Babama söyle bunu.
—O istemiyor mu?
—Onun oğlu için fazla küçük. Benim dünyanın en iyi kemancısı olmamı isterdi, en yi mimarı ve her ne olursa olsun dünyanın en iyisi. Bu insanı yıldırıyor.

Bir sessizlik anı. Adrià yakınmamak için fareyi sıkıyordu avcunda. Fark ettiğinde bıraktı. Sakinleşmek için derin derin nefes aldı.

—Öğretmen olmak istemediğini neden söylemiyorsun ona?

—Dedim.

—Ee?

—Öğretmen mi? Sen mi, öğretmen? Benim oğlum, öğretmen?

—Ne olmuş? Öğretmenlerle ne derdi varmış?

—Hiç: ne derdim olsun ki? Peki ama neden bir mühendis yahut ne bileyim işte, başka bir şey olmuyorsun, ha?

—Okuma yazma öğretmek istiyorum. Çarpım cetvelini falan. Çok hoş.

—Ben seninle hemfikirim —Tecla, kocasına meydan okumayla bakarak.

—Ben değilim —Bernat, ciddi, peçeteyle dudaklarına dokundu. Masanın üzerine bıraktı peçeteyi ve boş tabağına bakarak öğretmenin hayatı tüketicidir ve çektiklerinin karşılığını almaz, çok az kazanır, dedi. Başıyla reddederek:— Kesinlikle iyi bir fikir değil.

—Ama ben seviyorum.

—Bense sevmiyorum.

—Hey, okuyacak olan oğlan. Sen değilsin. Tamam mı?

—Peki, peki... ne istiyorsanız onu yapın. Zaten hep böyle yaparsınız sonunda...

—Ne demek istiyorsun, zaten hep böyle yaparsınız demekle? —Tecla kabarıp köpürmüş:— Hım?

—Yok bi şey.... hiç, hiç.

—Yok, yok, söyle... Neymiş o senin istemeyip de bizim hep yaptığımız şey?

O zaman Llorenç elinde tabağı ayağa kalkıyor, tabağı mutfağa bırakıyor, odasına gidip içeri kapanıyordu, o sırada Tecla ve Bernat, "sen hep istediğini yaptın dedin ama doğru değil! hiçbir zaman! asla!"larla baltalarını biliyorlardı.

—Ama sonuçta gidip mimarlığa kaydoldun —diye vurguladı Adrià.

—Başka bir konuya geçsek?

—Haklısın. Baksana, bu bilgisayarla başka neler yapabilirim?

—Bir metin yazmayı deneyebilirsin?

—Yok. sanırım bugünlük bu kadar...

—Bir cümle yaz, değerli bir belgeymiş gibi kaydedip saklayalım.

—Anlaştık. Biliyor musun, iyi bir öğretmen olurdun.

—Bunu babama söyle.

Adrià, Llorenç Plensa bana bütün bunları yapmayı öğretti, yazdı. İlkin kimin sabrı tükenecek, onun mu benim mi? Yoksa Mac'in mi?

—Vay, bu şimdiden bir roman oldu! Şimdi, daha sonra istediğinde açmak için nasıl saklayacağımızı göreceksin.

Adrià, sabırlı Vergilius'unun rehberliğinde hayatında ilk kez bir belgeyi saklamak için gereken bütün adımları atarken, dosyaları kaydedip, kapatıp bilgisayarı kapatırken, Llorenç galiba artık evden ayrılacağım, dedi.

—Eh... bu öyle bir konu ki...

—Babama söyleme, olur mu?

—Yok, yok. Ama önce bir yer bulman lazım.

—Biriyle paylaşırım.

—Bir sürü sorun çıkar herhalde. Başkasıyla yaşarken keman konusunu ne yapacaksın?

—Neden?

—Rahatsız olur.

—O zaman ben de götürmem.

—Eh, tabii kız arkadaşınla yaşamazsan.

—Kız arkadaşım yok.

—Yani demek istediğim...

Llorenç biraz sıkkın, kalktı. Adrià durumu düzeltmeye çalıştı:

—Affedersin... Bu beni ilgilendirmez tabii, kız arkadaşın var ya da yok.

—Sana kız arkadaşım yok dedim, tamam mı?

—Peki duydum.

—Erkek arkadaşım var.

Birkaç saniye hayret. Adrià'nın karşılık vermesi epey vakit aldı.

—Peki. Baban biliyor mu?

—Yok artık! Meselenin bir kısmı da bu zaten! Bu konuştuklarımızdan babama söz edersen... Beni de seni de öldürür.

—Merak etme. Sen de ne istiyorsan onu yap, inan bana.

Llorenç yaramaz ve özellikle kötü bir öğrenciye verdiği ilk bilgisayar kullanımı dersine son verip merdivenlerden aşağı çekip gittiğinde, Adrià başkalarının çocuklarına öğüt vermenin kolay olduğunu düşündü. O zaman keşke ikimizin de, Llorenç'le bir süre yaptığımız gibi hayatı hakkında konuşacağımız bir çocuğumuz olsaydı gibi delice bir isteğe kapıldım. Biz arkadaş olarak Bernat'la o kadar az mı konuşuyorduk ki ben Llorenç hakkında hiçbir şey bilmiyordum?

Yemek odasındaydılar ve telefon çalıp duruyordu, Adrià, karşısında düşündüklerini anlatan Bernat olduğundan, başını sıkıntı jestiyle ovuşturmadı, cihazın sesini işitmemek için kalkıp balkon kapısını açtı ve içeriye trafik kokusuyla birlikte çocuk çığlıklarıyla üst balkonda kanat çırpan güvercinlerin kuğurmalarının karıştığı bir gürültü girdi. Bernat balkona çıkınca onu takip etti. İçerde, neredeyse alacakaranlıkta, Santa Maria de Gerri Manastırı Trespui'den gelen günbatımı ışığını alıyordu.

—Bunu düzenlemek gerekmez! Müzisyenlik mesleğinde yerini belirleyeli bir düzine yıl oluyor.

—Elli bir yaşındayım. Meziyet değil.

—OBC'de çalıyorsun.

—Ne?

—OBC'de çalıyorsun! —diye sesini yükseltti.

—Ne olmuş.

—Coma'larla oda orkestrasındasın, Allah aşkına!

—İkinci keman.

—Kendini hep başkalarıyla kıyaslıyorsun.

—Ne?

—Kendini hep başkalarıyla...

—İçeri girsek mi?

Adrià yemek odasına girdi, Bernat da ardından. Telefon hâlâ çalıyordu. Balkon kapısını kapattı ve sokak gürültüsü duymazdan gelinebilecek bir fona dönüştü.

—Ne diyordun? —dedi Bernat, telefonun çaldığını duyduğu için biraz huzursuz.

Adrià şimdi ona Llorenç'le ilişkisini düzeltmesini söyleyeceksin diye düşündü. O üzülüyor ve hepiniz üzülüyorsunuz değil mi?

—Yok, diyordum ki, kendini hep başkalarıyla kıyaslıyorsun.

—Sanmam. Öyle olsa bile, ne var bunda?

Senin oğlun çok üzülüyor. Babamın bana yaptığının aynısını sen oğluna yapıyorsun, bu cehennem azabı.

—Üzerine bir tane bile mutluluk kıvılcımı sıçramaması için elinden geleni yapıyorsun sanki.

—Nereye varmak istiyorsun?

—Mesela, bu konferansı düzenlersen başarısız olacaksın. Öyle, öyle, canın çok sıkılacak. Tabii etrafındakilerin de canını sıkacaksın. Gerek var mı?

—Gereksin gerekmesin, benim bileceğim iş.

—Nasıl istersen.

—Kötü bir fikir olduğunu nereden çıkardın?

—Hiç kimse gelmeyebilir, riskli.

—Sen alçağın birisin. —Camdan aşağıdaki trafiğe baktı.— Baksana, neden telefona cevap vermiyorsun?

—Çünkü şu anda seninleyim —diye yalan söyledi Adrià.

Görmeden Santa Maria de Gerri'ye baktı. Bir koltuğa oturup arkadaşına doğru döndü. Şimdi ona Llorenç'ten söz edeceğim, yemin ederim.

—Yaparsam geleceksin değil mi? —Bernat, karşılık olarak.

—Tabii.

—Ve Tecla. Bir de Llorenç, üç kişi oldunuz işte.

—Evet: Ben, Tecla, Llorenç, üç etti. Araştırmacı, dört. Ve sen, beş. Bingo.

—Bu kadar gaddar olman gerekmez.

—Tecla'yla aranız nasıl?

—Güllük gülistanlık değil ama sürdürüyoruz.

—Memnun oldum. Llorenç ne yapıyor?

—İyi, iyi. —Devam etmeden önce düşündü:— Tecla'yla ben bir tür durağan olmayan durağanlıktayız.

—Ne demek?

—Tecla aylardır ayrılma ihtimalini ima edip duruyor.

—Hayda...

—Llorenç de evde daha az kalmak için her türlü fırsatı kolluyor.

—Üzüldüm. Llorenç'in durumu nasıl?

—Ben durumu daha da berbat etmemek için parmaklarımın ucunda yürüyorum, Tecla da imalarına rağmen bir sabır alıştırması yapıyor. İşte bu durağan olmayan durağanlık.

—Llorenç'in durumu nasıl?

—İyi.

Sessizlik. Telefonun sesi görünüşte sadece Bernat'ı rahatsız ediyordu.

Şimdi ona bu günlerde Llorenç'le buluştum bana üzgün göründü diyeceğim. Bernat da: onun duruşu öyle. Ben, hayır: senin yüzünden Bernat, onun hayatını ona sormadan kuruyorsun. Bernat, sert, sen burnunu sokma diyecek. Ben, sokmam gerekiyor: üzülüyorum çünkü. Bernat, hecelerin üstüne basa basa: se-nin-me-se-len-de-ğil. Anlıyor musun? Ben, pekâlâ, ama üzgün: öğretmen olmak istiyor. Neden oğlunun istediğini yapmasına izin vermiyorsun? Bernat öfkeyle yerinden fırlayacak storioni'mizden tekrar ayrılmışım gibi, küfürler geveleyerek gidecek ve benimle bir daha asla konuşmayacaktı.

—Ne düşünüyorsun? —dedi Bernat, ilgili.

—Şeyi... Çok iyi hazırlanman gerektiğini. Kendine en az bir yirmi kişiyi garantilemelisin. Yirmi beş kişilik bir yer bul. Davet başarısı.

—Çok kurnazca.

Sustular. Yazdıkların hoşuma gitmiyor demeye cesaret ediyorum da Llorenç'ten söz etmeyi beceremiyorum. Telefonun sesi tekrar işgal etti. Adrià ayağa kalkıp ahizeyi kaldırıp tekrar yerine koydu. Bernat bir şey demeye cesaret edemedi. Adrià yerine oturup hiçbir şey olmamış gibi sohbete devam etti.

—Kalabalıklar bekleyemezsin. Barcelona'da her gün en aşağı seksen ila yüz kültürel etkinlik yapılıyor. Ayrıca insanlar seni müzisyen olarak tanıyor, yazar olarak değil.

—Müzisyen olarak değil: sahnede keman tıngırdatanlardan biriyim ben. Yazar olarak beş öykü kitabı olan tek yazarım.

—Biri bile bin adetten fazla satılmamış beş öykü kitabının yazarı.

—Sadece *Plasma* bine vardı.

—Beni anlamaya başladın.

—Editörüme benziyorsun: beni hep yüreklendirirsin.

—Seni kim takdim edecek?

—Carlota Garriga.

—İyi.

—İyi mi? Müthiş. Tek başına o bile yankı uyandırır.

Bernat çekip gittiğinde, Adrià hâlâ Llorenç hakkında tek kelime etmemiş ve Bernat da edebi eserine adanmış bir intihar oturumu yapma fikrinden caymamıştı: Bernat Plensa, bir anlatı yolu, denecekti davetiyelerde. Yalnız kaldığında telefon pusudaymış gibi tekrar çalmaya başladı, Adrià her zamanki gibi ürperdi.

Adrià bir Estetik Fikirler Tarihi dersini başka bir şeye dönüştürmeye karar verdi ve bunun için öğrencileri başka bir saatte başka bir yere çağırdı, bir keresinde Üniversite met-

ro durağının girişine gitmeleri gibi. Yahut, ne bileyim işte, Ardèvol kaçığının uydurduğu eğlenceli herhangi bir şeyde olduğu gibi. Dediklerine göre bir keresinde dersi Diputació Caddesindeki bahçede yapmış, yanlarından insanlar gelip geçiyormuş ama o hiç rahatsız olmuyormuş.

—Aranızda saat konusunda sorunu olacak var mı?

Kalkan üç kol.

—Öyleyse diğer herkes tam vaktinde orada olacaksınız.

—Peki ne yapacağız?

—Dinleyeceksiniz. Canınız isterse katılacaksınız.

—İyi ama ne dinleyeceğiz?

—Bunu keşfetmek de dersin içeriğinin bir parçası zaten.

—Kaçta bitireceğiz? —Ortalardaki sarışın gencin soru sorma fırsatıyla heyecanlanmış kendisine bakan iki sadık hayranından biri.

—Sınava dahil mi? —Hep pencere kenarında herkesten uzakta oturan *quaker* sakallı genç.

—Not almamız gerekecek mi? —saçları kalın örgülü kız.

Bütün kuşkuları giderdikten sonra dersi her zamanki gibi bitirdi, şiir okumalarını ve tiyatroya gitmelerini buyurarak.

Eve vardığında, Johannes Kamenek'in onu üniversiteye davet eden telgrafını buldu, bir konferans vermek üzere, yarın. Stop. Yarın Stop? Kamenek delirmişti.

—Johannes.

—Oh, nihayet!

—Ne oluyor?

—Bir iyilik. —Kamenek'in telaşlı sesi.

—Bu telaş niye?

—Telefon çaldığında açmalısın. Yoksa iyi değil misin?

—Şey, yok. Sadece... Sabahları arıyorsan, evde bir hanım oluyor ve...

—İyi misin?

—Hayda. Senin telgrafından önce iyiydim. Bana yarın bir konferans vermeye gel diyorsun. Yanlış mı?

—Yok, yok. Bir yangını söndürmen lazım. Ulrike Hörstrup beni batırdı. Lütfen.

—Hayda: ne hakkında peki?

—Ne hakkında istersen. Dinleyici kesin, bütün günlerin katılımcıları. Çok iyi gidiyor. Bu son dakika...

—Ne oldu Hörstrup'a?

—Otuz dokuz ateş. Yola çıkamadı. Öğleden sonra biletler evine gelecek.

—İlla yarın mı?

—Öğleden sonra ikide. Evet de.

Hayır dedim, hâlâ neden söz ettiğini bilmediğimi söyledim, yok artık, Johannes, bana bunu yapma, ve o neden söz etmek istersen et ama gel, n'olur, ve o zaman peki dedim, biletleri esrarengiz bir şekilde eve getirdiler, ve ertesi gün Stuttgart'a uçtum, benim sevgili Tübingenim'e. Uçakta ne anlatmak istediğimi düşündüm ve kendime bir şema yaptım. Stuttgart'ta beni, baş döndürücü kilometreler boyunca kuralları çiğnedikten sonra üniversitede bırakan Pakistanlı, eğitimli bir taksi şoförü aldı.

—Bu iyiliğinin karşılığını nasıl öderim bilmem —dedi beni fakültenin kapısında karşılayan Johannes.

—Üstüne bastın, bu bir iyilik: karşılığı yok. Coşeriu'dan söz edeceğim.

—Yoo! Bugün ondan söz ettiler.

—Kahretsin.

—Sana ben... Hay Allah, özür dilerim. Belki... ne bileyim...

Johannes, kuşkusuna rağmen, beni kolumdan tutuyor ve salona doğru götürüyordu.

—Doğaçlama yapacağım. Bırak birkaç dakika/ Birkaç dakikamız yok —dedi Kamenek kolumdan tutup sürüklemeye devam ederek.

—Yapma. Peki tuvalete gidecek vaktim var mı?

—Yok.

—Sonra tutup yok Akdenizli doğaçlaması yok Almanların metodik hazırlığı falan dersiniz...

—Haklısın: ama Ulrike de zaten yedekti.

—Vay canına: ben üçüncü sınıfım yani. E ne diye ertelemiyorsunuz?

—İmkânsız. Bunu asla yapmadık. Asla. Üstelik dışardan gelenler var...

Konuşmanın yapılacağı salonun kapısında durduk. Mahcup bir ifadeyle beni kucakladı, teşekkür ederim dostum dedi, ve beni, linguistik ve düşünce üzerine konferanslara katılan yüzlerce çift gözün yüzde otuzunun, kel göbekli ve kesinlikle dişi olmayan Ulrike Hörstrop'un tuhaf endamına baktığı salona soktu. Adrià kafasındaki olmayan fikirleri düzene koyarken Johannes Kamenek katılımcılara Profesör Hörstrup'un sağlık sorunlarını ve orada bulunan herkesin Sayın Adrià Ardèvol'ü dinleme şansına erişmiş olduğunu hatırlatıyor ve hocanın söz edeceği... sahi neden söz edeceksiniz bize.

Sonra tutup yanıma oturdu, galiba bir tür destek jesti olarak. Rahat bir nefes alışını ve bedensel gevşeyişini fark ettim, zavallı Johannes. Ve fikirlerimi düzene koymak için ezberden okumaya başladım, ağır ağır ve Katalanca, Foix'un şöyle başlayan şiirini: "És per la Ment que se m'obre Natura/ A l'ull golós; per ella em sé immortal/ Puix que l'ordén, i ençà i enllà del mal,/ El temps és u i pel meu ordre dura."* Ve kelimesi kelimesine çevirdim. Foix'tan, düşüncenin ve şimdinin öneminden güzellik ne demektir'e ve neden insanlık asırlardır onun peşinden gitmektedir'e geçtim. Ardèvol hoca pek çok soru sordu ve hiçbirini cevaplamayı ya bilemedi ya da istemedi. Tabii kaçınılmaz olarak kötülük çıktı ortaya. Ve deniz. Karanlık deniz. Bil-

* Tabiat bana Zihinle açılır/ Obur gözlere; onunla kendimi ölümsüz bilirim,/ Madem düzenliyorsun, kötülüğün ötesine berisine koy/ Zaman bir'dir ve benim düzenimle devam eder.

me sevgisinden söz etti, linguistik ve düşünce üzerine bir konferansın içine hepsini birden sığdırır mıyım diye endişelenmeden. Linguistikten pek az söz etti ve daha çok, hayatın doğası üzerine düşünüyorum fakat araya ölüm giriyor'dan. Ardından bir şimşek gibi Sara'nın cenazesi çıktı ortaya, tedirgin ve sessiz bir Kamenek'le birlikte. Ve epey sonra, bu yüzden Foix sone'yi şöyle bitirir, dedi: "... *i en els segles em moc/ Lent, com el roc davant la mar obscura,*"* ve işte elli dakika geçmişti. Sonra alelacele çıktı, yağmurlu bir günden daha uzun bir su dökmek için.

Adrià en erken ertesi gün uçağa binebileceğini öğrendiğinde, düzenleme komitesinin sunduğu teşekkür yemeğinden önce Tübingen'de iki şey yapmak istediğini söyledi. Mümkünse lütfen yalnız. Sahiden Johannes. Yalnız yapmak istiyorum.

Bebenhausen. Çokça restore edilmişti. Hâlâ turistik ziyaretlerde bulunuluyordu fakat hiç kimse rehbere laikleştirilmiş ne demektir diye sormuyordu. Yirmi yıldan fazla olmuştu ve hiçbir şey değişmemişti: ne Bebenhausen'de ne Bernat'ta. Karanlık olmaya başladığında Tübingen mezarlığına girip gezdi, defalarca yaptığı gibi, ya yalnız, ya Bernat'la, ya Sara'yla... Kendi ayak seslerini işitiyordu, kuru bir ses, sert, çiğnenmiş toprak bir zeminin üzerinde. Gezinti onu farkında olmadan Franz Grübbe'nin en uçtaki boş mezarına götürdü. Önünde, Lothar Grübbe ve kuzeni Herta Landau, —Bernat'la kendisinin fotoğrafını çekme nezaketini gösteren Bebenhausen'li hanım— hâlâ, kahraman evladın ve yeğenin ruhu gibi apak güller koyuyorlardı. Ayak seslerini işitince Herta Landau arkasına döndü ve onu görünce telaşını gizledi.

—Lothar... —dedi baştan aşağıya ürpererek, kısılmış sesiyle.

* ... ve asırlar içinde hareket ediyorum/ Yavaş yavaş, kapkara denizin önündeki kaya gibi.

Lothar arkasını döndü. SS subayı karşısında durmuştu ve şimdilik suskun, ötekilerin açıklama yapmasını bekliyordu.

—Ben bu mezarları temizliyordum —diye bitirdi Lothar Grübbe.

—Kimlik —dedi SS-Obersturmführer Adrian Hartbold-Bosch, yaşlı adamın ve daha genç olan kadının karşısına çakılmış. Herta, iyice telaşlanmış, çantasını bir türlü açamıyordu. Lothar öylesine paniğe kapılmıştı ki üzeri sanki bir kayıtsızlık zarıyla kaplanmış gibi, sanki nihayet Anna'sının ve cesur Franz'ın yanında ölmüş gibi davranmaya başladı.

—İşe bak... —diye haykırdı—. Evde bıraktım.

—Evde bıraktım, Obersturmführer! —diye azarladı, SS-Obersturmführer Hartbold-Bosch.

—Evde bıraktım, Obersturmführer! —diye haykırdı Lothar, subayın gözlerine bakarak, fark edilmeyecek bir savaşçı edayla. Teğmen mezarı işaret etti.

—Burada ne işiniz var, bir hainin mezarının başında. Ha?

—Oğlumun mezarı, Obersturmführer —dedi Lothar. Ve dehşetle kaskatı kesilmiş Herta'yı göstererek:— Bu kadını da tanımıyorum.

—Benimle gel.

Sorgulamayı bizzat Obersturmführer Adrian Hartbold-Bosch yaptı. Lothar'ın o alçak Herbert Baum'un grubuyla hiçbir ilişkisinin olmaması, üstelik o yaşta, umurunda da değildi. Fakat o yaşlı bir adam! (Miquel kardeş). Yaşlı ya da çocuk fark etmez, hepsi de Reich'ın güvenliği için tehlikelidir. Emredersiniz (Miquel kardeş). Bildiği her şeyi içinden söküp alın. Nasıl? Nasıl olursa. Tabanlarından başlayın. Ne kadar süreyle? Eksiksiz okunacak üç Avemaria süresince. Ardından gergiye oturtun bir *credoinunumdeum** süresince. Peki Ekselansları.

* Bkz. sayfa 314.

Herta Landau, mucize eseri tutuklanmadı, Berlin'le telefon bağlantısı kurabilmesi çaresizlikle geçen bir yarım saatini aldı ama Auschwitz'i araması gerektiğini söylediler ve mucize eseri, uzun bir saatin sonunda Konrad'ın sesini duyabildi:

—*Heil Hitler. Hallo.* —Sabırsız:— *Ja, bitte?*

—Konrad, ben Herta.

—Kim?

—Herta Landau, kuzenin. Tabii hâlâ bir ailen varsa.

—Ne var, ne oldu?

—Lothar'ı tutukladılar.

—Bu Lothar da kim? —kızgın bir tonda.

—Lothar Grübbe, amcan. Kim olacak.

—Haa! Şu alçak Franz'ın babası?

—Evet, Franz'ın babası.

—Ne istiyorsun?

—Merhamet dilemek için araya girmeni. İşkence edebilirler, sonunda öldürürler.

—Kim tutukladı?

—SS'ler.

—Sebep?

—Franz'ın mezarına çiçek koyduğundan. Bir şey yap.

—Bana bak... Benim burada...

—Allah aşkına!

—Şu anda çok meşgulüm. Ne istiyorsun, akrabalığımızı ifşa mı edeyim?

—Senin amcan o!

—Bir şey yapmış olmalı.

—Böyle konuşma Konrad!

—Dinle Herta: Her koyun kendi bacağından asılır.

—*Holländisch?* —dediğini işitti Herta. Sonra telefona:— Bak seni bilmem ama ben çalışıyorum. Bu tür sersemliklerle uğraşacak vaktim yok. Heil Hitler!

Ve o soysuz Konrad Budden'in telefonu kapattığını ve Lothar'ı mahkûm ettiğini işitti. O zaman tesellisi mümkün olmayan bir ağlama tutturdu.

Lothar Grübbe, altmış iki yaşında, tehlikeli biri değildi. Fakat onun ölümü başkalarına örnek olabilirdi: alçak bir hainin mezarına bir direniş anıtıymış gibi çiçekler koyan babası mı? Bir mezar ki...

Obersturmführer Hartbold-Bosch düşünceli, ağzı açık kaldı. Tabii ya! Duvar dibinde bekleyen ikizlere:

—Hainin mezarını açtırın!

Alçak hain Franz Grübbe'nin mezarı boştu. Yaşlı Lothar içinde hiçbir şey olmayan bir yere çiçekler koyarak otoriteyle dalga geçmişti. Boş bir mezar içinde kemik dolu bir çuval bulunandan daha tehlikeliydi: boş olması onu evrensel kılar ve bir anıta dönüştürür.

—Mahpusu ne yapalım Ekselansları?

Adrian Hartbold-Bosch derin bir nefes aldı. Gözleri kapalı titrek ve kısık bir sesle, Reich'ın hainleri cezalandırdığı şekilde bir kasap çengeline asın.

—Yani demek istediğiniz... çok zalimce olmaz mı? Bir dedecik.

—Miquel kardeş... —Obersturmführer'in tehditkâr sesi. Sessizliğin farkına varınca başları öne eğik astlarına baktı. O zaman ekledi, bağırıp kusarak:

—Şu leşi götürün şuradan!

Lothar Grübbe, kendisini bekleyen ölümden dehşete düşmüş, işkence hücresine götürüldü. Her gün cezalandırılacak bir hain bulunmadığından, aygıtı kurup öncesinde canu gönülden biledikleri çengeli de yerleştirmeleri gerekti. Bir iple yukarı çektiklerinde terledi ve bir panik kusmuğuyla boğuldu. Sakin ol Anna, hiçbir şey olmaz, demeye vakti oldu. Hainleri kazığa oturtmaları gereken hiddetle çengele asılmadan önce korkudan yarım saniyede öldü.

—Bu Anna da kim acaba? —diye sordu ikizlerden biri alçak sesle.

—Boş ver —diye cevap verdi öbürü.

52

Gökyüzünü kara bulutların kapladığı o salı günü saat yedi kırkta Ateneu'da Sagarra Salonunun elli kadar sandalyesini iç bayıltıcı fon müziğini hayranlıkla dinliyormuş gibi görünen gençler doldurmuştu. Şaşkın tavırlı orta yaşlı bir adam, bitmek bilmeyen bir bocalamadan sonra diplerdeki bir sandalyeyi seçti, ders bittiğinde soru sorulmasından korkuyormuş gibi. İlk sırada oldukça yaşlı iki hanım, etkinlik sonrası ikramına dair herhangi bir ipucuna rastlamadıklarından açıkça hayal kırıklığına uğramış, bir yelpazeyle moral bularak güven tazeliyorlardı. Yan taraftaki bir masada Bernat Plensa'nın bütün eserlerinin beş nüshası teşhir edilmekteydi. Tecla da oradaydı, ilk sırada, Adrià hayret etmekten kendini alamadı. Gelenleri kontrol eder gibi arkaya bakıyordu Tecla. Adrià yanına gidip onu öptü, Tecla, aralarını yapmak için girişimde bulunduğunda çıkan son tartışmalarından beri ilk kez kendisine gülümsüyordu. Görüşmeyeli uzun zaman olmuştu.

—İyi değil mi? —dedi Adrià salonu kastetme anlamında kaşlarını kaldırarak.

—Beklemiyordum. Üstelik çoğu da genç.

—Hı hı.

—Llorenç'le nasıl gidiyor?

—Gayet iyi. Artık metin belgesi yapmayı ve bir disklette saklamayı biliyorum. —Adrià bir an düşündü:— Ama hâlâ doğrudan bilgisayarda yazmayı beceremiyorum. Ben kâğıt adamıyım.

—Zamanla olur.

—Olması lazım.

O zaman telefon çaldı ve kimse umursamadı. Adrià başını ve kaşlarını kaldırdı. İşe bak, sanki hiçbir şey çalmıyormuş gibi, kimse aldırmıyordu.

Konuşmacı masasında da Bernat'ın yayımlanmış beş kitabı vardı, dinleyicilerin kapaklarını görecekleri şekilde yerleştirilmişti. İç bayıltıcı müzik yayını kesildi fakat telefon, daha zayıf, çalmaya devam ediyordu ve Bernat Carlota Garriga'yla birlikte göründü. Adrià onu elinde kemanıyla görmeyince garipsedi ve buna gülümsedi. Yazar ve sunucu yerlerine oturdu. Bernat bana göz kırpıp salonun havasına memnuniyetle baktı. Carlota Garriga Bernat Plensa'nın edebiyatına daima hayranlık duyduğunu söyleyerek başladı ve Bernat tekrar bana göz kırptı, bir an bütün bu şamatayı sırf benim için düzenlemiş olduğunu düşündüm. Böylece kolları sıvayıp Doktor Garriga'nın söylediklerini dikkatle dinlemeye karar verdim.

Günlük hayatlar, dünyalar, sevsinler mi yoksa sussunlar mı karar veremeyen, çoğu mutsuz kişiler, hepsi büyük bir üslup ehliyetiyle sunulmuş, ve bu daha sonra değineceğim başka bir yanının bir parçasını oluşturuyor.

Yarım saatin sonunda, Garriga bütün konulara, hatta etkileri konusuna bile değindikten sonra, Adrià elini kaldırdı ve yazara ilk dört kitabındaki kişilerinin bu denli fiziksel ve psikolojik benzerlik taşımalarının bir nedeni var mı diye sorabilir miyim dedi ve der demez de pişman oldu. Bernat düşündüğü birkaç saniyeden sonra onayladı ve evet dedi, beyefendinin hakkı var. Kasti bir şey. Bir tür, şimdi yazmakta olduğum romanda gelecek olan kişilerin öncüleri olduklarını ileri sürme yolu.

—Bir roman mı yazıyorsunuz?

—Evet. Henüz başlardayım, ama evet.

Diplerden bir el: o kalın saç örgülü kızdı, hikâyeleri yaratmak için kullandığınız sistemi bize açıklar mısınız diye sordu ve Bernat memnuniyetle oflayıp, of, işte soru, dedi.

Cevap verebilecek miyim bilmiyorum. Fakat beş dakika boyunca hikâyelerini yaratmak için ne yaptığını anlattı. Sonra *quaker* sakallı genç canlanıp edebi modelleri üzerine bir soru sordu. O zaman memnuniyetle arkama baktım, dinleyicilere doğru, ama taş kesildim çünkü tam o anda Laura giriyordu içeri. Onu görmeyeli aylar oluyordu, İsveç'in başka bir bilmem hangi yerine gitmişti çünkü. Dönmüş olduğunu bile bilmiyordum. Evet, güzeldi. Ama olmaz. Ne işi vardı orada? Ve daha sonra iki kız hayranı olan sarışın genç ayağa kalkıp o ya da Senyora...

—Doktor Garriga —dedi Bernat.

—Evet —diye onayladı iki kız hayranı olan sarışın genç— . Her neyse, ikiniz de müzisyen olduğunuzu söylediniz, anlamıyorum bir müzisyenseniz aynı zamanda nasıl yazabiliyorsunuz. Demek istediğim, aynı anda pek çok sanat birden yapılabilir mi. Yani belki de gizlice resim yapıyorsunuzdur ya da heykel.

Hayran kızlar hayran oldukları kişinin zekâsına güldüler ve Bernat her şeyin insan ruhunun o derin doyumsuzluğundan kaynaklandığını söyledi. O zaman bakışları Tecla'nınkilerle karşılaştı ve hafif, çok hafif bir tereddüt fark ettim, Bernat hemen şu sözlerimin iyi anlaşılmasını isterim diye ekledi: sanat eseri doyumsuzluktan doğar; dolu bir mideyle sanat yapılmaz: siesta yapılır. Ve dinleyicilerden bazıları gülümsedi.

Etkinlik sona erdiğinde Adrià Bernat'ı selamlamaya gitti, Bernat, görüyorsun işte, salon dolu, dedi, Adrià da öyle oğlum, tebrik ederim, dedi. Tecla Adrià'nın yanağından öptü: daha sakin görünüyordu, sanki sırtından bir yük atmış gibi, Garriga onlara katılmadan önce, bu kadar katılımcı beklemediğini söyledi, baksana. Adrià, ne oldu da arkadaşım Llorenç gelmedi, diye sormaya cesaret edemedi. Garriga gruba katıldı ve şahsen tanımadığı Doktor Ardèvol'e bir merhaba demek istedi, Bernat neden hep birlikte gidip bir yemek yemiyoruz diye önerdi.

—Bak ben gelemem. Kusura bakmayın. Sahiden. Siz gidip kutlayın, hak ediyorsunuz.

O çıkarken salon çoktan boşalmıştı. Holde Laura gelecek etkinlikler programına bakıyormuş gibi yapıyordu, Adrià'nın ayak seslerini işitince arkasına döndü:

—Merhaba.

—Merhaba.

—Seni yemeğe davet ediyorum —dedi, ciddi.

—Gelemem.

—Hadi...

—Gelemem, sahiden. Doktora gitmem lazım.

Laura ağzı açık kaldı, söylemek istediği sözler boğazını tıkamış gibi. Saatine baktı ama bir şey demedi. Hemen ardından, biraz gücenmiş, pekâlâ, tamam, peki, dedi. Ve zorlanmış bir gülümsemeyle: iyi misin?

—Hayır. Sen?

—Ben de. Belki Uppsala'ya yerleşeceğim.

—Vay. Senin için daha iyi olacaksa...

—Bilmem.

—Başka bir zaman konuşalım mı? —dedi Adrià özür olarak saat bileğini kaldırarak.

—Doktora gidiyorsun, peki.

Adrià yanağından öpüp aceleyle çıktı, arkasına bakmadan. Yine de Bernat'ın rahatlamış kahkahasını tanıdı; kendimi çok iyi hissettim, sahiden, çünkü Bernat bütün bunlara layıktır. Dışarıda, yağmur başlıyordu, yağmurdan ıslanmış gözlüklerle imkânsız bir taksi aramaya koyuldu.

—Affedersin ya. —Islak ayakkabılarını girişteki paspasa sildi.

—Sakin ol. —Sol tarafa doğru götürdü, doğrudan muayene odasına.— Unuttun sanıyordum.

Evin sağ tarafından tabak çanak, çatal kaşık sesleri işitiliyordu. Doktor Dalmau onu içeri alıp kapıyı kapattı. Asılı bıraktığı hekim önlüğünü almaya gidiyordu ki vazgeçti. Masanın iki yanına oturdular. Sessizce bakıştılar. Doktorun arkasında sarılarla dolu bir Modigliani röprodüksiyonu. Dışarıda, bir ilkbahar yağmurunun çiselemesi.

—Peki, mesele ne?

Adrià dikkat manasında elini kaldırdı.

—İşitiyor musun?

—Neyi?

—Telefonu.

—Evet. Şimdi açarlar. Eminim kızım içindir ve birkaç saat boyunca artık dünyayla ilişkimiz kesilir.

—Hı.

Gerçekten de, evin diplerinde bir yerdeki telefonun sesi kesildi ve alo? diyen bir kadın sesi duyuldu. Tabii ki benim; kim olsun istiyorsun?

—Başka? —dedi Doktor Dalmau.

—Sadece bu: telefon. Sürekli telefonun çaldığını işitiyorum.

—Biraz daha açıklayabilir misin?

—Telefon sesi kesilmiyor, sürekli çalıyor, beni suçlayan ve içimi kemiren ve kafamdan söküp atamadığım telefon sesi.

—Ne zamandır?

—İki yıldan fazladır. Neredeyse üç yıl. On dört temmuz bin dokuz yüz doksan altıdan beri.

—*Quatorze juillet.*

—*Oui.* On dört temmuz bin dokuz yüz doksan altıdan beri telefon çalıyor. Yarı yarıya hazırlanmış valizlerle dağılmış bir odada Laura'nın yanındaki komodinin üzerinde çalıyordu. Bir tür suçlu sessizliği içinde birbirlerine, herhangi bir telefon bekliyorlar mıydı diye sorar gibi bakıştılar. Laura kıpırdamadı, başı Adrià'nın göğsünün üzerindeydi, ikisi de telefonun tekdüze bir şekilde ısrar edişini duyuyordu, ısrar, ısrar, ısrar ediyordu. Adrià Laura'nın saçlarına dikti gözlerini hareket etmesini bekleyerek. Tık yok. Telefonsa sesini duyurmaya devam ediyordu. Nihayet bir mucize gibi sessizlik geri geldi. Adrià rahatladı; o zaman telefon çalarken kasılıp kaldığını fark etti. Laura'nın saçlarının üzerinden geçirdi elini. Hareketi dondu çünkü telefon tekrar ateş etmeye başlamıştı.

—Aman ya, ne sıkıcı —dedi Laura, Adrià'ya daha çok yaklaşarak.

Telefon epeyce daha çaldı.

—Aç şunu —dedi.

—Evde yokum. Seninleyim.

—Aç.

Laura isteksizce doğrulup ahizeyi aldı, oldukça zayıf bir sesle alo, dedi. Birkaç saniyelik bir sessizlik. Ona doğru döndü, hayretini gayet iyi gizleyerek ahizeyi verdi.

—Sana.

Mümkün değil, diye düşündü Adrià. Fakat ahizeyi aldı. Bu ahizenin kablosunun olmadığını hayranlıkla fark etti. Büyük ihtimalle kablosuz bir telefonu ilk kez kullanıyordu. Bunu düşündüğüne ve neredeyse üç yıl sonra şimdi Doktor Dalmau'nun önünde hatırlamasına hayret etti.

—Alo?

—Adrià?

—Evet.

—Ben Bernat.

—Beni nasıl buldun?

—Uzun hikâye. Dinle...

Bernat'ın bocalamasının kötüye işaret olduğunu anladım.

—Söyle...

—Sara.

Her şey burada sona erdi, sevgilim. Her şey.

53

Senin yanında geçen fazlasıyla kısa günler, seni temizleyerek, üzerini örterek, odanı havalandırarak, senden özür dileyerek. Sebep olduğum acını hafifletmeye adadığım günler. O azap günleri, daha çok senin ve —bağışla, seni gücendirmek istemiyorum— benim de, beni farklı bir adam yaptı. Eskiden ilgilendiğim şeyler vardı. Şimdi amaçsız kaldım, günlerimi senin karşında düşünerek geçiriyorum, sakin sakin dinleniyormuşsun gibi görünüyorsun. Evde ne işin vardı? Bana sarılmak, yoksa azarlamak için mi dönmüştün? Beni görmeye mi gelmiştin yoksa sadece *Huitième Arrondissement*'a dönmek için biraz daha eşya almayı mı düşünüyordun? Sana telefon etmiştim, hatırlarsın, Max bana konuşmak istemediğini söylemişti. Evet, evet, bağışla: evet, Laura; her şey bana daha da acı veriyor. Aslında dönmen gerekmemeliydi: hiç gitmemeliydin, boktan bir keman yüzünden hiç tartışmamalıydık çünkü. Yemin ederim kim olduğunu öğrenir öğrenmez sahibine iade edeceğim. Ve senin adına yapacağım, sevgilim. Beni duyuyor musun? Bana verdiğin, bir adın yazılı olduğu kâğıt bir yerlerdedir.

—Gidip biraz uyuyun Senyor Ardèvol —dedi plastik çerçeveli gözlükleri olan hemşire, adı Dora olan.

—Doktor onunla konuşmamı söyledi.

—Bütün gün susmadınız. Zavallı Sara'nın kafası şişmiştir.

Serumu yokladı, akışını ayarladı ve sessizce monitörü gözledi. Gözlerine bakmadan:

—Neden söz ediyorsunuz ona?

—Her şeyden.

—İki gündür binlerce hikâye anlattınız.

—Sevdiğiniz kişinin yanında geçirdiğiniz sessiz zamanlar için üzüldüğünüz olmadı mı hiç?

Dora etrafa şöyle bir baktı sonra onun gözlerine bakarak gidip biraz uyur yarın dönerseniz hepimize iyilik edersiniz dedi.

—Soruma cevap vermediniz.

—Cevabım yok.

Adrià Ardèvol Sara'ya baktı:

—Ya ben yokken uyanırsa?

—Sizi ararız, merak etmeyin. Buradan bir yere gidemez.

Ya ölürse demeye cesaret edemedi, çünkü imkânsızdı, tam şu sıra, bütün eylül boyunca Sara Voltes-Epstein çizimleri sergisi açıkken.

Evde de seninle konuşmaya devam ediyordum, sana anlattığım şeyleri hatırlayarak. Ve birkaç yıl sonra, şimdi sana aceleyle yazıyorum ben ölmeden önce tamamen ölmeyesin diye. Hepsi yalan biliyorsun. Fakat hepsi hiç kimsenin yalanlayamayacağı derin ve büyük bir hakikat. Bunlar sen ve beniz. Bu seninle, hayatımın ışığıyla, olan benim.

—Bugün Max geldi —dedi Adrià. Sara cevap vermedi sanki hiç umursamıyormuş gibi.

—Merhaba Adrià.

O, onu gözlemeye dalmış olduğundan, kapıya döndü. Max Voltes-Epstein elinde lüzumsuz bir gül demetiyle.

—Merhaba Max. —Güllere bakarak:— Gerekmezdi...

—Çiçeklere bayılır.

Seninle on üç yıl birlikte yaşamak ve çiçeklere bayıldığını bilmemek. Kendimden utanıyorum. Her hafta holdeki vazonun çiçeklerini tazelediğini fark etmeden geçen on üç yıl. Karanfiller, gardenyalar, zambaklar, güller, herhan-

gi bir çiçek. Şimdi, birden, o görüntü şimşek gibi çaktı, bir suçlama gibi.

—Buraya bırak, peki, teşekkürler. —Belli belirsiz dışarıyı gösterdim:— Şimdi bir vazo isterim.

—Öğleden sonrayı ben geçirebilirim. Durumumu ayarladım... Sen gidip dinlenmek istersen...

—Yapamam.

—Yüzün öyle... Yüzün berbat görünüyor. Birkaç saat olsun yatman lazım.

İki adam epeyce bir süre Sara'yı seyrederek kaldılar, her biri kendi hikâyesini yaşayarak. Max, neden ben onunla gitmedim, yalnız olmazdı o zaman, diye düşündü. Ve nereden bilecektim, nereden bilecektim. Adrià ise yine saplantılı bir biçimde, Laura'nın yatağına girmeseydim, evde Llull, Vico ve Berlin'i düzeltiyor olsaydım, zrrzrrzrrzrrzrrzrr'ı işitip kapıyı açacaktım, sen valizini yere bırakacaktın ve kahppenin beyin kanaması, o cehennemi nöbet, seni bulduğunda, seni yerden kaldırırdım, seni yatağına götürür, Dalmau'yu arardım, Kızılhaç'ı, Acil servisleri, Medicus Mundi'yi, seni kurtarırlardı, benim suçumdu, nöbet geçirdiğinde seninle değildim ve komşular, çantanı içeri bırakıp merdiven sahanlığına çıkmışsın, diyorlar, üç dört basamak düştükten sonra onlar kaldırmış seni, Doktor hanım, Doktor Real, yaptıkları ilk şeyin hayatını kurtarmak olduğunu söyledi, şimdi herhangi bir çıkığın yahut kırık bir kaburga kemiğin var mı bakacaklar, zavallım, fakat en azından, hayatını kurtardılar çünkü bir gün uyanacaksın ve bana, ilk defa döndüğünde söylediğin gibi, bir kahveyi büyük bir zevkle kabul ederdim diyeceksin. Hastanede seninle ilk geceyi geçirdikten sonra, üzerimde hâlâ Laura'nın kokusu varken, eve döndüğümde holde valizini gördüm ve götürdüğün eşyaları tümüyle geri getirdiğini gördüm, bundan da, kalmak üzere geri döndüğünü çıkarmak istiyorum. Sana yemin ederim, bir kahveyi büyük bir zevkle kabul ederdim diyen sesini işittim. Bana uyandığında hiçbir şey hatırlamayacağını söylüyorlar. Merdiven-

lerden yuvarlanışını bile. Alt kattaki Mundò'lar işitmişler seni ve imdadına yetişmişler, bense Laura'yla düzüşüyor, açmak istemediğim bir telefonun sesini işitiyordum. Ve binlerce yılın sonunda Adrià uyandı.

—Sana eve gittiğini mi söyledi?

Birkaç saniye sessizlik. Tereddüt mü ediyordu yoksa hatırlamıyor muydu?

—Bilmiyorum. Bana bir şey demedi. Birden çantasını alıp çekip gitti.

—Öncesinde ne yapıyordu?

—Çizim yapmıştı. Bahçede gezmişti, denize bakarak, denize bakarak, denize bakarak...

Max bunu pek yapmazdı, bu tekrarlama işini. Etkilenmişti.

—Denize bakarak.

—Evet.

—Bilmek istediğim, geri dönmeye mi karar vermişti, yoksa...

—Şimdi bunun ne önemi var?

—Çok. Benim için çok. Çünkü bana öyle geliyor, geri dönüyordu.

Mea culpa.

Adrià öğleden sonrayı hâlâ olanları bir türlü anlamayan, tedirgin bir Max'la geçirdi. Ertesi gün yanına senin en sevdiğin çiçeklerle döndüm.

—Ne bu? —dedi Dora, burnunu kırıştırarak, ben geldiğimde.

—Sarı gardenyalar. —Adrià'nın tereddüdü:— En sevdiği çiçekler.

—Buraya bir sürü insan girip çıkıyor.

—Ona getirebileceğim en iyi çiçekler. Yıllar boyu çalışırken ona eşlik ettiler.

Dora tabloya dikkatle baktı.

—Kimin? —dedi.

—Abraham Mignon. On altıncı yüzyıl.

—Çok değerli değil mi?

—Evet, çok. Bu yüzden getirdim.

—Burası tehlikeli. Eve götürün.

Onu umursamak yerine Profesör Roig gardenya demetini vazoya koyup bir şişe su ilave etti.

—Ona ben bakacağım dedim.

—Karınızın hastanede kalması gerekiyor. Hiç değilse birkaç ay.

—Her gün geleceğim. Günümü burada geçiririm.

—Yaşamanız gerekiyor. Bütün günü burada geçiremezsiniz.

Bütün günü geçiremezdim fakat saatler geçirdim ve sessiz bir bakışın bilenmiş bir bıçaktan daha yaralayıcı olabileceğini anladım; ne korkunç, Gertrud'un bakışı. Yemeğini ben veriyordum ve o gözlerime bakıp yutuyordu çorbayı, itaatkâr. Gözlerime bakıyor ve dile getirmeden beni suçluyordu.

En kötüsü emin olamamaktır; dehşet verici olan öyle olup olmadığını bilmemek. Sana bakar ve sen bakışını çözemezsin. Beni suçluyor mu? Büyük ıstırabından söz etmek istiyor da yapamıyor mu? Benden ne kadar nefret ettiğini anlatmak mı istiyor? Yoksa acaba beni sev mi demek istiyor, onu kurtarmamı mı söylüyor? Zavallı Gertrud bir kuyunun içinde ve ben onu kurtaramıyorum.

Alexandre Roig her gün onu görmeye gidiyordu ve uzun saatler geçiriyordu, ona bakarak, kendini onun bakışıyla yaralanmaya teslim ederek, alnından terini silerek, durumu daha da kötüleştirmemek için bir şey demeye kalkışmadan. Öbürüyse, bir sonsuzluktan sonra, karanlıktan önce okuduğu son şey olan *Tiberium in Tiberim, Tiberium in Tiberim** çığlıklarını işitmeye başlıyordu. Ve kendisine bir şeyler söyleyen, ağzına bir kaşık sokan, terini silen bir yüz, iki ya da üç yüz görmeye başlıyordu, ve ne oluyor, neredeyim, neden bir şey söylemiyorsunuz, diye soruyordu, o

* (Lat.) Tiberius Tiber'de.

zaman uzaktan, çok uzaktan, o gece, göründü, ilkin hiçbir şey anlamıyordu, ya da anlamak istemiyordu ve karmakarışıktı, bir kez daha Suetonius'a sığınıyor ve *morte eius ita laetatus est populus, ut ad primum nuntium discurrentes pars: "Tiberium in Tiberim!" clamitarent*,* diyordu. Bağırarak söylüyordu bunu fakat bütün Suetonius kafasına üşüşüyor ve anlaşılan hiç kimse kendisini işitmiyordu. Belki de Latince konuştuğu için ve... Yok. Evet. O zaman sürekli karşısında olan ve kendisine bilmiyorum, dediğini duyamıyorum, diyen yüzün kime ait olduğunu hatırlamak asırlar sürüyordu. Bir gün o geceden hatırladığı şeyin ne olduğunu anladı ve her şeyi birbirine bağlamaya başladı ve tümden dehşete kapıldı. Korkudan avazı çıktığınca bağırmaya başladı. Alexandre Roig hangisinin daha kötü oduğunu bilmiyordu, tahammül edilemez sessizliğe tahammül etmenin mi yoksa yaptıklarının sonuçlarıyla yüzleşmenin mi. İyi edip etmediğini bilmiyordu ama bir gün,

—Doktor bey, neden konuşmuyor?

—Tabii ki konuşuyor.

—Affedersiniz, ama karım komadan çıktığı günden beri konuşmuyor.

—Eşiniz konuşuyor Senyor Roig. Birkaç günden beri; size söylemediler mi? Tek kelimesini anlamıyoruz çünkü tuhaf, bilmediğimiz bir dil... Ama konuşuyor. Elbette konuşuyor.

—Latince mi?

—Latince? Hayır. Değil galiba. Yani ben bu diller konusunda...

Gertrud konuşuyor ve sessizliğini sadece ona saklıyordu. Bu, hançer bakışlardan daha fazla korkuttu onu.

—Neden bana bir şey söylemiyorsun Gertrud? —dedi,

* (Lat.) Ölümünün ilk haberiyle halk öyle sevindi ki sağa sola koşuyorlar ve içlerinden bazıları "Tiberius Tiber'de" diye bağırıyordu.

kahrolası irmik çorbasını vermeden önce, bu hastanede başka bir mönü yok sanırsınız.

Fakat kadın ona hep aynı yoğunlukta bakmakla yetindi.

—Beni duyuyor musun? Şimdi beni duyuyor musun?

Estoncayla tekrarladı bunu ve dedesinin onuruna İtalyancayla. Gertrud susuyordu ve her günkü irmik çorbasını almak için ağzını açıyordu, sanki sohbet onu bir gıdım bile ilgilendirmiyormuş gibi.

—Ötekilere neler anlatıyorsun?

Biraz daha çorba. Alexandre Roig'a Gertrud iğneleyici bir tebessümü bastırıyormuş gibi geldi ve elleri terlemeye başladı. Sessizce çorbasını verdi, gözlerinin karısınınkilerle karşılaşmamasına çalışarak. Bitirdiğinde iyice yanına yaklaştı, neredeyse düşüncesini koklayacak kadar, fakat onu öpmedi. Kulağına onlara açıklayıp da bana anlatamadığın nedir Gertrud dedi. Bunu Estonca tekrarladı.

Komadan çıkalı iki hafta oluyordu; Profesör Roig, korktuğumuz gibi karınız yaşadığı travma nedeniyle tetrapleji durumunda kaldı demişlerdi iki hafta önce. Bugün, değil, ama kim bilir, birkaç yıl sonrası için bu tip lezyonları hafifletme ya da iyileştirme umudumuz olabilir, ve ben tek kelime edemedim çünkü başıma gelenler fazlasıyla ciddiydi ve felaketin gerçek boyutlarının farkında değildim. Bütün hayatım altüst olmuştu. Şimdi de bu Gertrud'un ne dediğini öğrenme kaygısı çıkmıştı.

—Yok, yok, yok. Hastanın hafif bir gerileme göstermesi normal: bebekliğindeki gibi, öyle konuşması normal. İsveççe mi?

—Evet.

—Kusura bakmayın ama burada personelimiz arasında...

—Merak etmeyin.

—En tuhaf yanı da sizinle konuşmaması.

Ben onu doğuran ananın. Zavallım.

Profesör Alexandre Roig nihayet karısını eve götürebildiğinde sadece iki hafta olmuştu. Teknik konuları, hastanenin tavsiye ettiği, hafifletici tedaviler konusunda iriyarı bir uzmana, Dora'nın ellerine bıraktı ve kendini Gertrud'un çorbasını vermeye, bakışlarından kaçınmaya ve sen ne yapıyorsun, benim bildiğim ve senin bilip bilmediğini bilmediğim ve kimsenin duymamasının en iyisi olacağı konu hakkında ne düşünüyorsun diye düşünmeye adadı.

—En tuhaf yanı da sizinle konuşmaması —diye tekrarlıyordu Dora.

Tuhaf olmaktan çok endişe vericiydi.

—Gün geçtikçe daha da konuşkan oluyor Senyor Roig, yanına varmayagörün, başlıyor Norveççe bir şeyler demeye, ay, sanki... Gizlice bir baksanız.

Yaptı da, Gertrud'u şahsi bir meselesiymiş gibi alan ve her gün bugün her zamankinden daha güzelsin Gertrud diyen ve Gertrud konuşurken hissiz elini tutan, söylediğini anlamıyorum güzelim, zavallı ben, İzlandaca bilmediğimi görmüyor musun, diyen hemşire kepli o anaç kadının suçortaklığıyla. Profesör Alexandre Roig, çalışma odasına kapanmış olması gerektiği saatte, yandaki odada Gertrud'un tekrar konuşmayı isteyeceği anı, gerektiği kadar bekledi ve öğleden sonra, uyuklama saatinde, suçortağı hemşire yatma şeklini değiştirme ritüelini yerine getirmek için yaklaştığında Gertrud tam da benim korktuğum şeyi söyledi ve ben bir huş yaprağı gibi titremeye başladım.

Yemin ederim kasıtlı bir şey değildi; gerçi kendisine bile itiraf edemediği içinin en karanlık köşesinde yuvalanmış bir arzu vardı elbette. Karanlık yolda geçen uzun saatlerden sonra uyku basmıştı ikisini de, Gertrud şoför koltuğunun yanında uyuklarken ben arabayı sürüp çaresizce Gertrud'a artık devam etmek istemediğimi, çok üzgün olduğumu, hem de çok, ama artık karar verdiğimi nasıl söylerim diye düşünüyordum, işte durum buydu, hayatta bazen böyle şeyler olurdu, aile de ya da iş arkadaşlarımın yahut komşuların ne diyeceği umurumda değildi, çünkü

herkes ikinci bir şansı hak ederdi, şimdi benim de böyle bir şansım vardı. Sırılsıklam âşığım, Gertrud.

İşte o zaman çıkagelen altüst oluş, vermek istemeden verilmiş karar, her yer kapkaranlık olduğundan daha kolay görünüyordu, kapıyı açtı emniyet kemerini çözüp onu asfalta fırlattı ve fren yapmadan devam etti, Gertrud'dan işittiği son şey bir çığlıktı, ne oluyor, ne oluyor, Saaaaandre... ve anlayamadığı başka bir söz daha, sonra boşluk arabayı, Gertrud ve korku çığlığını yuttu, işte o andan itibaren, tek ses yok, bir bıçak gibi bakış, işte o kadar. Bense, Dora'nın beni hastaneden attığı zamanlarda, evde, tek başıma, seni düşünerek, ne gibi bir kötülük ettiğimi düşünerek, kemanın sahibinin adını yazıp verdiğin kâğıdı umutsuzca arayarak ve Gant'a ya da Brüksel'e kan lekeli kutusunun içindeki Vial'le seyahat ettiğimi ve refah içindeki bir eve gittiğimi ve ilkin asil bir ding sonra şık bir dong yapan bir zili çaldığımı kapıyı kolalı kep takan bir hizmetçinin açtığını ve buyrun ne istemiştiniz efendim, diye sorduğunu hayal ediyordum.

—Kemanı iade etmeye geldim.

—Ah, tabii, buyrun. Vakti gelmişti değil mi?

Sert ifadeli hizmetçi kapıyı kapatıyor ve ortadan kayboluyordu. Sesi, hafiflemiş, Beyefendi, diyordu, Vial'i iade etmeye geldiler. Ve birden kır saçlı bir adam çıkıyor, saygıdeğer, siyah bordo kareli bir sabahlıkla, bir beyzbol sopasını kuvvetle sıkarak, siz şu alçak Ardefol müsünüz? diyordu bana.

—Hıı.

—Ve Vial'i getirdiniz?

—Alın.

—Fèlix Ardefol değil mi? —diyordu sopayı omzunun üzerine kaldırarak.

—Hayır. Fèlix benim babamdı. Ben şu soysuz Adrià Ardefol'üm.

—Peki söyler misiniz acaba iade etmekte neden bu kadar geciktiniz? —Sopa hâlâ kafamı tehdit etmekte.

—Çok uzun bir hikâye, beyefendi, şimdi... şu anda ben biraz yorgunum ve benim sevgili eşim hastanede, uyuyor.

Ak saçlı ve saygıdeğer görünüşlü adam sopayı yere savurdu hizmetçi yerden aldı ve adam keman kutusunu elimden çekip aldı yere diz çöküp açtı güderi örtüsünü kaldırdı ve storioni'yi çıkardı. Muhteşemdi. O anda yaptığımdan pişman oldum çünkü ak saçlı ve saygıdeğer tavırlı adam bu kemana layık değildi. Ter içinde uyanıyor ve hastaneye dönüyordum, elimden geleni yapıyorum ama kâğıdı bulamıyorum diyordum sana. Yok, Senyor Berenguer'e sor deme bana çünkü ona güvenmiyorum; her şeyi berbet ederdi. Nerede kalmıştık?

Alexandre Roig kaşığı ağzına doğru uzattı. Birkaç saniye boyunca Gertrude ağzını açmadı; gözlerine bakıyordu sadece. Hey, aç ağzını, dedim, bu bakışa katlanmamak için. Nihayet, şükürler olsun, ağzını açtı da makarnalı kaynar et suyunu yutturdum ve eminim en iyisi, evde olmadığımı sandığı sırada Dora'ya söylediğini duymamışım gibi yapmak diye düşündüm ve Gertrud, dedim, seni seviyorum, neden benimle konuşmuyorsun, ne var, ben yokken konuşuyormuşsun, öyle diyorlar, sebep ne, sanki benimle bir derdin varmış gibi. Ve Gertrud, cevap olarak, ağzını açtı. Profesör Roig birkaç kaşık çorba daha verip gözlerinin içine baktı:

—Gertrud. Söylesene derdin ne. Ne düşündüğünü söyle bana.

Birkaç gün sonra, Alexandre Roig o kadın için üzülmediğini kabul etmesi gerektiğini anlamıştı artık, aslında korkuyordu ondan. Bağışla beni, senin için üzülmüyorum, hayat bazen böyledir. Ben âşık oldum, Gertrud, yeni bir hayat kurmaya hakkım var, beni üzerek ya da tehdit ederek engellemeni de istemiyorum. Sen, hep kendi kıstaslarını ileri sürme arzusunda olan güçlü bir kadındın, oysa şimdi gördüğüm kadın ancak çorba içmek için ağzını açıyor. Ve ardından susmak için. Bir de Estonca konuşmak için. Na-

sıl okuyacaksın şimdi martialis'lerini, livius'larını? Doktor Dalmau enayisi bunu başardıklarını söylüyor, hastalığın gerilediğini. Nihayet bir gün Alexandre Roig, endişeli, savunmasını düşürmemeye karar verdi; hastalığın gerilemesi falan değildi söz konusu olan: kahpelikti. Bana acı çektirmek için yapıyor... Sırf bana acı çektirmek için! Eğer bana zarar vermek istiyorsa izin vermeyeceğim. Fakat kafasındakini bilmemi istemiyor. Hamlesini nasıl bertaraf edebilirim bilmiyorum. Nasıl yaparım. Halletmenin en iyi yolunu bulmuştum fakat o izin vermedi. En iyisiydi fakat çok riskliydi, doğrusu arabadan nasıl çıkabildim bilmiyorum.

—Emniyet kemerini takmamış mıydı?

—Takmıştı. Herhalde. Bilmiyorum.

—Ne zorlanmış ne de kesilmiş.

—Olabilir. Bilmiyorum: ben o sıra... Araba öyle bir fırladı ki kapı açıldı ve ben fırladım.

—Kurtulmak için mi?

—Yok, yok. Arabanın sarsıntısından. Yere düşünce arabanın gömüldüğünü gördüm, sonra görünmez oldu ve o da bağırıyordu, Saaaaaandreeeee.

—Üç metrelik bir iniş vardı.

—Bana göre manzara arabayı yutmuştu. Sanırım bayıldım.

—Size Sandre mi derdi?

—Evet. Neden sordunuz?

—Bayılmış olduğunuzu sanmanızın sebebi ne?

—Yok... Kafam karışık. O nasıl?

—İyi değil.

—Kurtulacak mı?

O zaman müfettiş o çok korktuğu şeyi söyledi; inançlı mısınız değil misiniz bilmiyorum fakat bir mucize olmuş; Efendimiz dualarınıza kulak verdi.

—İnançlı değilim.

—Karınız ölmeyecek. Şimdi iyi...

—Yarabbim.

—Evet.

—Bana tam olarak ne istediğinizi söyleyin, Senyor Ardèvol.

Bir süre düzenlenemez fikirleri düzene sokmam gerekti. Pau Ullastres'ın atölyesinin sükûneti yatışmama yardım etti. Sonunda, bu keman İkinci Dünya Savaşı sırasında çalındı dedim. Bir Nazi tarafından. Sanırım Auschwitz'de gasp edildi.

—Demeyin.

—Öyle. Ve şimdi önemli olmayan durumlardan dolayı ailemin mülkiyetine geçti ve yıllardır öyle.

—Siz de iade etmek istiyorsunuz —diye sürdürdü lutiye.

—Yok! Ya da tabii, bilmiyorum. Ama kimden gasp edildiğini bilmek istiyorum. Önceki sahibi kimdi. Öğrendiğimizde yine konuşuruz.

—Şayet eski sahibi Auschwitz'e vardıysa...

—Tabii. Ama bir akrabası falan vardır değil mi?

Pau Ullastres kemanı alıp Bach'ın şimdi hangisi olduğunu hatırlamadığım bir partita'sını çaldı. Üçüncü müydü? Bense kendimi kötü biri gibi hissediyordum çünkü senin yanından ayrılalı epey olmuştu, sonunda geri döndüğümde elini tuttum ve iade etmek için adımlar atıyorum Sara dedim, fakat şimdilik bir sonuç çıkmadı. Onu gerçek sahibine iade etmek istiyorum, fırsatçının birine değil. Lutiye bana, Senyor Ardèvol, çok ihtiyatlı olun, acele etmeyin, diye ısrarla tavsiye etti. Sizinki gibi hikâyeleri eşeleyen pek çok açgözlü var. Anlıyor musun, Sara?

—Gertrud.

Kadın tavana bakıyordu; bakışını çevirmeye bile zahmet etmiyordu. Alexandre konuşmaya başlamadan önce Dora'nın dairenin kapısını kapatıp kendilerini yalnız bırakmasını bekledi:

—Benim suçumdu —dedi tatlı bir tonla—. Affet beni... Galiba dalmışım... Benim suçumdu.

Kadın ona çok uzaklardan geliyormuş gibi baktı. Bir şey söyleyecekmiş gibi ağzını açtı. Fakat sonsuz birkaç saniyenin ardından yutkunup bakışını çevirmekle yetindi.

—Kasten yapmadım Gertrud. Bir kaza oldu...

Kadın ona baktı, bu kez de yutkunan erkek oldu: bu kadın her şeyi biliyor. Hiçbir bakış beni böylesine yaralamadı. Yarabbim. Ağzına ne gelirse söyleyebilir çünkü şimdi onun bildiğini bildiğimi biliyor. Korkarım başka bir seçeneğim kalmadı. Layık olduğum mutluluğa engel olmasını istemiyorum.

Kocam beni öldürmek istiyor. Burada beni anlayan hiç kimse yok. Kardeşime haber verin; Osvald Sikemäe; Kunda'da öğretmen; beni kurtarsın. Yalvarırım, korkuyorum.

—Yok...

—Evet.

—Tekrarlar mısın —dedi Dora.

Àgata not defterine hızlı bir bakış attı. Uzaklaşan garsona baktı ve kocam beni öldürmek istiyor diye tekrarladı. Burada beni anlayan hiç kimse yok. Kardeşime haber verin; Osvald Sikemäe; Kunda'da öğretmen; beni kurtarsın. Yalvarırım, korkuyorum. Ve dünyada yapayalnızım, dünyada yapayalnızım diye de ekledi. Biri beni anlasın, konuşsun ve ben onu anlayayım.

—Peki sen ona ne dedin? Onunla ilgilendiğimden beri ilk kez sohbet ettik. Şimdiye kadar sadece duvarlara konuşuyordu, zavallı kadıncağız. Sen ne dedin?

—Senyora... bunlar sinirlerin...

—Kocam beni öldürmek istediğini bildiğimi biliyor. Çok korkuyorum. Hastaneye dönmek istiyorum. Burada onunla böyle yalnız... çok korkuyorum... Bana inanmıyor musunuz?

—Elbette inanıyorum. Ama...

—İnanmıyorsunuz. Beni öldürecek.

—Sizi öldürmek istemesinin sebebi ne olabilir?

—Bilmiyorum. Şimdiye kadar iyiydik. Bilmiyorum. Kaza... —Àgata not defterinin sayfalarını geçiyor, kendi alelacele yazılmış okunaksız yazısını deşifre etmeye devam ediyordu... kaza sanırım... sanki o...— Başını kaldırdı, çökmüş:— Zavallı kadıncağız, birbirini tutmayan şeyler söylüyor.

—Peki sen inanıyor musun ona? —Dora, endişeyle terleyerek.

—Ben ne bileyim!

Üçüncü kadına, sessiz olana baktılar. Soru ona sorulmuş gibi ilk kez konuştu.

—Ben ona inanıyorum. Kunda nerede?

—Kuzey kıyısında. Finlandiya körfezinde.

—Sen Estoncayı nereden biliyorsun ve öbürünü... —Dora hayran kalmış.

—Nasıl bilmem...

Aadu Müür'ü tanıdım demek istiyordu, evet, iyi yürekli gülümsemesiyle o yakışıklı genci, bir doksanlık, her neyse, sekiz yıl önce tanıştım onunla ve ahmakça âşık oldum; saatçi Aadu Müür'e âşık oldum ve Tallinn'e onunla yaşamaya gittim, aslında onunla dünyanın öbür ucuna, dağların bittiği, düşersen herhangi bir an Yeryüzünün yuvarlak olduğunu düşündüğün için doğrudan cehenneme gideceğin korkunç uçurumun başladığı o yere bile giderdim. Aadu istese oraya kadar giderdim. Tallinn'de bir kuaförde çalıştım sonra da geceleri içki içilmesine izin verilen bir yerde dondurma sattım ve bir süre sonra Estoncayı öyle iyi konuşuyordum ki benim aksanımın Saaremaa adasından mı ya da bilmem nereden mi olduğunu çıkaramıyorlardı, Katalan olduğumu söylediğimdeyse parmak ısırıyorlardı. Estonlar buz gibi soğuktur derler ama yalan, damarlarındaki votkayla sımsıcak ve konuşkan olurlar. Aadu kötü bir günde ortadan kayboldu ve ondan bir daha haber alamadım; yaa, öyle, neyse, onu hatırlamak beni üzüyor, orada buzun ortasında, saatçi Aadu'suz, sarhoş olmalarına ramak kalmış Estonlara dondurma satarak ne yapabilirdim,

geri döndüm. Yolculuğun sarsıntısından daha kurtulmamıştım ki Helena beni aradı ve şansımız varsa, sen Estonca biliyorsun, değil mi? dedi. Ben de evet, neden soruyorsun? O, hemşire bir arkadaşım var, adı Dora, bir sorunu var Dora'nın... Korkmuş... ciddi bir mesele olabilir... Ben de, Aadu'nun bir doksanını ve güzel bir günde terk ettiği o kuşkulu ve tatlı ruhunu bana unutturacak herhangi bir şeye girişmeye hazırım, elbette Estoncam taptaze, dedim: nereye gideceğiz, ne yapmamız gerekiyor?

—Yok, yok... Demek istediğim... Nasıl bu kadar iyi biliyorsun? Benim onun Estonca konuştuğunu anlamam o kadar zor oldu ki. Hiçbir şey çıkaramıyordum ben, biliyor musun? Ta ki bana şimdi hatırlayamadığım bir şey söyleyinceye kadar, ben de, Norveççe, İsveççe, Danca, Fince, İzlandaca, dedikten sonra Estonca dedim ve bana gözleri farklı bir şekilde parlamış gibi geldi. Sırf bu yüzden. Sonunda bulmuştum.

—Kahretsin, kocası cidden bir katil mi yoksa onun aklı mı karışmış. Tehlikede miyiz değil miyiz, ne demek istiyorum anlıyor musunuz?

—Bir kadının bu denli korktuğunu —Helena'nın ikinci müdahalesi— sanırım daha önce hiç görmemiştim. Şu andan itibaren en iyisi uyanık olmak.

—Daha fazla şey sormalıyız.

—Gidip tekrar konuşmamı ister misiniz?

—Evet.

—Ya o üstümüze gelirse... ha?

Alexandre Roig, yeni sevgilisine yaptığı kısa fakat tutkulu ziyaretinden sonra, kesin kararını vermişti. Affet Gertrud, ama başka seçeneğim yok: beni mecbur ediyorsun. Şimdi yaşama sırası bende. Bu geceden sonrasını böyle geçiremem derken metronun merdivenlerini dalgın dalgın çıktı.

Bu sırada, Gertrud Estonca konuşuyor, konuşuyordu ve Àgata, bir damla kan görse bayılan kadın, üstünde hemşire kılığı ve içinde kötü bir sezgiyle Dora'ya tercüme ediyordu, ben karanlıkta ona bakıyordum, diyordu, onun profili-

ne. Evet, çünkü günlerdir bir tuhaftı, çok tuhaf, nesi vardı bilmiyorum. Ve o böyle yapıyordu, çenemi sıkıyordu —zavallı Gertrud böylenin nasıl olduğunu göstermek için bir kolunu kaldırmak istiyordu fakat düşüncelerinden başka hiçbir şeyi kıpırdatamayacağını anlıyordu— işte o zaman dedi, bana ruhunu gösterirmiş gibi olduğu, sırf var olduğum için benden nefret ettiğini gösterdiği o anda konuştu, bitti dedi, her şeyin canı cehenneme; öyle, öyle; bitti, her şeyin canı cehenneme.

—Estonca mı söyledi bunu?

—Ne?

—Bunu Estonca mı söyledi?

—Ne bileyim... İşte o zaman gördüm emniyet kemeriyle oynadığını ve araba uçmaya başladı ve ben Saaaandreee dedim, oroooospuuuuu çocuğu... hepsi bu; hepsi bu... Sonunda uyandığımda o orada karşımdaydı ve benim suçum değildi Gertrud, diyordu, bir kaza oldu.

—Kocanız Estonca konuşmuyor.

—Hayır. Ama anlar. Belki de konuşur.

—Siz Katalanca konuşamıyor musunuz?

—Nece konuşamıyor muyum?

O zaman bir anahtar sesi işittiler ve üç kadının kanı dondu.

—Termometreyi koy. Yok, bacaklarını ov.

—Nasıl yapılır?

—Hayda, ovarak tabii. Şimdi gelmemesi gerekirdi.

—Ah, ziyaretçilerin var demek? —dedi, şaşkınlığını gizleyerek.

—İyi geceler Senyor Roig.

İkisine teker teker baktı. Üçüne. Hızlı, güvensiz bakışlar. Ağzını açtı. Tanımadığı hemşirenin oyun hamuruyla oynar gibi Gertrud'un bacaklarını ovmasına baktı.

—Şey... ben yardıma geldim.

—Nasıl? —Gertrud'a yönelik.

—Aynı. Değişiklik yok. —Àgata'ya:— Bir meslektaşım ve...

Profesör Roig odaya girdi, Gertrud'a baktı, alnına bir öpücük kondurdu, yanağını okşadı ve hemen dönerim sevgilim dedi, makarna almayı unuttum. Ve çıktı, öbür kadınlara herhangi bir açıklama yapmadan. Tekrar yalnız kaldıklarında ikisi bakıştı. Üçü de.

Sara, dün gece üzerinde isim yazılı kâğıdını buldum. Matthias Alpaerts, diyor. Anvers'te yaşıyormuş. Ama ne var biliyor musun? Senin kaynağına zırnık kadar güvenmiyorum. Senyor Berenguer'in ve Tito'nun hıncı yüzünden kokuşmuş bir kaynak. Senyor Berenguer, tek isteği babamdan, annemden ve benden intikam almak olan bir hırsız. Seni kendi çıkarları için kullandı. Bırak biraz düşüneyim. Öğrenmem gerekiyor... Bilmiyorum; yemin ederim elimden geleni yapacağım Sara.

Biliyorum beni öldürmek istiyorsun, Sandre, bana sevgilim desen de, bana makarna alsan da. Yaptığını biliyorum çünkü rüyamda gördüm. Bana beş gün komada kaldığımı söylediler. Benim için, bu beş gün kazanın açık, ve çok yavaş bir görüntüsüydü: ben karanlıklara bakıyordum çünkü günlerdir çok tuhaftın, biraz aksi, sinirli, hep dalgın. Kocası bu durumdaysa bir kadının ilk düşündüğü şey adamın kafasında dönüp dolaşan başka bir kadının varlığıdır; öbürünün hayaleti. Öyle, düşündüğün ilk şeydir; fakat ben ne diyeceğimi bilemiyordum. Ama bana ihanet edeceğini de sanmıyordum. Yüksek sesle imdat istediğim, sanırım kocam beni öldürmek istiyor dediğim ilk gün; imdat, sanırım beni öldürmek istiyor çünkü arabada yüzü bir tuhaftı ve emniyet kemerini çözdü ve bana bitti dedi, ben de ona saaaandreeeee, orospu çocuğuuuuuuuuuu, ve sonra, her şeyin tekrarlandığı yavaş bir düş ta ki beş günün geçtiği anlaşılıncaya kadar. Artık adımın ne olduğunu bilmiyorum. Öyle, yüksek sesle sanırım beni öldürmek istiyor

demeye cesaret ettiğim ilk seferinde hiç kimse bana aldırmadı, bana inanmıyorlarmış gibi. Ama sonra bana bakıyorlardı, bu Dora bana ne diyorsun sen, diyordu, seni anlamıyorum; eğer benim, biraz utanarak, ilaveten panikle, sanırım kocam beni öldürmek istiyor demem gayet açık seçikse: kimse bana inanmıyor ve aldırmıyor demektir. Hayattayken ölüp gömülmüş olmanın bir şekli. Bu korkunç bir şey Sandre. Gözlerine bakıyorum ve bakışlarıma katlanamıyorsun: kafandan neler geçiyor? Başkalarına söylediğin şeyi neden bana söylemiyorsun mu diyorsun? Ne istiyorsun? Yüzüne karşı sanırım beni öldürmek istiyordun mu diyeyim ve sanırım şimdi de beni öldürmek istiyorsun mu diyeyim? Ne diyeyim, gözlerini kaçırma, sanırım beni öldürmek istiyorsun, çünkü hayatını yaşamana engel oluyorum, en kolayı beni ortadan kaldırmak mı, bana açıklama yapamayacağından lambanın alevine üfleyen biri gibi mi, diyeyim? Ama Sandre artık açıklama... sanırım artık lüzumu yok; ama alevime de üfleme: ölmek istemiyorum. Bu kabuğun içinde sakin ve gömülü haldeyim ve bana kalan tek şey cılız bir alev. Alma benden alevimi. Çek git, boşanmak iste, ama alevimi söndürme.

Àgata evden, merdivenlere ilk akşam yemeklerinin hafif kokusu ürkekçe yayılırken çıktı. Bacakları hâlâ titriyordu. Sokakta bir otobüsün dumanı sardı etrafını. Doğrudan metroya gitti. Bir katilin gözlerine bakmıştı, tüyler ürperticiydi. Senyor Roig bir katilse tabii. Elbette katildi. Tam merdivenlerden aşağı inmek üzereydi ki bizzat katil hançer gibi gözleriyle, yanında bitiverdi ve ona, Senyoreta, bir ricam var dedi. O da durdu, buz kesmiş. Adam çekingen bir gülümsemeyle baktı, elini saçlarının üzerinden geçirip konuştu:

—Siz nasıl buldunuz, karımı?

—Kötü. —Ne diyecekti ki?

—İyileşmesinin mümkün olmadığı doğru mu?

—Ne yazık ki... Neyse, ben...

—Ama bana dediklerine göre miyom gelişme sürecinin çaresi varmış.

—Öyle, tabii.

—Yani siz de çaresi olduğunu düşünüyorsunuz.

—Evet, beyefendi. Ama ben...

—Siz bir hemşireyseniz ben de Roma kardinaliyim.

—Efendim?

—Evimde ne işiniz var?

—Bakın benim acelem var.

Bu durumlarda ne yapılır? Bir katilin, birinin burnunu istenmeyen bir yere soktuğunu fark ettiği durumlarda ne yapmak gerekir? Karşısındakinin gerçekten bir katil olup olmadığını bilmeyen kurban ne yapar? Her ikisi de birkaç saniye boyunca gerçekten de kuklaymışlar gibi ileri geri salındılar. Sonra Àgata'nın aklına hoşça kalın demek geldi, merdivenlere atılıp inmeye başladı, Profesör Roig, basamağın ortasında ne yapacağını bilimeden kalakaldı. Àgata perona indi, tam o sırada bir tren geldi. Kendini içine attığında kapıya doğru dönüp baktı: yok, o deli kendisini takip etmemişti. Vagonun kapıları kapanıncaya kadar rahat bir nefes alamadı.

Gece, karanlıklarda, bakışlarına katlanmamak için. Gece, uyuyormuş gibi yaparken, Gertrud o ödlek Sandre'nin gölgesinin yaklaştığını görebildi ve divandaki yastığın kokusunu duydu, eskiden, hayat canlıyken, televizyonu daha rahat izleyebilmek için başının altına koyduğu. Sandre Tiberius'un Augustus'u katletmek için yaptığı gibi yastığı seçti diye düşünecek vakti oldu. Senin için pek zor olmayacak çünkü artık yarı ölüyüm, ama bilesin alçağın biri olmaktan çok ödleğin tekisin. Allahaısmarladık demek için gözlerime bile bakamadın. Ve Gertrud başka bir şey düşünemedi çünkü boğulma kasılması bütün hayattan daha güçlüydü ve bir anda ölüye dönüştü.

Dora bir elini onun omzuna koydu ve Senyor Ardèvol, dedi, gidip biraz dinlenin. Bir emirdir.

Adrià uyandı ve şaşkın, döndü. Odanın ışığı hafifti ve Mignon'un gardenyaları büyülü bir ışık yayıyorlardı. Sara uyuyordu, uyuyor, uyuyordu. Dora ve yabancı bir kadın onu hastaneden parmaklarının ucunda çıkardılar. Dora eline bir hap verdi kolayca uyuması için ve uyuşuk bir halle dışarı çıktı, Clínic durağında metroya bindi, bu sırada Profesör Roig, Verdaguer durağının girişinde kızı yaşındaki bir genç kızla buluşuyordu, büyük ihtimalle bir öğrenciydi, tüm dedektiflerin en iyisi dedektif Elm Gonzaga, üç cesur kadın tarafından tutulmuş, Laura'nınki gibi şu dijitallerden ya da her ne diyorlarsa, bir makineyle öpüşmenin fotoğrafını çekti, sonra tren gelinceye kadar üçü de peronda bekledi, ve mutlu çift dedektifle birlikte vagona bindi, Sagrada Família'da Nicolau Eimeric ve Aribert Voigt bindi trene, kafalarında dolanan büyük fikirler üzerine hararetli hararetli konuşarak, ve Doktor Müss ya da Budden, bir köşede oturmuş, Kempis'i okuyor ve pencereden tünelin karanlığına bakıyordu, vagonun öbür tarafındaysa üzerinde Benedikten cüppesiyle Sant Pere del Burgal'dan Julià biraderin başı önüne düşüyordu. Yanında ayakta, Pardàc'lı Jachiam Mureda, gözleri fal taşı gibi açılmış, önüne serilmiş yeni dünyaya bakıyor ve büyük ihtimalle bütün Muredaları ve küçük körünü, zavallı Bettina'yı düşünüyordu. Yanı başında olup bitenden hayretler içinde kalmış ve düşmemek için vagonun ortasındaki direğe yapışmış, telaşlı bir Lorenzo Storioni vardı, ve tren Hospital de Sant Pau istasyonunda durdu, birkaç yolcu indi, Guillaume-François Vial bindi, küflenmiş perukasının içinde çalımlı ve vagona girerken başını eğmek zorunda kalan, hayal edemeyeceğim kadar iriyarı ve bana, Haïm amcanın, Sara'nın yaptığı portresinde gülümsemese de ciddi gülümsemesini hatırlatan bir ifadeyle gülümseyen Drago Gradnik'le sohbet ediyordu. Tren hareket etti. O zaman fark ettim Matthias, güçlü Berta, Truu, orman ağacı gibi kestane renginde saç-

ları olan, Amelietje, linyit kömürü renkli saçlı, Juliet, küçük olan, güneş gibi sarı, ve cesur Netje de Boeck, nezleli kayınvalide, vagonun bir ucunda Bernat'la konuşuyorlardı. Bernat'la mı? Evet, ve benimle, ben de vagondaydım. Hepsi birlikte mühürlenmiş bir vagona konmuş halde çıktıkları son tren yolculuğunu anlatıyorlardı, Amelietje dipçikle yaralanmış ensesini gösteriyordu Rudolf Höss'e, bak, bak? o ise tek başına, oturmuş perona bakıyor ve kızın ensesindeki şişliğe bakmayı da canı hiç çekmiyordu. Kızın dudaklarında ölümün koyu rengi vardı fakat ana babasının bunu önemsediği yoktu. Matthias dışında hepsi gencecikti, bir tek o ağlamaklı gözleriyle ve ağır hareketleriyle, yaşlı bir adamdı. Ona güvensizce bakıyorlar gibi geldi bana, sanki babalarının yaşlılığını kabul ya da affetmekte zorlanıyorlarmış gibi. Bilhassa güçlü Berta'nın bakışı —kimi zaman Gertrud'a benziyordu, ya da benzemiyordu— biraz farklıydı. Camp de l'Arpa'ya geldik, Félix Morlin girdi içeri, hararetli hararetli babamla konuşarak: yıllar vardı ki babamı görmemiştim, yüzünü tanıyamıyor gibiydim, ama o olduğunu biliyordum. Ardından Şerif Carson sadık arkadaşı Kara Kartal'ın refakatinde geldi, her ikisi de suspus olmuştu, bana bakmamaya gayret ediyorlardı. Carson'un vagona tükürecek gibi olduğunu gördüm fakat cesur Kara Kartal sert bir jestle engelledi onu. Tren, vagon kapıları açık, duruyordu, hangi nedenle bilmem. Kol kola girmiş vaziyette Senyor Berenguer ve Tito oflaya puflaya girecek fırsatı buldular, ve sanırım Lothar Grübbe vagona girerken bocaladı, ardından gelen annemle Lola Xica karar vermesinde yardımcı oldular. Tam kapılar kapanmaya başlıyordu ki bir koşu kapıları biraz zorlayarak Ali Bahr girdi, tek başına, yanında menfur Amani olmadan. Kapılar kapandı sonunda, tren hareket etti, tünelde Sagrera yönünde ilerleyeli otuz saniye olmuştu ki Ali Bahr vagonun ortasına dikildi ve deli gibi bağırdı, çıkarın şuradan, merhametli Rabbim, bütün bu leşleri! Cellabesinin önünü açtı Allahu ekber! diye çığlık attı ve giysisinden dışarı doğru çıkan bir

ipi çekti ve her şey pırıl pırıl bembeyaz oldu içimizden hiçbirine görmek nasip olmadı o muazzam

Biri sarsıyordu onu. Gözlerini açtı. Caterina'ydı, üzerine eğilmiş.

—Adrià! Beni duyuyor musunuz?

Nerede olduğunu anlaması biraz vakit aldı çünkü sesi çok uzaklardan geliyordu. Kadın ısrar etti:

—Beni duyuyor musunuz Adrià?

—Evet, ne oluyor?

Şimdi hastaneden aradılar ya da hastaneden arıyorlar yahut bir telefonunuz var, acil diyorlar, demek yerine ya da daha iyisi sizi telefona çağırıyorlar dedikten sonra çekip fevkalade bir bahane olarak ütü yapmaya gitmek yerine Caterina, hep ilk sırada olma meraklısı, Adrià, diye tekrarladı, beni işitiyor musunuz, ben de ona evet, ne oluyor dedim, o bana, Sağa uyandı, dedi.

Elbette tamamen uyandım ve uyandı, uyandı diye düşünmek yerine ben orada değildim, ben orada değildim, diye düşündüm. Adrià çıplak olduğunun farkına varmadan yataktan kalktı, Caterina bir bakışta göbeğinin kocaman olduğunu fark etti fakat yorumunu başka bir zamana sakladı.

—Nerede? —dedim, kafam karışmış.

—Telefonda.

Adrià çalışma odasındaki telefonu açtı: Doktor Real şahsen arıyordu, gözlerini açtı konuşmaya başladı dedi.

—Hangi dilde?

—Efendim?

—Anlaşılıyor mu? —Ve cevabı beklemeden:— Hemen geliyorum.

Kapıda bekleyen Caterina olmasaydı hastaneye çıplak gidebilirdim, sevince boğulmuş, fıkra gibi durumların farkında bile değildim çünkü. Adrià ağlayarak duş aldı, ağlayarak ve gülerek giyindi, ve gülerek hastaneye gitti ve Ca-

terina, o baştan aşağı giyinmiş vaziyette çıktığında ardından kapıyı kapatıp bu adam ağlamak istediğinde ağlıyor da, ama ağlaması gerektiğinde gülüyor.

Zayıf ve yüzünde hafifçe kırışıklıklar olan doktor hanım onu bir tür çalışma odasına aldı.

—Şey, ben bir merhaba demek istiyordum.

—Bir dakika Senyor Ardèvol.

Onu oturttu. Kendisi de yerine oturdu ve sessizce baktı.

—Ne oluyor? —Adrià telaşlandı—. İyi değil mi?

O zaman doktor hanım ona en çok korktuğu şeyi söyledi; inançlı mısınız bilmiyorum ama bir mucize oldu; Efendimiz dualarınıza kulak verdi.

—İnançlı değilim —dedim—. Dua de etmem —diye yalan söyledim.

—Karınız ölmeyecek. Şimdi iyi, lezyonlar...

—Yarabbim.

—Öyle.

—Diğer yandan geçirdiği nöbetin etkilerini görmek için beklememiz lazım.

—Tabii.

—Asıl mesele, pek çok sorun olması.

—Ne gibi.

—Birkaç gün önce flaksid bir felç dikkatimizi çekti, beni anlıyor musunuz?

—Hayır.

—Peki, nörolog bir TC istedi ve omurgasının altıncı omurunda bir kırık gördük.

—Ee, yani, ne demek istiyorsunuz?

Doktor Real fark edilmeyecek bir biçimde yaklaştı ve sesinin etkisini değiştirdi:

—Sara'nın omuriliğinde ciddi bir lezyon var.

—Felç mi oldu demek istiyorsunuz?

—Evet. —Kısa bir sessizlikten sonra, iyice kısık bir sesle:— Tetrapleji.

"Tetra–" önekiyle, ki dört demektir, *plēgē* kelimesinden gelen "darbe" ve aynı zamanda "felaket" demek olan

"–pleji" sonekiyle Sara'nın durumunu tanımlamışlardı. Benim Sara'm dört kez felakete uğramıştı. Yunanca olmasaydı ne yapardık? İnsanlığın büyük trajedilerini öğrenme olanağımız bile olmazdı.

Tanrı'yla aramı bozamazdım çünkü ona inanmıyordum. Doktor Real'e bir tokat atamazdım çünkü onun hiçbir suçu yoktu. Sadece orada olsaydım onu kurtarırdım diyerek lanet okuyabilirdim; orada olabilseydim o merdivenlere doğru çıkmayacaktı, yere düşecek ve başından yaralanacaktı, o kadar. Ama ben o sıra Laura'yla düzüşüyordum.

Sara'yı görmesine izin verdiler. Hâlâ ilaçların etkisinde, yarı uykuluydu, gözlerini zar zor açıyordu. Gülümsüyor gibi geldi. Onu çok, çok, çok sevdiğini söyledi ve Sara ağzını açar gibi oldu ama bir şey demedi. Dört beş gün geçti. Yavaş yavaş uyandırılırken Mignon gardenyaları sadakatle arkadaşlık ediyorlardı. Nihayet bir cuma günü psikolog ve nörolog, Doktor Real'le birlikte, Adrià'nın refakatini kesinlikle reddettiler ve upuzun bir saat boyunca Sara'nın odasında kaldılar, köpek Kerberos gibi bekçilik eden Dora da yanlarında. Bense bekleme salonuna benzeyen bir yerde ağlayarak oturdum ve çıktıklarında da, yüzümde gözyaşı izi kalmayıncaya kadar içeri girip onu öpmeme izin vermediler. Beni gördüğünde bir kahveyi büyük bir zevkle kabul ederdim demedi, aksine ölmek istiyorum Adrià, dedi ve ben kendimi aptal gibi hissettim, elimde o beyaz gül demedi, yüzümde donmuş tebessümle.

—Sara'm benim —diyebildim sonunda.

O bana bakıyordu, ciddi, tek kelime etmeden.

—Affet beni.

Hiç. Bana güçlükle yutkunmuş gibi geldi. Ama bir şey demedi. Gertrud'a benziyordu.

—Kemanı iade edeceğim. Adını biliyorum artık.

—Hareket edemiyorum.

—Bak, dinle. Bu şimdilik böyle. Zaman lazım...

—Şimdi söylediler. Bir daha asla.

—Onlar ne bilir?

Her şeye rağmen, benim karşılığımı duyunca bir tür tevekküllü bir gülümseme belirebildi yüzünde.

—Bir daha çizemeyeceğim.

—Ama parmağını hareket ettirebilirsin değil mi?

—Evet, bunu. Yeterince.

—İyiye işaret değil mi?

Bana cevap vermeye tenezzül etmedi. Sessizliğin rahatsızlığını dağıtmak için Adrià sahte bir canlılıkla devam etti:

—İlkin bütün doktorlarla konuşmamız lazım. Değil mi doktor hanım?

Adrià o sırada içeri giren Doktor Real'e dönmüştü, elinde hâlâ gül demeti, yeni gelene sunmak ister gibi.

—Öyle tabii —dedi doktor.

Kendisineymiş gibi demeti aldı. Sara bitip tükenmiş gibi gözlerini kapattı.

54

Bernat ve Tecla ilk ziyaretçilerdi. Mahcup olmuş, ne diyeceklerini bilemiyorlardı. Sara'nın canı gülümsemek, şakalar yapmak istemiyordu. Geldiğiniz için teşekkür ederim deyip ağzını kapattı, bir daha da açmadı. Ben de tutup bir eve gidip yerleşebilsek daha rahat eder dedim; ama o uzanmış, tavana bakıyor gülümsemeye bile zahmet etmiyordu. Bernat'sa, canlılığını abartarak, biliyor musun Sara? dedi, kuartetle birlikte Paris'teydim ve işe bak, Pleyel salonunda çaldım, orta olanında, Adrià'nın neredeyse bin yıl önce çaldığı.

—Öyle mi? —Adrià, şaşırmış.

—Öyle.

—Benim orada çaldığımı nereden biliyorsun?

—Sen söyledin bana.

İkimizin orada tanıştığını ona söylememiz gerekir miydi? Castells hocanın ve senin, adını hatırlamadığım teyzenin suçortaklığıyla? Yoksa bunu kendimize mi saklamalıyız?

—Sara'yla ben orada tanıştık, diyebiliriz.

—Öyle mi? Ah, ne güzel şey —dedi Mignon'un gardenyalarını göstererek.

Tecla, bu sırada, Sara'ya yaklaştı ve elini yanağına koydu. Epeyce bir süre sessizce orada tuttu elini, Bernat ve ben her şey çok ama çok iyi gidiyormuş gibi yaptık. Salakların salağı Adrià hâlâ anlamamıştı; madem istediği onun, ma-

dem istediği Sara'nın, madem istediği kendisini işitmesiydi, öyleyse yüzüne dokunması gerekirdi, ölü ellerine değil. Ölü değil. Peki, uyuyan.

Sonra, yalnız kaldıklarında, Adrià elini yanağına koydu ve o sert bir hareketle itti, tek ses çıkarmadan.

—Bana kızgınsın.

—Sana kızmaktan daha ciddi sorunlarım var benim.

—Affedersin.

Sustular. Hayatımıza cam parçaları saçılmaya başlıyordu yavaş yavaş, canımız yanabilirdi.

Gece, evde, sıcaktan balkon kapıları açılmış, Adrià bir hayalet gibi dolanıyordu, ne yapacağını bilemeden ve onca acıdan sonra, içten içe asıl kurban kendisiymiş gibi geldiği için kendine kızgın. Oradaki tek kurbanın sen olduğunu anlamam epey zor oldu. Bu yüzden iki üç gün sonra senin yanına oturdum, elini avcuma aldım, hissizliğini fark ettim, yavaşça eski yerine bıraktım, parmak uçlarımı yanağına koydum ve Sara dedim, kemanı sahiplerine iade etmek için girişimlerde bulundum. O benim ancak yarım olabilen samimiyetime hiçbir karşılık vermedi fakat parmaklarımı da reddetmedi. Beş dakikalık sonsuz bir sessizliğin ardından, ve çok derinlerden gelerek, cılız bir sesle teşekkür ederim dedi, gözyaşlarımın yağmak üzere olduğunu hissettim fakat vaktinde kendime hâkim oldum çünkü o hastane odasında ağlamaya hakkım olmadığını biliyordum.

—"Ya da bizzat kendimin bana layık olmadığını, özgürce, gördüğüm bir durumda." Tam olarak bunu koy oraya.

—Söylemesi çok kolay.

—Hayır: öyle. Güç bela düzeltebildim, ama bu benim hayat vasiyetim. Ve salim kafayla onaylıyorum.

—Salim değilsin. Moralin bozuk.

—Sapla samanı birbirine karıştırıyorsun.

—Ne?

—Benim kafam sağ salim.

—Sen yaşıyorsun. Yaşamaya devam edebilirsin. Ben hep yanında olacağım.

—Seni yanımda istemiyorum. Cesur olmanı ve yapman için yalvardığım şeyi yapmanı istiyorum.

—Yapamam.

—Sen bir ödleksin.

—Öyle.

Cinquantaquattro diyen sesler işittik. Evet, burası. Kapı açıldı ve o anda odaya giren ve konuşmamızı bölenlere gülümsedim. Cadaqués'ten arkadaşlar. Onlar da şu gül konusunu biliyorlardı.

—Bak, ne güzeller Sara —dedi kadın.

—Çok güzeller.

Sara solgun gülümsedi ve çok kibar davrandı. Sakin olmalarını, iyi olduğunu söyledi. Cadaqués'li arkadaşlar yarım saat sonra biraz daha rahatlamış olarak gittiler, geldiklerinde ne diyeceklerini bilememişlerdi çünkü, zavallı kız.

Birkaç gün boyunca, tek sohbetimiz pek çok ziyaretçi tarafından kesildi. Sara'nın uyanışının üzerinden on beş yirmi gün geçmişti ki, bir gece, eve gitmek üzereyken, Sara benden Mignon'un tablosunu önüne koymamı istedi. Birkaç dakika gözlerini kırpmadan oburca gözden geçirdi. Ve birden ağlamaya başladı. Büyük ihtimalle o gözyaşları beni yürekli biri haline getirdi.

55

Sergi sensiz açıldı. Galericiler erteleyemiyorlardı çünkü sonraki iki yıllık takvimleri için verilmiş sözleri vardı, böylece Sara Voltes-Epstein sergiyi asla gezemeyecekti; yani kestirmeden artık bana açıklarsınız, gerçekten. Her şey kaydedilemez mi peki?

Birkaç gün öncesinde Sara bizi yatağının başucuna çağırdı, Max'la beni, ve iki çizim daha eklemek istiyorum dedi.

—Hangilerini?

—İki manzara.

—Ama... —Max, tedirgin—. Portre sergisi.

—İki manzara —diye ısrar etti— bir ruhun portreleri.

Max ve Adrià şaşkın, bakıştılar.

—Hangi manzalar? —diye sordum.

—Tona manzaramla, Sant Pere del Burgal'ın apsisi.

Kararlılığın karşısında hayretten donakaldım. Çünkü emirler vermeyi sürdürüyordun: ikisi de Cadaqués'te kalan dosyada. Tona manzarasına *In Arcadia Hadriani*, öbürüne *Sant Pere del Burgal: Bir Düş* denecek.

—Hangi ruhun portreleri? —Max'a her şeyi açıklamak gerekirdi.

—Bilmesi gereken biliyor zaten.

—*Anima Hadriani* —dedim, ağlama ya da sevinçten zıplama noktasındaydım, şu anda hâlâ hangisiydi bilemiyorum.

—Ama ya galeridekiler...

—Fazladan iki çizim, Max, Allah aşkına! Bütçede öngörülmemişse çerçevelemesinler.

—Yok, yok: ben portre konsepti bakımından söyledim...

—Max, dinle.

Gözlerinin önüne gelen saçlarını üfledin, ben de bir yana çektim, sen bana teşekkür ederim dedin. Sonra Max'a: sergi benim dediğim gibi olacak. Benim için yapmalısınız. Otuz portre ve sevdiğim adama adanmış iki manzara.

—Yok yok, eğer ben...

—Bir dakika. Bir tanesi Adrià'nın kaybettiği cennetin özgür bir yorumu. Öbürü, nedendir bilmem çok yakın zamana kadar görmemiş olduğu halde daima kafasında taşıdığı bir manastır harabesi. Dediğim gibi yapacaksınız. Benim için. Sergiyi ben göremesem de.

—Seni götürürüz.

—Ambulans çığlıkları ve sedyeler ve ... of tüylerim ürperiyor. Hayır. Benim için kaydedin.

Üstelik, başkahramanın bulunmadığı bir vernisaj oldu. Max güçlü adamı oynadı, kardeşim burada değil ama buradaymış gibi. Bu akşam ona fotoğrafları ve yaptığımız video kaydını götüreceğiz, Sara'ysa *cinquantaquattro*'da yastıklara rahatça yaslanmış, Max, Dora, Bernat, Doktor Dalmau, ben ve bilmediğim başkalarıyla, ilk defa bütün portreleri ve iki manzarayı birlikte ve vernisajın bir tekrarını gördü, kamera Haïm amcaya yaklaşırken Sara durdur bir dakika, dedi. Donmuş görüntüye bakarak ve kim bilir neyi düşünerek geçen birkaç saniyeden sonra kalana devam ettiler. Benim portremde, ben başım biraz eğik, okurken, görüntünün durdurulmasını istemedi. Kamera o muamma bakışlı otoportresine vardığındaysa bakmak bile istemedi. Seyircilere bir şeyler söyleyen Max'ı izledi dikkatle, epeyce bir kalabalığın olduğunu gördü ve görüntülere tekrar dönüldüğünde teşekkürler Max, sözlerin çok güzel dedi. Murtra'yı, Josée'yi ve Chantel Cases'ı Andorra'dan

Riera'ları, hepsini, gördüğünü söyledi, ah, bu da Llorenç, aman, ne kadar büyümüş.

—Bak Tecla da var, görüyor musun? —dedim.

—Bernat da. Ne güzel.

—Oo, bu yakışıklı da kim? —diye çıktı Dora.

—Benim bir arkadaşım —dedi Max—. Giorgio.

Sessizlik. Bozmak için bizzat Max girdi:

—Tamamı satıldı. Duydun mu?

—Ya bu? Durdur, durdur! —Sara neredeyse doğruldu, mucize gibi:— Ama bu Viladecans! Haïm amcayı gözleriyle yiyecek sanki!...

—Evet, evet, doğru, oradaydı tabii. Her portreye tek tek bakarak saatler geçirdi.

—Vay, vay...

Onu öyle gözleri parlar görünce arzusunun döndüğünü düşündüm, önceliklerini değiştirerek, tarzını değiştirerek, her şey hakkındaki bütün değerlerini değiştirerek yeni bir hayat mümkün diye düşündüm. Değil mi? Düşüncelerimi işitmiş gibi ciddileşti. Birkaç saniye sonra:

—Otoportre satılık değil.

—Ne? —Max telaşlı.

—Satılık değil dedim.

—Ama ilk giden o oldu.

—Kim satın aldı?

—Bilmiyorum. Sorarım.

—Size dedim ki... —Biraz kafası karışmış, sustu.

Bize bir şey dememiştin. Fakat dünyan karışmaya başlıyor, söylediğin şeylerle, düşündüklerinle, arzu ettiklerinle, olan olmamış olsaydı olabilecek olanlarla.

—Buradan telefon edebilir miyim? —Max, hayal kırıklığına uğramış.

—Hemşire odasının önünde bir telefon var.

—Telefona gerek yok —diye kesti Adrià, sanki onu suçüstü yakalamışız gibi.

Max, Sara, Doktor Dalmau ve Bernat'ın bana baktıklarını fark ettim. Zaman zaman olur böyle bana. Hayata

izinsiz girmişim de şimdi hepsi birden iğne gibi azarlayıcı bakışlarla hilekârı yakalıyorlarmış gibi.

—Neden? —dedi biri.

—Çünkü ben satın aldım.

Sessizlik. Sara bir mimik yaptı:

—Ne aptalsın —dedi.

Adrià, gözleri fal taşı gibi açılmış, baktı ona.

—Sana hediye etmek istiyordum —diye uydurdum.

—Ben de sana hediye etmek istiyordum. —Hastalanmasından önce hiç işitmediğim, yeni ürkek bir kahkahaya izin verdi.

Hastanedeki vernisaj, ellerinde su dolu zavallı birer plastik bardak, katılımcıların tebrikleriyle son buldu. Sara hiçbir zaman orada olmayı çok isterdim demedi. Ama bana baktın ve gülümsedin. Eminim şu kemanla ilgili yarım hakikat sayesinde benimle barışıyordun. Yalanımı itiraf edecek kadar dürüst olamadım.

Benim yardımımla tebrik yudumunu içtiğinde, başını iki yana sallayıp, tam zamanıymış gibi, saçlarımı kısacık kestireceğim, ensemi rahatsız ediyor, dedi.

Laura Algarve'den kapkara döndü. Eylül sınavlarının keşmekeşi ve telaşı arasında çalışma odasında görüştük: bana Sara'yı sordu, ben de ona dikkat, dedim, ısrar etmedi. Aynı odada birlikte saatler geçirmemize rağmen birbirimize tek kelime etmedik, birbirimizi görmezden geldik. Birkaç gün sonra, aklıma serginin adını taşıyan bir kitap hazırlama fikri geldiğinden, Max'la öğle yemeği yedim, bütün portreleri koyarız, sayfa ölçüsünde, ne dersin? Bence harika bir fikir Adrià: iki manzarayla birlikte. Peki, iki manzarayla birlikte. Pahalı bir kitap olsun, iyi hazırlanmış, aceleye gerek yok. Peki, iyi hazırlanmış. Bedelini karşılamak konusunda tartıştık ve yarı yarıya paylaşmak konusunda anlaşıp Artipèlag ve Bauçà'nın yardımıyla işe koyulduk. Bütün arzum yeni bir hayata başlayabilmekti, sen evde olacaktın,

ve ihtimamla bakılacaktın, tabii hâlâ benimle birlikte yaşamak istiyorsan, tam olarak bilmiyordum, ve sen de kabul edip tuhaf şeyler düşünmeyi bırakırsan. Bütün hekimlerle konuştum: Dalmau beni uyardı, aldığı bilgiye göre Sara henüz iyileşmemişti, eve götürmek için acele etmemeliydim, Doktor Real haklıydı. Hepimizin akıl sağlığı için, en iyisi henüz plan yapmamak olurdu. Günbegün adım adım ilerleyerek uzun bir sürede yürümeyi öğrenelim, inan bana. Laura bir gün beni dersliklerin bulunduğu bir koridorda yakaladı ve Uppsala'ya dönüyorum dedi. Bana Diller Tarihi Enstitüsünde iş teklif ettiler ve...

—Ne iyi.

—Duruma göre. Gidiyorum. Bir avukat istersen ben Uppsala'dayım.

—Laura, hiçbir şey istemiyorum.

—Sen hiçbir zaman ne istediğini bilemedin.

—Peki. Ama şimdi Uppsala'ya seni görmeye gelmeyeceğimi biliyorum.

—Ben diyeceğimi dedim.

—Sen böyle başkalarının... böyle bekleyip duramazsın.

—Hey.

—Ne.

—Hayat benim hayatım, senin değil. Kullanma kılavuzunu ben yazıyorum.

Parmaklarının ucunda yükseldi ve yanağımdan öptü ve hatırladığım kadarıyla bir daha hiç konuşmadık. Uppsala'da yaşadığını biliyorum. Oldukça iyi altı yedi makale yayımladığını biliyorum. Onu özlüyorum ama benden daha dürüst birini bulmasını arzuluyorum. Bu sırada Max ve ben portreler kitabının bir sürpriz olmasına karar verdik, aslında onun bu fikri kafamızdan atmamızı sağlamak için çabalamasından kaçınıyorduk. Bizim hayalimizin onda ufak bir şok yaratmasını ve buna sığınmasını istiyorduk. Böylece Joan Pere Viladecans'tan bir önsöz yazmasını istedik, memnuniyetle yazdı. Birkaç satırda Sara'nın sanatı hakkında o kadar çok şey söylüyordu ki Sara'nın çizimle-

rinde benim göremediğim onca yan onca ayrıntı olabildiği düşüncesiyle yakıcı ve ani bir kıskançlık nöbetine kapıldım. Hayatının da pek çok yanını yakalamayı becerememiştim.

Yavaş yavaş tüm dikkatimi hastanedeki sende toplayarak, tek parmağını kıpırdatmadan, sırf konuşup emrederek, telkin ederek, isteyerek, rica ederek, bugün hâlâ beni çevreleyen ve beni aşkla ve çözemediğim bir şeyle vuran o gözlerle bana bakarak, bütün dünyayı yönetebilecek bir kadın keşfettim. Ne var ki vicdanım rahat değildi. Bir adı vardı: Alpaerts. Kemanın gerçek sahibi olup olmadığını bilmiyordum. Babamın Aramca kaleme aldığı bir tür vasiyetnamede geçen isimle uyuşmadığını biliyordum. Sana bunu anlatmadım Sara, fakat açıklığa kavuşturmak için de bir şey yapmıyordum. *Confiteor.*

O solgun ve ağır ikindi, ziyaretçisiz, hayatın artık normale dönmeye başladığı, çünkü insanların işleri güçleri vardı, bana biraz daha kal dedin.

—Tabii, Dora bırakırsa.

—Bırakır. Ben hallettim. Sana bir şey söyleyeceğim.

Dora'yla senin ilk andan itibaren, pek bir açıklamaya falan gerek kalmadan, çabucak anlaştığınızı fark etmiştim.

—Sara, sanmam...

—Hey. Bana bak.

Ona baktım, üzgün. Hâlâ uzun saçlarıyla, güzeller güzeli. Bana elimi tut dedin. Böyle. Biraz daha yukarı, ben göreyim. Böyle.

—Bana ne söyleyeceksin? —ben konunun tekrar açılacağından korkarak.

—Benim bir kızım oldu.

—Ne ne?

—Paris'te. Adı Claudine, ve iki aylıkken öldü. Elli dokuz günlük ömrüyle. Yeterince iyi bir anne olamadım herhalde, çünkü hastalığı önceden fark edemedim. Claudine, gözleri kömür karası, kimsesiz, vara yoğa ağlayan. Bir gün ne oldu anlayamadım. Hastane yolunda kollarımda öldü.

—Sara...

—Bir insanın yaşayabileceği en derin acı: evladının ölmesi. Bu yüzden başka çocuğum olsun istemedim. Olsaydı Claudine'e haksızlık etmişim gibi gelirdi bana.

—Neden daha önce anlatmadın?

—Benim suçumdu, sana bu acıyı aktarmaya hakkım yoktu. Şimdi onunla tekrar buluşacağım.

—Sara.

—Ne.

—Senin suçun değildi. Ölmen gerekmiyor.

—Ölmek istiyorum, biliyorsun.

—Ölmene izin vermeyeceğim.

—Taksideyken ben de öyle diyordum Claudine'e. Ölmeni istemiyorum, ölme, ölme, ölme, ölme Claudine, beni duyuyor musun, miniğim?

Hastanede bulunduğun o süre boyunca ilk kez ağlıyordun. Kızın için, kendin için değil, güçlü kadın. Bir süre suskun kaldın, gözyaşlarını bırakarak. Bir mendille sildim gözlerini, sessiz ve saygıyla. Kendini topladın ve devam ettin:

—Ama ölüm bizden güçlü ve benim minik Claudine'im öldü. —Sustu, harcadığı güçle tükenmiş. Birkaç damla gözyaşından sonra devam etti:— Bu yüzden şimdi onunla tekrar buluşacağımı biliyorum. Ona benim minik Claudine'im diyordum.

—Neden tekrar buluşacağım diyorsun?

—Biliyorum çünkü.

—Sara... senin hiçbir inancın yok. —Bazen susmayı beceremiyorum, kabul.

—Haklısın. Ama annelerin ölü çocuklarıyla buluştuklarını biliyorum. Öyle olmasaydı hayat katlanılmaz olurdu.

Sustum çünkü her zaman olduğu gibi, haklıydın. Adrià sustu çünkü aynı zamanda imkânsız olduğunu biliyordu. Aynı zamanda kötülüğün her şeyi ve daha da fazlasını yapabileceğini de söyleyemezdi ona, üstelik Matthias Alpaerts'in hikâyesini bilmiyordu henüz, cesur Berta'nın,

nezleli kayınvalidenin, linyit kömürü saçlı Amelietje'nin, soylu ağaçların rengindeki saçlarıyla Truu'nun ve altın saçlarıyla küçük Juliet'in.

Sara *Huitième Arrondissement*'daki evine döndüğünde, bütün evi dolaştı Bitxo'yu arayarak, nereye girdi, nereye girdi, nereye girdi, nereye girdi diye düşünerek.

Kedi yatağın altındaydı, işlerin sarpa sardığını sezmiş gibi. Onu hainlik ederek çıkardı yerinden, yalan söyleyerek, gel tatlım, gel, diyerek, ve Bitxo sahibinin sesine güvenip de yatağın altından çıkınca, iç avluya fırlatıp atmak maksadıyla yakaladı, çünkü bir daha asla canlı bir varlıkla birlikte olmak istemiyordu. Bir daha asla kimsem ölmesin diye. Fakat karşı çıkan miyavlaması kurtardı kediyi ve Sara'nın ona göre davranmasını sağladı. Zavallı hayvan için haksızlık olduğunu bilerek onu SPA'ya götürdü. Sara Voltes-Epstein birkaç ayını yas tutarak geçirdi, kara soyutlar çizerek ve çalışma saatlerini, dilsiz, annelerin sağ salim ve güleç çocuklarına okuyacakları masalları resimleyerek geçirerek ve onun minicik Claudine'inin asla göremeyeceği birkaç çizim tasarlayarak ve acının içini kemirmemesi için çalışarak. Tam bir yıl sonra bir ansiklopedi satıcısı kendisini ziyaret etti. Sana neden seninle birlikte dönemediğimi anlıyor musun? Ölebilecek hiç kimseyle yaşamak istemediğimi anlıyor musun? Deli olduğumu anlıyor musun?

Sustu. Sustuk. Elini göğsünün üzerine bıraktım, yanağını okşadım: yapmama izin verdi. Seni seviyorum dedim ve daha huzurlu olduğunu anlamayı istedim. Hiçbir zaman sana Claudine'in babasının kim olduğunu ve bebek öldüğünde seninle yaşayıp yaşamadığını sormaya cüret etmedim. Hayatına dair, sadece birkaç çizgisini açıklayarak kömürkalem bir çizim yapıyormuşsun gibi, bir gölge yaparak, bir çizgiyi engelleyerek, sırlarını kendine saklama hakkını yeniden geçerli kılıyordun, Mavi Sakal'ın kapalı odası. Dora dehşet verici bir kuralsızlıkla orada tam bir saat kalmama izin verdi.

56

Konuşmaya tekrar döndüğümüzde benden tekrar ölmene yardım etmemi istedin, tek başına yapamazdın, tüylerim ürperdi, unutmuş olduğunu düşünmek istemiştim. O zaman Adrià biz sana bir sürpriz yapmak üzereyken nasıl olur da ölmek istersin, dedi. Neymiş o sürpriz. Senin bir kitabın. Benim bir kitabım; benim bir kitabım mı? Evet, bütün portrelerin; Max'la ben yaptık.

Sara gülümsedi ve bir süre bunu düşündü. Teşekkürler, dedi, ama ben her şeyin sona ermesini istiyorum. Ölmek istemezdim ama ayak bağı olmak istemiyorum ve payıma düşen bu hayatı yaşamayı kabul etmiyorum, içine ettiğimin tavanın hep aynı parçasına bakıp durarak. Sanırım senden duyduğum yegâne küfürdü bu. Belki de ikinci.

Fakat. Evet, fakatı anlıyorum. Nasılı bilmiyorum. Ben biliyorum: Dora açıkladı bana; ama bir eksiğim var. Benden isteme. Başkasından istesem kabul eder miydin? Hayır; demek istediğim, kimseden isteme. Burada benim sözüm geçer; bu benim hayatım, senin değil; kullanma kılavuzunu ben yazıyorum.

Ağzım bir karış açık kaldı. Sanki Sara'yla Laura arasında bir şey... Sara'nın yatağının karşısında, elbette o kısacık saçlarıyla güzeller güzeliydi, sular seller gibi ağlamaya başladığımı kabul etmek zorundayım ne yazık ki. Seni daha önce kısa saçlı hiç görmemiştim Sara. Beni rahatlatmak için başımı okşayamadığından, içine ettiğimin tava-

nına bakmakla yetindi, ve yatışmamı bekledi. Sanırım o sıra Dora haplarla girmişti içeri, ama manzarayı görünce ayaklarının ucunda çıktı dışarı.

—Adrià.

—Evet...

—Beni herkesten daha çok seviyorsun değil mi?

—Tabii ki Sara. Seni sevdiğimi biliyorsun.

—O zaman sana söylediğimi yap. —Bir süre sonra:— Adrià.

—Evet.

—Beni herkesten daha çok seviyorsun değil mi?

—Tabii ki Sara. Seni sevdiğimi biliyorsun.

—Öyleyse senden istediğimi yap. —Neredeyse hemen, üçüncü kez:— Adrià sevgilim.

—Söyle.

—Beni seviyor musun?

Bunu üç kez sorması Adrià'yı üzdü, çünkü senin için hayatımı verirdim ve bunu her soruşunda benim düşündüğüm sadece...

—Beni seviyor musun sevmiyor musun?

—Sen her şeyi biliyorsun, seni sevdiğimi de biliyorsun.

—Öyleyse ölmeme yardım et.

Hastaneden ayrılmak vicdanımı fena rahatsız ediyordu. Kâinatın Yaratılışını dolaşıyordum dalgın, hiç dikkat etmeden kitapların sırtlarına bakarak. Eskiden Roman dilleri nesirleri boyunca gezinmek zevkli okumaları hatırlatırdı bana; ya da Şiir'e girmek, kaçınılmaz olarak, bir kitap alıp rastgele yahut gayet niyetli olarak, kaçamak birkaç şiir okumaktı, Kâinatın Yaratılışı cennet, şiirler de asla yasaklanmamış elmalardı sanki. Eskiden Denemeler'e girmek kendimi, bir vakitler düşüncelerine düzen vermeye çalışmış olanların arkadaşı gibi hissetmeme neden olurdu, şimdiyse kitapların isimlerini görmeden, çökmüş, öylesine bakarak dolanıyordum, gördüğüm tek şey Sara'nın gözlerin-

deki acı. Çalışmak imkânsızdı artık. Elyazısı sayfalar yığınının önüne oturuyordum, kaldığım yerden tekrar tekrar okumaya çalışıyordum, ama sonra sen çıkıyordun karşıma beni seviyorsan öldür beni diyordun, ya da yıllar boyu sakin, sabırlı, dengeli olan sen, yahut öfkeden haykırabilmek için her beş dakikada bir senin hastane odandan çıkan ben. Dora'ya, kesilen saçlarını sakladınız mı diye sordum.

—Hayır.

—Kahretsin!...

—Atmamızı istedi.

—Yapmayın, ama...

—Evet, çok yazık. Ben de aynı şeyi düşündüm.

—Gerçekten umursadınız mı?

—Senin karını umursamamak mümkün değil.

Geceler uzun bir uykusuzluktu. Uyuyabilmek için tuhaf şeyler yapmak zorunda kalacak kadar, mesela İbranca metinleri yeniden okumak gibi, İbrancayı, üzerinde çalışma imkânım pek olmadığı için diğer dillerden daha fazla ihmal etmiştim. On beşinci ve on altıncı yüzyıllardan ve günümüzden metinler aradım, burnunun üzerindeki pensli gözlüğüyle, önce bana sempati işareti gibi gelen, ama sonradan —yanılmıyorsam eğer— bir sırıtış olduğu anlaşılan gülümsemesiyle Assumpta Brotons geliyordu gözümün önüne. Hele o harcadığı sabır. Beni de tüketen.

—Achat.

—Aşat.

—Achat.

—Ahat.

—Fevkalade. Anlıyor musun?

—Evet.

—Schtajm.

—Ştaym.

—Fevkalade. Anlıyor musun?

—Evet.

—Schalosch.

—Çaloş.

—Fevkalade. Anlıyor musun?

—Evet.

—Arba.

—Arba.

—Chamesch.

—Hameş.

—Evvet efendim, fevkalade!

Hiç umurumda olmadığı için harfler gözlerimin önünde dans ediyordu, çünkü tek arzum seninle olmaktı. Sabaha karşı yatağa giriyordum ve saat altıda gözlerim hâlâ açık oluyordu. Birkaç dakika uyur gibi oluyordum ve Lola Xica gelmeden önce kalkmış, tıraş olmuş ve duş yapmış, dersim yoksa, Allah aşkına bir mucize görmek için hastaneye dönmek üzere oluyordum.

Ta ki, tümüyle anlayabilmek için kendimi Sara'nın yerine koyduğum ve kendimden utandığım geceye kadar. Ertesi gün Adrià Dora'yla buluştu; benim kadar korkmuyordu o, fakat söz konusu olan er geç ölümle sonuçlanacak tedavisi mümkün olmayan bir hastalık olmadığından daha çekimserdi; bu haliyle yıllar geçirebilirdi; ve... bense kendimi, Sara'nın beni seviyorsan yap'la özetlenen iddialarını savunurken işittim. Bir kez daha yalnız. Senin dileğinin, yakarının karşısında yapayalnız. Ama kendimi yapabilecek gibi görmüyordum. Bir gece Sara'ya peki, dedim, yapacağım, bana gülümsedi ve yerimden kıpırdayabilseydim kalkar dudaklarından öperdim dedi. Bense yalan söylediğimi bilerek söylemiştim, çünkü gerçekleştirmeye hiç niyetim yoktu. Sonuçta Sara, sana hep yalan söylüyordum; bu konuda da, kemanı iade etme girişimlerinde de; benim versiyonuma göre girişimlerimiz sürüyordu ve temasa geçmek üzereydim... Sırf vakit kazanmak için inşa ettiğim yalanlar binası acınacak haldeydi. Kime vakit kazandırmak için? Korkuya vakit kazandırmak, her geçen günü kâr bilmek, böyle şeyler işte. Dalmau'yla konuştum, Doktor Real'i işe karıştırmamamı tavsiye etti.

—Yahu, sanki bir suç işlenecekmiş gibi konuşursun.

—Bir suç elbette. Günümüz yasalarıyla ve burada.

—Öyleyse neden bana yardım ediyorsun?

—Çünkü yasa bir şeydir, yasanın yasa koymaya cüret edemeyeceği vakalar başka bir şey.

—Yani benimle aynı fikirdesin.

—Ne istiyorsun? Sana bir beyan mı imzalayayım.

—Yo. Kusura bakma. Ben. Neyse ya.

Beni tutup oturttu, onun muayenehanesinde olsak da, evde kimse bulunmasa da, sesini alçalttı, sarı modigliani'nin suskun ve dehşete düşmüş şahitliğinde bana tanık olduğu, aşk nedeniyle ölümlere dair hızlandırılmış bir kurs verdi. Bense bütün bunlardan asla yararlanmayacağımı biliyordum. Nispeten huzurlu iki hafta geçirdim, ta ki bir gün Sara gözlerime bakıp, ne zaman, Adrià? deyinceye kadar. Ağzımı açtım. İçine ettiğimin tavanına baktım, sonra ne diyeceğimi bilemeden ona baktım. Şeyle konuştum... ben... ha?

Ertesi gün sen tek başına öldün. Ben daima tek başına ölmenin nedeninin benim bir ödlek olduğumu ve seni öldürmeyi hiç istemediğimi, son anında yanında olacak ve senin için daha kolay hale getirecek kadar cesur olmadığımı anlaman olduğunu düşündüm. Doktor Real'in versiyonu, kazanın tetiklediği kanamanın tekrarlandığıydı, sana verdikleri ilaçlara rağmen. Evet, hastanede olmana rağmen hiçbir şey yapılamazdı. Hâlâ açık olan portreler serginle birlikte çekip gittin. Max, Giorgio'yla birlikte ağlayarak gelip ne yazık, kitabını hazırladığımızı söyleyemedik; söylemeliydik.

Her şey böyle olup bitti Sara. Elimden sana yardım etmek gelmediğinden yalnız gitmek zorunda kaldın, aceleyle, gizlice, ardına bakmadan, veda edemeden. Istırabımı anlıyor musun?

57

—Adrià? —Bu bir tek kelimeden bile Max'ın ne kadar bozulmuş olduğunu anladım.

—Evet, söyle.

—Faksı aldım.

—İyi mi?

—Hayır. Hiç değil.

—Şey, ben bu faks meselesinde... dokunmamam gereken bir düğmeye bastım herhalde...

—Adrià.

—Evet.

—Faks gayet iyi okunuyor. Uygun düğmeye bastın ve elime geçti.

—Güzel. Mesele yok o vakit?

—Mesele yok mu? Bana ne gönderdiğini biliyor musun? —Sesi Trullols'un arpeji sol majör gamında çal derkenki tonuna benziyordu; bense hep re majörde başlardım.

—Daha neler, Sara'nın biyografisiyle ilgili notu, tabii.

—Peki. Hangi notayla başladın? —diye ısrar etti Trullols.

—Baksana, senin derdin ne?

—Nereye koyayım? —şimdi Max'tı.

—Portreler kitabının son sözü olarak. Memnun musun?

—Hayır. Şimdi bana gönderdiğini okuyayım.

Soru değildi: uyarıydı. Ve hemen ardından Sara Voltes-Epstein bin dokuz yüz ellide Paris'te doğdu ve çok genç

yaşında kendisine âşık olan ve hiçbir kötü niyeti olmasa da onu mutlu edemeyen bir aptalla tanıştı, dediğini işittim.

—Bak, ben...

—Devam edeyim mi?

—Gerekmez, kalsın.

Fakat Max tümünü okudu. Çok kızmıştı, bitirdiğinde çok tuhaf bir sessizlik oldu. Yutkundum ve Max, dedim, ben sana bunu mu gönderdim?

Yine sessizlik. Masanın üzerindeki kâğıtlara baktım. Düzeltilecek Estetik sınavı kâğıtları vardı. Eminim Lola Xica karıştırmıştı. Başka kâğıtlar da. Bir dakika. Bir kâğıdı aldım, faksla gönderdiğim, Olivetti'yle yazdığım. Hızlı bir göz attım.

—Daha neler. —Sessizlik.— sana bunu gönderdiğimden emin misin?

—Evet.

—Kusura bakma.

Max'ın sesi daha sakin çıktı.

—Sen kusura bakmazsan biyografi notunu ben yazayım. Sergiyle ilgili bilgi zaten elimde.

—Sağ olasın.

—Yok, sen de benim kusuruma bakma... sinirlerim... Matbaa metni hemen bugün istiyor, sergi bitmeden çıkmasını istiyorsak tabii.

—İstersen ben bir bakarım...

—Kesinlikle olmaz: ben hallederim.

—Sağ ol, Max. Giorgio'ya selamlar.

—Tabii. Bu arada: neden kahpeyi iki p'yle yazıyorsun?

Kapattım. Bu ilk uyarıydı, ama nereden bilecektim. Masanın üzerindeki kâğıtları karıştırmaya devam ettim. Bu metinden başkası yoktu. Tekrar okudum, endişeli. Kâğıda, Sara Voltes-Epstein bin dokuz yüz ellide Paris'te doğdu ve çok genç yaşında kendisine âşık olan ve hiçbir kötü niyeti olmasa da onu mutlu edemeyen bir aptalla tanıştı, diye yazmıştım. Acılı çekişmelerin, gidiş gelişlerin sonunda, sözü edilen aptalla birlikte yaşamayı kabul etti, birlikte yaşadık-

ları uzun yıllar (fazlasıyla kısa) hayatımın en önemli yılları oldu. En temel. Sara Voltes-Epstein doksan altı güzünde Barcelona'da öldü. Şu kahppe hayatın işine bakın ki, elli yaşına bile varamadı. Sara Voltes-Epstein başkalarının çocukları için hayatı resimlemeye adadı kendini, arada sırada, gönülsüzce, karakalem ve kömürkalem çizimlerini sergiliyordu, kendisini sadece en temel olan şey ilgilendiriyormuş gibi: karakalem ya da kömürkalem çizgileri aracılığıyla kâğıtla olan ilişkisi. Çizimde çok iyiydi. Çok iyiydi. İdi.

Hayat devam etti, daha hüzünlü, ama canlı. Sara Voltes-Epstein'ın kitabının çıkışı, bitip tükenmez ve derin bir melankoliyle doldurdu içimi. Max'ın hazırladığı biyografi notu kısa fakat Max'ın yaptığı her şey gibi kusursuzdu. Sonra, her şey hızlandı: Laura tehdidine uyarak Uppsala'dan dönmedi, ben kötülüğe dair yazmak üzere odama kapandım çünkü kafamda salınıp duran şeyler vardı. Ama Adrià Ardèvol, ne kadar umutsuzca yazdıkça yazsa da, sayfalar doldursa da ilerlemediğini biliyordu; ilerlemesi mümkün değildi, çünkü sadece telefonun sesini işitiyordu: son derece tatsız bir re diyez.

—Zrrzrrzrrzrrzrrzrrzrr. —Bu defa kapının ziliydi.

—Ne fark eder?

Adrià sonunda kapıyı açtı. Bu kez Bernat doğrudan konuya girmişti; kemanının yanı sıra kocaman bir valiz taşıyordu, hayatının yarısından fazlasıyla.

—Yine tartıştınız mı yoksa?

Besbelli olan cevabı vermeden içeri geçti Bernat. İlk beş günü sessizlik içinde geçirdi, ben de o sıra kısır bir metinle ve ısrar eden telefonun sesiyle boğuşuyordum.

O iyimser haliyle Bernat altıncı günden itibaren birkaç akşam yemeğini bilgisayarı hayatıma sokmak için beni ikna etmeye çalışmakla geçirdi, Llorenç'in öğrettiği ama kullanmadığım için unutmaya başladığım şeylerin üzerinden geçerek.

—Hayır, şayet bakış açısını anlarsam. Fakat kullanabilmek için... kullanmak gerekirdi, benimse hiç vaktim yok, inan.

—Sen tedavisi mümkün olmayan birisin.

—Daha daktiloyu bile benimseyememişken bunu kabul etmemi nasıl istersin.

—Elbette kullanarak.

—Yazdıklarımı temize çekecek bir sekreterim olmadığı için.

—Bilemezsin ne kadar vakit kazanacaksın.

—Ben antik yahut ortaçağ elyazmaları çocuğuyum, papirüs rulolarının değil.

—İşte seni şimdi anlamıyorum.

—Elyazmaları çocuğuyum, ruloların değil.

—Şimdi hiç. Ben bilgisayarla sana sadece vakit kazandırmak istiyorum.

Ne Bernat ne de ben ikna olduk, ne de ben ona Llorenç'ten, ne de ona babalık ederken benim babamın kullandığı tarzı kullanmaması gerektiğinden söz edebildim. Sonunda bir gün valizini toplarken gördüm; hepsi hepsi birkaç hafta olmuştu bize sığınmayı istediği günden beri. Evine dönüyordu çünkü, gitmeden önce bana söylediğine göre, bu şekilde yaşayamazdı, tam olarak ne demek istedi bilmiyorum. Evimden Tecla'yla yarı barışık haldeyken ayrıldı ve ben yine bir başıma kaldım. Ebediyen yalnız.

Fikir kafamda fokurduyordu, nihayet güzel bir gün tutup Max'ı aradım, mümkünse onu görmem gerekiyordu. Ve her şeye hazır, Cadaqués'e gittim.

Voltes-Epstein'ların evi büyük ve geniştir, öyle müthiş güzel değildir ama koyların ve Akdeniz'in Homerosvari maviliğinin tadını çıkarabilmek üzere tasarlanmıştır. İlk kez girdiğim bir cennettir. Max'ın, evine adım attığımda beni öyle kucaklaması çok hoşuma gitti. İş işten geçtikten sonra olsa da bunun aileye kabulün resmi bir şekli olduğu-

nu anladım. Evin en güzel odası, Senyor Voltes'ın ölümünden sonra, Max'ın stüdyosu haline getirilmişti: çok etkileyici bir kütüphane, şarap dünyası üzerine Avrupa'nın en zengini, diyorlardı: güneşli yamaçlar, bağlar, bağ çubukları, sürgünler, hastalıklar, üzümler, cabernet, tavşangözü, chardonnay, riesling, şiraz ve diğerlerine dair monografiler; tarih, coğrafi dağılım, tarihi bunalımlar, salgın hastalıklar, asma biti, türlerin doğması, bağ ve ideal yamaçlar ve yükseklikler. Sis ve bağ. Soğuktan gelen şarap. Kuru üzüm. Dağ ve yüksek dağ şarabı. Deniz kıyısında yeşil bağlar. Şaraphaneler, mahzenler, fıçılar, Virginia ve Portekiz'den meşe ağaçları, sülfitler, yıllanma seneleri, nemlilik, karanlık, mantar meşesi, tıpalar, mantar meşesi aileleri, şarap, üzüm, mantar, fıçı ağacı ihracatçısı firmalar, eski şarapçıların, bağcı ailelerin biyografileri, bağların farklı renklerine dair fotoğrafları içeren kitaplar. Toprak türleri. Köken tanımları; konrol edilmiş, nitelikli ve korunmuş köken tanımları, yasalar, listeler, haritalar, sınırlar ve tarihlerle ilgili yayımlarla birlikte. Tarihte büyük şarap yılları. Şarap bağcılığı yapılan topraklar, bölgeler, yöreler. Şarap uzmanları ve şarap işletmecileriyle yapılan röportajlar. Şarap ambalaj dünyası. Şampanya. *Cava.* Köpüklüler. Gastronomi ve şarap. Beyaz, kırmızı, roze, taze ve yıllanmış şaraplar. Tatlı ve ekşi şaraplar. Tatlı ve sert likörlere ayrılmış bir bölüm. Manastırlar ve tüm dünya likörleri, chartreuse'leri, konyak ve armanyakları, whiskyleri; bourbonlar, calvadolar, grappalar, aiguardent'ler, orujo, anis, votkalar; konsept olarak damıtma. Rom dünyası. Sıcaklıklar. Şarap termometreleri. Tarih yaratan someliyerler... İçeri girdiğinde Adrià'nın yüzü tıpkı Matthias Alpaerts'in onun çalışma odasına girdiği andaki hayret ve hayranlık ifadesini aldı.

—Harika —diye özetledi—. Sen bir şarap âlimisin, kız kardeşinse şarabı gazozla karıştırıp sürahiden içerdi.

—Ailelerde hepsi olmalı. Ama bir açıklama yapayım: Sürahiden içmek kendi başına o kadar fena değildir. Gazozsa, aksine, fenadır.

—Yemeğe kalıyorsun —diye ekledi—. Giorgio çok iyi bir aşçıdır.

Oturduk, etrafımızda şarap dünyası ve ifade edilmemiş soru: ne istiyorsun, konu nedir, neden, Max'sa sormamış gibi bakıyordu. Hiçbir şey yapmamaya davet eden, bırak gün ağır ağır geçsin, hiç kimse hiçbir sözle hayatı karmaşıklaştırmasın diyen deniz havasıyla karışık bir sessizlik de sarmıştı çevremizi. Konuya girmek zordu.

—Ne istiyorsun, Adrià?

Söylemesi kolay değildi. Çünkü Adrià'nın öğrenmek istediği, Sara'ya ne biçim bir kahrolası şey dediler de, ha, bir günde tutup kaçıverdi benden, üstelik ne haber verdi ne de...

—Sara açıklamadı mı?

—Hayır.

—Sen sordun mu peki?

—Bana bir daha bunu sorma Adrià. En iyisi...

—Madem o öyle dedi, ben...

—Max, bana bak, gözlerime. Öldü. Sara öldü! Ve ben ne olup bittiğini öğrenmek istiyorum.

—Belki de artık gerekmez.

—Elbette gerekir. Seninkiler de benimkiler de öldü. Ama benim neyle suçlanmış olduğumu bilmeye hakkım var.

Max ayağa kalktı, bir ayrıntısını derhal incelemesi gereken bir tabloymuş gibi pencerenin çerçevelediği marina manzarasına doğru gitti. Orada bir süre kaldı, ayrıntıları yakalayarak. Yahut düşünerek, kim bilir.

—Yani hiçbir fikrin yok —diye sonuçlandırdı bana doğru dönmeden.

—Bilmem gereken yahut gerekmeyen şeyin ne olduğunu bile bilmiyorum.

Bu kadar ima sinirlerimi germişti. Sakinleşmek için çabaladım. Ve daha açık olmak istedim:

—Paris'te görmeye gittiğimde Sara'nın bana dediği tek şey, süpürge sapı yutmuş da sonra bunu sıçmamış gibi gö-

rünen pis kasıntı ailesinin turşusunu kurabileceği kokuşmuş bir Yahudi olduğunu söylediğim bir mektup yazmış olduğumdu.

—Vay canına, bunu bilmiyordum.

—Bana söylediği aşağı yukarı bu. Ama ben böyle bir şey yazmadım!

Max belirsiz bir jest yapıp stüdyodan çıktı. Bir süre sonra bir şişe soğuk beyaz şarap ve iki kadehle döndü.

—Bakalım ne diyeceksin.

Adrià rahatsızlığını dizginleyip o saint-émilion'u tatmak ve Max'ın kendisine açıkladığı tatları seçmeye çalışmak zorunda kaldı; böylece, kısa kısa tadımlarla, ilk kadehleri boşalttılar, aromalardan söz ederek, iki annenin Sara'ya anlattığı şeyden değil.

—Max.

—Biliyorum.

Kendisine yarım kadeh doldurdu ve bir şarap uzmanı gibi değil içici gibi içti. Bitirdiğinde dilini şaklattı, buyur kendin al dedi ve konuşmaya başladı, Fèlix Ardèvol'e müşterisinin görünüşü tuhaf geldi, dedi, ben de sana anlatıyorum sevgilim çünkü Max'ın bana söylediklerini sen sadece öylesine biliyordun. Ayrıntıları öğrenmeye hakkın var: benim pişmanlığım. Bu yüzden sana, Fèlix Ardèvol'e müşterisinin görünüşü tuhaf geldi, demem gerekiyor, öyle sıskaydı ki başındaki şapkasıyla Ateneu'nun romantik bahçesinin ortasında açılmış bir şemsiyeye benziyordu.

—Senyor Lorenzo?

—Evet —dedi Fèlix Ardèvol—. Siz de Abelardo olmalısınız.

Öbürü sessizce oturdu. Şapkasını çıkarıp masanın üzerine özenle koydu. Bir karatavuk geçti cıyaklayarak iki adamın arasından ve nebatın en gür olduğu köşeye doğru uçtu. Sıska adam kalın bir ses ve yapmacıklı bir Kastilyancayla, müşterim size paketi bugün getirecek dedi. Ben buradan gittikten yarım saat sonra.

—Çok iyi. Vaktim var.

—Ne zaman gidiyorsunuz?

—Yarın sabah.

Ertesi gün Fèlix Ardèvol sık sık yaptığı gibi uçağa bindi. Lyon'a vardığında bir stromberg kiraladı, sık sık yaptığı gibi, ve birkaç saatte Cenevre'ye adım attı. Hôtel du Lac'ta onu aynı sıska ve bas Bulgar sesli adam bekliyordu ve bir odaya çıkardı. Ardèvol paketi ona teslim etti, adam şapkasını özenle ve ağır ağır bir sandalyenin üzerine bıraktıktan sonra, paketi açıp emniyet bandını söktü. Yavaş yavaş beş deste banknotu saydı. Tamı tamına on dakika kaldı orada. Bir kâğıda notlar alıp hesaplar yapıyordu, sonuçları, titizlikle bir not defterine kaydediyordu. Özellikle banknot seri numaralarını inceliyordu.

—Bu kadar güven insanı bezdiriyor —diye geveledi, sabırsız, Ardèvol. Beriki işini tamamlayıncaya kadar cevap verme lüzumunu hissetmedi.

—Ne diyordunuz? —diye sordu, banknotları ufak bir valize tıkıştırır, not defterini saklar, not aldığı kâğıdı yırtar, parçalarını toplayıp cebine tıkarken.

—Bezdirici bir güven diyordum.

—Siz öyle diyorsanız. —Ayağa kalkıp valizden çıkardığı bir paket uzattı ve Ardèvol'ün önüne sürdü.

—Şimdi de ben mi sayacağım?

Adam iskeletsi bir tebessümle gülümsedi, şemsiyeyi sandalyeden alıp şapka olarak kafasına yerleştirdi ve eğer dinlenmek isterseniz odanın ücreti yarına kadar ödendi, dedi. Arkasına bakmadan ve selam vermeden çekip gitti. Fèlix Ardèvol banknotları özenle saydı ve hayatın tadını hissetti.

Operasyon hafif değişikliklerle devam etti. Kısa zamanda yeni aracılarla ve her seferinde büyüyen paketlerle yaptı işi. Kazancı arttı. Dahası, bu seyahatlerden köşe bucağı kurcalamak, kütüphanelerin, arşivlerin ve depoların raflarını koklamak için faydalandı. Günün birinde, kendisine Abelardo dedirten, gök gürültüsü gibi ses çıkaran ve kendi sesini duymaktan hoşlanıyormuş gibi yapmacık

bir Kastilyanca konuşan sıska adam bir hata yaptı. Notlar aldığı kâğıdın parçalarını cebine tıkmak yerine Hôtel du Lac'taki odanın masasına bıraktı. Gece, bir camın üzerinde yapbozun parçalarını sabırla birleştirerek Fèlix Ardèvol kâğıdın öbür yüzündeki kelimeleri okuyabildi. İki kelime: Anselmo Taboada. Deşifre edilemez bir yazıyla. Anselmo Taboada. Anselmo Taboada.

Bu isme bir yüz yakıştırmak Fèlix Ardèvol'ün iki ayını aldı. Yağmurlu bir salı günü komutanlıkta boy gösterdi ve kabul edilmek için sabırla bekledi. Upuzun bir sürenin sonunda, önünden her rütbeden askerin geçtiğini gördükten, tuhaf tuhaf konuşmalardan satırlar işittikten sonra, kendininkinin iki katı fakat tek kitabın bulunmadığı bir çalışma odasına alındı. Bir masanın ardında, biraz meraklanmış, Yarbay Anselmo Taboada'nın yüzü. Yaşasın Franco. Yaşasın. Başka girizgâha gerek duymadan öğretici ve yararlı bir sohbete giriştiler.

—Benim hesaplarıma göre, Yarbay, İsveç'e götürdüğüm miktar bu —dedi Fèlix, eliyle bir kâğıdı masanın üzerinden kaydırdı, kendine Abelardo dedirten adamın para zarfını uzatırken yaptığı gibi, bu harekete bilhassa dikkat etmişti.

—Neden bahsettiğinizi bilmiyorum.

—Ben Lorenzo'yum.

—Yanılıyorsunuz. —Ayağa kalktı, endişeli.

—Yanılmıyorum. —Ardèvol, oturmuş, sakin:— Komutanlığa size bir merhaba demek için girdim, buradan geçiyordum, büyük bir dostumu görmeye gidiyordum, Barcelona'nın sivil valisini. Hem benim hem de hemen yandaki odanın sahibi Mareşal'in dostudur.

—Siz Don Wenceslao'nun dostu musunuz?

—Yakın.

Yarbay tekrar yerine otururken Ardèvol masanın üzerine valinin şahsi bir kartvizitini bıraktı, kendisine telefon edin, aynı gün bizzat cevap verecektir.

—Gerekmez. Siz bana açıklayın.

Pek açıklama gerekmiyordu, sevgilim, çünkü babamın insanları örümcek ağına dolama hüneri müthişti:

Ah! —Fèlix Ardèvol'ün, içinden küfrederken, yağcı ifadesi. Vali yerden üç parçaya ayrılmış terrakottayı topladı.

—Değerli miydi? —dedi.

—Bir milyon eder, Ekselansları.

Fèlix Ardèvol bu sakarın karşısında kızgınlığını belli etmemek için çabaladı. Wenceslao Gonzàles Oliveros üç parçayı masanın üzerine bıraktı ve ağdalı Kastilyancasıyla, alışılmadık bir hadım edilmiş boğa güreşçisi sesiyle, isyancıların yaralayıp şerefini lekelediği İspanya'ya yaptığımız gibi iyi bir zamkla yapıştırtacağım, dedi.

—Kesinlikle olmaz! —diye ağzından kaçırdı Ardèvol, fazla hararetli—. Ben restore ettiririm, iki güne kalmadan hediyeniz buraya, çalışma odanıza döner.

Wenceslao Gonzàles Oliveros elini omzuna koyup borazanını öttürmeye başladı, sevgili Ardèvol, bu pagan idolü komünizmin, Katalanizmin, Yahudiciliğin ve Masonluğun yaraladığı İspanya'nın, bizi kötülüğe karşı mecburi bir savaşa zorlayan sembolüdür.

Ardèvol, valinin pek hoşuna giden bir derin derin düşünme tavrı takındı. Beriki, en küçük parçayı, figürün kopmuş bir kolunu korkutucu bir şekilde alıp konuşmasını sürdürürken müridine gösterdi, aynı zamanda iki Katalunya vardı: biri sahtekâr, sinikçe olasılıkçı...

—Ben sizden çok somut bir iyilik rica etmeye gelmiştim.

—... materyalizme batmış, bu yüzden de dini ve ahlaki kurallar bakımından şüpheci, ve temelde vatansız.

—Göreceğim hizmetler karşılığında. Sizin bakımınızdan son derece basit bir iyilik: hareket serbestiyeti veren bir izin.

—Oysa ufukta diğer bir Katalunya yükselmekte, sevilen ve hayran olunan, sağlıklı, canlı, kendinden emin, bu minik figür gibi en incelikli şekilde hassas.

—Bir Kartaca terrakottası, son derece pahalı, tasarruflarımla, acilen paraya ihtiyacı olan bir Yahudi hekimden alınmış.

—Hain Yahudi ırkı diye öğretir bize Kitabı Mukaddes.

—Hayır, Ekselansları: bize bunu Katolik Kilisesi söylüyor. Kitabı Mukaddes Yahudiler tarafından yazılmıştır.

—İşte bu çok doğru Ardèvol. Görüyorum ki siz de benim gibi kültürlü bir adamsınız. Ama bu Yahudilerin hainliğini yok etmez.

—Evet etmez, ama şimdi, Ekselansları.

—Benimle tartışmayın —parmak ne olur ne olmaz diye yukarı kalkıyor.

—Tabii, Ekselansları. —Terrakottanın üç parçasını göstererek:— Minicik bir Kartaca heykeli, son derece kıymetli, son derece pahalı, eşsiz, son derece antika: Kartaca ve Roma'dan.

—Evet. Bir Katalunya, zekâyla donanmış, soylu ve seçkin kaynaklarıyla zengin...

—Ve sizi temin ederim yeniymiş gibi bırakacağım. Burada, gözünüzün önünde iki bin yıllık bir maziye sahipsiniz. Son derece pahalı.

—... girişimler bakımından verimli, şövalye eğilimleriyle seçkin...

—Ben sadece serbest bir pasaport rica ediyorum Ekselansları.

—... bütün halkları doğuran anamız İspanya'nın tamamının kaderinin coşkulu, faal ve sezgili katılımcısı. Hiç kimseyi gücendirmemek için sadece aile ocağında mahrem lehçesini ölçüyle, ihtiyatla ve mahrem vakarıyla kullanmayı bilen bir Katalunya.

—Büyük ülkemiz İspanya'ya girip çıkmak, hiçbir engelle karşılaşmadan; Avrupa savaşta olsa bile; aslında Avrupu savaşta olduğu için, ben küçük alışveriş işleri yapabilirim.

—Leş arayan akbaba gibi mi?

—Evet Ekselansları: ve benim adıma düzenlenecek belgenin teminine tarifsiz bir şükranla teşekkür edeceğim, bu Kartaca terrakottasından daha değerli parçalar, nesneler şeklinde.

—Maneviyatı, dinamizmi, girişim ruhu olan bir Katalunya, İspanya'nın geri kalanının kendisinden çok şey öğreneceği.

—Ben sadece bir tüccarım. Ama sevinçleri paylaşabilirim. Evet, doğru, hiçbir hakkın kısıtlanmadığı, diplomatikmiş gibi. Hayır, tehlikeden korkum yok: her zaman nereyi arayacağımı, kime telefon edeceğimi bilirim.

—Gözlerini yeni ufuklara dikmiş büyük geminin, böyle diyebiliriz, aynı pruvasından.

—Teşekkürler Ekselansları.

—Sevgili reisimiz Franco'yla, geçmişte kararmış ve aşağılanmış bu ufuklar, bugünün parlak şafağında erişebileceğimiz kadar yakında.

—Yaşasın Franco, Ekselansları.

—Heykelciklerden çok metalleri tercih ederim, Ardèvol.

—Emredersiniz. İspanya ileri. —Ve Yarbay Anselmo Taboada Izquierdo'ya, birkaç haftaya kalmadan, tek kitabın dahi bulunmadığı odasında:— Ekselansları Vali'yi aramamı ister misiniz?

Yarbay Anselmo Taboada'nın bocalaması. O zaman Fèlix Ardèvol ona mareşalle olan tanışıklığını da hatırlattı. Size şimdi Lorenzo adı bir şey söylüyor mu?

Yarbay, çoğu gibi kısacık bir bir saniye boyunca, yayılmış bir tebessümle gülümseyip Lorenzo mu dediniz? diye sorma ihtiyacı duydu. Tabii efendim, buyrun buyrun.

—Oturuyorum zaten.

Sadece bir çeyreklik bir sohbet. Pazarlık faslından sonra gülümsemesini yitirerek Yarbay Anselmo Taboada Izquierdo geri çekilmek zorunda kaldı ve Fèlix Ardèvol sonraki üç operasyon için ücretini ikiye katladı, artı yıl sonunda tespit edilen bir ikramiye, değeri

—Kabul —diye atıldı Anselmo Taboada—. Kabul.

—Yaşasın Franco.

—Yaşasın.

—Ve ben mezar gibiyimdir, Yarbay.

—Öyle olmaya devam etmeniz en iyisi. Demek istediğim, sıhhatiniz için.

Şemsiye şapkalı ve adının Abelardo olduğunu söyleyen sıska adam, bir daha ortaya çıkmadı, büyük ihtimalle mesleki yetersizlik hücrelerine sürülmüştü. Ardèvol'se aksine, yeni dostunun meslektaşlarının, yine yarbaylıkta bir komutan ve bir yüzbaşının, ve bir hâkimle üç işletmecinin tasarruflarının güvenli ve çok cazip faizli bir yere götürülmesi için kendisine teslim edilmesini sağladı. Anlaşılan, dedi Max, bu işi Avrupa'daki savaş süresince ve bittikten sonra da dört beş yıl boyunca yapmış. Bu sırada finansal manevra kabiliyetleri bulunan Frankocu siyasiler ve askerler arasında uzun bir düşman kuyruğu yaratmayı da başarmış. Belki de üniversite hocalarından dört beşini ihbar etmeye karar vermesi kafasına bunu telafi etmeyi koymuş olmasındandır.

Bir kesit, sevgilim: herkesten kazanç sağlıyor ve bunu dükkân için parçalar, kendisi için de elyazmaları almak için harcıyordu... Satın alınmak için yanıp tutuşanları yahut misillemeden korkmaksızın gırtlağına çökülecek, fazlasıyla sırrı, korkusu olanları arayıp bulmada altıncı hissi vardı anlaşılan. Max bana sizin evinizde bu durumun gayet iyi bilindiğini söyledi çünkü dayılarınızdan, Milanolu Epstein'lardan biri onun kurbanlarındandı. Babamın sahtekârlıklarının onun intiharında yeterince etkisi olmuştu. Bütün bunları benim babam yaptı Sara. Babam, benim babamdı Sara. Annemse, anlaşılan dünyadan habersizdi. Bütün bunları bana açıklamak zavallı Max için çok zor oldu, ama yaptı, döktü, içinden söküp atmak için. Ben de ancak şimdi kusabiliyorum çünkü sadece kısmen bildiğim bir sırdı. Ve Max, bu yüzden babanın ölümü..., diyerek bitirdi.

—Ne olmuş babamın ölümüne, Max?

—Bizimkilerin dediğine göre, babanın sabrını taşırdığı biri ortaya çıktığında sebep her ne idiyse, Frankocu polis başını öte yana çevirmişti.

Epeyce uzun süren bir sessizlik oldu, şaraptan yudum-

lar alarak, boşluğa bakarak, bu sohbete girişmemek en iyisi olurdu diye düşünerek.

—Ama ben... —dedi Adrià, epey bir süre sonra.

—Öyle tabii. Sen hiçbir şey. Ama asıl mesele bizimkilerin bir kuzeninin ve ailesinin mahvına sebep olması. Mahvına ve ölümüne.

—Ne diyeceğimi bilemiyorum.

—Bir şey demen gerekmez.

—Şimdi anneni daha iyi anlıyorum. Ama ben Sara'yı seviyordum.

—Capulet'ler ile Montague'ler, Adrià.

—Babamın yaptığı kötülüğü ben onaramaz mıyım?

—Şarabını bitirebilirsin. Neyi onarmak istiyorsun?

—Sen bana kin duymuyorsun.

—Kız kardeşimin sana olan aşkı kinimi atmamı sağladı.

—Ama o Paris'e kaçtı.

—Daha çocuktu. Annemler Paris'e gitmeye zorladılar: yirmi yaşında bir kızın gücü... Beynini yıkadılar. Bu kadar basit.

Sessizlik oldu, ve deniz, dalgaların vuruşu, martıların çığlıkları, havadaki tuzun tadı, odaya sökün etti. Binlerce yıl sonra:

—Tartıştıktan sonra da kaçtı. Buraya Cadaqués'e.

—Günlerce ağladı.

—Bunu söylemedin bana!

—Yasaklamıştı.

Adrià kadehindekini bitirdi ve öğle yemeğinde de şarap ikram edeceklerini düşündü. Kendisine hayal meyal bir on dokuzuncu yüzyıl yolcu gemisi çanını hatırlatan bir çan sesi işitti ve Max ayağa kalktı, disiplinli.

—Dışarıda yiyeceğiz. Yemek hazır olduğunda Giorgio bekletilmekten hoşlanmaz.

—Max. —Beriki durdu, elinde kadehlerin bulunduğu tepsi.— Sara buradayken benden hiç söz etmedi mi?

—Konuştuklarımızdan bahsetmemi yasakladı bana.

—Peki.

Max kapıya doğru yürüdü. Fakat stüdyodan çıkmadan önce arkasını dönüp kız kardeşim seni çılgınca seviyordu dedi. —Giorgio duymasın diye sesini alçalttı.— Bu yüzden senin çalıntı bir kemanı iade etmek için hiçbir şey yapmamanı kabul edemiyordu. Onun aklını başından alan buydu işte. Hey?

Yarabbim, sevgilim benim.

—Adrià?

—Efendim?

—Neredesin?

Adrià Ardèvol Doktor Dalmau'ya baktı ve tedirgin oldu. Bakışlarını bütün süre boyunca, epeyce bir süredir karşısında olan, sarılarla dolu modigliani'ye dikti.

—Efendim? —dedi, biraz aklı karışmış, nerede olduğunu düşünerek.

—Neredesin, Burada değil misin?

—Ben?

—Bayağı bir süredir... oyun dışındaydın.

—Düşünüyordum —dedi özür olarak.

Doktor Dalmau ona ciddi ciddi bakıyordu, Adrià gülümsedi, evet dedi, hep böyleyim, başka bir yerde oluyorum. Herkes bana dalgın bir âlim olduğumu söylüyor. —Onu işaret ederek, suçlayıcı:— Sen de.

Doktor Dalmau yarı gülümseyince Adrià bahsi sürdürdü:

—Âlim miyim, artık pek değilim. Dalgınlığa gelince, her gün biraz daha.

Dalmau'nun çocuklarından söz ettik, onun en büyük konusu, alt başlıkları "küçüğü Sergi, hiç sorun yok, ama Alícia..." olan. Bendeyse arkadaşımın muayenehanesinde aylar geçirmiş olduğum izlenimi. Ancak çekip gitmek üzereyken, çantamdan *Llull, Vico ve Berlin*'in bir nüshasını çıkarıp onun için imzalamayı akıl edebildim. Anatomi II sınavını verdiği günden beri bana bakan Joan Dalmau'ya. Derin şükranlarımla.

—Anatomi II sınavını verdiği günden beri bana bakan Joan Dalmau'ya. Derin şükranlarımla. Barcelona, İlkbahar 1998. —Memnun, baktı.— Teşekkürler oğlum. Benim için değeri büyük, biliyorsun.

Dalmau'nun kitaplarımı okumadığını biliyordum. Muayenehanesinin kitaplığının üst rafında fiske değmemiş bir düzenlilikte tutuyordu. Modigliani'nin solunda. Ben de zaten ona okusun diye hediye etmiyordum kitaplarımı.

—Teşekkür ederim Adrià —dedi kitabı sallayarak. Kalktık.

—Acil değil —diye ekledi—, ama derin bir muayene etmeyi isterim.

—Öyle mi? Bilseydim sana kitabı getirmezdim.

İki arkadaş bir kahkahayla vedalaştılar. İnanılmazdı ama, Dalmau'nun ergen kızı hâlâ telefonda; tabii ki tam bir piç, sana bin defa dedim, kızım!

Sokağa çıkınca beni Vallcarca'nın nemli gecesi karşıladı. Tek tük arabalar geçiyordu, farkına varmadan suları sıçratarak. Arkadaşlarıma düştüğüm dehşeti anlatamasaydım çare bulmazdım. Sen öleli —oysa benimle konuşmaya gelmiştin— çok oldu ama hâlâ kabul edemedim. Bir kazadan kalan çürümüş tahtaya tutunarak yaşıyorum; hiçbir yöne kürek çekemem. Seni düşünerek, neden başka bir şekilde olmadığını düşünerek, seni daha şefkatle sevmenin kaybettiğim bin olasılığını düşünerek, esecek bir rüzgârın merhametine sığınıyorum.

Vallcarca'daki o yağmurlu ve şemsiyesiz, salı gecesi, benim baştan aşağı bir abartı olduğumu anladım. Yahut daha kötüsü: ben baştan aşağı bir hataydım, yanlış bir ailede doğmuş olmaktan başlayarak. Düşüncemin yükünü ve eylemlerimin sorumluluğunu Tanrıların üzerine atamam biliyorum, arkadaşların da, okumaların da. Fakat Max sayesinde babam hakkında daha fazla ayrıntı öğrenmem bir yana, ömrüm boyunca koruyacağım bir şeyi öğrendim: beni çılgınca sevdiğini. *Mea culpa*, Sara. *Confiteor.*

VII

... usque ad calcem *

Ölüme gözlerimiz açık
girebilelim...

MARGUERITE YOURCENAR

* (Lat.) ... sona

58

Bu evde fazla ölü olmaya başladı, Adrià babasını düşündüğünü anladı. Kâinatın Yaratılışı'nda dolanıyordu, kitapların sırtlarını görmeden. İşteyse, dersler o canlılıklarını kaybetmişlerdi çünkü bütün arzusu, çalışma odasında, Sara'nın otoportresinin karşısında oturmakta özetleniyordu, senin sırrını seyrederek, sevgilim benim. Yahut yine sessizlik içinde, yemek odasındaki urgell'in karşısında, sanki güneşin Trespui yakasına doğru imkânsız kaçışının şahidi olmak istermiş gibi. Ve pek seyrek, gönülsüzce kâğıt destesine bakıyor, sonra günün birinde önüne çekiyor, iç geçirip birkaç satır yazıyordu, ya da önceki günün yahut haftanın çalışmasını tekrar okuyordu, şüpheci, ve acınacak kadar etkisiz buluyordu. Mesele, bunu bertaraf etmenin yolunu bilmemesiydi. Çünkü sonuçta isteği çekip gitmişti.

—Adrià, bakın.

—Efendim?

—İki gündür hiçbir şey yemiyorsunuz.

—Dert etmeyin: iştahsızım.

—Elbette dert ediyorum.

Caterina sonunda çalışma odasına girdi, Adrià'yı bir kolundan tutup çekiştirmeye başladı.

—Siz ne yapıyorsunuz? —Adrià sesini yükseltti, kafası karışmış.

—Bağırmanız bana vız gelir. Hemen şimdi benimle birlikte mutfağa geliyorsunuz.

—Hey! Beni rahat bırakın yahu! —Adrià Ardèvol, kızmış.

—Olmaz. Kusura bakmayın ama olmaz. —Ötekinden daha kızgın ve daha çok bağırarak:— Aynaya bakmıyor musunuz?

—Bir bu eksikti.

—Hadi, yürüyün. —Sert ve otoriter ses.

O Haïm Epstein'dı, Lola Xica'ysa, Sturmbannführer Barber'in emirlerine karşı gelerek kendisini yirmi altı numaralı barakadan alıp götüren Hauptsturmführer'di, çok eğlenceli bir tavşan avı oyunu icat edilmişti çünkü. Hauptsturmführer Katharine onu mutfağa soktu ve orada dehşet içinde yarım düzine Macar kadını yerine, pirinç ve şehriye çorbası, yarım domates ve bir dilim biftek buldu. Hauptsturmführer Katharine onu küçük masaya oturttu ve Haïm Ardèvol günlerdir ilk kez acıktığını hissedip yemeğe koyuldu, başı önde, Hauptsturmführer'in azarlamasından korkar gibi.

—Çok lezzetli —çorba için.

—Daha ister misiniz?

—Evet. Sağ ol.

Bütün akşam yemeği boyunca Katharine bakışları şapkasının vizörü altında gizlenmiş, ayakta, bastonuyla pırıl pırıl çizmesinin bileğini tehditkârca dürterek, bu içeri kapatılmışın, göz hapsine alınmışın, bu tutsağın mutfaktan kaçmamasına dikkat ederek. Sonunda tatlı olarak yoğurt bile yedirdi. Yemek bittiğinde kapatılmış olan, tutsak olan teşekkür ederim Lola Xica, deyip ayağa kalktı, mutfaktan çıktı.

—Caterina.

—Caterina. Bu saatte evinizde olmanız gerek miyor muydu?

—Öyle. Ama yarın geldiğimde bir köşede sizi salamura tonbalığı gibi bulmak istemiyorum.

—Abartmayın.

—Hayır efendim. Salamura ton: Lut Gölü'nden daha ölü.

Adrià odasına döndü çünkü sorununun inanmadığı bazı yazılı kâğıtlar olduğunu düşünüyordu. Tek başına çekilmesi gereken çok şey. Ve günler geçip gidiyordu. Aylar da, ağır ağır, tükenmek bilmeden. Sonunda bir gün bir tükürük sesi işitinceye kadar; ne istiyorsun Carson, dedim.

—Yetmedi mi artık?

—Asla yetmez eğer hissettiğin...

—Ne hissediyorsun?

—Ben ne bileyim.

—Ugh.

—He, söyle.

—Eğer burnumu sokmama izin verirsen...

—De söyle Kara Kartal ne söyleyeceksen.

—Uçsuz bucaksız çayırların rüzgârı senin hasta ruhuna iyi gelecektir.

—Öyle. Ben de bir seyahate çıkmayı düşündüm, ama ne yapacağımı, nereye gideceğimi bilmiyorum.

—Oxford, Rennes, Tübingen'den, bilmem nereden, kabul edeceğin yeterince davetin var.

—Konstanz.

—İşte oradan.

—Haklısın.

—Soylu savaşçı cesur bağrını avın ve savaşın yeni jestlerine açtığında av verimli olur.

—Tabii, anlıyorum, sağ ol. İkinize de teşekkür ederim.

Danışmanlarımın tavsiyelerine kulak verdim, soylu jestler arayışında Avrupa'nın çayırlarında kendimi havalandırdım. Yazma tedirginliği ürkek bir tavırla, bocalayarak geri döndü, belki de seyahatler, ne zaman yeni bir kitap yayımlayacaksın Ardèvol diye soranların teşvikleri sayesinde.

Sonunda, hiç ikna edici olmayan, tek yüzü yazılı bir kâğıt yığını. Bütün enerjisini kaybetti. Kötülük nerede bilmiyorum ve bendeki bilinemezci tereddüdü açıklayamıyorum. Güzergâhı takip edecek filozof aygıtlarım yok benim. Kötülüğün ikamet ettiği yeri bulmayı aklıma koydum ve

tek bir kişinin içinde değil, biliyorum. Peki, pek çok kişinin içinde mi? Kötülük yoldan çıkmış bir insanlığın ürünü mü? Yoksa: Şeytan'dan mı geliyor, elverişli görünen kişilere aşılayıp onları kullanan Şeytan'dan; sanırım gözleri yaşlı zavallı Matthias Alpaerts'in düşündüğü buydu. İşin kötüsü Şeytan yok. Ya Tanrı, o nerede? İbrahim'in taviz vermez sert Tanrı'sı, İsa'nın açıklanamaz Tanrı'sı, zalim ve sevgi dolu Allah... Herhangi bir fena fiile maruz kalmış kurbanlara sorun bunu. Tanrı var olsaydı kötülüğün sonuçları karşısında gösterdiği serinkanlılık dehşet verici olurdu. Teologlar ne diyor buna? Ne kadar şiirle ortaya konursa konsun, sonuçta temelde, sınırında duruyor hepsi: mutlak kötülük, nispi kötülük, maddi kötülük, manevi kötülük, suçun kötülüğü, cezanın kötülüğü... Yarabbim. İnsan güldürebilir bile, kötülükle ortaya çıkan acı olmasa. Doğal afetler de var, onlar da kötülük mü? Başka bir kötülük mü? Ve yarattıkları acı başka bir acı mı?

—Ugh.

—Ne.

—Ben ipin ucunu kaçırdım.

—Ben de Kara Kartal —diye mırıldandı Adrià, okunaksız fakat düzenli yazısıyla yazılmış sayfalar yığınının karşısında. Ayağa kalkıp odada bir tur attı, düşüncelerini canlandırmak için. Bana ne oluyordu biliyor musun Sara? Muhakeme etmek yerine haykırıyordum. Düşünmek yerine ağlıyor ve kahkahalar atıyordum, bu şekilde çalışma falan olmaz. İşte o zaman yedi, iki, sekiz, sıfır, altı, beş diye düşündüm.

Babamın yıllardır bakmadığım kasasını açtım. Yedi, iki, sekiz, sıfır, altı, beş. İlginçti, oraya sakladıklarımı hatırlamıyordum. Şişkin birkaç zarf buldum, eminim babamın ve annemin işe yaramaz bin türlü evrakı vardı içinde: binlerce yıllık makbuzlar, telaşla tutulmuş fakat elli yıldan sonra hiçbir aciliyetleri kalmamış notlar. İşletmecinin bir göz atıp değerlendirmesi ve ne yapmam gerektiği konusunda tavsiyelerde bulunması için bir kenara ayırdığım hisse

senedi ve bunun gibi şeyler. Ve bir mavi dosyada, tek başına, hüzünlü, babamın bana yıllar önce Aramca yazdığı elyazması. Etkileri geciken o mesajı. Babam eğer sonunda Vial'e veda ettiğimi bilseydi eminim bağırıp çağırır enseme de okkalı bir tokat yapıştırırdı. Aynı dosyada, yine yapayalnız, bir muska daha vardı: Isaiah Berlin'in, Bernat'ın manevrası sayesinde gönderdiği mektubu. Teşekkürler, Bernat, dostum, her şey yolunda giderse bu sayfaları herkesten önce okuyacak ve belki de bu nihai gelişme bölümünü sileceksin.

Bir köşede başka bir şey daha vardı. Bir Kodak zarfı. Meraklı parmaklarla açtım: storioni'min, Matthias Alpaerts'e iade ettiğim gün çektiğim fotoğrafları. Şöyle bir göz attıktan sonra fotoğrafları kasaya sakladığımı bile hatırlamıyordum. Sadece, sahte olamayacak kadar dramatik olan bir hikâyeye kapılarak dünyanın en büyük saçmalığını yapmış olabileceğim güvensizliği vardı içimde, bugün de hâlâ aynı şeyi düşünüyorum. Fotoğrafları teker teker gözden geçirdim: çekildikleri günün tarihini taşıyan türdendiler. Hepsini inceledim: yüzü, sırtı, kenar duvarlarını, güzelim salyangozu, f'leri; f deliğine burnumu sokarak çektiğim fotoğrafı: içerdeki *Laurentis Storioni Cremonensis me fecit*,* neredeyse okunmuyordu. Hıh. Ötekine geçtim ve ağzım açık kaldı: dolabının aynasına bakarak çektiğin kendi fotoğrafındı. Bir tür otoportren, belki de kendini çizmeden önce çektiğin. Tarihi, ilk baktıklarımın iki yıl öncesine aitti. Unutmuş muydun? Yoksa makaraya başlamış sonra da unutmuş muydun? Senin çektiğin birkaç fotoğraf daha vardı. Adrià'nın görüşü bulanıklaştı, sakinleşmeye çalışmak zorunda kaldı. Kendisiydi, çalışırken, başı masaya doğru eğilmiş, yazarken. Artık konuşmaz olduğumuz sıralarda gizlice çekilmiş bir fotoğraf. Bana kızmış, öfkelenmiştin ama gizlice fotoğrafımı da çekmiştin. Yeterince düşünme-

* Bkz. sayfa 94.

miş olduğumu şimdi anlıyorum: kavgamız bana verdiğinden daha büyük bir acı vermiş olmalıydı sana, çünkü sen başlatmıştın. Felç geçirmene onca üzüntü sebep olduysa?

Üçüncüsü fotoğraf stüdyondaki şövaleye yerleştirilmiş bir levhaydı. Benim hiç görmediğim, Sara'nın bana hiç sözünü etmediği bir levha. Muhtemelen yırtılıp bin parça edileceği için fotoğrafta saklanmış bir levha. Zavallım. Ağlama isteğimi yatıştırmakta zorlandım ve negatifleri bulursam ertesi gün gidip büyüttürürüm diye düşündüm. Masa büyüteciyle inceledim. Bir yüzün arayışındaki, yaklaşım çizimleri. Altı çizim, giderek, giderek daha tamamlanmış, yeni doğmuş bir bebeğin yarı yandan yüzü. Bebek karşısındayken mi yapmıştı yoksa Claudine'in yüzünü hatırlayarak mı, hatırlayabildiği kadarıyla yaptığı egzersizler miydi, söylemek zordu. Ölü kızını çizecek kadar soğukkanlı mıydı, yoksa. Bütün bu süre boyunca bu fotoğraf da ötekilerin yanında kasadaydı. Senin acının fotoğrafı. Çünkü dram bir kez yaşanıp bitince, hâlâ onu çizebilecek durumda olursun; belki de bunun dayanılmaz olduğunu bilmiyordun. Celan'a bak. Primo Levi'ye bak. Çizmek, yazmak gibidir, yeniden yaşamaktır. Ve sanki duruma bir alkışla dahil olmak ister gibi lanet telefon çaldı, titremeye başladım, sanki olduğumdan daha kötü olabilirmişim gibi. Dalmau'nun emrine uyarak, o bunaltıcı telefonu açma görevini yerine getirdim:

—Efendim.

—Hey, Adrià. Ben Max.

—Merhaba.

—Nasılsın?

—İyi. —Beş saniye.— Ya sen?

—İyi. Dinle: Priorat'a şarap tadımına gelir misin?

—Yapma...

—Bir kitap yazmaya kalkıştım... Eh tabii bol resimli, seninkiler gibi değil.

—Ne hakkında?

—Tadım süreci hakkında...

—O kadar hassas izlenimlerin yazıyla aktarılması zor olsa gerek.

—Şairler yapıyor.

Şimdi ona Claudine ve Sara'nın acısı hakkında bildiklerini soracağım.

—Max Voltes-Epstein, şarabın şairi.

—İlgini çekti mi?

—Dinle. Sana bir soru sormak istiyordum... —Elini tüysüz başından geçirdi ve kendini toplamak için vakit kazandı.— Tamam, olur: ne zaman?

—Bu hafta sonu: Quim Soler Merkezinde.

—Beni almaya gelir misin?

—Oldu.

Max kapattı. Max gibi iyi bir adamın hayatını kurcalamaya hakkı yoktu. Belki de konuyu hiç mi hiç bilmiyordu. Çünkü Sara'nın sırları herkes için sır olabilirdi. Ne acı: acını taşımanda sana yardım edebilirdim. Sanırım bu biraz iddialı oldu. Yahut bir kısmını taşımanda. Sığınağın olmayı isterdim ama beceremedim, üstelik olmayı yeterince bilemedim. Seni çiseleyen birkaç damladan korumuş olabilirim ama fırtınalardan asla.

Sürecin hızını sormuştum Dalmau'ya, ne kadar acelemiz var, ne kadar acil, anlıyor musun beni? o da düşünmesine yardımcı olsun diye bir mimikle dudaklarını sıkmıştı.

—Her vaka bir vakadır.

—Çok açık, ama beni benim vakam ilgilendiriyor.

—Tahliller yapmak gerekiyor. Şu anda elimizdekiler belirti.

—Gerçekten başlayınca geri dönüşü yok mu?

—Günümüz tıbbının geldiği noktada, yok.

—Kahretsin.

—Öyle.

Sustular. Doktor Dalmau arkadaşına baktı, muayenehane masasının öbür yanında oturmuş, hayır başımı

omuzlarıma gömmeyeceğim, acilen düşüneceğim ve bakışlarımı da Modigliani'nin sarılarına dikmeyi reddediyorum, diyor gibiydi.

—Ben hâlâ çalışıyorum. İyi okuyorum.

—Ama sen de boşluklar olduğunu kabul ediyorsun. Bomboş anların var. Ki...

—Öyle, öyle, öyle... Ama bütün yaşlılara olur.

—Altmış iki bugün yaşlılık değildir. Sende pek çok uyarı vardı. Fakat çoğunun farkına bile varmadın.

—Demek ki bu üçüncü uyarı. —Sessizlik.— Bana bir tarih verebilir misin?

—Veremem. Belli bir tarih olmaz; kendi hızında ilerleyecek bir süreç, kişiden kişiye değişir. Seni izleyeceğiz. Ama yapman gereken... —sustu.

—Yapmam gereken ne?

—Düzenlemeler yapmalısın.

—Ne demek bu?

—İşlerini yoluna koyup... hazırlanmalısın.

—Vasiyet mi demek istiyorsun?

—Ih... Nasıl desem... kimsen yok değil mi?

—Yapma, arkadaşlarım var.

—Senin kimsen yok Adrià. Her şeyi hazırlayıp düzene koymalısın.

—Bu ne saçmalık yahu.

—Öyle. Yalnız kalacağın süreyi en aza indirecek şekilde birini tutmalısın.

—Zamanı gelince.

—Anlaştık. Ama on beş günde bir gel.

—Oldu —dedi, Max'ı taklit ederek.

İşte, Vallcarca'nın yağmurlu gecesinde uygulamaya başladığım o ani kararı o an vermiştim. Şimdi artık, inançlar kadar söze dökülemez ve gizemli olduğunu bildiğim kötülükten söz etmek için didinip dururken gözkapaklarımı yakıp kavuran üç yüz yaprağı aldım ve sanki bir tür

palimpsest'miş gibi boş yüzlerine, şimdi *hic et nunc*'a vardığım şu anda bitirmekte olduğumu hissettiğim mektubu yazmaya başladım. Llorenç'in gayretlerine rağmen, yazı masasının bir köşesinde, itaatkârca yatan bilgisayarı kullanmadım. Bu kâğıtlar bir miktar mürekkep ve çokça gözyaşının karışımıyla yaratılmış karmakarışık bir yazımın, günbegün oluşmasından ibarettir.

Bütün bu aylar boyunca hararetle çalıştım, karşımda otoportren ve bana hediye ettiğin iki manzara: benim Arkadya'mı senin öznel görüşün ve Sant Pere del Burgal'ın apsidiyollarla çevrili küçük apsisi. Saplantılı bir şekilde seyrettim, bütün ayrıntılarını, bütün çizgilerini ve bütün gölgelerini biliyorum. Bende yarattıkları bütün hikâyeleri. Çizimlerinden oluşan bu bir tür sunağın önünde yılmadan yazdım, benim için ilk ölüm olacak, hafıza ile unutma arasındaki bir yarışa katılıyormuşum gibi. Düşünmeden, anlatılabilir olan her şeyi kâğıda dökerek, ve sonunda birisinin, kabul ederse Bernat'ın, içinde beliren bir paleontolog eğilimiyle, kimbilir kime verebilmek için deşifre edeceğine inanarak yazdım. Belki de benim vasiyetnamem budur. Çok düzensiz, fakat vasiyet.

Şu sözlerle başladım: "Dün geceye, Vallcarca'nın ıslak sokaklarında yürüdüğüm ana kadar, o ailede doğmanın affedilmez bir hata olduğunu anlamamıştım." Ve bunu yazınca, başlangıçtan başlamam gerektiğini anladım. Başlangıçta daima söz vardı. Bu yüzden şimdi başa dönüp tekrar okudum: "Dün geceye, Vallcarca'nın ıslak sokaklarında yürüdüğüm ana kadar, o ailede doğmanın affedilmez bir hata olduğunu anlamamıştım. Bu yaşadığım uzun zaman önceydi; ve bunu yazmamın üstünden de epey süre geçti. Şimdi farklı. Şimdi yarın."

Noterlerin ve avukatların karşısındaki pek çok işlemden sonra ve Tona'daki kuzenleri üç dört kez bilgilendirdikten sonra —Adrià' için yaptığı işlere ve ona gösterdiği ilgiye nasıl teşekkür edeceklerini bilemiyorlardı— Bernat Uppsala'daki Laura Baylina'yı görmeye gitti.

—Ne üzücü, zavallı Adrià.

—Öyle.

—Kusura bakma, ağlayacağım.

—Ağla, tabii ağla.

—Yok. Adrià'nın verdiği görev ne?

Laura kaynar çayına üflerken, Bernat vasiyetnamenin onu ilgilendiren ayrıntılarını açıkladı.

Bir urgell mi? Yemek odasındaki mi?

—Ha, demek biliyorsun?

—Evet. Evine birkaç kez gitmiştim.

Bizden ne kadar çok şey saklıyormuşsun Adrià. Bugüne kadar seni gerçekten tanımamışım. Arkadaşlardan sakladığımız ne çok şey var, diye düşündü Bernat.

Laura Baylina güzeldi, sarışın, kısa, sevimliydi, ve kabul edip etmeyeceğimi düşünmek isterim, dedi. Bernat bir hediye olduğunu söyledi, dalavere falan yoktu.

—Vergiler. Bu resmi kabul edersem vergilerini ödeyebilir miyim bilmiyorum. Yahut şu veraset dedikleri şeyi. İsveç'te vâris vergileri ödemek için borç alır, borcu ödemek için de tabloyu satar.

Baylina'yı kararını ölçüp biçerken elinde hâlâ dumanı tüten çayıyla bırakıp Bernat Plensa Barcelona'ya, müdürden ciddi ailevi meseleler yüzünden orkestranın iki provasına katılmama izni almak üzere, zamanında döndü, müdürün asık suratına hiç aldırmadan tahammül edip son iki ayda ikinci kez bir Brüksel uçağına bindi.

Anvers'te yaşlıların kaldığı bir yurttu. Resepsiyonda hem telefonda konuşup hem bilgisayar kullanan etine dolgun kadına gülümsedi, konuşmanın bitmesini bekledi ve, kadın kapattığında, gülümsemesini abarttı, Fransızca mı İngilizce mi dedi, resepsiyonist İngilizce deyince Senyor Matthias Alpaerts'i sordu. Kadın, pirelenmiş, baktı. Daha doğrusu inceledi. Yahut o kendisini "dikkatle incelenmiş" hissetti.

—Kimi arıyorum dediniz?

—Senyor Matthias Alpaerts.

Kadın bir süre kafasında evirip çevirdi. Ardından bilgisayara döndü. Bir süre öylece baktı. Gelen telefonlara cevap verdi iki kez ve bilgisayara bakmaya devam etti. Nihayet, tabii ya, Alpaerts! deyinceye kadar. Bir tuşa daha bastı, ekrana baktı ve Bernat'a baktı.

—Senyor Alpaerts 1997'den beri yaşamıyor.

—Yapmayın... Ben...

Çekip gitmek üzereydi fakat aklına çılgınca bir fikir geldi:

—Dosyasına bakmak mümkün mü?

—Aileden değilsiniz değil mi?

—Hayır hanımefendi.

—İlginizin sebebini öğrenebilir miyim...

—Kendisinden bir keman satın almak istiyordum.

—İşte şimdi kim olduğunuzu hatırladım! —diye haykırdı, aniden üstünden büyük bir yük kalmış gibi.

—Benim mi?

—Antígona dörtlüsünün ikinci kemanı.

Bir an için göklere çıktığını hissetti Bernat Plensa. Gülümsedi, koltukları kabarmış.

—Bu ne hafıza —dedi bir şey söylemiş olmak için.

—Ben çok iyi bir fizyonomistim —diye cevap verdi—.

Üstelik, bu kadar uzun boylu birini... —Çekingenlikle:— Ama isminizi hatırlamıyorum.

—Bernat Plensa.

—Bernat Plensa... —Tokalaşmak için elini uzattı.— Liliana Moor. İki ay önce sizi Gant'ta dinledim. Mendelssohn, Schubert, Şostakoviç.

—Ah, demek öyle... ben...

—İlk sırada oturmayı severim, müzisyenlerle burun buruna.

—Siz müzisyen misiniz?

—Hayır. Sadece müzik delisiyim. Senyor Alpaerts hakkında neden bilgi almak istiyorsunuz?

—Keman için... —Birkaç saniye ikircikli. —Sadece onun bir fotoğrafını görmek istiyorum. Yüzünü. —Gülümsedi.— Rica etsem... Liliana.

Senyoreta Moor birkaç saniye düşündü ve Antígona dörtlüsünün hürmetine bilgisayar ekranını Bernat Plensa'nın göreceği biçimde çevirdi. Kırlaşmış gür saçları asma yaprağı kulakları, ağlamaklı gözleriyle zayıf bir adam yerine, bilgisayarı bırakmaya gittiği gün Adrià'nın odasında sessiz birkaç saniye içinde gördüğü o son derece gergin varlık yerine karşısında, bütün ekranı kaplayan, hüzünlü bir adam vardı fakat şişman ve keldi, kızlarından hangisinin saç rengi olduğunu hatırlamadığı linyit kömürü renginde yuvarlak gözleri vardı.

Resepsiyonist ekranı eski haline getirdi ve Bernat sıkıntıyla terlemeye başladı. Olur da, biliyor musunuz? diye tekrarladı, kemanını bana satar mı acaba diyordum.

—Senyor Alpaerts'in asla bir kemanı olmadı.

—Kaç yıl kaldı burada?

—Beş altı yıl. —Ekrana bakıp düzeltti:— Yedi.

—Fotoğraftaki kişinin Matthias Alpaerts olduğundan emin misiniz?

—Hem de nasıl. Yirmi yıldır çalışıyorum burada. — Memnun:— Yüzleri, hepsinin yüzlerini hatırlıyorum. İsimlere gelince, o başka bir konu.

—Bir akrabası falan vardır...

—Senyor Alpaerts yalnızdı.

—Yok, demek istediğim uzakta bir akrabası...

—Kimsesi yoktu. Ailesini savaşta öldürmüşler. Yahudiydiler. Hayatta kalan bir tek kendisiydi.

—Hiçbir yakını?

—Hep anlatırdı o içler acısı hikâyesini, zavallıcık. Sonunda delirdi, sanırım. Anlatır dururdu, içini kemiren o...

—Suçlulukla.

—Evet. Hep. Herkese. Hikâyesi yaşama sebebi olmuştu. Anlatmak için yaşamak, iki kızı olduğunu...

—Üç.

—Üç mü? Her neyse üç kızı olduğunu, adlarının şu, şu, şu olduğunu ve...

—Amelietje linyit kömürü saçlı, Truu orman ağacı renginde uzun saçları olan ve minik Juliet, güneş gibi sarı.

—Kendisiyle tanışmış mıydınız? —Gözleri fal taşı gibi açılmış, hayran.

—Sayılır. Bu hikâyeyi bilen çok mu?

—Bakımevinde kalan pek çok kişi. Hâlâ hayatta olanlar, tabii. Yıllar öncesinden söz ediyoruz.

—Tabii.

—Bob onu çok iyi taklit ederdi.

—O kim?

—Alpaerts'in oda arkadaşıydı.

—Hayatta mı?

—Hem de nasıl. Bizi çileden çıkarıyor. —Sesini alçalttı, Antígona dörtlüsünün bir Aziz Pavlus gibi uzun kemanına tamamen teslim olmuş.— Kalanlar arasında yönetimden gizli partiler düzenliyor.

—Acaba bana...

—Peki. Bütün kuralları çiğnetiyorsunuz bana...

—Müzik adına.

—Kesinlikle! Müzik adına.

Bekleme salonunda beş Felemenkçe bir de Fransızca gazete vardı. Ve ucuz bir vermeer röprodüksiyonu; pencere yanında bir kadın, hayretler içinde, Bernat'a doğru, sanki birden resmin içine girecekmiş gibi, bakıyor.

Beş dakikaya kalmadan adam geldi. Zayıf, ağlamaklı gözlü ve gür beyaz saçlı. Tavrından Bernat'ı hatırlamadığı anlaşılıyordu.

—İngilizce mi Fransızca mı? —diye gülümsedi Bernat.

—İngilizce.

—Merhaba.

O öğleden sonra Adrià'yı ikna eden adam Bernat'ın karşısındaydı işte... sana demiştim Adrià, diye düşündü. Seni gözlerine kestirmişlerdi. Doğrudan adamın gırtlağına sarılmak yerine tekrar gülümseyip Vial adında bir storioni kemandan söz edildiğini işittiniz mi, dedi.

Adam, oturmak üzereyken, kapıya yöneldi. Bernat kapıyla adam arasına bütün cüssesini yerleştirerek salondan çıkmasını engelledi.

—Kemanı çaldınız.

—Kimsiniz siz söyler misiniz?

—Polis.

Barcelona Senfoni ve Katalunya Ulusal Orkestrasının kartını gösterip ekledi:

—İnterpol.

—Aman Yarabbim —dedi adam. Oturdu, çökmüş. Para için yapmadığını söyledi.

—Ne kadar verdiler?

—Elli bin frank.

—Daha ne olsun.

—Para için yapmadım. Hem Belçika frankıydı.

—Öyleyse neden yaptınız?

—Matthias Alpaerts birlikte kaldığımız beş yıl boyunca beni deli etmişti. Her gün kahrolası minik kızlarından, nezleli kaynanasından söz edip duruyordu. Her gün, pencereden bakarak, beni görmeden. Her Allahın günü. Sonunda hastalandı. O zaman o adamlar çıkageldi.

—Kimler?

—Bilmiyorum. Barcelona'dan. Biri zayıf biri genç. Onu çok iyi taklit ediyormuşsun, dediler.

—Ben bir aktörüm. Emekliyim ama aktörüm. Üstelik akordeon ve saksofon çalarım. Biraz da piyano.

—Çok iyi taklit ediyormuşsun. Eh bir görelim bakalım.

Onu bir restorana götürdüler, yemeğini yemesine, bir beyaz bir de kırmızı şaraptan tatmasına izin verdiler. Onlara hayretle baktı ve neden doğrudan Alpaerts'le konuşmuyorsunuz? diye sordu.

—Onun bir ayağa çukurda. Fazla sürmez.

—Oh nihayet, nezleli kaynanası hikâyesinden kurtulacağım.

—Zavallı adam, hiç üzülmüyor musunuz?

—Matthias altmış yıl önce ölmeyi istediğini söyler. Ölüp gitmesi beni niye üzsün ki?

—Hadi Bob; göster bize marifetini.

Bob Mortelmans konuşmaya başladı, hayal et, Berta'nla, nezleli kayınvalidenle ve evi aydınlatan üç güneşle, Amalietje'yle, büyük olan, o gün yedi yaşına girenle; Truu'yla, ikinci, saçları kestane ağacı renginde olanla ve Juliet, küçük, güneş gibi sarı olanla öğle yemeği yediğini hayal et. Ve birden selam sabah demeden giriş kapısını kırıp raus raus *diye bağırarak askerler dalıyor içeri, Amelietje,* raus *ne demek baba? diyor, ben buna engel olamadım, onları korumak için en ufak bir harekette bulunamadım.*

—Mükemmel. Oldu bu iş.

—Hey, hey, hey! Başka şeyler de söyleyebilirim...

—Mükemmel dedim. Cebini doldurmak ister misin?

Tabii dediğim için beni bir uçağa bindirdiler ve Barcelona'da birkaç prova yaptık, çeşitlemelerle; ama hep, o karın ağrısı Matthias'ın gerçek hikâyesinden.

—Ve arkadaşın o sırada hasta yatağındaydı.

—Arkadaşım değildi. Kırık plaktı. Anvers'e döndüğümde ölmüştü artık. —O uzun polisin karşısında bir hafife alma provası yaptı:— Ne kadar özlemişim, görüyorsunuz değil mi?

Bernat sustu. Bob Mortelmans kapıya doğru bir hamle yaptı. Bernat sandalyesinden kalkmadan ve tek kasını oynatmadan, kaçmayı deneyin de boynunuzu kırayım, anlaşıldı mı? dedi.

—Hı hı. Mükemmelen.

—Siz bir alçaksınız. Onun kemanını çaldınız.

—Ama o ne olduğunu bile bilmiyordu...

—Siz bir alçaksınız. Kendini yüz bin franka satan.

—Para için yapmadım. Üstelik elli bindi. Hem de Belçika.

—Yine de o talihsiz Adrià Ardèvol'ü soydunuz.

—O kim?

—Barcelona'da dolandırdığın bey.

—Sizi temin ederim para için yapmadım.

Bernat ona baktı, meraklanmış. Başıyla bir jest yaptı konuşmaya davet eder gibi. Ama beriki susuyordu.

—Neden yaptınız öyleyse?

—Bir... bir fırsattı... benim... hayatımın rolüydü. Bu yüzden evet dedim.

—Ayrıca en yüksek ücreti aldığınız roldü.

—Doğru. Ama çok iyi kotardım. Dahası, doğaçlama bile yaptım, o herif sohbet etmeye kalktı ben de mecbur oldum, monoloğun dışında doğaçlama sohbet yapmaya.

—E ne olmuş?

—Yapabildim. —Gururlu:— Karakterimin içine girebilmiştim.

Bernat işte şimdi gırtlağına sarılacağım diye düşündü. Etrafına baktı, şahit olup olmadığına. Bu sırada Bob Mortelmans polisin hayranlık dolu sessizliğiyle teşvik edilmiş, en sevdiği rolüne geri döndü. Yorumlayarak, biraz aşırı yorumlayarak:

—Belki de bugüne kadar, size bunu anlatıncaya kadar yaşamamın sebebi Amelietje'nin doğum gününde ödleklik etmiş olmamdır. Ya da o yağmurlu cumartesi günü, barakada Vílnius'lu ihtiyar Moshes'ten küflü ekmek parçasını çaldığım için. Yahut Blockführer *bize bir ders vermeye karar*

verdiğinde belli etmeden yana çekildiğim, dipçiğin yoluna devam edip bana isabet etmesi gereken darbenin gencecik bir oğlanı öldürmesi yüzündendir, gencecik...

—Yeter artık!

Bernat ayağa kalktı ve Bob Mortelmans onun kendisini tokatlamak üzere olduğunu düşündü. Büzüldü, sandalyesinde oturmuş, başka sorulara, o İnterpol müfettişinin bütün sorduklarına, öyle ezilerek, karşılık vermeye hazır.

Bernat ağzını aç dedi, Adrià ağzını açtı, Llorenç'in bir yaşındayken yaptığı gibi, kaşığı uzatıp, lezzetli değil mi, irmik çorbası hım? dedi. Adrià Bernat'a baktı, bir şey demedi.

—Ne düşünüyorsun?

—Ben mi?

—Sen.

—Bilmem.

—Ben kimim?

—Oradansın.

—Al, bir kaşık daha. Hadi, aç ağzını, bu son. İşte böyle, çok güzel.

İkinci tabağın kapağını açtı, ah nefis, haşlama tavuk, dedi. Sever misin?

Adrià gözlerini yere dikti, ilgisiz.

—Seni seviyorum Adrià. Ve sana kemandan söz etmeyeceğim.

Ona Gertrud'un bakışıyla baktı, ya da Adrià'nın, Sara'nın kendisine Gertrud'un bakışıyla baktığını gördüğü andaki bakışla. Ya da Bernat'ın, Sara'nın Adrià'ya Gertrud'un bakışıyla baktığını düşündüğü bakışla.

—Seni seviyorum —diye tekrarladı Bernat. Ve tavuğun bembeyaz budundan ufacık bir parça alıp oo nefis, nefis, dedi. Gel, aç ağzını, Llorenç.

Yemeği bitirdiklerinde Jònatan tepsiyi almaya geldi ve yatmaya gitmek ister misin? dedi.

—Ben ilgilenirim onunla, olur mu?

—Tabii: yardıma ihtiyacınız olursa bir ıslık çalın yeter.

Yalnız kaldıklarında Adrià başını sıvazlayıp ofladı. Boş bir bakışla yere dikti gözlerini. Bernat çantasını karıştırıp bir kitap çıkardı.

—Kötülük Meselesi *—diye okudu kapağı—. Adrià Ardèvol.*

Adrià onun gözlerine baktı, sonra kapağa. Esnedi.

—Bunun ne olduğunu biliyor musun?

—Ben mi?

—Evet. Bunu sen yazdın. Benden yayımlamamamı istedin fakat üniversite bana çok değerli olacağını temin etti. Sen hatırlıyor musun bunu?

Sessizlik. Adrià, rahatsız. Bernat elini tuttu ve arkadaşının sakinleştiğini hissetti. O zaman Profesör Parera'nın yayıma hazırladığını söyledi.

—Bence çok iyi bir iş çıkardı. Johannes Kamenek yardım etti, o adam gördüğüm kadarıyla bir kol saatindekinden daha fazla saatler boyunca çalışıyor. Üstelik seni de çok seviyor.

Kolunu omzuna attı, Adrià gülümsedi. Bir süre öyle kaldılar, sessiz, iki âşık gibi. Adrià ilgisizce, gözlerini kitabın kapağına indirip esnedi.

—Birkaç nüshayı Tona'daki kuzenlerine gönderdim. Çok duygulandılar. Yılbaşından önce seni görmeye gelecekler.

—Çok iyi. Kim onlar?

—Xevi, Rosa, biri daha, adını hatırlamıyorum.

—Ha.

—Onları hatırlıyor musun?

Bu soruyu sorduğu her defasında olduğu gibi Adrià cık cık'ladı, incinmiş ya da kızmış gibi.

—Bilmiyorum —diye kabul etti, rahatsız.

—Ben kimim? —dedi Bernat, o ikindi üçüncü kez.

—Sensin.

—Adım ne peki.

—Sen. Oradaki. Wilson. Yorgunum.

—Peki o zaman, hadi yatağa, epey geç oldu artık. Kitabını komodine bırakıyorum.

—Peki.

Bernat sandalyeyi yatağın yanına sürmek için tuttu. Adrià biraz şaşırmış yarı döndü. Çekingence:

—Şimdi bilmiyorum... sandalyede mi uyumalıyım yoksa yatakta mı. Yahut pencerede mi.

—Yatakta tabii, yahu. Daha rahat edersin.

—Yo, yo, yo: bence pencerede.

—Sen nasıl istersen, dostum —dedi Bernat, sandalyeyi yatağa doğru sürerek. Yine ekledi: Affet beni, affet beni, affet beni.

Pencerenin eksiksiz tüm çatlaklarından giren şiddetli soğuk uyandırdı. Hava hâlâ karanlıktı. Mumun fitili alev alıncaya kadar kavlı çakmaktaşlarını birbirine sürttü. Cüppesini ve üzerine yol pelerinini giydi, daracık koridora çıktı. Santa Bàrbara tepesini gören yandaki hücrelerden birinden tereddütlü bir aydınlık vuruyordu. Soğuktan ve üzüntüden ürpererek kiliseye doğru yürüdü. Josep de Sant Bartomeu kardeşin yattığı tabutu aydınlatması gereken mum tükenmişti. Mumun yerine elindekini koydu. Kuşlar, sabahın yakın olduğunu hissedince, soğuğa rağmen ötmeye başlıyorlardı. İyi yürekli başrahibin ruhunun kurtuluşunu düşünerek hararetle bir "babamız duası" okudu. Getirdiği mumun alevinin ani şavkımaları apsisin resimlerinde tuhaf etkiler yaratıyordu. Aziz Petrus, Aziz Pavlus ve... ve... ve öbür havariler, ve Tanrı'nın Annesi'yle geleneksel üslupta resmedilmiş Pantokrator duvarda, sessiz ve durgun bir dansla salınıyorlardı sanki.

İspinozlar, floryalar, karatavuklar, serçeler ve sakalar yeni günün gelişine ötüyorlardı, yüzyıllar boyu rahiplerin Yüce Efendimize övgüler söylemesi gibi. İspinozlar, floryalar, karatavuklar, serçeler ve sakalar Sant Pere del Burgal'ın başrahibinin ölüm haberiyle sevince boğulmuşlardı sanki. Belki de onun cennette olduğunu bildikleri için neşeyle

ötüşüyorlardı, çünkü iyi bir insandı. Ya da Tanrı'nın minik kuşları hikâye peşinde değillerdi, başka bir şey bilmedikleri için ötüyorlardı. Neredeyim. Beş ay bir sisin içinde yaşamak ve arada sırada ufacık bir ışığın bana hatırlatıvermesi, senin var old

—Adrià kardeş —dendiğini işitti, arkasından. Başını kaldırdı. Julià kardeş yanına geldi, elinde titrek bir mum.

—Sabah duasından sonra geciktirmeden gömmemiz lazım —dedi.

—Tabii, olur. Escaló'dan adamlar geldi mi?

—Henüz değil.

Ayağa kalkıp sunağa bakarak öbür rahibin yanında durdu. Neredeyim. Soğuktan kızarmış ellerini cüppesinin geniş kolağızlarına soktu. Varlığını onca yıl sürdüren manastırında, manastır hayatının son günü olduğu için üzülenler ispinozlar, floryalar, karatavuklar, serçeler ve sakalar değildi, o iki rahipti sadece. Aylar vardı ki ilahi söylemiyorlardı; sadece dua ediyorlar ve ilahileri kuşlara ve onların bilinçsiz neşelerine bırakıyorlardı. Adrià kardeş gözlerini kapatarak asırlarca gecenin ağır sessizliğini bozmaya yarayan kelimeleri mırıldandı:

—*Domine, labia mea aperies.*[*]

—*Et proclamabo laudem tuam*[†] —diye karşılık verdi Julià kardeş aynı mırıltı tonunda.

O Noel gecesi, o ilk *Missa in Nocte*'siz Noel gecesi, sadece iki laik rahip sabah dualarını edebildiler. *Deus, in adiutorium meum intende.*[‡] Sant Pere del Burgal'da asırlardır süren manastır hayatının her bir asrın ve hepsinin en hüzünlü sabah ayiniydi. *Domine, ad adiuvandum me festina.*[§]

* (Lat.) Mezmurlar: 51. Ya Rab aç dudaklarımı.

† Ağızım senin övgülerini duyursun.

‡ Mezmurlar 70: Ey Tanrı, kurtar beni.

§ Yardımıma koş, ya Rab.

Tito Carbonell'le konuşma beklenmedik biçimde uzadı. Yemeklerini ısmarlarken Tito bir yıldan fazladır Zio Adriano'yu ziyarete gitmediği için bir ödlek olduğunu kabul etmesi gerektiğini söyledi.

—Gayret et.

—Çok üzüyor beni. Sizdeki direnç yok bende. —Mönüyü alıp garsona bir işaret yaparken:— Tabii ki ona adadığınız saatler ve çabalar için size müteşekkirim.

—Bir arkadaşlık görevi olarak düşünüyorum.

Tito Carbonell mönünün şaraplar kısmında ona maharetle rehberlik etti, siparişlerini verdiler ve başlangıçlarını pek yorum yapmadan yediler. Tabakları boşaldığında biraz rahatsız bir sessizlik içindeydiler. Nihayet Tito sessizliği bozmaya karar verdi:

—Tam olarak ne istiyordunuz?

—Vial'den söz etmek.

—Vial mi? Zio Adriano'nun kemanından mı?

—Evet. Birkaç ay önce Anvers'e gittim, Bob Mortelmans'ı ziyaret etmeye.

Tito bu sözleri neşeli bir kahkahayla karşıladı:

—Konuyu hiç açmayacaksınız sanıyordum! —dedi—. Bildiğimi bilmiyor muydunuz yoksa?

İkinci tabaklarının önlerine bırakılmasını beklediler; ardından, Bernat sessizliğini koruduğu için, beriki onun gözlerine bakarak konuştu:

—Kabul, kabul, benim fikrimdi; harikaydı, peki. Zio Adriano'yu tanıdığım için Senyor Mortelmans'ın yardımıyla her şeyin çok kolay olacağını biliyordum. —bıçağıyla işaret etti.— Ve yanılmadım!

Bernat sessizce yemeğini yiyiyordu, bir şey söylemeden ona bakarak. Tito Carbonell devam etti:

—Kabul, kabul, Senyor Berenguer kemanı en iyi pey sürene sattı; tamam, biz de zenginleştik; bu morinayı beğendiniz mi? eh, yediğiniz en lezzetli morina değil mi? kabul ama o kadar iyi bir kemanı öyle kapalı tutmak çok acıydı doğrusu. Kim satın aldı biliyor musunuz?

—Kim? —Sorunun midesinden bir çığlık gibi yükseldiği çok belliydi.

—Joshua Mack. —Tito, kendine hâkim olmak için üstün çaba harcayan Bernat'tan bir tepki bekledi.— Görüyor musunuz? Sonunda yine bir Yahudinin eline geçti. —Gülerek:— Adaletin yerine gelmesini sağladık, değil mi?

Bernat bir delilik etmemek için içinden ona kadar saydı. Öfkesini yenmek için sizden tiksiniyorum dedi. Tito Carbonell hiç istifini bozmadı.

—Mack'ın alması benim umurumda bile değil. İtiraf edeyim, bu operasyonu sırf para kazanmak için yaptım.

—Ama ben sizi ihbar edeceğim —dedi Bernat, gözlerindeki bütün öfkesiyle baktı—. Ve beni satın alabileceğinizi sanıyorsanız yanılıyorsunuz.

Tito Carbonell lokmasını çiğnedi, yediğinin lezzetine vararak; dudaklarını peçetesiyle temizledi, şarabından bir yudumcuk içti ve gülümsedi.

—Satın almak mı, ben mi? sizi mi? —Cık cık'ladı, hoşnutsuz.— Size susmanız için bir kuruş bile vermeyi düşünmüyorum.

—Ben de kabul etmeyeceğim. Arkadaşımın anısına yapıyorum bunu.

—Artık nutuk atmayı kesseniz daha iyi olur Senyor Plensa.

—Prensip sahibi olmam sizi rahatsız mı ediyor?

—Yok artık. İşte bu çok güzel. Ama bilmem gerekeni bildiğimi bilmelisiniz.

Bernat gözlerine baktı. Tito Carbonell tekrar gülümsedi ve, ben de hamlemi yaptım dedi.

—İşte şimdi koptum.

—Bir aydan fazladır editörünüz sizin yeni kitabınız üzerinde çalışıyor.

—Korkarım sizi ilgilendiren bir şey yok.

—Elbette var! Ben de varım orada! Başka bir adla ve ikincil kişilerden biri olarak, ama varım.

—Nereden biliyorsunuz...

Tito Carbonell Bernat'la yüz yüze gelmek için ileriye doğru uzandı ve bir roman mı yoksa bir otobiyografi mi? Eğer Zio Adriano yazdıysa bir otobiyografi, siz yazdıysanız bir roman. Anladığım kadarıyla sizin elinizin değdiği pek az yer var... Adları değiştirmiş olmanız çok yazık... Kimin kim olduğunu anlamak zor olacak. Dokunmadığınız tek isim Adrià. İlginç. Ama bütün metni sahiplenmek gibi bir arsızlık yaptığınıza göre elimizde bir roman var demektir. —Rahatsız olmuş gibi cık cık'ladı.— Bu da demektir ki hepimiz kurgudan başka bir şey değiliz. Ben bile! —Göğsüne vurdu, başını sallayarak! —Ne diyebilirim ki? Beni öfkelendiriyor...

Peçeteyi masanın üzerine bıraktı, birden ciddi:

—Anlayacağınız bana prensiplerden bahsetmeyin.

Bernat Plensa ağzında bir lokma morinayla kalakaldı, birden kaskatı kesilmiş. Ben kemanın satışından elde edilen kârın yarısını aldım, dediğini işitti. Ama siz, bir kitabın tamamına kondunuz. Zio Adriano'nun bütün hayatına.

Tito Carbonell sandalyesini geriye çekti, dikkatle Bernat'ı gözleyerek. Devam etti:

—Üzerinde sizin adınız olan kitabın birkaç aya kadar çıkacağını biliyorum. Şimdi siz karar verin, bir basın toplantısı yapabiliriz yahut her şeyi oluruna bırakabiliriz.

Kollarını iki yana açtı, berikini karar vermeye çağırarak. Bernat'ta herhangi bir hareket olmayınca devam etti:

—Tatlı ister misiniz? —Parmağını garsona doğru şaklattı.— Burada enfes kremkaramel yapıyorlar.

Bernat cinquantaquattro*'ya, Wilson tekerlekli sandalyede oturan Adrià'ya yepyeni spor ayakkabılarını giydirip işini bitirdiği sırada girdi.*

—Bakın ne kadar yakışıklı —dedi hemşire.

—Çok yakışıklı. Teşekkürler, Wilson. Merhaba Adrià.

Adrià üzerine alınmadı. Gülümsüyor gibiydi. Oda her zamanki halindeydi, gerçi oraya gelmeyeli uzun zaman olmuştu.

—Sana bunu getirdim —dedi.

Kalın bir kitap verdi. Adrià biraz ürkekçe aldı. Ne yapacağını pek bilemeden Bernat'a baktı.

—Ben yazdım —dedi—. Matbaadan taze çıktı.

—Ah, ne güzel —dedi Adrià.

—Sende kalabilir. Affet beni, affet beni, affet beni.

Adrià, yabancıyı başı önünde ağlar gibi görünce, ağlamaya başladı.

—Benim suçum mu?

—Yok artık. Ağlamamın sebebi... Öyle işte.

—Affedersiniz. —Kaygıyla gözledi onu.— Hadi, ağlamayın beyefendi.

Bernat cebinden bir CD kutusu çıkardı, içinden bir kompakt disk alıp Adrià'nın çalarına yerleştirdi. Ellerini tutup bak dinle, Adrià, dedi: senin kemanın, Prokofyev. İkinci konçertosu. Joshua Mack'ın Adrià'nın kemanından çekip çıkardığı yakınma işitildi. Yirmi yedi dakika böyle geçti. El ele, alkışları ve bütün canlı kaydı işiterek.

—Bu diski sana hediye ediyorum. Wilson'a senin olduğunu söyle.

—Wilson!

—Şimdi değil, gerekmez. Ben derim.

—Delikanlı! —diye ısrar etti Adrià.

Sanki o anı beklermiş gibi, sanki onları gizlice dinliyormuş gibi, Wilson başını kapıdan uzattı:

—Ne var? İyi misin?

—Yok bir şey... ona bu CD'yle bu kitabı getirdim. Tamam mı?

—Uykum var.

—Ah, ne sıkıcısın. —Bernat'a:— İzin verir misiniz? Beş dakika.

Bernat elinde kitapla koridora çıktı. Bahçeye açılan terasa doğru gidip sayfaları çevirdi. Bir gölge belirdi yanında:

—İyi değil mi? —Doktor Valls kitabı gösteriyordu:— Sizinki, hım?

—Size...

—Oh! —doktor sözünü kesti—. Okumaya vaktim yok. —Ve bir tehdit gibi:— Ama sizi temin ederim bir gün okuyacağım. —Sevimlilik ederek.— Hiç anlamıyorum, edebiyattan, ama sıkı bir eleştiri yapacağım bilmiş olun.

Bu bakımdan hiç kuşkumuz yok, diye düşündü Bernat, doktorun uzaklaşmasını izlerken. Telefonun titreşimi. Terasın bir köşesine çekildi çünkü klinikte cep telefonu kullanmak yasaktı.

—Efendim.

—Nerdesin?

—Hastanede.

—Gelmemi ister misin?

—Yok, yok, yok —dedi biraz fazla hızla atılarak—. İkide sende olurum.

—Gerçekten gelmemi istemiyor musun?

—Yok, yok, yok... Gerekmez, gerçekten.

—Bernat.

—Ne.

—Seninle gurur duyuyorum.

—Ben... neden?

—Kitabı şimdi bitirdim. Arkadaşının var olma halini yansıtmışsın, tabii bildiğim kadarıyla...

—Şeeey... teşekkür ederim, gerçekten. —Konuya dönerek:— İkide sende olurum.

—Sen gelinceye kadar pilavı yapmam.

—Peki Xènia: şimdi kapatmam lazım.

—Benim için öp onu.

Kapattığı sırada, tereddütlü, Klein şişesinin imkânsız şeklini düşünürken Wilson Adrià'yı tekerlekli sandalyede terasa çıkarıyordu. Adrià eliyle gözlerini gölgeledi gözlerini alan bir güneş varmış gibi.

—Merhaba —dedi Bernat. Sonra Wilson'a:— Morsalkımın köşesine götüreceğim.

Wilson omuz silkti, Bernat Adrià'nın sandalyesini morsalkımın olduğu köşeye doğru sürdü. Oradan Barcelona'dan büyükçe bir dilim ve gerilerde de deniz görünüyordu. Klein. Oturup kitabın son sayfalarını açtı. Okudu: Bu yaşadığım uzun zaman önceydi; ve bunu yazmamın üstünden de epey süre geçti. Şimdi farklı. Şimdi yarın.

Peki bütün bunları neden mi anlattım? Çünkü Miquel kardeş mübarek sorgucunun zalimlikleri karşısında vicdan azabı duymasaydı kaçmayacak ve Julià kardeş olmayacaktı, hani cebinde köknar tohumları olan, ve Guillame-François Vial storioni'sini olağandışı bir fiyata Arcan ailesine satmayacaktı.

—Bir storioni.

—Bu adı bilmiyorum.

—Laurent Storioni'den söz edildiğini duymadım demeyin sakın!

—Duymadım.

—Bavyera Weimar sarayının levazımatçısı —diye uydurdu.

—Benim için bir yabancı. Ceruti yahut Pressenda'dan bir şeyiniz yok mu?

—Yapmayın n'olur! —Abartılı bir dehşete kapılmışlık, Monsieur Vial.— Pressenda Storioni'den öğrendi işi!

—Stainer'den peki?

—Şu anda ondan hiçbir şeyim yok. —Masanın üzerindeki kemanı gösterdi.— Deneyin. Ne kadar süre isterseniz sizin *heer* Arcan.

Nicolas Arcan perukasını çıkardı, kemanı bir hoşnutsuzluk ya da belki bir küçümseme mimiğiyle fakat denemek için de içi giderek aldı. Hep kullandığı kendi yayıyla bir şeyler çalmaya başladı; çalarken hep olduğu gibi parmakları son derece çevik, duruşu tuhaftı. Fakat neredeyse ilk notadan itibaren olağanüstü bir ses. Guillaume-François Vial, bir Flaman kemancının o iğrenç *tonton* Leclair'in sonatlarından birini ezberden çalışını görme aşağılamasını yaşamak zorunda kaldı. Bir saat sonra kel başı ve terli alnıyla Nicolas Arcan kemanı, onu ikna ettiğine gayet emin olan Guillaume-François Vial'e iade etti.

—Yok. Hoşuma gitmedi —dedi kemancı.

—On beş bin florin.

—Almayı düşünmüyorum.

Monsieur Vial ayağa kalkıp çalgıyı aldı. Kaynağı esrarengiz o koyu renkli lekeyi hâlâ taşıyan kutuya özenle yerleştirdi.

—Anvers'ten bir buçuk saat mesafede bir müşterim var. Hanımefendiyi selamlamadan gideceğim için beni affedin.

—On bin.

—On beş bin.

—On üç.

—On dört bin.

—Oldu, Monsieur Vial. —Ve tespit edilen fiyatla birlikte *heer* Arcan alçak sesle teslim etti.— Muhteşem bir ses.

Vial kutuyu masanın üzerine bırakıp açtı. *Heer* Arcan'ın porsuk gözlerini gördü. Kendi kendine mırıldanıyordu:

—Bu çalgı hakkında tek bildiğim, size pek çok mutluluk yaşatacağıdır.

Nicolas Arcan kemanın yanında yaşlandı ve onu klavsenci kızına bıraktı, o da yeğeni, ünlü estamp'ların bestecisi Nestor'a, ve böyle böyle sürdü, ta ki pek çok onyıllardan sonra Jules Arcan borsada bir dizi hata yapıp servetini batırıncaya kadar. Nezleli kayınvalide de Arcan gibi Anvers'te yaşıyordu. Sesi, oranları, dokunuşu, şekli son derece iyi... Gerçekten bir cremona. Babam aklı selim sahibi biri olsaydı, Voigt şerefli bir adam olsaydı ve kemana ilgi göstermemiş olsaydı; eğer... ben bütün bunlardan söz ediyor olmazdım. Storioni'ye sahip olmasaydım Bernat'la arkadaş olmazdım. Ne de Paris'teki bir konserde seninle tanışırdım. Başka biri olurdum ve şu anda sana bunu söylüyor olmazdım. Biliyorum: sana her şeyi çok düzensizce anlattım ama zaten kafam da biraz dağınık, boşalmış durumdaydı. Bu noktaya kadar yazdıklarımın tümünü gözden geçirme fırsatı bulamadan geldim. Kendimi geriye bakabilecek ehliyette görmüyorum; hem yazarken ağladığım için; hem de günden güne bir şeyler eksildiği için, bir gün bir sandalye ertesi gün bir *cornucopia*. Hopper'ın bir kahramanına dönüşmekteyim, pencereden yahut hayattan bakan, boş bakışlı, dilinde aşırı tütün ve whisky'den pas tadı olan.

Bernat, başına doğru uzanan bir morsalkım yaprağıyla meşgul gibi görünen Adrià'ya baktı. Biraz kuşkudan sonra, konuşmaya cesaret etti:

—Okuduğum şey sana bir şey söylüyor mu?

Adrià, bir anlık bir bocalamadan sonra, suçlu bir halle, cevap verdi:

—Söylemesi mi gerekiyor, beyefendi?

—Ben beyefendi falan değilim: ben Bernat'ım.

—Bernat.

Fakat morsalkım yaprağı daha ilginçti. Bernat bıraktığı yerden, Adrià'nın konuştuğu cümleden, okumaya devam etti, kafama takılıp duran bir şeyi söylemek istiyorum sana sevgilim: hayatımı insanlığın kültür tarihi üzerine düşünüp taşınmaya çalışarak ve çalmaktan vazgeçilemeyecek bir çalgıyı iyi çalmaya gayret ederek geçirdikten sonra sana

hepimizin, her şeyin, bizim de duygularımızın tümünün de kahppe bir rastlantı olduğunu söylemek isterim. Ve olguların eylemler ve hadiselerle sarılıp sarmalandığını; ve kişilerin karşılaşması yahut tanışmaması ve birbirinden habersiz olması da tesadüfidir. Rastlantı her şeydir: yahut belki de hiçbir şey riske atılmamıştır, aksine çizilmiştir. Hangi iddiada karar kılacağımı bilmiyorum, çünkü her ikisi de doğru. Tanrı'ya inanmıyorsam kader denen yahut her ne deniyorsa, bir ön tasarıma da inanamam.

Sevgilim: gece, vakit epey geç. Sen yakalamayı bildiğin için senin varlığını muhafaza eden otoportrenin karşısındayım. Ve hayatımın iki manzarasının. Bir komşu, üçüncü kattaki Carreres, tahminim, şu sarışın ve uzun olan, biliyor musun? asansörün kapısını bu vakte göre fazla gürültülü kapatıyor. Elveda, Carreres. Bütün bu aylar boyunca, kötülük üzerine düşünmeye çalıştığım, talihsizce, elyazmasının öbür yüzüne yazmaktaydım. Harcadığım vakte yazık. İki yüzü çiziktirilmiş kâğıtlar. Bir yüzünde başarısız düşünceler; ötekinde, olaylarımın ve korkularımın anlatısı. Hayatım üzerine binlerce şey söyleyebildim sana, doğru olmayan ama hakikat olan. Ve sana, nefret ettiğim, yargıladığım, küçümsediğim ve şimdi biraz da özlediğim annemle babamın hayatı hakkında bir şeyler söyleyebilirim, ileri sürebilirim yahut uydurabilirim.

Bu anlatı senin için kaleme alındı, sadece benim anlatımda olsa da bir yerde yaşamaya devam ediyor olasın diye. Kendim için değil, ben yarına çıkamayacağım. Kendimi, dört yüz altmış beşe doğru Roma'da doğan ve klasik felsefe çalışmalarına adanmış bir hayat sayesinde bütün şereflerle donanmış Anicius Manlius Torquatus Severinus Boethius gibi hissediyorum; bin dokuz yüz altmış altıda Tübingen Üniversitesinde doktoramı verdim, ardından da evden yürüyerek on beş dakika mesafedeki Barcelona Üniversitesinde ders vermeye başladım. Derslerdeki yüksek sesli düşünmelerimin ürünü olan çeşitli eserlerim yayımlandı. Beni şan ve şereften felakete sürükleyen politik görevlere atan-

mış ve henüz Pavia olmadan önceki Pavia'da Ager Calventianus'ta bir hapishaneye kapatılmış, yargıçların ölüm ilanım olacağını zaten bildiğim hükümlerini beklemekteyim. Bu yüzden sana, dile getirildiklerinden başka hiçbir tarzda dile getirilemeyecek bu hatıraları yazarak nihayetin gelmesini beklerken *De consolatione philosophiae*'yi yazarak da zamanı durduruyorum. Benim ölümüm yavaş olacak, Boethius'unki gibi değil. Benim cani imparatorumun adı Büyük Teodoricus değil, Büyük Alzheimer.

Benim suçum, benim suçum, benim en büyük suçum, diye öğretiyorlardı bana okulda, üstelik ben vaftiz edilmemiştim bile, herhalde. Ve beni bu duruma ilk günah üzerine inanılmaz bir hikâyeyle hazırlayıp terbiye ediyorlardı. Ben her şeyden ötürü suçluyum; büyük ihtimalle, tarihteki bütün depremler de benim suçum, yangınlar ve seller de. Tanrı nerede bilmiyorum. Ne benimki, ne seninki, ne de Epstein'ların Tanrı'sı. Yalnızlık duygusu iç paralayıcı, sevgilim, benim çok sevgilim.

Günahkâr için kurtuluş yok. Dahası, kurbanın bağışlaması da. Ama genellikle afla da yaşanmaz. Müss onarmaya karar verdi, kimsenin affını beklemeden, Tanrı'nın da. Kendimi pek çok şeyden ötürü suçlu hissediyorum ve yine de yaşamaya devam etmeye çalıştım. *Confiteor.* Zar zor yazıyorum, yorgun ve artık kaygı verici dil sürçmeleri başladığı için kafa karışıklığıyla. Doktor artık beni anlamaz olduğu için, bu sayfalar basıldığında, sevgilim, herhangi birinden —ben artık sevgisinden değil merhametinden diyorum— yaşamayı bırakmama yardım etmesini isteyemeyecek bir bitki olacağım.

Bernat arkadaşına baktı, o da bakışlarını sessizce ona çevirdi. Bir an için hayret etti çünkü Gertrud'un bakışına benzetti. Yine de okumaya devam etti bütün bunları umutsuz bir sana tekrar sahip olma çabasıyla yazdım. Hafızanın cehennemlerini katettim ve tanrılar seni kurtarma iznini bana yerine getirmenin imkânsız olduğu bir şartla verdiler. Lut'un karısını anlıyorum, o da kötü bir anda

başını geriye çevirmişti. Yemin ederim ben geriye, merdivenin düzensiz basamaklarında tökezlemeyeyim diye bakmak için döndüm. Hades'in amansız tanrıları seni ölümün cehennemine geri götürdüler. Seni kurtarmayı bilemedim Evridike.

—Eurydike.

—Ne?

—Yok bi şey, affedersin.

Bernat birkaç dakika kadar sustu. Soğuk ter. Şaşkınlaşmış.

—Beni anlıyor musun?

—Hım?

—Okuduğumun ne olduğunu biliyor musun?

—Yok.

—Sahiden mi?

—Delikanlı!

—Bir dakika —diye karar verdi Bernat—. Hemen dönerim. —İstihzasız:— Sen yerinden kıpırdama. Wilson'u da çağırma, şimdi dönüyorum.

—Wilson!

Heyecandan kalbi ağzından fırlayacakmış bir halde Bernat aniden, kapıyı çalmadan, doktorun odasına dalıp çıkıştı, Doktor Valls, yanlış bir telaffuzumu düzeltti.

Doktor okumakta olduğu bir belgeden başını kaldırdı. Bilgiyi hazmetmesi biraz vakit aldı, hastaların yavaşlığı kendisine de bulaşmış gibi:

—Tepkisel bir eylem. —Kâğıtlarına bakıp Bernat'a döndü.— Senyor Ardèvol hiçbir şey hatırlayamaz. Artık mümkün değil. Bir rastlantı. Ne yazık ki hepimiz için.

—Ama ben Evridike dediğimde Eurydike dedi.

—Rastlantı. Sizi temin ederim rastlantı.

Bernat arkadaşının yanına döndü, morsalkımların köşesine, ve affet beni Adrià dedi: çok huzursuzum çünkü...

Adrià biraz göz ucuyla ona baktı.

—Bu iyi mi kötü mü? —diye cevap verdi, çok hafif bir hayretle.

Bernat, benim zavallı arkadaşım, diye düşündü, sen bütün hayatın boyunca düşün, muhakeme et, sonra tut ancak bir ahlak sorusunu dillendir. İyi mi kötü mü. Sanki kötülük yapmak yahut yapmamak hayatın özetiymiş gibi. Belki de haklısın. Bilmiyorum.

Bir süre daha sessizce oturdular, nihayet Bernat yüksek ve berrak bir sesle okumaya devam etti şimdi artık sona vardım. Birkaç aylık yoğun bir yazma, hayatın bir yeniden gözden geçiriliş dönemiydi; artık hayatı sona erdirme vaktim geldi ama kanunların emrettiği şekilde hayatımı düzenlemeye gücüm kalmadı. Doktor ışığın bende yavaş yavaş söneceğini açıkladı, öngöremeyecekleri bir hızla, çünkü her vaka bir vakadır. Kararımız, ben ben olduğum sürece, oradakinin, o... her neyse, beni gözlemeleri gerektiği için bütün gün benimle olması. Sonra hemen iki kişi daha tutmamız gerekecek, vardiyaları tamamlamak için... Görüyor musun, dükkânın satışından gelen parayı nasıl harcıyorum? Kavrayışım tamamen yok oluncaya kadar kitaplarımdan ayrılmamaya karar verdim. Artık yok olduğunda ise korkarım hiçbir şey umurumda olmayacak. Bana bakmak için sen olmadığına göre; Lola Xica yıllar önce alelacele çekip gittiğine göre... bütün hazırlıkları kendim yapmak zorunda kaldım. Collserola Bakımevinde, sevgili Barcelona'mın yakınında, karanlıklar dünyası olup olmadığını bilmediğim dünyaya gitmek üzere yola çıktığımda bedenime bakıp gözetecekler. Okumayı özlemeyeceğimi temin ediyorlar. Bütün hayatımı attığım adımların bilincinde olmaya çalışarak; kendi suçlarımı —ki pek çok— ve insanlığın suçlarını hep yüklenerek geçirmiş olmam ve sonunda nereye gittiğimi bilmeden çekip gitmem yine de kaderin cilvesi. Allahaısmarladık Adrià. Şimdi bunu ne olur ne olmaz diye söyledim. Etrafıma bakıyorum, saatler geçirdiğim çalışma odasına. "Bir an için, tekrar, tanıdık kıyılara bakalım, kesinlikle bir daha asla görmeyeceğimiz nesnelere... Ölüme gözlerimiz açık gidebilelim..." diyor imparator Hadrianus ölmeden önce. Minik ruh. Yumuşak ve

uçucu ruh, Sara, bedenimin arkadaşı: önce sen gittin soluk, soğuk ve çıplak yerlere. Ne kahpelik. Telefonu alıyorum ve yazmayı bırakıyorum. Arkadaşımın cep telefonunun numarasını tuşluyorum: aylardır ondan habersizim, içeri kapanmış, sana yazarken.

—Hey! Ben Adrià. Nasılsın? Hay Allah, uyuyor muydun? Yok: saat kaç? Ne? Sabahın dörd...? Oo! Affedersin! ... Hay... dinle, senden bir ricam var, sana söylemem gereken bir şeyler de. Peki, peki. Yok, yarın gelebilirsen: yok yahu, bugün. Baksana, sen gelsen daha iyi, peki. Sen ne zaman istersen, tabii. Ben yerimden kıpırdamam. Peki, peki. Sağ ol.

Yaşamakta olduğum şeyi *hic et nunc* anlatmayı bitiriyorum. Bu sonuncuyu şimdiki zamanda yazdım, beni çok sıkan şey. Metnimin bayağı bayağı sonundayım. Dışarıda şafağın gül renkli parmakları henüz karanlık olan göğü boyuyor.. Ellerim soğuktan şişmiş. Yazılı sayfaları, hokkayı, yazı takımını bir yana çekiyorum. Bu ne soğuk, ne yalnızlık. Gerri'den gelen kardeşler şafak muharebeyi kazandığında gözlerimin seçebileceği patikadan çıkacaklar. Kutsal Sandığa bakıyorum ve Tanrı'ya övgüler söylemeyi asla bırakmamış olan bir manastırın sönüp gitmesine izin vermek zorunda kalmaktan daha hüzünlü bir şey yok diye düşünüyorum. Bu felaketten dolayı suçlu hissetmekten kendimi alamıyorum, sevgilim. Evet, biliyorum. Hepimiz öleceğiz sonunda... Ama sen, yıllar boyu arkadaşım olma sabrını gösteren arkadaşımın cömertliği sayesinde, sen, bu sayfaları okuyan biri olduğu her defasında bu satırlarda yaşamaya devam edeceksin. Ve bir gün, öyle diyorlar, bedenim de çökecek. Affet, ama, Orpheus gibi, daha fazla gidemedim. Diriliş sadece tanrılara ayrılmış. *Confiteor*, sevgilim. *Leşana Haba'a B'Yeruşalayim.** Şimdi artık ertesi gün.

Sana yazdığım bu uzun mektup sonuna geldi. *Je n'ai fait celle-ci plus longue que parce que je n'ai pas eu le loi-*

* Bir Hamursuz bayramı şölen şarkısı: "Gelecek yıl Kudüs'te."

*sir de la faire plus courte.** Bunca yoğun günden ardından, dinlenme vakti geldi. Güzün girişi. Şafak vakti, salınımın sonu. Şimdi ebediyen ertesi gün. Televizyonu açtım ve uykulu yüzüyle, önümüzdeki saatlerde sıcaklıkta ani düşüşler ve geçici sağanaklar olacağını temin eden hava durumu adamıyla burun buruna geldim. Aklıma Szymborska'yı getirdi, toprakların büyük bir kısmında güneş hâkim olsa da hâlâ yaşamaya devam edenler için şemsiye çok yararlı olacaktır, diyordu. Bana gelince, benim kesinlikle hiçbir ihtiyacım olmayacak.

* Daha kısa bir mektup yazacaktım ama vaktim yoktu (Blaise Pascal).

59

Cinquantaquattro'*nun yanındaki odada, çocuk sesleri Noel şarkısının* fum, fum, fum *nakaratıyla giderek söndü ve ardından coşkulu alkışlarla bir kadın sesi işitildi:*

—İyi Noeller baba. —Sessizlik.— Çocuklar, dedenize iyi Noeller dileyin.

Koşuşturmalar o zaman işitilmeye başlandı. Birisi, belki Jònatan, cinquantaquattro'*dan şaşkınlık içinde çıktı:*

—Wilson!

—Evet.

—Senyor Ardèvol nerede?

—Nerede olabilir ki? Cinquantaquattro'*da.*

—Orada değil diyorum.

—Yarabbim! Nerede olabilir ki?

Wilson odanın kapısını, içerde tabii nerede olacak, sıkıntısıyla ve yakışıklım, paşam diyerek açtı. İçerde ne yakışıklım ne de paşam vardı. Ne yatakta ne sandalyede, ne de beni rahatsız ediyor duvarında. Wilson, Jònatan, Olga, Ramos, Maite, doktor Valls, doktor Roure, bir çeyrek sonra doktor Dalmau ve Bernat Plensa ve o sıra işi olmayan tüm bakımevi personeli oradan oraya gidip geliyorlardı, teraslara, bütün odaları ve banyolarını, personel banyolarını, çalışma odalarını, bütün odaları, bütün odaların bütün dolaplarını arayıp tarayarak, vah, vah, vah, zavallı adamcağız, neredeyse yürüyemiyor bile, nerede olabilir? Neredesin? Caterina Fargues'i bile çağırttılar, belki bir fikir verebilir diye.

Sonra aramayı bakımevinin civarına doğru genişlettiler, bu sırada artık olay polise intikal etmişti ve Collserola Parkında, tek tek her ağacın arkasında, her çeşmenin yanında arıyorlardı onu, yaban domuzlarının bulunduğu taraflarda sık ormanda kaybolmuş olmasın yahut, Tanrı etmesin, bir gölün dibinde, Tanrı esirgesin. Bernat'sa teño medo dunha cousa que vive e que non se ve. Teño medo á desgracia traidora que ven, e que nunca se sabe ónde ven.* *Adrià neredesin. Çünkü Bernat gerçeği bilecek tek kişiydi.*

O gün, başrahibin gömülmesinden sonra manastırı kesin olarak terk etmeleri gerekiyordu, aslında rahiplere rağmen yüzyıllardır oraya hükmeden, o kutsal mekânı, üstlerinde Benedikten cüppesi olmayan efendilerine, orman farelerine bırakmaları gerekiyordu, kimsesiz. Sant Miquel'in ufak kontrapsisini, kont mezarlarının üstünü yuva edinen yarasalar gibi. Fakat birkaç güne kalmadan orada dağların yabanılları da hüküm sürmeye başlayacaktı ve kimse bir şey yapamazdı.

— Adrià kardeş.

— Evet.

— Yüzünüz asılmış.

Etrafına bakındı. Kilisede yalnızdılar. Giriş kapısı açıktı. Başrahibin gömülmesinin üzerinden pek az vakit geçmişti, Escaló'dan bunun için gelen adamlar işlerini tamamladığında henüz gün doğmamıştı. Açık avuçlarını inceledi, ve anında fazlasıyla tiyatrovari buldu bu jesti. Gözlerini Julià kardeşe dikip alçak sesle burada ne işim var? dedi.

— Benim işim neyse sizinki de o. Burgal'ı kapatmaya hazırlanmak.

* (Galisyanca) *"Yaşayan fakat görünmeyen bir şeyden korkuyorum. Gelen fakat asla nereden geldiği bilinmeyen hain felaketten korkuyorum."* Rosalia de Castro, *Follas Novas*. Çev. İrfan Güler.

—Yok, yok... benim yaşadığım... Ben burada yaşamıyorum.

—Sizi anlamıyorum.

—Ne? Nasıl?

—Oturun Adrià kardeş. Maalesef hiç acelemiz yok. —Onu kolundan tutup bir banka oturmaya mecbur etti.— Oturun —diye tekrarladı, oturmuş olduğu halde.

Dışarıda şafağın gül renkli parmakları hâlâ karanlık olan göğü boyuyordu ve kuşlar cıvıltılarla uyanıyorlardı. Escaló'dan bir horoz bile şenliğe katıldı.

—Paşam, Adrià! Bu kadar iyi nasıl saklanabildin? —Alçak sesle:— Ya onu kaçırdılarsa?

—Saçmalama.

—Şimdi ne yapacağız?

Julià kardeş, şaşkın, öbür rahibe baktı. Endişeli, sessiz durdu. Adrià ısrar etti, hım?

—Tabii ki... Kutsal Sandığı hazırlayıp manastırı kapatıp anahtarı sandığa koyacak ve Tanrı bizi affetsin diye dua edeceğiz. —Bir sonsuzluğun sonunda:— Ve Santa Maria de Gerri'den kardeşlerin gelmesini bekleyeceğiz.— Garipsemiş, onu inceledi:— Neden soruyorsunuz bana bunu?

—Kaçın.

—Ne dediniz?

—Kaçın dedim.

—Ben mi?

—Siz. Sizi öldürmeye geliyorlar.

—Adrià kardeş...

—Neredeyim ben?

—Size su getireyim.

Julià kardeş ufak avluya açılan kapıda gözden kayboldu. Dışarıda kuşlar ve ölüm; içerde ölüm ve sönmüş mum. Adrià kardeş, aydınlık asla ulaşamayacağı sınırlarıyla giderek düzleşen Yeryüzüne hâkim oluncaya kadar, kendini tamamen duasına verdi.

—Bu beyefendinin bütün ilişkilerini gözden geçirin. Ve bütün diyorsam bütün diyorumdur!

—Derhal efendim.

—Ve arama operasyonunu sonlandırmayın. Çemberi bütün dağı kapsayacak şekilde genişletin. Ve Tibidabo'yu. Özel gösterileri de.

—Bu beyin hareketleri çok kısıtlıydı.

—Fark etmez: bütün dağı gözden geçirin.

—Derhal efendim.

O zaman başını kaldırdı, derin bir uykudan uyanır gibi, ayağa kalkıp Kutsal Sandığı ve otuz yıl boyunca, Burgal'da kapıcı birader olarak geçirdiği otuz yıl boyunca, her ikindiden sonra manastırın kapısını kilitlediği anahtarı almaya hücresine gitti. Bütün o bomboş hücreleri, yemekhaneyi ve mutfağı gözden geçirdi. Kiliseye ve ufacık toplantı salonuna da uğradı. Ve kendini Sant Pere del Burgal Manastırının kapatılmasının yegâne suçlusu hissetti. Boş olan eliyle göğsünü yumrukladı ve *confiteor, Dominus* dedi. *Confiteor: mea culpa*. Gece ayini yapılmadığı, sabah dualarının okunmadığı ilk Noel.

Lanetlenmiş intihar fiilini işleyerek ilahi ümide inançsızlık gösterecek talihsiz, biçare bir kadının affedilmek maksadıyla verdiği hediyenin, köknar ve akçaağaç tohum ve kozalaklarının bulunduğu kutuyu aldı. Bir an kutuyu seyretti, zavallı, talihsiz Guerxa'yı hatırlayarak; belki de talihsiz kadının kurtuluşu mümkün olur diye ruhuna kısa bir dua okudu, kutuyu cüppesinin derin cebine yerleştirdi. Kutsal Sandığı ve anahtarı alıp daracık koridora çıktı. Tamamen ıssız manastırda kısa bir gezinti yapmaktan kendini alamadı. Adımları hücrelerin açıldığı koridorda, toplantı salonu ve revaklarda çınlıyordu... Gezintisini ufacık yemekhaneye tekrar göz atarak bitirdi. Sıralardan biri kirli bir iz bırakmış olduğu duvara dayalıydı hâlâ. Sırayı dalgınca duvardan uzaklaştırdı. Gözlerinden bir isyan damlası döküldü. Eliyle sildi gözyaşını ve binadan çıktı. Manastırın kapısını kapattı, anahtarı ruhunda çınlayan bir sesle iki kez döndürdü. Anahtarı Kutsal Sandığa koydu, geceyi Soler'de geçirmiş olmalarına rağmen yokuşu güç bela

çıkmakta olan gelenleri beklemek üzere oturdu. Yarabbim, burada ne işim var benim, madem...

Bernat, mümkün değil, diye düşündü, ama başka bir açıklaması da yok. Affet beni Adrià. Benim suçum, biliyorum, ama kendimi kitaptan feragat edecek kadar güçlü görmüyorum. Confiteor. Mea culpa.

Gölgeler bir karışa vardığında Adrià kardeş ayağa kalktı, cüppesini silkeledi ve Kutsal Sandığı sıkı sıkı tutarak önündeki keçi yolunda birkaç adım ilerledi. Üç rahip çıkıyordu bayırdan. Yüreğinde yaşlarla, manastıra veda etmek için geriye döndü sonra kardeşlerini yokuşun son kısmından kurtarmak için inmeye başladı. Onun bu hareketiyle pek çok hatıra ölüyordu. Neredeyim? Allahaısmarladık manzaralar. Allahaısmarladık hendekler ve buz tutmuş sularıyla dereler. Allahaısmarladık, manastır ve ilahilerle, dualarla geçen asırların kardeşleri.

—Barış sizinle olsun, kardeşler, Efendimizin bu doğum gününde.

—Efendimizin barışı da sizinle olsun.

Üç yabancı. En uzun olanı kapüşonunu geriye doğru itti. Soylu bir alın.

—Ölen kim?

—Başrahip, Josep de Sant Bartomeu.

—Şükürler olsun. Öyleyse siz Adrià Ardèvol'sünüz.

—Şey, ben... —Boyun eğdi:— Evet.

—Siz ölüsünüz.

—Ben epeydir ölüyüm.

—Hayır: şimdi öleceksiniz.

Ruhuna gömülmeden önce hançer alacakaranlıkta ışıldadı. Mumunun alevi söndü ve ne bir şey gördü ne de bir şey yaşadı artık. Hiçbir şey. Neredeyim ben de demedi çünkü artık bir yerde değildi.

Matadepera, 2003-2011

27 Ocak 2011'de, Auschwitz'in kurtarılmasının yıldönümünde, romanı kesinlikle bitmemiş olarak kabul etmeye karar verdim. Romanın, hayatımın içinde gelişip büyüdüğü yıllar boyunca pek çok kişiden fikir ve yardım istedim. Çoksunuz ve uzun yıllardır sizi rahatsız ediyorum şimdi bir isim vermek beni ürkütüyor. Cömertliğinize güvenip, hepinizin kendisinin kastedilmiş ve ifade edilmiş hissedeceğini umduğum genel bir teşekkür yazmayı seçiyorum. Size derinden teşekkür ederim.

Dramatis personae

Adrià Ardèvol i Bosch [*Adria Ardebol i Bosk*]
Sara Voltes-Epstein [*Sara Boltas-Epstein*]
Bernat Plensa i Punsoda [*Berna Plensa i Punsoda*]
Kara Kartal
Arapahoların cesur reisi
Şerif Carson, Rockland'lı
Fèlix Ardèvol i Guiteres [*Feliks Ardebol i Giteras*]
Adrià Ardèvol'ün babası
Carme Bosch [*Karme Bosk*]
Adrià Ardèvol'ün annesi
Adrià Bosch [*Adria Bosk*]
Adrià Ardèvol'ün dedesi
Vicenta Palau [*Bisenta Palau*]
Adrià Ardèvol'ün anneannesi
Lola Xica (Dolors Carrió i Solegibert) [*Lola Çika*]
Carme Bosch'un yardımcısı
Lola Gran Lola Xica'nın annesi
Caterina Angeleta [*Katerina Anjeleta*]
Ardèvol i Bosch'ların terzisi
Cecília [*Sesilya*] Fèlix Ardèvol'ün bir çalışanı
Senyor Berenguer [*Senyor Berenger*] Fèlix Ardèvol'ün bir çalışanı
Signor Falegnami/ Senyor Zimmermann [*Sinyor Falenyami*] Vatikan'ın Adalet ve Barış Bürosunda kapıcı
Doktor Prunés ile Senyora Prunés Misafirler
Tecla [*Tekla*]
Bernat Plensa'nın karısı
Llorenç Plensa [*Lyorens Plensa*]
Bernat Plensa'nın oğlu
Xènia [*Şenya*] Bernat Plensa'nın arkadaşı bir gazeteci
Trullols [*Trulyols*] Adrià Ardèvol ve Bernat Plensa'nın keman öğretmeni
Joan Manlleu [*Joan Manlyeu*]
Adrià Ardèvol'ün keman öğretmeni

Herr Casals, Herr Oliveres, Herr Romeu, Mister Prats, Signor Simone, Dr. Gombreny
Adrià Ardèvol'ün dil öğretmenleri

Peder Anglada, Peder Bartrina, Senyor Badia, Climent Kardeş
Adrià Ardèvol'ün Casp Sokağı Cizvit Okulundaki öğretmenleri

Esteban, Xevi [*Şabi*], Quico [*Kiko*], Rull [*Ruly*], Pedro, Massana, Riera, Torres [*Torras*], Escaiola, Pujol, Borrell [*Borrely*]
Adrià Ardèvol'ün Casp Sokağı Cizvit Okulundaki arkadaşları

Senyor Castells ve Antònia Marí
Eşlikçi piyanistler

Tona'da, Cinto Amca [*Sinto*]
Fèlix Ardèvol'ün kardeşi

Leo Yenge
Cinto Ardèvol'ün karısı

Rosa, Xevi [*Şabi*] ve Quico [*Kiko*]
Adrià Ardèvol'ün kuzenleri

Eugen Coşeriu
Tübingen Üniversitesinde dilbilim hocası

Johannes Kamenek
Tübingen Üniversitesinde hoca

Doktor Schott
Tübingen Üniversitesinde hoca

Kornelia Brendel
Adrià Ardèvo'lun Tübingen Üniversitesindeki arkadaşı

Sagrera Avukat

Calaf Noter

Morral Sant Antoni pazarındaki kitapçı

Caterina Fargues [*Katerina Farges*]
Lola Xica'nın yerine gelen yardımcı

Gensana [*Jensana*]
Adrià Ardèvol'ün üniversite arkadaşı

Laura Baylina
Barcelona Üniversitesinde hoca ve Adrià Ardèvol'ün arkadaşı

Eulàlia Parera, Todó, Dr. Bassas, Dr.Casals, Omedes [*Umedas*]
Barcelona Üniversitesi hocaları

Heribert Bauçà [*Ariber Bausa*] Editör

Mireia Gràcia [*Mireya Grasiya*] Bernat Plensa'nın bir kitabının sunucusu

Saverio Bilmemkim
Roma'da lutiyer

Daniela Amato
Carolina Amato'nun kızı

Albert Carbonell
[*Alber Karbonely*]
Daniela Amato'nun kocası

Tito Carbonell Amato
Daniela Amato ve
Albert Carbonell'in oğlu

Jascha Heifetz
Uluslararası ün sahibi
bir kemancı

Eduard Toldrà
Barcelona Belediye Orkestrası
şefi ve besteci

Rachel Epstein
Sara Voltes-Epstein'ın annesi

Pau Voltes [*Pau Boltas*]
Sara ve Max Voltes-Epstein'ın
babası

Max Voltes-Epstein
Sara Voltes-Epstein'ın kardeşi

Giorgio
Max Voltes-Epstein'ın
arkadaşı

Franz-Paul Decker
Katalunya Ulusal ve
Barcelona Senfoni
Orkestrası'nın (OBC) şefi

Romain Gunzbourg
OBC'nin kornocusu.

Isaiah Berlin
Filozof ve Fikirler tarihi
tarihçisi

Aline de Gunzbourg
Isaiah Berlin'in karısı

Pau Ullastres
[*Pau Ulyastras*]
Barcelonalı Lutiyer

Doktor Dalmau
Adrià Ardèvol'ün arkadaşı ve
doktoru

Doktor Valls, Doktor Real
Jònatan, Wilson ve Dora
Hemşireler

Plàcida [*Plasida*]
Adrià Ardèvol'ün ev işlerine
bakan yardımcısı

Eduard Badia
Galeria Artipèlag'ın yöneticisi

Bob Mortelmans
Matthias Alpaerts'ın yaşlılar
yurdundaki arkadaşı

Gertrud Kaza geçiren kadın

Alexandre Roig
[*Aleksandra Roj*]
Gertrud'un kocası

Helena ve Àgata
Dora'nın arkadaşları

Osvald Sikemäe
Gertrud'un kardeşi

Aadu Müür
Àgata'nın eski sevgilisi

Eugen Müss
Bebenbeleke hekimi

Turu Mbulaka Kabile şefi

Elm Gonzaga Detektif

Vic ve Roma 1914-1918

Josep Torras i Bages
[*Josep Torras i Bajas*]
Vic Piskoposu

Liège'li Félix Morlin
Fèlix Ardèvol'ün öğrenci
arkadaşı

Ljubljana'lı Drago Gradnik
Fèlix Ardèvol'ün öğrenci arkadaşı
Faluba, Pierre Blanc, Levinski ve Daniele D'Angelo, S.J.
Fèlix Ardèvol'ün Pontificia Università Gregoriana'daki hocaları
Carolina Amato
Saverio Amato
Carolina Amato'nun babası
Sandro
Carolina Amato'nun amcası
Muñoz Vic Piskoposu
Mossèn Ayats
Piskoposluk sekreteri

Barcelona, 40'lar ve 50'ler

Komiser Plasencia [*Plasensiya*]
Ocaña Ramis
Dünyanın en iyi detektifi
Felipe Acedo Colunga
Sivil vali
Abelardo
Fèlix Ardèvol'ün müşterisi
Anselmo Taboada Yarbay
Wenceslao González Oliveros Sivil Vali

Girona, Santa Maria de Gerri, Sant Pere del Burgal [XIV ve XV. yüzyıllar]

Nicolau Eimeric [*Nikolau Eymerik*]
Başsorgucu
Miquel de Susqueda [*Mikel de Suskeda*]
Başsorgucunun sekreteri
Ramon de Nolla [*Ramon de Nolya*]
Sorgucunun kiralık katili
Julià de Sau
Sant Pere del Burgal Rahibi
Josep de Sant Bartomeu
Sant Pere del Burgal'ın başrahibi
Guerxo de Salt [*Gerço de Salt*]
Guerxa de Salt [*Gerça de Salt*]
Guerxo de Salt'ın karısı
Maur ve Mateu kardeş
Santa Maria de Gerri Rahipleri
Girona'lı Josep Xarom [*Josep Şarom*] Yahudi hekim
Dolça Xarom [*Dulça Şarom*]
Josep Xarom'un kızı
Varna'lı Emanuel Meir
Dolça Xarom'un torunlarından İkizler

Pardàc, Cremona, Paris [XVII ve XVIII. yüzyıllar]

Jachiam Mureda
Ağaçları dinleyen
Mureda
Mureda'ların babası
Agno, Jenn, Max, Hermes, Josef, Theodor ve Micurà, Ilse, Erica, Katharina, Matilde, Gretchen ve Bettina
Jachiam Mureda'nın kardeşleri

Bulchanij Brocia
Moena'nın şişkosu
Moena'lı Brocia'lar Pardàc'lı
Mureda'ların düşmanları
Gabriel Kardeş
Grassa Manastırı rahibi
Cazilhac'lı Blond
Jachiam Mureda'nın yardımcısı
Antonio Stradivari Lutiyer
Omobono Stradivari
Antonio Stradivari'nin oğlu
Zosimo Bergonzi
Antonio Stradivari'nin çırağı
lutiyer
Lorenzo Storioni
Zosimo Bergonzi'nin çırağı
lutiyer
Maria Bergonzi
Zosimo Bergonzi'nin kızı
Monsieur La Guitte
Çalgı taciri
Jean-Marie Leclair, l'Aîné
Besteci ve kemancı
Guillaume-François Vial
Jean-Marie Leclair'in yeğeni
Yahudi kuyumcu

El-hisv
Amani Elfelati
Azizzade Elfelati
Amani'nin babası
Azizzade'nin Karısı
Ali Bahr Tüccar
Kadı Efendi
İkizler

Nazizm ve
II. Dünya Savaşı dönemi
Rudolph Höss
SS-Obersturmbannführer
(yarbay), Auschwitz kamp
komutanı
Hedwig Höss
Rudolph Höss'ün karısı
Aribert Voigt
SS-Sturmbannführer
(komutan), hekim
Konrad Budden
SS-Obersturmführer
(teğmen), hekim
Robert Kardeş
Sant Benet d'Achel
Manastırında çömez.
Bruno Lübke SS askeri
Mathäus Rottenführer
(Tim lideri, onbaşı)
Haïm Epstein Amca
Rachel Epstein'ın amcası
Gavriloff Sürgün
Heinrich Himmler
Reichsführer (Mareşal)
Elisaveta Meireva
615428 numaralı birim
Hansch Gefreiter (onbaşı)
Barabbas
Oberscharführer (çavuş)
Matthias Alpaerts, Anvers'li
Berta Alpaerts
Matthias Alpaerts'in karısı
Netje de Boeck
Matthias Alpaerts'in
kayınvalidesi

Amelia, Trude ve
Julia Alpaerts
Matthias Alpaerts'in kızları
Franz Grübbe, Tübingen'li
SS-Obersturmführer (teğmen)
SS Reich Tümeninde
Lothar Grübbe
Franz Grübbe'nin babası
Anna Grübbe
Lothar Grübbe'nin karısı
Herta Landau,
Bebenhausen'li
Konrad Budden ve Franz
Grübbe'nin kuzeni
Vlado Vladić Sırp partizan
Danilo Janicek Partizan
Timotheus Schaaf
Hauptsturmführer (yüzbaşı)
SS Reich Tümeninde
İkizler

Adrià'nın derin bir suçluluk duygusuyla yaşadığı ömrü zihninin parça parça ölümüyle son bulurken, sevgilisine yazmaya başladığı mektup, bir günah çıkarmaya dönüşür ve bu kişisel itirafı Katalancanın büyük ustası Jaume Cabré'nin eliyle Avrupa uygarlığının bir itirafına doğru yol alır. Roman boyu karşımıza çıkan bir tablo, bir kitap, bir elyazması, bir manastır, bir madalyon, bir keman, bir müzik parçası Avrupa'da yaratılmış bütün güzellikleri ve bu güzelliklerin üzerine düşen, yine Avrupa'da yaratılmış kötülüklerin gölgelerini gösterir.

Jaume Cabré, çevrildiği bütün dillerde tutkuyla okunan romanı *İtiraf Ediyorum*'da, tüm dünyaya yayılmış okurlarının yakından tanıdığı, Türkiyeli okurun ise ilk kez karşılaşacağı benzersiz ve yepyeni üslubuyla, çocukluk günlerinde kaldığı sanılan o eski okumalara geri dönüyor.

KAPAK RESMİ: XABIER MENDIOLA

ISBN-13: 978-9944-494-81-6
9 789944 494816
₺47